Naziv: UREDBA O UTVRĐIVANJU PROSTORNOG PLANA PODRUČJA POSEBNE NAMENE NACIONALNOG PARKA KOPAONIK

Na osnovu člana 35. stav 2. Zakona o planiranju i izgradnji („Službeni glasnik RS”, br. 72/09, 81/09 - ispravka, 64/10 - US, 24/11, 121/12, 42/13 - US, 50/13 - US, 98/13 - US, 132/14 i 145/14) i člana 42. stav 1. Zakona o Vladi („Službeni glasnik RS”, br. 55/05, 71/05 - ispravka, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 - US, 72/12, 7/14 - US i 44/14),

Vlada donosi

Uredbu o utvrđivanju Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik

Uredba je objavljena u "Sl. glasniku RS", br. 89/2016 i 81/2023

NAPOMENA: Prečišćeni tekst zaključno sa izmenama objavljenim u „Sl. glasniku RS“, br. 81/23, koje su u primeni od 30. septembra 2023. god.

Član 1.

Utvrđuje se Prostorni plan područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik (u daljem tekstu: Prostorni plan), koji je odštampan uz ovu uredbu i čini njen sastavni deo.

Član 2.

Prostornim planom utvrđuje se planski osnov za zaštitu, korišćenje i uređenje: Nacionalnog parka Kopaonik i drugih zaštićenih prirodnih i nepokretnih kulturnih dobara i prirodnih i nepokretnih kulturnih dobara predviđenih za zaštitu, obuhvaćenog dela primarne turističke destinacije Kopaonik; planski osnov za održivi razvoj obuhvaćenih lokalnih zajednica, na delovima teritorija opština Raška, Brus i Leposavić; kao i planski osnov za direktno sprovođenje izdavanjem informacije o lokaciji i lokacijskih uslova na osnovu detaljne razrade planskih rešenja, koja su sastavni deo ovog planskog dokumenta.

Član 3.

Prostorni plan se sastoji iz tekstualnog dela i grafičkih prikaza.

Tekstualni deo Prostornog plana objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Grafički prikazi su:

1) Referalna karta 1 - „Posebne namene prostora”, izrađena u razmeri 1:25.000;

2) Referalna karta 2 - „Mreža naselja, infrastrukturni sistemi i zaštita životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara”, izrađena u razmeri 1:25.000;

3) Referalna karta 3 - „Sprovođenje Prostornog plana”, izrađena u razmeri 1:25.000;

4) Referalna karta 4 - „Poslovno-stambeni kompleks i helidrom sa hangarom u naselju Čajetina”, izrađena u razmeri 1:1.000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 2 - „Planirana namena površina”,

(3) List 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa saobraćajnim rešenjem”,

(4) List 3a - „Plan regulacije i nivelacije sa saobraćajnim rešenjem - podužni profil saobraćajnice”,

(5) List 4 - „Sinhron plan infrastrukture”;

5) Referalna karta 5 - Ski staza „Bela reka 3” KO Brzeće, izrađena u razmeri 1:1000, sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 2 - „Planirana namena površina”,

(3) List 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje,

(4) List 4 - „Sinhron plan infrastrukture”;

6) Referalna karta 6 - Linijska infrastruktura kabinske žičare tipa gondole „Pančić” KO Brzeće i KO Kopaonik, izrađena u razmeri 1:1000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1, deo 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 1, deo 2 - „Postojeća namena površina”,

(3) List 2, deo 1 - „Planirana namena površina”,

(4) List 2, deo 2 - „Planirana namena površina”,

(5) List 3, deo 1 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(6) List 3, deo 2 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(7) List 4, deo 1 - „Sinhron plan infrastrukture”,

(8) List 4, deo 2 - „Sinhron plan infrastrukture”;

7) Referalna karta 7 - Linijska infrastruktura kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje” KO Kopaonik, izrađena u razmeri 1:1000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1, deo 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 1, deo 2 - „Postojeća namena površina”,

(3) List 1, deo 3 - „Postojeća namena površina”,

(4) List 2, deo 1 - „Planirana namena površina”,

(5) List 2, deo 2 - „Planirana namena površina”,

(6) List 2, deo 3 - „Planirana namena površina”,

(7) List 3, deo 1 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(8) List 3, deo 2 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(9) List 3, deo 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(10) List 4, deo 1 - „Sinhron plan infrastrukture”,

(11) List 4, deo 2 - „Sinhron plan infrastrukture”,

(12) List 4, deo 2 - „Sinhron plan infrastrukture”;

8) Referalna karta 8 - Akumulacija „Mali Karaman” KO Brzeće i KO Kopaonik, izrađena u razmeri 1:1.000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 2 - „Planirana namena površina”,

(3) List 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(4) List 4 - „Sinhron plan infrastrukture”;

9) Referalna karta 9 - Ski staza 1, 2, 3, 4 na lokaciji „Duboka 2” KO Kopaonik, izrađena u razmeri 1:1.000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1, deo 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 1, deo 2 - „Postojeća namena površina”,

(3) List 2, deo 1 - „Planirana namena površina”,

(4) List 2, deo 2 - „Planirana namena površina”,

(5) List 3, deo 1 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(6) List 3, deo 2 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(7) List 4, deo 1 - „Sinhron plan infrastrukture”,

(8) List 4, deo 2 - „Sinhron plan infrastrukture”;

10) Referalna karta 10 - Linijska infrastruktura kombinovane žičare „Vojni dom - Mali Karaman” i prateće ski staze KO Brzeće i KO Kopaonik, izrađena u razmeri 1:1000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1, deo 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 1, deo 2 - „Postojeća namena površina”,

(3) List 2, deo 1 - „Planirana namena površina”,

(4) List 2, deo 2 - „Planirana namena površina”,

(5) List 3, deo 1 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(6) List 3, deo 2 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(7) List 4, deo 1 - „Sinhron plan infrastrukture”,

(8) List 4, deo 2 - „Sinhron plan infrastrukture”.

Grafičke prikaze iz stava 3. ovog člana, izrađene u 17 primeraka, svojim potpisom overava ovlašćeno lice organa nadležnog za poslove prostornog planiranja.

Član 4.

Prostorni plan će se sprovoditi dvojako:

1) neposredno/direktno - izdavanjem informacije o lokaciji i lokacijskih uslova na osnovu detaljne razrade planskih rešenja koja su sastavni deo ovog planskog dokumenta;

2) posredno/indirektno:

(1) primenom planskih rešenja u razradi drugih prostornih planova područja posebne namene čiji se obuhvat preklapa sa područjem ovog prostornog plana:

- Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Selova”,

- Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Ćelije”;

(2) primenom i razradom planskih rešenja ovog prostornog plana za obuhvaćeni deo područja van Nacionalnog parka „Kopaonik” u prostornim planovima jedinica lokalne samouprave za teritorije opština Raška, Brus i Leposavić;

(3) razradom planskih rešenja ovog prostornog plana za obuhvaćeni deo područja van Nacionalnog parka Kopaonik urbanističkim planovima;

(4) razradom planskih rešenja ovog prostornog plana u sektorskim planovima i programima.

Uređenje, građenje, korišćenje i zaštita područja posebne namene sprovodiće se saglasno rešenjima iz Prostornog plana.

Član 5.

Grafički prikazi iz člana 3. st. 3. i 4. ove uredbe, čuvaju se trajno u Vladi (jedan komplet), Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture (tri kompleta), Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (jedan komplet) Ministarstvu zaštite životne sredine (jedan komplet), Ministarstvu odbrane (jedan komplet), Ministarstvu unutrašnjih poslova (jedan komplet), Ministarstvu informisanja i telekomunikacija (jedan komplet), Ministarstvu turizma i omladine (jedan komplet), Ministarstvu unutrašnje i spoljne trgovine (jedan komplet), opštini Brus (jedan komplet), opštini Raška (jedan komplet), opštini Leposavić (jedan komplet), Zavodu za zaštitu prirode Srbije (jedan komplet), Javnom preduzeću „Skijališta Srbije” (jedan komplet) i Republičkom geodetskom zavodu (dva kompleta).

Član 6.

Dokumentaciona osnova planskog dokumenta izrađuje se u dva primerka (u analognom i digitalnom formatu) i trajno se čuva u ministarstvu nadležnom za poslove prostornog planiranja.

Član 7.

Prostorni plan je dostupan zainteresovanim licima, u elektronskom obliku, preko Centralnog registra planskih dokumenata, koji vodi organ nadležan za poslove državnog premera i katastra.

Član 8.

Stupanjem na snagu ove uredbe prestaje da važi Uredba o utvrđivanju Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik („Službeni glasnik RS”, broj 95/09).

Član 9.

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

UVODNE NAPOMENE

Izradi Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik (u daljem tekstu: Prostorni plan) pristupilo se na osnovu Odluke o izradi izmena i dopuna Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik („Službeni glasnik RS”, br. 32/15 i 81/15) i Odluke o izradi Strateške procene uticaja izmena i dopuna Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik na životnu sredinu („Službeni glasnik RS”, br. 39/13, 32/15 i 76/15). U skladu sa odlukom Vlade o izradi Prostornog plana, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture (kao Nosilac izrade) je obavešteno od strane HEPAKO d.o.o. Beograd Vračar (kao preduzeća koje obezbeđuje finansijska sredstva za izradu Prostornog plana) da je Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije odabran za obrađivača Prostornog plana. Ugovor o pružanju usluga na izradi Prostornog plana je zaključen između Ugovornih strana HEPAKO d.o.o. Beograd, kao Naručioca, s jedne strane i Instituta za arhitekturu i urbanizam Srbije (Ugovor broj 1027, od 28. septembra 2015. godine) kao Izvršioca, s druge strane.

Nakon donošenja Prostornog plana 2009. godine usvojeno je nekoliko novih zakona i podzakonskih akata, kao i strateških razvojnih dokumenata koji imaju značajan uticaj na zaštitu Nacionalnog parka i prostorni razvoj turizma na Kopaoniku. Pored važećeg zakonskog osnova, kao i izmena relevantnih propisa, neophodno je bilo sagledati, ili imati u vidu i druge inicijative za promenu Prostornog plana1, ostalu dokumentaciju, kao i smernice Evropske unije za usmeravanje održivog razvoja turizma i zaštitu prirode. Na osnovu raspoloživih informacija, rezultata novijih istraživanja i pozitivnih iskustava razvoja planinskih centara i zaštite prirode na prostoru evropskih Alpa, došlo je do izvesnih promena u koncepciji razvoja i zaštite visokoplaninskih područja, u koje spada i Kopaonik, što ima uticaja na usklađivanje izgradnje turističkih centara i funkcija skijališta sa zahtevima i strožim režimima i standardima zaštite prirode i životne sredine. Sve navedene okolnosti i promene uticale su na pokretanje procedure za izradu Prostornog plana.

Izrada Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik usklađena je sa: Zakonom o planiranju i izgradnji („Službeni glasnik RS”, br. 72/09, 81/09 - ispravka, 64/10 - US, 24/11, 121/12, 42/13 - US, 50/13 - US, 98/13 - US, 132/14 i 145/14), Zakonom o Prostornom planu Republike Srbije od 2010. do 2020. godine („Službeni glasnik RS”, broj 88/10), Pravilnikom o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja („Službeni glasnik RS”, broj 64/15), Zakonom o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 91/10 - ispravka i 14/16), Zakonom o nacionalnim parkovima („Službeni glasnik RS”, broj 84/15), Zakonom o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS”, br. 135/04, 36/09, 36/09 - dr. zakon, 72/09 - dr. zakon, 43/11 - US i 14/16), Zakonom o vodama („Službeni glasnik RS”, br. 30/10 i 93/12), Zakonom o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS”, br. 135/04 i 88/10), Zakonom o kulturnim dobrima („Službeni glasnik RS”, br. 71/94, 52/11 - dr. zakon, 52/11 - dr. zakon i 99/11 - dr. zakon), Zakonom o turizmu („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 99/11 - dr. zakon, 93/12 i 84/15), Uredbom o ekološkoj mreži („Službeni glasnik RS”, broj 102/10), Uredbom o utvrđivanju Vodoprivredne osnove Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 11/02) i drugim važećim odlukama i strategijama Vlade, kao i drugim normativnim aktima i dokumentima koji se odnose na problematiku iz predmeta Prostornog plana.

Posebne namene zbog kojih se radi Prostorni plan su: zaštićeno područje Nacionalnog parka Kopaonik i primarna turistička destinacija Kopaonik.

-raniji st. 5. brisan-

U pripremi i izradi Prostornog plana uspostavljena je saradnja sa stručnim i drugim institucijama i organizacijama, kao i preduzećima koja posluju na planskom području. Ostvarena je neposredna saradnja i obavljen niz konsultacija sa Zavodom za zaštitu prirode Srbije i ministarstvima nadležnim za zaštitu životne sredine i prostorno planiranje, u okviru kojih su dobijeni uslovi za izradu Prostornog plana. Uspostavljena je saradnja i obavljene su posebne konsultacije posle ranog javnog uvida sa predstavnicima opštinskih uprava Raške, Brusa i Leposavića, čija će uloga posebno biti izražena u procesu implementacije planskih rešenja.

Ovaj dokument predstavlja Prostorni plan područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik koji je pripremljen nakon postupanja po Izveštaju Komisije za sprovođenje postupka javnog uvida (Izveštaj o obavljenom javnom uvidu u Nacrt izmena i dopuna Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik i Izveštaj o strateškoj proceni uticaja izmena i dopuna Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik na životnu sredinu, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture broj 350-01-01002/2015-11, od 21. marta 2016. godine), kao i po mišljenjima ministarstava na Predlog uredbe o Prostornom planu koja su dostavljena obrađivaču tokom jula 2016. godine.

Prostorni plan sadrži: I. Polazne osnove (sa obuhvatom i granicama područja prostornog plana, celina i podcelina posebne namene; obavezama, uslovima i smernica iz Prostornog plana Republike Srbije i drugih razvojnih dokumenata; sinteznim prikazom analize i ocene stanja, ograničenja i potencijala i dr.); II. Principe i ciljeve prostornog razvoja područja posebne namene (Principi prostornog razvoja; Opšti i operativni ciljevi prostornog razvoja; Regionalni položaj i aspekti razvoja područja posebne namene; Opšta koncepcija razvoja područja Nacionalnog parka i dr.); III. Planska rešenja prostornog razvoja područja posebne namene i drugih oblasti od značaja za definisanje planskih rešenja (sa analizom uticaja posebnih namena Nacionalnog parka na razvoj

pojedinih oblasti, izraženih konflikata, predlozima za rešenje konflikata, namenom prostora i bilansom površina posebne namene i dr.); IV. Pravila upotrebe zemljišta, pravila uređenja i pravila građenja (sa pravilima građenja za detaljnu razradu poslovno-stambenog kompleksa i helidroma sa hangarom u naselju Čajetina); V. Implementaciju Prostornog plana (učesnike, smernice za izradu planske i druge razvojne dokumentacije; prioritetna planska rešenja i projekte; mere i instrumente za implementaciju); Referalne karte (broj 1. „Posebne namene prostora" u razmeri 1:25.000, broj 2. „Mreža naselja, infrastrukturni sistemi i zaštita životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara" u razmeri 1:25.000, broj 3. „Sprovođenje Prostornog plana" u razmeri 1:25.000, i broj 4. sa četiri lista detaljne razrade za poslovno-stambeni kompleks i helidrom sa hangarom u naselju Čajetina, KO Kopaonik u razmeri 1:1.000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa saobraćajnim rešenjem", List 3a „Plan regulacije i nivelacije sa saobraćajnim rešenjem - podužni profil saobraćajnice" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture").

Uporedo sa izradom nacrta Prostornog plana, pripremljen je nacrt Izveštaja o strateškoj proceni uticaja Prostornog plana na životnu sredinu.

Prostorni plan se radi u GIS okruženju zasnovanom na ESRI tehnologiji (ArcGIS 10h), što omogućava jednostavniju razmenu podataka, formiranje Geografskog informacionog sistema za obuhvaćeno područje i efikasniju kontrolu sprovođenja Prostornog plana.

Prostorni plan predstavlja planski osnov za zaštitu, korišćenje i uređenje Nacionalnog parka Kopaonik, drugih zaštićenih i predviđenih za zaštitu prirodnih i nepokretnih kulturnih dobara, obuhvaćenog dela primarne turističke destinacije Kopaonik i za održivi razvoj obuhvaćenih lokalnih zajednica. Prostorni plan predstavlja planski osnov za izdavanje informacije o lokaciji i lokacijskih uslova za poslovno-stambeni kompleks i helidrom sa hangarom u naselju Čajetina, KO Kopaonik.

Ovaj prostorni plan je planski osnov za usklađivanje donetih (za teritorije opština Raška i Brus) i izradu (za teritoriju opštine Leposavić) planskih rešenja prostornih planova jedinica lokalne samouprave i za usklađivanje svih urbanističkih planova čiji se obuhvat nalazi u celosti ili jednim delom u granicama Nacionalnog parka Kopaonik i planskog područja prema smernicama utvrđenim u delu V. 2. Prostornog plana.

Izradi izmena i dopuna Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik (u daljem tekstu: izmene i dopune Prostornog plana) pristupilo se na osnovu Odluke o izradi izmena i dopuna Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka „Kopaonik" („Službeni glasnik RS", broj 82/19). Nosilac izrade izmena i dopuna Prostornog plana je Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, a obrađivač je Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije.

Izmene i dopune Prostornog plana date su u sledećim glavama, odeljcima i grafičkim prilozima planskog dokumenta:

1) I. POLAZNE OSNOVE, 3. Skraćeni prikaz postojećeg stanja, 3.1 Postojeće stanje, 3.1.1 Posebna namene prostora, 3.1.1.2 Turizam - Fizički sadržaji turističkog kompleksa i turističke infrastrukture;

2) III. PLANSKA REŠENJA PROSTORNOG RAZVOJA PODRUČJA POSEBNE NAMENE, 2. Turizam i rekreacija, 2.1 Kapacitet prostora Nacionalnog parka za turizam i rekreaciju u odnosu na režime zaštite, 2.2 Organizacija i uređenje prostora za funkcije Nacionalnog parka, turizam i rekreaciju, 2.2.2 Sadržaji turizma i rekreacije u primarnom turističkom centru Kopaonik na području NP, 2.2.3 Sadržaji turizma i rekreacije na području Prostornog plana van granica NP i 2.2.4 Sadržaji turističke infrastrukture - Alpsko skijalište, 4. Uticaj posebne namene na razvoj pojedinih oblasti, 4.4 Infrastrukturni sistemi, 4.4.2 Vodosnabdevanje i odvođenje otpadnih voda - Male akumulacije i mikro vodozahvati;

3) IV. PRAVILA UPOTREBE ZEMLJIŠTA, UREĐENJA I GRAĐENJA, 3. Pravila uređenja površina i objekata javnog skijališta i ostale turističke infrastrukture, 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta, 3.3. Pravila uređenja za ski stazu „Bela reka 3", 3.4. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Pančić", 3.5. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje", 3.6. Pravila uređenja za akumulaciju „Mali Karaman", KO Brzeće i KO Kopaonik, 3.7. Pravila uređenja za ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2", KO Brzeće i 3.8. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman", KO Brzeće i KO Kopaonik;

4. Pravila uređenja za objekte ostalih namena, 4.1 Pravila uređenja za objekte turističke namene, 4.1.1 Pravila uređenja turističkih kompleksa, punktova, naselja i infrastrukture;

4) V. IMPLEMENTACIJA PROSTORNOG PLANA, izmene referalnih karata u razmeri 1:25.000: 1. „Posebne namene prostora", 2. „Mreža naselja, infrastrukturni sistemi i zaštita životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara" i 3. „Sprovođenje Prostornog plana" sa korekcijama alpskog skijališta; i dopune grafičkim prilozima: broj 5. sa četiri lista detaljne razrade za ski stazu „Bela reka 3", KO Brzeće u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture", broj 6. sa četiri lista detaljne razrade za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Pančić", KO Brzeće i KO Kopaonik u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture"; broj 7. sa četiri lista detaljne razrade za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje", KO Kopaonik u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-

geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture"; broj 8. sa četiri lista detaljne razrade za akumulaciju „Mali Karaman", KO Brzeće i KO Kopaonik u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture"; broj 9. sa četiri lista detaljne razrade za ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2", KO Brzeće u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture" i broj 10. sa četiri lista detaljne razrade za linijsku infrastrukturu kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman", KO Brzeće i KO Kopaonik u razmeri 1:1000 List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture".

Izrada izmena i dopuna Prostornog plana usklađena je sa: Zakonom o planiranju i izgradnji („Službeni glasnik RS", br. 72/09, 81/09 - ispravka, 64/10 - US, 18/11, 24/11, 121/12, 42/13 - US, 50/13 - US, 98/13 - US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - dr. zakon, 9/20, 52/21 i 62/23), Zakonom o Prostornom planu Republike Srbije od 2010. do 2020. godine („Službeni glasnik RS", broj 88/10), Pravilnikom o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja („Službeni glasnik RS", broj 32/19), Zakonom o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS", br. 36/09, 88/10, 91/10, 14/16, 95/18 - dr. zakon i 71/21), Zakonom o nacionalnim parkovima („Službeni glasnik RS", br. 84/15 i 95/18 - dr. zakon), Zakonom o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS", br. 135/04, 36/09 - dr. zakon, 72/09 - dr. zakon, 43/11 - US, 14/16, 76/18, 95/18 - dr. zakon i 95/18 - dr. zakon), Zakonom o vodama („Službeni glasnik RS", br. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 i 95/18 - dr. zakon), Zakonom o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS", br. 135/04 i 88/10), Zakonom o kulturnim dobrima („Službeni glasnik RS", br. 71/94, 52/11 - dr. zakon, 99/11 - dr. zakon, 6/20 - dr. zakon i 35/21 - dr. zakon), Zakonom o turizmu („Službeni glasnik RS", broj 17/19), Uredbom o ekološkoj mreži („Službeni glasnik RS", broj 102/10) i drugim aktuelnim odlukama i dokumentima javnih politika Vlade, kao i drugim normativnim aktima i dokumentima koji se odnose na problematiku iz predmeta planskog dokumenta.

Izmene i dopune Prostornog plana donose se za period do 2032. godine, sa elementima za njegovu implementaciju u tom periodu.

U pripremi i izradi izmena i dopuna Prostornog plana uspostavljena je saradnja sa Javnim preduzećem „Skijališta Srbije", Zavodom za zaštitu prirode Srbije, ministarstvima, stručnim i drugim institucijama i organizacijama, kao i sa preduzećima koji imaju nadležnosti na planskom području.

Izmene i dopune Prostornog plana predstavljaju planski osnov za izdavanje informacije o lokaciji i lokacijskih uslova za ski stazu „Bela reka 3", KO Brzeće i kabinskih žičara tipa gondole „Pančić", KO Brzeće i KO Kopaonik; „Treska - Vikend naselje", KO Kopaonik; akumulaciju „Mali Karaman", KO Brzeće; KO Kopaonik i ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2", KO Brzeće; i linijsku infrastrukturu kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman", KO Brzeće i KO Kopaonik.1

I. POLAZNE OSNOVE

1. Obuhvat i opis granica područja Prostornog plana, granice celina i podcelina posebne namene

Granice Prostornog plana, odnosno područja Nacionalnog parka Kopaonik i područja posebne namene, određene su na referalnim kartama Prostornog plana i opisno, prema situaciji na Topografskim kartama (TK) razmere 1:25.000 (Listovi TK25: Novi Pazar 580-1-1, 580-1-2, 580-1-3, 580-1-4, 580-2-1, 580-2-2, 580-2-3, 580-2-4, 580-3-1, 580-3-2, 580-3-3, 580-3-4, 580-4-1, 580-4-2, 580-4-3 i 580-4-4). U slučaju neslaganja sa tekstom, merodavna je situacija u prikazima referalnih karata.

1.1. Položaj i osnovne odlike područja Prostornog plana

Područje Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik obuhvata područje Nacionalnog parka Kopaonik (sa zonama I, II i III stepena zaštite) i područje van Nacionalnog parka, na delovima teritorija opština Raška, Brus i Leposavić.

Nacionalni park Kopaonik zahvata severni deo masiva Kopaonika, koji se kao najveća planina centralne Srbije pruža pravcem severozapad - jugoistok u obliku razgranatog grebena dužine oko 82 km i širine 40-60 km, na površini od oko 2.750 km2. Istočni obod masiva predstavlja granicu između planinskih sistema Dinarida i Rodopa. Okružen je masivima Golije na zapadu i nešto nižim planinama Željin, Stolovi i Goč na severu, a pripada slivovima Ibra, Rasine i Toplice. Područje Prostornog plana zahvata severni, najviši i najšumovitiji deo masiva Kopaonika, sa najzastupljenijim i najočuvanijim planinskim prirodnim vrednostima.

Sam Nacionalni park proteže se većim delom na relativno blago diseciranoj planinskoj površi (nazvanoj i Ravni Kopaonik), prosečne visine od oko 1.700 m n.v, sa najvišim Pančićevim vrhom (2.017 m n.v) i više drugih vrhova. U ovu površ najizrazitije je usečen basen Samokovske reke, kao najvrednija predeona celina, a Nacionalni park zahvata i gornje delove planinskih padina prema dolinama Ibra, Jošaničke, Gobeljske i Brzećke reke, kao i prema izvorišnim pritokama Toplice. Visinska diferenciranost područja parka je 1.217 m. Područje Nacionalnog parka zahvata delove teritorija opština Raška (u okviru Raškog upravnog okruga) i Brus (u okviru Rasinskog upravnog okruga) u južnom delu centralne Srbije. Prostor van Nacionalnog parka obuhvaćen Prostornim planom (ranija

zaštitna zona Nacionalnog parka) zahvata delove teritorija opština Raška, Brus i Leposavić (u okviru Kosovko-mitrovačkog upravnog okruga u severnom delu AP Kosovo i Metohija).

Po svojoj osnovnoj i prioritetnoj nameni očuvanja, unapređenja, zaštite i prezentacije posebnih prirodnih i kulturnih vrednosti nacionalnog značaja, Nacionalni park Kopaonik je 1981. godine proglašen kao prirodno dobro od izuzetnog značaja u I kategoriji. Međunarodni status parka nije utvrđen, a po kategorizaciji Međunarodne asocijacije za zaštitu prirode IUCN, pripada II kategoriji. Uzajamno delovanje brojnih prirodno-geografskih faktora, pojava i procesa, uslovilo je brojna specifična obeležja izrazitog geodiverziteta, koji se manifestuje geotektonskim, orografskim, klimatsko-hidrološkim, biogeografskim, pedološkim i drugim uslovima i vrednostima. Uz vrednosti nepokretnih kulturnih dobara, ovi uslovi i vrednosti kvalifikovali su Kopaonik kao nacionalni park u rangu ostalih proglašenih nacionalnih parkova u Srbiji (Fruška Gora, Đerdap, Tara i Šar planina).

Zbog ugroženosti temeljnih prirodnih fenomena, u odnosu na evropske kriterijume u oblasti zaštite prirode, Nacionalni park Kopaonik danas postepeno gubi karakteristike koje su neophodne za kategoriju nacionalnog parka. Prirodne vrednosti Nacionalnog parka Kopaonik nisu tretirane u prirodnoj prostornoj celini, budući da nije obuhvaćen planinski prostor na severu AP Kosovo i Metohija. Sa prioritetnom namenom Nacionalnog parka najkompatibilnija je njegova namena zaštite i održivog korišćenja nacionalnog i regionalnog izvorišta voda (gornji slivovi Rasine i Toplice), a zatim planinski turizam, pod uslovom da se ispune zahtevi njegove održivosti u okviru režima zaštićenog prirodnog područja.

Regionalni i nacionalni nivo privrednog razvoja, područje Nacionalnog parka Kopaonik postiglo je samo u pogledu planinskog turizma, prvenstveno zimskog (alpsko skijanje). Zahvaljujući značajnim, pretežno državnim ulaganjima, stvoren je nov turistički proizvod i imidž glavnog zimskog turističkog centra Republike Srbije. Ova delatnost predstavljaće i nadalje glavnu razvojnu šansu Kopaonika i određivati njegov regionalni i nacionalni značaj, pod uslovom da bude integrisana u jedinstvenu regionalnu ponudu i da integriše sve lokalne i regionalne komplementarne delatnosti i sadržaje (poljoprivredu i sela, malu privredu, saobraćaj i drugo), uz obezbeđenje ostvarivanja prioritetne namene i funkcija Nacionalnog parka.

Dalji razvoj planinskog turizma u okviru Nacionalnog parka Kopaonik u velikoj meri zavisi od prevazilaženja tekućeg konflikta sa zaštitom prirode i prirodnih vrednosti na najpovoljnijim alpskim skijaškim terenima u II stepenu zaštite i u okviru turističkih kompleksa u III stepenu zaštite sa intenzivnom i neplanskom izgradnjom. Prema iskustvima sa evropskih Alpa, najbolji alpski skijaški tereni i lokaliteti za izgradnju turističkih kompleksa, kao ključni resursi planinskog turizma, po pravilu su izuzeti iz rigoroznijih režima zaštite prirodnih vrednosti (što ne znači da su time zanemarena pravila zaštite prirode). Zato je i za razvoj planinskog turizma na Kopaoniku od ključnog značaja da se omogući optimalno korišćenje inače ograničenih povoljnih alpskih skijaških terena, uz adekvatnu zaštitu planinske prirode.

S druge strane, i dalje treba insistirati da težište smeštajnih kapaciteta bude van granica Nacionalnog parka, pretežno u okviru postojećih naselja. Rešenje tekućeg konflikta i kreativna rešenja kompromisa između održive zaštite i održivog turizma uslovljeni su institucionalnim i organizacionim promenama u upravljanju zaštitom i turizmom, kojima treba obezbediti integraciju ove dve glavne aktivnosti Nacionalnog parka, tako da se adekvatnom prezentacijom podrži atraktivnost zaštićenih vrednosti za razvoj turizma, a da turizam organizaciono i finansijski podržava zaštitu.

1.2. Teritorijalni obuhvat područja Prostornog plana

Područje Prostornog plana obuhvata prostor površine od oko 324,84 km2 na delovima teritorije (Tabela I-1):

- opštine Raška (10 KO): cele katastarske opštine Jošanička Banja, Crna Glava, Kremiće, Badanj, Semeteš, Tiodže, Lisina, Šipačina, Kopaonik i Rakovac;

- opštine Brus (8 KO): cele katastarske opštine Kriva Reka, Paljevštica, Livađe, Gočmanci, Kneževo, Ravnište, Bozoljin i Brzeće; i

- opštine Leposavić (2 KO): cele katastarske opštine Guvnište i Belo Brdo.

1.3. Granica područja Prostornog plana

Područje Prostornog plana (324,84 km2) obuhvata: područje Nacionalnog parka Kopaonik površine od oko 120,79 km2 (ili 37% ukupne površine) i van Nacionalnog parka površine obuhvaćenih katastarskih opština od oko 204,05 km2 (ili 63%).

Granica područja Prostornog plana definisana je granicama celih katastarskih opština, a prikazana je u delu I. 1.4. Prostornog plana.

Granica Prostornog plana je:

1) severna granica - oslanja se na južnu spoljnu granicu opštine Aleksandrovac odnosno od preseka severnih spoljnih granica katastarskih opština Jošanička Banja i Rekovac (opština Raška) i nastavlja ka istoku spoljnom severnom granicom katastarske opštine Kriva reka (opština Brus);

2) istočna granica - od preseka spoljnih istočnih granica katastarskih opština Kriva Reka i Paljevštica (opština Brus) i pruža se ka jugu spoljnom istočnim granicama katastarskih opština Livađe, Gočmanci i Brzeće, zatim ide spoljnim

istočnim granicama katastarskih opština Kneževo, Ravnište i Bozoljin (sve u opštini Brus);

3) južna granica - od spoljne južne granice katastarske opštine Bozoljin (opština Brus) i ulazi u područje opštine Leposavić gde prati spoljne južne granice katastarskih opština Belo Brdo i Guvnište u istoj opštini;

4) zapadna granica - od preseka spoljnih granica opština Leposavić i Raška, prati spoljne zapadne granice katastarskih opština Šipačina, Lisina i Tiodže (opština Raška) i dalje spoljnom granicom katastarskih opština Semeteš, Badanj i Kremiće u istoj opštini. Nastavlja u pravcu severa i prati spoljnu zapadnu i severozapadnu granicu katastarske opštine Jošanička Banja (opština Raška), do preseka sa spoljnom granicom katastarske opštine Rakovac u istoj opštini, odnosno do početne tačke.

Bilans površina prema prostornom obuhvatu područja Prostornog plana dat je u Tabeli I-1.

Tabela I-1: Obuhvat područja Prostornog plana

Teritorija	Površina u km2				
	ukupno opština	Prostorni plan			% opštine
		područje u NP	van NP	ukupno	
opština Raška	670,01	79,15	108,63	187,78	57,8
opština Brus	605,64	41,64	56,41	98,05	30,2
opština Leposavić	538,60	0	39,01	39,01	12,0
Ukupno	1814,25	120,79	204,05	324,84	100,0

1.4. Granice celina i podcelina posebne namene

Granica Nacionalnog parka Kopaonik utvrđena je Zakonom o nacionalnim parkovima. U postupku izrade Prostornog plana konstatovano je da su katastarske parcele br. 248/1, 248/2, 259/1, 259/2, 259/3, 260 i 265, KO Brzeće, teritorija opštine Brus, ukupne površine oko 10 ha, uključene u obuhvat područja Nacionalnog parka i prikazane tekstualno i grafički. Takođe, u opisu granica ima i drugih tehničkih propusta koje je potrebno ispraviti (npr. parcela 3714 KO Paljevštica sa postojećim objektima), te se predlaže da se nakon detaljnog katastarskog određivanja svih granica zaštite Nacionalnog parka, uočene greške u prostornoj identifikaciji granica i njihovom opisu utvrde kroz operat u skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima.

Granica Nacionalnog parka opisana je na sledeći način:

„Granica počinje u tački gde se dodiruju KO Belo Brdo, Brzeće, Guvnište i Ravnište, od koje u KO Brzeće u pravcu severozapada prati kat. parc. br. 1880, 1879 i 1877/1, od koje prelazi u KO Kopaonik i prati granice kat. parc. br. 101, 100, 102, 106, 110, 111, 112, 113, 115, 108, 109, 118, 122/2, 122/1, 136/1, 136/2, 136/3, 136/4, 135/3, 134/2, 135/2, 121/2, 197,4, 107/2, 106/2, 110/4, 110/2, 104/2, 102/7, 24/1, 25, 2457/1, 69, 2443, 2444, 2436/2, 2436/1, 2436/2, 2443, 2442, 2441, 2440, 69, 66, 632, 635, 632 i 66, koju prati do granice sa KO Lisine (zajednička prelomna tačka za kat. parc. br. 66, KO Kopaonik i kat. parc. br. 1532, 1530 i 1528 KO Lisine). Odatle nastavlja granicom kat. parc. br. 1530, 1529, opet granicom kat. parc. br. 1530, zatim granicom kat. parc. br. 1528 sve do granice sa KO Kopaonik u kojoj prati granicu kat. parc. br. 66 sve do granice sa KO Lisine. Prelazeći u KO Lisine prati granicu kat. parc. br. 78 i 79, nastavlja ivicom puta kat. parc. br. 898 KO Kopaonik, kojim dolazi do istočne prelomne tačke kat. parc. br. 1496 KO Lisine, prati granicu parcele sve do zapadne prelomne tačke odakle preseca put kat. parc. br. 2452 KO Lisine u kojoj dalje prati granice kat. parc. br. 1493, 1489, 1488, 1494, 1490 i 1491 do zapadne prelomne tačke, od koje u pravoj liniji preseca kat. parc. br. 1464 izbijajući na kotu 1394 koja je i trigonometrijska tačka 508 (na granici kat. parc. br. 1460). Odatle prati granicu kat. parc. br. 1460, a potom granicu kat. parc. br. 1457 do preseka kat. parc. br. 2448 (put), nastavlja granicama kat. parc. br. 140, 142, 141, 145, 155/1, 157/2, 158/1, 176/1, 179/1, 1355/1, 1354, 1357/1, 1352/1, 1351/1, 1347/1, 1341/1, 547/1, 539/1, 538/2, 535/1, 532, 531, 284, 283, 282, 281, 280/2, 277, 276, 274, 264, 263, 257, 256, 251/2, 251/1, 249, 215 i 218, do preseka sa kat. parc. br. 2459 (put). Preseca ga i zatim prelazi na granicu kat. parc. br. 43 u KO Tiodže. Prati granicu kat. parc. br. 43, zatim kat. parc. br. 45 i 47 do njene najsevernije prelomne tačke i nastavlja granicom kat. parc. br. 45, zatim u pravoj liniji preseca kat. parc. br. 147 i izlazi na granicu kat. parc. br. 79 koju prati do granice između KO Semeteš i KO Tiodže. Nastavlja tom granicom u dužini od 280 m, nakon čega dolazi do prelomne tačke kat. parc. br. 35/1, prati granicu kat. parc. br. 35/1 i 42/2 izbijajući na put kat. parc. br. 57, preseca ga i nastavlja granicom kat. parc. br. 29 i 57 (put), 27/1 i 27/2, zatim opet 27/1 sve do ušća Semeteške reke i bezimenog potoka (kota 1064). Od te kote u pravoj liniji preseca kat. parc. br. 56 (Semeteška reka) i nastavlja u pravcu severa granicom kat. parc. br. 56 (Semeteška reka), zatim prelazi na kat. parc. br. 16/1, a potom i 12/2. Nadalje nastavlja granicom kat. parc. br. 27/1 do kat. parc. br. 125 KO Badanj (put) i izlazi na granicu između KO Semeteš i KO Badanj. Od te tačke nastavlja granicom između pomenutih katastarskih opština, odnosno granicom kat. parc. br. 125 (put) sve do najsevernije prelomne tačke KO Semeteš, odakle prati zapadnu granicu kat. parc. br. 4, koju prati do granice između KO Badanj i KO Kremiće. U KO Kremiće nastavlja da prati granicu kat. parc. br. 73, 72, 50, 51 i 70/2 i preseca u pravoj liniji kat. parc. br. 57 (put) i nastavlja granicom kat. parc. br. 50/2 do granice između KO Jošanička banja i KO Kremiće. Iz te tačke u KO Jošanička banja preseca kat. parc. br. 6281 spuštajući se na ušće (kota 956) dva bezimena potoka od kojih nastaje Dašnički potok. Od te kote (956) preseca kat. parc. br. 6281 prateći Dašnički potok sve do ušća u Samokovsku reku. Od ušća u pravcu juga prati granicu kat. parc. br. 6281 do tromeđe kat. parc. br. 6562, 6563 i 6281. Od tromeđe nastavlja presecajući kat. parc. br. 6563 u pravoj liniji i nastavlja granicom kat. parc. br. 6564, a potom u pravcu severa granicom kat. parc. br. 6570, te prelazi na granice kat. parc. br. 6510 i 6511 kojom opet izlazi na granicu kat. parc. br. 6570.

Zatim prati granicu kat. parc. br. 6487 i njome izlazi na granicu kat. parc. br. 6570, i nastavlja granicama kat. parc. br. 6576/2, 6575/2 i 6578/2 kojom izlazi na granicu kat. parc. br. 6570. Prati granicu pomenute parcele sve do granice kat. parc. br. 7855 (put) koju preseca i nastavlja granicama kat. parc. br. 6736, 7628, 6816/2, 6820/2, 6821/2, 7628, 6823/2, 6824/2, 6828/2 i 6827/3 kojom opet izlazi na kat. parc. br. 6824/2. Nadalje prati granicu pomenute parcele, zatim nastavlja granicama kat. parc. br. 6823/2, 7628 i 7629 kojom izlazi na granicu kat. parc. br. 7628. Nastavlja granicama kat. parc. br. 7631, 7627, 7643, 7644/1, 7644/2, 7743, 7744, 7745, 7747, 7643, 7754, 7755 i 7640, zatim južnom granicama kat. parc. br. 7761, 7762 i 7764 i zapadnom i severnom granicom kat. parc. br. 7764, zatim ide zapadnom i severnom granicom kat. parc. br. 7762 kojom izlazi na kat. parc. br. 7640, prati granicu pomenute kat. parc. br. i nastavlja granicama kat. parc. br. 7775, 7776, 7730, 7731, 7725, 7724, 7723, 7722, 7709, 1949, 7709, 7717, 7722, 7724, 7778, 7780, 7720, 7781 i 7640. Prati severnu granicu kat. parc. br. 1915 i 1914 kojom opet izlazi na granicu kat. parc. br. 7640. Prati je i nastavlja granicama kat. parc. br. 1908, 1907, 1906, 1892, 1893, 1890, 1883, 1671, 1884/2, pa granicama kat. parc. br. 1671, 1883 i 1862 do kat. parc. br. 7851 (put). Od te tačke u pravcu severa granica nastavlja kat. parc. br. 1801, 1800, 1803 i 1802 kojom izlazi na kat. parc. br. 1803, pa nastavlja granicom kat. parc. br. 1801 i 1805 kojom izlazi na kat. parc. br. 7851 (put) i prati je do tromeđe kat. parc. br. 1856, 1855 (koje ne pripadaju NP) i kat. parc. br. 7851. Iz te tačke u pravoj liniji granica preseca kat. parc. br. 7851 (put) i izlazi na granicu kat. parc. br. 1860 te nastavlja granicom kat. parc. br. 1876, 1877 i 1863 kojom dolazi do granice KO Jošaničke banje i KO Crne Glave. Granica nastavlja u KO Crna Glava prateći granice kat. parc. br. 5430, 5374, 5373, 5366, 5369, 5368/1, 5327, 5326, 5174 i 5170/1. Od prelomne tačke iste parcele pravolinijski preseca kat. parc. br. 5167 i izlazi na prelomnu tačku kat. parc. br. 5166/1. Nadalje prati granicu kat. parc. br. 5166/1 zatim granice kat. parc. br. 5163/2, 5162/2, 5151/1, 4107/1, 5043/2, 5042/2 i 5039/2 kojom izlazi na granicu kat. parc. br. 4107/1 i njome nastavlja do kat. parc. br. 5024/2, do ukrštanja sa kat. parc. br. 5921 (put), preseca ga u pravoj liniji i nastavlja prateći granice kat. parc. br. 5023/2, 4107/1, 5019/2, 5018/2, 5008/2, 4107/1, 4990/2, 4989/2, 4988/2, 4987/2, 4986/2, 4978/2, 4977/3 i 4107/1 a potom granicom kat. parc. br. 5922 (Gobeljska reka). Nastavlja granicom kat. parc. br. 5922 (Gobeljska reka) do najzapadnije prelomne tačke kat. parc. br. 2218. Od te tačke nastavlja granicom kat. parc. br. 4107/1, 2298/2, 4107/1, 4331/2, 4329/2, 4327/2, 4306/2, 4305/2, 4107/1, 4215/2, 4214/2, 4213/2, 4211/3, 4209/2 i 4190/2 sa koje prelazi na granicu kat. parc. br. 4189/2 kojom se vraća na granicu kat. parc. br. 4190/2 sa koje prelazi na granicu kat. parc. br. 4166/2, a potom na granice kat. parc. br. 3656/2, 3657/2, 3666/2, 3667/2, 3668/2, 3677/2, 3678/2, 3679/2, 3680/2, 3696/2, 3697/3, 3697/1, 3698, 3705, 3747, 3752, 3753, 3754 i 3781 kojom dolazi do kat. parc. br. 5918 (put) preseca je i izlazi na južniju prelomnu tačku kat. parc. br. 3485. Zatim nastavlja kat. parc. br. 3485, 3493, 3555, 3556, 3557, 3558, 3560, 3551, 3550, 3548, 3562, 3563, 3424, 3426 i 3425 kojom izlazi na granicu kat. parc. br. 3424 i njome nastavlja preko granice kat. parc. br. 3383 i 3381. Izlazi opet na kat. parc. br. 3383, koju prati do preseka sa kat. parc. br. 5917 (put) preseca je pod pravim uglom i nastavlja da je prati sve do preseka sa kat. parc. br. 3440/1. Granica parka dalje nastavlja granicama kat. parc. br. 3422, 3418, 3417, 3440/1, preseca kat. parc. br. 5919 (put) i nastavlja granicom kat. parc. br. 3439/1 i 3439/3 kojom opet izlazi na granicu kat. parc. br. 3439/1. Prati je i nastavlja granicom kat. parc. br. 2922 i 2920 i kat. parc. br. 2918 kojom izlazi na granicu između KO Rakovac i KO Crna Glava. Prati granicu katastarskih opština do tromeđe KO Crna Glava, KO Kriva Reka i KO Rakovac koja se nalazi na granici opština Raška i Brus. U opštini Brus granica nastavlja u KO Kriva Reka granicom kat. parc. br. 1152, 1156/1, 1157 i 1158, kojom dolazi do kat. parc. br. 3806 (put), preseca ga i nastavlja granicom kat. parc. br. 1246 kojom opet izlazi na put kat. parc. br. 1251, preseca ga pravoj liniji i nastavlja granicom kat. parc. br. 1453/1, do njene severne prelomne tačke, odakle preseca put kat. parc. br. 3807/4 (put) i nastavlja da prati granice kat. parc. br. 700/4, 700/3, 700/1, 702 i 701/1, dolazi do granice kat. parc. br. 701/2 kojom izlazi na kat. parc. br. 3804 (put), preseca ga i nastavlja granicama kat. parc. br. 697 i 699, sve do raskrsnice puteva kat. parc. br. 3804 i 3807/4, nastavlja presecajući put kat. parc. br. 3807/4 i prelazi na granicu kat. parc. br. 1453/1. Prati je i preko kat. parc. br. 1446, 1453/21, 1453/20, 1453/18, 1453/17, 1453/16, 1453/15, 1453/14, 1449, 1453/13, 1450, 1453/1, 1451, 1453/10, 1453/9, 1453/6, 1453/2, 1453/5, 1453/3, 1453/4, 1453/27, 1453/28, 1453/29, 1453/1, 1454, 1455 i 1456/1, dolazi do kat. parc. br. 1457/1, koju prati do severne prelomne tačke kat. parc. br. 1458/1, iz koje preseca put kat. parc. br. 3808/1 i izlazi na kat. parc. br. 1458/1 i prati je do ukrštanja sa putem kat. parc. br. 3808/1 od koje nastavlja granicama kat. parc. br. 2834 i 2833. Dolazi do puta kat. parc. br. 3808, preseca ga i nastavlja granicom kat. parc. br. 2830/1, prati je i prelazi na kat. parc. br. 2828 i 2829, kojom ponovo izlazi na granicu kat. parc. br. 2828. Prati je do kat. parc. br. 3808 (put) a zatim isti preseca i nastavlja da prati granice kat. parc. br. 2839, 2833/12 i 2844 kojom dolazi do prelomne tačke zajedničke za kat. parc. br. 2845/1, 2864 i 2865. U toj tački preseca put kat. parc. br. 3808 i nastavlja da prati granicu kat. parc. br. 2865. Prati njenu granicu i nastavlja granicama kat. parc. br. 2833/12, 2842/2, 2842/3, 2842/4, 2842/5, 2843, 2842/6, 2833/13, 2833/17, 2833/18, 2939/2 i 2939/1 kojom seče kat. parc. br. 3802 (Ciganski potok) i nastavlja granicom kat. parc. br. 3041/14, 3041/9, 3043, 3044/1, 3049/1, 3049/8 i 3049/9. Granicom kat. parc. br. 3049/9 izlazi opet na granicu kat. parc. br. 3049/1 kojom nastavlja i seče kat. parc. br. 3813 (put). Nakon toga prati granicu kat. parc. br. 3273/3, ponovo se vraćajući i presecajući kat. parc. br. 3813 (put). Zatim prati granicu kat. parc. br. 3049/4, 3427/7, 3427/3, 3427/2, 3426, 3425, 3424, 3423, 3422/2, 3422/1, 3421/2, 3421/1, 3420, 3413, 3414, 3415, 3416/1, 3417, 3418/1, 3419/2, 3428/29, 3428/40, 3428/39 i 3428/38 kojom seče u pravoj liniji kat. parc. br. 3816 (put). Izlazi na kat. parc. br. 3640/2, prati njenu granicu i nadalje prati granice kat. parc. br. 3639/2, 3645 i 3624 kojom izlazi na granicu KO Kriva Reka i KO Livađe, prati je do jugozapadne prelomne tačke kat. parc. br. 3757 od koje sledi granice u KO Kriva Reka kat. parc. br. 3757, 3754, 3716, 3754 i 3755, zatim opet kat. parc. br. 3754, kojom izlazi na granicu između KO Livađe i KO Kriva Reka sve do ukrštanja sa Srebrnačkom rekom i prati granicu između kat. parc. br. 996 i 729 KO Livađe i nadalje u KO Livađe prati granice kat. parc. br. 996, 724, 722/1, 722/5, 722/1, 721, 719/2 i 720, kojom opet izlazi na granicu kat. parc. br. 719/2, prati je i dolazi do kat. parc. br. 991 (put) seče je pod pravim uglom i izlazi na kat. parc. br. 715. Prati njenu granicu, kao i granice kat. parc. br. 713/2 i 711/2, a potom seče pod pravim uglom kat. parc. br. 988 (put). Od puta kat. parc. br. 988, prati kat. parc. br. 45, 42/3, 42/2 i 47, kojom ponovo izlazi na kat. parc. br. 42/2 i njome dolazi do granice između

KO Livađe i KO Gočmanci. Granica Nacionalnog parka dalje prati parcele u KO Gočmanci i to granicu kat. parc. br. 24/9, kojom izlazi na vodotok kat. parc. br. 145, preseca ga i nadalje prati granicu kat. parc. br. 52/1 i 152/1, kojom ponovo izađe na 52/1 (južna prelomna tačka na granici između KO Gočmanci i KO Brzeće, prati je do jugoistočne prelomne tačke kat. parc. br. 247, od koje nastavlja granicama kat. parc. br. koje pripadaju KO Brzeće), i to granicama kat. parc. br. 247, 248/1, 260, 259, 259/1 i 259/3, pa zapadnim granicama kat. parc. br. 259/1, 259, 260, 265, 248/2 i 247 kojom izlazi na granicu između KO Gočmaci i KO Brzeće, prati je u dužini od 64 m odnosno do prelomne tačke kat. parc. br. 207, prati njenu istočnu, južnu i zapadnu granicu kojom izlazi na granicu između KO Gočmanci i KO Brzeće, koju prati duž granice kat. parc. br. 207 u dužini od 63 m odnosno do prelomne tačke kat. parc. br. 51/5 KO Gočmanci. Od te tačke u KO Gočmanci prati granicu kat. parc. br. 51/5, 52/16, 52/2, 52/3, 52/2, 51/1 i 51/3 kojom dolazi do granice između KO Brezeće i KO Gočmanci. Prelazi u KO Brzeće i prati granice kat. parc. br. 65/3, 65/1, 65/7, 65/8, 65/9, 65/10 i 173, kojom dolazi do kat. parc. br. 189/2 (put), preseca ga pod pravim uglom i dalje prati granicu kat. parc. br. 172 i 171/2, zatim preseca kat. parc. br. 1892/2 (put) pod pravim uglom i nastavlja da prati granicu kat. parc. br. 65/1 sve do severozapadne prelomne tačke kat. parc. br. 65/21, prati njenu zapadnu granicu i od prelomne tačke prati na dalje granicu između kat. parc. br. 65/1 i 1891/2 kojom izlazi na prelomnu tačku kat. parc. br. 76, od koje nastavlja da prati južne granice kat. parc. br. 1891/1 i 75 u dužini od 180 m, kada granica naglo skreće ka jugu presecajući kat. parc. br. 1882/1 (Brzećka reka) i izlazi na prelomnu tačku kat. parc. br. 84/1 i prati njenu granicu u pravcu jugo istoka kada prelazi na granicu kat. parc. br. 146/3 zatim prati granice kat. parc. br. 109/1, 146/3, sa koje prelazi na granicu kat. parc. br. 165 i ponovo izlazi na granicu kat. parc. br. 146/3, prati je i prelazi na granicu kat. parc. br. 924. Prateći je ponovo izlazi na granicu kat. parc. br. 146/3. Zatim prati granicu kat. parc. br. 146/1, izlazeći na granicu kat. parc. br. 146/3 i preko granica kat. parc. br. 146/51 opet izlazi i prati granicu kat. parc. br. 146/3. Prati je i nastavlja granicom kat. parc. br. 84/9 do čvorne tačke te parcele i kat. parc. br. 1089, gde pod pravim uglom preseca tu kat. parc. br. 1089 (Bela reka), i nastavlja da prati granicu kat. parc. br. 1073, a potom granice kat. parc. br. 1094/1, 1094/6, 1064/7, 1063/8, 1061/9, 1048, 1053/7, 1046/3, 1046/2, 1044/2, 1044/5, 1044/6, 1044/7, 1044/3, 1044/4, 1030/7, 1030/2, 1030/6, 1030/5, 1664/3, 1664/1, 1662/2, 1662/3, 1662/8, 1662/6, 1661, 1644, 1643, 1625/11, 1641/4, 1638/8, 1638/7, 1639/3, 1638/2, 1637/1, 1637/2, 1635/4, 1635/3, 1635/2, 1635/1, 1634/2, 1634/2, 1634/1, 1560, 1559/1, 1559/2, 1559/3, 1559/4, 1559/5, 1393/1, 1390/3, 1390/2, 1390/4, 1390/5, 1389/3, 1389/2, 1389/5, 1389/4, 1389/6, 1389/7, 1389/11, 1389/12, 1389/14, 1389/15, 1387/2, 1387/1, 1386, 1379, 1378, 1377, 1367/4, 1369/5, 1369/3, 1901, 1358, 1359 i 1905 kojom granica parka dolazi do granice između KO Brezeće i KO Kneževo. Granica prelazi u KO Kneževo i prati granice kat. parc. br. 5, 14, 15 i 16, kojom dolazi do granice između KO Kneževo i KO Ravnište. U KO Ravnište prati granicu kat. parc. br. 380 do tromeđe kat. parc. br. 380, 738 i 1850 gde pod pravim uglom seče kat. parc. br. 1850 i dalje prati granicu kat. parc. br. 385/1 i 385/2. Kada granica kat. parc. br. 385/2 dođe do granice kat. parc. br. 1851, seče je pod pravim uglom i dalje prati granicu kat. parc. br. 1851 i 378/1 kojom preseca pod pravim uglom kat. parc. br. 1855 i izlazi na kat. parc. br. 370. Granica parka prati granicu kat. parc. br. 370 do kat. parc. br. 1854, koju preseca pod pravim uglom. Dalje granica Nacionalnog parka prati granicu kat. parc. br. 158, 159/1 i 160, kojom dolazi do kat. parc. br. 1854 (put) koju seče pod pravim uglom, zatim nastavlja da prati granicom kat. parc. br. 441, preseca kat. parc. br. 442, pod pravim uglom i izlazi na kat. parc. br. 146, prati njenu granicu u pravcu istoka i juga i nadalje prati granicu kat. parc. br. 145, kojom izlazi na kat. parc. br. 1851 (put) i prati je u pravcu severoistoka i kod severne prelomne tačke kat. parc. br. 463 seče put i prati u pravcu jugoistoka i juga granicu kat. parc. br. 463, južnu granicu kat. parc. br. 464, 140 i 136/1, dolazi do kat. parc. br. 1859, seče je pod pravim uglom i izlazi na granicu kat. parc. br. 136/1, prati njenu granicu, a zatim granice kat. parc. br. 129, 1861, 1705, 1703, 1702 i ponovo izlazi na kat. parc. br. 1703. Preseca kat. parc. br. 1861 pod pravim uglom i prati kat. parc. br. 129 i 1655, kojom ponovo izlazi na granicu kat. parc. br. 129. Zatim prati granicu kat. parc. br. 1604, 129, 1731, 1732, 1733, 1734, 1735, 1737/1, 1738, 1739, 129 i 128. Iz južne prelomne tački kat. parc. br. 128, granica preseca kat. parc. br. 1863 i prelazi u KO Bozoljin prateći kat. parc. br. 5/1, koja izlazi na granicu između KO Bozoljin i KO Belo Brdo, prati je sve do tromeđe KO Ravnište, KO Bozoljin i KO Belo Brdo, nastavlja granicom između KO Belo Brdo i KO Ravnište do početne tačke.”

Obuhvat i granice zona sa režimom zaštite I, II i III stepena Nacionalnog parka utvrđeni su, takođe, Zakonom o nacionalnim parkovima, a Prostornim planom bliže su određene na sledeći način2:

1) Zona zaštite I stepena - prostorne jedinice: 13 lokaliteta, ukupne površine 1.470,9 ha

1. Lokalitet „Barska reka”, obuhvata katastarske parcele (u daljem tekstu: k.p.) br. 122 u celosti i delove k.p.br. 121 i 123, KO Badanj, teritorija opštine Raška, odnosno odeljenje 30 u celosti i delove odeljenja 27, 28, 29, 31 i 34, Gazdinska jedinica (u daljem tekstu: GJ) „Barska reka”.

Granica lokaliteta počinje od tačke B13 (7481035, 4794334) u k.p.br. oko 120 m severoistočno od tromeđe KO Kopaonik, KO Tiodže i KO Badanj, na granici odeljenja 25 i 28 i ide prema severu granicom navedenih odeljenja kroz k.p.br. 121 do tačke B2 (7481164, 4794585) na granici k.p.br. 121 i 123, zatim nastavlja u pravcu severa kroz k.p.br. 123 granicom odeljenja 25/28 i 26/28 do tačke B3 (7481119, 4795981) gde skreće prema istoku-jugoistoku i ide nekategorisanim putem (k.p.br. 123) kroz odeljenje 27 do tačke B4 (7481658, 4795798), onda oštro skreće prema jug-jugozapadu, kroz k.p.br. 123, granicom odeljenja 27 i 34, a zatim skreće prema jug-jugoistoku kroz odeljenje 34 do tačke B5 (7481757, 4795429) na granici KO Badanj i KO Kopaonik odakle ide prema jugu pomenutom granicom do tačke B6 (7481156, 4794269), gde skreće prema zapad-severozapadu i seče odeljenja 29 i 28 odnosno k.p.br. 121 na dužini 147 m do početne tačke.

Površina lokaliteta je 87,0 ha.

2. Lokalitet „Kozje stene”, obuhvata cele k.p.br. 6283/1, 6283/2 i 6565, i delove k.p.br. 6281 i 6563. Jošanička Banja, cele k.p.br. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 i 14 i delove k.p.br. 4, 16, 69 i 127, KO Badanj i cele k.p.br. 71, 72, 73 i 74,

KO Kremiće, teritorija opštine Raška, odnosno odeljenja 1, 2, 3, 4 i 5 GJ „Barska reka” i odeljenja 119, 120, 121, 122, 1023, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 12, 13, 141, 142 i 140 odsek „b” i čistina 1, 139 čistina 1 i deo odseka „a”, GJ „Samokovska reka”.

Granica počinje od tačke K1 (7478807, 4800393) na tromeđi KO Kremiće, KO Jošanička Banja i KO Badanj, odakle u pravcu severa nastavlja granicom KO Jošanička Banja i KO Badanj u dužini od 200 m, gde prelazi u KO Jošanička Banja i preseca k.p.br. 6281 prateći granicu odeljenja 129 i 130 GJ „Samokovska reka” i izlazi na put k.p.br. 6563 (severna granica k.p.br. 6565 - tačka K2 (7479463, 4801533), odatle u pravcu juga prati granicu k.p.br. 6565, 6563, 6283/2 i 6281 do mesta gde se dotiču KO Jošanička Banja i KO Badanj do tačke K3 (7479643, 4800769), i prelazi u KO Badanj prateći Samokovsku reku (k.p.br. 127) u dužini od 308 m do tačke K4 (7479458, 4800582), gde se susreću odeljenja 128, 12 i 11 GJ „Samokovska reka”, na k.p.br. 16. Od te tačke prati granicu k.p.br. 127 i prelazi u k.p.br. 69 prateći granicu odeljenja 12, 13 (međom k.p.br. 69 i 25, 26, 27, 30 i 31 u dužini od 40 m), odakle pravolinijski u pravcu juga preseca ponovo k.p.br. 69 i izbija na Samokovsku reku koju preseca i izlazi na tačku K5 (7480437, 4799519), gde se dotiču odeljenja 13, 14, 120 i 121. Od te tačke u k.p.br. 16 prati granicu odeljenja 120, zatim 119 GJ „Samokovska reka” (uključujući celu k.p.br. 14) i izlazi na k.p.br. 4 (KO Badanj) koju takođe preseca prateći odeljenja 119, od tačke K6 (7479922, 4797979), dolazi do odeljenja 5 GJ „Barska reka”, prati njenu istočnu granicu i dolazi do granice opština Semeteš i Badanj do tačke K7 (7479492, 4797519). Od te tačke nastavlja granicom te dve opštine do najsevernije tačke opštine Semeteš od koje u pravcu jugozapada nastavlja granicom k.p.br. 6 zatim k.p.br. 4 i 5, kojom opet izlazi na k.p.br. 4, prati granicu parcele izlazeći na tačku gde se dotiču KO Badanj i Kremiće, tačka K8 (7478479, 4799058). Od te tačke nastavlja zapadnom granicom k.p.br. 73, zatim k.p.br. 72, dolazeći do tačke K9 (7478417, 4800200) gde se dodiruju KO Kremiće i Jošanička Banja, i nastavlja granicom između pomenutih KO i dolazi do početne tačke.

Ukupna površina iznosi 485,9 ha.

3. Lokalitet „Jankove bare”, obuhvata k.p.br. 47, i delove k.p.br. 48, 69 i 126, KO Badanj, teritorija opštine Raška, odnosno odeljenja 21, 22, 23, 28, 29 i 24 odsek „a”, GJ „Samokovska reka”.

Granica počinje od tačke Jb1 (7482122, 4798108) na koti 1531 m n.v. gde se dodiruju GJ „Samokovska reka” i „Gobeljska reka” (k.p.br. 69), od koje u pravcu severoistoka preseca k.p.br. 69 prateći granicu odeljenja 22 GJ „Samokovska reka”, kojom dolazi do k.p.br. 48 koju preseca prateći granicu odeljenja 22 i 23 do tačke Jb2 (7483321, 4799101), i dolazi do k.p.br. 69 koju preseca prateći granicu odeljenja 23, zatim granicom istog odeljenja preseca i k.p.br. 126 do tačke Jb3 (7483005, 4798953). Granicom istog odeljenja preseca je prateći istočnu granicu odeljenja 24 odsek a, zatim nastavlja istočnom granicom odeljenja 22, 28 do tačke Jb4 (7481976, 4797435). Od te tačke prateći južnu i zapadnu granicu odeljenja 29 izlazi na granicu k.p.br. 47, prati granicu pomenute parcele do njene najzapadnije tačke Jb5 (7482607, 4797192) od koje opet prelazi u k.p.br. 69 i preseca je prateći granicu odeljenja 21 kojom izlazi na početnu tačku.

Ukupna površina iznosi 106,7 ha.

4. Lokalitet „Samokovska reka”, obuhvata k. p. br. 21 i 22 u celosti i deo k. p. br. 77, KO Kopaonik, teritorija opštine Raška, odnosno odeljenje 93 u celosti i delove odeljenja 94, 95 i 96, GJ „Samokovska reka” i deo odeljenja 44 GJ „Barska reka”.

Granica lokaliteta počinje od tačke S1 (7483107, 4795697), na granici KO Badanj i Kopaonik (kota 1567), ide u pravcu severoistoka granicom pomenutih katastarskih opština odnosno južnom ivicom nekategorisanog puta do tačke S2 (7483336, 4795797), odakle na dužini 290 m, preko prelomnih tačaka S3 (7483443, 4795912) i S4 (7483520, 4795946.27) nastavlja južnom ivicom pristupnog puta postrojenju za vodosnabdevanje turističkog centra i obilazeći sa južne strane prostor postrojenja dolazi do tačke S5 (7483555, 4795943) na levoj obali Samokovske reke (k.p.br. 899), zatim skreće ka jugu i ide uzvodno prvo levom obalom Samokovske reke, a zatim levom obalom njene sastavnice Murske reke, odnosno zapadnom granicom k.p.br. 899 do tačke S6 (7483847, 4794359) onda skreće prema zapadu do tačke S7 (7483503, 4794450) sekući k.p.br. 77 na dužini 359 m, onda skreće prema severozapadu i ide istočnom ivicom asfaltnog puta DP IIa br. 210 na dužini 266 m do tačke S8 (7483411, 4794690), zatim ide ivicom trase starog puta (k.p.br 900) do tačke S9 (7483358, 4794730) na dužini 80 m, onda ponovo ide ivicom novog puta do tačke S10 (7483100, 4795116) na dužini 473 m, dalje nastavlja trasom starog puta na dužini 204 m do tačke S11 (7483040, 4795308), onda ivicom novog puta na dužini 42 m do tačke S12 (7483045, 4795349), dalje ide trasom starog puta na dužini 60 m do tačke S13 (7483054, 4795405), zatim ivicom novog puta na dužini 70 m do tačke S14 (7483074, 4795472) i dalje do početne tačke S1 ide na dužini 231 m ivicom državnog puta i trasom starog puta koje se na ovoj deonici poklapaju.

Površina lokaliteta je 71,2 ha.

5. Lokalitet „Vučak”, obuhvata k.p.br. 7515, 7575, 7576, 7577, 7578 u celosti i deo k.p.br. 7523, KO Jošanička Banja i deo k.p.br. 69, KO Badanj, teritorija opštine Raška, odnosno odeljenja 99 odsek „a”, 101 odsek „a”, 104, 105 odsek „b” i 106 odsek „a”, GJ „Gobeljska reka”.

Granica počinje u tački V1 (7481891, 4799951), gde se dodiruju KO Jošanička Banja i Badanj (prelomna tačka k.p.br. 7515 KO Jošanička Banja) od koje u pravcu severoistoka prati granicu k.p.br. 7515 kojom izlazi na k.p.br. 7523, preseca je pravolinijski i izlazi na k.p.br. 7515 i prati njenu severnu granicu, i nastavlja severnom granicom k.p.br. 7576, zatim prati granicu k.p.br. 7575, do tačke V2 (7482394,4800202). Od te tačke nastavlja granicom k.p.br.7577, 7578, 7577 i 7576 pa k.p.br. 7515 i dolazi do granice između KO Jošanička Banja i Badanj i prati je u

pravcu istoka u dužini od 170 m do tačke V3 (7482558, 4800000), kada ulazi u KO Badanj i preseca k.p.br. 69 prateći istočnu granicu odeljenja 99 odsek „a”, zatim granicu odeljenja 101 odsek a i istočnu granicu odeljenja 104 odseka do tačke V4 (7482790,4799182). Od te tačke prateći granicu odeljenja 104 i 105 odsek b, do tačke V5 (7481890,4799719), i granicu 106 odsek „a” do tačke V6 (7481902,4799366), i zapadnu granicu odeljenja 106 i severnu granicu odeljenja 105 odsek „b” do tačke V7 (7481557,4799937) (sve u k.p.br. 69), kojom izlazi na tačku gde se dodiruju KO Jošanička Banja i Badanj i njome do početne tačke.

Ukupna površina iznosi 66,2 ha.

6. Lokalitet „Mrkonje”, obuhvata deo k.p.br. 4107/1, KO Crna Glava, teritorija opštine Raška, odnosno odeljenja 45 i 46 odsek „a” u GJ „Gobeljska reka”.

Granica je definisana granicom odeljenja 45 i 46 odsek „a”, GJ „Gobeljska reka” i u celosti se nalazi u središnjem delu k.p.br. 4107/1, KO Crna Glava. Granica polazi od tačke M1 (7486184,4801191) prati istočnu granicu odeljenja 45 do tačke M2 (7485611,4800214), nastavlja južnom granicom odeljenja 46 odsek „a” do tačke M3 (7485198,4800322) odakle prateći istočne granice istih odeljenja dolazi do početne tačke.

Ukupna površina iznosi 29,9 ha.

7. Lokalitet „Gobelja”, obuhvata k.p.br. 4119 u celosti i delove k.p.br. 4107/1 i 4118, KO Crna Glava, teritorija opštine Raška, odnosno odeljenja 30, 31, 32, 33 i 34 GJ „Gobeljska reka”.

Granica lokaliteta počinje od tačke G1 (7486090, 4797098), na granici KO Badanj i Crna Glava, 20 m severozapadno od tromeđe KO Kriva Reka, Badanj i Crna Glava, odakle ide prema severozapadu i preko tačke G2 (7485554, 4797373) prati granicu KO Crna Glava i Badanj do Male Gobelje (trigonometar 1.845 m n.v.) odnosno do tačke G3 (7485447, 4798245) gde skreće i ide generalnim pravcem prema istoku sekući k.p.br. 4118 i 4101/1 duž granica odeljenja 34, 30 i 31 i prelomnih tačaka G4 (7485605, 4798424), G5 (7486101, 4798299) i G6 (7486196, 4798652) i dolazi do tačke G7 (7486451, 4798632) na granici KO Crna Glava i Kriva Reka, zatim skreće prema jugoistoku i ide granicom pomenutih katastarskih opština do tačke G8 (7486638, 4797870) odakle seče k.p.br. 4107/1 u pravoj liniji na dužini 123 m do tačke G9 (7486612, 797750), zatim nastavlja prema jugozapadu granicom k.p.br. 4107/1 s jedne i k.p.br. 4107/4 i 4107/3 s druge strane, do tačke G10 (7486150, 4797129) gde ulazi u k.p.br. 4107/1, seče je na dužini 72 m preko prelomnih tačaka G11 (7486119, 4797120) i G12 (7486111, 4797105) i dolazi do početne tačke G1.

Površina lokaliteta je 127,7 ha.

8. Lokalitet „Bele stene”, obuhvata cele k.p.br. 4, 5, 32, 33, 34, 35, 37 i 38 i delove k.p.br. 3/10, 9/1, 31 i 1889, KO Brzeće, teritorija opštine Brus, odnosno odeljenje 81 u celosti i deo odeljenja 78 (odseci a, b, c i čistina 1), GJ „Brzećka reka” i deo prostora severno od granice GJ.

Granica polazi od tačke Bs1 (7487280, 4796353), gde se dodiruju KO Brzeće i Kriva Reka (zapadno od kote 1772), i njome nastavlja u KO Brzeće, u pravcu istoka granicom k.p.br. 38 sve do puta (k.p.br. 1889) koji preseca tj. tačke Bs2 (7487766, 4796098). Odatle nastavlja u pravcu jugoistoka presecajući k.p.br. 31 granicom odeljenja 81, nastavlja zatim kroz k.p.br. 9/1 sekući je granicom odeljenja 81 sve do Brzećke reke (k.p.br. 1882) do tačke Bs3 (7488012, 4795800), i nastavlja uzvodno Brzećkom rekom odnosno granicom k.p.br. 9/1 do kote 1425 (Gvozdac) do tačke Bs4 (7487699,4795645). Odatle seče k.p.br. 9/1 prateći odeljenje 81 i 78 sve do zajedničke prelomne tačke k.p.br. 9/1 i 9/9, do tačke Bs5 (7486572, 4795708) od koje u pravcu severa prati granicu k.p.br. 9/1 i 33, a potom prelazi na granicu k.p.br. 9/1, 35 i 34 do tačke Bs6 (7486951, 4796416), od koje prati severnu granicu k.p.br. 35, kojom oštrog skretanja u desno na udaljenosti od 163 m dolazi do tačke u kojoj preseca put (k.p.br.1889) i nastavlja pravolinijski u pravcu jugoistoka gde preseca k.p.br. 3/10 u dužini od 200 m i dolazi do severne prelomne tačke k.p.br. 37, prati granicu k.p.br. 37 do južne prelomne tačke k.p.br. 36, odatle nastavlja da prati granicu k.p.br. 38 i dolazi do početne tačke.

Ukupna površina iznosi 59,8 ha.

9. Lokalitet „Metođe”, obuhvata cele k.p.br. 30 i 40 i delove k.p.br. 9/1,31,1882 i 1889, KO Brzeće, teritorija opštine Brus, odnosno odeljenja 67, 69, 70, 71,82 i 83 odsek b, c, i čistine 1 i2, GJ „Brzećka reka”.

Granica polazi od tačke Mt1 (7487699, 4795645) na koti 1425 (Gvozdac) i ide u pravcu severoistoka granicom k.p.br. 1882 (Brzećka reka) do tačke gde se na Brzećkoj reci dodiruju odeljenje 81 i 82, od te tačke seče k.p.br. 9/1 prateći granicu odeljenja 82, sve do puta (k.p.br. 1889) kojeg preseca i izlazi na k.p.br. 40, prati granicu iste parcele i ponovo izlazi na put (k.p.br. 1889), preseca ga i od tačke Mt2 (7487744, 4796137) izlazi na granicu k.p.br. 31 i na dalje prati granicu k.p.br. 31 sve do k.p.br. 9/1, prati njenu granicu i prelazi na severnu granicu k.p.br. 30, prati je do k.p.br. 9/1 koju zatim seče prateći granice odeljenja 82 i 83 sve do preseka sa Brzećkom rekom i tačke Mt3 (7488734, 4795402), odakle nastavlja granicom k.p.br. 9/1 (odnosno južnom granicom odeljenja 67 i 69), do tačke Mt4 (7487759, 4794688), a potom u pravcu severa istu parcelu seče granicom odeljenja 71 sve do početne tačke.

Ukupna površina iznosi 117,6 ha.

10. Lokalitet „Jelak” („Panićki Jelak”), obuhvata cele k.p.br. 12, 14 i 16, i delove k.p.br. 9/11 i 1882, KO Brzeće, teritorija opštine Brus, odnosno odeljenja 64, 65 i 66, GJ „Brzećka reka”.

Granica polazi od tačke J1 (7488927, 4795594) na mostu puta (k.p.br. 22) preko Brzećke reke u lakat krivini (k.p.br. 1882) i u pravcu severoistoka prati granicu k.p.br. 9/11, preseca granicu k.p.br. 1882 (reka) i potom prati granicu k.p.br. 16, kojom opet dolazi do reke, preseca je i prati severnu granicu k.p.br. 12 do tačke J2 (7489381, 4795695). Od te tačke u pravcu juga prelazi k.p.br. 9/11 do tačke J3 (7489532, 4795021), i nadalje prati južnu granicu k.p.br. 9/11 sve do kote 1508 i tačke J4 (7488550, 4794825), odakle seče k.p.br. 9/11 prateći zapadnu granicu odeljenja 66 GJ „Brzećka reka", njome dolazi do Brzećke reke, prati njenu levu obalu sve do početne tačke.

Ukupna površina iznosi 59,9 ha.

11. Lokalitet „Duboka", obuhvata cele k.p.br. 1325, 1353, 1354, 1355, 1360, 1361, 1362, 1365, 1366, 1367 i 1368 i delove k.p.br. 1319/1, 1328, 1346, 1885 i 1888, KO Brzeće, teritorija opštine Brus, odnosno obuhvata odeljenja 23, 24, 25, 26, 49 i 50 u celosti i delove odeljenja 46 i 47, GJ „Brzećka reka".

Granica polazi od tačke Du1 (7489828, 4792474) na tromeđi KO Kneževo, Brzeće i Ravnište i prati granicu k.p.br. 1346 do puta (k.p.br. 1888), preseca ga i nastavlja do tačke Du2 (7488959, 4792517), odakle nastavlja preko k.p.br. 1319/1 koju seče prateći granicu 25 i 26 odeljenja dolazeći do kote 1782 (Šiljak) i tačke Du3 (7487825, 4792597). Od ove tačke naglo skreće ka severu sekući k.p.br. 1328 prateći granicu odeljenja 26 sve do ukrštanja sa putem (k.p.br. 1888) i tačke Du4 (7488414, 4793333), preseca put i nadalje prolazi kroz k.p.br. 1346 prateći granicu odeljenja 26 kojom dolazi do reke (k.p.br. 1885), prati levu obalu reke i izlazi na prelomnu tačku k.p.br. 1361, prati njenu severnu granicu, zatim granice k.p.br. 1354 i 1361, i nastavlja graničnom linijom između k.p.br. 1355 i 1901 do tačke Du5 (7489929, 4793084) nastavlja do prelomne tačke k.p.br. 1361, prati njenu granicu, a potom je seče prateći granicu odeljenja 50 sve do ukrštanja putem (k.p.br. 1905) i tačke Du6 (7489851, 4792678), što je i granica između KO Brzeće i Kneževo i nastavlja prateći tu granicu do početne tačke.

Ukupna površina iznosi 144,0 ha.

12. Lokalitet „Jelovarnik", obuhvata cele k.p.br. 1865, 1867, 1874, 1875 i 1876 i delove k.p.br. 1868/1, 1868/4, 1868/5 i 1887 u KO Brzeće kao i cele k.p.br. 115, 116 i117, KO Ravnište, teritorija opštine Brus, odnosno odeljenja 16, 17 i 15 odsek „b" i čistina 1i18 odsek „a", GJ „Brzećka reka".

Granica počinje od tačke Jv1 (7488148,4791311) odnosno, zapadne prelomne tačke k.p.br. 115 KO Ravnište i ide u pravcu zapada prateći granicu između KO Brzeće i Ravnište, sve do istočne prelomne tačke k.p.br. 1881 u KO Brzeće i tačke Jv2 (7487277, 4791059). Od nje nastavlja prateći granicu k.p.br. 1868/5 KO Brzeće do ukrštanja sa putem (k.p.br. 1897 KO Brzeće) do tačke Jv3 (7486911, 4791115) i nastavlja kroz k.p.br. 1868/5 prateći granicu odeljenja 16, kojom izlazi na k.p.br. 1876, prati njenu severnu granicu i nastavlja prateći granice k.p.br. 1875 i 1874, do tačke Jv4 (7487846, 4791581), gde dolazi do ušća dva potoka od kojih nastaje potok Jelovarnik (k.p.br. 1887 KO Brzeće). Od ušća nastavlja kroz k.p.br. 1868/1 i 1868/4 prateći granicu odeljenja 17 i izlazi na prelomnu tačku k.p.br. 1867 KO Brzeće i tačke Jv5 (7488456, 4791937), od koje naglo skreće ka zapadu i prati granicu k.p.br. 1867 sve do ukrštanja sa potokom. Nadalje prati potok i presecajući k.p.br. 1867 i izlazi na granicu između KO Ravnište i KO Brzeće. Od te tačke granica nastavlja kroz KO Ravnište prateći istočne granice k.p.br. 117, 116 i 115 do tačke Jv6 (7488972, 4791329), a potom prateći i južnu granicu k.p.br. 115 dolazi do početne tačke.

Ukupna površina iznosi 66,4 ha.

13. Lokalitet „Suvo rudište", obuhvata k.p.br. 1319/2 i 1878 u celosti i delove k.p.br. 1319/7, 1328/1, 1868, 1877/1, 1897 i 1903, KO Brzeće, teritorija opštine Brus, odnosno delove odeljenja 31, 32 i 33 GJ „Brzećka reka".

Granica lokaliteta počinje od tačke Sr1 (7485880, 4792019) na granici odeljenja 33 (istočno od trigonometra 1976 m n.v.), u k.p.br. 1877/1 i ide prema severoistoku granicom odeljenja 33 preko prelomnih tačaka Sr2 (7486182, 4792429) i Sr3 (7486259, 4792516) do tačke Sr4 (7486668, 4792678) sekući k.p.br. 1877/1, 1897, 1319/7 i 1328/1, zatim seče odeljenje 33 na dužini 181 m do tačke Sr5 (7486837, 4792762) gde pod oštrim uglom skreće prema jugozapadu granicom odeljenja 33 do tačke Sr6 (7486768, 4792663), onda skreće prema jugoistoku granicom odeljenja 31 do tačke Sr7 (7486833, 4792416), skreće ponovo prema jugozapadu i seče odeljenje 31 i 32 kao i k.p.br. 1328/1, 1319/7, 1903, 1868 i 1877/1 na dužini 939 m do tačke Sr8 (7486234, 4791694) na granici k.p.br. 1877/1 i 1877/2, zatim skreće u pravcu severozapada i ide pomenutom granicom do tačke Sr9 (7485965, 4791888), onda skreće prema severoistoku do tačke Sr10 (7485974, 4791894) sekući k.p.br. 1877/1 na dužini 11 m, zatim ponovo skreće prema severozapadu i ide do početne tačke Sr1 sekući k.p.br. 1877/1 na dužini 143 m.

Površina lokaliteta je 48,6 ha.

2) Zona zaštite II stepena - prostorne jedinice: jedna predeona celina sa tri podceline, dva lokaliteta i jedan lokalitet sa dve podceline, ukupne površine 3600,4 ha

1. Predeona celina „Slivovi Barske i Samokovske reke, Rečice i Gobeljske reke", sa tri podceline, ukupne površine 3.078,6 ha

Podcelina 1a (Klisura Samokovke), obuhvata odeljenja 1,2, 3, 4, 5, 6, 10, 11 i 131 GJ „Samokovska reka", KO Jošanička Banja i KO Badanj, teritorija opštine Raška.

Granica počinje od tačke Br1 (7480217,4800133) na Čelinarskom potoku koja je istovremeno i granica KO Jošanička Banja i KO Badanj i prelomna tačka k.p.br. 6570 i 7929, od nje u pravcu juga prati granicu KO Jošanička Banja i KO Badanj do istočne prelomne tačke k.p.br 26 u KO Badanj, na dalje u KO Badanj prati granicu k.p.br. 26

do njene zapadne prelomne tačke Br2 (7480164, 4799784) od koje na dalje prati granicu rezervata „Kozje stene" sve do prelomne tačke odeljenja 131 koje preseca k.p.br. 6281 u KO Jošanička Banja do tačke Br3 (7478938, 4801188). Od te tačke u KO Jošanička Banja u k.p.br. 6281 granica prati granicu odeljenja 131 kojom izbija na spoljnu granicu Nacionalnog parka Kopaonik do tačke Br4 (7479273, 4801904), prati je do severne čvorne tačke k.p.br. 6510 i tačke Br5 (7479227, 4802410). Od te tačke naglo skreće u pravcu jugoistoka presecajući k.p.br. 6511 i 6570 prateći istočnu granicu odeljenja 1, 2, 3 i 4 sve do kote 1322 i tačke Br6 (7480651, 4801018) od koje u pravcu zapada prati severnu granicu k.p.br. 7089 i 7088 i nastavlja istočnom granicom k.p.br. 6570 sve do početne tačke.

Površina ove podceline je 201,8 ha.

Podcelina 1b (Gobeljska reka), obuhvata odeljenja 26, 27, 28/deo, 29/deo, 35, 36, 37, 38, 39, 42, 43, 44, 46/deo, 47/deo, 48/deo, 49 i 50/deo, GJ „Gobeljska reka", KO Crna Glava, teritorija opštine Raška.

Granica podceline 1b počinje od tačke Gr1 (7486838, 4799339) na trigonometru 1.581 m n.v u KO Crna Glava i dalje ide istočnom i južnom granicom k.p.br. 5623/2, zatim nastavlja generalnim pravcem prema jugu granicom k.p.br. 4107, s jedne i k.p.br. 5577/2, 5577/1 i 5576/1, s druge strane, onda prati istočnu granicu k.p.br. 5576/2, 5580/2, 5581/2, 5575, 5583/2 i 5584/2, nastavlja istočnom granicom k.p.br. 4107/1 i dolazi do granice lokaliteta „Gobelja" u tački G7 i ide generalno prema zapadu severnom granicom tog lokaliteta do tačke G3, onda skreće prema severu i de granicom KO Crna glava i KO Badanj do tačke Gr2 (7485391, 4798995) odnosno južne prelomne (čvorne) tačke odeljenja 37, nastavlja prema severu kroz k.p.br. 4107/1 zapadnom granicom odeljenja 37 i 39 do čvorne tačke k.p.br. 5128/ i 5128/4, nastavlja prema severu zapadnim granicama k.p.br. 5128/4, 5129/1, 5130/1, 5112/1, 5111/1, 5110/1, 5104/1, 5101/1 i 5100/1 do tačke Gr3 (7485421, 4799954), zatim pod oštrim uglom skreće ka jug-jugozapadu prateći granice k.p.br. 5146/2, 5144, 5140/3, 5137/2, dolazi do tačke Gr4 (7485080, 4799696) na zapadnom čvorištu k.p.br. 5135/2, skreće prema severu i ide zapadnom granicom k.p.br. 5144 i 5145 do tačke Gr5 (7485067, 4799913), zatim nastavlja generalnim severni pravcem kroz k.p.br.4107/1 preko prelomnih tačaka Gr6 (7485119, 4800003) i Gr7 (7485133, 4800145) do tačke Gr8 (7485090, 4800460) na severnoj granici odeljenja 49, nastavlja preko tačke Gr9 (7485611, 4800986) severnom granicom odeljenja 49 i zapadnom granicom odeljenja 50 do tačke Gr10 (7485855, 4801310) gde skreće prema istok-severoistoku i seče odeljenje 50 i k.p.br. 4107/1 na dužini 170 m i dolazi do korita Gobeljske reke u tački Gr11 (7486050, 4801362), nastavlja uzvodno prema jugoistoku levom obalom Gobeljske reke i severoistočnom granicom odeljenja 50, 45 i 44, zatim istočnom granicom odeljenja 26 do tačke Gr12 (7486777, 4799962) ide dalje prema jugu istočnom granicom odeljenja 26, 27 i 28, odnosno granicom državnog i privatnog zemljišta do početne tačke Gr1.

Površina ove podceline je 305,3 ha.

Podcelina 1v (Basen Samokovske i Barske reke), obuhvata odeljenja 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 54 i 55 u celosti i delove odeljenja 11, 12, 13, 14, 18, 19 i 56 GJ „Barska reka", odeljenja 7, 8, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 82, 83, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117 i 118 u celosti i delove odeljenja 24 i 67 GJ „Samokovska reka" i odeljenja 66, 67, 100, 102, 103, 107, 108, 109, 110 i 111 u celosti i delove odeljenja 101, 106, 112 GJ „Gobeljska reka", KO: Tiodže, Lisina, Semeteš, Jošanička Banja, Kopaonik, Badanj i Crna Glava, teritorija opštine Raška. Granica podceline 1v počinje u tački SBr1 (7486012, 4796909), u k.p.br. 73/1, KO Badanj, 205 m jug-jugozapadno od tromeđe katastarskih opština Badanj, Crna Glava i Kriva Reka, ide prema jug-jugozapadu sekući u pravoj liniji k.p.br. 73/1 i 72 do tačke SBr2 (7485665, 4795858) na granici KO Badanj i KO Kopaonik, ide dalje istim pravcem kroz KO Kopaonik preko prelomne tačke SBr3 (7485605, 4795671) do tačke SBr4 (7485526, 4795482) sekući k.p.br. 6 i 13/1, nastavlja generalnim pravcem prema jugozapadu kroz k.p.br. 13/1 preko prelomnih SBr5 (7485580, 4795356), SBr6 (7485518, 4795256), SBr7 (7485502, 4795077), SBr8 (7485379, 4795017) i SBr9 (7485326, 4794863) do tačke SBr10 (7485184, 4794759) na granici k.p.br. 13/1 i 19/1, ide granicom tih parcela do tačke SBr11 (7485146, 4794717), onda ide prema jugozapadu do tačke SBr12 (7485030, 4794414), zatim skreće prema jugoistoku i dolazi do tačke SBr13 (7485247, 4794367) na granici PGR „Suvo rudište", ide tom granicom generalno prema jugozapadu sekući k.p.br. 13/1 preko prelomnih tačaka SBr14 (7485196, 4794235), SBr15 (7485252, 4794115), SBr16 (7485007, 4794085), SBr17 (7484915, 4793945), SBr18 (7484671, 4794058) i SBr19 (7484594, 4793814) do tačke SBr20 (7484398, 4793551) na granici k.p.br. 13/1 i 899 (Murska reka), onda nastavlja nizvodno levom obalom Murske reke preko tačke SBr21 (7484366, 4793757) do tačke SBr22 (7483953, 4794073), zatim skreće prema zapadu i u obliku izlomljene linije seče k.p.br. 77 preko prelomne tačke SBr23 (7483823, 4794059) i SBr24 (7483802, 4794191) do tačke SBr25 (7483482, 4794157) na ivici državnog puta DP 2a-210 (k.p.br. 900), preseca taj put i skreće na jug sekući k.p.br. 66 granicom odeljenja 45, 47, 51 i 55 GJ „Barska reka" i dolazi na granicu između KO Kopaonik i KO Lisina kod tačke SBr26 (7481937, 4793509), dalje prati granicu katastarskih opština sve do severne prelomne tačke k.p.br. 1530, KO Lisine, onda nastavlja u pravcu juga prateći granicu iste parcele, zatim ide granicom k.p.br. 1529, KO Lisine, onda zapadnom granicom k.p.br. 1530 i 1528 i dolazi ponovo do granice KO Lisine i KO Kopaonik koju prati u dužini od 76 m nakon čega prati zapadne granice k.p.br. 78 i 79 u KO Lisine, dalje prelazi u KO Kopaonik prateći ivicu puta (k.p.br. 898), preseca put i izlazi na južnu prelomnu tačku k.p.br. 45, KO Kopaonik, ulazi ponovo u KO Lisine i prati granice k.p.br. 1494, 1489, 1488, 1494, 1490, 1494 i 1491, izlazi na granicu KO Kopaonik i KO Lisine i ulazi u KO Kopaonik gde ide granicom k.p.br. 904, 43, 42 i 897 i dolazi do tromeđe KO Kopaonik, KO Lisina i KO Tiodže, dalje ide kroz KO Tiodže i prati južnu granicu k.p.br. 43 do raskrsnice puteva (k.p.br. 2459 i 50, KO Tiodže), onda nastavlja putem (k.p.br. 50) u dužini od 70 m do tačke SBr27 (7479559, 4794390) zatim skreće u pravcu severa i preseca k.p.br. 43 i 45 prateći zapadnu granicu odseka c i b odeljenja 19

GJ „Barska reka” sve do puta (k.p.br. 146), preseca ga i nadalje pravolinijski preseca k.p.br. 4, zatim nastavlja zapadnom granicom k.p.br. 17, 18 i 14, preseca put Rudnica-Kopaonik (k.p.br. 147), nastavlja u pravcu severa presecajući k.p.br. 56 i dolazi do granice KO Tiodže i KO Semeteš, ide kroz KO Semeteš i u pravcu sever-severoistoka preseca k.p.br. 27 sve do kote 1311 (Garine), zatim preseca pravolinijski k.p.br. 19, 17 i 125 (put) do kote 1.311 m n.v., zatim ide preko kote 1514 m n.v. do granice KO Semeteš i KO Badanj (raskrsnica puteva - k.p.br. 125 i 96, KO Badanj), dalje prati granicu KO Badanj i Semeteš do južne prelomne tačke k.p.br. 95 odakle ide granicom k.p.br. 95 do zajedničke prelomne tačke za k.p.br. 95 i 4 što je istovremeno i čvorna tačka odeljenja 111, 114 i 118, zatim preseca k.p.br. 4 prateći granicu odeljenja 118 GJ „Samokovska reka”, izlazi na granicu lokaliteta „Kozje stene”, nastavlja da prati istočnu granicu lokaliteta sve do kote 1.291 m n.v i tačke SBr28 (7480418, 4799670) gde je prelomna tačka odeljenja 14, ide između k.p.br. 69/3, i k.p.br. 31, 34, 35, 37/2, 37/1 i 38, KO Badanj, izlazi na Čelinarski potok i granicu KO Badanj i KO Jošanička Banja, onda prati granicu između katastarskih opština do ukrštanja sa putem (k.p.br. 2586, KO Badanj), nastavlja putem i izlazi na granicu lokaliteta „Vučak”, prati je u pravcu juga a potom severa sve do tačke koja je zajednička prelomna za k.p.br. 7589, 7577, 7578 i 7588, KO Jošanička Banja, zatim ide severnom granicom k.p.br.7588 i izlazi na granicu između KO Jošanička banja i KO Badanj, prati je do južne prelomne tačke k.p.br. 7627, KO Jošanička Banja, zatim u pravcu severa i severozapada prati granicu iste parcele do zajedničke prelomne tačke sa k.p.br. 7587, od nje nastavlja kroz k.p.br. 7627 i 7638 do tačke SBr29 (7482994, 4800536) na vrhu Vučak (trigonometar 1714 m n.v), skreće prema jugoistoku i seče k.p.br. 7638, 7830 i 7831 prateći granicu odeljenja 100 GJ „Gobeljska reka” sve do prelomne tačke k.p.br. 7832, nastavlja njenom istočnom granicom a zatim granicom k.p.br.7833, 7834, 7835, 7836/2, 7841 i 7840, izlazi na granicu KO Jošanička Banja i KO Crna Glava, prati je u pravcu jugozapada do severne prelomne tačke k.p.br. 5552 KO Crna Glava, dalje prati istočne granice k.p.br. 5552, 5553, 5554, 5555 i 5557 i izlazi na granicu KO Crna Glava i KO Badanj, ide do južne prelomne tačke k.p.br. 5574, KO Crna Glava, dalje preseca k.p.br. 49, 69 i 126, KO Badanj, prateći odeljenje 102 GJ „Gobeljska reka” čija se južna prelomna tačka nalazi na granici lokaliteta „Jankove bare” (kota 1607 m n.v), odatle nastavlja u pravcu jugoistoka i nadalje granicom lokaliteta sve do tačke koja se nalazi južno od kote 1.607 m n.v na udaljenosti od 280 m, dalje ide u pravcu juga preseca k.p.br. 69 preko tačke SBr30 (7483254, 4798433), prati istočnu granicu odeljenja 24 GJ „Samokovska reka”, onda severnu granicu odeljenja 67 i 66 GJ „Gobeljska reka”, zatim severnu granicu odeljenja 40 i 41 GJ „Samokovska reka” kojom dolazi do tačke SBr31 (7485181, 4797969), onda ide generalno prema jugoistoku preko tačaka SBr32 (7485437, 4797663), SBr33 (7485457, 4797618), SBr34 (7485478, 4797565), SBr35 (7485483, 4797435), SBr36 (7485507, 4797296), SBr37 (7485605, 4797155) i SBr38 (7485819, 4797016.61), sekući k.p.br. 75, 74 i 73/1, KO Badanj, dolazi do početne tačke SBr1.

Površina podceline 1v je 2.571,5 ha.

2. Lokalitet „Na Pančićevom vrhu”, obuhvata deo k.p.br. 1877/1 KO Brzeće, teritorija opštine Brus i k.p.br. 96, 97 i 98 u celosti i deo k.p.br. 95, KO Kopaonik, teritorija opštine Raška, odnosno deo odeljenja 70, GJ „Barska reka”, deo odeljenja 88, GJ „Samokovska reka” i delove odeljenja 34 i 35, GJ „Brzećka reka”.

Granica lokaliteta počinje od tačke Pr1 (7485852, 4791968) na granici KO Kopaonik i KO Brzeće, 70 m jugoistočno istočno od tromeđe k.p.br. 1877/1, 95 i 100, zatim ide tom granicom do navedene tromeđe odnosno tačke Pr2 (7485802, 4792019), zatim skreće prema zapadu i ide južnom granicom k.p.br. 95 do tačke Pr3 (7485168, 4792114) na istočnoj ivici nekategorisanog puta, k.p. br. 107, skreće prema severu i ide istočnom ivicom tog puta do tačke Pr4 (7485181, 4792442) na dužini 340 m, onda skreće prema istoku i seče k.p.br. 95 na dužini 591 m i k.p.br. 1877/1 na dužini 340 m i dolazi do tačke Pr5 (7486102, 4792310) na granici lokaliteta „Suvo rudište”, gde skreće prema jugozapadu, ide granicom lokaliteta, a zatim kroz k.p.br 1877/1 dolazi do početne tačke Pr1.

Površina lokaliteta je 28,9 ha.

3. Lokalitet „Duboka”, obuhvata odeljenja 27, 42, 43, 44, 45, 46, 47 i 48 GJ „Brzećka reka”, KO Brzeće, teritorija opštine Brus.

Granica počinje od tačke Db1 (7487825, 4792597) na koti 1782 (Šiljak) i ide u pravcu severa kroz k.p.br. 1328 prateći zapadnu granicu odeljenja 27 do njenog izlaska na rečicu Duboka odnosno granicu k.p.br. 1339, odakle pravolinijski u pravcu severa seče k.p.br. 1339, 1338 i 1885 tako da izlazi na levu obalu reke Duboka (k.p.br. 1885) i tačku Db2 (7487829, 4793256) i nastavlja njome do prelomne tačke odeljenja 42. Od nje naglo skreće u pravcu severozapada i preseca k.p.br. 1333 i 1319 prateći jugozapadnu granicu odeljenja 42 do tačke Db3 (7487115, 4794106), zatim severozapadne granice odeljenja 43 i 44, a potom severoistočnu granicu odeljenja 45, do tačke Db4 (7487694, 4794466), kojom dolazi do prelomne tačke k.p.br. 1297, potom prati istu i granicu k.p.br. 1319, 1324, opet k.p.br. 1319 sve dok ne izađe na put (k.p.br. 1901) do tačke Db5 (7489677, 4793202), odakle u pravcu zapada prati njegovu desnu ivicu sve do južne prelomne tačke Db6 (7488710, 4793273) na k.p.br. 1350. Od te tačke preseca put pravolinijski i nastavlja južnom granicom k.p.br. 1352, zatim nastavlja levom ivicom puta (k.p.br. 1301), dok ne dođe do prelomne tačke k.p.br. 1351, prati njenu istočnu granicu do izlaska na vodotok - Brzećku reku (k.p.br. 1885) prati njenu levu obalu 110 m preseca je i ulazi u k.p.br. 1346 i preseca je prateći odeljenje 27, preseca put (k.p.br. 1888) i k.p.br. 1328 prateći i dalje odeljenje 27 i izlazi na početnu tačku.

Površina iznosi 167,5 ha.

4. Lokalitet „Jaram - Brzećka reka”, sa dve podceline ukupne površine 268,6 ha.

Podcelina 4a, obuhvata delove odeljenja 72, 79, 80, GJ „Brzećka reka”, KO Brzeće, teritorije opštine Brus.

Granica podceline definisana je granicom odeljenja 72, 79 i 80 koje se nalaze unutar k.p.br. 9/1 KO Brzeće. Granica počinje od tačke Ja1 (7487738, 4794721) prati južne granice odeljenja 72 i 80, zatim zapadnu granicu odeljenja 79 do tačke Ja2 (7486860, 4795792). Od te tačke nadalje prati granicu rezervata „Bela Stena" i „Metođe" do početne tačke.

Površina podceline iznosi 59,15 ha.

Podcelina 4b, obuhvata odeljenja 61, 62, 63, 84, 85, 86, 87, 88, 89 i 90, GJ „Brzećka reka", KO Brzeće i KO Livađe, teritorija opština Brus.

Granica počinje od tačke Bz1 (7488672, 4796823) gde se dodiruju KO Brzeće i KO Livađe i prati je u pravcu istoka duž severne i istočne granice k.p.br. 888 KO Livađe, dolazi do čvorne tačke KO Livađe i KO Brzeće i prati je do čvorne tačke za KO: Livađe, Gočmanci i Brzeće i tačke Bz2 (7489790, 4796460). Nastavlja u KO Brzeće presecajući k.p.br. 9/1 prateći granicu odeljenja 90 GJ „Brzećka reka" do tačke Bz3 (7490383, 4795993), nastavlja nadalje granicom između odeljenja 90 i k.p.br. 66/15, 66/16, 127, 126/1, 121, 65/39, 120/3, 65/17, 120/1, 65/19, 65/36, 65/20, 65/21, 1891/2, 1891/1, 78, i 76, kojom izlazi na Brzećku reku (k.p.br. 1882/1) preseca je i dolazi do prelomne tačke k.p.br. 87 odnosno tačke Bz4 (7489627, 4795734), nadalje ide granicom između k.p.br. 84/1 i k.p.br. 87, 88, 91/3, 91/4, 91/1, 92, 93, 94, 98/3, 102, 101/2, 101/1, 103/5, 103/9 i 84/4 do tačke Bz5 (7490242, 4795545), zatim nastavlja istočnom granicom k.p.br. 146/3, 148 i od prelomne tačke k.p.br. 148 nastavlja kroz k.p.br. 146/3 prati granicu odeljenja 61 do tačke Bz6 (7490058, 4794930) i do kote 1469 (Oštra čuka). Odatle prati granicu rezervata Jelak i Metođe, prolazi kroz k.p.br. 84/1 prateći odeljenje 63 sve do izlaska na južnu prelomnu tačku k.p.br. 84/2 od koje u pravcu zapada pa severa prati istu i izlazi na Brzećku reku (k.p.br. 1882/1), prati uzvodno njenu granicu (desna dolinska strana) sve do mosta (početna tačka rezervata Jelak), nastavlja istočnom, a potom i severnom granicom rezervata Jelak, istočnom, a potom severnom granicom rezervata Metođe sve do krivine na putu (k.p.br. 1889) i do tačke Bz7 (7488132, 4796084), odatle prati granicu puta sve do severoistočne prelomne tačke k.p.br. 58, odakle nastavlja duž puta još 20 m, a potom ga preseca i izlazi na prelomnu tačku k.p.br. 54, prati njenu istočnu granicu do puta (k.p.br. 1890), seče ga i izlazi na granicu KO Livađe i KO Brzeće i prati je do početne tačke.

Površina podceline iznosi 209,5 ha.

5. Lokalitet „Pančićev vrh", obuhvata delove k.p.br. 1877/1, 1897 (nekategorisani put) i 1868, KO Brzeće, teritorija opštine Brus.

Granica lokaliteta počinje u k.p.br. 1877/1, od tačke Pb1 (7486394, 4791662) oko 152 m južno-jugoistočno od krajnje južne tačke lokaliteta „Suvo rudište" (Sr8) i ide u pravcu severoistoka do tačke Pb2 (7486714, 4792053) sekući u pravoj liniji k.p.br. 1877/1, 1897 i 1868 na ukupnoj dužini 505 m, zatim skreće prema jugoistoku i preko prelomnih tačaka Pb3 (7486851, 4792069), Pb4 (7487202, 4792024) Pb5 (7487327, 4791988) i Pb6 (7487494, 4791897) ide do tačke Pb7 (7487556, 4791813) i seče k.p.br. 1868 na dužini 920 m, zatim skreće prema jugozapadu sekući u pravoj liniji k.p.br. 1868 do tačke na dužini 381 m do tačke Pb8 (7487288, 4791542), nastavlja u pravcu jugozapada sekući lučno k.p.br. 1868, 1897 i 1877/1 na dužini 791 m, preko prelomnih tačaka Pb9 (7487098, 4791507) Pb10 (7486971, 4791425) i Pb11 (7486804, 4791284) do tačke Pb12 (7486652, 4791115) zatim pod oštrim uglom skreće prema severozapadu i preko prelomnih tačaka Pb13 (7486648, 4791271) i Pb14 (7486524, 4791506) seče k.p.br 1877/1 na dužini 625 m i dolazi do početne tačke Pb1.

Površina lokaliteta je 56,8 ha.

3) Zona zaštite III stepena obuhvata prostor u Nacionalnom parku na teritoriji opština Raška i Brus, koji nije obuhvaćen zonama zaštite I i II stepena, ukupne površine 7.007,9 ha

U slučaju neslaganja granica Nacionalnog parka i granica zona zaštite prikazanih na referalnim kartama i opisa datog u tekstualnom delu Prostornog plana, merodavan je i primenjuje se detaljan grafički prikaz granica koji se u digitalnom obliku nalazi i čuva zajedno sa štampanim primercima referalnih karata.

Manja odstupanja površine Nacionalnog parka i zona zaštite u Prostornom planu, koje su prikazane u Tabela I-2: Bilans površina područja Prostornog plana i zona zaštite u Nacionalnom parku u odnosu na površine utvrđene Zakonom o nacionalnim parkovima posledica su navedenog bližeg određivanja granica prostornih jedinica i preciznijeg, digitalnog bilansiranja površina GIS tehnikom.

Tabela I-2: Bilans površina područja Prostornog plana i zone zaštite u Nacionalnom parku

Opština	Zona I stepena zaštite		Zona II stepena zaštite		Zona III stepena zaštite		Nacionalni park		Van Nacionalnog parka		Ukupno	
	1		2		3		1+2+3		4		1+2+3+4	
	ha	% NP	ha	% NP	ha	% NP	ha	% Plan	ha	% Plan	ha	% Plan
Raška	974,6	66,3	3099,6	86,0	3841,0	54,8	7915,2	65,5	10855,4	53,2	18778,5	57,8
Brus	496,3	33,7	500,8	14,0	3166,9	45,2	4164,0	34,5	5648,5	27,7	9804,6	30,2
Leposavić	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3900,8	19,1	3900,8	12,0

SVEGA	1470,9	100,0	3600,4	100,0	7007,9	100,0	12079,2	100,0	20404,7	100,0	32483,9	100,0

1.5. Posebne namene područja Prostornog plana

Posebna namena područja Prostornog plana koja je ključna za utvrđivanje planskih rešenja jeste zaštićeno područje Nacionalnog parka Kopaonik. Nacionalni park Kopaonik ustanovljen je za IBA, IPA, PBA i EMERALD područje, a planirano je i ustanovljenje rezervata biosfere po programu UNESCO „Čovek i biosfera" (MaB).

Druga posebna namena područja Prostornog plana je turizam na ključnom delu područja primarne turističke destinacije Kopaonik.

Ostale posebne namene na području Prostornog plana su:

- Vodoprivreda - obuhvaćeni delovi slivova akumulacije „Ćelije" na reci Rasini i planirane akumulacije „Selova" na reci Toplici. Slivovi, odnosno zone III zaštite ovih izvorišta regionalnih sistema vodosnabdevanja nalaze se u istočnom delu područja Prostornog plana, na teritoriji opštine Brus.

- Zaštita kulturnog nasleđa - obuhvaćena nepokretna kulturna dobra značajna su, jer predstavljaju komplementarnu namenu zaštiti i prezentaciji vrednosti Nacionalnog parka Kopaonik i turizmu, iako među proglašenim dobrima nema nijednog od izuzetnog značaja.

- Kopnena zona bezbednosti u vidu pojasa širine 5 km duž administrativne linije sa AP Kosovo i Metohija, kao i kompleksi specijalne namene.

2. Obaveze, uslovi i smernice iz Prostornog plana Republike Srbije i drugih razvojnih dokumenata

2.1. Prostorni planovi

2.1.1. Prostorni plan Republike Srbije od 2010. do 2020. godine („Službeni glasnik RS", broj 88/10)

Zakonom o Prostornom planu Republike Srbije od 2010. do 2020. godine (u daljem tekstu: PP Republike Srbije) utvrđena su osnovna strategijska opredeljenja, planska rešenja, smernice i propozicije, a za područje Prostornog plana relevantne su sledeće odredbe PP Republike Srbije:

- Ekonomska povezanost i interaktivnost treba da obezbedi da Republika Srbija u periodu do 2020. godine bude prostorno strukturirana i ekonomski razvijena. U tom cilju nužno je umrežavanje ili klasterovanje na nivou razvojnih regiona koji će imati kapacitet, obavezu i odgovornost unapređenja regionalnog razvoja. U tom smislu izdvaja se centralna Srbija sa visokim planinama i visokoplaninskim turizmom.

- U pogledu kvaliteta i raznovrsnih potencijala prednjače visokoplaninska područja sa neposrednim srednjeplaninskim okruženjem. Među visokoplaninskim područjima od nacionalnog značaja, ističe se Kopaonik (u centralnoj Srbiji sa Željinom, Stolovima i Gočom, i u AP Kosovo i Metohija južni deo planine). Osnovni cilj prostornog razvoja visokoplaninskih područja Republike Srbije je zaštita i uređenje ovih prostora kao izuzetnih prirodnih vrednosti Republike Srbije uz održiv socio-ekonomski razvoj koji će omogućiti kvalitetniji život i privređivanje lokalnog stanovništva, kao i stvaranje uslova za odmor i rekreaciju domaćih i inostranih turista, u skladu sa kapacitetima prirodnih sistema i elemenata.

- Koncept upravljanja zaštitom i razvojem visokoplaninskih područja zahteva ustanovljavanje fondova razvoja, i/ili definisanje drugih izvora finansiranja zaštite prirode, izgradnje puteva, komunalne i turističke infrastrukture, javnih servisa i dr. U zavisnosti od brzine prevazilaženja razvojnih ograničenja stvoriće se uslovi za: održivi razvoj ekološki prihvatljivih tradicionalnih delatnosti; sanaciju, rekonstrukciju i dalji razvoj i zaštitu visokoplaninskih područja sa izgrađenim ili iniciranim turističkim centrima, što se u prvom redu odnosi na Kopaonik.

- Kopaonik je izdvojen kao strateški prioritet razvoja i zaštite visokoplaninskih područja do 2014. godine (održivi razvoj turističkog centra, turističke, saobraćajne i tehničke infrastrukture, uz integrisanje ponude sa potplaninskim selima; unapređenje poljoprivrede i drugih komplementarnih aktivnosti; unapređenje zaštite i održavanje statusa Nacionalnog parka prema evropskim merilima).

- Od ukupnog kvalitetnog i raznovrsnog potencijala za razvoj visokoplaninskih područja Srbije, aktiviran je samo mali deo. Uz otklanjanje stalnog konflikta između zaštite prirode i razvoja turističkih i drugih aktivnosti i uz odgovarajuće komunalno opremanje, mogla bi se sprovesti adekvatna zaštita i prezentacija ovih prostora, uz poštovanje principa održivosti, koji bi mogli da omoguće stvaranje uslova za razvoj celogodišnjeg turizma i kvalitetniji život i privređivanje lokalnog stanovništva.

- Na područjima ugrožene životne sredine sa manjim uticajima na čoveka, u koja spada i turistički centar Kopaonik (kao turistička zona sa prekomernim opterećenjem prostora), treba sprečiti dalju degradaciju kao ograničavajući faktor razvoja i obezbediti poboljšanje postojećeg stanja životne sredine. Potrebno je odrediti najadekvatniji način korišćenja prirodnih resursa i prostora sa ciljem očuvanja prirodnih vrednosti i unapređenja životne sredine.

- Na prostorima veoma kvalitetne životne sredine (područja zaštićenih prirodnih dobara, močvarna područja, područja zaštićena međunarodnim konvencijama, planinski vrhovi i teško pristupačni tereni, vodotoci I klase) u

kojima dominiraju pozitivni uticaji na čoveka i živi svet treba obezbediti takva rešenja kojima se zadržava postojeće stanje kvaliteta životne sredine i štite prirodno vredni i očuvani ekosistemi. U ovu kategoriju spadaju zaštićena prirodna dobra, uz napomenu da područje Kopaonika ubrzano gubi karakteristike neophodne za nacionalni park usled bespravne izgradnje, neodgovarajućeg komunalnog sistema i ugrožene prirode preteranim građenjem.

- U planskom periodu, Nacionalni park Kopaonik zadržava status proglašenih zaštićenih područja i sa svojim tresavama i potocima predlaže se za upis u Ramsarsku listu. Osnovni ciljevi zaštite i održivog korišćenja prirodnog nasleđa su: očuvanje i unapređenje biološke raznovrsnosti, vrednosti geonasleđa i predela i razvoj javnih funkcija zaštićenih područja, prvenstveno u oblasti naučno-istraživačkog i obrazovnog rada, kulture, sporta i rekreacije; održivi razvoj zaštićenih područja i ostvarenje dobrobiti lokalnih zajednica kroz plansko, kontrolisano i ograničeno korišćenje prirodnih resursa i prostora kao građevinske kategorije, razvoj turizma i poljoprivrede; povezivanje i usklađivanje nacionalnog sa međunarodnim sistemom zaštite prirode.

- Strateški prioritetna područja za koje je obavezna izrada posebnih pilot projekata „Karakterizacije predela", kao osnova za zaštitu, planiranje i upravljanjem njihovim razvojem, su područja posebnih prirodnih i/ili kulturnih vrednosti (kao što je Nacionalni park Kopaonik) i prostori u kojima su kvalitet predela i fizičke strukture naselja od posebnog značaja (kao u turističkoj destinaciji planinskog područja Kopaonika).

- U pogledu prostornog razvoja turizma u Republici Srbiji, turistički resursi nisu dovoljno valorizovani. Jedno od ograničenja predstavlja struktura smeštaja u kome preovlađuju osnovni kapaciteti (hoteli, apartmani i drugo), zatim nezadovoljavajuća saobraćajna dostupnost i opremljenost turističkih prostora turističkom i komunalnom infrastrukturom, što umnogome usporava razvoj planinskih turističkih mesta. Relativno skromna turistička izgradnja nije izazvala velike kolizije sa zaštitom prirode, sem na nekim lokalitetima u zaštićenim prirodnim dobrima (posebno u Nacionalnom parku Kopaonik), što je uslovilo potrebu za hitnim merama sanacije.

- Izdvajanjem primarnih turističkih destinacija (kao regionalnih celina integrisane ponude unutar turističkih klastera) prema kriterijumima učešća celogodišnje turističke sezone Kopaonik je izdvojen kao destinacija sa kompletnom celogodišnjom ponudom.

- Selekcijom ukupnih prioriteta za period do 2020. godine, uz davanje prednosti prostorima sa formiranom ponudom, među prioritete svrstan je i Kopaonik (osavremenjivanje skijaške infrastrukture, izgradnja turističkih mesta i mesta za odmor, kompletiranje, saobraćajno povezivanje i integrisanje ponude sa okruženjem).

2.1.2. Uredba o utvrđivanju Regionalnog prostornog plana za područje Šumadijskog, Pomoravskog, Raškog i Rasinskog upravnog okruga („Službeni glasnik RS", broj 39/14)

Uredba o utvrđivanju Regionalnog prostornog plana za područje Šumadijskog, Pomoravskog, Raškog i Rasinskog upravnog okruga („Službeni glasnik RS", broj 39/14 - u daljem tekstu: RPP ŠPRR) ima za cilj: utvrđivanje dugoročne koncepcije razvoja, organizacije, uređenja, zaštite i korišćenja područja četiri upravna okruga; racionalno korišćenje i očuvanje poljoprivrednog zemljišta, vodnih i ostalih prirodnih resursa; razvoj, izgradnju i rekonstrukciju infrastrukturnih sistema i objekata javnih službi; razvoj mreže naselja; razvoj i razmeštaj sekundarnih i tercijarnih delatnosti na planskom području; obezbeđenje saobraćajne, ekonomske, socijalne i drugih oblika integracije planskog područja i šireg okruženja; zaštitu i unapređenje životne sredine, zaštitu prirodnih i nepokretnih kulturnih dobara i zaštitu biodiverziteta. Za područje Prostornog plana relevantne su i sledeće odredbe RPP ŠPRR:

- u pogledu turističke privrede kao najznačajnija destinacija u domenu planinskog turizma izdvaja se Kopaonik u okviru Nacionalnog parka i njegove zaštitne zone;

- Kopaonik predstavlja turističku destinaciju sa celogodišnjom turističkom ponudom;

- u pogledu zaštite prirodnih vrednosti planira se povećanje broja prirodnih dobara Republike Srbije koji će biti nominovani za Ramsarska područja, među kojima su i tresave na Kopaoniku;

- prostorna organizacija privrede/industrije obuhvata razvojne zone uz strateške komunikacijske pravce i centre različitog ranga; Kopaonik se svrstava u VI rang, kao centar sa specifičnim proizvodnim i uslužnim razvojnim potencijalom;

- na Kopaoniku postoji lovište za koje je doneta Lovna osnova po kojoj su u okviru Nacionalnog parka predviđeni lovni rezervati „Suvo rudište - Jaram" i „Ravnište" na 11.219,53 ha; od lovne divljači, u Nacionalnom parku su kao gajene vrste prisutne: srna, divlja svinja, zec, poljska jarebica i jarebica kamenjarka; u budućnosti se planira reintrodukcija novih vrsta, ali su prihvatljive samo iščezle autohtone vrste (medved, evropski jelen, ris, divokoza, veliki tetreb), a ne i druge (muflon, jelen lopatar) i to samo ako se obezbede stanišni uslovi;

- prostorno funkcionalnim strukturisanjem turističke privrede formirani su turistički klasteri/zone; u primarnu turističku destinaciju sa kompletnom celogodišnjom ponudom ubraja se Kopaonik uz gradske i banjske turističke centre, manastire, kružne ture i drugo;

- za socio-ekonomske, prostorno-ekološke i kulturološke prilike relevantni su sledeći turistički proizvodi: touring (kružna i linearna turistička putovanja sa motivima gradova, sela, manastira i drugih kulturnih dobara, Nacionalnog parka Kopaonik i drugih prirodnih dobara) i planinski turizam na Kopaoniku;

- prema diferenciranju turističkog prostora na celine (turističke zone i pravce), koje se razlikuju po prirodnim karakteristikama, raspoloživim turističkim resursima, geografsko-saobraćajnom položaju i planiranim sadržajima, Kopaonik se svrstava u planinsku zonu prvog reda;

- južni deo Kopaonika obuhvaćen zaštitnom zonom Nacionalnog parka, a administrativno pripada opštini Leposavić, predmet je fokusirane zaštite u planskom periodu;

- prioritetna planska rešenja do 2015. godine su bila: projekat „Transformacija banjskih mesta u moderne spa wellness centre". Tradicionalna banjska mesta, u delu, ili potpuno biće prilagođena modernim turističkim potrebama; ovakvi jedinstveni kompleksi imali bi u svom sastavu kombinaciju zdravstvenog, sportsko-rekreativnog i zabavnog sadržaja; ovo podrazumeva realizaciju drugog projekta i novu detaljniju razradu, u skladu sa evropskim tokovima, sa ciljem da se poveća broj turista, smanji prosečna starost turista i delimično promeni ciljna grupa turista. Ovo se odnosi i na dugo nerazvijene banjske centre (na primer Jošanička Banja) i na one koje aktivno rade, ali na konvencionalan način.

2.1.3. Uredba o utvrđivanju Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Selova" („Službeni glasnik RS", broj 11/15)

Područje Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Selova" („Službeni glasnik RS", broj 11/15 - u daljem tekstu PPPPN „Selova"), prostire se na delovima teritorije opština Kuršumlija i Brus. Oko 51 km2 područja PPPPN „Selova", ili oko 10,3% teritorije Prostornog plana, (na delovima teritorije opštine Brus, KO: Gočmanci, Brzeće, Kneževo, Ravnište i Bozoljin) preklapa se sa obuhvatom ovog Prostornog plana. Prostornim planom područja posebne namene sliva akumulacije „Selova" uspostavljene su sledeće zone sanitarne zaštite izvorišta vodosnabdevanja: zona neposredne sanitarne zaštite (zona I akumulacije) i uža zona sanitarne zaštite (zona II akumulacije) koje se nalaze van područja ovog Prostornog plana, kao i šira zona sanitarne zaštite (zona III akumulacije) koja se utvrđuje na području sliva uzvodno od brane „Selova", i kojoj pripada obuhvaćeni deo područja ovog Prostornog plana. U zoni III akumulacije „Selova" nalazi se 31,3 km2 područja Prostornog plana.

Osnovni principi i planska rešenja zaštite, uređenja i održivog razvoja područja PPPPN „Selova" jesu: zaštita i unapređenje životne sredine, posebno kvaliteta izvorišta voda akumulacije „Selova", zaštita i održivo korišćenje vodnog, poljoprivrednog i šumskog zemljišta, posebno od neplanske izgradnje u zonama I i II akumulacije i infrastrukturnom koridoru, zaštita prirode i prirodnih vrednosti i dr.

Prostorni plan područja posebne namene sliva akumulacije „Selova" i ovaj plan međusobno su usklađeni.

2.1.4. Uredba o utvrđivanju Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Ćelije" („Službeni glasnik RS", broj 95/15)

Područje Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Ćelije" („Službeni glasnik RS", broj 95/15 - u daljem tekstu PPPPN „Ćelije") prostire se na delovima teritorije grada Kruševca i opština Aleksandrovac, Brus, Blace i Vrnjačka Banja. Oko 102 km2područja PPPPN „Ćelije", ili oko 11% (na delovima teritorije opštine Brus, KO: Bozoljin, Ravnište, Kneževo, Brzeće, Gočmanci, Livađe, Paljevštica i Kriva Reka) preklapa se sa obuhvatom ovog Prostornog plana. Prostornim planom područja posebne namene sliva akumulacije „Ćelije" uspostavljene su sledeće zone sanitarne zaštite izvorišta vodosnabdevanja: zona neposredne sanitarne zaštite (zona I akumulacije) i uža zona sanitarne zaštite (zona II akumulacije) koje se nalaze van područja ovog Prostornog plana, kao i šira zona sanitarne zaštite (zona III akumulacije) koja se utvrđuje na području sliva uzvodno od brane „Ćelije". U zoni III akumulacije „Ćelije" nalazi se 38,3 km2 područja Prostornog plana.

Osnovni principi i planska rešenja zaštite, uređenja i održivog razvoja područja PPPPN „Ćelije" jesu: zaštita i unapređenje životne sredine posebno kvaliteta izvorišta voda akumulacije „Ćelije", zaštita i održivo korišćenje vodnog, poljoprivrednog i šumskog zemljišta, posebno od neplanske izgradnje u zonama I i II akumulacije i infrastrukturnom koridoru, zaštita prirode i prirodnih vrednosti i dr.

Prostorni plan područja posebne namene sliva akumulacije „Ćelije" i ovaj plan međusobno su usklađeni.

2.2. Ostali relevantni dokumenti

Prostorni plan usaglašen je sa nacionalnim dokumentima, kao što su:

- Strategija razvoja turizma Republike Srbije („Službeni glasnik RS", broj 91/06 - u daljem tekstu Strategija turizma) sadrži opis postojećeg stanja turizma Republike Srbije i mogućnosti njegovog razvoja. Strategijom turizma je definisano i područje Kopaonika kao planina iz grupe vrlo traženih regionalnih centara zimskog turizma koji predstavlja resurs i osnovu za razvoj turizma. Ključni investicioni projekat je dovršenje i proširenje/poboljšanje ove turističke destinacije kroz osavremenjivanje skijaške infrastrukture, izgradnju turističkih mesta i mesta za odmor. Kao prioritet daljeg razvoja ove turističke destinacije, ubraja se i kompletiranje infrastrukture i saobraćajno povezivanje i integrisanje turističke ponude sa okruženjem.

- Nacionalna strategija održivog razvoja („Službeni glasnik RS", broj 57/08); Odluka o utvrđivanju Nacionalnog programa zaštite životne sredine („Službeni glasnik RS", broj 12/10); Strategija biološke raznovrsnosti Republike Srbije za period od 2011. do 2018. godine („Službeni glasnik RS", broj 13/11); Nacionalna strategija održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara („Službeni glasnik RS", broj 33/12); Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja za period 2014-2024. godine („Službeni glasnik RS", broj 85/14); Strategija razvoja šumarstva Republike Srbije

(„Službeni glasnik RS”, broj 59/06); Strategija upravljanja otpadom za period 2010-2019. godine („Službeni glasnik RS”, broj 29/10); i dr.

Konsultovani su i drugi razvojni i planski dokumenti, prostorni planovi opština i urbanistički planovi za prostore u obuhvatu ovog prostornog plana: Prostorni plan opštine Brus („Službeni list opštine Brus”, broj 3/13), Prostorni plan opštine Raška(„Službeni glasnik opštine Raška”, broj 114/11), Plan detaljne regulacije lokaliteta „Jaram” na Kopaoniku u opštini Brus („Službeni list opštine Brus”, broj 3/07), Odluka o izmeni i dopuni Plana detaljne regulacije Jaram u tekstualnom delu („Službeni list opštine Brus”, broj 6/15), Plan detaljne regulacije lokaliteta „Rendara” na Kopaoniku u opštini Brus („Službeni list opštine Brus”, broj 2/11), Plan detaljne regulacije lokaliteta „Srebrnac” na Kopaoniku u opštini Brus („Službeni list opštine Brus”, broj 6/07), Izmene i dopune Plana detaljne regulacije lokaliteta „Srebrnac” na Kopaoniku u opštini Brus (celine 10a i 10b) („Službeni list opštine Brus”, broj 2/11), Nacrt izmena i dopuna Plana detaljne regulacije lokaliteta „Srebrnac” na Kopaoniku u opštini Brus (celine 6 i 4b) iz 2013. godine, Plan generalne regulacije Brzeće - Kopaonik („Službeni list opštine Brus”, broj 4/15), Plan detaljne regulacije za izgradnju cevovoda od izvora Vignjište do Brzećke reke i izgradnju mini hidroelektrane („Službeni list opštine Brus”, broj 4/15), Plan detaljne regulacije za izgradnju cevovoda sirove vode od bunarskog vodozahvata do postrojenja za preradu vode za piće - za vodosnabdevanje turističkih lokaliteta na Kopaoniku - opština Brus („Službeni list opštine Brus”, broj 2/16), Plan detaljne regulacije Suvo rudište na Kopaoniku („Službeni glasnik opštine Raška”, broj 139/14), Nacrt plana detaljne regulacije Sunčana dolina - Bačište na Kopaoniku, Plan generalne regulacije za turističku zonu Kopaonik - turističko naselje Lisina - Čajetina - Treska u opštini Raška („Službeni glasnik opštine Raška”, broj 103/10), i Plan generalne regulacije naseljenog mesta Jošanička Banja („Službeni glasnik opštine Raška”, broj 138/14).

3. Skraćeni prikaz i ocena postojećeg stanja (sintezni prikaz potencijala i ograničenja prostornog razvoja područja posebne namene)

3.1. Postojeće stanje

3.1.1. Posebne namene područja

3.1.1.1. Zaštita prirode, prirodnih vrednosti i predela

Geološke karakteristike. Područje Prostornog plana obuhvata severne, najviše delove masiva Kopaonika, najveće planine centralne Srbije, uključujući i Pančićev vrh (2.017 m n.v) kao njegovu najvišu tačku. Kopaonik pripada šumadijsko-vardarskoj zoni geotektonske jedinice unutrašnjih Dinarida. Sa istočne i zapadne strane ograničen je dubinskim razlomima. Karakteriše ga heterogena geološka građa uslovljena intenzivnom geološkom aktivnošću, posebno u periodima gornje krede i tercijara, što je rezultiralo stvaranjem moćnog kompleksa magmatsko-eruptivnih stena, koje su istisnute ili izlivene preko paleozojske metamorfne serije. U geološkoj građi Kopaonika dominira „kopaonički pluton” sastavljen od varijeteta magmatskih stena (posebno granodiorita, kvarcdiorita, kvarcmonconita i granita), čijim su razaranjem i oblikovanjem stvoreni blokovi i ostenjaci karakteristični za kopaonički predeo. Na istočnom obodu plutona karakterističan je „termokontaktni oreol”, stvoren intruzijom magme u karbonatne stene i paleozojske škriljce i sastavljen od brojnih metamorfita, među kojima su posebno interesantne pojave skarnova (najčešće granit i volastonit), kornita, mermera i škriljaca. Od rudnih bogatstava na području Kopaonika ima gvožđa (iscrpljene racionalne rezerve i zatvoreni rudnici „Suva Ruda” na lokalitetima „Suvo rudište - Pančićev vrh” i „Barska reka”), volastonita na Jarmu i građevinskog kamena (nije predviđena eksploatacija zbog režima Nacionalnog parka Kopaonik). Ispod jugoistočnog dela Nacionalnog parka Kopaonik na teritorijama opština Brus i Leposavić još uvek je delimično aktivno podzemno eksploataciono polje rudnika „Belo Brdo” (olovo i cink), a na zapadnom delu područja Prostornog plana van Nacionalnog parka Kopaonik su napušteni kopovi „Badanj” i „Križevak”.

Geomorfološke karakteristike. Reljef Kopaonika, kao venačne planine, čine planinski vrhovi, temena fluvijalnih površi i kosa, u koje su usečene rečne doline i drugi oblici fluvio-denudacionih procesa. Asimetrično po svojoj uzdužnoj osi, glavno bilo Kopaonika ima približno meridijanski pravac pružanja (u pravcu SZ - JI). Njegove zapadne strane i njihovi nagibi posledica su različitog geološkog sastava i nejednakih uslova u kojima su se odvijali procesi erozije. Područje Nacionalnog parka Kopaonik prostire se većim delom na centralnoj planinskoj površi Ravnog Kopaonika, visokoj oko 1.700 m n.v., oivičenoj vrhovima i uzvišenjima - Pančićev vrh (2.017 m n.v.), Karaman (1.936 m n.v), Gobelja (1.934 m n.v) i drugo. Severno od centralne površi je kompleks Banjskog Kopaonika (sa vrhom Vučak, 1.718 m n.v), čije severne strane se strmo spuštaju prema Jošanici, dok se severoistočne strane postepeno raščlanjuju u slivu Rasine. Osnovne morfološke strukture Kopaonika na području Nacionalnog parka Kopaonik formirane su intenzivnim endogenim procesima (tektonika, magmatizam, vulkanizam), sa vrhuncem u tercijaru, kada je najverovatnije došlo do stvaranja plutonskog tela centralnog Kopaonika, sa najintenzivnijim uzdizanjem na prostoru Pančićevog vrha. Ovo telo se i danas postepeno uzdiže, što je praćeno seizmičkom aktivnošću i blagim promenama u reljefu. Savremene morfološke strukture Kopaonika oblikovane su egzogenim uticajima eluvijalnih, padinskih i fluvijalnih procesa, čijim delovanjem su stvoreni erozioni i akumulacioni oblici. Eluvijalnim procesom, kao fizičko-hemijskim procesom raspadanja osnovne granodioritske mase, stvara se na području Nacionalnog parka Kopaonik grus debljine od jednog metra i više, na kome se formira pedološki sloj, a ispod koga je drobinski sloj različite debljine. Padinski procesi (posebno proluvijalni, zatim deluvijalni i koluvijalni) uslovljeni su intenzitetom eluvijalnih i fluvijalnih procesa, a njihovi oblici prisutni su na celom području Nacionalnog parka Kopaonik. Najdominantniji savremeni geomorfološki proces na Kopaoniku je fluvijalni, vezan za mrežu stalnih i povremenih vodotoka. Ispoljava se prvenstveno kao linijska erozija, vertikalna (jaruženje), ili bočna, što uslovljava nepravilnosti uzdužnih profila vodotoka, sa kaskadnim prelomima, klisurastim suženjima, kao i V-oblik

poprečnog profila vodotoka (karakterističan posebno za Samokovsku, Gobeljsku, Brzećku i Duboku reku). Fluvijalni proces uslovljava i pojavu klizišta i odrona (u tokovima Samokovske, Paljevštičke i Jošaničke reke). Ipak, veće površine „bedlends-a" uslovljene fluvio-denudacionim procesima, zastupljene su samo u ultramafitskom kompleksu po obodima granodioritskog masiva (posebno na zapadnim padinama Kopaonika). Pojedini delovi stena, zahvaljujući sastavu i položaju, ostali su nerazoreni u vidu ostenjaka različitih dimenzija i oblika (kompaktne kamene figure koje podsećaju na životinje i predmete, na lokalitetima „Markova stena", „Lisičja stena", „Babin grob", „Jankov breg", „Rečica", „Suvi vrh", greben Karamana i drugo, ili nekompaktni oblici oblutaka i ploča). Interesantni su i oblici stenovitih izdanaka na ogoljenim stenovitim profilima planinskih padina, ili kao zasebni ostenjaci, sa karakterističnom mikronabornom strukturom, sastavljeni od skarnova, kornita, mermera i škriljaca u sklopu metamorfita kontaktnog oreola Kopaonika (Velika stena, Oštri krš, Jelica, Šiljača i drugo). Najviši delovi Kopaonika bili su tokom pleistocena zahvaćeni glacijacijom slabijeg intenziteta, čiji su morfološki tragovi očuvani u vidu ostataka malih cirkova i to na istočnoj strani Gobelje (najveći), na Krčmaru, Širokom dolu i Ledenicama.

Hidrogeološke i hidrografske karakteristike. Složen geološki sastav uslovio je i složene hidrogeološke pojave unutar, sa raznovrsnim tipovima izdani i pojavom termomineralnih voda. Zbijeni tip izdani javlja se u aluvijalnim naslagama vodotoka (Šutanovačka, Samokovska, Barska reka i drugi manji vodotoci, sa izvorima izdašnosti do 1,0 l/s), kao i unutar eluvijalnih, proluvijalnih i deluvijalnih naslaga različite debljine i sastava, sa funkcijski značajnim, ali relativno skromnim ukupnim kapacitetom. Pukotinski tip izdani označava područje bogato vodom i zastupljen je unutar granodiorita i njihovih varijeteta na „kopaoničkom plutonu", sa 165 registrovanih izvora, dva potkopa i dva bunara (od toga u kategoriji za regionalno vodosnabdevanje deset izvora i za lokalno vodosnabdevanje 25 izvora; u novije vreme ima dosta nestručno kaptiranih izvora ovog tipa). Pukotinski tip izdani u serpentinima i hidrotermalno izmenjenim stenama zastupljen je po severnom i zapadnom obodu kopaoničkog masiva, na području koje je znatno siromašnije vodom (manji broj izvora izdašnosti ispod 1,0 l/s), sa dreniranjem najčešće van istražnog područja, ili sa niskim rezervama vode. Karsno-pukotinski tip izdani u mermerima i mermerisanim krečnjacima zastupljen je sa relativno manjim brojem izvora u severoistočnom i istočnom delu kopaoničkog masiva. Prisustvo krečnjaka unutar granodioritskog masiva, ili duž oboda kontakta, uslovilo je pojavu nekoliko veoma jakih vrela kojima se drenira karsno-pukotinska izdan (Urlan, oko 15 l/s, kaptiran, kaptirano razbijeno izvorište u Beloj reci, oko 10 l/s, Crno vrelo na desnoj obali Mramorske reke, oko 15 l/s, tri izvora u Mininoj reci ukupne izdašnosti oko 14 l/s, Gvozdačko vrelo ispod Žljeba, 9-35 l/s, vrelo Duboka, oko 40 l/s, podzemne vode iz izvozne jame rudnika Suvo rudište, 10,5-48 l/s). Složeni tip izdani (pukotinski i karstno-pukotinski) prisutan je u dijabaz-rožnačkoj formaciji i flišnim sedimentima, sastavljenim od peščara, glinaca i glinenih škrljaca, rožnaca i krečnjaka. Malo su zastupljeni na području (sa izvorima izdašnosti do 0,1 l/s). Geotermalne karakteristike kopaoničkog masiva nisu dovoljno izučene, ali se pretpostavlja da temperature u granitoidnom masivu iznose na dubini od 1 km oko 55 oC, na 2 km oko 95 oC, na 3 km oko 140 oC (do 400 oC na dubini od 10 km). Na području Prostornog plana, hidrogeotermalne pojave registrovane su samo u Jošaničkoj Banji (banjski izvori i Slanište nizvodno od Banje, kao izvori preostalog dela visokotemperaturnog paleohidrogeotermalnog sistema koji se prostirao na podužnom rasedu od Kremića do Jelakca, sa temperaturom podzemnog rezervoara od 130 oC do 140 oC). Ukupna iskoristiva toplotna snaga izvora u Jošaničkoj Banji procenjuje se na oko 8,3 MW (računajući sa ukupnom izdašnošću do 38 l/s i temperaturama od 22 oC do 78,5 oC). Ove termalne vode su delom endogenog, a delom vadoznog porekla i pripadaju hidrokarbonatno, hloridno-natrijumskom tipu. Stepen iskorišćenosti ovih voda, kako u balneološkom, tako i u energetskom smislu, još uvek je veoma nizak. Na manjim, poprečnim rasedima, u okviru područja Nacionalnog parka Kopaonik javljaju se manji izvori radioaktivne vode (Marina voda - 113,13 Bq, Krčmar voda - 966,63 Bq, izvor na Pajinom preslu - 191,24 Bq i izvor kod Kaznovskih bačija - 158,25 Bq). Geneza ovih radioaktivnih voda ukazuje na rastvaranje minerala urana u bikarbonatnim i karbonatnim vodama sa neutralnom ili baznom reakcijom (pH<7.0). S obzirom na raznovrsnost fizičko-geografskih i bioloških uslova, površinske vode Kopaonika su promenljivih karakteristika. Najveći deo ovih voda pripada slivu Ibra, manji slivu Rasine (oba u slivu Zapadne Morave) i najmanji slivu Toplice (u slivu Južne Morave). Vodotoci Kopaonika raspolažu velikom erozivnom snagom, što uslovljava pojave intenzivnog spiranja, pogotovu na delovima terena gde je određeni geološki sastav kombinovan sa strmim nagibima i obešumljenošću. Na području Nacionalnog parka Kopaonik, s obzirom na proticaj, vodotoci imaju karakter stalnih (rečice i potoci) i povremenih (manji potoci). Na režim vodotoka utiče topljenje snega, koje se obavlja uglavnom ravnomerno i u dužem vremenskom periodu. Zato se povećani protoci javljaju krajem zime, dostižu maksimum u proleće, ali se održavaju i u letnjem periodu zbog kiša i prihranjivanja podzemnim vodama. Najmanji protoci su u jesen i početkom zime. Najznačajniji rečni tokovi su Samokovska, Barska, Gobeljska, Brzećka i Duboka reka. Njihovi uzdužni profili su na pojedinim deonicama toka izuzetno strmi, tako da vodotoci formiraju brzake i slapove (Samokovka ispod Kozjih stena i dr.) i manje kaskade (vodopad na Barskoj reci) ili su razlomljeni gradeći veće vodopade (Jelovarnik). Od hidrografskih pojava posebno je interesantno Semeteško jezero, van područja Nacionalnog parka Kopaonik (na 875 m n.v, površine oko 0,75 ha, sa dva manja, viša jezera), kao relikt stalnih prirodnih jezera u Srbiji. Iako su od velikog naučnog značaja, ova jezera nisu ni dovoljno zaštićena ni razvojno valorizovana.

Flora i vegetacija. Flora područja Prostornog plana i Nacionalnog parka Kopaonik veoma je bogata vrstama, sa refugijalnim staništima tercijarnih i glacijalnih relikata. Utvrđivanjem površina u I i II stepenu zaštite Nacionalnog parka Kopaonik, obuhvaćena su staništa najvećeg broja retkih ili ugroženih vrsta. Sumirajući rezultate dosadašnjih florističkih istraživanja, na širem području Kopaonika utvrđeno je prisustvo 1.350 biljnih taksona svrstanih u 111 familija i 457 rodova, a novijim istraživanjima (D. Lakušić, 1995) utvrđeno je da je flora područja Nacionalnog parka Kopaonik predstavljena sa 825 biljnih taksona visokoplaninske flore, svrstanih u 292 roda i 80 familija, od čega 91 endemične i 82 subendemične biljke (ili petina biljnih taksona, što ukazuje na fitogeografsku specifičnost visokoplaninske flore Kopaonika). Visokoplaninsku floru Kopaonika u okviru Nacionalnog parka Kopaonik čine flora pojasa smrčevih šuma, subalpske žbunaste vegetacije i planinskih rudina, sa 58% vrsta flore na oko 4% površine ukupnog masiva Kopaonika, a na nižim delovima Nacionalnog parka Kopaonik brojne druge florističke zajednice.

Područje Nacionalnog parka Kopaonik jedan od najznačajnijih centara floističkog diverziteta kod nas i na Balkanu. Veliki broj endema i subendema objašnjava se istorijskim razvojem flore i vegetacije Kopaonika i sadašnjim ekološkim uslovima na određenim staništima i mikrostaništima. Na Kopaoniku su utvrđena tri stenoendema koji žive samo na Kopaoniku (Sempervivum kopaonikensis Panč., Viola kopaonikensis Panč. i Cardamine pancicii Hayek), jedan endemičan rod i jedan subendemičan balkanski rod. Distribucija u odnosu na tip vegetacije ukazuje na postojanje dva centra biodiverziteta endemičnih biljaka na Kopaoniku - u visokoplaninskom delu (vegetacija rudina na krečnjacima i serpentinima) i u podgorini (termofilni serpentinski kamenjari). Za vreme glacijacije, Balkan je bio refugijum tercijarne flore, gde su se mnoge vrste očuvale kao relikti (dok su u Evropi bile uništene glacijacijom), posebno na velikim refugijalnim površinama kakve su srednji planinski pojasevi i duboke klisure, što objašnjava prisustvo tercijarnih i glacijalnih relikata (Acer heldreichii, Ostrya carpinifolia, Taxus baccata, Asyneuma trichocalycinum, Trolius europaeus, Vaccinium uliginosum, Eriophorum latifolium, Eriophorum angustifolium, Leontopodium alpinum i druge). Najniži delovi Nacionalnog parka Kopaonik (zona bukovih i bukovo-jelovih šuma) fitogeografski pripadaju srednjoevropskoj regiji holarktičkog floističkog carstva, a zona smrčevih šuma predstavlja enklavu cirkumborealne regije. Na osnovu analize fitogeografskih karakteristika endemične flore, utvrđeno je da ona ima izrazito prelazan fitogeografski karakter i da su približno ravnopravno zastupljene tri osnovne grupe endema (u mezijskoj devet, u ilirskoj devet i u skardopindskoj pet vrsta). Na listi Pravilnika o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva („Službeni glasnik RS”, br. 5/10, 47/11 i 32/16) nalazi se oko 50 strogo zaštićenih biljnih vrsta koje rastu na Kopaoniku, koliko ih ima i na preliminarnoj listi za Crvenu knjigu flore Srbije (Acer heldreichii Orph., Gentiana kochiana Perr. et Song. Kernera saxatilis (L.) Rchb., Saxifraga aizoon Jacq., Achillea lingulata W. et K., Gentiana lutea L., Gentiana tergestina (Beck) Fritsch, Orchis laxiflora Lam., Lycopodium annotinum L., Taxus baccata L., Corylus colurna L., Silene asterias Griseb., Dianthus pinifolius Bibth. et Sm., Hesperis dinarica Beck, Salix pentandra L., Salix rosmarinifolia L., Pirola rotundifolia L., Primula minima L., Daphne blagayana Freyer., Daphne cneorum L., Daphne oleoides Schreb., Daphne laureola L.. Daphne alpina L., Potentilla visiani Panč., Potentilla palustris (L.) Scop., Genista radiata (L.) Scop., Genista subcapitata Panč., Bupleurum longifolium L., Pancicia serbicaVis., Menyanthes trifoliata L., Verbascum adamovichii Vel., Pedicularis hoermanniana K. Maly., Stachys anisochila Vis. et Panč., Aster alpinus L., Leontopodium alpinum Cass., Allium paniculatum L., Lilium martagon L., Gladiolus imbricatus L., Tozzia alpina L., Dactylorhiza sambucina (L.) Soo, Dactylorhiza incarnata (L.) Soo, Dactylorhiza cordigera (Fries) Soo, Leucorchis albida (L.) Rich., Spiranthes spiralis (L.) K. Koch., Listera cordata (L.) Rchb., Arctostaphyllos uva-ursi (L.)Spreng.,Chamaecytisus jancae (Velen.) Rothm.). Na Međunarodnoj Crvenoj listi (European Red List, UNESCO, New York, 1991.) nalaze se četiri vrste koje rastu na području Nacionalnog parka Kopaonik (Pedicularis heterodonta Pančić, Stipa mayeriMartinovsky, Alyssum markgrafii O.E. Schulz. i Viola elegantula Schott, dve u grupi endemičnih vaskularnih biljaka i dve u grupi neendemične flore. Po kategorizaciji stepena ugroženosti biljnih vrsta Međunarodne asocijacije za zaštitu prirode (IUCN), vrste na Kopaoniku kategorisane su na sledeći način: u kategoriji vrsta koje su u opasnosti da iščeznu tri; u kategoriji ranjivih vrsta (V) koje u bliskoj budućnosti mogu biti ugrožene šest; u kategoriji I(Ex) neodređene i verovatno iščezle vrste tri; u kategoriji I(R) neodređene i retke vrste dve; u kategoriji R retke vrste 60, od toga 14 endema i dve subendema. Oko 50 biljaka Kopaonika nalazi se na listi Uredbe o stavljanju pod kontrolu korišćenja i prometa divlje flore i faune („Službeni glasnik RS”, br. 31/05, 45/05, 22/07, 38/08, 9/10 i 69/11). Na Kopaoniku su prisutni svi vegetacijski pojasevi karakteristični za visoke planine centralnog Balkana, borealno-kontinentalni balkanski i srpsko-bugarski tip zoniranja vegetacije na vertikalnom profilu, koji na ovoj planini pokazuje izuzetnu pravilnost. Do 800 m n.v, van granica Nacionalnog parka Kopaonik, razvijene su termofilne hrastove šume, kao i njihovi degradacioni oblici. Od 800 do 1.100 m n.v. javljaju se mezofilne hrastove i bukove šume. Od 1.100 do 1.500 m n.v. dominiraju šume bukve (različiti tipovi montanih bukovih šuma sa četiri osnovna tipa zajednica), uz mešavine bukve i jele, te smrče i jele. Od 1.500 do 1.800 m n.v. dominira pojas smrčevih šuma (najrazvijeniji na Ravnom Kopaoniku sa granitnom podlogom i u Brzećkoj i Dubokoj reci na krečnjacima, u Samokovskoj reci sa reliktnim šumama na serpentinima), uz raznovrsne mešavine sa subalpskom bukvom, gorskim javorom i jelom. Iznad 1.800 m n.v. na gornjoj granici smrčeve šume javljaju se zajednice subalpske žbunaste vegetacije tipa tundre sa progaljenim fitocenozama smrče, borovnice i polegle kleke, uz pojavu subalpskog ekotipa smrče, kao i sa pojavom zajednica borovnice i ušate vrbe na podvodnoj podlozi. Na najvišim vrhovima, ali i nešto niže, u zoni subalpske žbunaste vegetacije, na eksponiranim i nagnutim terenima razvijene su visokoplaninske rudine i pašnjaci, alpskog i subalpskog tipa, diferencirani na dve vegetacijske klase (zavisno od podloge - silikata ili krečnjaka i serpentinita). Osnovni tip vegetacije silikatnih rudina koji dominira čitavim visokoplaninskim predelom, u velikoj meri je degradiran i na pojedinim mestima zamenjen siromašnijim zajednicama. Vegetacija krečnjačkih rudina i rudina na visokoplaninskim serpentinitima znatno je raznovrsnija i floristički bogatija od one na silikatima. Od ostalih potencijalnih oblika vegetacije, koji se javljaju kao azonalne i intrazonalne pojave biljnih zajednica, interesantna je vegetacija stena (na krečnjacima i serpentinitima, kao i u pukotinama silikatnih stena), visokih zeleni i tresava (na otvorenim staništima, oko potoka u okviru smrčevih šuma). Pored toga, zabeležen je i veći broj sekundarnih zajednica zeljastog tipa različitih degradacionih oblika vegetacije. Među travnim zajednicama najveći ekonomski značaj imaju livadske zajednice sekundarne prirode na otvorenim staništima u okviru pojasa bukovih šuma i delom u smrčevom i hrastovom pojasu. Manji ekonomski značaj imaju travne zajednice pašnjaka i rudina na otvorenim staništima u okviru smrčevog pojasa, sa većim brojem asocijacija i subasocijacija. Na najvišim delovima planine ekonomski značaj ima samo nardetum u okviru smrčevog pojasa i na većim visinama (do 1.900 m n.v.). Sintaksonomskim pregledom fitocenoza Kopaonika do danas je ustanovljeno 118 asocijacija i 39 subasocijacija, svrstanih u 62 sveze, 41 vegetacijski red i 24 klase. Od toga, na području Nacionalnog parka Kopaonik je zastupljeno 60% zabeleženih sintaksona, odnosno 65 asocijacija i 25 subasocijacija svrstanih u 35 sveza, 26 vegetacijskih rodova i 18 klasa, po čemu se Nacionalni park Kopaonik izdvaja u odnosu na druga područja Srbije i Balkana, kao područje sa vrlo visokim vegetacijskim diverzitetom. Kvalitativna analiza osnovnih fizionomskih tipova vegetacije pokazuje da, među 125 vegetacijskih jedinica, u Nacionalnom parku Kopaonik izrazito preovlađuju zajednice zeljastog tipa (74%), u odnosu na šumske zajednice

(26%). Kvalitativna analiza osnovnih singenetskih stadijuma pokazuje da je 85% fitocenoza na području Nacionalnog parka Kopaonik primarnog, odnosno potencijalnog karaktera, dok su ostalih 15% zajednice sekundarnog ili tercijarnog karaktera. Realni vegetacijski diverzitet Kopaonika veći je za 15% od potencijalnog stanja, odnosno današnji diverzitet vegetacije, i pored svoje prirodne raznovrsnosti, pod značajnim je uticajem antropogenog faktora.

Životinjski svet. Fauna Kopaonika i područja Nacionalnog parka Kopaonik odlikuje se respektivnim diverzitetom, mada je znatno manje istražena od biljnog sveta. Najbrojnija je klasa insekata u kojoj je najbolje istražena grupa dnevnih leptira, predstavljena sa 138 vrsta (od ukupno oko 200 konstatovanih u Republici Srbiji), među kojima i endemična i reliktna vrsta dnevnog leptira Colias balcanicaRebel. U batraho i herpeto fauni na Kopaoniku i na području Nacionalnog parka Kopaonik utvrđeno je 14 vrsta i to šest vrsta vodozemaca i osam vrsta gmizavaca (vodozemci: Salamandra salamandra - šareni daždevnjak, Triturus alpestris - alpski mrmoljak, Bombina variegata - žutotrbi muka, Rana ridibunda - velika zelena žaba , Rana dalmatina - livadska žaba, Rana temporaria - riđa žaba; gmizavci: Lacerta viridis-zelembać, Zootoca vivipara -živorodni gušter, Podarcis muralis - zidni gušter, Natrix natrix - belouška, Natrix tessellata - ribarica, Elaphe longissima - obični smuk, Vipera ammodytes - poskok, Vipera berus - šarka). Na listi Pravilnika o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva nalazi se 12 vrsta, od čega je njih osam strogo zaštićeno.

Bogatstvo faune ptica - ornitofaune znatno je veće i uslovljeno je veličinom planinskog trupa, kao i jasno definisanim vegetacijskim pojasevima, koji se pravilno visinski smenjuju. Na najvišim delovima planine, u okviru pašnjaka i rudina su i goleti sa kamenjarima, posebno izraženim na Suvom rudištu, Gobelji i Kukavici. Do danas je na Kopaoniku konstatovano 173 vrsta ptica (pretpostavlja se da je taj broj veći i da iznosi oko 210). Povećana je brojnost „oportunističkih" vrsta, među kojima ima i onih koje su se na planini nastanile u 50 poslednjih godina, usled brzih promena prirodnih uslova, kao i onih koje su u tom periodu nestale sa planine, prilagodljivih na izmene staništa, a smanjena brojnost grabljivica, ali i drugih vrsta usko vezanih za osetljive biotope. Ipak, diverzitet faune ptica na Kopaoniku, u odnosu na druge planine Srbije i Balkana, može se smatrati veoma bogatim. Sa 125 vrsta (80%) dominiraju gnezdarice, od kojih se deset vrsta poslednjih šest - sedam decenija više ne gnezdi (veliki tetreb - Tetrao urogallus, crvenokljuna galica - Pyrrhocorax pyrrhocorax, žutokljuna galica - Pyrrhocorax graculus, beloglavi sup - Gyps fulvus, crni lešinar - Aegypius monachus, patuljasti orao - Hieraetus pennatus, puzgavac - Tichodroma muraria i zlatovrana - Coracias garrulus). Na listi Pravilnika o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva je 100 vrsta (od toga je nestalo 13 vrsta, a više se ne viđa devet vrsta). Na evropskoj Crvenoj listi zastupljeno je pet vrsta registrovanih u Nacionalnom parku Kopaonik, od kojih se na Kopaoniku gnezdi samo još jedna vrsta. Na svetskoj Crvenoj listi (Word Red List, 1996.) nalaze se tri vrste, od kojih su dve po IUCN kategorijama svrstane u VU (vulnerable) - ranjive vrste (od kojih se jedna gnezdi na području Prostornog plana van Nacionalnog parka Kopaonik, a ostale su nestale). Više pažnje u istraživanju i zaštiti posvećeno je pticama grabljivicama (program hranilišta, koji se realizuje od 1996. godine). Prema dosadašnjim podacima, faunu sisara Kopaonika čini 39 vrsta i to: devet vrsta bubojeda, pet vrsta slepih miševa, jedna vrsta paglodara, 14 vrsta glodara, osam vrsta mesoždera i dve vrste papkara. Sve vrste su autohtone (sem američke ondatre koja je pre 40 godina prodrla uz dolinu Ibra). U prošlom veku istrebljeni su medved, ris, divokoza, jelen i vidra (koja se javlja van Nacionalnog parka Kopaonik), a ugroženi su divlja mačka i divlja svinja. Na evropskoj Crvenoj listi su i dve vrste sa područja Nacionalnog parka Kopaonik, obe sa naznakom (V) ranjive vrste. Posebno značajne divlje vrste sisara na području Nacionalnog parka Kopaonik su: Erinaceus concolor M a r t i n - belogrudi jež, Sorex minutus L. - mala rovka, Sorex araneus L. - šumska rovka, Sorex alpinus S c h i n z. - alpinska rovka, Neomys fodiens P e n n. - vodena rovka, Neomys anomalus C a b r. - pribrežna rovka, Crocidura suaveolens P a l l. - baštenska rovka, Crocidura leucodon Herm. - poljska rovka, Talpa europaea L. - evropska krtica, Nyctalus noctulaS c h r e b. - rani večernik, Pipistrellus pipistrellus S c h r e b. - patuljasti netopir, Plecotus austriacus F i s c h e r - sivi dugoušan, Miniopterus schreibersi K u h l. - dugokrili krilaš, Sciurus vulgaris L. - evropska veverica; Clethrionomys glareolus S c h r e b. - šumska, riđa voluharica; Arvicola terrestris L. - vodena voluharica i Muscardinus avellanarius L. - puh orašar. Od ihtiofaune, najznačajnija i najviše zastupljena vrsta je potočna pastrmka (Salmo trutta L), čije su populacije zadnjih godina znatno povećane planskim poribljavanjem i merama zaštite.

Zaštićene prirodne vrednosti. Na osnovu nacionalnih propisa iz oblasti zaštite prirode, međunarodnih konvencija i programa i drugih dokumenta, prirodne vrednosti na području Prostornog plana stekle su status zaštićenih prirodnih dobara, kao zaštićena područja i zaštićene vrste divlje flore i faune, i/ili status područja i vrsta od međunarodnog značaja za zaštitu prirode.

Zaštićena područja su:

1) Nacionalni park Kopaonik, proglašen prvi put posebnim zakonom 1981. godine, kada su utvrđene njegove granice, zatim Zakonom o nacionalnim parkovima 1993. godine, kojim su potvrđene i detaljno opisane ranije granice i zasnovan sadašnji sistem upravljanja tim područjem, ali nisu određene zone sa režimima zaštite (već su u upravljačkoj praksi primenjivane granice zona režima zaštite utvrđene prostornim planom nacionalnog parka iz 1989. godine) i Zakonom o nacionalnim o parkovima iz 2015. godine, kojim su utvrđene granice prostornih jedinica sa režimima zaštite I i II stepena;

2) Tri dendrološka spomenika prirode, ustanovljena odlukama opština Raška i Brus iz 1997, godine, i to:

- Stablo smrče, Gobeljska reka, starosti oko 300 godina, u GJ „Gobeljska reka", odeljenje 28, odsek „a", na 1.400 m n.v, u planinskoj šumi bukve, u zoni II stepena zaštite Nacionalnog parka Kopaonik.

- Stablo jele, Gobeljska reka, starosti oko 250 godina, u GJ „Gobeljska reka”, odeljenje 75, odsek „a” , na 1.400 m n.v, u planinskoj šumi smrče, jele i bukve, u zoni II stepena zaštite Nacionalnog parka Kopaonik, KO Crna Glava, opština Raška;

- Dva stabla javora, Kriva Reka, starosti oko 300 godina, u porti crkve Sv. Petra i Pavla (1.170 m n.v), KO Kriva Reka, opština Brus, van Nacionalnog parka Kopaonik.

3) Rezervat prirode „Ravnica”, KO Kremiće, opština Raška, odeljenje 9, odsek a, b, c i 1, GJ „Kremićke šume”, površine oko 13 ha, van Nacionalnog parka, ustanovljen Prostornim planom Nacionalnog parka Kopaonik iz 1989. godine („Službeni glasnik SRS”, broj 4/89) i od tada tretiran odgovarajućim šumarskim dokumentima kao strogi prirodni rezervat iako za njega nije utvrđen formalni status rezervata prirode na osnovu zakona koji uređuje zaštitu prirode; obuhvata autohtoni šumski ekosistem crnog bora, koji je redak na području Kopaonika; na površini rezervata izvršena je seča pre njegovog ustanovljenja navedenim prostornim planom.

Zaštićene vrste su:

- vrste divlje flore i faune utvrđene Pravilnikom o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva. Strogo zaštićene su iščezle divlje vrste biljaka, životinja i gljiva sa teritorije Republike Srbije koje su vraćene programima reintrodukcije, krajnje ugrožene, ugrožene, reliktne, lokalno endemične, stenoendemične, međunarodno značajne i zaštićene divlje vrste od posebnog značaja za očuvanje biološke raznovrsnosti Republike Srbije. Na području Prostornog plana nalazi se ukupno oko 240 vrsta biljaka (kao i gljiva, lišajeva i mahovina) i životinja iz navedenog pravilnika, najviše ptica (oko 100 vrsta), zatim vodozemaca i gmizavaca (deset vrsta) i sisara (oko 20 vrsta), dok je za insekte čija fauna nije dovoljno istražena i poznata teško utvrditi koje vrste iz spiska naseljavaju ovo područje. Njihova zaštita se sprovodi zabranom korišćenja, uništavanja i preduzimanja aktivnosti koje mogu da ugroze ove vrste i njihova staništa, kao i preduzimanjem mera na upravljanju populacijama. Izuzetno, te vrste mogu se koristiti pod uslovima i na način propisan Zakonom o zaštiti prirode i na osnovu dozvole ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode. Zaštićene su i ranjive, endemične, indikatorske, ključne i kišobran vrste, reliktne, međunarodno značajne i zaštićene divlje vrste, kao i vrste koje nisu ugrožene, ali se zbog njihovog izgleda mogu lako zameniti sa strogo zaštićenim vrstama. Zaštićene vrste mogu se koristiti pod uslovima i na način propisan Zakonom o zaštiti prirode na osnovu dozvole ministarstva, a zaštićene divlje vrste ribljeg fonda i lovna divljač u skladu sa propisima iz oblasti lovstva i ribarstva;

- kontrolisane vrste utvrđene Uredbom o stavljanju pod kontrolu korišćenja i prometa divlje flore i faune, od kojih se na području Prostornog plana nalazi oko 50 vrsta biljaka, desetak vrsta gljiva, nekoliko vrsta lišajeva i četiri predstavnika faune;

- vrste divljači i riba čije su korišćenje ili izlov zabranjeni ili ograničeni na osnovu Zakona o divljači i lovstvu („Službeni glasnik RS”, broj 18/10) (veći broj vrsta sisarske i pernate divljači pod trajnom zaštitom lova ili pod lovostajem) i Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik RS”, broj 128/14) (sezonska ili trajna zabrana ribolova, zabrana izlova ispod propisane veličine), odnosno propisima donetim na osnovu tih zakona.

Područja sa međunarodnim zaštitnim statusom su:

- Međunarodno značajna područja za ptice - IBA područja (Important Bird Areas): ustanovljena po programu BirdLife International pod imenom Kopaonik, koje obuhvata prostor Nacionalnog parka i deo masiva planine Kopaonik južno od Nacionalnog parka;

- Međunarodno značajna biljna područja - IPA područja (Important Plant Areas), ustanovljena po programu Plantlife International - PlantEuropa pod imenom Kopaonik;

- Odabrana područja za dnevne leptire - PBA područja (Prime Butterfly Areas) po programu Butterfly Conservation Europe, ustanovljena pod imenom Kopaonik;

- Rezervat biosfere - Nacionalni park Kopaonik, kao jedno od osam područja u Republici Srbiji koja su, sa naše strane, planirana za ustanovljenje rezervata biosfere po programu UNESCO „Čovek i biosfera” (MaB);

- EMERALD područje identifikovano/ustanovljeno pod imenom Nacionalni park Kopaonik, kao deo mreže područja (Emerald Network of Areas of Special Conservation Interest - AsCI) značajnih sa stanovišta primene Konvencije o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa (Bernska konvencija) u Srbiji; IBA i EMERALD područja predstavljaju okosnicu evropske ekološke mreže NATURA 2000 kroz koju se vrši primena ključnih akata Evropske unije u oblasti zaštite prirode - Direktiva o staništima (Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora) - na osnovu koje se identifikuju i štite tzv. Special Areas of Conservation (SACs) i Direktiva o pticama (Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds) - na osnovu koje se identifikuju i štite tzv. Special Protection Areas (SPAs); identifikacija i uspostavljanje mreže ekološki značajnih područja NATURA 2000 (Special Areas of Conservation-SACs i Special Protection Areas - SPAs), vršiće se prema posebnim projektima, shodno merodavnim evropskim direktivama u procesu pristupanja Evropskoj uniji, uz procenu da ta područja neće značajnije povećati obuhvat zaštite prostora sa prirodnim vrednostima na području Prostornog plana.

Vrste sa međunarodnim statusom zaštite su:

- CITES vrste - Predstavnici divlje flore i faune obuhvaćeni Međunarodnom konvencijom o trgovini ugroženim biljnim i životinjskim vrstama, kojih na području Prostornog plana ima nekoliko desetina, i čiji su uslovi izvoza bliže propisani Pravilnikom o prekograničnom prometu i trgovini zaštićenim vrstama („Službeni glasnik RS”, br. 99/09 i 6/14);

- Migratorne vrste divljih životinja i evropska divlja flora i fauna - Vrste biljaka i životinja obuhvaćene Konvencijom o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja (Bonska konvencija) i Konvencijom o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa (Bernska konvencija) koje se nalaze na području Prostornog plana (vuk od krupnih karnivora i znatan broj ptica).

Lokaliteti od značaja za zaštitu bidiverziteta. Na području Prostornog plana, najviše u Nacionalnom parku Kopaonik, nalaze se lokaliteti od posebnog značaja za očuvanje bidiverziteta, kao staništa retkih i endemičnih biljnih i životinjskih vrta i hranilišta nekrofagih vrsta ptica, i to:

- lokalitet „Garine”, stanište prirodne retkosti lincure (Gentiana lutea ssp. simhyandra) i retke vrste perunike (Iris graminea), na površini sekundarnih livada, na strmim istočnim padinama Garina iznad Brzeća;

- lokalitet „Marinkovac”, stanište prirodne retkosti lincure (Gentiana lutea ssp. simhyandra), na površini sekundarne livade uz granicu Nacionalnog parka naspram Paleža;

- lokalitet „Jaram - Bele stene”, jedino poznato stanište endemoreliktne vrste dnevnog leptira (Colias cuacasica, Staudinger, 1871.) u Republici Srbiji; prehrambena biljka za gusenice leptira je Chamaecytisus tommasinii (Vis.) Rothm. (fam. Papilonaceae), a glavno prirodno ugrožavanje staništa predstavlja obrastanje pašnjaka smrčom;

- lokaliteti vrste Calosoma inquisitor (Linnaeus, 1758.); vrlo korisna vrsta koja prati gradacije štetnog leptira mrazovca; osim u rezervatu „Samokovska reka”, stanište je i u klisuri Samokovke i u listopadnim šumama celog područja;

- lokaliteti vrste Calosoma sucophanta (Linnaeus, 1758.); korisna vrsta koja prati gradacije velike štetočine gubara; stanište je u klisuri Samokovke i u listopadnim šumama celog područja;

- lokaliteti vrste Carabus ullrichi subs. nov; nova - endemična vrsta na Kopaoniku, staništa su na Bačištu i na Treski;

- lokaliteti vrste Carabus curtulus koschanini Csiki, 1904; stenoendemit Kopaonika; staništa su na Pančićevom vrhu, Srebrncu, Krstu i Treski;

- lokaliteti vrste Carabus cancellatus intermedius Dejean, 1826; endemična balkanska podvrsta; stanište su na Srebrncu i Treski;

- lokaliteti vrste Carabus montivaagusblandus Frivaldszkyi, 1865; endemična balkanska podvrsta; staništa su na Gobelji i Pančićevom vrhu;

- lokaliteti vrste Carabus cavernosus Frivaldszkyi, 1837; balkanski endemit; sem u rezervatima „Kozje stene”, „Gobelja” i „Bele stene”, staništa su na Pančićevom vrhu, Šiljači i Treski;

- lokaliteti vrste Carabus conveksus gracilior Gehin, 1885; endemična vrsta za Srbiju; zaštićeno stanište je na Pančićevom vrhu;

- lokaliteti vrste Carabus intricatus intricatus Linnaeus, 1761; nominativna podvrsta na IUCN listi i evropskoj Crvenoj listi; osim u rezervatu „Samokovska reka”, zaštićena staništa su u klisuri Samokovske reke, na Babinom grobu, Pančićevom vrhu i Treski;

- lokaliteti vrste Carabus croaticus subsp. nov; nova podvrsta - stenoendemit Kopaonika; zaštićena staništa su u rezervatu „Jelak”, Beloj reci i na Treski;

- lokaliteti vrste Carabus violaceus subsp. nov; nova - stenoendemična podvrsta široko rasprostranjena u Nacionalnom parku Kopaonik; zaštićena staništa su u rezervatima „Gobelja”, „Bele stene”, „Jelak”, „Jelovarnik” i „Suvo rudište”, na Kukavici, Babinom grobu, Pančićevom vrhu i Jarmu;

- lokaliteti vrste Carabus coriaceus hopffgarteni Kraatz, 1878; endemična podvrsta za centralnu i istočnu Srbiju; staništa su u rezervatima „Samokovska reka”, „Gobelja”, „Bele stene”, „Jelak”, „Jelovarnik” i „Suvo rudište”, na Kukavici, Babinom grobu, Pančićevom vrhu i Jarmu;

- lokaliteti vrste Procerus gigas Creutzer, 1799; balkanski endemit; nađen na slapu Lisinske reke;

- lokaliteti vrste Osmoderma eremita Scopoli, 1863; retka vrsta na IUCN listi i evropskoj Crvenoj listi; stanište je na Šancu;

- lokaliteti vrste Lucanus cervus Linnaeus, 1758; stanište je na Kukavici;

- lokaliteti vrste Rosalia alpina Linnaeus, 1758; vrsta na IUCN listi i evropskoj Crvenoj listi; stanište je na Srebrncu;

- lokaliteti vrste Poecilimon affinis sups. nov; nova podvrsta; osim u rezervatu „Bele stene”, stanište je na Jarmu i u Beloj reci;

- lokaliteti vrste Poecilimon spec. nov; verovatni stenoendemit Kopaonika; stanište je na Petrovoj ravni i u Beloj reci;

- lokaliteti vrste Metrioptera arnoldi Ramme, 1933, endemična vrsta za Srbiju i Bugarsku; osim u rezervatu „Bele stene”, stanište je na Petrovoj ravni i u Beloj reci;

- hranilište na lokalitetu „Jastrebac”, istočno od Brzeća;

- hranilište na lokalitetu „Srednji breg”, zapadno od grebena Jadovnika;

- hranilište na lokalitetu „Kalevac”, severozapadno od sela Šipačina.

Geonasleđe. Na području Prostornog plana, pre svega Nacionalnog parka identifikovan je veći broj prirodnih objekata i pojava sa obeležjima koja im daju karakter značajnog geonasleđa. Oni će neformalno imati svojstva spomenika prirode, i kao takvi će biti označeni, i to:

1) Spomenici prirode - geološki

- Skarnovi sa razvijenom kompletnom zonom metasomatskih promena. Utiskivanje granodioritskog masiva izazvalo je metamorfne promene prvobitnih stena. Dobro razvijen kontaktni oreol, gde se direktno mogu pratiti metasomatski procesi od samog kontakta do nepromenjenih stena, biće, nakon detaljnih istraživanja, utvrđen u zoni I i/ili II stepena zaštite na širem lokalitetu „Jarma”. U ovom kontaktnom pojasu izdvojene su: unutrašnja zona na samom kontaktu sa granitoidom, izgrađena od skarnova i skarnoida; srednja zona izgrađena isključivo od skarnova i spoljna zona od mermerisanih krečnjaka i dolomita. Skarnovi su izrazito trakaste građe koja se u srednjoj zoni smenjuje sočivima volastonitskih stena.

- Granodioriti sa korom raspadanja. Tercijarne starosti, granodioritski masiv Kopaonika ima zonarnu distribuciju stenskih varijeteta sa kvarcdioritima, granodioritima, porfiroidnim granodioritima, kvarcmonconitima i drugo. Nakon detaljnijih istraživanja izdvojiće se po jedan reprezentativni profil od svakog varijeteta, u okviru zona I i/ili II stepena zaštite.

- Mermerisani krečnjaci i dolomiti u kontaktnom pojasu. Mermerisane krečnjake i dolomite koji izgrađuju spoljnu zonu kontaktnog oreola karakteriše naglo opadanje stepena metamorfizma, što se ogleda na granoblastičnim mermerima na kontaktu sa srednjom zonom, koji dalje prelaze u nečiste karbonate i kalkšiste, pa u neizmenjene karbonatne i filitoidne stene. Ove stene rasprostranjene su na istočnom delu Nacionalnog parka, a reprezentativni profili biće izdvojeni u okviru prirodnih rezervata „Metođe” i „Jelak”.

- Korniti u kontaktnom pojasu. Sa varijetetima zelene boje i trakastom teksturom, kao produkti vulkanskih stena na kontaktu sa magmatskom intruzijom odnosno granodioritima, korniti imaju posebne estetske vrednosti. Kao karakterističan biće izdvojen profil kornita u okviru prirodnog rezervata „Gobelja”.

- Akordeon nabori. Akordeon nabori u sjajnim škriljcima predstavljaju reprezentativan strukturni primer nastao u primarnoj strukturi. Karakterističan profil biće izdvojen u prirodnom rezervatu „Duboka”.

2) Spomenici prirode - geomorfološki

Tragovi pleistocenske glacijacije. Iako su slabo izraženi i jedva uočljivi, tragovi pleistocenske glacijacije na Kopaoniku su izuzetno značajni za prirodne nauke kao retki primeri ledničke erozije. Tragovi glacijacije izraženi su oblicima konstatovanih cirkova (dna, strane i ostaci morenskog materijala po dnu i na izlazima iz cirkova), od kojih se posebn o ističu: a) cirk Krčmar, na severnoj strani Pančićevog vrha, u okviru prirodnog rezervata „Suvo rudište”; b) cirk Široki do, između Vučaka i Ledenica na Karamanu, kao školski primer glacijalnog reljefa, i v) cirk na istočnoj strani Velike Gobelje, prostorno najveći, ali i najizloženiji mogućim antropogenim uticajima usled uređenja alpskog skijališta.

Kamene figure granodiorita. Predstavljene su granodioritskim ostenjacima i čine bitne, atraktivne elemente i simbole kopaoničkog pejsaža, od značaja za turizam. Nastali su denudacijom i selektivnom erozijom granodioritskih stena kao ostenjaci, blokovi i gromade Posebno su izraženi i poznati na lokaitetima: 1. Markova stena, 2. Lisičja stena, 3. Pajin grob, 4. Suvi vrh I, 5. Suvi vrh II, 6. Visoki deo, 7. Jankov breg i 8. Babin grob.

3. Spomenici prirode - hidrološki

Vodopadi: a) Vodopad Jelovarnik, u prirodnom rezervatu „Jelovarnik”, generalnog pada od 65-70 stepeni i visine 75 m (1.215-1.290 m n.v). Predstavlja složeni kaskadni tip vodopada i spušta se u kazan Jelovarskog potoka niz koji dalje otiče. Nastao je u terenu različite geološke građe, prevashodno u metamorfnim stenama (škriljci, mermeri), a njegova geneza uslovljena je tektonskom predisponiranošću, sa izraženim rečnim regresivnim procesom, potpomognutim fizičko-hemijskim procesima raspadanja stena; b) Vodopad na Barskoj, izvan područja Nacionalnog parka, kaskadnog karaktera, visine oko 50 metara.

Jezera. Najznačajnije prirodno jezero na području Prostornog plana je Semeteško jezero, neposredno iznad centra sela Semeteš, na 900 m n.v, van područja Nacionalnog parka. Jezero se hrani iz dva obalska izvora i iz

atmosferskih padavina, a prazni se oticanjem preko dva manja potočića i isparavanjem. Ovalnog je oblika sa prečnikom od oko 60 m i dubinom do 5 m, a obale su mu obrasle hidrofilnim rastinjem. Posebnu atrakciju predstavljaju jedno veće i nekoliko manjih plutajućih tresetnih ostrva sa razvijenom vegetacijom. Spada u grupu jezera sa izrazitom tresetnom vegetacijom. Prisutan je ubrzan proces eutrofikacije jezera i proces napredovanja tresave koja postepeno smanjuje površinu vodenog ogledala. Fiziognomski i biološki karakter jezeru daje prisustvo vrsta iz roda Sphagnum i Hyponum, sa kojima se meša Carex. Autohtonu vrstu hidrofaune čini endemska vrsta tritona (vrsta repatih vodozemaca iz porodice salamandera sa slabo razvijenim nogama, narodnog naziva „semeteška ala"). Iako je učinjena greška sa poribljavanjem neautohtonim vrstama (koje su u velikoj meri istrebile tritona), lokalno stanovništvo naselja Semeteš ima kreativan odnos prema zaštiti jezera (ograničavanje izgradnje, odvođenje otpadnih voda van sliva jezera, čemu pogoduje konfiguracija lokaliteta naselja, želja za prezentacijom jezera i drugo). Iznad ovog jezera nalaze se dva manja urvinska jezera, na udaljenosti od oko 650 m severoistočno, između uzvišenja Orlovac i Gornje brdo, na visinama od 1.030 i 1.040 m n.v. (jedno okruženo pašnjačkom vegetacijom, drugo šumom, sa trskom i napredovanjem tresave, ukupne površine 0,8 ha).

Vrela i izvori: a) Vrelo Duboka, najveće u Nacionalnom parku, na kontaktu mermera i hloritskih škriljaca, izdašnosti do 65 l/s, u klisuri istoimene reke, na 1.115 m n.v, u okviru rezervata „Duboka". Na vrelu se pojavljuju vode podzemnog toka Duboke, koja ponire skoro u celini u rečnom koritu oko 1 km uzvodno. Vrelo odražava svu složenost hidroloških odnosa i mehanizama cirkulacije voda u karbonatnim terenima, što se posebno karakteriše odnosom minimalne i maksimalne izdašnosti. Zaštitom vrela biće obezbeđeno funkcionisanje hidrogeološkog sistema (ponor - podzemni tok - vrelo). Pored neposrednih prostora oko ponora i vrela, zaštitom će biti obuhvaćen i pojas rečnog korita između ova dva objekta u širini od 50 m; b) Vrelo Urlan, na kontaktu mermera i hloritskih škriljaca, izdašnosti do 15 l/s, van Nacionalnog parka Kopaonik; v) Crno vrelo, karstni izvor na desnoj strani Mramorske reke, orijentacione izdašnosti od 25 l/s, van Nacionalnog parka; g) Vrelo Gvozdac u Brzećkoj reci, razbijeno izvorište gravitacionog tipa na kontaktu mermera i granodiorita, prosečne izdašnosti od 19 l/s, u okviru rezervata „Metođe"; d) Gejzir Gvozdac u Brzećkoj reci, pulsirajući izliv vode iz napuštene bušotine u granodioritima, sa visinom mlaza do 5 m, izdašnosti oko 2 l/s, u okviru rezervata „Metođe"; iako je antropogenog porekla, gejzir je interesantan zbog neuobičajene pojave vode pod pritiskom, režima izdani i turističke atraktivnosti; đ) Izvor Krčmar voda u rezervatu „Suvo rudište" na severnim padinama Pančićevog vrha, formiran u stenama kontaktno-metamorfnog oreola, sa slabo mineralizovanom vodom radioaktivnosti od 966,63 Bq; e) Izvor Marina voda, postojan, improvizovano kaptiran izvor izdašnosti od 0,5 l/s, značajan po genezi i hemijskom sastavu, sa vodom radioaktivnosti od 113,13 Bq, ugrožen neplanskim prosecanjem puta prema planinarskom domu „Rtanj".

Predeo. Na osnovu geomorfoloških i vegetacijskih karakteristika i vrste i obima antropogenih promena, na području Prostornog plana mogu se izdvojiti sledeće osnovne grupe predela:

1) Rečni baseni, šumoviti, mirne, zatalasane morfoplastike, sa ostenjacima granodiorita, nenaseljeni, sa malo objekata, prvenstveno putne infrastrukture, oaze poludivljine u nacionalnom parku (basen Samokovke - tzv. Ravni Kopaonik i basen Barske reke);

2) Rečne klisure, strmih strana, često opervažene stenovitim liticama, sa brzim, bujičnim vodotocima, uglavnom pod šumom, oaze divljine u nacionalnom parku (klisura Samokovke ispod Kozjih stena, izvorišni delovi Gobeljske i Brzećke reke, klisura Duboke, Jelovarnik);

3) Planinski vrhovi, prevoji, grebeni i kose, pretežno pod pašnjacima, manje pod šumskom vegetacijom, sa živopisnim i egzotičnim konturama reljefa, bez ili sa malo objekata skijaške i druge infrastrukture, oaze relativno malo izmenjene prirode u nacionalnom parku (Mala Gobelja - Meka presedla - Vučak, Kukavica - Jadovnik, Vojetin - Nebeske stolice i dr.);

4) Goleti, erodovani tereni tipa „bedlends"-a, sa oskudnim travnim pokrivačem i čupercima drveća i žbunja, izbrazdani gustim spletom vododerina i jaruga (jugozapadna strana Jadovnika, južne strane grebena na liniji Pančićev vrh - Nebeske stolice - Vojetin);

5) Travni Kopaonik, pitomi tereni pod bujnim livadama i pašnjacima, sa manjim šumskim zabranima, nenaseljeni, sa ostacima bačišta (Rendara - Ciganska reka - Bele čuke, Muncelo-Livađe, Kadijevac i dr.);

6) Ruralni ratarsko-voćarski predeli, sa njivama, veštačkim i prirodnim livadama i voćnjacima, sa malim parcelama obradivog zemljišta, grupama kuća (mahalama/zaseocima) i seoskim centrima (Kriva Reka, Crna Glava, Semeteš, Tiodže, Kremići i dr.);

7) Urbanizovane zone starih centara naselja i novih zona turističke izgradnje (Jošanička Banja, Lisine-Čajetina, Brzeće);

8) Urbanizovana zona turističkog centra Kopaonik sa objektima smeštaja, infrastrukture i pratećih usluga (Suvo rudište, Jaram, Srebrnac);

9) Zona skijališta, sa žičarama, ski stazama i drugim objektima.

3.1.1.2. Turizam

Funkcijski razvoj turizma

Razvoj turizma na Kopaoniku započet je još tridesetih godina prošlog veka, da bi u prvoj polovini osamdesetih godina postao vodeća privredna delatnost na području Prostornog plana.

Iako se od početka planiranja turizma na Kopaoniku (Regionalni prostorni plan deset kopaoničkih opština iz 1968. godine), pa nadalje u svim planskim dokumentima insistiralo na ravnomernom razmeštaju turističkih sadržaja između planinskog i podplaninskog područja, težište razvoja ostalo je na Suvom rudištu, a od ostalih kompleksa pokrenuto je Brzeće i započeti su lokaliteti „Srebrnac" i u poslednje vreme „Jaram", a mimo planskih predviđanja ostvaren je veliki obim vikend izgradnje u Lisini, uz granicu Nacionalnog parka. Od 30.000 turističkih ležaja predviđenih prvim Prostornim planom područja Nacionalnog parka Kopaonik iz 1989. godine, oko 15.000 je bilo planirano na planini u Nacionalnom parku, a 15.000 u podplaninskom području, odnosno van Nacionalnog parka. Prema drugom Prostornom planu područja Nacionalnog parka Kopaonik iz 2009. godine, na zahtev službe zaštite, broj ležaja u Nacionalnom parku smanjen je na 12.400 (u opštini Raška 8.400 i u opštini Brus 4.000, odnosno na Suvom rudištu 8.000, na Jarmu 700, na Srebrncu 1.500, na Rendari 2.100 i u punktu Zaplanina 100), a broj ležaja van Nacionalnog parka je povećan na 30.000 (u opštini Raška 18.900, tj. u sekundarnom turističkom centru Jošanička Banja 4.500 i u turističkim naseljima 14.400; u opštini Brus 8.900, tj. u sekundarnim turističkim centrima Brzeće sa Gočmancem 4.500 i Kriva Reka 3.000 i u turističkim naseljima 1.400; i u opštini Leposavić 2.200, tj. u sekundarnom turističkom centru Belo Brdo 2.000 i turističkim naseljima 200), čime je planirano ukupno 42.400 ležaja.

U odnosu na planirane ležaje po Prostornom planu područja Nacionalnog parka Kopaonik iz 2009. godine, dosad je na području Nacionalnog parka izgrađeno oko 11.000 ležaja, ali ne sa planiranom distribucijom po lokalitetima, već na „Suvom rudištu" oko 10.250 umesto planiranih 8.000, na „Srebrncu" 250 umesto planiranih 1.500, na „Jarmu" 250 u opštini Brus umesto planiranih 700 (600 na teritoriji opštine Brus i 100 na teritoriji opštine Raška), bez planirane izgradnje na lokalitetu „Rendara", ali i sa neplanskom vikend izgradnjom na „Ciganskoj reci" i „Gvozdacu" u opštini Raška (ukupno oko 250 ležaja).

Uz granicu Nacionalnog parka, u blizini Suvog rudišta i njegovog skijališta, niklo je neplanski (iako sa formalnim dozvolama) veliko vikend naselje Lisina/Čajetina sa oko 10.000 ležaja (Prostornim planom Nacionalnog parka iz 1989. godine bilo je predviđeno samo 1.000), uz još oko 1.000 temelja. U poslednje vreme, vikend kuće se pretvaraju u pansione, a grade se i veći apartmanski objekti, tako da se naselje, po smeštajnim kapacitetima i tendencijama uređenja i opremanja, pretvara u sekundarni turistički centar. U Brzeću je realizovano oko 2.500 od planiranih 4.500 ležaja, dok od planirane izgradnje u Jošaničkoj Banji, Krivoj Reci, Belom Brdu i drugim naseljima van Nacionalnog parka nije ostvareno praktično ništa (sem nezavršenog hotela i oko 100 privatnih ležaja u Jošaničkoj Banji).

Ostvarenu turističku ponudu područja Prostornog plana čini ponuda Turističkog centra Kopaonik (u daljem tekstu: TC Kopaonik) u Nacionalnom parku, sa turističkom infrastrukturom (ponudom u prostoru) i ponudom turističkih kompleksa Suvo rudište, Jaram i Srebrnac, kao i ponuda sekundarnih turističkih centara - Brzeća i Jošaničke Banje van Nacionalnog parka. Najznačajniji deo ponude u prostoru predstavlja alpsko skijanje u Nacionalnom parku uz manju ponudu nordijskog skijanja. Ostvarena letnja ponuda u prostoru je na znatno nižem nivou i sastoji se u izletima i planinarskim turama u okviru Nacionalnog parka.

Odlike ponude kompleksa TC Kopaonik sa skijalištem i sekundarnih turističkih centara van Nacionalnog parka su: razjedinjenost (bez jedinstvenog turističkog proizvoda i nastupa na tržištu, bez zajedničkog rešavanja pitanja zaštite i korišćenja prirode, komunalija i drugo sa subjektima Nacionalnog parka i drugim učesnicima); dominantna orijentacija na zimsku - skijašku sezonu, bez odgovarajuće letnje ponude; zanemarivanje prezentacije vrednosti Nacionalnog parka i okruženja; zapostavljanje ponude ekološkog, kulturno-istorijskog, etnološkog i zdravstvenog turizma i drugo. Turistički smeštajni kapaciteti imaju veoma nizak stepen iskorišćenosti 25-30% na godišnjem nivou, a cene za domaće turiste su iznad proseka za usluge ovakvog nivoa. Nisu razvijene službe za marketing u turizmu, za planiranje i koordinaciju integralne ponude, za informatiku, za promociju turističke ponude i monitoring prometa, za agencijske poslove i drugo, kao ni centralni turistički biro sa mesnim turist-biroima.

Ovaj najveći zimski turistički centar Republike Srbije predstavlja nacionalnu vrednost i zajedno sa Nacionalnim parkom treba da bude predmet dalje državne pažnje i podrške, do svog tržišnog osamostaljenja i pune reprodukcije uloženih sredstava. Za planirani razvoj turizma postoje izuzetni potencijali, kako u prirodi Nacionalnog parka, kulturnoj baštini okruženja (posebno nasleđe srednjevekovne srpske države), u izgrađenoj suprastrukturi i infrastrukturi na planini i pod planinom. Stavljanje ovih potencijala u funkciju održive zaštite Nacionalnog parka i održivog razvoja turizma ograničavaju: nerešena pitanja institucionalno-organizacionog aranžmana upravljanja razvojem turizma, zaštitom i kulturološkim korišćenjem Nacionalnog parka (sa podelom upravnih nadležnosti između ministarstava, Javnog preduzeća „Nacionalni park Kopaonik", Javnog preduzeća „Skijališta Srbije" i opština); nedovršena infrastruktura (posebno kanalizacija) i nerazvijene komunalne službe, niskog stepena sprovođenja planskih dokumenata i drugo.

Fizički sadržaji turističkih kompleksa i turističke infrastrukture

Na području Nacionalnog parka „Kopaonik" realizovani su glavni turistički kompleksi i pripadajući sadržaji turističke suprastrukture i infrastrukture Kopaonika. Dominantni realizovani kompleks je Suvo Rudište, kao jezgro Turističkog centra „Kopaonik" (u daljem tekstu: TC „Kopaonik"), na teritoriji opštine Raška, sa glavnom, najizgrađenijom podcelinom Suvo Rudište - centar/Krst sa podcelinama Sunčana dolina, Repuške bačije i Marine Vode, kao i sa jezgrom skijališta TC „Kopaonik" na teritorijama opština Raška i Brus. Na području Nacionalnog parka „Kopaonik" započeti su planirani turistički podcentri Srebrnac i Jaram.

Van Nacionalnog parka „Kopaonik” gradi se sekundarni turistički centar Brzeće (u okviru istoimenog tradicionalnog naselja, sa smeštajem, pratećim sadržajima i skijalištem Bela reka, opština Brus), a inicirana je izgradnja sekundarnog turističkog centra Jošanička Banja sa značajnim banjsko - rekreativnim sadržajima na termoakvatičkim potencijalima (opština Raška). U toku je i iniciranje razvoja budućeg sekundarnog turističkog centra Kriva Reka (zadružno organizovanje sela za poljoprivredu i turizam). Uz samu granicu Nacionalnog parka „Kopaonik” izgrađeno je veliko neplansko vikend-naselje Lisina/Čajetina, koje se u poslednje vreme sve više komercijalizuje adaptacijom vikend kuća u pansione i izgradnjom apartmanskog smeštaja, uz postepeno podizanje nivoa opremljenosti sadržajima javnih službi i servisa. Na taj način, naselje se kvalifikuje za četvrti sekundarni turistički centar van Nacionalnog parka „Kopaonik”, uz uslov da se značajno smanji njegov pritisak na Suvo Rudište izgradnjom kabinske žičare i novog skijališta iznad naselja, kao i sadržaja javnih službi i servisa.

Glavni turistički kompleks Suvo Rudište sa preko 10.000 ležaja već je dostigao prag funkcijske i fizičke saturacije. Njegovo preopterećenje posebno izaziva tržišna renta afirmisanog imidža TC „Kopaonik” i, u vezi s tim, neplanirani rast vikend-naselja Lisina/Čajetina uz granicu Nacionalnog parka „Kopaonik” na motivima jeftinijeg smeštaja i korišćenja obližnjih skijališta i sadržaja javnih službi i servisa Suvog Rudišta. Ekolozi i njihova medijska podrška u javnosti generalizovali su problem ugrožavanja Nacionalnog parka „Kopaonik” preteranom i neprimerenom izgradnjom. Ova izgradnja, sem na Suvom Rudištu (koje predstavlja samo oko 1,5% ukupne površine Nacionalnog parka) i još mnogo manjim delom na Jarmu i Srebrncu, kao i na Gvozdacu i u Ciganskoj reci (manja neplanska vikend gradnja na teritoriji opštine Raška), nije značajnije zastupljena na području Nacionalnog parka „Kopaonik”, a ni van njega, izuzev neplanskog vikend-naselja Lisina/Čajetina i nedovoljnih infrastrukturnih objekata. Uzroci ovakve izgradnje

---

1 Bliže je definisano u glavi V. Implementacija Prostornog plana, odeljak 2. Smernice za izradu planske i druge dokumentacije i za sprovođenje Prostornog plana.

fizičkih struktura nisu u planskim dokumentima, već u njihovom nesprovođenju i čak ignorisanju (prekoračenje kapaciteta suprastrukture bez odgovarajuće izgradnje infrastrukture, posebno kanalizacije na Suvom Rudištu, desetostruko probijanje planiranih kapaciteta vikend-naselja Lisina/Čajetina, tolerancija neplanske vikend izgradnje u Nacionalnom parku „Kopaonik” i dr.). U sekundarnom turističkom centru Jošanička Banja nisu dovoljno razvijeni sadržaji na potencijalu termo-mineralne vode, uz integrisanje sa ponudom TC „Kopaonik” u celogodišnjoj sezoni. Sekundarni turistički centar Brzeće sa Gočmancima je zaostajao zbog nepovezanosti sa skijalištem i kompleksima TC „Kopaonik”, što je rešeno izgradnjom kabinske žičare do Malog Karamana. Razvoj turističke funkcije budućeg sekundarnog turističkog centra Kriva Reka uslovljen je izgradnjom skijališta (povezanog sa skijalištem na Srebrncu), što važi i za budući sekundarni turistički centar Belo Brdo u opštini Leposavić.

Glavnu ponudu u prostoru/turističku infrastrukturu TC „Kopaonik” predstavlja postojeće alpsko skijalište u okviru Nacionalnog parka „Kopaonik”, na potezu od Pančićevog vrha i Suvog Rudišta do Gobelje i Srebrnca. Na skijalištu postoji 21 žičara, od toga jedna kabinska žičara, devet žičara sedežnica i 11 ski liftova, kao i dve pokretne trake. Ukupna dužina žičara (u horizontalnoj projekciji) iznosi 21,8 km, sa ukupnim kapacitetom od oko 30.000 osoba na čas. U odnosu na stanje iz 2016. godine, pored kabinske žičare Bela reka - Mali Karaman, izgrađen je i ski-lift Treska i obnovljen ski-lift Struga, a demontirane su sedežnice Centar, Bela reka 1 i 2 i ski-lift Mašinac. Među žičarama dominiraju kvalitetne strane instalacije sagrađene u periodu od 2005. do 2021. godine, ali nisu uvek u skladu sa nedovoljnim kapacitetom alpskih ski-staza. Domaće žičare su stare između 25 i 35 godina te ih sve treba zameniti novim (po evropskim standardima obavezno se menjaju posle 20 godina).

Na skijalištu TC „Kopaonik”, pretežno u Nacionalnom parku „Kopaonik”, sagrađeno je ukupno 45 ski staza ukupne dužine od 39 km, kao i 27 ski puteva ukupne dužine od 14 km. Ovaj bilans ski staza i ski puteva načelno bi odgovarao kapacitetu postojećih žičara pod uslovom ravnomernije distribucije staza po žičarama. U prethodnom periodu realizovano je osam novih ski staza i puteva ukupne horizontalne dužine od 3,8 km na površini od 11,88 ha.

Uz pojedine žičare kao što su kabinska žičara „Bela reka - Mali Karaman” i ski lift Kneževske bare, kao i Gvozdac, Krčmar i Duboka 2, kapacitet staza je manji od kapaciteta žičara, ali je proširenje staza ograničeno zahtevima zaštite prirode i prirodnih vrednosti u Nacionalnom parku „Kopaonik”. Ovaj problem upućuje na neophodnost da se u daljoj izgradnji alpskog skijališta u Nacionalnom parku „Kopaonik” prvo utvrdi mogući kapacitet alpskih staza u odnosu na režime zaštite prirode i prirodnih vrednosti, pa da se prema tome odredi vrsta i kapacitet žičara. U tom smislu, u JP „Skijališta Srbije” sačinjen je program inicijativa na razvoju ski centra Kopaonik u skladu sa ovim prostornim planom.

Prethodna iskustva na izgradnji skijaške infrastrukture na Kopaoniku (ski-staze: „Pančićev vrh”, „Karaman greben B”, „Duboka 2”; polazna stanica žičare „Duboka 1”; međustanica žičare „Duboka 1”; lokalitet „Suvo Rudište”; šumski put-trasa instalacije za veštački sneg, koji preseca ski-stazu „Karaman greben”; akumulacije za proizvodnju veštačkog snega „Mali Karaman” i „Duboka 2”) pokazuju da je izgradnja skijaške infrastrukture generisala čitav niz negativnih efekata na životnu sredinu, tokom izvođenja radova i kasnije eksploatacije objekata. Građevinske aktivnosti na prosecanju i oblikovanju ski-staza, formiranju koridora i postavljanju stubova za žičare i ski-liftove, izazvale su brojna oštećenja terena tokom izvođenja i posle završetka radova. Stabilne šumske sastojine i livadske formacije, pretvorene su u degradirane površine posle čistih seča i upotrebe teških mašina, usled razaranja površinskog sloja zemljišta i stvaranja velikih količina erozionog materijala, koji je brzo dospeo do lokalnih vodotokova. Radovi su, pored estetskih, imali funkcionalne posledice na prostor duž i oko svih novoformiranih ski-

staza. Izvlačenje trupaca, obimni iskopi i zemljani radovi na strmim padinama, prouzrokovali su pojavu brazda, jaruga, osulina i plitkih klizišta, naročito u periodu april-oktobar. Pojava površinskog oticaja (usled kratkih kiša jakog intenziteta, otapanja snega ili njihovom koincidencijom) uslovila je brzo spiranje plitkog zemljišnog pokrivača, ugrožavanje instalacija i putne infrastrukture. Sve ove pojave ukazuju na neophodnost pažljivije izgradnje i korišćenja prostora na alpskom skijalištu u Nacionalnom parku „Kopaonik".

Ostali sadržaji zimske turističke infrastrukture u prostoru obuhvataju relativno skromno nordijsko skijalište, pretežno na postojećim šumskim i poljskim putevima i stazama u zaravnjenom severnom zaleđu kompleksa Suvo Rudište (deo Ravnog Kopaonika), kao i neki sadržaji u ovom kompleksu - sankalište za decu, klizalište, jahački manjež i dr.).

Letnja ponuda u prostoru ograničena je na izletničke i planinarske staze, delom na trasama nordijskih staza, sa markacijom, ali bez dovoljno uređenosti i pratećih sadržaja (odmorišta, uređenih vidikovaca i dr.). Sadržaji u kompleksu Suvo Rudište su poslednjih godina osetnije unapređeni (tereni za male sportove, dečija igrališta, zabavni park sa toboganom, zip lajnom i dr.).

3.1.1.3. Zaštita kulturnih dobara

Kulturne vrednosti područja Prostornog plana izražene su prvenstveno kroz materijalne sadržaje nepokretnih kulturnih dobara (u daljem tekstu: NKD) među kojima dominiraju arheološki lokaliteti sa tragovima antičkog i srednjevekovnog rudarenja, objekti narodnog graditeljstva i građanske ili sakralne arhitekture. Većina lokaliteta i objekata sa obeležjima, vrednostima i utvrđenim ili potencijalnim statusom NKD nalazi se van granica Nacionalnog parka, u rubnim, perifernim delovima područja Prostornog plana.

Istraživanje, vrednovanje, evidentiranje, proglašenje i tehnička zaštita NKD su u zaostatku za utvrđenim potrebama i ciljevima zaštite, očuvanja i prezentacije kulturnog nasleđa. Samo četiri objekta odnosno lokaliteta stekli su zvanični status utvrđenog i kategorisanog NKD, i to:

1) Mesto streljanih žrtava sa grobnicom i crkvom u Krivoj Reci, opština Brus, utvrđen i kategorisan kao spomenik kulture od velikog značaja - Odluka o utvrđivanju nepokretnih kulturnih dobara od izuzetnog značaja i od velikog značaja („Službeni glasnik SRS", br. 14/79 i 30/89);

2) Staro kupatilo u Jošaničkoj Banji, opština Raška, utvrđeno za spomenik kulture - Odluka o utvrđivanju Starog kupatila u Jošaničkoj Banji za spomenik kulture („Službeni glasnik RS", broj 27/97);

3) Novo kupatilo u Jošaničkoj Banji, opština Raška, utvrđeno za spomenik kulture - Odluka o utvrđivanju Novog kupatila u Jošaničkoj Banji za spomenik kulture („Službeni glasnik RS", broj 27/97);

4) Lokalitet „Zajačak" u Kremićima, opština Raška, utvrđen za arheološko nalazište.

Na području Prostornog plana, pored prethodno navedenih, popisano je 100 mesta/lokaliteta i objekata sa određenim kulturnim vrednostima i sadržajima, od toga svega 19 na području Nacionalnog parka. Na teritoriji opštine Raška je 60, opštine Brus - 35 i Leposavić - 5 popisanih lokaliteta. Ti lokaliteti i objekti u malom broju ispunjavaju formalne uslove propisane Zakonom o kulturnim dobrima koji se odnose na evidentiranje dobara pod prethodnom zaštitom, tako da je u Tabeli III-15 njihov status označen uglavnom samo kao „Identifikovano (Id)". Najveća koncentracija potencijalnih NKD je na području katastarske opštine Jošanička Banja (34), prvenstveno u okviru urbanizovanog jezgra ovog naselja koje je iz tih razloga preliminarno vrednovano kao prostorna kulturno-istorijska celina. Najviše lokaliteta (51) ima arheološke vrednosti i značaj (AL - u Tabeli III-15), pre svega kao materijalni ostaci intenzivne rudarske delatnosti antičkog i srednjevekovnog doba, pri čemu su pojedini predstavljali prave rudarsko-metalurške centre i komplekse, ali dosta je lokaliteta na kojima su bila naselja, utvrđenja, nekropole, crkve i drugo. Na drugom mestu, po broju, su objekti narodnog graditeljstva (ONG) - 28, čiju dominantnu većinu čine tzv. etnoobjekti i sadržaji (prvenstveno vodenice, manje bačije i stara groblja i drugi materijalni ostaci nekadašnjeg ljudskog rada, privređivanja i života, kao što je Mijatovića jaz i dr.). Ostalih popisanih objekata graditeljskog nasleđa (OGN) je 14, koje predstavljaju arhitektonski značajne zgrade, od tradicionalno građenih kuća i drugih stambenih objekata, do privrednih i sakralnih objekata. Spomen obeležja odnosno tzv. „spomenika novog veka" - odnosno spomenika i spomen-česmi (SNV - istorija), sa pretežno memorijalnim i kulturno-istorijskim značajem ima šest.

Najvažnija proglašena, evidentirana i identifikovana NKD na području Prostornog plana su:

1) Proglašeni spomenici kulture:

- Mesto civilnih žrtava kaznene nemačko-bugarske ekspedicije, sa grobnicom i crkvom Sv. Petra i Pavla u Krivoj Reci, utvrđen i kategorisan za spomenik kulture od velikog značaja; crkva je sagrađena 1618. godine kao jednobrodna građevina sa pripratom, tipična za period turske okupacije; za vreme Drugog svetskog rata, u oktobru 1942. godine, okupatori su zverski ubili preko 300 meštana Krive Reke, a neke od njih su streljane ili žive zapalili zajedno sa crkvom; oštećeni životopis crkve obnovljen je 1975/76. godine;

- Staro kupatilo (turski hamam) u Jošaničkoj Banji, u sklopu prostorne celine starog jezgra Banje, utvrđeno za spomenik kulture; nalazi se u banjskom kompleksu na levoj obali Jošanice kao najstariji objekt koji svedoči o korišćenju termomineralne vode u Banji; sagrađen je najkasnije u 18. veku, a obnovljen 30-tih godina 20. veka;

potrebna je restauracija objekta; odlukom Vlade o proglašenju određena je (katastarski) zaštićena okolina spomenika kulture;

- Novo kupatilo u Jošaničkoj Banji, u sklopu prostorne celine starog jezgra Banje; proglašeno za spomenik kulture; objekat je sagrađen 1935. godine u vreme procvata građevinske aktivnosti upravnika Banje Ivana Kozlova; potrebna je restauracija objekta; odlukom Vlade o proglašenju određena je (katastarski) zaštićena okolina spomenika kulture;

2) Proglašena, evidentirana i identifikovana arheološka nalazišta i lokaliteti:

- Lokalitet „Zajačak", utvrđen za arheološko nalazište - Odluka o utvrđivanju lokaliteta Zajačak u Kremićima za arheološko nalazište („Službeni glasnik RS", broj 2/03); nalazi se u ataru sela Kremiće, na putu Jošanička Banja - Brvenik, na zapadnim padinama Kremićkih planina, u podnožju brda Gračac; na terasasto spuštenoj zaravni smešten je antički metalurški centar sa ostacima zidanih objekata, nizovima peći za topljenje i objektima za preradu gvozdene i bakarne rude, kao i depozitom šljake; peći su kružne osnove zidane od redova pritesanog kamena većih dimenzija u formi suhozida; u neposrednoj okolini nalazišta (Rajse, Vraca) registrovani su stari rudarski radovi, od zarušenih potkopa do hodnika u steni i vertikalnih okana; severno i istočno od Zajačka otkrivene su grupe rudarskih radova koje na osnovu površinskih manifestacija govore o veličini i zamahu starog rudarstva u ovoj regiji; nalazište poseduje sve elemente velikog antičkog rudarsko-metalurškog kompleksa Gornje Mezije, čime se afirmišu podaci iz pisanih izvora o renesansi metalurgije krajem 3. i tokom 4. veka u istočnoj polovini Rimskog carstva; arheološko nalazište je značajno za proučavanje antičkog rudarstva i metalurgije ne samo Kopaonika, nego i Centralnog Balkana; sadrži sve elemente bitne za rekonstrukciju tehnološko-metalurškog postupka u periodu antike; odlukom Vlade o utvrđivanju arheološkog nalazišta određena je i njegova zaštićena okolina;

- lokalitet „Crkvište" sa ostacima crkve Sv. Trojice, u selu Belo Brdo, na seoskom groblju, k.p.br. 1530, evidentiran kao kulturno dobro pod prethodnom zaštitom, sa zaštićenom okolinom površine 0,83 ha;

- lokalitet crkve brvnare na ostacima starije crkve Sv. Petke, u selu Belo Brdo, 500 metara jugoistočno od seoskog groblja, k.p.br. 1519, evidentiran kao kulturno dobro pod prethodnom zaštitom sa zaštićenom okolinom površine 2,4 ha;

- lokalitet „Nebeske stolice", ranohrišćansko arheološko nalazište predviđeno za proglašenje; nalazi se ispod Pančićevog vrha na 1.800 m n.v na toponimu Crkvine; glavni objekt predstavlja ostatak ranohrišćanske bazilike na čijem podu je otkriven mozaik iz 5./6. veka nove ere, kao i još stariji rimski objekti južno od bazilike (u kojima su pronađeni novac rimskih careva Dioklecijana i Konstantina, fragmenti rimskih keramičkih i staklenih posuda, rimski reljef izuzetno fine izrade i drugo); lokalitet svedoči o kretanju stanovništva kasne antike na ovom području, bacajući novo svetlo na severnu granicu rimske provincije Dardanije i na proces rane hristijanizacije;

- lokalitet „Gradina" - Đorov most - nalazište dva fragmenta helenističke keramike, u rezervatu Kozje stene;

- ostaci srednjevekovnog puta na Kukavici; ostaci su otkriveni u fragmentima na potezu dužine od 4 km;

- lokalitet „Jela" u Donjoj Zaplanini - ostaci crkve, jugoistočno od rezervata Jelovarnik; ostaci ukazuju na jednobrodnu crkvu sa polukružnom apsidom, posvećenu najverovatnije Sv. Jovanu Preteči; u samoj crkvi i oko nje nađeni su fragmenti arhitektonske plastike i nadgrobni spomenici od kojih jedan sa natpisom datira iz 16. veka;

- lokalitet „Crkvine" u Donjoj Zaplanini - ostaci srednjovekovne crkve sa polukružnom apsidom i nekropolom pored nje, jugoistočno od lokaliteta „Jela"; u blizini lokaliteta je staro rudarsko okno, a preko puta njega pronađeni su ostaci arhitektonskog kompleksa, sa zidovima u hidrauličnom malteru;

- lokalitet „Kod Duba" u selu Kremiće - nekropola do 18. veka; pored starog hrasta - molitve registrovano dvadesetak spomenika, čiji vrhovi vire iz zemlje, dok je veći broj spomenika deponovan u obližnjem grmlju, gde je registrovano nekoliko antropomorfnih spomenika, ili u obliku stilizovanog krsta;

- lokalitet „Čučaica" u selu Belo Brdo - ostaci ranovizantijskog utvrđenja; na terenu se uočava pravac pružanja zidova, a na pojedinim mestima se uočavaju njihovi otvoreni tragovi; lokalitet je značajan za proučavanje komunikacija između naselja na Kopaoniku, odnosno zbog pretpostavljene veze sa lokalitetom „Nebeske stolice"; lokalitet su koristili pripadnici KFOR-a kao vojni punkt;

- lokalitet „Crkvište" u selu Livađe - srednjevekovna nekropola; horizontalne, masivne nadgrobne ploče nalaze se uz staru dubrovačku koloniju (sa sedištem upravnika Samokovskih i Graševačkih topionica), sa pronađenim starim rudarskim oknima i troskištima na širem potesu sela; lokalitet zauzima važno mesto u srednjevekovnom rudarstvu i preradi gvožđa na istočnom Kopaoniku;

- lokalitet „Gradina" u naselju Lisina - kasnoantičko utvrđenje na području van granice nacionalnog parka; smešten na desnoj strani Lisinske reke, objekt je kontrolisao znatan prostor zapadnog Kopaonika; osnova gradine je izduženog ovalnog oblika na pravcu zapad-istok, a na terenu su pronađeni fragmenti keramičkih posuda i opeka, kao i grumenje maltera;

- lokalitet u naselju Čajetina - nekropola na aktivnom groblju, sa spomenicima u obliku krsta, od peščara i mermera, koji datiraju iz perioda 18-19. veka; svojim položajem na dominantnoj glavici izvan sela, groblje predstavlja primer odlika srednjovekovnih i kasnosrednjovekovnih nekropola;

- pojedinačni lokaliteti ostataka srednjevekovnog rudarenja (najpre bakra, srebra i zlata, a kasnije olova, cinka, gvožđa, mangana i žive) - objekti za eksploataciju rude (pinge, rudarska okna, jalovišta i drugo), objekti za preradu rude (sa vodnim objektima, topionicama. šljakištima i drugo) i arhemetalurški kompleksi; posebno se ističu lokaliteti: „Samokovka", „Oštra čuka", „Duboka", „Suvo rudište", „Brzećka" i „Bela reka", „Trsove bare", „Zaplanina" (Topionica), „Badanj" (Sastavci), „Radošiće" (Kiževak, Kozja glava), „Livađe".

3) Identifikovani objekti graditeljskog nasleđa - stambene i druge zgrade specifičnih arhitektonsko-građevinskih obeležja:

- vila Pršić u Jošaničkoj Banji, tipičan objekt banjske arhitekture sa prelaza iz 19. u 20. vek; locirana iznad banjskog kupatila, u lošem stanju, ali se prvobitni izgled može vratiti konzervatorskim zahvatom;

- stambeni objekat u ulici Milunke Savić u Jošaničkoj Banji, tipičan objekat banjske arhitekture, u dobrom stanju;

- kuća u ulici Samokovska br. 2 u Jošaničkoj Banji, prizemni objekat iz 20-tih godina 20. veka (služi za potrebe pošte i mesne zajednice);

- kuća u ulici Samokovska br. 2 u Jošaničkoj Banji, najstariji objekat u Banji iz druge polovine 19. veka, u bondruk sistemu, sa podrumom od kamena i krovom od ćeramide;

- bivša upravna zgrada banjskog lečilišta, vila Mara i vila Mica u Jošaničkoj Banji, objekat učiteljski stanovi u Brzeću i dr.;

- crkva Uspenja Presvete Bogorodice u Jošaničkoj Banji, jednobrodna građevina podignuta na sastavcima Jošanice i Samokovke 1890. godine, sa dve vredne prestone ikone;

- kuća Boška Đorđevića u Đorđevićima, najstarija u selu, pokrivena slamom, sklona padu;

- kuća Mihaila Đorđevića u Đorđevićima, delimično prepravljena, takođe, ima spomenička svojstva koja se mogu sačuvati konzervatorskim radovima;

- kuća Ratka Maksimovića u Crnoj Glavi, napuštena kuća građena u bondruk sistemu sa podrumom od drveta;

- kuća Aleksandra Bogojevića u Lisini, brvnara iz druge polovine 19. veka, građena širokim talpama i pokrivena slamom; unutrašnjost brvnare bila je podeljena na „kuću" sa ognjištem i sobu, a danas je pretvorena u tor za ovce;

- kuća Vukoja Đurića u Krivoj Reci, sagrađena krajem 19. veka u bondruk sistemu na temelju od kamena; neobično je velikih dimenzija, a tavanski prostor se koristi za sobe; smeštena je na veoma lepom potesu i okružena pomoćnim objektima;

- kuće Dragomira i Ognjena Kostića u Brzeću.

4) Identifikovani objekti narodnog graditeljstva - vodenice, strugare, bačišta, stara groblja i drugi objekti:

- vodenice na obali reke Jošanice u sklopu prostorne celine starog jezgra Banje, u dobrom stanju, kao i na obali Veleštice u Jošaničkoj Banji;

- vodenica i strugara na Jošanici u zaseoku Marić, pored magistralnog puta Banja-Brus, pogodne za konzervaciju i prezentaciju;

- vodenica i strugara Radisava Maksimovića na Gobeljskoj reci, građene kamenom u suhozidu;

- vodenice u Krivoj Reci; najzanimljivija je Đurića vodenica sa krovom od slame, u funkciji, a evidentirane su još Stajića vodenica i Tomića vodenica;

- vodenice - jedna u Livađu na Graševačkoj reci i šest u Brzeću na Brzećkoj reci; kod ovih poslednjih konzervatorsko-restauratorski radovi izvedeni 1981. godine, ali su objekti u lošem stanju zbog neadekvatnog održavanja;

- vodenica u Paljevštici, primer vodenice sa slamnim pokrivačem;

- bačije na mestu zvanom Meka presedla, drveni objekti i objekti u suhozidu, pokriveni korom drveta;

- bačije na mestu zvanom Gvozdac, ugrožene neplanskom gradnjom vikend kuća;

- bačije na mestu zvanom Ciganska reka, ugrožene neplanskom gradnjom vikend kuća;

- bačije na mestu zvanom Bećirovac;

- bačije u doline Duboke;

- bačije na mestu zvanom Kadijevac;

- Novoselske bačije, urasle u neplansko vikend naselje;

- Kremićke bačije;

- bačije Đorđevića (Rvatske bačije) na Draganskom potoku, uz obavezu zaštite sliva (ili moguće izmeštanje);

- seoska groblja u Crnoj Glavi, Marićima, Radošiću, Šipačini, Bozoljinu, Brzeću i Blaževu, sa očuvanim starim nadgrobnicima, specifičnim dekorativnim elementima i zanimljivim natpisima;

- Mijatovića jaz, kanal dužine 18 km koji je 1928. godine napravio Dragoljub Mijatović iz sela Žutice da bi vodu od male brane na Pašinom bačištu (1.390 m n.v) sproveo levom stranom Samokovske reke, najvećim delom stranom stenovitog odseka Kozjih stena, sa ukopanim kanalima i tunelima, drvenim prevodima i drugo do kote 590 m n.v.

5) Identifikovani lokaliteti sa kulturno-istorijskim i memorijalnim značajem (tzv. „spomenici novog doba”):

- spomenik Đački grob, posvećen srpskim ratnicima iz Prvog svetskog rata; objekat je od rustično tesanih tamnosivih granitnih kvadara, u obliku nepravilne piramide;

- spomenik Josifu Pančiću, tipa klasicističkog mauzoleja, na Pančićevom vrhu, u kompleksu posebne namene; podignut je 1951. godine kada su u njega preneti posmrtni ostaci Josifa Pančića; spomenik je od sivog granita, pravougaone osnove; objekt je znatno oštećen od NATO bombardovanja 1999. godine; pristup spomeniku/mauzoleju je izuzetno restriktivan zbog objekata posebne namene u neposrednoj blizini;

- spomenik na Mramoru, posvećen prodoru Druge proleterske brigade u Srbiju, sa grobnicom dvadeset partizana, podignut 1969. godine;

- spomenik Milunki Savić u Jošaničkoj Banji, sa figurom legendarne srpske heroine iz oslobodilačkih ratova 1912-1918. godine, podignut 1995. godine;

- spomen česma u Jošaničkoj Banji posvećena palim borcima u narodno-oslobodilačkom ratu 1941-1945. godine;

- spomen ploča Kopaoničkog partizanskog odreda na lokalitetu „Raskrsnica”, u znak sećanja na mesto i dan osnivanja ove jedinice;

- kultno mesto Metođe u rezervatu Metođe, sa izvorom kome se pripisuju lekovita i isceliteljska svojstva, kao i sa malim improvizovanim drvenim ritualnim objektom; na dan Sv. Metodija ovo mesto tradicionalno i u velikom broju pohode meštani i turisti.

3.1.1.4. Vodoprivreda

Područje Prostornog plana pripada slivovima dve akumulacije namenjene vodosnabdevanju, postojeće akumulacije „Ćelije” na reci Rasini i planirane (u izgradnji) „Selova” na reci Toplici.

Brana i akumulacija „Ćelije”

Brana „Ćelije” je izgrađena 1979. godine u blizini sela Ćelije, i njome je formirana višenamenska akumulacija, sa više značajnih vodoprivrednih funkcija: snabdevanje naselja i industrije vodom, zaštita od poplava - ublažavanje poplavnih talasa, poboljšanje režima malih voda, navodnjavanje i hidroenergetika i odvijanje sportsko-rekreativnih aktivnosti. Akumulacija je sa godišnjim regulisanjem (koeficijent regulisanja $\beta \approx 0,37$), što joj pruža poseban značaj u vodoprivrednom sistemu Republike Srbije, u kome nedostaju objekti upravo takvog stepena regulisanja, koji mogu da utiču na poboljšanje vodnih režima - smanjenje velikih i povećanje malih voda, uz druge namene u oblasti korišćenja voda. Osnovne karakteristike brane i akumulacije su: brana od kamenog nabačaja sa glinenim jezgrom i filterskim slojevima visine 51,5 m i dužina u kruni 220 m. Kota maksimalnog uspora je 284 m n.v, a kota normalnog radnog nivoa je 277 m n.v. Jezero ima tri morfološki različita dela: 1) najdublji vodozahvatni basen, 2) Vasićki (u kanjonu) i 3) Zlatarski najuzvodniji basen, koji je najplići i najširi. Takva struktura prosečno plitke akumulacije (prosek oko 12,2 m) ne omogućava da se jezero održi u stanju oligotrofije. Merama zaštite moguće je održavati ga u prihvatljivom mezotrofnom stanju (u kome se sada nalazi), sa parametrima kvaliteta koji su prihvatljivi za izvorište vodosnabdevanja (s obzirom da indeks trofije postepeno raste, mere zaštite su urgentne).

Brana i akumulacija „Selova”

Višenamenska akumulacija „Selova” je objekat čija je osnovna namena vodosnabdevanje, a ostale namene su: zaštita od poplava, zaustavljanje nanosa, proizvodnja hidroenergije, uzgoj riba, turizam, privođenje kulturi sprudova u koritu reke Toplice i dr. Izgradnja brane započeta je 1986. godine na reci Toplici kod istoimenog naseljenog mesta, na 17 km od Kuršumlije ka Brzeću, a konačno je završena 2007. godine. Akumulacija kontroliše 349 km2 sliva ili 16% sliva reke Toplice (2217 km2), ukupna zapremina akumulacije je 70.500.000 m3, a korisna zapremina je 46.000.000 m3. Osnovne tehničke karakteristike brane i akumulacije su: brana od kamenog nabačaja sa glinenim jezgrom visine 70,6 m i dužine u kruni od 420 m. Kota maksimalnog uspora je 524,5 m n.v, a kota normalnog uspora 516,5 m n.v.

3.1.2. Druge namene područja

3.1.2.1. Prirodni resursi

Poljoprivreda

Ukupne poljoprivredne površine na području Prostornog plana iznose oko 15.936 ha4, najviše na teritoriji opštine Raška (oko 47%), zatim na teritoriji opštine Brus (oko 40%) i na teritoriji opštine Leposavić (oko 13%). Pod poljoprivrednim zemljištem je 49,5% područja Prostornog plana, dok je na teritoriji Nacionalnog parka po zastupljenosti iza šuma i šumskog zemljišta. U strukturi poljoprivrednog zemljišta izrazito dominiraju prirodni travnjaci sa 13.401 ha ili 84% (od toga 8.209 ha pašnjaka, ili 51% i 5.191 ha livada, ili 33%). Zbog režima Nacionalnog parka i gašenja potplaninskih sela, travnjaci koji dominiraju u poljoprivrednom zemljištu Nacionalnom parku praktično se ekonomski ne koriste, što dovodi do degradacije i izmena autohtonih travnih sastojina. Slična situacija je i van područja Nacionalnog parka, gde nisu iskorišćene pogodnosti travnjaka za stočarstvo (na teritoriji opštine Brus pretežno za govedarstvo i konjarstvo, na teritorijama opština Raška i Leposavić pretežno za ovčarstvo i delom kozarstvo). Na području Prostornog plana je oko 1.846 ha oranica (11,6% od ukupnog poljoprivrednog zemljišta) i oko 684 ha voćnjaka (4,3%), s tim što oranice imaju gotovo isto procentualno učešće u opštinama Brus i Raška, voćnjaci su nešto izrazitije zastupljeni u opštini Raška, dok je u opštini Leposavić najmanja zastupljenost oranica i voćnjaka. Oranice i voćnjaci su pretežno oko seoskih naselja, a produkcione mogućnosti oranica nisu u skladu sa mogućnostima pašnjaka i livada u odnosu na potencijale stočarstva.

Broj grla stoke na području Prostornog plana po Popisu 2012. godine (5.430 ovaca, 1.100 goveda i 97 koza) ukazuje na jaku zapuštenost stočarstva, u odnosu na prethodni popisni period konji se više ne uzgajaju, a povećan je uzgoj koza. Ograničenja režimima Nacionalnog parka ovde nisu presudna, budući da se ni van područja Nacionalnog parka ne koriste potencijali za razvoj stočarstva. Prema proceni potencijala lokalne krmne osnove i minimalnim agroekološkim normativima održavanja prirodnih travnjaka, broj postojećih uslovnih grla stoke na području Prostornog plana bar četiri puta je manji od minimalno mogućeg i potrebnog broja uslovnih grla.

Poljoprivredna gazdinstva kao osnovni nosioci poljoprivrede na Kopaoniku sve manje su u stanju da vrše tu funkciju, zbog sve nepovoljnijih demografskih obeležja. Prema statističkim kriterijumima više od 90% domaćinstava raspolaže materijalnim fondovima koji ih kategorišu u poljoprivredna domaćinstva, ali se broj poljoprivrednih domaćinstava/seoskih gazdinstava permanentno smanjuje (posebno u malim naseljima, najviše u periodu 1991-2011. godine). Od ukupnog broja gazdinstava na području Prostornog plana, oko 61% je na teritoriji opštine Raška, oko 31% na teritoriji opštine Brus i oko 8% na teritoriji opštine Leposavić, sa najmanjim posedom po gazdinstvu u opštini Raška. Među domaćinstvima sa posedom, preovlađuju ona sa prosečnim zemljišnim posedima od 3-8 ha, sa dominantnim udelom pašnjaka i skromnim proizvodnim potencijalom zemljišta, mehanizacije i drugo. Prema Popisu poljoprivrede iz 2012. godine bilo je 1.066 gazdinstava na području opština Raške (56%) i Brusa (44%).

Aktuelna struktura domaćinstava prema izvorima prihoda na području Prostornog plana ukazuje na odumiranje poljoprivrednih domaćinstava/gazdinstava, stagnaciju mešovitih domaćinstava i porast nepoljoprivrednih domaćinstava, ali i na nezanemarljivi uticaj razvoja turizma na formalnu i neformalnu zaposlenost lokalnog stanovništva. Taj trend istovremeno ukazuje i na održivost naselja sa preovlađujućim statusom mešovitih i nepoljoprivrednih, čak i u odnosu na poljoprivredu, koja u ovom slučaju predstavlja poželjni, integralni segment egzistencije i razvoja planinskih sela (u sadejstvu sa turizmom i potencijalnom malom privredom). U odnosu na normative razvijenih zapadnih zemalja, u poljoprivredi područja Prostornog plana sa prosečno 26,3 ha po aktivnom poljoprivredniku (računajući da najveći deo ove prosečne površine čine pašnjaci i livade) može se govoriti o nedovoljnoj agrarnoj zaposlenosti, što znači da, i pored vrlo nepovoljne starosne i polne strukture stanovništva, postoji dovoljan kvantitet radne snage u poljoprivredi, naravno uz podizanje nivoa znanja, mehanizacije i, što je najvažnije, znatno aktivnijeg i kreativnijeg odnosa države prema poljoprivredi i selu.

Šumarstvo, lov i ribolov

Pod šumom u Nacionalnom parku je ukupno 7.427,24 ha, od čega pod državnom, najkvalitetnijom šumom 7.077,02 ha i pod privatnom, ostalom šumom 350,22 ha. Neobrasle površine državnog šumskog zemljišta Nacionalnog parka iznose ukupno 2.311,16 ha, od čega 1.694,26 ha šumskog, 286,28 ha neplodnog i 727,82 ha ostalog i tuđeg zemljišta. Državnim i privatnim šumama u okviru Nacionalnog parka gazduje Javno preduzeće „Nacionalni park Kopaonik" u GJ „Barska reka", GJ „Samokovska reka" i GJ „Gobeljska reka" na teritoriji opštine Raška i GJ „Brzećka reka" na teritoriji opštine Brus, po odredbama Opšte šumske osnove Nacionalnog parka Kopaonik iz 1994. godine, a podela na GJ i šumska odeljenja zadržana je i u novoj Opštoj šumskoj osnovi Nacionalnog parka od 2004. godine. U Opštoj šumskoj osnovi ne postoje kategorije građevinskog zemljišta, ni zemljišta pod žičarama i ski-stazama, čak ni ispod izgrađenih objekata i površina (umesto toga, u okviru jednog broja šumskih odeljenja ustanovljena je namenska celina „12" - rekreativno-turistički centar ukupne površine od oko 418 ha).

Na osnovu tipoloških istraživanja 2002/2003. godine, u Nacionalnom parku su definisana 43 tipa šuma (od kojih 21 tip po prvi put izdvojen u Srbiji), raspoređenih u četiri kompleksa: 1. kseromezofilnih kitnjakovih i grabovih šuma, 2. mezofilnih bukovih i bukovo-četinarskih tipova šuma, 3. pojasa frigorofilnih četinarskih tipova šuma i 4. subalpskih žbunastih četinara i lišćara. Površinski, najzastupljenije su šume smrče (37,89%), zatim šume bukve (25,35%), šume smrče, jele i bukve (14,04%), šume smrče i bukve (10,58%), šume smrče i jele (8,56%) i šume jele i bukve (3,45%).

U državnoj šumi Nacionalnog parka ustanovljeno je sledećih pet namenskih celina: proizvodno-zaštitne šume, zaštitne šume zemljišta, rekreativne površine, prirodne predeone celine (II stepen zaštite) i prirodni rezervati (I stepen zaštite), među kojima izrazito dominiraju šume prirodnih predeonih celina (Barska reka, Samokovska reka, Gobeljska reka, Duboka i Brzećka reka), a zatim zaštitne šume zemljišta i strogi prirodni rezervati.

Stanje šuma Nacionalnog parka po mešovitosti je osrednje do nepovoljno, jer čiste sastojine čine 64,45% ukupno obrasle površine, pri čemu je zatečeno stanje pretežno u skladu sa prirodnim potencijalom u kome dominiraju kompleksi čistih smrčevih i čistih bukovih šuma. Stanje mešovitosti šuma relativno je povoljno samo kod strogih prirodnih rezervata (58,83% mešovitih sastojina), a nepovoljno je na ostalim površinama, posebno kod šuma rekreativne namene sa samo 4% mešovitih šuma.

Stanje šuma po poreklu i očuvanosti ukazuje na kvalitetan i očuvan fond državne šume u Nacionalnom parku, sa prosečnom zapreminom od 341 m3/ha i tekućim zapreminskim prirastom od 6,71 m3/ha godišnje. Dominiraju sa 91,68% šume visokog prirodnog porekla, uz veštački podignute sastojine od 6,46% i samo 1,86% izdanačke šume. Očuvane sastojine dominiraju sa 70%, ali je značajno učešće razređenih sastojina (25%), uz učešće degradiranih formi (5%). U očuvanim šumama su najveći proizvodni efekti sa zapreminom do 372 m3/ha i zapreminskim prirastom od 7,55 m3/ha, dok se proizvodni potencijal u razređenim sastojinama koristi sa 80%, a u degradiranim samo sa 30%, uz znatno umanjenu biološku stabilnost ove dve poslednje kategorije. U odnosu na namenske celine, najnepovoljnije stanje očuvanosti je kod zaštitnih šuma zemljišta (sa 32,63% razređenih i 13,69% degradiranih sastojina), a najpovoljnije stanje kod prirodnih rezervata (bez izdanačkih šuma i sa 2,13% veštački podignutih sastojina).

U Nacionalnom parku je registrovano 26 vrsta drveća, od čega su tri vrste uništene. U drvnom fondu dominiraju smrča sa 58%, bukva sa 33% i jela sa 8%, dok sve ostale vrste učestvuju sa 1%.

Najznačajniji abiotički faktori šteta u šumama Nacionalnog parka su sneg, mraz, vetrovi i požari. Najveće štete od snega (posebno vlažnog) nastaju preopterećenjem kruna četinara, zbog čega dolazi do snegolomova, vetroizvala i savijanja stabala. Štete od vetra kombinuju se sa štetama od snega, a vetar sam utiče na prekomernu transpiraciju biljaka i na prenošenje spora parazitnih gljiva. Požar je potencijalno najveća opasnost za ove šume, posebno u četinarima za vreme letnjih meseci. Među biotičkim faktorima šteta najznačajnije su bolesti prouzrokovane parazitskim gljivama - mikozama, a u manjem stepenu bolesti izazvane virozama, bakteriozama i parazitnim cvetnicama. Najveći neprijatelj prirodnih sastojina četinarskih šuma je parazitna gljiva Heterobasidion annosum, koja uzrokuje sušenje stabla i truljenje korena i drveta (lišćari su otporni na ovu gljivu, ali joj služe kao tranzitni domaćini), a znatne štete pričinjava i gljiva na šumskim kulturama belog bora i smrče. Među brojnim parazitskim i saprofitskim biljkama koje napadaju lišćare, izrazitije su štetne one koje se javljaju na kori bukve. Od štetočina, najznačajniji su štetni insekti i sitni glodari. U šumskim kulturama smrče najveći problem predstavljaju insekti smrčini hermesi, a u šumskim kulturama belog bora borov savijač, borove zolje i sipci. U prirodnim sastojinama smrče štetočine su osmozubi i šestozubi smrčin potkornjak i prugasti drvenar, a u sastojinama bukve bukvine muve galice, bukvin surlaš miner, bukvin miner i drugo.

Privatne šume na području Nacionalnog parka zastupljene su pretežno na malim parcelama po njegovom obodu (u okviru III stepena zaštite), sa prosečnom zapreminom drvne mase od 279,46 m3/ha i prosečnim godišnjim prirastom od 5,58 m3/ha, a namenjene su zaštiti zemljišta. U ovim šumama dominiraju gazdinske klase bukve (64,70%), smrče (18,57%) i smrče-bukve (8,51%). Po poreklu, sa 96,58% površine dominiraju visoke šume, gotovo u potpunosti očuvane, prema 3,42% izdanačkih šuma koje su na više od 1/3 degradirane. Po smesi preovlađuju čiste sastojine sa 86,70%, dok su 13,30% mešovite sastojine. Među vrstama drveća dominira bukva sa oko 76%, a zatim smrča sa oko 23%. Zdravstveno stanje šuma je dosta dobro, a ugrožene su najviše od požara.

Gazdovanje šumama Javno preduzeće „Nacionalni park Kopaonik" je najpre poveravalo Javnom preduzeću „Srbijašume", a u poslednje vreme privatnim izvršiocima. Seču šume (od koje se Javno preduzeće „Nacionalni park Kopaonik" najvećim delom izdržava) ne prate adekvatne uzgojne mere. Šumski putevi su zapušteni, a njihova prohodnost često opredeljuje pravce seče i održavanja. Održavanje šuma je na niskom nivou, a kod seče se šuma ne čisti od granja. Takođe se ne sprovodi propisni šumski red.

U obuhvatu Prostornog plana, van Nacionalnog parka nalaze se delovi GJ sledećih površina: „Kremićke šume" 877,67 ha, „Veliki Vlah" - Jedovnik - Treska" 2.637,29 ha kojima gazduje Šumsko gazdinstvo „Šumarstvo" - Raška, zatim „Blaževske šume" 212,21 ha, „Kopaonik" 923,48 ha, „Željin" 39,34 ha, „Ivljak" 158,66 ha kojima gazduje Šumarsko gazdinstvo „Rasina" Kruševac i „Jarik - Belo Brdo" kojima gazduje Šumarsko gazdinstvo „Leposavić" Leposavić.

Osnovne namene šuma su proizvodnja drveta, zaštita voda III stepena, zaštita zemljišta od erozije, stalna zaštita šuma (izvan gazdinskog tretmana) i strogi rezervat prirode I stepena (iz Posebne osnove gazdovanja šumama za JG „Kremićke šume": „Ravnica", rezervat veoma retkog crnoborovog šumskog ekosistema Kopaonik). Prirodni rezervat „Ravnica" ima obraslu površinu 12,75 ha i nalazi se u devetom odeljenju, odseci a, b, c i čistina 1 - šumsko zemljište površine 0,5 ha. Prirodni rezervat „Ravnica" svrstan je u namensku celinu 84 - strogi prirodni rezervat. Ovim šumama gazduje Javno preduzeće „Srbijašume" na kojima se nalaze sastojine koje prema osnovnoj nameni pripadaju namenskim celinama 21 (zaštita izvorišta vodosnabdevanja jezera „Ćelije" na reci Rasini), 26 (zaštita zemljišta I stepena, zaštita staništa/zemljišta od vode, snega, vetra, klizišta i dr, gde se posebno mora voditi računa o trajnom održavanju šumske vegetacije) i 66 (stalna zaštita šuma izvan gazdinskog tretmana), a koje predstavljaju šume visoke zaštitne vrednosti (HCVF - 4).

Prema Lovnoj osnovi lovišta „Kopaonik" za period 2013-2023. godine, u okviru Nacionalnog parka predviđeni su lovni rezervati „Suvo rudište - Jaram" i „Ravnište" na ukupnoj površini od 1.392 ha, a ukupna lovno-produktivna površina lovišta obuhvata 11.219,53 ha. U Nacionalnom parku lov je organizovan u lokalnim lovačkim društvima udruženim u Lovački savez Srbije. Javno preduzeće „Nacionalni park Kopaonik" nedovoljno sarađuje sa ovim lovačkim društvima, a nije retko ilegalno zalaženje lovaca na teritoriju Nacionalnog parka.

Od lovne divljači, u Nacionalnom parku su kao gajene vrste prisutne (2011. godine): srna 66 (po Lovnoj osnovi optimalna brojnost je 70, a fond pred lov je 86), divlja svinja 43 (optimalna brojnost je 50, a fond pred lov je 63), zec 83 (optimalna brojnost je 160, a fond pred lov je 256), poljska jarebica 56 (optimalna brojnost je 200, a fond pred lov je 400) i jarebica kamenjarka 10. Prema kriterijumima IUCN, od gajenih vrsta divljači na Kopaoniku u kategoriju ranjivih spada jarebica kamenjarka, dok ostale vrste nisu ugrožene, zavisno od zaštite (a divlja svinja i bez obzira na zaštitu). U budućnosti se planira reintrodukcija novih vrsta, ali su prihvatljive samo iščezle autohtone vrste (evropski jelen, divokoza i veliki tetreb). Značajan negativni faktor za brojnost divljači je i krivolov u i van granica Nacionalnog parka. Prema svemu navedenom, lovstvu se ne pridaje značaj izrazitije komercijalne delatnosti, već se više računa sa povećanjem brojnosti vrsta koje će upotpuniti bogatstvo Nacionalnog parka, od značaja za kulturološku i turističku prezentaciju (istraživanja i edukacija, fotosafari, posmatranje divljači, mali zoo-vrt i drugo). Istovremeno treba voditi računa da neke od postojećih i mogućih vrsta divljači mogu biti opasne za posetioce i turiste (vuk, divlja svinja, medved, ris). Razvoj turizma sa ponudom u centrima i u prostoru, kao i široko disperzovana ponuda prirodnih i kulturnih vrednosti Nacionalnog parka za prezentaciju posetiocima nisu u skladu sa razvojem lovstva, ali svakako imaju nad njim prednost.

Ribarstvo na području Prostornog plana još je manje razvijeno od lovstva. Vode Nacionalnog parka pripadaju salmonidnom, pastrmskom regionu, sa relativno skromnim ribljim naseljima potočne pastrmke. Zbog siromaštva vodom, u većini vodotoka na području Nacionalnog parka nema značajnijih uslova za veću populaciju potočne pastrmke, izuzev u Samokovskoj i Gobeljskoj reci (kao čistim vodotocima sa značajnijim protokom), odnosno u Barskoj reci i Ciganskom potoku (kao prirodnim plodištima). Prema relevantnim dokumentima, na području Nacionalnog parka dozvoljen je ribolov samo u naučno-istraživačke svrhe, dok je privredni ribolov zabranjen, budući da za to i nema uslova. Dozvoljavanje sportskog ribolova (uz poštovanje lovostaja, minimalne dužine ribe i upotrebu veštačkog mamca), predviđeno je po ustanovljenju stabilne populacije potočne pastrmke i povećane moći njene prirodne reprodukcije (po posebnom akcionom planu gazdovanja ovom vrstom i njenim staništima). Van područja Nacionalnog parka postoje i druge autohtone vrste riba - potočna mrena, klen, uklija, takođe sa skromnom populacijom, ali sa dobrim mogućnostima da se ona poveća i obogati, pod uslovom da se i ovde planski upravlja (negativan primer nestručnog poribljavanja Semeteškog jezera neautohtonim vrstama, koje su uništile deo zaštićene autohtone faune). Na području Prostornog plana napravljen je jedan broj malih privatnih ribnjaka koji ukazuju na solidne uslove uzgoja i tova ribe.

Geološke karakteristike i rudno bogatstvo

Od rudnih bogatstava na području Nacionalnog parka ima gvožđa (iscrpljene racionalne rezerve i zatvoreni rudnici „Suva Ruda" na lokalitetima „Suvo rudište - Pančićev vrh" i „Barska reka"), volastonita na Jarmu i građevinskog kamena (nije predviđena eksploatacija zbog režima Nacionalnog parka).

Prema evidenciji Ministarstva rudarstva i energetike, Sektor za geologiju i rudarstvo, na području Prostornog plana postoje sledeća eksploataciona polja (Referalna karta 1): 1. Preduzeće „Koraliće rudnik i separacija", ležište „Koraliće", 2. Preduzeće „Ukras Novi Pazar", ležište „Drenska Klisura", sirovina granodiorit i ležište „Veliko brdo", 4. „Farmakom MB" ležišta „Sastavci" i „Križevak", sirovina olovo i cink, 6. „Rudnici i železara Smederevo", ležišta „Suvo rudište", sirovina gvožđe, i 8. Preduzeće „Rudnik olova i cinka Kopaonik", ležište Belo Brdo, sirovina olovo i cink. Korišćenje podzemnih voda vrši se na sledećim prostorima: 1. Preduzeće „MM Petrol", izvorište u Jošaničkoj Banji, E-62, 2. Preduzeće „Euro Company" d.o.o., područje Brzeće, bunar IEBP-1/03, E-21.

Istražene su i overene rezerve olova i cinka na lokalitetu „Križevak" („Farmakom MB"). Pored ovoga, odobrena su i sledeća geološka istraživanja mineralnih resursa: 1) nafte i gasa, „Naftna industrija Srbije" a.d. - Novi Sad, na istražnom prostoru koji se u registru istražnih prostora vodi pod brojem 1915; 2) sirovina olova, cinka, bakra, zlata i gvožđa na lokalitetu „Raška", „Farmakom", 3) sirovine polimetalične mineralizacije na lokalitetu „Kovači" - Vituš, „Rokstone" group d.o.o., i 4) olova, cinka i antimona na lokalitetu „Istočni Kopaonik" - „Geo Consalting Studio" d.o.o. Istraživanje podzemnih voda vrši se na sledećim prostorima: 1. Preduzeće „Milmari" d.o.o., izvorište na području Čajetinskog brda na Kopaoniku, V-761, i 2. Preduzeće „KPI" d.o.o., geotermalna i hidrogeološka istraživanja u krugu kompleksa Kopaonik Resort Hotel, V-712.

3.1.2.2. Privredni razvoj

Privredu područja Prostornog plana, odlikuje dominacija turističke delatnosti, čiji je razvoj započeo 1970. godine usvajanjem Regionalnog prostornog plana područja Kopaonik i osnivanjem Zajednice za unapređenje razvoja područja Kopaonik, pre proglašenja Nacionalnog parka Kopaonik (1981. godine), ali je i tada dominirao pristup zaštite prirodne sredine kao osnovnog turističkog resursa. TC Kopaonik, sa realizovanim kapacitetima i skijalištem (60 km staza i 23 žičare), danas predstavlja lidera razvoja planinskog turizma u regionalnom okruženju.

Od ostalih privrednih aktivnosti na području Prostornog plana pažnju zaslužuju poljoprivreda, šumarstvo i oblici privatne male privrede u tradicionalnim naseljima. Poljoprivreda je u procesu stagnacije ili gašenja, uz nedovoljnu povezanost sa razvojem turističkog centra na Kopaoniku. Tradicionalni zanati su uglavnom izumrli sa starim majstorima, i za njih nema interesovanja, pa ni potrebe kao ranije (kovač, potkivač, sarač, kolar i drugo). Nove zanate nema ko da zasnuje, pogotovu proizvodne. Zato se mala privreda tradicionalnih podkopaoničkih sela svodi na malobrojne uslužne radnje i seoski turizam. U fazi intenzivnijeg razvoja je turistička ponuda (apartmani i pansioni) u Lisini, Brzeću sa Gočmancima i Jošaničkoj Banji koja će se zaokružiti s realizacijom sistema vertikalnog transporta i povezivanjem sa skijalištem u visinskoj zoni Kopaonika.

3.1.2.3. Stanovništvo, naselja i socijalni razvoj

Stanovništvo

Prema Popisu 2011. godine, u 19 naselja obuhvaćenih Prostornim planom živelo je 2.811 stanovnika (statistički podaci za naselja koja se nalaze na teritoriji AP Kosova i Metohije nisu dostupni). Osnovna karakteristika je izuzetno niska prosečna gustina naseljenosti koja iznosi oko 9 st/km2. Najveću prosečnu gustinu naseljenosti imaju naselja Jošanička Banja (29 st/km2) i Rakovac (17 st/km2) što je daleko ispod republičkog proseka (93 st/km2). Sa druge strane, najnižu prosečnu gustinu naseljenosti ima Kopaonik (1 st/km2), Kremiće, Tiodže (2 st/ km2) i Paljevštica (3 st/km2).

Područje obuhvaćeno Prostornim planom karakteriše izrazita depopulacija. Opadanje broja stanovnika posledica je niskog prirodnog priraštaja i intenzivnih migracija stanovništva ka opštinskim i većim urbanim centrima. U periodu od 1948. do 2011. godine, u većini naselja broj stanovnika je kontinuirano rastao sve do 1961. godine. Nakon toga dolazi do opadanja broja stanovnika u svim naseljima na području Prostornog plana izuzev naselja Kriva Reka i naselja Jošanička Banja u kojima do depopulacije dolazi tek nakon 1971. godine. Naselje Brzeće beleži mali populacioni rast 2002. godine nakon čega je nastavljen proces depopulacije. U poslednjem međupopisnom periodu, prema novoj metodologiji Popisa, ukupan broj stanovnika smanjen je za 814, odnosno za oko 23%.

Na osnovu prosečne starosti stanovništva (54,7 godina), ovo područje se nalazi u stadijumu najdublje demografske starosti, gde kategorija starog stanovništva (preko 60 godina) beleži relativno najveće učešće u ukupnoj populaciji (oko 38%). Učešće mladog stanovništva (do 19 godina) na području Prostornog plana iznosi oko 16%, pri čemu je najpovoljnija situacija u naseljima Brzeće (24%), Jošanička Banja (20%) i Kriva Reka (18%). U naseljima Tiodže, Badanj i Kremiće 2011. godine nije bilo mladog stanovništva, dok je učešće starog stanovništva bilo veće od 70%.

U periodu nakon 1948. godine ukupan broj domaćinstava kontinuirano je rastao u većini naselja do 1991. godine kada usled intenziviranja procesa depopulacije dolazi do njegovog smanjenja. Prema podacima Popisa iz 2011. evidentirano je 1.057 domaćinstava, što je 202 domaćinstva manje u odnosu na 2002. godinu, a prosečna veličina domaćinstava je smanjena sa 2,7 na 2,4 čl/domaćinstvu.

Stambeni fond na području Prostornog plana 2011. godine brojao je 4.500 stanova. Stanovi za stalno stanovanje činili su oko 34% (3.538 stanova) ukupnog stambenog fonda od čega je oko 29% (1.040 stanova) stanova bilo nastanjeno, dok je oko 70% bilo (2.498 stanova) nenastanjeno.

Mreža naselja

Prostornim planom obuhvaćeno je 19 naselja na delovima teritorija opština Raška (deset naselja), Brus (sedam naselja) i Leposavić (dva naselja). To su potplaninsko/planinska naselja na visinama od 500 m n.v. (Jošanička Banja) do 1.600 m n.v. (Lisina-Čajetina), pretežno razbijene morfološke strukture.

Mrežu naselja na području Prostornog plana karakteriše dominacija izrazito malih (patuljastih) i malih seoskih naselja, izuzev Jošaničke banje koja zahvaljujući razvijenoj turističkoj funkciji ima status gradskog naselja. Depopulacija, starenje stanovništva, koncentracija stanovništva u gradskim naseljima van područja Prostornog plana, rezultirali su povećanjem broja patuljastih naselja u periodu od 1948. do 2011. godine (Tabela I-3).

Tabela I-3: Promene u demografskoj veličini naselja 1948-2011. godine

Tip naselja (broj stanovnika)	1948.		2011.	
	Broj naselja	Kumulativni zbir br. stanovnika	Broj naselja	Kumulativni zbir br. stanovnika)
Patuljasta naselja (<100)	2	166	10	525
Mala naselja (100-200)	4	726	3	950
Srednja manja naselja (200-500)	7	2666	3	1775
Srednja veća naselja (500-1.000)	3	4768	-	-
Gradska naselja >1000	1	5943	1	2811

Prostorna i funkcijska transformacija mreže naselja odvijala se pod uticajem razvoja opštinskih centara Raške i Brusa, odnosno centara nacionalnog značaja Kruševca, Novog Pazara i Kraljeva. Mreža naselja na području Prostornog plana predstavlja fragmente mreža naselja u okviru opština Raška, Brus i Leposavić i treba da bude tretirana u kontekstu razvoja navedenih opština, ali i u kontekstu TC Kopaonik.

Razvoj TC Kopaonik (sa jezgrom na Suvom rudištu i pratećim podcentrima - započetim na Srebrncu i Jarmu, formiranim u Brzeću i Jošaničkoj Banji, kao i sa amorfnom naseljskom celinom Lisina - Čajetina) imao je uticaj na promenu mreže naselja i sistema lokalnih centara na području Prostornog plana.

Većina naselja ostvaruje slabe saobraćajne i funkcionalne veze, kako sa opštinskim centrima, tako i sa TC Kopaonik. Funkcije centara zajednice naselja, u ovom kontekstu na određen način već vrše Kopaonik/Suvo rudište, Jošanička Banja, Brzeće i Kriva Reka.

Ostala naselja na području Prostornog plana (Badanj, Kremiće, Rakovac, Semeteš, Tiodže, Šipačina, Lisina, Semeteš, Rakovac i Crna Glava u opštini Raška, Bozoljin, Kneževo, Gočmanci, Livađe, Paljevštica i Ravnište u opštini Brus, Guvnište i Belo Brdo u opštini Leposavić), praktično još nisu pod uticajem turizma na Kopaoniku, slabo su saobraćajno povezana sa TC Kopaonik i opštinskim centrima, bez javnih službi i komunalne opreme, sa odumiranjem stanovništva i privrede.

Socijalni razvoj

Većinu usluga javnih službi stanovništvo sa područja Prostornog plana zadovoljava u opštinskim centrima. S obzirom na periferni položaj i slabu povezanost naselja sa opštinskim centrima, mreža javnih službi na području Prostornog plana nije razvijena.

Vrtići se uglavnom nalaze u opštinskim centrima i naseljima Kriva Reka i Brzeće, predškolsko obrazovanje organizovano je okviru predškolskih ustanova u opštinskim centrima i naseljima Jošanička Banja i TC Kopaonik. Područje je relativno dobro pokriveno objektima osnovnog obrazovanja. U naseljima Kriva Reka i Jošanička Banja postoje objekti osmogodišnjeg osnovnog obrazovanja. Izdvojena odeljenja četvorogodišnjeg obrazovanja nalaze se u Brzeću, Rakovcu, Šipačini, Kopaoniku i Crnoj Glavi. Specijalizovan prevoz učenika viših razreda nije organizovan. Na području Prostornog plana nema objekata srednjeg obrazovanja.

Mrežu objekata primarne zdravstvene zaštite, pored domova zdravlja koji su smešteni u opštinskim centrima čine zdravstvena stanica u Jošaničkoj Banji i seoske ambulante u naseljima Kopaonik i Kriva Reka. Specijalizovana bolnica - banja funkcioniše u Jošaničkoj Banji.

Socijalna zaštita organizovana je u okviru centara za socijalni rad koji se nalaze u opštinskim centrima. Mreža objekata kulture je slabo razvijena sa koncentracijom objekata u opštinskim centrima.

U Brzeću, a posebno u Jošaničkoj Banji kao afirmisanim centrima zajednica naselja, javne usluge i javne službe su pretežno u funkciji gravitirajućeg stanovništva. U druga dva centra zajednica naselja - Kriva Reka i Belo Brdo nema ni neophodnih sadržaja usluga i javnih službi koji odgovaraju formalnom statusu ovih centralnih mesta. Ostala seoska naselja na području Prostornog plana nisu opremljena javnim sadržajima za svakodnevne potrebe, a još uvek veoma loša saobraćajna povezanost sa centrima otežava ili onemogućava korišćenje centralnih javnih sadržaja, ili uvođenje mobilnih službi.

Usluge trgovine, ugostiteljstva i tehničkih servisa razvijenije su samo u kompleksima i naseljima sa izraženim turističkim funkcijama, prvenstveno na Suvom rudištu, a zatim u Jošaničkoj Banji i delom u Brzeću, dok su u ostalim naseljima samo elementarno zastupljene. Javne službe su takođe razvijenije samo u okviru turističke ponude Suvog rudišta i donekle Brzeća, kao i u okviru mešovitog naselja Jošanička Banja.

3.1.2.4. Infrastrukturni sistemi

Saobraćaj

Okosnicu saobraćajne mreže područja Prostornog plana čine sledeće deonice postojećih državnih puteva (u daljem tekstu DP) II reda:

- DP IIa reda broj 207, deonica broj 20701 od čvora 2227 Biljanovac (km 0+000) do čvora 20701 Jošanička Banja (km 10+336) i deonica broj 20702 od čvora 20701 Jošanička Banja (km 10+336) do čvora 20702 Grčak (km 27+125) ukupne dužine od oko 6,9 km;

- DP IIa reda broj 210, deonica broj 21001 od čvora 20701 Jošanička Banja (km 0+000) do čvora 21001 Kopaonik (km 23+788) i deonica broj 21002 od čvora 21001 Kopaonik (km 23+788) do čvora 3101 Rudnica (km 42+456), ukupne dužine od oko 35,7 km;

- DP IIa reda broj 211, deonica broj 21103 od čvora 20802 Brus (Brzeće) (km 31+589) do čvora 21101 Brzeće (km 49+053) i deonica broj 21104 od čvora 21101 Brzeće (km 49+053) do čvora 21001 Kopaonik (km 66+693), ukupne dužine od oko 21,2 km;

- DP IIa reda broj 212, deonica broj 21201 od čvora 21101 Brzeće (km 0+000) do čvora 21201 Blaževo (km 12+996), ukupne dužine od oko 6,9 km;

- DP IIb reda broj 446 Dren - Belo Brdo, deonica 44601, od čvora 3103 Dren (km 0+000) do čvora 44601 Belo Brdo (km 15+629) ukupne dužine od oko 6,1 km.

Ukupna dužina ovih deonica je oko 76,8 km, od čega je na području Nacionalnog parka oko 34,6 km. Na DP II reda nadovezuju se opštinski, kategorisani i nekategorisani putevi. Ukupno je na području Prostornog plana oko 121,4 km opštinskih puteva, od čega ukupna dužina deonica koja prolaze kroz Nacionalnog parka iznosi oko 28 km.

Saobraćajnu mrežu upotpunjuju brojni šumski i službeni putevi, planinarske, izletničke i rekreativne staze.

Vodosnabdevanje i odvođenje otpadnih voda

Na području Prostornog plana vodosnabdevanje naselja obezbeđuje se preko sledećih vodovodnih sistema i lokalnih izvorišta:

1. Vodovodni sistem postrojenja za preradu sirove vode „Samokovska reka” - Suvo rudište - Jaram - Srebrnac obuhvata sva naselja u granici Nacionalnog parka Kopaonik. Sistem ima tri podsistema: „Suvo rudište - Jaram”; „Lisina-Šipačina”; i „Srebrnac-Rendara”. Ovaj sistem koristi postojeće vodozahvate iz otvorenog toka na Samokovskoj reci, potoku ispod Kazanovskog Bačišta i Draganskom potoku u količini od oko 40-50 l/s, iz kojih se voda doprema do postrojenja za preradu sirove vode kod Jelačića strugare, a odatle primarnim vodom Suvo rudište - Jaram - Srebrnac do potrošača. Sirova voda je problematičnog kvaliteta (veliko organsko zagađenje) i postojeći sistem prečišćavanja ne daje zadovoljavajući kvalitet vode za piće. Iz tih razloga sada je u fazi rekonstrukcija postojećeg postrojenja za prečišćavanje vode, kao i nalaženje novih potencijalnih izvorišta za buduće vodosnabdevanje. Na ovaj vodovodni sistem se priključuju i turistička naselja: „Sunčana dolina”, „Treska”, „Čajetina”, „Lisina” i „Rendara” koji zahtevaju znatne količine dodatne vode.

2. Vodovodni sistem „Paljevštica” (vodovod Brusa i okolnih naselja) se razvija kao grupni sistem, koji postepeno dobija odlike zaokruženog i zasebnog podsistema u okviru Rasinsko-pomoravskog regionalnog sistema. Ovaj sistem koristi izvorište „Vignjište” (Paljevštica), sastavljeno od više kaptiranih izvora, gde se zahvata 30-50 l/s vode. Položaj izvorišta omogućava da se vodovod razvija kao gravitacioni, bez pumpnih stanica. Kvalitet vode na izvorištu je takav da je dovoljno da se voda tretira samo dezinfekcijom.

3. Vodovodni sistem „Brvenica” ima osam podsistema od kojih je četiri na području Prostornog plana i to: „Jošanička Banja” (obuhvata i naselja Morići i Rakovac), „Čamagića Vrelo” (obuhvata i naselja i naselja Badanj i Semeteš), „Kraviće” (obuhvata i naselje Tiodže) i „Kremiće”. Podsistemi „Čamagića Vrelo”, „Kraviće” i „Kremići” snabdevaju i druga okolna seoska naselja van područja Prostornog plana.

4. Lokalni vodovod naselja Brzeće ima izvorište vrlo kvalitetne vode dovoljnih kapaciteta, tako da može u potpunosti da podmiruje potrebe naselja, uz obnovu mreže, smanjenje gubitaka na dovodu i u mreži na manje od 20% i uz modernizaciju upravljanja.

5. Individualni vodovodni sistem Đorđevići - Crna Glava.

6. Naselja opštine Leposavić snabdevaju se iz lokalnih izvora.

Odvođenje otpadnih voda na području Prostornog plana organizovano je preko sledećih kanalizacionih kolektora:

1. Kanalizacioni sistem u okviru Nacionalnog parka izgrađen je na Suvom rudištu, sa fekalnim kolektorom dovoljnog kapaciteta, uz potrebu pojačavanja sekundarnih kolektora (zbog neplanirane izgradnje turističkih kapaciteta) i stavljanja u funkciju uređaja za prečišćavanje kod Repuških bačija čiji je postojeći kapacitet 6.000 ES.

2. Hotel „Srebrnac” takođe ima kanalizacioni kolektor do uređaja za prečišćavanje kapaciteta od 600 ES u Ciganskoj reci (koji je još van funkcije).

3. Na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka delimično izgrađenu fekalnu kanalizaciju ima samo Brzeće (bez funkcionisanja uređaja za prečišćavanje kapaciteta od 1.000 ES na nizvodnom ulazu u naselje, zbog zapušenosti glavnog kolektora).

Odvođenje atmosferskih voda sa građevinskih površina na području Nacionalnog parka još nije rešeno, dok se u ostalim naseljima fekalne vode upuštaju u vodotoke, najčešće direktno, ređe preko septičkih jama. Nigde nije kompletnije rešeno odvodnjavanje atmosferskih voda.

Generalno, konfiguracija terena kao i razbijen tip seoskih naselja otežavaju prikupljanje i kanalisanje otpadnih voda i zahtevaju značajne investicije za realizaciju sistema.

Energetska infrastruktura

Na području Prostornog plana nadležnost nad elektrodistributivnom mrežom imaju Javno preduzeće „Elektroprivreda Srbije”, ODS „EPS Distribucija” - Regionalni centar „Elektrosrbija”, i to u okviru elektrodistributivnih preduzeća: ED „Kruševac”, Kruševac, pogon „Brus” (osim naseljenog mesta Kopaonik) i ED „Kraljevo” Kraljevo, pogon „Raška” (naseljeno mesto Kopaonik).

Mreža 35 kV napaja se iz dve trafostanice (u daljem tekstu TS): TS 110/35 kV „Aleksandrovac” i TS 110/35 kV „Raška” (van granica Prostornog plana).

Na području Prostornog plana mrežu trafostanica čini pet TS 35/10 kV: „Brzeće”, „Jošanička Banja”, „Kopaonik”, „Rakovac” i „Belo Brdo”.

Mrežu dalekovoda 35 kV (u daljem tekstu DV) čini pet deonica i to: DV br. 1189 „Brus - „Brzeće” (napojni dalekovod je izgrađeni za 110 kV napon), „Raška - „Kopaonik (napojni dalekovod je izgrađeni za 110 kV napon), „Rudnica” - „Kopaonik”, „Raška” - „Jošanička Banja” i „Leposavić” - „Belo Brdo”. Do TS „Kopaonik” postoji i kabl 35 kV od Belog Brda koji nije u funkciji.

Od TS 35 kV „Kopaonik” razvedeno je oko 58 km kablovskih dalekovoda 10 i 20 kV do 63 trafostanice 10 (20)/0,4 kV na Suvom rudištu, Jarmu, skijalištu i drugim lokacijama. Iz TS u Brzeću je sa oko 11,5 km kablovskih dalekovoda 10 i 20 kV povezano pet trafostanica 10(20)/0,4 kV na Srebrncu i u Brzeću (Bela reka - Kamarište).

Naselja na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka povezana su dalekovodima 10 kV od TS 35/10 kV „Jošanička Banja" (19 km DV i 19 TS 10/0,4 kV) i TS 35/10 kV „Rakovac" (27 km DV i 19 TS 10/0,4 kV).

Na području Prostornog plana nije izgrađena gasovodna mreža.

Toplifikacija objekata u Nacionalnom parku odvija se pretežno individualno, a kao gorivo se koristi mazut, električna energija i drvo. U naseljima na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka turistički sadržaji zagrevaju se raznim energentima, a domaćinstva tradicionalnim čvrstim gorivima (drvo i ugalj).

Elektronske komunikacije i poštanski saobraćaj

Mreža elektronskih komunikacija na području Prostornog plana sastoji se od: javne komunikacione mreže (koju čine fiksna i mobilna mreža), difuzne radio-televizijske mreže i telekomunikacione mreže ostalih korisnika (Vojska Srbije, MUP Republike Srbije, Javno preduzeće „Elektroprivreda Srbije", Javno preduzeće „Nacionalni park Kopaonik", Javno preduzeće „Skijališta Srbije", Gorska služba spašavanja, službe obezbeđenja, i dr.).

Fiksna telekomunikaciona mreža

Područje Prostornog plana pripada mrežnim grupama 036 Kraljevo (teritorija opštine Raška), 037 Kruševac (opština Brus) i 028 Kosovska Mitrovica (opština Leposavić).

Usluge fiksne javne mreže na području obavlja operator „Telekom Srbija". Korisnici se priključuju na telekomunikacionu mrežu preko pristupnih komutacionih čvorova, a čvorovi se pomoću optičkih kablova, ili radiorelejnih veza, i transportnih sistema povezuju na odgovarajuću komunikacionu centralu višeg ranga u okviru nacionalne mreže.

U okviru mrežne grupe 036 Kraljevo u radu su sledeći komutacioni čvorovi (Multiservisni pristupni čvorovi - MSAN, od eng. „multi-service access node - MSAN"): „Jošanička Banja", koja pokriva Jošaničku Banju i Rakovac, „Rudnica" (van područja Prostornog plana) koja pokriva Tiodže i Šipačinu i „Kopaonik" koja pokriva Suvo rudište, a zajedno sa svojim isturenim pristupnim čvorovima tipa „Mini IPAN" (Internet protokol pristupni čvorovi, od eng. IP Access Node - IPAN) koji su smešteni na lokacijama „Vikend naselje", „Kraljevi čardaci", „Zoned", „Marina", „Vidik" i „Milmari" obuhvata sve turističke kapacitete na teritoriji opštine Raška.

U okviru mrežne grupe 037 Kruševac u radu su komutacioni čvorovi (MSAN): „Kriva Reka", koja pokriva Krivu Reku, „Brzeće" koja pokriva Brzeće, Gočmance, Livađe i deo Kneževa, a koji zajedno sa pristupnim čvorovima tipa „mIPAN" pokriva i „Brzeće Janković", „Brzeće Dejzor", „Graševce" (van područja Prostornog plana) i Paljevšticu.

Naselja Crna Glava, Kremiće, Badanj, Semeteš u okviru mrežne grupe 036 Kraljevo, zatim Ravnište, Bozoljin i deo Kneževa u okviru mrežne grupe 037 Kruševac, nisu pokrivena žičnom mrežom, već im je omogućeno instaliranje bežičnih fiksnih telefonskih priključaka sa ograničenim pristupom internetu. Naselja Belo Brdo i Guvnište iz mrežne grupe 028 Kosovska Mitrovica nisu pokrivena fiksnom mrežom.

Za povezivanje pomenutih komutacionih čvorova na javnu komunikacionu mrežu izgrađena je značajna mreža optičkih kablova (OK) na sledećim relacijama: Brus-Brzeće, Brus - Kriva Reka - Kopaonik, Kaznoviće-Kopaonik (privod sa OK Raška - Kosovska Mitrovica) i Biljanovac - Jošanička Banja (privod sa OK Kraljevo-Raška).

Ovi optički kablovi omogućili su da se na području Prostornog plana koriste svi savremeni komunikacioni servisi, uključujući i širokopojasni pristup mreži. Preko njih se područje povezuje u telekomunikacionu mrežu ostatka Republike Srbije savremenim transportnim sistemima preko komutacionih čvorišta Raška i Brus. Na ove optičke kablove već je izgrađen značajan broj privodnih optičkih kablova u pristupnoj mreži, posebno u turističkim kompleksima TC Kopaonik i Brzeća.

Mobilna telekomunikaciona mreža

Područje Prostornog plana pokrivaju sva tri operatora mobilne telefonije „Telenor", „Telekom Srbija MTS" i „VIP" preko 36 baznih stanica i to: „MTS" 16 baznih stanica, „Telenor" deset baznih stanica i „VIP" deset baznih stanica. Pokrivenost signalima je dobra, a izgradnjom optičkih kablova omogućeno je da se optički kablovi dovedu i do nekih baznih stanica mobilne mreže čime se dodatno poboljšava pokrivenost kvalitetnim signalom mobilne telefonije.

Difuzna radio-televizijska mreža

Tokom NATO bombardovanja 1999. godine televizijska mreža na području Prostornog plana je potpuno uništena rušenjem zgrada i antenskog stuba na „Velikoj Gobelji". Ovaj lokalitet je predstavljao značajnu stanicu u televizijskoj mreži, jer se odavde vide Jastrebac, Goč, Golija, Rogozna, Hum i mnogi značajni vrhovi na teritoriji AP Kosova i Metohije. „Radio-televizija Srbije" je obnovila ovu stanicu, izgradila je znatno manji objekat i antenski stub manjih dimenzija od prethodnog. U nastavku aktivnosti izvršena je potpuna digitalizacija televizijske mreže, a na lokaciju Velika Gobelja doveden je optički kabl i sada su u radu sledeće emisione stanice: „Velika Gobelja", „Pančić", „Jošanička Banja 1" i „Jošanička Banja 2". Navedene emisione stanice, zajedno sa repetitorima „Blaževo" i „Baljevac" obezbeđuju dobro pokrivanje područja radio-televizijskim signalom.

Telekomunikacione mreže ostalih korisnika

Na teritoriji Nacionalnog parka postoje potrebe za komunikacionim mrežama drugih korisnika kao što su: Vojska Srbije, MUP Republike Srbije, Javno preduzeće „Elektroprivreda Srbije", Javno preduzeće „Nacionalni park Kopaonik", Javno preduzeće „Skijališta Srbije", Javno preduzeće „Srbijašume", Gorska služba spasavanja, službe obezbeđenja, i dr. Ove mreže su uglavnom zatvorene (privatne) i najčešće koriste infrastrukturu javnih mreža.

Poštanski saobraćaj

Na području Prostornog plana u radu su sledeće poštanske jedinice Javnog preduzeća „Pošta Srbije" „Kopaonik", „Jošanička Banja" i „Brzeće".

Komunalni sadržaji i službe

Komunalni sadržaji i službe na području Prostornog plana su nedovoljno razvijeni ili neadekvatni. Planirana eliminacija smeća iz Nacionalnog parka nije ostvarena. Prikupljanje otpada sa teritorije Nacionalnog parka je u nadležnosti komunalnog preduzeća iz Raške, koje neredovno odvozi smeće sa Suvog rudišta na neuređenu deponiju kod Raške. Manja ruralna područja su izostavljena iz ciklusa sakupljanja otpada, što za posledicu ima postojanje lokalnih smetlišta, odnosno divljih deponija u mnogim selima. Selektivno odvajanje otpada vrši se jedino za PET ambalažu. Sem delimično u Jošaničkoj Banji i Brzeću, organizovano sakupljanje ne postoji u ostalim naseljima van granica Nacionalnog parka.

Od planiranih javnih servisa, pored postojećih, formirane su protivpožarna služba na Suvom rudištu (u sastavu stanice policije) i putna baza na Repuškim bačijama.

Van Nacionalnog parka pijaca postoji u Jošaničkoj Banji, a u Brzeću i na nekoliko lokacija pored puta iz pravca Brusa formirani su mali prodajni punktovi domaće radinosti (uglavnom prirodna hrana i pića). Na području Prostornog plana van Nacionalnog parka sahranjivanje se obavlja uglavnom na opštinskim i seoskim grobljima, pri čemu su opštinska groblja u nadležnosti javnih komunalnih preduzeća i planski su građena, dok su seoska groblja van ingerencija opštinske uprave, odnosno u nadležnosti mesnih zajednica. Stanje i način na koji se groblja održavaju je nezadovoljavajući. Uglavnom nemaju sprovedenu kišnu kanalizaciju. Neophodna je planska dokumentacija za njihovo širenje ili eventualnu izgradnju novih grobalja na drugim lokacijama. Uređenost grobalja je na niskom nivou, a javne zelene površine bolje su uređene samo uz značajnije turističke objekte. Groblja za uginule životinje kao i deponije klaničnog otpada ne postoje na području Prostornog plana.

3.1.2.5. Zaštita životne sredine

Životna sredina i elementarne nepogode na području Nacionalnog parka uslovljeni su prirodnim i antropogenim faktorima. Prirodni faktori su: geološka građa, hidrogeološke, seizmičke, morfološke, klimatske, hidrološke i biološke osobenosti kopaoničkog masiva. Antropogeni faktori su: nesklad zaštite i razvoja Nacionalnog parka, diskontinuitet, fragmentarnost, neostvarivanje multisektorskog i višedimenzionalnog pristupa u upravljanju zaštitom i razvojem Nacionalnog parka, nesprovođenje planskih dokumenata, nepoštovanje zakonskih odredbi, nesklad izgradnje suprastrukture i infrastrukture, sukob interesa privatnog vlasništva i javnog interesa i dr.

Prema dosadašnjem ispitivanju radionukleida na Kopaoniku, nije utvrđeno jonizujuće zračenje iz prirodnih izvora koje bi bilo iznad dozvoljenih graničnih vrednosti. Zračenje dalekovoda, TV predajnika i antenskih uređaja mobilne telefonije je u dozvoljenim granicama. Nakon upotrebe municije sa osiromašenim uranijumom u NATO bombardovanju, postoji sumnja u povećanu veštačku radioaktivnost (dosadašnja istraživanja nisu potvrdila ove sumnje, ali ona još nisu okončana).

Među savremenim geodinamičkim procesima i pojavama, životnu sredinu područja Prostornog plana ugrožavaju klizišta, jaruženja, odroni, sufozije, spiranje, bujice, erozija, transport nanosa, površinsko razaranje tla, zamočvarenost, grusifikacija, i drugo. Ove pojave i procesi su delom prirodnog porekla (zavisno od sastava tla, podzemnih voda, reljefa, klime, hidrografije, vegetacije i drugo) i još više antropogenog porekla (nesanirani rudokopi, neadekvatni postupci izgradnje puteva, ski-staza i objekata suprastrukture, seča šuma, pozajmišta materijala, neregulisano oticanje atmosferskih voda i drugo). Ovi procesi i pojave rezultiraju nepovoljnim i delimično nepovoljnim inženjersko-geološkim svojstvima terena, bez uslova za izgradnju i jako ograničenim uslovima za ostale vidove korišćenja.

Požari su takođe vrlo značajni faktori potencijalnog ugrožavanja životne sredine na Kopaoniku, posebno u šumama. Po ustanovljenoj kategorizaciji prema ugroženosti od požara, u I kategoriji najjače ugroženosti su crni i beli bor, a u II kategoriji jake ugroženosti su kserotermalni i mezotermalni lišćari i gusta prizemna vegetacija na toplijim ekspozicijama (obe kategorije pretežno van područja Nacionalnog parka). U III kategoriji srednje ugroženosti su mezofilni i frigorifilni četinari (smrča, jela i drugo), kao i mezotermalni lišćari i gusta prizemna vegetacija, sve na hladnijim ekspozicijama, a u IV kategoriji slabe ugroženosti su mešovite šume četinara i lišćara, mešovite šume lišćara, kao i retka prizemna vegetacija, sve pretežno na hladnijim ekspozicijama (ove dve kategorije su zastupljene pretežno u Nacionalnom parku). Pogodnost je u činjenici da je kategorijom III obuhvaćeno 47% šume, a kategorijama I i II samo 13%. Faktori požara su: neodgovorno ponašanje čoveka, atmosferska električna pražnjenja, kao i geološke, morfološke, klimatske i vegetacione karakteristike prostora. Poslednji veliki uzročnici požara bili su NATO bombardovanje 1999. godine i pokušaji otklanjanja njegovih posledica.

Posledice NATO bombardovanja na prirodu i životnu sredinu Nacionalnog parka su kompleksne. Bombardovanjem je najviše uništena travna i žbunasta subalpska vegetacija i doveden u pitanje opstanak retkih i endemičnih biljnih i životinjskih vrsta (većina iz nacionalne i Evropske crvene knjige i liste), zatim smrčeva šuma, životinjski svet i

drugo. Promenjen je predeoni lik prostora, oštećen mauzolej Josifa Pančića i drugo, sa neposrednim i posrednim posledicama u zemljištu, vodi i vazduhu.

Zemljište na području Prostornog plana degradirano je:

1) rudarskim radovima (napušteni, nesanirani površinski kop „Suvo rudište" na južnim padinama Pančićevog vrha sa potkopima na Suvom rudištu i podzemni kop „Suva Ruda" u Barskoj reci, eksploataciono polje poluaktivnog podzemnog rudnika „Belo Brdo - Zaplanina" ispod manjeg jugoistočnog dela Nacionalnog parka i ostalog područja plana, sa posledicama u promenama reljefa, eroziji, uništavanju vegetacije, promeni nivoa i režima podzemnih voda, mogućeg sleganja tla i slično; kamenolomi i pozajmišta u dolini Samokovske reke, uz puteve Jošanička Banja - Kopaonik i Brzeće-Kopaonik i drugo;

2) divljim deponijama komunalnog i građevinskog otpada i kameno-zemljanog materijala duž puteva (na Suvom rudištu, Repuškim bačijama, Srebrncu, Rendari i drugo); bez organizovanog sakupljanja, selekcije i adekvatne eliminacije otpada (posebno u vikend naselju Lisina, ali i na Suvom rudištu i na ostalom području Prostornog plana);

3) izgradnjom alpskih ski-staza i žičara (od Suvog rudišta do Jarma i na Srebrncu, sa posledicama u neadekvatnom prosecanju šume i stvaranju novih, nestabilnih šumskih rubova, u delimičnoj izmeni konfiguracije terena, pospešivanju bujica, uništavanju niskog rastinja, a posebno u eroziji zbog zapostavljanja potrebne revitalizacije i nege pedološkog i travnog pokrivača, zbog upotrebe tabača na snegu nedovoljne debljine, uz neadekvatnu upotrebu hemijskih sredstava za produženo trajanje snega sa negativnim uticajem na tle i vegetaciju;

4) neplanskom izgradnjom sadržaja suprastrukture na lokalitetima u Nacionalnom parku, posebno vikend naselja Lisina, ali i centra Suvo rudište, Gvozdaca i Ciganske reke (sve u opštini Raška), kao i van područja Nacionalnog parka (posebno u Brzeću i delom u Jošaničkoj Banji), često uz neprimereno ukopavanje, zasecanje i neadekvatno preplaniranje prirodnog terena, bez dovoljno pažnje prema pedološkom pokrivaču i vegetaciji;

5) izgradnjom puteva (posebno na relaciji Brzeće-Jaram) bez saniranja i revitalizacije terena i sa deponovanjem materijala po kosinama i proširenjima trase, uz nezaštićenost deonice puta Srebrnac-Jaram od vetra i smetova; izgradnjom drugih infrastrukturnih objekata (vodovoda, kanalizacije, elektrike, PTT) bez adekvatnog saniranja i revitalizacije terena;

6) neadekvatnim zasnivanjem veštačkih livada (na Bećirovcu i Rendari), nekontrolisanim i neadekvatnim podizanjem krompirišta (na padinama Jadovnika), razoravanjem livada bez antierozivne zaštite (na Belim čukama), sve na teritoriji Nacionalnog parka; nekontrolisanim sakupljanjem divljih plodova, lekovitog i aromatičnog bilja na celom području Prostornog plana; korišćenjem poljoprivrednih površina na većim nagibima van granica Nacionalnog parka i drugo;

7) zagađivanjem zemljišta od neprečišćenih ili nedovoljno prečišćenih otpadnih i atmosferskih voda, bacanjem otpadaka od strane nesavesnih korisnika na skijalištima i izletničkim stazama, kao i posredno, preko vazduha (pretežno od izvora iz okruženja).

Vode na području Prostornog plana ugrožene su:

1) prirodnim zagađivačima, odnosno organskim materijama nastalim truljenjem biljnih i životinjskih ostataka, kao i izlivnim vodama iz rudnika gvožđa;

2) otpadnim vodama iz sadržaja TC Kopaonik (najvećim delom sa Suvog rudišta i manjim delom sa Srebrnca, budući da uređaji za prečišćavanje otpadnih voda nisu u funkciji, zbog nedovoljnog kapaciteta, mržnjenja, neodržavanja i drugo) malim delom u Nacionalnom parku, pretežno van njega;

3) otpadnim vodama iz naselja van Nacionalnog parka - zagađenje zaštitne zone, posebno iz naselja Lisina, zatim iz Brzeća i Jošaničke Banje, a u manjoj meri i iz svih ostalih naselja, budući da nema kanalizacije (sem u Brzeću gde još nisu u funkciji uređaji za prečišćavanje), već se koriste nepropisne septičke jame ili direktni izlivi u vodotoke;

4) atmosferskim vodama koje se slivaju sa izgrađenih, posebno kolovoznih i površina parkinga u sadržajima TC Kopaonik (posebno opasno za izvorišni sliv Samokovske reke iznad koga se nalazi centar Suvo rudište) i naselja van Nacionalnog parka;

5) faktorima zagađenja zemljišta i vazduha koji se prenose na vode - rudarskim radovima (promena nivoa i režima podzemnih voda), divljim deponijama komunalnog i građevinskog otpada, zagađenjima od hemijskih sredstava za održavanje snega na ski-stazama, povećanim remećenjem konfiguracije, pedološkog i biljnog pokrivača izgradnjom na Suvom rudištu i u Lisini, sečom šuma, razoravanjem livada i sl., zasipanjem vodotoka pri izgradnji puteva i drugih objekata, korišćenjem zaštitnih hemijskih sredstava i mineralnih đubriva (uglavnom van Nacionalnog parka), zagađenjima iz okruženja putem vazduha i drugo.

Prirodna zagađenja voda na području Nacionalnog parka (posebno fizička i biološka) manifestuju se kod većine vodotoka, ali ne utiču bitno na njihove klase (I i II), dok su antropogena zagađenja presudna za ugroženost Velike reke (koja prihvata neprečišćene otpadne vode iz centra Suvo rudište) i Lisinske reke (u koju su ispuštane uljane fenolne materije, a i danas iz rudničkih jama u nju utiče gvožđevita voda, tako da je u gornjem toku još bez faune

beskičmenjaka i bez riba. Prisustvo potočne pastrmke kao indikatora čistoće vode izrazitije je samo u Samokovskoj, Barskoj i Gobeljskoj reci na području Nacionalnog parka.

Izvorišta nacionalnog i regionalnog značaja na području Nacionalnog parka i van njega nisu dovoljno zaštićena, što važi i za lokalna izvorišta. Poseban problem predstavljaju promene u vodnim bilansima izvorišta (čime se dovodi u pitanje planirani sistem vodosnabdevanja), zbog divljeg kaptiranja izvora, uz nerešenu kanalizaciju fekalnih voda. Fabrika vode na Kopaoniku zbog neodgovarajuće opremljenosti i rukovanja nije u mogućnosti da adekvatno preradi potrebne količine vode za Suvo rudište, kako zbog prekoračivanja planiranog kapaciteta ovog centra, tako i zbog znatne opterećenosti vode organskim materijama u tirolskim zahvatima.

Vazduh na području Prostornog plana zagađuju:

1) saobraćaj na pristupnim putevima i drugim saobraćajnim površinama, posebno na Suvom rudištu (izduvni gasovi i buka);

2) grejanje centra Suvo rudište na tečno gorivo i ugalj, kao i slični sistemi grejanja u Jošaničkoj Banji i Brzeću, bez filterskih uređaja, a u manjoj meri i individualna ložišta domaćinstava u naseljima van Nacionalnog parka;

3) uticaj velikih proizvodnih kompleksa na relativno maloj udaljenosti u AP Kosovo i Metohija preko regionalnog transporta toksičnih polutanata (emisije iz izvora rafinerije olova „Trepča" u Kosovskoj Mitrovici, termoelektrane „Kosovo" u Obiliću i topionice „Feronikl" u Glogovcu), na čiji rad i zagađenja Republika Srbija danas nema uticaja; ugljendioksid, natrijumdioksid i sumpordioksid iz ovih izvora kondenzuju se u višim pojasevima Kopaonika u odgovarajuće kiseline koje se deponuju sa kapljicama kiše ili kao kiseli aerosoli; s tim u vezi je i kisela depozicija u oblacima iznad 1.500 m n.v, upravo u pojasevima smrčevih šuma; pri južno-jugozapadnom strujanju vazduha nađene su i povišene koncentracije olova, proporcionalno jačini vetra koja se povećava sa visinom (time se objašnjava povišena koncentracija olova ispod Pančićevog vrha); iz pravca juga-jugozapada i severa-severozapada, pri malim brzinama vetra zapažena je disperzija dima iz lokalnih izvora, koja ima karakteristike depozicije sa intenzivnim nanošenjem proporcionalno brzini vetra i sa blažom sedimentacijom.

Kontinuirano praćenje zagađenosti vazduha (koncentracije sumpordioksida, natrijumdioksida, čađi i suspendovanih čestica sa teškim metalima i drugim elementima) na području Prostornog plana se ne vrši, ali se procenjuje da povremeno dolazi do značajnijeg ugrožavanja vazduha.

Buka u okviru Nacionalnog parka takođe nije merena. Glavni izvori buke su saobraćaj na glavnim drumskim saobraćajnicama Nacionalnog parka i ugostiteljski objekti u turističkim kompleksima.

3.1.2.6. Korišćenje i uređenje prostora od interesa za odbranu zemlje i u vanrednim situacijama

Na području Prostornog plana i Nacionalnog parka nalaze se „perspektivni" kompleksi specijalne namene koje koristi Vojska Srbije. Značajan deo područja Prostornog plana (delovi teritorija KO Kopaonik i Šipačina, u opštini Raška, kao i Bozoljin, Brzeće i Ravnište u opštini Brus) nalazi se u kopnenoj zoni bezbednosti duž administrativne linije sa AP Kosovo i Metohija. U ovoj zoni primenjuju se posebni uslovi uređenja i korišćenja teritorije u nadležnosti Ministarstva odbrane.

Centar za razminiranje je u proteklom periodu očistio prostor od oko 2,7 km2 od kasetne municije koja je preostala kao posledica NATO bombardovanja 1999. godine. Tada su bombardovani lokaliteti „Gobelja", „Pančićev vrh", „Sunčana dolina" (hotel „Bačište"), „Suvo rudište" i „Ćurčićska ravan" u Nacionalnom parku, kao i na lokalitetima „Treska", „Nebeske stolice" i „Ravnište" van njegovih granica. Razminiranje je urađeno do dubine od 50 cm, što je u skladu sa Međunarodnim standardima za humanitarno razminiranje. Za lokaciju koju koristi Kontrola letenja Srbije i Crne Gore (SMATSA), površine oko 7 ha, kao i za lokaciju površine od oko 19 ha južno od Pančićevog vrha ka teritoriji opštine Leposavić, postoji osnovana sumnja da su i dalje zagađena minama i kasetnom municijom.

Područje Prostornog plana je izloženo potencijalnoj opasnosti od elementarnih nepogoda, u prvom redu izazvanih intenzivnim snežnim padavinama, kao i drugim atmosferskim nepogodama, a potom i opasnostima od šumskih požara, bujičnih poplava, odrona, klizanja zemljišta i dr. Značajna je potencijalna opasnost od zemljotresa s obzirom da intenzitet seizmičkog hazarda na području Prostornog plana, za povratni period od 100 godina, ima srednju vrednost od 8 do 9°MCS, dok za povratni period od 475 godina, ima vrednosti VIII i IX kategorije (prema EMS skali, EMS-European macroseizmic scale). Ove vrednosti ukazuju da je najveći deo područja ugrožen zemljotresima koji mogu izazvati uništenje ili teška oštećenja na većini objekata. U periodu od 1894. do 1980. zabeležene su vrednosti zemljotresa na širem području Kopaonika snage od 4,3 do 5,9 Mw (Mw - skala momentne magnitude).

3.2. Potencijali i ograničenja (sintezni prikaz)

Potencijali za zaštitu i održivo korišćenje prirode, prirodnih vrednosti i resursa su: raznovrstan i bogat divlji biljni i životinjski svet, atraktivni i živopisni predeli izuzetne ambijentalne raznolikosti, fenomeni geonasleđa (predstavljeni čuvenim kamenim figurama izvajanim u granodioritu, kraškim vrelima i radioaktivnim izvorima, instruktivnim i reprezentativnim profilima skarnova, kornita i granitnog grusa), multifunkcionalnost Nacionalnog parka (čiji prirodni sadržaji i resursi podržavaju javni interes u oblasti nauke, obrazovanja i kulture i istovremeno predstavljaju osnovu održivog razvoja, pre svega turizma, poljoprivrede i organske proizvodnje hrane i ograničenog korišćenja šuma), iskustvo Javnog preduzeća „Nacionalni park Kopaonik" na čuvanju, održavanju i prezentaciji zaštićenog područja (kao i na pokretanju inicijativa za njegovo plansko uređenje, korišćenju prirodnih resursa koji su mu povereni,

razvijanju saradnje i partnerstva sa lokalnim stanovništvom i privrednim subjektima, pre svega iz oblasti turizma i javnim preduzećima, posebno sa Javnim preduzećem „Skijališta Srbije" i Javnim preduzećem „Srbijašume"), zainteresovanost institucija iz oblasti kulture, nauke, prosvete, sporta, turizma, kao i različitih udruženja da svoju delatnost odnosno aktivnosti organizuju na području Nacionalnog parka.

Potencijali za razvoj turizma i komplementarnih aktivnosti na području Prostornog plana su: posebne prirodne vrednosti Kopaonika i vrednosti kulturne baštine na području Prostornog plana i neposrednog okruženja (kao prvorazredni motivi turističke tražnje), prirodni uslovi za turizam (posebno morfološki, klimatski i vegetacijski uslovi za zimsku i letnju ponudu u prostoru), stvoreni uslovi fizičkih struktura (suprastruktura turističkog smeštaja, sportsko-rekreativnih i pratećih sadržaja TC Kopaonik, Brzeća i Jošaničke Banje, uz saobraćajnu i tehničku infrastrukturu), mogućnosti integracije ekološke poljoprivrede sa turizmom kao generatorom razvoja područja (proizvodnja i plasman biološki vrednih poljoprivrednih proizvoda na neposrednom turističkom tržištu, zaposlenje u turizmu, domaća radinost u turizmu podplaninskih sela i drugo), postojanje tradicionalnih sela po obodu Nacionalnog parka (sa vrednim etno-nasleđem kulturnih dobara, ambijenata i tradicionalne kulture, sa potencijalnim smeštajnim kapacitetima koji se uz rekonstrukciju i opremanje mogu uključiti u seoski turizam) i dr.

Potencijal kulturnih dobara, odnosno kulturnih vrednosti i sadržaja područja Prostornog plana i njegovog okruženja, zasnovan na respektivnom, zakonom i strateškim dokumentima proklamovanom društvenom statusu delatnosti zaštite, snažnoj tradiciji, visokoj kompetentnosti i dobroj organizovanosti, identifikuje se kroz mogući/očekivani doprinos: upotpunjavanju znanja o kulturnoj baštini Republike Srbije i ostvarivanju javnog interesa u vezi njene zaštite (kroz istraživanje, pravnu i tehničku zaštitu i prezentaciju, na prvom mestu, materijalnih i drugih tragova antičkog i srednjevekovnog rudarstva, vojne i civilne organizacije i načina života tog doba u ovom delu naše zemlje, kao i objekata narodnog graditeljskog umeća) i promociji vrednosti Nacionalnog parka i njihovog svestranijeg stavljanja u službu javnog interesa (u oblasti nauke, obrazovanja i turizma, kao i jačanja ukupnog uživanja i integrisanog doživljaja prirode i antropogenih sadržaja od strane posetilaca, a time i dodatnog oblikovanja identiteta nacionalnog parka i razvoja njegovih ekonomskih funkcija).

Osnovni potencijali za razvoj privrede su: prirodni uslovi za razvoj celogodišnjeg turizma na Kopaoniku kao turističkoj destinaciji vrhunskog kvaliteta (sa pratećim uslužnim delatnostima od značaja za šire područje), prirodni resursi za razvoj poljoprivrede i malih i srednjih preduzeća, prioritetno u proizvodnji i preradi poljoprivrednih proizvoda, turizmu, trgovini i sektoru usluga, kao i za razvoj šumarstva. Područje Prostornog plana, kao kontaktno sa AP Kosovo i Metohija, je od posebnog interesa Republike Srbije za razvoj, u pogledu saradnje na regionalnom i lokalnom nivou, kroz izgradnju infrastrukture i drugih javnih sadržaja, ulaganja u turizam, zaštitu prirode, prirodne i kulturne baštine i dr.

Potencijali razvoja stanovništva, naselja i socijalnog razvoja zasnivaju se na postojanju tradicionalnih sela sa vrednim etno-nasleđem kulturnih dobara, ambijenata i tradicionalne kulture, smeštajnim kapacitetima, stanovništvu iz okruženja koje povremeno boravi na području Prostornog plana (kao potencijala za ublažavanje negativnih trendova), formiranoj mreži naselja u prirodnom okruženju, postojećim kapacitetima objekata osnovnog obrazovanja i zdravstvene zaštite (uz mogućnost njihove rekonstrukcije i višenamensko korišćenje za prilagođavanje potrebama lokalnog stanovništva), kao i uključivanju javnog i privatnog sektora u sistem organizovanja javnih službi.

Osnovna ograničenja i problemi zaštite prirode i prirodnih vrednosti su: nedovoljna opremljenost Nacionalnog parka pratećim sadržajima (centrima za posetioce, ulaznim stanicama, uređenim stazama i vidikovcima, elementima uređenja i prikazivanja geoloških i geomorfoloških i drugih vrednosti, informacijama o vrednostima koje se štite i uputstvima za posetioce i lokalno stanovništvo o načinu njihovog očuvanja i pravilima unutrašnjeg reda), nepotpuna turistička valorizacija i prezentacija prirodnih i kulturnih vrednosti Nacionalnog parka (nedovoljna zastupljenost aktivne i kreativne zaštite, uređenja i prezentacije vrednosti Nacionalnog parka Kopaonik, nepostojanje programa odnosno strateških projekata i značajnijih aktivnosti uređenja predela i prezentacije prirodnih i nepokretnih kulturnih dobara na području Nacionalnog parka Kopaonik i njegovom relevantnom prostornom okruženju) i dr.

Primetan je i negativan antropogeni uticaj u pogledu devastacije prirodnog lika predela glavnih kopaoničkih vrhova, grebena i prevoja postojećom i planiranom skijaškom i elektroenergetskom infrastrukturom, veliki obim čistih seča šume na koridorima staza i žičara, posebno u kontekstu planova na zaokruženju infrastrukture javnog skijališta, nesprovođenje donetih planskih dokumenata i odstupanje od planskih rešenja sa drastičnim probijanjem kapaciteta na pojedinim lokalitetima i odsustvo bilo kakvog razvoja na drugim planiranim lokalitetima (posebno u podplaninskim selima).

Smanjenju ukupne turističke ponude Nacionalnog parka i TC Kopaonik posebno doprinose: protivpravna izgradnja novih objekata na lokacijama gde nikad nije bila planirana izgradnja, kao i nelegalna dogradnja postojećih legalnih objekata, drastično zaostajanje uređenja i opremanja građevinskog zemljišta u odnosu na izgradnju suprastrukture (bez programa uređenja građevinskog zemljišta, ili bez njihovog sprovođenja, u oba slučaja sa izbegavanjem plaćanja nadoknada za uređenje i korišćenje građevinskog zemljišta od strane većine turističkih i drugih subjekata). Ozbiljno je zaostajanje realizacije planirane infrastrukture i komunalne opreme (posebno u pogledu fekalne kanalizacije - postojeća postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda ne funkcionišu, atmosferske kanalizacije, saobraćajnica - nerešen mirujući saobraćaj i otežano zimsko održavanje pojedinih deonica puteva, grejanje na tečna goriva, i sakupljanja smeća).

Nizak stepen uređenosti prostora ogleda se i u prirodno i antropogeno uslovljenoj eroziji tla, napuštenim, a nesaniranim rudnicima i majdanima, nekontrolisanom sakupljanju lekovitog i aromatičnog bilja i divljih plodova, izloženosti šumskih ekosistema požarima i njihovoj osetljivost na pojave biljnih bolesti i štetočina.

Nedovoljna je podrška organa lokalne samouprave upravljaču Nacionalnog parka u ostvarivanju participacije stanovništva u zaštiti prirodnih vrednosti i održavanju čistoće i reda. Nedovoljna je materijalno-finansijska i kadrovska osposobljenost Javnog preduzeća „Nacionalni park Kopaonik" za sprovođenje planova i programa upravljanja i vršenje zakonom utvrđene delatnosti (posebno u domenu čuvarskog nadzora, obezbeđenja pravila unutrašnjeg reda i realizacije projekata reintrodukcije biljaka i životinja, sanacije degradiranih površina, uređenja i prezentacije prirodnih vrednosti), kao i nedovoljnost budžetskih sredstava za finansiranje aktivnosti na razvoju glavnih funkcija Nacionalnog parka i radova na prezentaciji i uređenju područja. Prisutne su teškoće u naplati zakonom utvrđenih naknada za korišćenje područja Nacionalnog parka, kao i nekontrolisana promena karakteristika i zapuštenost ruralnih predela (neodržavani i napušteni objekti, nedovoljno uređena i komunalno neopremljena seoska naselja, neplanska seča u privatnim šuma sopstvenika, zarastanje obradivih površina i okućnica i dr.).

Osnovni uzroci dosadašnjih, pretežno negativnih tendencija u razvoju područja Prostornog plana su: konfliktni interesi glavnih subjekata korišćenja, zaštite i razvoja područja Nacionalnog parka Kopaonik (turizma, zaštite prirode, šumarstva, rudarstva, vojske, poljoprivrede), neodgovarajuća subordinacija (raspodela nadležnosti, ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje procesom zaštite i razvoja), ekonomska nerazvijenost obuhvaćenih opština, nedovoljno diverzifikovana privredna struktura planinskih sela, čiju okosnicu čine tradicionalne delatnosti koje same ne omogućavaju egzistenciju i unapređenje kvaliteta života, niti povratak lokalnog stanovništva, i ograničenja režimima zaštite područja Nacionalnog parka na socio-ekonomski razvoj lokalnih zajednica.

II. PRINCIPI I CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA PODRUČJA POSEBNE NAMENE

1. Principi prostornog razvoja

Opšti principi zaštite i razvoja područja Nacionalnog parka Kopaonik i njegovog okruženja na području Prostornog plana, uokvireni su i uslovljeni generalnim svetskim, evropskim (u okviru Evropske unije) i nacionalnim načelima, kriterijumima i ciljevima očuvanja, zaštite, unapređenja i kulturološkog korišćenja prirodnih dobara od izuzetnog značaja, u kvalitetnoj životnoj sredini, uz ostvarivanje održivog funkcionalnog i prostornog razvoja teritorije prirodnih dobara i okruženja od značaja za državu, region i lokalnu zajednicu. Opšti principi planskog upravljanja održivom zaštitom i razvojem prirodnih dobara, njihove životne sredine i teritorija u Republici Srbiji, po odredbama Zakona o zaštiti životne sredine i PP Republike Srbije, relevantni za područje Nacionalnog parka Kopaonik i njegovo okruženje, su:

- zaštita prirode, prirodnih i kulturnih vrednosti i životne sredine kao prioritetne aktivnosti sa kojima će biti usklađene sve aktivnosti socio-ekonomskog razvoja na području Prostornog plana;

- racionalno korišćenje prirodnih resursa u skladu sa principima održivog razvoja i zaštita prirodnih područja i dobara, koji uslovljavaju kvalitet življenja na regionalnom i lokalnom nivou;

- očuvanje, unapređenje i zaštita karakterističnih predstavnika pojedinih ekosistema i izrazitih biogeografskih područja, odnosno predstavnika pojedinih tipova predela;

- ustanovljenje zona zaštite kod zaštićenih prirodnih dobara;

- očuvanje, unapređenje i zaštita biodiverziteta, dugoročna interdisciplinarna ekosistemska istraživanja, praćenje i održavanje biodiverziteta i bioloških resursa;

- očuvanje, unapređenje i zaštita kvaliteta životne sredine - vazduha, voda, zemljišta, vegetacije, životinjskog sveta, naseljskih sredina i drugo;

- razvoj informacionog sistema o prirodi i životnoj sredini;

- popularizacija zaštite prirode i životne sredine i razvijanje ekološke svesti kod lokalnog stanovništva i posetilaca;

- ograničavanje koncentracije korisnika (posebno stacionarnih turista) i izgradnje turističke i druge suprastrukture u Nacionalnom parku u korist naselja i lokaliteta na preostalom području Prostornog plana, uz njihovo saobraćajno povezivanje sa turističkim i drugim sadržajima u Nacionalnom parku;

- utvrđivanje planskih rešenja, režima i uslova korišćenja, organizacije i uređenja prostora, kojima se obezbeđuje zaštita i prezentacija prirodnih vrednosti Nacionalnog parka i harmonizacija razvoja turizma i komplementarnih privrednih aktivnosti sa režimima i uslovima zaštite Nacionalnog parka;

- ustanovljavanje integrisanog planiranja (prostornog i sektorskog) i upravljanja zaštitom i održivim razvojem Nacionalnog parka.

2. Opšti i operativni ciljevi prostornog razvoja

2.1. Opšti ciljevi prostornog razvoja

Osnovni cilj prostornog razvoja jeste: zaštita i prezentacija područja Kopaonika kao izuzetne prirodne vrednosti Republike Srbije, prema evropskim i srpskim standardima i normama, uz održiv socio-ekonomskim razvoj koji neće narušiti ravnotežu prirodnih sistema i elemenata, i koji će omogućiti kvalitetniji život i privređivanje lokalnog stanovništva i stvaranje uslova za odmor i rekreaciju u skladu sa kapacitetima prirode.

Opšti ciljevi očuvanja, unapređenja, zaštite i kulturološkog korišćenja prirode, prirodnih i kulturnih vrednosti, odnosno unapređenja i zaštite kvaliteta životne sredine i održivog socio-ekonomskog razvoja na području Nacionalnog parka i Prostornog plana su:

- očuvanje, unapređenje i zaštita prirodnih vrednosti Nacionalnog parka i njihovo korišćenje za naučna istraživanja, edukaciju, prezentaciju javnosti, rekreaciju i druge aktivnosti u skladu s ekološkim potencijalima područja; zaštita prirode od svih vidova ugrožavanja, a naročito zaštita zemljišta od erozije, kvaliteta svih izvorišta voda, kvaliteta šume i pašnjaka, i zaštita od požara i drugih elementarnih nepogoda;

- organizovana prezentacija prirodnih vrednosti i kulturnih dobara na području Prostornog plana i njegovog okruženja;

- integracija funkcija zaštite prirodnih vrednosti i funkcija razvoja (pre svega turizma i drugih komplementarnih privrednih aktivnosti), u cilju održivog razvoja područja, uz uključivanje i koordinaciju svih relevantnih subjekata i lokalnog stanovništva; zaustavljanje depopulacije, demografski oporavak i zaštita egzistencijalnih interesa lokalnog stanovništva omogućavanjem njihovog kvalitetnijeg života i privređivanja, kao i izgradnjom infrastrukture i javnih servisa;

- održivi razvoj aktivnosti koje su kompatibilne sa režimima zaštite Nacionalnog parka (u prvom redu turizam i poljoprivreda, i drugo);

- održivi razvoj turizma prilagođen ograničenjima režima zaštite Nacionalnog parka i savremenim zahtevima turističke tražnje;

- obezbeđenje uslova za funkcionalnu i prostornu integraciju Nacionalnog parka i turističke ponude Kopaonika sa okruženjem;

- planski i kontrolisan razvoj svih aktivnosti na području Prostornog plana podržan institucionalno-organizacionim aranžmanima i koordinacijom svih aktera;

- revitalizacija ruralnih naselja u kontekstu očuvanja narodnog graditeljstva i originalne turističke ponude zasnovane na afirmaciji tradicionalnih vrednosti i delatnosti kao uslov očuvanja autentičnosti i kulturnog identiteta područja Kopaonika;

- edukacija posetilaca Nacionalnog parka i lokalnog stanovništva o prirodnim vrednostima, merama i efektima njihove zaštite;

- formiranje i razvoj informacionih i monitoring sistema o prostoru, prirodnim vrednostima, životnoj sredini i turizmu na području Prostornog plana.

2.2. Operativni ciljevi prostornog razvoja

2.2.1. Operativni ciljevi prostornog razvoja posebnih namena

Operativni ciljevi zaštite prirode, prirodnih vrednosti i predela su:

- održanje specijske raznovrsnosti divlje flore i faune i njeno povećanje reintrodukcijom nestalih autohtonih vrsta životinja i biljaka;

- očuvanje staništa, jačanje, brojčano snaženje i prostorno širenje populacija zaštićenih, odnosno retkih, ugroženih i kritično ugroženih biljnih i životinjskih vrsta;

- identifikacija međunarodno značajnih ekoloških područja odnosno staništa od značaja za zaštitu evropske divlje flore i faune po programu NATURA 2000;

- održanje ekosistemske raznovrsnosti i zaštita prirodnih i agroekosistema od invazivnih vrsta biljaka i životinja, kao i od drugih vrsta, sorti i rasa koje unose nepoželjne promene u prirodni i agrobiodiverzitet;

- očuvanje i unapređenje kvaliteta životne sredine u zonama posebnih prirodnih vrednosti, umereno povećanje površine pod šumom, očuvanje i unapređenje raznovrsnosti i autohtonosti dendrološkog sastava, poboljšanje strukture šumskih sastojina;

- konzervacija delova područja u zatečenom, približno izvornom stanju radi zaštite integriteta i spontanog funkcionisanja njihovog ukupnog prirodnog kompleksa za naučne, obrazovne i kulturne potrebe;

- očuvanje, uređenje i održivo korišćenje lokaliteta, prirodnih objekata i pojava koji svojim geološkim, geomorfološkim, hidrografskim ili drugim obeležjima predstavljaju istaknute, retke i privlačne vrednosti geonasleđa;

- očuvanje starih, po dimenzijama i vrsti reprezentativnih i u drugom pogledu značajnih stabala drveća i njihovih grupacija;

- zaštita starih stabala agrokulture;

- sanacija i rekultivacija površina degradiranih ljudskim aktivnostima;

- održivo korišćenje prirodnih resursa, predeonih, bioloških i drugih vrednosti u cilju socio-ekonomskog razvoja i stvaranje uslova da se ti resursi i vrednosti učine dostupnim ljudima radi uživanja u prirodi, odmora (turizma i rekreacije), bavljenja naukom, obrazovanjem i sportom, imajući prvenstveno u vidu dobrobit lokalne zajednice;

- upravljanje razvojem i uređenjem predela integrisano sa zaštitom prirodnih i kulturnih vrednosti i održivim razvojem područja;

- kontrolisanje uticaja razvoja na predeo, pre svega u pogledu zadržavanja i očuvanja karaktera predela.

Operativni ciljevi razvoja turizma i rekreacije su:

- turizam i rekreacija, kao aktivnosti najizrazitije komplementarne zaštiti, revitalizaciji i kulturološkom korišćenju prirodnih vrednosti i kulturnih dobara Nacionalnog parka, predstavljaće vodeću privrednu granu održivog razvoja područja Prostornog plana, agens razvoja drugih komplementarnih aktivnosti i glavni faktor socio-ekonomskog i kulturnog razvoja podplaninskih sela u okruženju Nacionalnog parka;

- turizam i rekreacija na području Prostornog plana biće funkcijski podređeni i prilagođeni zahtevima zaštite, očuvanja, revitalizacije i kulturološkog korišćenja prirode, prirodnih vrednosti, nepokretnih kulturnih dobara i životne sredine; a sa zahtevima i potrebama turizma i rekreacije biće usklađene sve ostale ekonomske aktivnosti područja;

- turizam i rekreacija će predstavljati glavne faktore zaštite, revitalizacije i prezentacije prirodnih vrednosti i kulturnih dobara područja, kojima će obezbediti značajnu ekonomsku podršku;

- celogodišnja ponuda turizma i rekreacije područja Prostornog plana, zasnovana na prirodnim uslovima, resursima i vrednostima, i na potencijalnoj ponudi potplaninskih naselja van Nacionalnog parka (sa balneološkim funkcijama, zdravstveno bezbednom hranom, etno-vrednostima i drugim) animiraće i zadovoljavati tražnju pretežno u stacionarnom i izletničkom sportsko-rekreativnom turizmu, a delom i u tranzitnom turizmu;

- prostorna organizacija i razvoj, izgradnja i rekonstrukcija postojećih i novih turističkih kompleksa odvijaće se u tri funkcijska ranga: u rangu primarnog TC Kopaonik (kompleksi Suvog rudišta, Jarma, Srebrnca i Rendare) isključivo u zoni III stepena zaštite Nacionalnog parka, u rangu sekundarnih turističkih centara za veća postojeća naselja i u rangu seosko-turističkih naselja za manja sela po obodu Nacionalnog parka; dok će se ostala naselja udaljena od granice Nacionalnog parka razvijati posredno u funkciji turizma (smeštaj zaposlenih u turizmu, proizvodnja za neposredno turističko tržište i drugo);

- sanacija neplanske turističke izgradnje na području Nacionalnog parka (u Suvom rudištu, Gvozdacu i Ciganskoj reci) i području Prostornog plana van Nacionalnog parka (u Lisini/Čajetini, Brzeću i Jošaničkoj Banji);

- saobraćajna integracija turističkih kompleksa i naselja na području Prostornog plana međusobno, sa skijalištem i okruženjem - drumskim i železničkim saobraćajnicama i sredstvima vertikalnog transporta (žičarama);

- planiranje i nastavak izgradnje povezanog sistema alpskog skijališta po skijaškim sektorima, sa žičarama i stazama u III stepenu zaštite Nacionalnog parka i van njega;

- formiranje diferencirane mreže zimskih nordijskih ski-staza i letnjih izletničkih i planinarskih staza u zonama II i III stepena zaštite Nacionalnog parka i van njega;

- organizovanje jedinstvene turističke ponude Nacionalnog parka i područja Prostornog plana; utvrđivanje modaliteta integracije turističke ponude područja Prostornog plana sa postojećom i planiranom turističko-rekreativnom ponudom primarne turističke destinacije Kopaonik i njenog okruženja u okviru turističkog klastera Središna i Zapadna Srbija.

Operativni ciljevi zaštite i prezentacije nepokretnih kulturnih dobara (NKD) su:

- istraživanje, evidentiranje, proglašenje, tehnička zaštita, uređenje i prezentacija NKD i njihove zaštićene okoline;

- održivo korišćenje NKD uz očuvanje njihove autentičnosti i integriteta, kao objekata u odgovarajućoj funkciji shodno karakteristikama i osnovnoj nameni tih objekata i kao mesta posećivanja;

- uključivanje prezentacije kulturnih dobara okruženja u turističku ponudu Nacionalnog parka Kopaonik.

2.2.2. Operativni ciljevi prostornog razvoja ostalih namena

Ciljevi razvoja poljoprivrede, korišćenja poljoprivrednog zemljišta i drugih potencijala prostora su uslovljeni režimima zaštite Nacionalnog parka i usklađeni sa interesima razvoja potplaninskih naselja i ciljevima razvoja turizma i rekreacije, i obuhvataju:

- uključivanje poljoprivrede u formiranje zaokruženog sistema zaštite, savremene prezentacije i adekvatne ekonomske valorizacije prirodnih, kulturnih, predeonih, turističko-rekreativnih i drugih vrednosti područja Prostornog plana, uz uslov njenog proizvodnog stimulisanja dugoročnom garancijom profitabilnog plasmana proizvoda, sa osloncem prvenstveno na direktan plasman u turističkoj ponudi i na korišćenje zaštitnog znaka Nacionalnog parka u plasmanu proizvoda unutar turističke ponude i na drugim tržištima;

- usklađivanje namena i načina korišćenja poljoprivrednog zemljišta sa režimima zaštite Nacionalnog parka, sa jedne, i prirodnim pogodnostima i ograničenjima, sa druge strane, uz prioritetno ustanovljenje pragova agroekološkog kapaciteta različitih kategorija poljoprivrednih površina i unapređenje krmne baze na livadama i pašnjacima, kao preduslovi za unapređenje vodećeg sektora kopaoničke poljoprivrede - stočarstva;

- čuvanje površina i plodnosti poljoprivrednog zemljišta, naporedo sa unapređivanjem strukturnih, tehničko-tehnoloških, organizacionih i infrastrukturnih uslova za ekonomski racionalnu proizvodnju hrane visoke zdravstvene vrednosti, pretežno van područja Nacionalnog parka; zaštita zemljišta atara od stihijske vikend i druge izgradnje i neregulisane trgovine zemljištem;

- prilagođavanje strukture poljoprivredne proizvodnje potrebama turističke tražnje i drugim mogućnostima plasmana tržišnih viškova poljoprivredno-prehrambenih proizvoda;

- poboljšanje ekonomskih i socijalnih uslova življenja i rada poljoprivrednog stanovništva, sa osloncem na potpunije i racionalnije aktiviranje raspoloživih poljoprivrednih fondova, uz istovremeno korišćenje mogućnosti zapošljavanja u ekološki prihvatljivim proizvodnim delatnostima turizma, male privrede i drugim delatnostima na selu.

Ciljevi razvoja šumarstva i lovstva, korišćenja šuma i šumskog zemljišta su uslovljeni režimima zaštite Nacionalnog parka i usklađeni sa interesima razvoja potplaninskih naselja i ciljevima razvoja turizma i rekreacije, i obuhvataju:

- gazdovanje šumama Nacionalnog parka sa težištem na očuvanju biološkog diverziteta, uz minimalne intervencije, pri čemu su dozvoljene samo aktivnosti kontrole divljači, kontrole napada bolesti/insekata, javnog pristupa, protivpožarne intervencije, istraživanja i korišćenje resursa za opstanak lokalnog stanovništva, bez negativnih uticaja na prirodu;

- održivo upravljanje i korišćenje šuma i šumskih područja, kojim se kontinuirano održava njihov biološki diverzitet, regenerativni kapacitet, vitalnost, sadašnji i budući potencijal za ispunjenje ekoloških, ekonomskih i socijalnih funkcija u Nacionalnom parku, bez nanošenja štete drugim ekosistemima;

- ustanovljenje opšte-korisnih, kao dominantnih funkcija šuma na teritoriji Nacionalnog parka; pretežno ekonomske funkcije imaće samo šume van Nacionalnog parka;

- zaštita i očuvanje zaštićenih reliktnih, endemičnih, retkih i ugroženih vrsta šumske flore i faune; višenamensko rekreativno korišćenje ukupnog potencijala šumskih područja Nacionalnog parka; protiveroziona zaštita zemljišta i zaštita izvorišta i vodotoka šumom; zaštita šuma od negativnih ugrožavajućih uticaja biotičkog i abiotičkog porekla;

- unapređenje stanja postojećih šuma Nacionalnog parka i uvećanje površina pod šumom;

- prirodi bliski uzgoj i zaštita divljači i ostale faune u Nacionalnom parku;

- repatrijacija osnovnih vrsta divljači u Nacionalni park.

Opšti cilj demografskog razvoja na području Prostornog plana je ublažavanje negativnih demografskih procesa stvaranjem odgovarajućih uslova za povećanje učešća mlađih kontingenata stanovništva. Operativni ciljevi razvoja stanovništva su:

- zadržavanje i naseljavanje mlađih kontingenata stanovništva, posebno ženske populacije, podsticanjem lokalnog zapošljavanja i samozapošljavanja uz poboljšanje obrazovne strukture u funkciji razvoja turizma i komplementarnih aktivnosti na području Prostornog plana;

- podsticanje prostorne i profesionalne mobilnosti i fleksibilnosti radno aktivnog stanovništva;

- uvođenje i ostvarivanje stimulativnih politika demografskog i socio-ekonomskog razvoja na regionalnom i lokalnom nivou, uz otvaranje novih radnih mesta na tržištu turizma i rekreacije, poljoprivrednih proizvoda i prerađevina i dr.;

- stimulisanje uloge lokalnog stanovništva kao domaćina Nacionalnog parka, kroz održavanje poljoprivrede i drugih tradicionalnih aktivnosti.

Operativni ciljevi razvoja, organizacije i uređenja naselja i javnih službi na podruju Prostornog plana su:

- funkcionalno integrisanje naselja na području Prostornog plana sa TC Kopaonik i okruženjem, poboljšanjem dostupnosti i unapređenjem lokalne putne mreže i vertikalnog transporta, razvoja telefonije i javnih servisa (komunalne i tehničke službe i servisi);

- povećanje dostupnosti i kvaliteta usluga javnih službi i uvođenje sistema mobilnih javnih službi u domenu predškolskog vaspitanja i obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, kulture, fizičke kulture i sporta, opštinske

uprave;

- višenamensko i racionalno korišćenje kapaciteta objekata javnih službi i uključivanje privatnog i nevladinog sektora u sistem organizacije javnih službi.

Operativni ciljevi razvoja saobraćajne infrastrukture na području Prostornog plana su:

- rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih pristupnih i internih saobraćajnica u funkciji Nacionalnog parka, razvoja turizma, komplementarnih aktivnosti i naselja;

- izgradnja novih saobraćajnica u funkciji obilaznica oko postojećih urbanih kompleksa i naselja na Suvom rudištu i pristupa planiranim turističkim sadržajima na prostoru Jaram - Marine vode, kao i poslovno-stambenom kompleksu sa helidromom i hangarom u naselju Čajetina i drugih punktova;

- obezbeđivanje potrebnih parkinga i garaža za putnička vozila i autobuse na mestima koncentracije turističkih i naseljskih kapaciteta;

- razvoj novih, alternativnih oblika pristupnog i internog saobraćanja (planinska šinska vozila, kabinske žičare) u funkciji smanjenja obima i intenziteta kretanja motornih vozila u Nacionalnom parku i njihovo integrisanje sa putnom mrežom na području Prostornog plana.

Operativni ciljevi razvoja vodosnabdevanja i odvođenja otpadnih voda su:

- zaštita vodotoka na području Nacionalnog parka u planiranim klasama kvaliteta, kao vodnog ekosistema od značaja za očuvanje biološke raznovrsnosti i naturalna regulacija neophodnih deonica vodotoka na području Prostornog plana van Nacionalnog parka;

- rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih vodovoda u turističkim kompleksima i naseljima (uz uvođenje merenja potrošnje vode, svođenje gubitaka na vrednosti manje od 20% i prihvatanje ekonomske cene vode);

- sanitacija postojećih turističkih kompleksa, naselja i punktova, izgradnjom separacionih kanalizacionih sistema sa obaveznim priključivanjem za sve potrošače koji su priključeni na vodovod i sa propisnim postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda van Nacionalnog parka;

- izgradnja atmosferske kanalizacije u turističkim kompleksima i duž saobraćajnica u Nacionalnom parku, uz regulisanje ostalih atmosferskih voda na području otvorenim kanalima;

- izgradnja višenamenskih malih akumulacija za regulaciju vodnog režima, vodosnabdevanje, protivpožarnu zaštitu, veštačko osnežavanje skijaških staza, ribarstvo i sportski ribolov i rekreaciju na vodi, u skladu sa režimima zaštite Nacionalnog parka;

- korišćenje raspoloživih hidroenergetskih potencijala na području Prostornog plana van Nacionalnog parka zavisno od ekološkog kapaciteta vodotoka.

Operativni ciljevi razvoja energetske infrastrukture, elektronskih komunikacija i poštanskog saobraćaja na području Prostornog plana su:

- održavanje, revitalizacija, modernizacija i dogradnja elektroenergetske infrastrukture (u prvom redu trafostanica 110/35 kV i dalekovoda 110 kV) u skladu sa režimima zaštite Nacionalnog parka i zahtevima zaštite životne sredine, za dovoljno, sigurno, kvalitetno i ekonomično snabdevanje energijom svih potrošača na obuhvaćenom području;

- povećanje proizvodnje energije zasnovano na većem korišćenju lokalno raspoloživih obnovljivih izvora, za decentralizovanu proizvodnju električne energije i zadovoljavanje autonomnih i lokalnih toplotnih potreba, u okviru tzv. male energetike;

- povećanje energetske efikasnosti kod proizvodnje, prenosa, distribucije i potrošnje energije;

- gasifikacija područja Prostornog plana;

- izgradnja i organizacija savremene telekomunikacione mreže koja će obezbediti univerzalni fiksni servis svim korisnicima i širokopojasni pristup mreži svim privrednim subjektima, javnim ustanovama i građanima koji to zatraže;

- potpuna dostupnost mobilne telefonije na području Prostornog plana;

- dostupnost najmanje sedam RTV kanala, u digitalnom obliku, do svih korisnika na području Prostornog plana.

Operativni ciljevi razvoja komunalnih objekata i službi na području Prostornog plana su:

- organizovano sakupljanje otpada iz turističkih kompleksa, sa skijališta i postojećih naselja, i njegovo odvoženje van područja Prostornog plana na planiranu regionalnu deponiju;

- zatvaranje i sanacija postojećih smetlišta komunalnog otpada;

- izgradnja vatrogasne stanice u Nacionalnom parku;

- organizovano uređenje i održavanje javnih zelenih površina u turističkim kompleksima, naseljima i punktovima.

Operativni ciljevi zaštite kvaliteta životne sredine na području Prostornog plana su:

- zaštita svih elemenata životne sredine (zemljište, voda, vazduh, flora, fauna i dr.) na području Nacionalnog parka i Prostornog plana;

- sanacija zagađenja od neregulisanih otpadnih voda na delu Nacionalnog parka i van njega;

- sanacija i revitalizacija zagađenih, degradiranih i neplanski izgrađenih prostora (bombardovanih lokacija, rudarskih kopova, kamenoloma i pozajmišta, degradiranih pašnjaka, površina pod izraženom erozijom na ski-stazama i drugim površinama, neplanske izgradnje i dogradnje objekata i dr.);

- preventivna i završna zaštita površina „osetljivih" na degradaciju, pre svega, šumskih zemljišta, livada i pašnjaka, očuvanjem sposobnosti zemljišta da infiltrira i zadrži vodu od jakih kiša i otapanja snega, bez pojave brzog površinskog oticaja, stabilizacijom erozijom ugroženih deonica ski-staza i evakuacijom podzemnih voda, restauracijom vegetacije na erodiranim površinama, zaštitom i rehabilitacijom ugroženih površina tokom jedne građevinske sezone i dr.

3. Regionalni položaj i aspekti razvoja područja posebne namene

Održivi regionalni razvoj Kopaonika zasnivaće se na integraciji urbane i ruralne ekonomije, na jednoj strani, i razvoju turizma i zaštiti prirode, na drugoj. U skladu sa preporukama planerske prakse zemalja Evropske unije sa višim stepenom razvoja planinskih područja, turizam predstavlja već niz godina jednu od najznačajnijih privrednih delatnosti u razvoju ekološki očuvanih, a ekonomski nedovoljno razvijenih planinskih područja. Turizam svoj razvoj i konkurentnost zasniva na očuvanju i unapređenju prirodnog i kulturnog nasleđa, odnosno na definisanju zajedničkog interesa za racionalno korišćenje i mudro upravljanje prostorom, što je preduslov održivog razvoja.

Kompletiranje razvoja turističke destinacije Kopaonik, odnosno turizma sa komplementarnim delatnostima doprineće: dinamičnijem privrednom razvoju, radnom angažovanju stanovništva, atraktivnosti regionalnog okruženja za stanovanje, usporavanju negativnih demografskih procesa, podizanju životnog standarda lokalnog stanovništva, uz istovremeno obezbeđivanje uslova za rešavanje ostalih razvojnih problema.

Regionalni aspekt razvoja, definisan u PP Republike Srbije, prema kome područje Prostornog plana pripada turističkom klasteru Središnja i Zapadna Srbija, zasnovan je na potencijalu ovog područja za realizovanje celogodišnjih turističkih aktivnosti. Polazeći od atraktivnosti raspoloživih turističkih potencijala, ostvarenog i planiranog razvoja, područje Prostornog plana imaće ulogu pola koncentracije turizma u ovom delu Republike Srbije, koji će vremenom postati značajni pol ukupnog razvoja regionalnog okruženja. Tome će doprineti integrisanje turističke ponude u turističkom klasteru Središnja i Zapadna Srbija, pre svega razvojem komplementarne ponude sa turističkom destinacijom Golija i podrškom razvoju drugih planiranih destinacija u regionalnom okruženju.

Turističkoj destinaciji Kopaonik uslovno će gravitirati stanovništvo funkcionalnih urbanih područja Kraljeva, Kruševca, Niša, Novog Pazara i Kosovske Mitrovice, kao i drugih funkcionalnih urbanih područja. Takođe, destinacija će značajnije privlačiti klijentelu iz Beograda i Vojvodine, kao i širih emitivnih područja.

Održivi socio-ekonomski i prostorno-ekološki razvoj ove turističke destinacije u odnosu na regionalno okruženje zasnivaće se na:

1) kompatibilnosti turističkih potencijala sa prirodnim i ekonomskim resursima, uz pretpostavku razvoja organske, odnosno tradicionalne proizvodnje hrane i pratećih uslužnih delatnosti (pre svega kroz razvoj malih i srednjih preduzeća) u skladu sa potrebama turističke destinacije i klastera;

2) visokim standardima u domenu turističkih usluga koje će većim delom ostvarivati radna snaga iz kontingenta urbanog stanovništva okruženja;

3) kompletiranju, razvoju i kontinuiranom unapređenju zimske i letnje turističke ponude, po ugledu na praksu evropskih planinskih turističkih centara;

4) valorizaciji relativno povoljnog geografskog položaja Kopaonika u odnosu na emitivne centre;

5) valorizaciji evropskog multimodalnog koridora (X), u čijoj je blizini Kopaonik, kao i boljem povezivanju sekundarnim saobraćajnicama sa tim koridorom;

6) intenzivnijem korišćenju niškog aerodroma u cilju bolje dostupnosti Kopaonika;

7) kvalitativnoj transformaciji saobraćaja na prilaznim koridorima (državnim putevima) Kopaoniku, čime bi se stvorili uslovi za umrežavanje (komplementarnost) turističke ponude okruženja sa turističkom ponudom Kopaonika i uticalo na sveukupni preobražaj sekundarnih razvojnih osovina - ibarske, a posredno i zapadnomoravske razvojne osovine, odnosno na povećanje njenog značaja u prostorno-funkcionalnoj organizaciji Republike Srbije;

8) podizanju životnog standarda stanovništva Republike Srbije, kao budućih korisnika usluga turističke destinacije;

9) aktiviranju i kvalitativnoj transformaciji privrede razvojnih centara u neposrednom i makroregionalnom okruženju, čime će se stvoriti materijalna baza za razvoj funkcije odmora i rekreacije njihovog stanovništva na području Kopaonika.

4. Koncepcija razvoja područja posebne namene

4.1 Opšta koncepcija

Opštu koncepciju zaštite i održivog razvoja opredeljuju posebne namene područja Prostornog plana. Osnovne posebne namene su:

- posebne prirodne i kulturne vrednosti nivoa nacionalnog parka (IV kategorija po evropskim standardima) za očuvanje, unapređenje, zaštitu, kulturološko korišćenje i turističku prezentaciju;

- najznačajniji i najatraktivniji deo primarne turističke destinacije Kopaonik za razvoj celogodišnje turističke ponude, prioritetno zimske ponude.

Ostale posebne namene na području Prostornog plana su:

- vodoprivreda - obuhvaćeni delovi slivova u zoni III zaštite akumulacije „Ćelije" i planirane akumulacije „Selova";

- zaštita kulturnog nasleđa;

- kopnena zona bezbednosti širine 5 km duž administrativne linije sa AP Kosovo i Metohija, kao i kompleksi specijalne namene.

Opšta koncepcija zaštite i razvoja područja Nacionalnog parka i preostalog područja Prostornog plana, zasnovana je na kreativnom usklađivanju nacionalnih kulturoloških zahteva zaštite prirode, prirodnih i kulturnih vrednosti i predela sa jedne, i razvoja planinskog turizma i komplementarnih aktivnosti najznačajnijeg i najatraktivnijeg dela primarne turističke destinacije Kopaonik, kao i socio-ekonomskog razvoja obuhvaćenih lokalnih zajednica, sa druge strane. Ovaj kompromis predstavlja ključni preduslov zaštite i održivog prostornog razvoja područja Nacionalnog parka Kopaonik i područja Prostornog plana.

Osnovno plansko opredeljenje je očuvanje, unapređenje i zaštita prirode, posebno prirodnih vrednosti. Zaštićene površine prirodnih i predeonih vrednosti Nacionalnog parka sa režimima zaštite u I i II stepenu predstavljaju polaznu matricu osnovne posebne namene zaštićenog područja za koncipiranje prostornog razvoja njegove teritorije. Površine Nacionalnog parka u režimu I stepena zaštite (prirodni rezervati) izuzimaju se iz antropogenog korišćenja (osim za istraživanje i ograničenu i organizovanu prezentaciju). Površine Nacionalnog parka u režimu II stepena zaštite (predeone celine) predviđene su sa ograničenim antropogenim korišćenjem. Najveći deo površine Nacionalnog parka je u režimu III stepena zaštite, namenjen održivom i kontrolisanom prostornom razvoju, uz obavezu minimiziranja svih potencijalno negativnih efekata na prirodu i prirodne vrednosti na celom zaštićenom području.

Drugim planskim dokumentima je na delu područja Prostornog plana u i van granica Nacionalnog parka utvrđena obaveza sprovođenja režima zone III sanitarne zaštite za dva izvorišta regionalnih sistema vodosnabdevanja, koji odgovara režimu III stepena zaštite prirodnih vrednosti.

Na području Prostornog plana van Nacionalnog parka utvrđena je i zaštita: spomenika prirode u I stepenu zaštite (geoloških, geomorfoloških, hidroloških i botaničkih) i u II stepenu zaštite (staništa vrsta sa statusom prirodnih retkosti, lokaliteti od značaja za zaštitu biodiverziteta - hranilišta za nekrofage, brojna staništa insekata i ostale prirodne vrednosti - planinski vrhovi, grebeni planinskih razvođa, klisure i rečne doline). Zaštićena nepokretna kulturna dobra u I stepenu u i van Nacionalnog parka obuhvataju spomenike kulture, evidentirane objekte narodnog graditeljstva (kuće i vodenice i dr.), prostorne kulturno-istorijske celine Jošaničke Banje, znamenitih mesta i arheoloških nalazišta starog rudarenja, a u II stepenu su zaštićeni objekti bačija.

Očuvanje, unapređenje i zaštita prirode i prirodnih vrednosti podrazumeva smanjenje negativnih uticaja turizma i ostalih aktivnosti na najmanju moguću meru. Plansko opredeljenje je da se regulišu sledeća ključna pitanja i problemi zaštite i razvoja Nacionalnog parka Kopaonik: preciznije utvrđivanje granica zona sa režimima I, II i III stepena zaštite Nacionalnog parka, polazeći od rešenja Zakona o nacionalnim parkovima; i usklađivanje prostornog razvoja TC Kopaonik i skijališta (posebno u pogledu neophodnih izmena i dopuna skijaške i druge turističke infrastrukture) sa zaštitom prirodnih vrednosti Nacionalnog parka, posebno u zonama II stepena zaštite.

Sledeće plansko opredeljenje je da se omogući bolja prezentacija i održivo korišćenje posebnih prirodnih vrednosti i predela. To će se omogućiti boljim uređenjem Nacionalnog parka i njegovog okruženja (pristupi, staze, vidikovci i sl.), organizovanjem atraktivne prezentacije i izbora aktivnosti za posetioce.

Planska koncepcija je razvoj planinskog turizma u dve celine i to za sadržaje: turističkih kompleksa u Nacionalnom parku sa turističko-rekreativnom infrastrukturom i turističkih naselja van Nacionalnog parka sa turističkom infrastrukturom. Ponuda planinskog turizma zasnivaće se na razvoju alpskog skijališta Kopaonika, a zatim i na nordijskom skijalištu u zimskoj sezoni, kao i na dinamičnijem razvoju letnje ponude u prostoru (izletničke i

planinarske staze, poligoni ekstremnih i drugih sportova, avantura u prirodi i dr.). Najpovoljniji tereni za alpsko skijalište (po nadmorskoj visini, trajanju i kvalitetu snega, nagibima, ekspozicijama, morfometrijskim oblicima i površinama bez šume), kao i za nordijsko skijalište (na Ravnom Kopaoniku) nalaze se u visinskoj zoni na teritoriji Nacionalnog parka, dok ih na preostalom području Prostornog plana, sem uz granicu Nacionalnog parka, ima znatno manje (zbog nedovoljno snega na nižim nadmorskim visinama, nedovoljnih visinskih razlika, terena pod šumom i dr.). Alpsko skijalište kao glavni sadržaj turističke infrastrukture na Kopaoniku, koncipirano je u vidu jedinstvenog, povezanog sistema žičara i alpskih ski-staza na teritorijama opština Raška, Brus i Leposavić. Sistem se oslanja na deset sektora skijališta, od kojih osam zalaze duboko u teritoriju Nacionalnog parka, a dva zahvataju samo njegove manje periferne delove.

Polazeći od održivog graničnog kapaciteta prostora, predlaže se koncepcija kontrolisane disperzije sadržaja, tj. da se razmeštaj/distribucija smeštajnih kapaciteta ograniči na 18.500 ležaja u visinskoj zoni Nacionalnog parka Kopaonik. Težište razvoja i distribucije smeštajnih kapaciteta - oko 30.000 ležaja usmeravaće se na naselja van Nacionalnog parka, uz povezivanje sistemima vertikalnog transporta sa skijalištem na Kopaoniku.

Planska postavka je da se sadržaji turističkih kompleksa u Nacionalnom parku predvide za turizam, rekreaciju i sport visokog kvaliteta i visoke kategorije smeštaja i drugih sadržaja. Koncepcija prostorne organizacije turističke ponude u Nacionalnom parku je sa četiri podcentra i jednim turističkim punktom TC Kopaonik (po jedan u opštini Raška i Brus i dva zajednička na opštinskoj granici), dva punkta sa planinarskim kampovima, više punktova uz žičare, i bačištima uključenim u turističku ponudu. Ukupan broj turističkih ležaja i njihova distribucija po turističkim kompleksima uslovljeni su stečenim turističkim imidžom Kopaonika i tražnjom investitora i turista da smeštajni kapaciteti budu locirani neposredno uz alpsko skijalište (sa najpovoljnijim terenima u Nacionalnom parku). Ograničenje za dalje povećanje kapaciteta turističkog smeštaja predstavlja održivi kapacitet prostora Nacionalnog parka koji obezbeđuje optimalnu zaštitu njegovih prirodnih vrednosti. Stanje izgrađenosti i uređenosti prostora Nacionalnog parka Kopaonik pokazuje izražen nesklad između izgrađenosti objekata (turističkih kapaciteta) i infrastrukturne i komunalne opremljenosti prostora. Iz tih razloga izgradnja infrastrukturnih sistema i komunalno opremanje predstavlja jednu od osnovnih postavki budućeg razvoja ovog područja.

Planska postavka je da će razvoj turističkih naselja na području Prostornog plana van Nacionalnog parka omogućiti smanjene pritiska na smeštaj u Nacionalnom parku i zadovoljavanje potreba različitih socijalnih grupa turista i posetilaca Nacionalnog parka. Turistička naselja po obodu Nacionalnog parka svoj razvoj zasnivaće na celogodišnjoj ponudi planinskog sportsko-rekreativnog turizma, seoskog, lovnog i drugih vidova turizma, a time će omogućiti revitalizaciju lokalnog stanovništva i naselja prvenstveno putem domaće radinosti u turizmu (privatni smeštaj i manji pansioni, racionalni i u kraćem sezonskom korišćenju). Koncepcija je da se turistička naselja diferenciraju na sekundarne turističke centre (ukupno pet, po dva u opštinama Raška i Brus i jedan u opštini Leposavić), turističko-seoska naselja (ukupno četiri, tri u opštini Raška i jedno u opštini Brus), seoska naselja sa turističkom funkcijom (ukupno 12, od toga sedam u opštini Raška, četiri u opštini Brus i jedno u opštini Leposavić) i turističke punktove (jedan etno-punkt u opštini Raška i više punktova uz žičare).

Koncepcija je da se planskim rešenjima, podržanim različitim stimulativnim merama, omogući viši kvalitet života i atraktivan radni ambijent za zadržavanje i naseljavanje stanovništva na području van granica Nacionalnog parka, pre svega ponudom kvalitetnih i stalnih radnih mesta. To će se omogućiti razvojem turističke prezentacije vrednosti Nacionalnog parka i celogodišnjih turističkih aktivnosti, dok će se razvoj turističkih kapaciteta i usluga odvijati kako u Nacionalnom parku, tako i van njega, sa daleko većim mogućnostima za zapošljavanje i samozapošljavanje u naseljima po obodu Nacionalnog parka. Zatim, ti ciljevi će se postići unapređenjem poljoprivrede i razvojem drugih aktivnosti u turističkim i drugim naseljima, razvojem javnih službi i komunalnim opremanjem sela sa značajnim funkcijama, uz istovremeno sprovođenje odgovarajućih sanacionih programa u selima sa negativnim razvojnim tendencijama.

4.2 Polazišta i principi za relativizaciju konfliktnih interesa

Za planiranje i sprovođenje zaštite i razvoja područja Prostornog plana neophodno je relativizovati suprotne interese zaštite prirodnih vrednosti u odnosu na razvoj turizma i socio-ekonomski razvoj lokalnih zajednica.

Osnovni konflikt na području Nacionalnog parka se javlja između turizma i zaštite prirode i prirodnih vrednosti. Polazeći od osnovnih principa za relativizaciju konfliktnih interesa razvoja turizma i očuvanja zaštićenih prirodnih vrednosti, utvrđenih od strane Federacije nacionalnih parkova Evrope, osnovni ciljevi planiranja, upravljanja i monitoringa turističkih aktivnosti jesu:

- usklađivanje sa ograničenim kapacitetom prirodnih vrednosti, društvenih i kulturnih komponenti životne sredine za primanje posetilaca;

- očuvanje prirodnih resursa i redukcija proizvodnje otpada;

- realizacija novih razvojnih mogućnosti turizma u očuvanju i unapređenju prirodnog i kulturnog nasleđa;

- primena principa odgovornosti za učinjenu štetu i obezbeđenja odgovarajuće kompenzacije.

Planiranje i upravljanje razvojem i uređenjem turističkih centara i naselja na području Prostornog plana trebalo bi da se zasniva na osnovnom kriterijumu unapređenja infrastrukturne i komunalne opremljenosti, blagovremenom uređenju građevinskog zemljišta na lokacijama i zonama planiranim za izgradnju, razvoju skijališta usklađenog sa zahtevima zaštite prirodnih vrednosti i prirodne sredine.

Sledeći osnovni konflikti se javljaju između lokalnog stanovništva i zaštite prirodnih vrednosti i prirodne sredine, kao i između lokalnog stanovništva i turizma. Osnovni princip za relativizaciju ovih konflikata je realizacija koristi za lokalnu zajednicu:

- uključivanjem lokalnog stanovništva, kao najzainteresovanijeg subjekta efikasne zaštite prirodnih dobara;

- doprinosom lokalnoj privredi, promovisanjem i korišćenjem lokalnih proizvoda i razvojem veština i znanja stanovništva za prezentaciju prirodnih vrednosti i turističke aktivnosti;

- uspostavljanjem ravnoteže između koristi od turizma i drugih privrednih aktivnosti ključnih za održanje i razvoj lokalne zajednice.

Realizacija ovog principa podrazumeva preduzimanje niza radnji, u prvom redu, na realnom utvrđivanju kapaciteta livadsko-pašnjačkih površina za ispašu i korišćenje resursa voda na području Nacionalnog parka za zadovoljenje potreba lokalnog stanovništva. Povratni efekti bi bili očuvanje biokapaciteta planinskog prostora i korišćenje uređenih pašnjaka i livada za prezentaciju prirodnih i kulturnih vrednosti područja u turizmu. U oblasti turizma primena principa podrazumeva disperziju turističke ponude u naselja van Nacionalnog parka, objedinjavanje s turističkom ponudom u Nacionalnom parku i aktiviranje potencijala lokalnog stanovništva. Povratni efekat bilo bi smanjenje koncentracije korisnika na području Nacionalnog parka i pritiska na korišćenje prostora, tj. smanjenje pritiska na prirodne vrednosti i prirodnu sredinu.

III. PLANSKA REŠENJA PROSTORNOG RAZVOJA PODRUČJA POSEBNE NAMENE

1. Zaštita prirodnih i predeonih vrednosti

1.1. Zaštita područja Nacionalnog parka

Prostornim planom se bliže određuju sledeće zone zaštite Nacionalnog parka Kopaonik, utvrđene Zakonom o nacionalnima parkovima:

1) zona sa režimom zaštite I stepena sa 13 zasebnih prostornih jedinica označenih kao lokaliteti, koje obuhvataju prostor najvrednijih i najočuvanijih delova Nacionalnog parka (reprezente vegetacije Kopaonika, staništa retkih i endemičnih biljaka i životinja, značajne objekte geonasleđa), ukupne površine 1.470,9 ha (Tabela III-1), pojedinačne površine od 30 do oko 500 ha i to:

1. „Barska reka”, na teritoriji opštine Raška, površine 87 ha, na državnom zemljištu; osnovnu vrednost lokaliteta čini velika raznovrsnost i bogatstvo tipova orografski i hidrološki uslovljene vegetacije, sa mozaično raspoređenim šumskim, livadskim i močvarnim biljnim zajednicama; karakteristično je vertikalno smenjivanje vegetacije od smrčevih, bukovo-smrčevih, bukovo-jelovo-smrčevih do čistih bukovih šuma; posebno se ističu bukove planinske šume Fagetum montanum luzuletosum i Fagetum montanum festicetosum drumeiae; na lokalitetu se nalazi kratka deonica vodotoka Barske reke, a na južnoj ivici lokaliteta, izvan njegove granice podignuta je šumarska kuća;

2. „Kozje stene”, na teritoriji opštine Raška, površine 485,9 ha; obuhvata klisuru Samokovke, sa obe strane reke, uključujući i stenovite odseke Kozjih stena sa leve strane; ističe se složenošću floristočkog i fitocenološkog sastava, bogatstvom retkih biljnih vrsta i zajednica i izuzetnom lepotom predela; hrptovi i uvale sa različitim nagibima, ekspozicijama i pedološkim pokrivačem omogućavaju razvoj raznovrsnih šumskih, pašnjačkih i livadskih fitocenoza, kao i vegetacije kamenjara; od posebne važnosti su reliktna zajednica Erico-Abieti-Piccetum, zatim veći broj reliktnih biljnih vrsta, vegetacija stena i travna vegetacija na grebenu Kukavice, sa lokalnim endemom Viola kopaonicensis; sreću se i brojne retke vrste ptica i insekata, što lokalitet kvalifikuje kao mesto od posebnog ornitološkog značaja i stanište značajnih insekata; kroz lokalitet protiče Samokovska reka pored koje je uređena šetna staza; na lokalitetu su deo Mijatovića jaza i arheološki lokaliteti „Gradina” - Đorov most, deo ostataka srednjevekovnog puta na Kukavici i tragovi rudarenja u Samokovskoj reci;

3. „Jankove bare”, na teritoriji opštine Raška, površine od 106,7 ha, na državnom zemljištu; obuhvata najveću tresavu na Kopaoniku, koju okružuje smrčeva šuma; odlikuje se tresavskim zajednicama sa mahovinama roda Sphagnum; tresava je istovremeno stanište retkih, endemičnih i reliktnih biljnih vrsta zaštićenih kao prirodne retkosti (Potentilla palustris, Menyathes trifoliata, Dachylorehiza bosnica i druge); izuzetnu vrednost predstavlja zajednica posebnog ekotipa smrče sa tresetnicom (Sphagno-Piccetum); na lokalitetu se nalaze kamene figure pod nazivom Jankov breg; kroz lokalitet i njegovima ivicima prolazi nekoliko nekategorisanih (šumskih) puteva;

4. „Samokovska reka” - na teritoriji opštine Raška, površine od 71,2 ha, na državnom zemljištu; osnovnu vrednost lokaliteta čine čiste smrčeve šume i vegetacija tresava; prisutna su tri najvažnija tipa šume čiste smrče: Piccetum abietis oxalidetosum, Piccetum abietis myrilletosum i Piccetum abietis hylocomietosum koja je od posebnog naučnog značaja; lokalitet predstavlja staništa značajnih insekata (posebno iz Familia Carabidae: Trechus priapus serbicus Apfelbeck, 1903, stenoendemična podvrsta Kopaonika, Trechus cardioderus balcanicus Jeannel, 1927, balkanski endemit i Trechus centralis Nonveiller et Pavićević et Popović, 1994, stenoendemit Kopaonika, iz Familia Staphulinidae: Gabrius spec. nov., pretpostavka o endemičnoj vrsti za Kopaonik, istraživanja u toku i iz Familia Cerambucidae: Morimus funereus Mulsant, 1863, na IUCN listi, u evropskoj Crvenoj listi, republičkoj Uredbi i knjizi biodiverziteta bivše Jugoslavije); u okviru lokaliteta (odeljenje 96, odsek „b”) je ogledna površina Instituta za biološka istraživanja „Siniša Stanković” iz Beograda; severoistočnom ivicom lokaliteta protiče Samokovska reka,

jugozapadnom ivicom ide državni (regionalni) put, a na severnoj ivici, van granica lokaliteta, nalaze se objekti postrojenja za prečišćavanje voda za vodosnabdevanje turističkog centra;

5. „Vučak" - na teritoriji opštine Raška, površine od 66,2 ha, na državnom zemljištu; osnovnu vrednost lokaliteta predstavlja mešovita šuma smrče i jele (zajednica Abieti-Piccetum serbicum) koja je naučno značajna zbog činjenice da jela daje određeni indikatorski značaj ovoj šumi, a smrča je izvan svog visinskog pojasa na Kopaoniku (1550-1750 m n.v), u pojasu bukve i jele, gradeći zajednicu sa jelom bez bukve (kojoj ne odgovaraju neki ekološki faktori); ovaj tip šume pogodan je za naučno upoređivanje sa sličnim tipovima šume na drugim, ekološki različitim staništima na Kopaoniku i Zlataru;

6. „Mrkonje" - na teritoriji opštine Raška, površine od 29,9 ha na državnom zemljištu; osnovnu vrednost lokaliteta predstavlja klimaregionalna mešovita šuma smrče, bukve i jele (Piceo-Fago-Abietum); kao istorijski najstarija u srednjeplaninskom pojasu, ova zajednica predstavlja refugijum flore, vegetacije i čitavih ekosistema na visokim planinama Republike Srbije; pored lokaliteta, na njegovoj severnoj strani, protiče Gobeljska reka;

7. „Gobelja", na teritoriji opštine Raška, površine 127,7 ha, na državnom zemljištu; lokalitet se odlikuje visokoplaninskim klimaregionalnim zajednicama i specifičnim zajednicama ostenjaka, koje se postepeno smenjuju (od šumske preko žbunaste do pašnjačke), uz izrazitu fitocenološku raznovrsnost i veći broj reliktnih i retkih biljnih vrsta; lokalitet predstavlja tipičan refugijum u kome svoje stanište ima glacijalna reliktna vrsta runolist (Leontopodium alpinum), uz druge brojne endemične i reliktne biljne vrste, kao i raznovrsne biljne zajednice (šumske, žbunaste, livadske, pašnjačke i zajednice kamenjara, sipara i stena); takođe, predstavlja i stanište značajnih insekata (posebno iz Familia Carabidae: Trechus priapus serbicus Apfelbeck, 1903, stenoendemična podvrsta Kopaonika i iz Familia Cerambycidae: Morimus funereus Mulsant, 1863, na IUCN listi, u evropskoj Crvenoj listi); na lokalitetu se nalazi i objekat geonasleđa - profil kornita kontaktnog pojasa;

8. „Bele stene", na teritoriji opštine Brus, površine 59,8 ha; veći deo na državnom zemljištu, manji deo (livade i ostenjaci severno od starog puta Brzeće-Kopaonik) na društvenom zemljištu u posedu PTK „Kopaoničanka", koje treba da se prenese na korišćenje Nacionalnog parka Kopaonik; lokalitet obuhvata uzvišenje Žljeb i strme strane i odseke Belih stena koje se spuštaju ka Gvozdačkoj reci; predstavlja jedan od najočuvanijih i najatraktivnijih prirodnih ambijenata Kopaonika sa značajnim geomorfološkim, geološkim, ekološkim, ornitološkim, florističkim i fitocenološkim karakteristikama; njegova osnovna obeležja su izvornost i očuvanost prirodnih staništa visokoplaninskih predela sa fragilnim ekosistemima prioritetnim u strategiji zaštite biodiverziteta, bogatstvo biljnih vrsta i raznolikost biljnih zajednica - livada (Brometum erecti), kamenjara (Carici humilis, Helianthemo-Ceclerietum latifoliae), stena (Edriantho-Sahifragetum porophullae helianthemocum cani), šuma (Piccetum abietis moesiacae), subalpijske žbunaste (Vaccinio-Juniperetum nanae) i visoke zeleni (Adenosilletea), na različitim, mozaično raspoređenim tipovima staništa visokoplaninskih predela (stene, sipari, kamenjari i planinske livade bogate biljnim vrstama, kao i retkim i endemičnim životinjskim vrstama; na stenama se nekad gnezdio sivi soko i verovatno puzgavac, a sa lokaliteta su iščezli divokoza i runolist; na lokalitetu se nalaze i staništa značajnih insekata (posebno iz familia Scarabaeidae: Geotrupes pinculatus Jekel, 1865, balkanski endemit i iz Familia Tettigonidae: Anterastesrbicus Brunner, 1882, balkanski endemit);

9. „Metođe", na teritoriji opštine Brus, površine od 117,6 ha, na državnom zemljištu; osnovne vrednosti lokaliteta su ekosistemska raznolikost biljnih zajednica, kao i floristička složenost; zbog složenosti i mozaičnosti mikroreljefa, javlja se veći broj različitih i veoma interesantnih smrčevih i bukovih zajednica, vegetacija ostenjaka, kao i niz retkih i reliktnih vrsta; na lokalitetu su objekti geonasleđa - profil mermerisanih krečnjaka i dolomita, vrelo Gvozdac i gejzir Gvozdac; na lokalitetu se nalazi kultno mesto Metođe;

10. „Jelak" (Panićki jelak), na teritoriji opštine Brus, površine od 59,9 ha, na državnom zemljištu; osnovnu vrednost predstavlja mešovita šumska zajednica tise i jele (Taho-Abietum); značaj šumskog ekosistema je u autohtonosti nastanka i mikrorefugijalnom staništu tise (Tahus baccata), reliktne biljne vrste koja se u Nacionalnom parku Kopaonik nalazi samo na ovom mestu; lokalitet je i stanište značajnih insekata (posebno iz Familia Cerambucidae: Morimus funereus Mulsant 1863, na IUCN listi, u evropskoj Crvenoj listi); na lokalitetu se nalazi objekat geonasleđa - profil mermerisanih krečnjaka i dolomita;

11. „Duboka" - opština Brus, površine od 144,0 ha, na državnom zemljištu; osnovnu vrednost lokaliteta čini bogatstvo biljnih zajednica, među kojima se izdvaja reliktna zajednica bukve sa šašikom (Seslerio-Fagum), u okviru koje su izdvojene dve subasocijacije (tupicum i ostruetosum); za nauku je posebno interesantna zajednica sa crnim grabom (Ostruo-Seslerio-Fagetum, na Kopaoniku nađena jedino na ovom lokalitetu) i reliktna zajednica planinskog javora sa subalpskom bukvom (Aceri heldreichii-Fagetum subalpinum, retka ne samo na Kopaoniku već i na drugim mestima u Republici Srbiji); na lokalitetu su objekti geonasleđa: profil sa akordeon naborima i vrelo Duboke, kao i deo arheološkog lokaliteta „Duboka"; na lokalitetu se nalazi i deonica ponorskog vodotoka Duboke;

12. „Jelovarnik" - teritorija opština Brus, površine od 66,4 ha, na državnom zemljištu; glavno obeležje lokalitetu daje istoimeni kaskadni vodopad visine 75 m; oko vodopada su šume bukve (Fagetum montanum), bukve i smrče (Piceo fagetum), bukve, smrče i jele (Piceo-Fago-Abietatum) i smrčeve šume (Picetum ehcelsae), koje su klimazonalno uslovljene; iznad njih razvijena je klimaregionalna zajednica borovnice, niske kleke i subalpske smrče, kao i zajednice tipca i metličaste vlasulje; na lokalitetu raste ljiljan (Lilium martagon), zaštićena biljna vrsta, kao i orhideja; karakteristične ptice na lokalitetu su planinska pliska (Motacilla cinerea), bela pliska (Motacilla alba), vodenkos (Cinklus cinklus), siva senica (Parus palustris), rusi svračak (Lanius collurio), carić (Troglodytes troglodytes), zimovka (Purrhula purrhula) i druge; predstavlja i stanište značajnih insekata; na lokalitetu je objekat geonasleđa - vodopad Jelovarnik;

13. „Suvo rudište”, teritorija opštine Brus, površine od 48,6 ha, na državnom zemljištu; lokalitet predstavlja tipičan visokoplaninski predeo iznad zone smrčevih šuma sa klimaregionalnom žbunastom zajednicom borovnice, niske kleke i subalpske smrče i zajednicom tipca i metličaste vlasulje; predstavlja stanište značajnih insekata (posebno iz Familia Carabidae: Trechus priapus serbicus Apfelbeck, 1903, stenoendemična podvrsta Kopaonika i iz Familia Staphulindae: Lathrobium kopaunikanum Rambousek, 1928, endemit Srbije); na lokalitetu su objekti geonasleđa - cirk Krčmar i izvor Krčmar voda.

Tabela III-1: Bilans površina u I stepenu zaštite

Vrsta prostorne jedinice	Oznaka	I stepen zaštite (naziv)	Površina (ha)
Lokalitet	1.	Barska reka	87,0
	2.	Kozje stene	485,9
	3.	Jankove bare	106,7
	4.	Samokovska reka	71,2
	5.	Vučak	66,2
	6.	Mrkonja	29,9
	7.	Gobelja	127,7
	8.	Bele stene	59,8
	9.	Metođe	117,6
	10.	Jelak	59,9
	11.	Duboka	144,0
	12.	Jelovarnik	66,4
	13.	Suvo rudište	48,6
		Ukupno	1.470,9

Planska rešenja za zonu sa režimom zaštite I stepena usmerena su ka očuvanju i spontanoj restauraciji „divljine” za naučne, obrazovne i opštekulturne potrebe, bez privrednih aktivnosti, korišćenja prirodnih resursa i sa ograničenom posetom.

U zoni sa režimom zaštite I stepena postoje nekategorisani, prevashodno šumski putevi, uređene pešačke staze, skijaški putevi i drugi postojeći elementi rekreativne infrastrukture i prezentacije prirodnih vrednosti, prostori od interesa za zaštitu objekata kulturnog nasleđa i narodnog graditeljstva, kao i prostori od interesa za zaštitu objekata i pojava geonasleđa, ukupne površine 40 ha. Na tim prostorima primenjuje se režim koji je primeren potrebama istraživanja, konzervacije, uređenja i prezentacije prirodnih dobara i kulturnih vrednosti.

2) zona sa režimom stepena zaštite II sa sledećim prostornim jedinicama: jedna predeona celina sa tri podceline, dva lokaliteta i jedan lokalitet sa dve podceline; uglavnom obuhvata delove rečnih basena, odnosno izvorišne čelenke, rečne doline i klisure vodotoka u Nacionalnom parku, kao i manje delove na visokim planinskim stranama i grebenima; ukupne površine 3.600,4 ha, pojedinačne površine od 30 do 2570 ha (Tabela III-2), i to:

1. Predeona celina „Slivovi Barske i Samokovske reke, Rečice i Gobeljske reke”, na teritoriji opštine Raška, sa tri podceline, ukupne površine 3.078,6 ha:

a) Podcelina 1a (Klisura Samokovke), površine 201,8 ha, obuhvata klisuru Samokovske reke na delu koji nije pod režimom zaštite I stepena u okviru lokaliteta „Kozje stene”;

b) Podcelina 1b (Gobeljska reka), površine 305,3 ha, obuhvata dolinu Gobeljske reke nizvodno od lokaliteta sa režimom zaštite I stepena „Gobelja”, sa kojim se neposredno graniči na južnoj strani, a okružuje i lokalitet „Mrkonje” sa režimom zaštite I stepena;

v) Podcelina 1v (Basen Samokovske i Barske reke), površine 2.571,5 ha, obuhvata izvorišni deo sliva odnosno basen Samokovske reke, odnosno Ravni Kopaonik i basen Barske reke;

2. Lokalitet „Na Pančićevom vrhu”, na teritoriji opštine Brus i Raška, površine 28,9 ha, obuhvata visokoplaninske pašnjake na severnim padinama Suvog rudišta, severoistočno od Pančićevog vrha;

3. Lokalitet „Duboka”, na teritoriji opštine Brus, površine 167,5 ha, obuhvata srednji deo doline reke Duboke koji nije pod režimom zaštite I stepena u okviru istoimenog lokaliteta „Duboka”;

4. Lokalitet „Jaram - Brzećka reka”, na teritoriji opštine Brus, sa dve podceline, ukupne površine 268,6 ha:

a) Podcelina 4a (Jaram), površine 59,1 ha, obuhvata izvorišni deo klisure Brzećke reke, između lokaliteta „Gvozdac”, „Široki do” i „Veliki do”; na severu i istoku graniči se sa lokalitetima „Bele stene” i „Metođe” pod režimom zaštite I stepena;

b) Podcelina 4b (Brzećka reka), površine 209,5 ha, obuhvata donji deo klisure Brzećke reke, između Oštre čuke na desnoj i Vrletnice i Bregova na levoj strani doline; na jugozapadnoj strani graniči se sa lokalitetom „Jelak” pod režimom zaštite I stepena;

5. Lokalitet „Pančićev vrh”, na teritoriji opštine Brus, površine 56,8 ha, obuhvata planinske pašnjake na severoistočnoj strani Suvog rudišta, istočno od Pančićevog vrha, iznad izvorišne čelenke potoka Jelovarnik.

Tabela III-2: Bilans površina u II stepenu zaštite

Vrsta prostorne jedinice	Oznaka	II stepen zaštite (naziv)	Površina (ha)
Predeona celina	1.	Slivovi Barske, Samokovske reke, Rečice i Gobeljske reke	3.078,6
	Podcelina 1a	Klisura Samokovke	201,8
	Podcelina 1b	Gobeljska reka	305,3
	Podcelina 1v	Basen Barske i Samokovske reke	2.571,5
Lokalitet	2.	Na Pančićevom vrhu	28,9
	3.	Duboka	167,5
	4.	Jaram - Brzećka reka	268,6
	Podcelina 4a	Jaram	59,1
	Podcelina 4b	Brzećka reka	209,5
	5.	Pančićev vrh	56,8
		Ukupno	3600,4

Na području Nacionalnog parka, izvan navedenih prostornih jedinica sa režimom zaštite II stepena rezerviše se prostor za potrebe zaštite, prezentacije i uređenja lokaliteta sa objektima geonasleđa (geološkim, geomorfološkim i hidrološkim), odnosno spomenika prirode, zatim staništa strogo zaštićenih vrsta i lokaliteta od značaja za zaštitu faune, kao što su hranilišta i drugo, arheološki lokaliteti i druga mesta i objekti sa kulturnim vrednostima, ukupne orijentacione površine od oko 120 ha, na kojima će se primenjivati režim zaštite II stepena. Ovi lokaliteti će se preciznije prostorno identifikovati planom upravljanja Nacionalnog parka, kojim će se utvrditi i mere njihovog očuvanja, prezentacije i uređenja i funkcionisanja.

Predlaže se da se za dva spomenika prirode u granicama Nacionalnog parka (stabla jele i smrče u Gobeljskoj reci, opština Raška), proglašena opštinskim odlukama 1997. godine, preispita formalni zaštitni status, odnosno od strane Zavoda za zaštitu prirode Srbije predloži ukidanje tih akata, a očuvanje i prezentacija ovih spomenika - stabala, koja se nalaze u zoni sa režimom zaštite II stepena, vrši kroz redovne aktivnosti upravljača Nacionalnog parka Kopaonik.

Planska rešenja za zone II stepena zaštite su usmerena ka očuvanju i unapređenju stanja šuma, staništa posebno značajnih divljih vrsta i njihovih zajednica, optimalnom upravljanju populacijama tih vrsta, očuvanju i prezentaciji reprezenata geo-nasleđa, očuvanju i skladnom uređenju celine ambijentalnih vrednosti (stara seoska naselja, objekti i oblici tradicionalnog graditeljstva i života, očuvanje integriteta prostora u kojima se nalaze spomenici kulture, arheološka mesta i kulturno-istorijske celine).

3) zona III stepena zaštite, obuhvata preostali deo Nacionalnog parka (koji nije obuhvaćen zonama I i II stepena zaštite), površine 7.007,9 ha; ova zona raspolaže vrednostima predeonog, biološkog i geodiverziteta, prvenstveno je u funkciji obezbeđenja celovitosti područja Nacionalnog parka, i na kojoj se predviđaju selektivno i ograničeno korišćenje prirodnih resursa, aktivnosti na razvoju funkcija, očuvanju i prezentaciji vrednosti Nacionalnog parka, očuvanju i unapređenju životne sredine i kulturno-istorijskih vrednosti, izgradnja i održavanje turističke infrastrukture i suprastrukture, izgradnja druge prateće infrastrukture, poboljšanje ekonomskog stanja i uslova života lokalnog stanovništva, razvoj drugih delatnosti zasnovanih na principima održivosti.

Ukupna površina pod režimom zaštite I stepena iznosiće 1.470,9 ha (12% prostora pod zaštitom prirodnih vrednosti), sa režimom zaštite II stepena 3.600,4 ha (30%), dok će dominantni deo zaštićenog prostora, na površini 7.007,9 ha (58%) biti u režimu zaštite III stepena. (Tabela III -3).

Tabela III-3: Bilans površina prema zonama zaštite Nacionalnog parka

Zone zaštite	%	Površina u ha
I - stepen	12,2	1470,9
II - stepen	29,8	3600,4
III - stepen	58,0	7007,9
Ukupno	100,00	12079,2

1.2. Zaštita prirodnih vrednosti na preostalom delu područja Prostornog plana

Na preostalom delu područja Prostornog plana (van obuhvata Nacionalnog parka) pod zaštitom ostaje Spomenik prirode „Dva stabla javora - Kriva Reka”, starosti oko 300 godina, u porti crkve Sv. Petra i Pavla (1.170 m n.v.), KO Kriva Reka, opština Brus, proglašen opštinskom odlukom 1997. godine.

Rezervat „Ravnica”, na teritoriji opštine Raška, u GJ „Kremićke šume” nema status zvanično proglašenog zaštićenog područja na osnovu zakona kojim se uređuje zaštita prirode, već je ustanovljen prostornim planom Nacionalnog parka iz 1989. godine za strogi prirodni rezervat sa režimom zaštite I stepena. Javno preduzeće „Srbijašume” se u šumskim osnovama i praksi gazdovanja ophodi sa tom površinom kao rezervatom. Predlaže se da se status ovog

lokaliteta reši u postupku predviđenim zakonom koji uređuje zaštitu prirode, na osnovu stručne valorizacije i vrednovanja koje će obaviti nadležna ustanova, Zavod za zaštitu prirode Srbije.

1.3. Režimi zaštite prirodnih vrednosti

Za utvrđivanje mera zaštite odnosno zabrana i ograničenja radova i aktivnosti na delovima područja Nacionalnog parka Kopaonik sa režimima zaštite I, II i III stepena merodavan je, na prvom mestu, član 10. Zakona o nacionalnim parkovima, kojim je određeno da se zabrane i ograničenja utvrđuju planom upravljanja nacionalnim parkom i propisima kojima se uređuje zaštita prirode (Zakon o zaštiti prirode i Uredba o režimima zaštite („Službeni glasnik RS”, broj 31/12)). Te mere utvrđuju se planom upravljanja za konkretno područje nacionalnog parka a spomenuti propisi predstavljaju materijalni izvor prava za njihovo određivanje. Plan upravljanja nema slobodu da zabrane i ograničenja iz tih propisa primeni u liberalnijem obliku, ali može, u stručnom i pravnom okviru koji će formirati subjekti izrade i donošenja plana upravljanja, imati strožije režime zaštite, shodno članu 35. stav 13. Zakona o zaštiti prirode kojim je utvrđeno da se u nacionalnom parku mogu, „zabraniti radovi i aktivnosti koji su u režimima zaštite iz ovog člana ograničeni”. Takođe, u članu 10. stav 3. Zakona o nacionalnim parkovima propisano je da plan upravljanja i prostorni plan nacionalnog parka ne smeju biti u suprotnosti. S obzirom da u vezi oba dokumenta Vlada donosi akte (u prvom slučaju kroz davanje saglasnosti, a u drugom - donošenjem uredbe o utvrđivanju prostornog plana), a da Prostorni plan Nacionalnog parka Kopaonik prethodi planu upravljanja, za uspostavljene zone zaštite Nacionalnog parka diferencirane mere zaštite, korišćenja i uređenja po režimima zaštite utvrđene su na osnovu akta o uslovima zaštite prirode koji je izdao Zavod za zaštitu prirode Srbije.

1.3.1. Režim zaštite I stepena

U Nacionalnom parku Kopaonik, u prostornim jedinicama sa režimom zaštite I stepena, propisuju se sledeće mere zaštite:

a) zabrana:

- korišćenja prirodnih resursa i izgradnje objekata;

b) ograničavanje drugih radova i aktivnosti osim sledećih:

- naučna istraživanja i praćenje prirodnih procesa, uključujući i postavljanje sredstava, odnosno instrumenata i opreme za merenje, daljinsko praćenje i audio-vizuelno snimanje,

- kontrolisane posete u obrazovne, rekreativne i opštekulturne svrhe,

- sprovođenje zaštitnih, sanacionih i drugih neophodnih mera u slučaju požara, elementarnih nepogoda i udesa, pojava biljnih i životinjskih bolesti i prenamnožavanja štetočina,

- uklanjanje kasetnih bombi i drugih neeksplodiranih bojnih sredstava iz NATO bombardovanja,

- obeležavanje granica prirodnih i kulturnih vrednosti,

- postavljanje sredstava tehničke zaštite i video nadzora na granicama.

Na području Nacionalnog parka u zonama sa režimom zaštite I stepena utvrđuju se najstrožije mere, zabrane i ograničenja kojima se isključuju sve aktivnosti u prostoru i korišćenje prirodnih resursa, osim kontrolisanih aktivnosti naučnog rada, ograničene edukacije, ograničene i kontrolisane prezentacije posetiocima, sprovođenja zaštitnih, sanacionih i drugih neophodnih mera u slučaju požara, elementarnih nepogoda i udesa, pojava biljnih i životinjskih bolesti i prenamnožavanja štetočina, uz saglasnost nadležnog ministarstva. Poseta u opštekulturne rekreativne svrhe obavezno se odvija u pratnji ovlašćenog lica upravljača Nacionalnog parka, ili samostalno sa posebnom dozvolom upravljača.

Sve nepokretnosti obuhvaćene režimom zaštite I stepena su u javnoj, odnosno državnoj svojini kako bi se ovaj režim mogao sprovoditi.

1.3.2. Režim zaštite II stepena

U prostornim jedinicama sa režimom zaštite II stepena, propisuju se sledeće mere zaštite:

a) zabrana:

- izgradnje industrijskih i rudarskih objekata, asfaltnih baza, objekata za promet derivata nafte i tečnog naftnog gasa, vetrogeneratora, solarnih elektrana i elektrana na čvrsta, tečna i gasovita goriva,

- izgradnje trgovinskih i zanatskih objekata, skladišta, magacina i hladnjača,

- izgradnje objekata turističkog smeštaja, ugostiteljstva, žičara, uređenja alpskih ski staza i helidroma,

- izgradnje stočarskih i živinarskih farmi i objekata za farmsko gajenje divljači,

- izgradnje stambenih i porodičnih objekata za odmor,

- eksploatacije mineralnih sirovina, treseta i materijala rečnih korita,

- primene hemijskih sredstava u poljoprivredi i šumarstvu,

- preoravanja prirodnih travnjaka, unošenja invazivnih alohtonih vrsta i unošenja vrsta stranih za divlji biljni i životinjski svet planine Kopaonik u istorijsko doba;

b) ograničavanje drugih radova i aktivnosti osim sledećih:

- delatnosti lovstva na zaštiti i unapređivanju populacija divljači i staništa, sanitarni odstrel i odstrel divljači u slučaju neposredne ugroženosti života i zdravlja ljudi i imovine,

- delatnosti zaštite i održivog korišćenja ribljeg fonda na unapređivanje populacija autohtonih vrsta riba i ribolov u naučnoistraživačke svrhe,

- delatnosti šumarstva na gazdovanju šumama i šumskim zemljištem utvrđenim osnovom razvoja šuma kojima se kroz pravilne mere obnove i nege obezbeđuje poboljšanje sastava, strukture i zdravstvenog stanja šumskih ekosistema, zastupljenost viših uzgojnih tipova i većih debljinskih razreda i kvalitet drveta, očuvanje raznovrsnosti i izvornosti drveća, žbunja i ostalih biljnih i životinjskih vrsta u šumskim sastojinama, smanjeni obim seče i povećanje vremena ophodnje u odnosu na redovno gazdovanje šumama, redovno održavanje veštački podignutih sastojina, sakupljanja gljiva, divljih biljnih i životinjskih vrsta bez njihovog stavljanja u promet,

- održavanje, rekonstrukcija i rehabilitacija postojećih javnih i nekategorisanih puteva i objekata u funkciji puteva,

- uređenje pešačkih, biciklističkih i nordijskih ski staza, staza za uzgoj i osmatranje divljači i sakupljanje šumskih proizvoda, vidikovaca, odmorišta, skloništa od nevremena i dnevnih bivaka,

- održavanje i rekonstrukcija postojećih objekata vodosnabdevanja, odvođenja otpadnih voda i snabdevanja električnom energijom,

- izgradnja malih objekata za potrebe upravljanja Nacionalnim parkom i zaštite i prezentacije prirodnih i kulturnih vrednosti,

- održavanje postojećih pregrada i vodozahvata, izgradnja niskih brana za miniakumulacije na Samokovskoj, Barskoj i Gobeljskoj reci, odnosno njihovim sastavnicama i pritokama, isključivo za potrebe vodosnabdevanja i protivpožarne zaštite i nekomercijalne proizvodnje električne energije (za sopstvene potrebe upravljača Nacionalnog parka).

Lokalitet „Na Pančićevom vrhu”, površine 28,90 ha, na teritoriji opština Raška i Brus, na kome je Zakonom o nacionalnim parkovima utvrđen režim zaštite II stepena, obuhvata prostor na kome postoje ili su planirane žičare i staze od posebnog značaja za povezivanje javnog skijališta kao celine, objekti u neposrednoj funkciji žičara i pratećoj funkciji odmora skijaša i drugih posetilaca, otvoreni kop napuštenog rudnika i druge površine degradiranog zemljišta, sa stanovišta prirodnih vrednosti i mogućnosti sprovođenja mera zaštite ne ispunjava ključne uslove očuvane prirode u obliku poludivljine koji važe za zonu odnosno druge prostorne jedinice sa režimom zaštite II stepena u Nacionalnom parku Kopaonik. Iz navedenih razloga, državni organi i institucije zaduženi ili uključeni u izradu prostornog plana posebne namene i plana upravljanja nacionalnog parka, kao i detaljnu katastarsku identifikaciju granica zaštite, saglasni su da se u daljem postupku izrade spomenute dokumentacije (prostornog plana i plana upravljanja) lokalitet „Na Pančićevom vrhu” tretira shodno svojim stvarnim prirodnim obeležjima i vrednostima i postojećim i planiranim antropogenim elementima, te da se u ovom lokalitetu iz mera režima zaštite II stepena izuzme prostor na kome postoje ili su planirane ski staze i žičare i objekat vidikovca sa restoranom u sklopu izlazne stanice, uz uslov njegovog potpunog infrastrukturnog opremanja, posebno u pogledu ekološki bezbedne evakuacije otpadnih voda. U sklopu odgovarajućih izmena zakona trebalo bi navedeni problem i formalno do kraja rešiti, time što će ovaj lokalitet steći status zone Nacionalnog parka sa režimom zaštite III stepena.

Na području Nacionalnog parka u zonama sa režimom zaštite II stepena uspostavlja se ograničeno i strogo kontrolisano korišćenje prirodnih bogatstava i aktivnosti (izgradnje i korišćenja) u prostoru u meri koja ne ugrožava prirodna staništa, ekosisteme i druge primarne vrednosti zaštićenog područja kao što su geonasleđe i predeo. Zona sa režimom zaštite II stepena podrazumeva upravljačke intervencije u cilju restauracije, revitalizacije, prezentacije i ukupnog unapređenja stanja zaštićenog područja.

Dozvoljena je planska i kontrolisana gradnja infrastrukture i uređenje prostora za potrebe prezentacije prirodnih i kulturnih vrednosti i rekreacije, osim žičara i staza alpskog skijališta, održavanje i rekonstrukcija puteva i komunalne infrastrukture, elektroprivrednih, vodoprivrednih i šumarskih objekata, uz obavezu kontrolisanog eliminisanja čvrstog otpada i obezbeđenja sanitarno bezbednog prikupljanja i evakuacije otpadnih voda, konzervacija ili obnavljanje bačišta, vodenica i drugih objekata narodnog graditeljstva.

Omogućava se plansko uređenje prostora za potrebe javnog turističko-rekreativnog korišćenja prostora, čuvanja, održavanja i prezentacije vrednosti zaštićenog područja (objekti za čuvare, vidikovci, eko-učionice na otvorenom, nadstrešnice za sklanjanje od nevremena - koji se grade kao rustični objekti, kao i izletničke, ribolovne, pešačke, planinarske i biciklističke staze, odnosno tokom zime, kao nordijske ski staze - uz postavljanje informativnih punktova i markiranje staza, i drugo).

Korišćenje i uređenje poljoprivrednog zemljišta biće zasnovano na poštovanju propisanih uslova zaštite i preduzimanja odgovarajućih antierozionih mera, poljoprivrednih aktivnosti usmerenih ka zaštiti livadsko-pašnjačkih ekosistema i valorizaciji specifičnih prirodnih pogodnosti za razvoj pašnjačkog stočarstva, integralne/organske proizvodnje voća i mestimično retkih vrsta žita, razvoj pčelarstva i uzgoj lovne divljači.

Režim zaštite II stepena u gazdovanju šumama podrazumeva poboljšanje strukture, kvaliteta i zdravstvenog stanja sastojina i jačanje opštekorisnih funkcija šume, koje će se detaljno utvrditi planom upravljanja Nacionalnog parka, osnovama i programima razvoja šuma Nacionalnog parka. Aktivnosti lova i ribolova se ograničavaju samo na gajenje i zaštitu lovnog i ribljeg fonda. Dozvoljeno je korišćenje lokalnih izvorišta površinskih i podzemnih voda za potrebe vodosnabdevanja, uz obavezno ustanovljavanje zona i sprovođenje režima sanitarne zaštite izvorišta u skladu sa Pravilnikom o načinu određivanja i održavanja zona sanitarne zaštite izvorišta vodosnabdevanja („Službeni glasnik RS”, broj 92/08).

Zabranjuje se eksploatacija mineralnih sirovina, formiranje deponija komunalnog otpada, ispuštanje opasnih i štetnih materija, kao i vršenje drugih radnji koje mogu ugroziti vrednosti u zoni sa režimom zaštite II stepena Nacionalnog parka.

Prihvatljivost navedenih izuzetaka od zabrane izgradnje ili vršenje delatnosti i aktivnosti koje se ograničavaju konkretno se proverava kroz stratešku procenu uticaja na životnu sredinu za rešenja koja su predmet Prostornog plana, odnosno kroz druge na zakonu zasnovane instrumente u fazi njegove primene.

1.3.3. Režim zaštite III stepena

U prostornim jedinicama sa režimom zaštite III stepena, propisuju se sledeće mere zaštite:

a) zabrana:

- izgradnje industrijskih i rudarskih objekata, asfaltnih baza, vetrogeneratora, elektrana na čvrsta, tečna i gasovita goriva i komercijalnih solarnih elektrana, uslužnih skladišta, magacina, hladnjača i vikend objekata;

- eksploatacije mineralnih sirovina, treseta i materijala rečnih korita,

- preoravanja prirodnih travnjaka, unošenja invazivnih alohtonih vrsta,

- obrazovanja deponija i drugih objekta za upravljanje otpadom;

b) ograničavanje drugih radova i aktivnosti osim sledećih:

- izgradnja objekata turističkog smeštaja, ugostiteljstva i pratećih usluga i funkcija turističkog centra, izgradnja infrastrukture, uređenje i održavanje staza alpskog skijališta, izgradnja druge turističke odnosno rekreativne, saobraćajne, elektroenergetske i komunalne infrastrukture, objekata za potrebe upravljanja Nacionalnim parkom i zaštite i prezentacije prirodnih i kulturnih vrednosti, u skladu sa ciljevima zaštite i održivog korišćenja prirodnih vrednosti, zaštite životne sredine i nosećim kapacitetom prostora, a prema prostornom i urbanističkom planu i drugoj zakonom propisanoj dokumentaciji i uz ključni princip očuvanja i što manjeg oštećivanja i seče šume pri planiranju, detaljnom projektovanju i izgradnji objekata i uređenju prostora,

- delatnosti šumarstva, lovstva i zaštite i održivog korišćenja ribljeg fonda na redovnom gazdovanju šumama i šumskim zemljišta, kontrolisano sakupljanje i korišćenje ostalih šumskih proizvoda i divljih vrsta gljiva, biljaka i životinja, zaštitu i unapređenje populacija divljači i staništa i zaštitu i unapređenje populacija autohtonih vrsta riba uz aktivnosti rekreativnog ribolova, na stručno i naučno verifikovan način, prema dokumentima propisanim merodavnim zakonima,

- delatnosti poljoprivrede, prvenstveno tradicionalno stočarstvo sa pašarenjem i košenjem prirodnih i veštačkih livada, manje na voćarstvo i ratarstvo, uz preporuku minimalne upotrebe veštačkih đubriva, kao i izbegavanje ili minimalnu upotrebu hemijskih sredstava za zaštitu bilja za čije je korišćenje neophodna saglasnost ministarstva nadležnog za poslove zaštite životne sredine.

Na području Nacionalnog parka sa režimom zaštite III stepena uspostavlja se selektivno i kontrolisano gazdovanje prirodnim resursima, sa planskom izgradnjom objekata i drugim aktivnostima u prostoru kojima se ne vrši značajan nepovoljan uticaj na kvalitet životne sredine, biološku, geološku i predeonu raznovrsnost na području Nacionalnog parka.

U ovom režimu omogućava se razvoj agroekološke poljoprivrede, zaštita i unapređenje šuma, sanitarni lov i rekreativni ribolov uz ekološki odgovorno i održivo upravljanje populacijama divljači i autohtonog ribljeg fonda, plansko uređenje i komunalno opremanje turističkog centra i alpskog skijališta, planska izgradnja objekata turističkog smeštaja (u skladu sa pravilima utvrđenim Prostornim planom), tehničke infrastrukture, lovačkih, šumarskih i hidro-tehničkih objekata, elektroenergetske, saobraćajne, vodoprivredne i telekomunikacione infrastrukture.

Zabranjuje se izgradnja novih vikend i porodičnih kuća za odmor. Mogućnost za zadržavanje i ozakonjenje postojećih vikend kuća utvrđuje se urbanističkim planom za turistički kompleks i deo turističkog naselja na području Prostornog plana u granicama Nacionalnog parka iz dela V. 2.1. ovog Prostornog plana, odnosno

detaljnom razradom u sklopu narednih izmena i dopuna ili izrade novog Prostornog plana. Uslov za utvrđivanje mogućnosti za zadržavanje i ozakonjenje vikend kuća je njihova prenamena u objekte za turistički smeštaj.

Za sve objekte koji na bilo koji način mogu da ugroze izdanske i površinske vode, mora se obezbediti sanitarno bezbedno prikupljanje i prečišćavanje ili odvođenje otpadnih voda, što uslovljava realizaciju kanalizacionih sistema i odgovarajućih postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, odnosno, tamo gde to nije racionalno ni izvodljivo, izgradnju i uređenje nepropusnih septičkih jama uz organizovanje službe koja će se starati o njihovom pražnjenju.

Čvrsti otpad poreklom sa područja Nacionalnog parka odvozi se i deponuje izvan tog područja.

Eksploatacija mineralnih sirovina nije dozvoljena a otvoreni kopovi napuštenih rudnika će se sanirati i rekultivisati, odnosno urediti u skladu sa novim funkcijama koje se odrede za lokalitete.

1.4. Zaštita predeonih vrednosti

Mere zaštite utvrđene za zone sa režimom zaštite I, II i III stepena obezbeđuju očuvanje i unapređenje strukture, raznovrsnosti i estetike prirodnih i poluprirodnih (ruralnih) predela. Antropogeno izmenjeni predeli urbanizovanih zona turističkog centra i alpskog skijališta, gde se planiraju i nove aktivnosti izgradnje objekata i uređenja prostora, biće pod maksimalnom pažnjom u postupku usklađivanja urbanističkih planova sa Prostornim planom i ekološkog licenciranja projekata. Seča šume, degradacija travnih površina i erozija zemljišta na trasama skijaških staza će se svesti na najmanju moguću meru, a izgradnja žičara i drugih objekata infrastrukture prilagoditi po vrsti, veličini i izgledu da bi se sprečila dalja destrukcija predeonog lika kopaoničkih vrhova, grebena i prevoja i planinskih padina.

2. Turizam i rekreacija

2.1. Kapacitet prostora Nacionalnog parka za turizam i rekreaciju u odnosu na režime zaštite

Razvoj, uređenje i korišćenje područja Prostornog plana prioritetno su uslovljeni kriterijumima, uslovima i režimima zaštite i kulturološkog korišćenja Nacionalnog parka „Kopaonik”. Kriterijumi, uslovi i režimi zaštite i kulturološkog korišćenja Nacionalnog parka „Kopaonik” zasnovani su na održivom kapacitetu prostora zaštićenog područja, u čijoj evaluaciji se sintetizuju ekološke, kulturološke, socijalne i ekonomske komponente održivog razvoja područja Prostornog plana. Održivi kapacitet u navedenom smislu predstavlja maksimalni stepen korišćenja prostora sa minimalnim uticajima na prirodne i tradicionalno stvorene sredine, a uz optimalno očuvanje, unapređenje i revitalizaciju prirodnih i nepokretnih dobara, zdravlja i kvaliteta života lokalnog stanovništva, njegovog etno-identiteta, etno-tradicije i proizvodnje u kontekstu razvoja savremenog planinskog turizma i komplementarnih aktivnosti.

Održivi kapacitet prostora Nacionalnog parka „Kopaonik” meri se maksimalnim brojem jednovremenih korisnika koji se jednovremeno mogu naći u ovom prostoru. Broj ovih korisnika zasada je najveći u zimskom periodu na afirmisanim motivima alpskog skijanja, dok je u letnjem periodu još uvek manji, budući da nema izrazitije afirmisanih motiva tražnje (izleti, planinarenje, sportsko-rekreativne aktivnosti u kompleksima Turističkog centra i dr.). Iskustva u Alpima i drugim svetskim planinskim centrima ukazuju da je letnja sezona zbog dužeg trajanja i raznovrsnijih motiva plodonosnija od zimske. S druge strane, ugrožavanje prirode Nacionalnog parka „Kopaonik” moguće je najviše u letnjem periodu, u vreme pune aktivnosti biljnog i životinjskog sveta, koji je u velikoj meri fizički dostupan posetiocima. Nasuprot tome, u zimskom periodu priroda Nacionalnog parka „Kopaonik” pod snegom, sa ograničenim aktivnostima biljnog i životinjskog sveta i sa ograničenim saobraćajnim pristupom, ne može biti ugrožena kao u letnjem periodu i pored moguće većeg kapaciteta na manjem delu prostora.2

Vodeći se prioritetnim načelom zaštite prirode Nacionalnog parka „Kopaonik” i realnom budućom dominacijom letnjeg planinskog turizma, utvrđuje se letnji održivi kapacitet Nacionalnog parka „Kopaonik”, kao osnova za koncipiranje celogodišnje turističke ponude za stacionarne i izletničke korisnike. Celogodišnja ponuda zasnovana je na kapacitetima turističke infrastrukture, posebno zimske, čiji su kvalitetni sadržaji mogući samo na visokim planinama. Zato se po svetskim iskustvima turistički kapacitet visokih planina utvrđuje na osnovu kapaciteta alpskog skijališta i poligona ostalih zimskih sportova, pod uslovom da ne premašuje letnji kapacitet planinske prirode.

---

2 Dabić, G. (2020). Planiranje održivog prostornog razvoja planinskog turizma u Evropi i Srbiji, Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, Posebna izdanja 90, Beograd

Milijić, S. (2015). Održivi razvoj planinskih područja Srbije, Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, Posebna izdanja 77, Beograd

Održivi granični kapacitet prostora Nacionalnog parka „Kopaonik” izražen je maksimalnim zbirom glavnih korisnika - stacionarnih turista/turističkih ležaja, dnevnih izletnika (sa područja Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik” i iz bližeg okruženja) i zaposlenih. Ostali korisnici - osoblje JP „Nacionalni park Kopaonik”, istraživači i dr., malobrojni su i uklapaju se u glavne korisnike. U zimskom periodu, stacionarni turisti u Nacionalnog parka „Kopaonik” dele se na alpske skijaše (koji učestvuju sa 70%) i neskijaše sa nordijskim skijašima (koji učestvuju sa 30%), dnevni izletnici se dele takođe na alpske skijaše (70%) i neskijaše sa nordijskim skijašima (30%), a zaposleni se računaju sa 20% od broja stacionarnih turista, uključujući dodatni broj zaposlenih u

servisima van smeštaja. Kapacitet alpskih skijaša u Nacionalnom parku „Kopaonik” određen je na osnovu plana alpskog skijališta.

Za određivanje graničnog kapaciteta područja Nacionalnog parka „Kopaonik” usvojeni su sledeći normativi: 0,5 korisnika po hektaru (ili jedan korisnik na 2 ha) u zoni sa režimom zaštite I stepena; 1,5 korisnik po hektaru (ili tri korisnika na 2 ha) u zoni sa režimom zaštite II stepena; i 3,5 korisnika po hektaru (ili sedam korisnika na 2 ha) u zoni sa režimom zaštite III stepena. Primenom navedenih normativa, utvrđeni su sledeći granični kapaciteti prostora Nacionalnog parka od 12.079,2 ha po ustanovljenim zonama zaštite:

- u zoni zaštite I stepena, na ukupnoj površini od 1.470,9 ha - do 700 jednovremenih korisnika;

- u zoni zaštite II stepena na ukupnoj površini od 3.600,4 ha - do 5.400 jednovremenih korisnika;

- u zoni zaštite III stepena na ukupnoj površini od 7.007,9 ha - do 24.500 jednovremenih korisnika;

- ukupno do 30.600 korisnika kao granični kapacitet Nacionalnog parka „Kopaonik”.

Korisnike područja Nacionalnog parka „Kopaonik” činiće:

- 18.500 stacionarnih turista/ležaja u kompleksima primarnog TC „Kopaonik” (od toga zimi 12.950 alpskih skijaša, ili 70% i 5.550 neskijaša i nordijskih skijaša, ili 30%);

- 6.936 dnevnih izletnika sa područja Prostornog plana van zone Nacionalnog parka „Kopaonik” i bližeg okruženja (od toga zimi 4.855 alpskih skijaša, ili 70% i 2.080 neskijaša i nordijskih skijaša, ili 30%);

- 3.700 zaposlenih u Nacionalnom parku „Kopaonik” (20% od broja ležaja i zaposleni van turističkog smeštaja);

to jest ukupno 29.136 korisnika (manje od graničnog kapaciteta Nacionalnog parka „Kopaonik”).

Nacionalni park „Kopaonik” će koristiti ukupno 25.436 turista, od toga 17.805 skijaša i 7.631 neskijaša i nordijskih skijaša. U Nacionalnom parku biće smešteno 10% zaposlenih (u okviru turističkog smeštaja).

Na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik” biće smešteno oko 6.000 dnevnih izletnika (u sekundarnim turističkim centrima i turističkim selima), a oko 1.000 će dolaziti iz bližeg okruženja.

Turistički smeštaj na području Nacionalnog parka „Kopaonik” načelno će sa 70% činiti osnovni a sa 30% komplementarni sadržaji, a na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik” sa oko 70% komplementarni, a sa oko 30% kapaciteti osnovnog smeštaja.

Turističko korišćenje prostora po zonama zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik” podrazumeva sledeće režime:

- u zoni zaštite I stepena - zimi kretanje na nordijskim skijama i krpljama, leti pešice, uvek u manjim grupama pod obaveznim nadzorom vodiča;

- u zoni zaštite II stepena - sa i bez vodiča, zimi nordijski i turno skijaši, na ograničenim, uređenim stazama jahači i zaprežne saonice, bez motornih sanki (sem službenih) i bez alpskog skijališta (sa izuzetkom kratkih deonica ski-staza i žičara na lokalitetu Pančićev vrh), leti ograničene izletničke i planinarske staze, jahanje, planinski biciklizam, poligoni ekstremnih sportova i dr., bez motornih vozila (sem službenih, poželjno sa elektromotorom), bez izgradnje sadržaja suprastrukture;

- u zoni zaštite III stepena - dozvoljene su sve planirane aktivnosti u okviru propisanog kapaciteta prostora - zimi alpsko i nordijsko skijalište (rekreativno i takmičarsko), parkovi i poligoni zimskih sportova, leti izletničke i planinarske staze, jahanje, planinski biciklizam, poligoni ekstremnih sportova, sportski parkovi i dr., uz izgradnju sadržaja turističke suprastrukture, saobraćajne i tehničke infrastrukture.

Na području Prostornog plana van Nacionalnog parka „Kopaonik” sa površinom od 20.405 ha, bez posebnih ograničenja, omogućen je smeštaj znatno većeg broja stacionarnih korisnika i dnevnih izletnika iz okruženja, ali je kapacitet od 31.900 stacionarnih turista utvrđen na osnovu obračunatih 6.936 dnevnih izletnika u Nacionalnom parku, na osnovu kapaciteta alpskog skijališta van Nacionalnog parka „Kopaonik” od 6.900 jednovremenih skijaša, a posebno na osnovu letnjih turističkih resursa sekundarnih turističkih centara i seoskih turističkih mesta.

2.2. Organizacija i uređenje prostora za funkcije Nacionalnog parka, turizam i rekreaciju

Koncepcija programa i organizacije sadržaja na području Prostornog plana zasnovana je na opredeljenju za turizam, rekreaciju i sport kao glavnu ekonomsku bazu obuhvaćenog područja i subregionalnog okruženja, uz primenu režima zaštite i kulturološkog korišćenja Nacionalnog parka.

Prema proceni ekološkog kapaciteta zaštićenog prostora, utvrđen je limit od oko 18.500 ležaja turizma visoke kategorije na teritoriji Nacionalnog parka, dok je težište turističkog smeštaja pomereno na područje Prostornog plana van granica Nacionalnog parka, na kome je predviđeno oko 32.000 ležaja. Razvoj turizma biće organizovan u primarnom TC Kopaonik na teritoriji Nacionalnog parka (18.500 ležaja u turističkim kompleksima - podcentrima Suvo rudište, Jaram, Srebrnac i Rendara, kao i u punktu Zaplanina), u sekundarnim turističkim centrima (27.000 ležaja u Jošaničkoj Banji, Lisini/Čajetini, Brzeću sa Gočmancem, Krivoj Reci i Belom Brdu) i naseljima sa turističkom funkcijom (4.900 ležaja) na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka.

Programom sadržaja u funkciji Nacionalnog parka, turizma i rekreacije na području Nacionalnog parka utvrđeni su kulturološki, turistički i drugi suprastrukturni sadržaji, po kategorijama podcentara/kompleksa, punktova i pojedinačnih objekata, uz raspored i osnovnu strukturu korisnika i zaposlenih graničnog kapaciteta Nacionalnog parka.

Sadržaji na području Nacionalnog parka po glavnim aktivnostima, programski se definišu sledećim kategorijama:

2.2.1. Sadržaji u funkciji upravljanja i prezentacije vrednosti Nacionalnog parka

Sadržaji u funkciji upravljanja očuvanjem, unapređenjem i zaštitom prirode, prirodnih vrednosti i nepokretnih kulturnih dobara Nacionalnog parka, naučnog istraživanja i istraživačke edukacije i prezentacije Nacionalnog parka putem poseta, kulturnih manifestacija, stručne i popularne informatike, kao i u funkciji neposrednog uređenja i kontrole vrednosti u režimu I i II stepena zaštite (pretežno u letnjem periodu), biće locirani u kompleksu Suvo rudište (Uprava Nacionalnog parka i Vizitor-centar) i na punktovima u okviru Nacionalnog parka.

Ovi sadržaji u Nacionalnom parku obuhvatiće sledeće organizacione celine:

1. Upravni sadržaji Nacionalnog parka: Centralna uprava Nacionalnog parka sa administracijom - sedište Javnog preduzeća „Nacionalni park Kopaonik”, u turističkom kompleksu Suvo rudište; upravni punktovi Nacionalnog parka; punktovi za kontrolno-čuvarsku službu koji će se utvrditi planom upravljanja zaštićenim područjem, sa preporukom da budu organizovani u okviru turističkog kompleksa Rendara, kao i na Kadijevcu i u Zaplanini; ulazne stanice Nacionalnog parka i službeni ulazi (glavne stanice - iznad Brzeća i Jošaničke Banje, sporedne stanice - iznad Lisine i Krive Reke, službeni ulazi - na svim ulazima službenih puteva u Nacionalnom parku);

2. Istraživački i istraživačko-edukativni sadržaji Nacionalnog parka, ukupnog kapaciteta do 200 jednovremenih korisnika: Istraživački centar Nacionalnog parka u okviru Vizitor-centra u turističkom kompleksu Suvo rudište (sa radnim prostorijama otvorenog i zatvorenog tipa, laboratorijama, manjim salama za skupove, informaciono-dokumentacionim centrom - biblioteka, depo uzoraka, računski centar, informativno-propagandnim centrom i odgovarajućim tehničkim servisom); i istraživački punktovi Nacionalnog parka na području Nacionalnog parka koji će se utvrditi planom upravljanja zaštićenim područjem, sa preporukom da budu organizovani u sklopu upravnih punktova na Rendari, Kadijevcu i u Zaplanini;

3. Kulturno-edukativni sadržaji Nacionalnog parka sa kapacitetom do 600 jednovremenih posetilaca: Muzej Nacionalnog parka „Kopaonik” u okviru Vizitor-centra u turističkom kompleksu Suvo rudište, sa reprezentativnom postavkom eksponata posebnih prirodnih vrednosti i nepokretnih kulturnih dobara (flora i fauna, istorija šumarstva, etnografska zbirka i drugo), muzejskim obeležjem života i rada Josifa Pančića i arboretumom; Tematski muzej na autentičnom lokalitetu posvećen geologiji i arheologiji starog rudarenja u galerijama zatvorenog rudnika Suvo rudište (u organizacionom sastavu Vizitor-centra).

Uz upravljanje i ostvarivanje očuvanja, zaštite i unapređenja vrednosti Nacionalnog parka, najznačajnija funkcija upravne organizacije Nacionalnog parka (sada Javno preduzeće „Nacionalni park Kopaonik”) je u organizovanju i realizaciji prezentacije Nacionalnog parka javnosti (kako najširoj - turističko-rekreativnoj i lokalnoj, tako i najužoj - naučno-istraživačkoj i istraživačko-edukativnoj), preko Vizitor-centra i u saradnji sa relevantnim akterima u turizmu. Predmet prezentacije je u animiranju, podsticanju i omogućavanju razumevanja, uvažavanja, uživanja i učešća javnosti u zaštiti i kulturološkom korišćenju vrednosti Nacionalnog parka. U tom smislu, prezentacija Nacionalnog parka će obuhvatiti različite vidove informisanja javnosti, edukacije posetilaca i lokalnog stanovništva i drugo. Svi vidovi prezentacije biće tematski organizovani i prilagođeni ciljnim grupama posetilaca i lokalnom stanovništvu. Informativno-edukativnu prezentaciju Nacionalnog parka organizovaće Vizitor-centar u kompleksu Suvo rudište - neposredno preko profesionalnih edukatora i vodiča i posredno u sadržajima Vizitor-centra, radi usmeravanja posetilaca na lokalitete, karakteristike, istorijat i druge pokazatelje glavnih vrednosti Nacionalnog parka (upoznavanje sa vrednostima, problemima njihove zaštite, uslovima i mogućnostima participacije u zaštiti i kulturološkom korišćenju i drugo), kao i vrednosti na preostalom delu područja Prostornog plana i njegovog bližeg okruženja. Neposredna prezentacija vrednosti Nacionalnog parka odvijaće se po tematskim programima na različitim itinererima prema prirodnim rezervatima, spomenicima prirode, vrednostima biodiverziteta, vrednostima starih rudišta, etno-vrednosti bačišta i tradicionalnih sela i drugo, kako na području Nacionalnog parka i preostalom delu područja Prostornog plana, tako i u okruženju područja Prostornog plana (srednjovekovna kulturna baština, kulturne i verske manifestacije i drugo). Za potrebe prezentacije Nacionalnog parka biće obezbeđeni diferencirani uslovi (zavisno od stepena zaštite Nacionalnog parka) organizovanog/grupnog i individualnog pristupa, kretanja, odmora, panoramskog i neposrednog razgledanja vrednosti Nacionalnog parka na planiranim itinererima, uz korišćenje specijalnih električnih vozila, zaprega, konja, planinskih bicikala, šinske železnice i gondola, kao i uz uređenje stajališta, zaklona, vidikovaca i drugo. Prezentacija i uređenje vrednosti Nacionalnog parka realizovaće se u skladu sa odredbama ovog Prostornog plana prema posebnom programu njegove prezentacije. Sadržaji u funkciji prezentacije vrednosti Nacionalnog parka na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka obuhvataju u prvom redu tematske muzejske zbirke - stari zanati u Lisini, istorijat korišćenja termomineralnih voda u Jošaničkoj Banji, etnografska zbirka u Krivoj Reci, flora, fauna i šumarstvo u Brzeću.

2.2.2. Sadržaji turizma i rekreacije u primarnom Turističkom centru na području Nacionalnog parka

Sadržaji turizma, rekreacije i sporta u okviru Nacionalnog parka i primarnog TC „Kopaonik”, namenjeni su posetiocima Nacionalnog parka i ostalim turistima i zasnovani su na celogodišnjoj ponudi planinskog sportsko-

rekreativnog turizma, ekološkog i drugih vidova kulturološkog turizma u okviru ponude turističkih kompleksa/podcentara i turističke ponude u prostoru.

Turistički kompleksi/podcentri obuhvataju: turistički smeštaj, sportsko-rekreativne objekte i objekte javnih servisa i službi (u funkciji turizma - ugostiteljstvo, trgovina, zanatski servisi, zdravstvo, uprava, kultura, verski objekti, zabava i drugo, a u zajedničkoj funkciji turizma i Nacionalnog parka - gorska služba spasavanja, komunalni servisi, protivpožarna služba, policijska stanica i dr. Sadržaji suprastrukture u okviru turističke ponude u prostoru (na skijalištima, izletničkim stazama i dr.) obuhvataju punktove i objekte u sklopu posebne turističke infrastrukture.

Kriterijumi za realizaciju sadržaja turizma TC „Kopaonik" na području Nacionalnog parka „Kopaonik" su: podizanje standarda postojećih i izgradnja novih objekata turističkog smeštaja visokog standarda (hoteli, apartmani i pansioni sa 4. i 5. zvezdica, uz pretvaranje postojećih odmarališta i vikend kuća u apartmane i pansione, odnosno zaustavljanje dalje izgradnje odmarališnih i vikend objekata, čime se redukuje postojeći broj ležaja i omogućava kontrola broja ležaja pri izgradnji ostalih kompleksa); podizanje standarda postojećih i izgradnja novih visoko standardnih objekata javnih službi i servisa, rekreacije i sporta, u okviru celogodišnje ponude kompleksa/podcentara i punktova, od istovremenog značaja i za funkcionisanje Nacionalnog parka „Kopaonik"; podizanje standarda postojećih sadržaja i ostvarivanje visoko standardne turističke ponude u prostoru (skijališta, izletničke staze i dr.), istovremeno u funkciji razvoja turizma i prezentacije Nacionalnog parka; organizovanje aktivnosti i uređenje prostora Nacionalnog parka „Kopaonik" za specifične vidove ekološke, etnološke i sportsko-rekreativne ponude u prostoru, uz specificiranje delova ili celih turističkih kompleksa i punktova za takve vidove ponude (etno selo, istraživački punkt i dr.); povećanje iskorišćenosti turističkih kapaciteta (na 240 dana uz minimum 60% zauzetosti) kroz proširivanje asortimana ponude i intenzivniju obradu tržišta tražnje; edukacija svih zaposlenih i korisnika prostora o održivom razvoju, zaštiti i korišćenju Nacionalnog parka, odnosno podizanje svesti posetilaca i lokalnih stanovnika o razvojnim resursima i vrednostima Nacionalnog parka „Kopaonik". Sadržajima su obuhvaćeni i svi zaposleni na području Nacionalnog parka „Kopaonik".

Ispunjenje funkcija, aktivnosti i sadržaji turizma, rekreacije i sporta, kao i ostalih navedenih aktivnosti na području Nacionalnog parka „Kopaonik", biće organizovano po sledećim celinama i programima.

Turistički kompleks „Suvo Rudište" na teritoriji opštine Raška

Turistički kompleks „Suvo Rudište" predviđen je kao glavni podcentar visokoplaninskog, primarnog TC „Kopaonik", sa programskim naglaskom na ekskluzivnom, visoko komercijalnom turizmu. U organizacionom pogledu, kompleks se sastoji iz tri podceline: Suvo Rudište - centar (Pajino preslo, kompleks Ministarstva odbrane i Krst), kao podcelina I reda u središnjem delu kompleksa (sa glavnim smeštajnim, javnim i specijalnim sadržajima), kao i dve podceline II reda - Marine Vode (sa delom smeštajnih i naglašenim sportsko-rekreativnim sadržajima) i Sunčana Dolina (sa delom smeštajnih i naglašenim sportsko-rekreativnim sadržajima; na Repuškim Bačijama je servisno-komunalni blok kompleksa).

Kao glavni, polivalentni podcentar primarnog TC „Kopaonik", utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- turističkih ležaja ukupno 12.000, od toga 8.400 za alpske skijaše (70%) i 3.600 za neskijaše i nordijske skijaše (30%); preporučeni su sledeći sadržaji smeštaja: hoteli, apartmani, odmarališta (i specijalne namene) i pansioni;

- dnevnih izletnika na prostoru koji gravitira kompleksu ukupno 4.540, od toga 3.180 skijaša (70%) i 1.360 neskijaša i nordijskih skijaša (30%), uz potrebu planske preraspodele dnevnih izletnika na druge podcentre TC „Kopaonik" i posebne ulaze u alpsko skijalište van podcentara;

- službenih ležaja 240 (10% od broja zaposlenih);

- zaposlenih ukupno 2.400 (20% od broja turističkih ležaja, uključujući zaposlene u drugim servisima).

Na građevinskom zemljištu kompleksa od 173 ha planirana je bruto gustina naseljenosti od oko 70 stacionarnih korisnika po hektaru, a sa zaposlenima do 85 korisnika po hektaru.

Javni servisi i službe u kompleksu biće diferencirani na:

- centralne sadržaje u podcelini Suvo Rudište - centar (saobraćaj - autobuska stanica, rent-a-kar, javne garaže i parkinzi; zanatski servisi - autoservis, komunalni servis, servis sportske opreme i dr.; zdravstvo i staranje o deci - zdravstvena stanica sa jedinicom za izdavanje lekova koja će biti povezana ski tunelom ili podvožnjakom sa postojećom ski stazom; obdanište, kultura i zabava - Vizitor centar, polivalentna sala za pozorišne i bioskopske predstave, koncerte i kongrese, biblioteka, diskoteka, omladinski centar i dr.; verski objekat sa konakom za smeštaj posetilaca; administracija - uprava Nacionalnog parka „Kopaonik", recepcija TC „Kopaonik", putničko-turistička agencija, banka sa menjačnicom, pošta, stanica milicije i dr.; uz trgovinu, ugostiteljstvo i dr.);

- dopunske sadržaje - u podcelini Sunčana Dolina (posebno parkinzi i garaže, ambulanta, obdanište, recepcija TC „Kopaonik", odlagalište skija u nadzemnom ili podzemnom objektu uz polazišta žičara, trgovina, ugostiteljstvo i dr.); i u podcelini Repuške Bačije (tehnička baza skijališta, putna baza, jedinstveni zanatsko-tehnički servis, benzinska pumpa i ekonomija kompleksa).

Od sportsko-rekreativnih sadržaja u kompleksu „Suvo Rudište" predviđeni su: tereni za male sportove (mali fudbal, rukomet, košarka, odbojka, tenis), tereni za zabavu odraslih i dece (roler poligon, kuglana, mini-golf, dečija

igrališta i dr.) u letnjem periodu; tereni i bebi liftovi za škole skijanja, dečija sankališta i klizališta za decu i odrasle u zimskom periodu; celogodišnji manjež i terminal letnjih jahačkih tura i dr. U neposrednom okruženju kompleksa predviđene su i dve manje smučarske skakaonice, višenamenska mala akumulacija „Crveno jezero" sa akva-programom i dr.

Kompleks se naslanja na gravitirajuće skijalište u sektorima 1, 2, 4, 5 i 7 alpskog skijališta na području Nacionalnog parka „Kopaonik", sa polazištima žičara i ishodištima alpskih ski-staza. U sklopu kompleksa predviđeno je nekoliko polazišta/terminala nordijskih ski-staza (u zimskom periodu), odnosno izletničkih i planinarskih staza (u letnjem periodu).

Intenzivnom, dobrim delom bespravnom izgradnjom koncentrisanom u podcelini Suvo Rudište - centar protivno odredbama važećeg Prostornog plana Nacionalnog parka „Kopaonik", došlo je do prekoračenja prethodno planiranog graničnog broja ležaja i njihove planirane strukture (sa posebno visokim učešćem odmarališta i vikend izgradnje/dogradnje), uz ozbiljno zaostajanje izgradnje planiranih javnih sadržaja i infrastrukture. Zbog toga se zabranjuje izgradnja u kompleksu preko planiranog kapaciteta, a prioritetni zadaci njegovog uređenja su u sanaciji i transformaciji turističkog smeštaja, kao i u kompletiranju sadržaja javnih službi, servisa i infrastrukture, radi podizanja i ujednačavanja standarda kompleksa i namene objekata za visoko komercijalnu ponudu. U tom smislu, povećaće se površine i kvalitet smeštaja po ležaju, uz smanjenje broja ležaja na planirani kapacitet, a odmarališta i dograđene vikend kuće će se prenamenjivati u garni-hotele, turističke apartmane i pansione (pri čemu se nedograđene vikend kuće na Pajinom preslu mogu dograditi samo u funkciji komercijalnog najma). Istovremeno će se kompletirati sadržaji rekreacije, sporta, zabave, javnih službi, servisa i infrastrukture (posebno kanalizacije, saobraćajnica, garaža, parkinga i dr.).

Bitan razvojni faktor gravitirajućeg skijališta i kompleksa predstavljaju sledeće planirane kabinske žičare: prvenstveno žičare Suvo Rudište - Pančićev vrh (nazvana „Pančić" i Lisina - Pančićev vrh (nazvana „Treska - vikend naselje", I faza), kao i kabinska žičara Suvo Rudište - Mali Karaman (koja se nastavlja na izgrađenu kabinsku žičaru Bela reka - Mali Karaman), od posebnog značaja za otvaranje novih ulaza u skijalište, čime se rasterećuju sadašnji skijaški ulazi u kompleksu „Suvo Rudište". Posredan značaj u istom smislu ima i planirana kabinska žičara Belo Brdo - Suvo Rudište na teritoriji opštine Leposavić.

Posebnu specifičnost kompleksu će dati Vizitor centar Nacionalnog parka „Kopaonik", kako svojim sadržajima i aktivnostima, tako i svojim specifičnim programima ponude u prostoru radi prezentacije vrednosti Nacionalnog parka „Kopaonik".

Turistički kompleks „Jaram" na teritorijama opština Brus i Raška

Turistički kompleks „Jaram" predviđen je kao specijalizovana podcelina primarnog TC „Kopaonik" sa smeštajnom, rekreativnom i sportskom namenom. Po svom programu, kompleks Jarma koji se nalazi između „Suvog Rudišta" i „Srebrnca", svojim rekreativnim i sportskim funkcijama kompletira ponudu ove dve podceline. U pogledu javnih sadržaja, kompleks predstavlja podcelinu II reda. Kompleks je delimično izgrađen sa postojećim sadržajima alpskog skijališta, kao i tranzitne infrastrukture (državni put, vodovod, dalekovod, trafostanica i TT kabl).

Turistički kompleks „Jaram" sa ukupno 1.400 ležaja utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- apartmansko etno naselje na teritoriji opštine Brus sa 1.200 ležaja, od toga 840 za skijaše (70%) i 360 za neskijaše i nordijske skijaše (30%), na građevinskom zemljištu od 25 ha, sa bruto gustinom naseljenosti do 50 ležaja po hektaru, sa zaposlenima do 58 korisnika po hektaru; preporučeni su sledeći sadržaji smeštaja: etno-naselje, pansioni etno-naselja, zdravstveno-rehabilitacioni centar i komercijalni uslužno-turistički sadržaji;

- sportsko selo na teritoriji opštine Raška - sportski hotel sa 200 ležaja (od toga 140 za skijaše, ili 70% i 60 za neskijaše i nordijske skijaše ili 30%), na građevinskom zemljištu od 9 ha, sa bruto gustinom naseljenosti od 22 ležaja po hektaru, sa zaposlenima do 27 korisnika po hektaru; u okviru sportskog sela predviđen je centar za pripremu vrhunskih sportista sa kompleksom otvorenih sportskih borilišta (za fudbal, atletiku i male sportove);

- dnevnih izletnika na prostoru koji gravitira kompleksu je 525 (od toga 367 skijaša, ili 70% i 158 neskijaša i nordijskih skijaša, ili 30%);

- službenih ležaja 42, 15% od broja zaposlenih;

- zaposlenih - u apartmanskom etno naselju 240 i u sportskom selu 40, ukupno 280 (uključujući zaposlene u drugim servisima).

Na građevinskom zemljištu kompleksa od 34 ha (25 ha u opštini Brus i 9 ha u opštini Raška) planirana je bruto gustina naseljenosti od oko 35 stacionarnih korisnika po hektaru, a sa zaposlenima do 36 korisnika po hektaru.

Javne službe i servisi u apartmanskom etno naselju obuhvataju: sadržaje ugostiteljstva, trgovine i servisa; verski objekat sa konakom za smeštaj posetilaca; javne parkinge, garaže, autobusko stajalište i trasu šinskog vozila sa stajalištem u proširenom koridoru državnog puta. Kompleks se naslanja na sektore 6. i 8. alpskog skijališta. Uz apartmansko etno naselje su polazišta postojećih ski-liftova i ishodišta alpskih ski-staza, sa planiranom veznom pasarelom preko državnog puta i planiran terminal sankaške staze. Uz sportsko selo planirana su polazišta žičara prema Vučaku i Gobelji. Kroz kompleks je predviđen tranzit nordijskih ski-staza, odnosno letnjih izletničkih i planinarskih staza.

Turistički kompleks „Srebrnac" na teritoriji opštine Brus

Turistički kompleks „Srebrnac" predviđen je kao polivalentna podcelina TC „Kopaonik" sa javnim sadržajima I reda za specijalizovane komplekse „Jaram" i „Rendara". Među sadržajima javnih službi i tehničkih servisa posebno su značajni sadržaji saobraćaja, skijaške i putne tehničke baze, polivalentne sale i ugostiteljstva. Od sportsko-rekreativnih sadržaja poseban značaj imaće alpsko skijalište i objekat ledene hale. Bitan razvojni faktor skijališta i kompleksa predstavlja planirana kabinska žičara Brzeće-Bregovi-Srebrnac (kao transportna žičara na celoj dužini i skijaška žičara od Bregova do Srebrnca). Izgradnja kompleksa započeta je podizanjem hotela „Srebrnac" sa pratećim sadržajima i infrastrukturom (parking, vodovod, kanalizacija sa uređajima za prečišćavanje otpadnih voda, dalekovod, trafostanica, optički kabl).

Turistički kompleks „Srebrnac" utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- turističkih ležaja ukupno 3.500, od toga 2.450 za skijaše (70%) i 1.050 za neskijaše i nordijske skijaše (30%); preporučeni su sledeći sadržaji smeštaja: dogradnja postojećeg hotela „Srebrnac", kongresno-hotelski kompleks, hotelsko-apartmanski kompleks, pansioni uz skijalište (u funkciji FIS poligona) i odmarališta Putne baze;

- dnevnih izletnika na prostoru koji gravitira kompleksu 1.325, od toga 930 skijaša (70%) i 395 neskijaša i nordijskih skijaša (30%);

- službenih ležaja 70, 10% od broja zaposlenih;

- zaposlenih 700 (20% od broja turističkih ležaja, uključujući zaposlene u drugim servisima).

Na građevinskom zemljištu kompleksa od 47 ha planirana je bruto gustina naseljenosti od oko 75 stacionarna korisnika po hektaru, a sa zaposlenima do 89 korisnika po hektaru.

Javne službe i servisi u kompleksu obuhvataju sledeće centralne javne sadržaje: saobraćaj - autobuska stanica, rent a kar, javni parkinzi i garaže; zdravstvo i staranje o deci - zdravstvena stanica sa jedinicom za izdavanje lekova i obdanište; kultura i zabava - polivalentna sala sa diskotekom, planirani kulturni i zabavni sadržaji u sastavu hotela „Srebrnac"; administracija - recepcija TC „Kopaonik", putničko-turistička agencija, banka sa menjačnicom, pošta, punkt milicije i dr.; ugostiteljstvo - ekskluzivni restoran - vidikovac, uz ostale ugostiteljske objekte i objekte trgovine; tehnički servisi - tehnička baza skijališta sa garažama tabača, mehanizacija putne baze, autoservis, servis sportske opreme i komunalni servis.

Od letnjih sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: veća polivalentna sala u funkciji sporta i rekreacije (sa salom za male sportove, trim kabinetom i dr.), otvoreni tereni za male sportove (mali fudbal, rukomet, košarka, odbojka, tenis), tereni za zabavu odraslih i dece - roler poligon (sa vučnom žičarom u okviru obuhvaćenog skijališta), kuglana, mini-golf, dečija igrališta i dr.; konjički klub (sa štalom za deset konja, manježom i pratećim sadržajima), kao i polazište/terminal izletničkih i planinarskih staza (na trasama nordijskih ski-staza); i planirani rekreativni sadržaji u sastavu hotela „Srebrnac".

Kompleks se naslanja na gravitirajuće skijalište u sektorima 6 i 8 alpskog skijališta, sa ishodištem planirane gondolske žičare Brzeće-Bregovi-Srebrnac, polazištima dve postojeće žičare i ishodištima alpskih ski-staza; na lokalitetu su planirani i: javna ledena hala za klizanje i hokej, kao i otvorena klizališta za decu i odrasle, dva poligona ski-škola (sa ski-terenima i dva bebi-lifta u okviru obuhvaćenog skijališta) i ski-klub uz ishodište skijaškog FIS poligona; u sklopu kompleksa predviđeno je polazište/terminal nordijskih ski-staza.

Turistički kompleks „Rendara" na teritorijama opština Brus i Raška

Turistički kompleks „Rendara" predviđen je kao specijalizovana podcelina TC „Kopaonik", sa pretežno sportsko-konjičkom komercijalnom namenom. U pogledu javnih sadržaja, kompleks predstavlja podcelinu II reda. Glavnu specifičnost centra čine konjički centar (sa rekonstruisanim postojećim i novim štalama za konje, manježima i koralima), hipodrom sa gledalištem i pratećim sadržajima, kao i konjičko etno-naselje, uz ostale smeštajne sadržaje.

Turistički kompleks „Rendara" utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- turističkih ležaja ukupno 1.400, od toga 1.100 na teritoriji opštine Brus i 300 u vikend naselju na teritoriji opštine Raška; od ukupnog broja ležaja 980 ili 70% predviđeno je za skijaše i 420 ili 30% za neskijaše i nordijske skijaše; preporučeni su sledeći sadržaji smeštaja: pansioni u vikend naselju na teritoriji opštine Raška i hotelsko-apartmanska celina, apartmansko naselje, centralni apartmanski kompleks i konjičko etno-naselje na teritoriji opštine Brus;

- dnevnih izletnika na prostoru koji gravitira kompleksu je 455 (od toga 320 skijaša, ili 70% i 135 neskijaša i nordijskih skijaša, ili 30%);

- službenih ležaja 42, 15% od broja zaposlenih;

- zaposlenih 280 (20% od broja turističkih ležaja, uključujući angažovane u drugim servisima);

- konja u štalama konjičkog centra 100.

Na građevinskom zemljištu kompleksa od 34 ha (29 ha na teritoriji opštine Brus i 5 ha na teritoriji opštine Raška) planirana je bruto gustina naseljenosti od oko 42 stacionarna korisnika po hektaru, a sa zaposlenima do 50 korisnika po hektaru.

Servisi i javne službe u kompleksu obuhvataju: dopunske sadržaje (garaže i parkinzi, konjički servisi, servis sportske opreme, upravni i istraživački punkt Nacionalnog parka, manja polivalentna sala u funkciji sporta i rekreacije, kulture i zabave, letnja pozornica, recepcija TC „Kopaonik" i dr., uz sadržaje ugostiteljstva i trgovine).

Od sportsko-rekreativnih sadržaja na „Rendari" su predviđeni: konjički sadržaji - konjički centar sa štalama, manježima, koralima i pratećim sadržajima i hipodrom sa helidromom, tribinama i pratećim sadržajima ispod tribina, otvoreni tereni za male sportove (mali fudbal, rukomet, košarka, odbojka, tenis), tereni za zabavu odraslih i dece (kuglana, dečija igrališta i dr.) u letnjem periodu; dečije sankalište i otvoreno klizalište za decu i odrasle u zimskom periodu.

Kompleks se naslanja na gravitirajuće skijalište u sektorima 9. i 10. alpskog skijališta. Na kompleksu je polazište jedne planirane žičare, a iznad kompleksa sa južne strane izlazna stanica jedne planirane žičare, kao i početak alpskih ski-staza. Kroz kompleks je predviđen tranzit nordijskih ski-staza, odnosno izletničkih i planinarskih staza.

Započeta bespravna vikend izgradnja na zapadnom delu lokaliteta (teritorija opštine Raška) biće zaustavljena, a postojeći objekti biće transformisani u apartmanske i pansionske sadržaje uz mogućnost funkcionalne dogradnje do planiranog kapaciteta ležaja (dok se postojeći objekti koji zadrže funkciju vikend kuća ne mogu dograđivati).

Turistički punkt „Zaplanina" na teritoriji opštine Brus

Turistički punkt „Zaplanina" predviđen je kao izletničko-službeni lokalitet TC „Kopaonik", sa pretežno zimskom namenom, kao ulaz u alpsko skijalište iz pravca Brzeća (sa ishodištem spust-staze), odnosno kao celogodišnji punkt u funkciji Nacionalnog parka. Nalazi se van turističkih kompleksa. Lokacija punkta obuhvata 2 ha u zoni III stepena zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik".

Turistički punkt „Zaplanina" utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- smeštajni kapacitet ukupno 200 ležaja, prvenstveno za istraživače Nacionalnog parka, u pansionu uz upravni i istraživački punkt Nacionalnog parka „Kopaonik", od toga 140 za skijaše (70%) i 60 za neskijaše i nordijske skijaše (30%);

- dnevnih izletnika na prostoru koji gravitira punktu 75, od toga 50 skijaša (70%) i 25 neskijaša i nordijskih skijaša (30%);

- službenih ležaja 4 (20% od broja zaposlenih);

- zaposlenih 20 (10% od broja turističkih ležaja, uključujući angažovane u drugim servisima).

Servisi i javne službe punkta obuhvataju: dopunske sadržaje (garaža i parking, servis skijališta, servis sportske opreme, upravni i istraživački punkt Nacionalnog parka „Kopaonik", osnovni sadržaji ugostiteljstva i snabdevanja).

Punkt se naslanja na gravitirajuće skijalište u sektorima 1. i 3. alpskog skijališta, sa polazištima dve planirane žičare i ishodištima alpskih ski-staza.

Ostali turistički punktovi

Na području Nacionalnog parka „Kopaonik", van turističkih kompleksa, a u sklopu primarnog TC „Kopaonik", predviđeni su manji punktovi sa ski-restoranima na značajnijim polazištima, međustanicama i ishodištima žičara i ski-staza, koji će biti utvrđeni odgovarajućim dokumentom urbanističkog planiranja. Do donošenja odgovarajućeg dokumenta prostornog i urbanističkog planiranja, zadržavaju se u zatečenom stanju objekti za predah skijaša i rekreativaca uz koridore postojećih ski staza.

Za manje punktove sa ski-restoranima neophodno je obezbediti neophodnu infrastrukturu za obavljanje delatnosti koja neće imati negativan uticaj na životnu sredinu.

U funkciji planinarenja predviđeni su sledeći punktovi:

- planinarski logor Garine - kamp za šatore kapaciteta do 100 korisnika, sa osnovnim pratećim sadržajima, približno na sredokraći glavnog transverzalnog planinarskog pravca preko Kopaonika (između dva glavna ulaza u Nacionalni park „Kopaonik");

- punkt Đorov most (planinarski klub sa kampom kapaciteta 50 korisnika, restoranom i ribnjakom).

Turističko-poslovni, službeno-poslovni i specijalni sadržaji

Bačišta su specifični oblici izletničke rekreacije, ugostiteljstva i trgovine, u sprezi sa stočarstvom i domaćom radinošću.

Na području Nacionalnog parka „Kopaonik" predviđeno je obnavljanje četiri stara bačišta, na površinama građevinskog zemljišta od po oko 1 ha (ukupno 4 ha), načelno za po 30 krava (ukupno 120 krava) i 300 ovaca

(ukupno 1.200 ovaca), sa po pet zaposlenih (ukupno 20 zaposlenih) i kapacitetom do 100 jednovremenih dnevnih posetilaca (ukupno 400 jednovremenih posetilaca), sa smeštajem i radnim prostorijama zaposlenih, kao i sa zatvorenim i otvorenim stočarskim objektima. Predviđena su radi očuvanja i turističke valorizacije sezonskih (letnjih) stočarskih etno-sadržaja, sa funkcijama primarne prerade mlečnih i drugih stočarskih sirovina, kao i njihovog trgovačkog i ugostiteljskog plasmana na izletničkim/planinarskim stazama tranzitnih turista/izletnika, na sledećim autentičnim lokalitetima: Gvozdac, Kadijevac i Meka presedla (opština Raška) i Bađirovac (opština Brus). Sva bačišta locirana su na pašnjačkim površinama čiji biološki kapacitet u radijusu bačišta odgovara broju grla stoke za letnji period. Pašnjačke površine bačišta i ostale površine pašnjaka na području Nacionalnog parka „Kopaonik" (odnosno poljoprivrednog i neobraslog šumskog zemljišta) koristiće se za pregonsku ispašu stoke iz podplaninskih sela po spoljnom obodu Nacionalnog parka „Kopaonik", u skladu sa Programom razvoja poljoprivrede Nacionalnog parka.

Službeni/privredni sadržaji - objekti i oprema u funkciji zaštite i prezentacije Nacionalnog parka „Kopaonik", kao i pomoćni/službeni objekti za potrebe privrede i dr.

Ovi sadržaji disperzovani su na području Nacionalnog parka „Kopaonik" kao pojedinačni manji objekti bez identifikacije lokacije. To su objekti i oprema u funkciji istraživanja, zaštite, kontrole i prezentacije Nacionalnog parka „Kopaonik" (merna mesta, markacija staza, informativne table, odmorišta i dr.), kao i pomoćni objekti za potrebe pregonske ispaše stoke (letnji torovi sa nadstrešnicama), specijalizovanog ratarstva (skloništa sa ostavama repromaterijala i alata), šumarstva (šumske kuće, lugarnice, rasadnici), uzgoja divljači i ribe (hranilišta, skloništa, mrestilišta), vodoprivrede, saobraćaja, zaštite od elementarnih nepogoda (skloništa) i dr.

Sadržaji specijalne namene - u nadležnosti Vojske Srbije i telekomunikacija

Zadržavaju se postojeći sadržaji specijalne namene u okviru kompleksa „Suvo Rudište" (na parceli od 5 ha) i na Pančićevom vrhu (13 ha), kao i postojeći telekomunikacioni sadržaji na Gobelji, Vučaku i drugim uzvišenjima (ukupno 0,04 ha).

Bilans programa kompleksa primarnog TC „Kopaonik" na području Nacionalnog parka „Kopaonik" prikazan je u tabeli III-4.

Tabela III-4. Bilans programa turističkih kompleksa na području Nacionalnog parka

Lokaliteti	Broj ležaja			Broj dnevnih izletnika na gravitirajućem skijalištu kompleksa			Jednovremeni skijaši	Distribucija skijaša po sektorima skijališta	Zaposleni	Služb. lež.
	ukupno	skijaši	neskijaši	ukupno	skijaši	neskijaši	ukupno		ukupno	ukupno
S. Rudište	12.000	8.400	3.600	4.499	3.149	1.350	11.549	1, 2, 4, 5, 7	2.400	240
Jaram	1.400	980	420	525	367	158	1.347	6, 8	280	42
Srebrnac	3.500	2.450	1.050	1.312	918	394	3.368	6, 8	700	70
Rendara	1.400	980	420	525	367	158	1.347	9, 10	280	42
Zaplanina	200	140	60	75	50	25	190	1, 3	20	4
Ukupno	18.500	12.950	5.550	6.936	4.851	2.085	17.801		3.680	398

2.2.3. Sadržaji turizma i rekreacije na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka

Sadržaji turizma i rekreacije različitih kategorija koji će zadovoljiti potrebe različitih socijalnih grupa korisnika na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka predstavljaće glavnu materijalnu osnovu razvoja potkopaoničkih naselja. Namenjeni su turistima i posetiocima Nacionalnog parka „Kopaonik" i zasnovani na celogodišnjoj ponudi planinskog sportsko-rekreativnog turizma, seoskog, lovnog i drugih vidova turizma, u okviru podplaninskih sekundarnih turističkih centara i podplaninskih sela sa turističkom funkcijom (u prvom redu po obodu Nacionalnog parka, a zatim i ostalih) i turističkih punktova, kao i ponude u prostoru, u integraciji sa sadržajima komplementarnih lokalnih aktivnosti. Sekundarni centri i sela sa turističkom funkcijom obuhvataju: turistički smeštaj, sportsko-rekreativne objekte i objekte javnih servisa i službi (u zajedničkoj funkciji turizma, Nacionalnog parka „Kopaonik", lokalnog stanovništva i komplementarne privrede), a ponuda u prostoru površine, punktove i objekte u funkciji skijališta, izletničkih i planinarskih staza, lova i ribolova. Sekundarni turistički centri, sela sa turističkom funkcijom i punktovi biće integrisani u jedinstvenu turističku ponudu TC „Kopaonik".

Kriterijumi za realizaciju domaćinskog turizma na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik" su: adaptacija, rekonstrukcija ili izgradnja „gostinske smeštajne jedinice" (smeštaj sa šest ležaja i kupatilom) i „gostinske kuće" (smeštaj sa šest ležaja, kupatilom i dnevnim boravkom) u okviru postojećih kuća seoskog domaćinstva, uz radno angažovanje 1-2 člana domaćinstva; obavezno uklapanje arhitekture „gostinskih smeštajnih jedinica" i „gostinskih kuća" u etno-ambijent sela; zabrana vikend izgradnje u selima, odnosno izgradnja kapaciteta komercijalnog turističkog smeštaja u interesu i pod kontrolom sela; opremanje naselja komunalnom infrastrukturom i sadržajima javnih službi, servisa, rekreacije i sporta; povezivanje naselja sa okruženjem, međusobno i sa Nacionalnim parkom „Kopaonik" drumskim i šinskim saobraćajnicama i žičarama, radi omogućavanja komforne, celogodišnje turističke ponude; ostvarivanje iskorišćenosti kapaciteta od minimum 120

dana godišnje (januar i februar, jul i avgust) na osnovu proširenja asortimana ponude i organizovanog marketinga; organizovano i zvanično/ugovorno uključivanje sela i seoskih domaćinstava u objedinjenu turističku ponudu TC „Kopaonik" i u zaštitu i prezentaciju Nacionalnog parka „Kopaonik"; radna motivacija, zapošljavanje i edukacija lokalnog stanovništva, rehabilitacija i unapređenje lokalne poljoprivrede, organizovanje prerade i plasmana lokalnih proizvoda i usluga na internom i eksternom tržištu; formiranje privatnih seoskih poljoprivredno-turističkih zadruga kao subjekata razvoja sa aktuelnim programima angažovanja aktivnog stanovništva; finansijska, kreditna, fiskalna i druge podrške od strane nadležnih ministarstava, javnih preduzeća, opština, komercijalnih subjekata i drugih za proizvodnju hrane i formiranje ponude seosko-planinskog turizma.

Razvoj turizma na području Prostornog plana van Nacionalnog parka „Kopaonik" biće zasnovan na sledećim programima sekundarnih turističkih centara, turističko-seoskih naselja, seoskih naselja sa turističkom funkcijom i turističkih punktova.

Sekundarni turistički centri

Jošanička Banja (opština Raška)

Razvoj Jošaničke Banje zasnovan je na celogodišnjem banjskom turizmu, uz uslov njegove integracije sa planinskim turizmom TC „Kopaonik" i komplementarnim lokalnim aktivnostima poljoprivrede, lovstva, male privrede i dr. U odnosu na funkcije Nacionalnog parka „Kopaonik", Jošanička Banja predstavlja glavnu severozapadnu naseljsko-turističku kapiju Nacionalnog parka. U funkciji turizma na području Nacionalnog parka „Kopaonik" i području Prostornog plana, u sastavu kompleksa Jošaničke Banje predviđeni su sadržaji banjskog i turističkog smeštaja, banjskih i naseljskih javnih službi, servisa, rekreacije i sporta, kao i smeštaj za deo zaposlenih u TC „Kopaonik" (u skladu sa Programom razvoja Jošaničke Banje i Generalnim planom Jošaničke Banje). Glavnu vezu Banje sa sektorom 8. skijališta u Nacionalnom parku predstavljaće planirana kabinska žičara Banja-Kokorovac-Vučak, u funkciji transporta celom dužinom i u funkciji skijanja od Kokorovca do Vučaka.

Sekundarni turistički centar Jošanička Banja utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- 5.000 turističkih ležaja, sa preporukom sledećih sadržaja smeštaja: banjski stacionar, hoteli, turistički apartmani, odmarališta, pansioni i privatan smeštaj;

- javni servisi i službe u funkciji turizma - parkinzi i garaže, kružni električni voz, trgovina, ugostiteljstvo, tehnički servisi u funkciji banjskih, javnih, smeštajnih i sportsko- rekreativnih sadržaja, banjski blok sa terapeutsko - rekreativnim sadržajima, terapeutski sadržaji banjskog stacionara, banjsko kupatilo i hamam, uređena etno-zona sa etno-klubom, aktiviranje etno- sadržaja u zaseocima Čolovići i Vučetići, kongresni sadržaji uz hotel, uprava Banje, turistički klub, Turistička organizacija, recepcija TC „Kopaonik" i dr.;

- od sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: termo-akvatički kompleks (sa zatvorenim i otvorenim termalnim bazenima, solarijumom i zimskim klizalištem), kupalište (otvoreni termalni akvatoriji sa plažom i solarijumom), rekreativno-zabavni sadržaji organizovani u klubovima (plivački, klizački, safari, konjički, biciklistički, tenis, ski/roler i dr.), banjski park, šetne i izletničke staze.

Lisina-Čajetina (u funkcionalnom sastavu kompleksa Suvo Rudište, opština Raška)

Vikend naselje Lisina-Čajetina nastalo je kršenjem odredbi dosadašnjih prostornih planova Nacionalnog parka „Kopaonik", budući da je obim izgradnje oko deset puta veći od planiranog i da se gradilo bez plana i komunalne opreme. Zbog toga regulisanje naselja predstavlja veliki problem, a njegovi korisnici ozbiljno opterećuju javne službe, servise, saobraćaj i skijalište „Suvog Rudišta". I pored svega, naselje je u međuvremenu, po svom položaju, veličini i nameni, steklo status sekundarnog turističkog centra. Rešenje je u sanaciji i uređenju naselja (plansko komunalno opremanje, izgradnja neophodnih sadržaja javnih službi i servisa, transformacija značajnog dela vikend kuća u pansione) kao sekundarnog turističkog centra i donošenju odgovarajućeg dokumenta urbanističkog planiranja za celo naselje. Na taj način bi se smanjio pritisak na izgradnju kompleksa „Suvo Rudište", zbog čije blizine je vikend naselje i formirano na samoj granici Nacionalnog parka „Kopaonik". U tom smislu, razvoj naselja zasnovan je dominantno na turizmu, uz uslov funkcionalne integracije sa TC „Kopaonik". Ova integracija uslovljena je izgradnjom planirane kabinske žičare Lisina - Suvo rudište (nazvane „Treska - vikend naselje", I faza) i izgradnje planiranog sektora 2 alpskog skijališta u neposrednoj blizini, preko koga će se naselje povezati sa ostalim postojećim i planiranim sektorima alpskog skijališta TC „Kopaonik". Naselje predstavlja naseljsko-turističku pomoćnu kapiju Nacionalnog parka sa jugozapadne strane.

Sekundarni turistički centar Lisina-Čajetina utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- 7.000 turističkih ležaja (standardizacijom oko 10.000 postojećih ležaja, većinom u vikend kućama), sa preporukom sledećih sadržaja smeštaja: turistički apartmani, hoteli, pansioni, vikend kuće i poslovno-stambeni kompleks sa helidromom u naselju Čajetina;

- poslovno-stambeni kompleks sa helidromom u naselju Čajetina;

- javni servisi i službe u funkciji turizma - parkinzi i garaže, trgovina, ugostiteljstvo, tehnički servisi u funkciji smeštajnih, javnih i sportsko-rekreativnih sadržaja, turistički klub, turistička organizacija, recepcija TC „Kopaonik" i dr.;

- od sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: sportsko-rekreativni centar sa polivalentnom sportskom salom, otvorenim klizalištem, terenima za male sportove (mali fudbal/rukomet, košarka, odbojka, tenis) i sportskim klubovima (klizački, tenis i dr.) i dispergovani rekreativno-zabavni sadržaji organizovani u klubovima (safari, konjički, biciklistički, ski/roler i dr.).

Brzeće sa Gočmancem (opština Brus)

Sekundarni turistički centar Brzeće, zajedno sa obližnjim Gočmancem, svoj razvoj će zasnivati na turizmu, poljoprivredi i maloj privredi u integraciji sa TC „Kopaonik". U odnosu na funkcije Nacionalnog parka „Kopaonik", Brzeće predstavlja glavnu istočnu stanicu Nacionalnog parka „Kopaonik", ispred koje je, u sklopu naselja, predviđen autokamp. U funkciji turizma na području Nacionalnog parka „Kopaonik" i okruženja, u sastavu kompleksa Brzeće/Gočmanci predviđeni su sadržaji turističkog smeštaja i naseljskih javnih službi, servisa, rekreacije i sporta, kao i smeštaj za deo zaposlenih u TC „Kopaonik". Specifičnost naselja predstavlja polivalentni omladinski centar („Junior"). Brzeće/Gočmanci se naslanja na sektore 5. i 6. alpskog skijališta sa izgrađenom kabinskom žičarom Bela reka - Mali Karaman (sa FIS poligonom „Bela reka" i planiranim skijalištem Struga) i planiranim kabinskom žičarom Brzeće-Bregovi-Srebrnac.

Sekundarni turistički centar Brzeće sa Gočmancem utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- 10.000 turističkih ležaja - 8.000 u Brzeću i 2.000 u Gočmancu sa mogućnošću preraspodele između Brzeća i Gočmanaca do utvrđenog graničnog kapaciteta, sa preporukom sledećih sadržaja smeštaja: hoteli, turistički apartmani, omladinski centar („Junior"), odmarališta, pansioni/vikend kuće i privatan smeštaj;

- javni servisi i službe u funkciji turizma - parkinzi i garaže, trgovina, ugostiteljstvo, tehnički servisi u funkciji smeštajnih, javnih i sportsko-rekreativnih sadržaja, uređena etno- zona starih vodenica sa etno-klubom i eko-klubom, omladinski centar sa sportskim kampovima, kongresnim sadržajima i dr., turistički klub, turistička organizacija, recepcija TC „Kopaonik" i dr.;

- od sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: sportsko-rekreativni centar sa polivalentnom sportskom salom, solarijumom, otvorenim klizalištem, terenima za male sportove (mali fudbal/rukomet, košarka, odbojka, tenis) i sportskom klubovima (klizački, tenis i dr.), sportski kompleks omladinskog centra (otvoreni tereni za male sportove i klizalište) i dispergovani rekreativno-zabavni sadržaji organizovani u klubovima (safari, konjički, biciklistički, ski/roler i dr.).

Kriva Reka (opština Brus)

Sekundarni turistički centar Kriva Reka će imati materijalnu osnovu razvoja u integrisanom i organizovanom sistemu seoskog turizma, poljoprivrede i male privrede, udruženim sa TC „Kopaonik" i Nacionalnim parkom „Kopaonik". Kriva reka je predviđena kao severoistočna, naseljsko-turistička pomoćna kapija Nacionalnog parka, na glavnom pravcu saobraćajne i funkcijske integracije Kopaonika sa Vrnjačkom Banjom preko Željina i Goča. Kriva Reka se naslanja na planirane sektore 9. i 10. alpskog skijališta.

U funkciji razvoja turizma u naselju su planirani sadržaji turističkog smeštaja, servisa i javnih službi, rekreacije i sporta (uz polazišta žičara, letnje izletničke punktove i dr.), i to:

- 2.000 turističkih ležaja, sa preporukom sledećih sadržaja smeštaja: turistički apartmani, pansioni i privatan smeštaj;

- javni servisi i službe u funkciji turizma - parkinzi i garaže, trgovina, ugostiteljstvo, tehnički servisi u funkciji smeštajnih, javnih i sportsko-rekreativnih sadržaja (kulturološka upotreba), etno-klub i eko-klub, turistički klub, Turistička organizacija, recepcija TC „Kopaonik" i dr.;

- od sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: sportsko-rekreativni centar sa manjom polivalentnom salom, solarijumom, otvorenim klizalištem, otvorenim terenima za male sportove (mali fudbal/rukomet, košarka, odbojka, tenis), sportskim klubovima (klizački, teniski i dr.), kao i dispergovani rekreativno-zabavni sadržaji organizovani u klubovima (safari, konjički, biciklistički i dr.).

Belo Brdo (opština Leposavić)

Sekundarni turistički centar Belo Brdo će svoj razvoj zasnovati na organizovanom i integrisanom sistemu seoskog turizma, poljoprivrede i male privrede, udruženom sa aktivnostima TC „Kopaonik" i funkcijama Nacionalnog parka „Kopaonik". Belo Brdo se naslanja na sektor 1. alpskog skijališta, preko planirane kabinske žičare „Belo Brdo - Suvo rudište" i drugih planiranih žičara.

U funkciji turizma, u naselju su predviđeni sadržaji turističkog smeštaja, servisa i javnih službi, rekreacije i sporta (polazišta žičara, letnji izletnički punktovi i dr.), i to:

- 3.000 turističkih ležaja, sa preporukom sledećih sadržaja smeštaja: turistički apartmani, pansioni i privatan smeštaj;

- javni servisi i službe u funkciji turizma - parkinzi i garaže, trgovina, ugostiteljstvo, tehnički servisi u funkciji smeštajnih, javnih i sportsko-rekreativnih sadržaja, etno-klub i eko- klub, turistički biro, recepcija i dr.;

- od sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: sportsko-rekreativni centar sa manjom polivalentnom salom, solarijumom, otvorenim klizalištem, otvorenim terenima za male sportove (mali fudbal/rukomet, košarka, odbojka, tenis) i sportskim klubovima (klizački, teniski i dr.), kao i dispergovani rekreativno-zabavni sadržaji organizovani u klubovima (safari, konjički, biciklistički, paraglajding i dr.).

Turističko-seoska naselja u neposrednom kontaktu sa Nacionalnim parkom „Kopaonik" i TC „Kopaonik"

Đorđevići (opština Raška) predstavlja značajnu, relativno očuvanu etno-celinu od značaja za Nacionalni park „Kopaonik", čijem očuvanju i revitalizaciji će biti prilagođeno uređenje i korišćenje naselja. Materijalna baza naselja je u domaćinskom turizmu, poljoprivredi i maloj privredi, u integraciji sa TC „Kopaonik" i Jošaničkom Banjom. Preko ulaza u skijalište iznad naselja, Đorđevići će biti povezani sa ostalim skijalištem TC „Kopaonik". Turističko-seosko naselje Đorđevići utvrđuje se sa kapacitetom od 600 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju.

Crna Glava (opština Raška) imaće materijalnu bazu u domaćinskom turizmu, poljoprivredi i maloj privredi, u integraciji sa TC „Kopaonik" i Jošaničkom Banjom. Sa polazištima žičara iznad naselja, Crna Glava će biti povezana sa ostalim sektorima skijališta. Turističko-seosko naselje Crna Glava utvrđuje se sa kapacitetom od 1.000 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju.

Ravnište (opština Brus) u funkcionalnom sastavu Brzeća i punkta Zaplanina biće zasnovano na domaćinskom turizmu i poljoprivredi, uz integraciju sa TC „Kopaonik". Turističko-seosko naselje Ravnište utvrđuje se sa kapacitetom od 400 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju.

Ostala seoska naselja sa turističkom funkcijom

Za ostala seoska naselja utvrđuju se sledeći kapaciteti sa preporučenim sadržajima smeštaja:

- Rakovac (opština Raška) - 200 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju);

- Velež-Paljevštica (u funkcionalnom sastavu Jošaničke Banje, opština Raška) - 200 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju;

- Marići (u funkcionalnom sastavu Jošaničke Banje, opština Raška) - 100 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju;

- Kremiće (opština Raška) - 100 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Semeteš (opština Raška) - 200 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Badanj (opština Raška) - 100 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Tiodže (opština Raška) - 200 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Šipačina (opština Raška) - 200 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju;

- Rudničko naselje Belo Brdo (opština Leposavić) - 800 ležaja u pansionima i privatnom smeštaju;

- Guvnište (u funkcionalnom sastavu Belog Brda, opština Leposavić) - 200 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Bozoljin (opština Brus) - 100 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Kneževo (u funkcionalnom sastavu Brzeća, opština Brus) - 100 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Livađe - Radmanovo (u funkcionalnom sastavu Brzeća, opština Brus) - 300 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju);

- Paljevštica (opština Brus) - 100 turističkih ležaja u privatnom smeštaju.

Punktovi (bez smeštaja) van sekundarnih turističkih centara i turističko-seoskih naselja

Ovi punktovi sa restoranima ili čajdžinicama i skloništima predviđeni su na značajnijim polazištima, međustanicama i ishodištima žičara i ski-staza i biće bliže utvrđeni odgovarajućim dokumentom urbanističkog planiranja.

U funkciji planinarstva i izletništva predviđeni su etno-punktovi ispred ulaza u Nacionalni park „Kopaonik" iznad Jošaničke Banje (sa krčmom, prodavnicom, vodenicom, ložištima, ribnjakom, autokampom za 200 ležaja i kampom šatora za 100 ležaja).

Bilansi programa sekundarnih turističkih centara, turističko-seoskih naselja i sela u funkciji turizma okruženju Nacionalnog parka „Kopaonik", prikazani su u tabelama (od III-6 do III-8).

Tabela III-6. Bilans programa sekundarnih turističkih centara van Nacionalnog parka „Kopaonik"

Naselja	Broj turističkih ležaja	Naslanjanje na sektore skijališta	Broj zaposlenih
Jošanička Banja	5.000	8	600
Lisina/Čajetina	7.000	2	520

Brzeće sa Gočmancima	10.000	5,6	1.150
Kriva Reka	2.000	9,10	300
Belo Brdo	3.000	1	450
Ukupno	27.000	-	3.020

Tabela III-7. Bilans programa turističkih naselja van Nacionalnog parka „Kopaonik”

Naselja	Broj turističkih ležaja	Broj zaposlenih
Đorđevići	600	60
Crna Glava	1.000	100
Ravnište	400	40
Rakovac	200	20
Velež/Paljevštica	200	20
Marići	100	10
Kremiće	100	5
Semeteš	200	15
Badanj	100	10
Tiodže	200	15
Šipačina	200	10
Rudničko naselje Belo Brdo	800	40
Guvnište	200	10
Bozoljin	100	10
Kneževo	100	5
Livađe/Radmanovo	300	20
Paljevštica	100	5
Ukupno	4.900	395

Pregled glavnih planskih pokazatelja turizma na području Prostornog plana dat je u tabelama III-8 i III-9.

Tabela III-8. Ukupni kapaciteti po turističkim centrima i naseljima (bez zaposlenih i stalnih stanovnika)

Turistički centri i naselja	Stacionarni korisnici			Dnevni izletnici			Ukupni jednovremeni korisnici		
	U NP	Van NP	Ukupno	U NP	Van NP	Ukupno	U NP*	Van NP**	Ukupno
Primarni	18.500	-	18.500	6.936	-	6.936	25.436	-	25.436
Sekundarni	-	27.000	27.000	-	5.000	5.000	-	27.100	27.100
Naselja	-	4.900	4.900	-	1.000	1.000	-	4.800	4.800
Ukupno	18.500	31.900	50.400	6.936	6.000	12.936	25.436	31.900	57.336

* Stacionarni u NP +dnevni izletnici sa područja Plana van Nacionalnog parka „Kopaonik” i iz šireg okruženja

** Dnevni izletnici na prostoru van Nacionalnog parka „Kopaonik” iz šireg okruženja+stacionarni na području Plana van Nacionalnog parka „Kopaonik” koji nisu na dnevnom izletu u Nacionalnom parku „Kopaonik”

Tabela III-9. Ukupni kapaciteti na području Prostornog plana po opštinama (bez zaposlenih i stalnih stanovnika)

Opština	Stacionarni korisnici			Dnevni izletnici			Ukupni jednovremeni korisnici		
	U NP	van NP	Ukupno	U NP	van NP	Ukupno	U NP*	Van NP**	Ukupno
Raška	12.500	14.900	27.400	4.615	3.007	7.622	17.115	13.900	31.015
Brus	6.000	13.000	19.000	2.321	2.426	4.747	8.321	13.431	21.752
Leposavić	-	4.000	4.000	-	569	569	-	4.569	4.569
Ukupno	18.500	31.900	50.400	6.936	6.000	12.936	25.436	31.900	57.336

* Stacionarni u Nacionalnog parka „Kopaonik” +dnevni izletnici sa područja Plana van Nacionalnog parka „Kopaonik” i iz šireg okruženja

** Dnevni izletnici na skijalištu van Nacionalnog parka „Kopaonik” iz šireg okruženja+stacionarni na području Plana van Nacionalnog parka „Kopaonik” koji nisu na dnevnom izletu u Nacionalnog parka „Kopaonik”

2.2.4. Sadržaji turističke infrastrukture

Glavne sadržaje turističke infrastrukture na području Prostornog plana činiće turistička ponuda u prostoru (van centara/kompleksa, naselja i punktova), pre svega alpskog skijališta, a zatim nordijskog skijališta i letnjih

planinarskih i izletničkih staza i drugih letnjih sadržaja.

Postojeće i planirane žičare i ski-staze vode se isključivo van površina u režimu zaštite I i II stepena Nacionalnog parka „Kopaonik" (sem u II stepenu na visokom grebenu Suvog Rudišta, gde su glavna postojeća i planirana čvorišta skijališta), odnosno u celini na površinama u režimu zaštite III stepena Nacionalnog parka „Kopaonik" i na područja Prostornog plana van Nacionalnog parka „Kopaonik". Kapacitet skijališta u granicama Nacionalnog parka „Kopaonik" potpuno je usklađen sa njegovim kapacitetom u zimskoj sezoni. Sistem skijališta zadire u područje van granica Nacionalnog parka „Kopaonik" sa ciljem da, po svom konačnom kompletiranju, poveže sekundarne turističke centre i značajnija turističko-seoska naselja sa jezgrom skijališta i kompleksima TC „Kopaonik" u Nacionalnog parka „Kopaonik", kako bi se rasteretili ulazi u skijalište na teritoriji Nacionalnog parka „Kopaonik".

Lokacije, odnosno pravci pružanja i tehničke performanse žičara, alpskih i nordijskih ski-staza koje su date u tekstualnom delu i grafičkom prikazu Prostornog plana, predstavljaju generalno rešenje, koje se ne mora smatrati striktno obavezujućim ukoliko se, u skladu sa zakonom, na pojedinačnim primerima detaljne razrade utvrdi značajan nepovoljan uticaj na prirodne vrednosti i životnu sredinu, koji se ne može uspešno otkloniti ili kompenzovati (u skladu sa procenom uticaja konkretnih projekata). Pri projektovanju novih žičara i ski-staza neophodno je poštovati planirani/propisani kapacitet Nacionalnog parka „Kopaonik" u zimskoj sezoni, uz usklađivanje kapaciteta žičara sa kapacitetom ski-staza, posebno sa planiranom zamenom postojećih zastarelih žičara novim, kojoj treba da prethodi izgradnja planiranih ski-staza.

Alpsko skijalište

Na osnovu valorizacije prirodnih i stvorenih uslova područja Prostornog plana, alpsko skijalište je koncipirano kao glavni sadržaj turističke ponude u prostoru Kopaonika. S obzirom na trajanje i kvalitet snega, kao i na morfometrijske uslove, najveći deo alpskog skijališta nalazi se u visinskoj zoni planine, odnosno na području Nacionalnog parka „Kopaonik", a manji deo van njegovih granica (uz najmanji deo skijališta van područja Prostornog plana).

Alpsko skijalište koncipirano je kao jedinstven, povezani sistem žičara i ski-staza, od Đorđevića, Crne Glave i Krive Reke na severu, do Lisine i Belog Brda na jugu, odnosno od Jošaničke Banje na zapadu, do Brzeća i Paleža na istoku, na teritorijama opština Raška, Brus i Leposavić. Sistem je sastavljen od deset sektora i to:

1. (jug) - kabinskom žičarom Belo Brdo - Suvo rudište od Belog Brda, preko jugozapadnog dela Nebeske stolice do Pančićevog vrha i žičarama od Belog Brda i jugozapadnih padina Pančićevog vrha do grebena Pančićev vrh - Vojetin; preko grebena Pančićev vrh - Vojetin ovaj sektor se spaja sa sektorom 3, a na Pančićevom vrhu još sa sektorima 2, 4. i 7; ulazi u skijalište biće u Belom Brdu (kabinska žičara i žičare sedežnice); kapacitet skijališta biće 2.683 jednovremenih skijaša, od toga 113 u Nacionalnog parka „Kopaonik" u opštini Raška i 2.570 van njegovih granica u opštini Leposavić;

2. (jugozapad) - kabinskom žičarom Lisina - Suvo rudište (nazvanom „Treska - vikend naselje" I faza) i sedežnim žičarama od Čajetine prema grebenu Pančićev vrh - Treska i iz Lisine, Kostovca i Sunčane doline prema grebenu Suvo Rudište - Krst, gde se spaja sa sektorom 7; preko Pančićevog vrha, sektor se spaja sa sektorima 1. i 4; ulazi u skijalište biće u Lisini i Čajetini; kapacitet skijališta biće 1.594 jednovremenih skijaša, od toga 1.560 u Nacionalnog parka „Kopaonik" i 34 van njegovih granica na teritoriji opštine Raška;

3. (jugoistok) - žičarama od Zaplanine i Jelovarnika (nizvodno, van prirodnog rezervata) prema grebenu Vojetin - Pančićev vrh, gde se spaja sa sektorom 1; preko Pančićevog vrha, sektor se spaja sa sektorima 2, 4. i 7; ulazi u skijalište biće u Zaplanini; kapacitet skijališta biće 1.779 jednovremenih skijaša, od toga 1.707 u Nacionalnog parka „Kopaonik" i 71 van njegovih granica, na teritoriji opštine Brus;

4. (istok, Duboka) - žičarama od Duboke prema Pančićevom vrhu, gde se spaja sa sektorima 3. i 1. i Karaman grebenu gde se spaja sa sektorima 5. i 7; ulazi u skijalište biće u Dubokoj; kapacitet skijališta biće 365 jednovremenih skijaša, sve u Nacionalnog parka „Kopaonik" na teritoriji opštine Brus;

5. (istok, Bela reka) - kabinskim žičarama Bela reka - Mali Karaman i Suvo Rudište - Mali Karaman, preko Struge, Ledenica i Kneževskih bara do Karaman grebena, gde se spaja sa sektorima 4. i 7, a na Jarmu i Četničkom groblju i sa sektorom 6; ulazi u skijalište biće u Beloj reci (kabinska žičara) i na Jarmu; kapacitet skijališta biće 2.408 jednovremenih skijaša, od toga 2.377 u Nacionalnog parka „Kopaonik" i 31 van njegovih granica na teritoriji opštine Brus.

6. (istok, Velika Gobelja) - kabinskom žičarom Brzeće-Bregovi-Srebrnac, preko Bregova (međustanica) do Srebrnca i žičarama iz Srebrnačke reke do Bregova i lokaliteta Farma Srebrnac, od Čistog brda, Rendare, Srebrnca i Jarma prema V. Gobelji, gde se povezuje sa sektorima 7. i 8; sektor se na Četničkom groblju povezuje sa sektorom 5, na Čistom brdu i Rendari sa sektorom 9. i ishodištem žičare istočno od Rendare sa sektorom 10; ulazi u skijalište biće u Brzeću (kabinska žičara), na Srebrncu i Rendari; kapacitet skijališta biće 2.870 jednovremenih skijaša, od toga 2.560 u Nacionalnom parku i 310 van njegovih granica, na teritoriji opštine Brus;

7. (zapad) - žičarama od Suvog Rudišta i Jarma prema Pančićevom vrhu i Karaman grebenu, gde se spaja sa sektorima 4. i 5, kao i prema Velikoj Gobelji gde se spaja sa sektorima 6. i 8; sektor se na grebenu Suvo rudište - Krst povezuje sa sektorom 2, a na Pančićevom vrhu i sa sektorima 1. i 4; ulazi u skijalište biće na Suvom Rudištu, Marinim Vodama i Jarmu; kapacitet skijališta biće 3.097 jednovremenih skijaša, sve u Nacionalnog parka „Kopaonik" na teritoriji opštine Raška;

8. (severozapad) - kabinskom žičarom Jošanička Banja-Kokorovac-Vučak od Jošaničke Banje preko Kokorovca (međustanica) do Vučaka i žičarama iz Šutanovačke reke prema Vučaku i Mekoj presedli, odnosno od Đorđevića prema Mekoj presedli, Maloj Gobelji i Velikoj Gobelji, gde se spaja sa sektorima 6. i 7.; ulazi u skijalište biće u Jošaničkoj Banji, na Kokorovcu (kabinska žičara) i u Đorđevićima (žičare sedežnice); kapacitet skijališta biće 2.779 jednovremenih skijaša, od toga 1.941 u Nacionalnom parku i 838 van njegovih granica, na teritoriji opštine Raška;

9. (sever) - žičarama iz Šaklmanske reke prema Rendari i Treštenici, od Crne Glave, Donje planine i Krive Reke prema Belim čukama i Treštenici i iz Ciganske reke do Male Šiljače i lokaliteta južno od Rendare; sektor se na Rendari povezuje sa sektorom 6, a na Velikoj Šiljači i Marinkovcu sa sektorom 10; ulazi u skijalište biće u Šaklmanu i Krivoj Reci (Pršići); kapacitet skijališta biće 5.571 jednovremenih skijaša, od toga 4.032 u Nacionalnog parka „Kopaonik" i 1.539 van njegovih granica, na teritorijama opština Raška i Brus;

10. (severoistok) - sa terminala moguće električne železnice iz pravca Brusa, žičarama iz Krive Reke i Mramorske reke prema Paležu, kao i iz Mramorske reke prema Marinkovcu i Velikoj Šiljači, gde se spaja sa sektorom 9; deo sektora (severno od Paleža) predviđen je van granica Prostornog plana; ulazi u skijalište biće u Krivoj reci (Jankovići) i na Paležu; kapacitet skijališta biće 1.566 jednovremenih skijaša, od toga 54 u Nacionalnom parku i 1.512 van njegovih granica.

Sa minimalnim normativom od 333 m², na području Nacionalnog parka „Kopaonik" predviđeno je maksimalno ukupno 17.806, van Nacionalnog parka „Kopaonik" 6.905 i na celom području Prostornog plana 24.712 jednovremenih skijaša (postojećih i planiranih).

Broj žičara i kapaciteti skijališta su orijentacioni/približni, te nisu egzaktno obavezujući za detaljnije planske dokumente razrade skijališta, ali su indikativni za ukupni kapacitet prostora meren brojem jednovremenih korisnika, od značaja za zaštitu Nacionalnog parka „Kopaonik", utvrđivanje suprastrukture i infrastrukture i dr.

U slučajevima većeg opterećenja skijališta u visinskoj zoni (na području Nacionalnog parka „Kopaonik") dnevni izletnici će biti usmereni na ulaze u skijališta van Nacionalnog parka „Kopaonik".

U navedenim sektorima na području Prostornog plana predviđeno je ukupno 73 žičara, od kojih 65 ski liftova i sedežnica i osam kabinskih žičara. Od ukupnog broja žičara dužine 94,98 km, 21 su postojeće dužine 21,8 km i 52 planirane dužine od 73,16 km.

Sve kabinske žičare i žičare sedežnice biće i u funkciji letnje ponude u prostoru. Određeni ski-liftovi za zimsku vuču skijaša i letnju vuču alpen-rolera biće prilagođeni za te funkcije i locirani u sklopu turističkih kompleksa primarnog Turističkog centra.

Pokazatelji alpskog skijališta na području Prostornog plana prikazani su u tabelama od III-11 do III-14.

Tabela III-11. Pokazatelji žičara po sektorima alpskog skijališta na području Prostornog plana

Sektori skijališta	Ski-liftovi i žičare			Kabinske žičare		
	Broj	Dužina u km	Površina koridora u ha	Broj	Dužina u km	Površina koridora u ha
1. (jug)	6	5,42	7,59	1	3,57	6,07
2. (jugozapad)	3	3,09	4,66	2	5,70	11,39
3. (jugoistok)	4	5,32	7,45	0	0	0
4. (istok, Duboka)	4	4,89	6,85	0	0	0
5. (istok, B. Reka)	6	5,68	7,27	1	3,87	7,74
6. (istok, Gobelja)	8	6,84	9,57	1	4,89	8,31
7. (zapad)	12	10,76	14,49	2	2,94	5,88
8. (severozapad)	6	6,74	9,43	1	4,99	8,48
9. (sever)	13	16,21	22,69	0	0	0
10. (severoistok)	3	4,07	5,69	0	0	0
Ukupno	65	69,02	95,69	8	25,96	47,87

Tabela III-12. Pokazatelji alpskih ski-staza po sektorima alpskog skijališta na području Prostornog plana

Sektori skijališta	Ski-staze						Jednovremeni skijaši		
	Dužina u km			Površina u ha					
	Ukupno	U NP	Van NP	Ukupno	U NP	Van NP	Ukupno	U NP	Van NP
1. (jug)	17,87	0,75	17,12	89,33	3,75	85,58	2.683	113	2.570
2. (jugozapad)	15,14	14,68	0,46	53,08	51,94	1,14	1.594	1.560	34
3. (jugoistok)	11,85	11,37	0,48	59,23	56,85	2,38	1.779	1.707	71
4. (istok, Duboka)	12,59	12.59	0	12,16	12,16	0	365	365	0

5. (istok, B. Reka)	24,37	24,00	0,37	80,19	79,15	1,04	2.408	2.377	31
6. (istok, Gobelja)	19,11	17,05	2,06	95,57	85,26	10,31	2.870	2.560	310
7. (zapad)	32,21	32,21	0	103,14	103,14	0	3.097	3.097	0
8. (severozapad)	18,51	12,93	5,58	92,55	64,65	27,90	2.779	1.941	838
9. (sever)	37,10	26,86	10,25	185,52	134,28	51,24	5.571	4.032	1.539
10. (severoistok)	10,43	0,36	10,07	52,16	1,81	50,35	1566	54	1512
Ukupno	199,18	152,80	46,39	822,93	592,99	229,94	24.712	17.806	6.905

Tabela III-13. Bilans površina koridora za žičare i alpske ski-staze po zonama zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik” i opštinama na području Prostornog plana

Opština	Žičare									
	II stepen zaštite (1)		III stepen zaštite (2)		Ukupno u NP (1+2)		Van NP (3)		Ukupno Prostorni plan (1+2+3)	
	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha
Brus	0,5	0,7	34,4	51,5	34,9	52,2	8,7	12,1	43,6	64,3
Raška	1,4	2,5	33,5	48,7	34,9	51,2	8,2	15,8	43,1	67,0
Leposavić	0	0	0	0	0	0	8,3	12,3	8,3	12,3
Ukupno	1,9	3,2	67,9	100,2	69,8	103,4	25,2	40,2	95,0	143,6
Opština	Ski-staze									
	II stepen zaštite (1)		III stepen zaštite (2)		Ukupno u NP (1+2)		Van NP (3)		Ukupno Prostorni plan (1+2+3)	
	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha
Brus	1,4	6,8	76,9	295,0	78,3	301,8	18,0	89,6	96,3	391,4
Raška	2,8	9,5	71,7	281,5	74,6	291,1	11,4	55,4	86,7	346,5
Leposavić	0	0	0	0	0	0	17,0	84,9	17,0	84,9
Ukupno	4,2	16,3	148,6	576,5	152,9	592,9	46,4	229,9	199,2	822,8

Tabela III-14. Bilans površina proseka šume za žičare i alpske ski-staze po zonama zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik” i opštinama na području Prostornog plana

Opština	Proseke šume za žičare			
	Područje Nacionalnog parka			
		Van NP, ha		
	II stepen zaštite, ha	III stepen zaštite, ha	Ukupno, ha	
Brus	0,2	29,8	30,0	3,9
Raška	0	27,6	27,6	8,5
Leposavić	0	0	0	1,5
Ukupno	0,2	57,4	57,6	13,9
Opština	Proseke šume za alpske ski-staze			
	Područje Nacionalnog parka			
	II stepen zaštite, ha	III stepen zaštite, ha	Ukupno, ha	Van NP, ha
Brus	1,1	115,1	116,2	44,2
Raška	0	139,1	139,1	18,2
Leposavić	0	0	0	3,28
Ukupno	1,1	254,2	255,3	65,7

U okviru kompleksa „Suvo Rudište” predviđena je izgradnja novog snoubord parka na lokaliteti Krst u sektoru sedam skijališta, sa kapacitetom od 46 jednovremenih snoubordera.

Tabela III-14a Nova lokacija snoubord parka - površine i proseci kroz šumu

Sektor skijališta	Površina snoubord parka u ha					Površine proseka kroz šumu u ha		
	Ukupn o	u Nacionalnom parku			van NP			
		Ukupno	II stepen	III stepen		Ukupno	u NP III stepen	Van NP

Sektor 7, lok. Krst	1,53	1,53	0,00	1,53	0,00	1,53	1,53	0,00

Nordijsko skijalište

Prema valorizaciji terena Kopaonika, za nordijsko skijanje su najpogodnije zone Ravnog Kopaonika i Krivorečke ravni. Na ovim prostorima i u njihovom okruženju koncipirana je mreža nordijskih ski-staza ukupne dužine od oko 60 km i površine od oko 18 ha, od čega na području Nacionalnog parka „Kopaonik" oko 20 km i oko 6 ha, a na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka i širem okruženju oko 40 km i oko 12 ha. Staze u okviru Nacionalnog parka „Kopaonik" predviđene su u zoni sa režimom zaštite III stepena, a manji deo u zoni sa režimom zaštite II stepena. Za nordijske staze se pretežno koriste postojeći šumski i poljski putevi i staze, odnosno pašnjaci i neobraslo šumsko zemljište, te se zbog njih ne seče šuma, a pri uređenju staza potrebne su samo minimalne intervencije (prelazi preko vodotoka, markacija).

Kroz zonu Ravnog Kopaonika (između padina Karamana i Gobelje na istoku, padina Banjskog Kopaonika i Vučaka na severu, Jadovnika i klisure Samokovske reke na zapadu i padina grebena Suvo rudište - Treska na jugu) predviđeni su sledeći glavni pravci nordijskih staza: kroz Barsku reku; Donji Babin grob - Rvatske bačije - Ibrovska ravan; Kadijevac - Žiloviti laz; Greda-Hajdučica; Suvo rudište - Jelačića strugara - Jankove bare - Hajdučica; Jaram - Ibrovska ravan; Kadijevac-Greda; Kadijevac-Paljevštica i dr. Nordijske staze ove zone direktno su dostupne kompleksima primarnog Turističkog centra „Kopaonik" - „Suvo Rudište" i „Jaram", kao i sekundarnom turističkom centru Lisina-Čajetina.

Kroz zonu Krivorečke ravni (pašnjački prostori koji se protežu od Srebrnca preko Krive Reke na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik" i Osredaca do Karaule i Željina van područja Prostornog plana) predviđeni su sledeći glavni pravci nordijskih staza: kroz Ciganski reku; Srebrnac - Rendara - Kriva Reka; Čisto brdo - Šaklman i dr. Staze ove zone neposredno su dostupne kompleksima primarnog Turističkog centra „Kopaonik" - „Srebrnac" i „Rendara", kao i sekundarnom turističkom centru Kriva Reka i seosko-turističkom naselju Crna Glava.

U okviru ovih zona, manjim delom u zoni III stepena zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik" i većim delom na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik", formiraće se ograničeni poligoni za motorne sanke i moto-ski-safari.

Na nordijskim stazama je predviđena propisna markacija, a dalje od turističkih kompleksa skloništa od nevremena. U okviru mreže nordijskih staza u zoni sa režimom III stepena zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik" urediće se takmičarske staze za langlauf i staze za sportski bijatlon.

Sadržaji letnje turističke ponude u prostoru Planinarske i izletničke staze

Planinarske i izletničke staze na području Nacionalnog parka „Kopaonik" predviđene su najvećim delom na trasama nordijskih staza, pretežno u zoni sa režimom zaštite III stepena, kao i u atraktivnim predelima zone sa režimom zaštite II stepena. Namenjene su kretanju planinara i izletnika - pešaka, jahača i planinskih biciklista, u funkciji rekreacije i prezentacije Nacionalnog parka „Kopaonik". Na stazama će biti uređena odmorišta sa vatrištima i skloništima, vidikovci i bivaci, kao i poligoni ekstremnih sportova (alpinizam, slobodno penjanje, paraglajding, zmajarenje i dr.).

U cilju intenziviranja razvoja letnje turističke ponude koja znatno zaostaje za zimskom ponudom, na području Nacionalnog parka „Kopaonik" uvodiće se i drugi aktuelni sportsko-rekreativni sadržaji pod uslovom da ne ugrožavaju prirodne vrednosti. Ovi sadržaji biće locirani pretežno u okviru kompleksa Turističkog centra i u njihovom neposrednom okruženju.

3. Ostale posebne namene

3.1. Zaštita nepokretnih kulturnih dobara

Plansko opredeljenje u oblasti zaštite nepokretnih kulturnih dobara (NKD) je očuvanje kulturnih vrednosti i sadržaja na lokalitetima i objektima navedenim u Tabeli III-15 (Referalna karta 1), nezavisno od njihovog formalnog statusa (utvrđeno, kategorisano, evidentirano, identifikovano dobro). Glavni uslov za to je detaljna prostorna/katastarska identifikacija samih lokaliteta i objekata i okolnog prostora (zaštićene okoline) od interesa za njihovu zaštitu, održavanje i uređenje, izrada adekvatne istraživačke i tehničke dokumentacije (opisi, vrednovanje, predlozi pravne i tehničke zaštite i dr.). Na osnovu te dokumentacije kulturna dobra će se, u zavisnosti od svojih obeležja i vrednosti, zvanično evidentirati kao dobra pod prethodnom zaštitom za koja će se po odgovarajućoj dinamici sprovesti postupak proglašenja/utvrđivanja i kategorizacije, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita kulturnih dobara. Mere očuvanja dobara i njihove okoline, u pogledu zabrana i ograničenja radova i aktivnosti, kao i mere tehničke zaštite i uređenja sprovodiće se shodno organizacionim i finansijskim mogućnostima i na identifikovanim i evidentiranim kulturnim dobrima.

Tabela III-15. Nepokretna kulturna dobra (Referalne karte 1. i 2.)

Broj	Lokacija - katastarska	Naziv lokaliteta ili	Položaj u odnosu na zone Nacionalnog parka	Vrsta kulturnog dobra	Status zaštite Kulturnog dobra

	opština	objekta			
	OPŠTINA RAŠKA				
1	Jošanička Banja	Staro kupatilo	Van NPK	Spomenik kulture	Odluka o utvrđivanju Starog kupatila u Jošaničkoj Banji za spomenik kulture („Službeni glasnik RS”, broj 27/97)
2	Jošanička Banja	Novo kupatilo	Van NPK	Spomenik kulture	Odluka o utvrđivanju Novog kupatila u Jošaničkoj Banji za spomenik kulture („Službeni glasnik RS”, broj 27/97)
3	Kremiće	Zajačak	Van NPK	Arheološko nalazište	Odluka o utvrđivanju lokaliteta Zajačak u Kremićima za arheološko nalazište („Službeni glasnik RS”, broj 2/03).
4	Rakovac	Dubovska kula	Van NPK	Arheološki lokalitet (AL)	Identifikovano (Id)
5	Rakovac	Grad	Van NPK	AL	Id
6	Rakovac	Crkvište	Van NPK	AL	Id
7	Rakovac	Crkvina	Van NPK	AL	Id
8	Jošanička Banja	Poturnja crkva	Van NPK	AL	Id
9	Jošanička Banja	Velež-Crkvina	Van NPK	AL	Id
10	Jošanička Banja	Velež-Topionica	Van NPK	AL	Id
11	Jošanička Banja	Velež - Srednja livada	Van NPK	AL	Id
12	Jošanička Banja	Kokorovac - Topionica	III stepen NPK	AL	Id
13	Jošanička Banja	Velež - Branova strugara	III stepen NPK	AL	Id
14	Jošanička Banja	Đorov most - Samokovka	I stepen NPK	AL	Id
15	Jošanička Banja	Đorov most - Gradina	III stepen NPK	AL	Id
16	Kremići	Staro selo	Van NPK	AL	Id
17	Kremići	Poturnje - Rimsko groblje	Van NPK	AL	Id
18	Badanj	Sastavci	Van NPK	AL	Id
19	Badanj	Lazovi	Van NPK	AL	Id
20	Semeteš	Groblje	Van NPK	AL	Id
21	Tiodže	Radošiće - Kiževak	Van NPK	AL	Id
22	Tiodže	Radošiće - Kozja glava	Van NPK	AL	Id
23	Jošanička Banja	Marići - Aleksićka kula	Van NPK	AL	Id
24	Šipačina	Crkvina - Groblje	Van NPK	AL	Id
25	Šipačina	U reke	Van NPK	AL	Id
26	Šipačina	Jalovina	Van NPK	AL	Id
27	Šipačina	Brdo Bakarnjača	Van NPK	AL	Id
28	Šipačina	Kepin laz	Van NPK	AL	Id
29	Šipačina	Trsove bare	III stepen NPK	AL	Id
30	Šipačina	Šljakite	Van NPK	AL	Id
31	Šipačina	Suvo rudište	III stepen NPK	AL	Id
32	Crna Glava	Vodenica - Gobeljska reka	Van NPK	Objekat narodnog graditeljstva - etnologija (ONG - etno)	Id
33	Crna Glava	Groblje	Van NPK	ONG- Etno	Id
34	Jošanička Banja	Marići - Groblje	Van NPK	ONG- Etno	Id

35	Jošanička Banja	Marići - Žikina vodenica	Van NPK	ONG- Etno	Id
36	Jošanička Banja	Groblje	Van NPK	ONG- Etno	Id
37	Jošanička Banja	Maksimovića vodenica	Van NPK	ONG- Etno	Id
38	Jošanička Banja	Vodenica M. Bitivića	Van NPK	ONG- Etno	Id
39	Jošanička Banja	Banja - Vodenica1	Van NPK	ONG- Etno	Id
40	Jošanička Banja	Banja - Vodenica2	Van NPK	ONG- Etno	Id
41	Jošanička Banja	Banja - Vodenica3	Van NPK	ONG- Etno	Id
42	Jošanička Banja	Banja - Vodenica4	Van NPK	ONG- Etno	Id
43	Jošanička Banja	Banja - Vodenica5	Van NPK	ONG- Etno	Id
44	Jošanička Banja	Banja - Vodenica6	Van NPK	ONG- Etno	Id
45	Tiodže	Radošiće - Groblje	Van NPK	ONG- Etno	Id
46	Crna Glava	Đorđevićke košare	Van NPK	ONG- Etno	Id
47	Crna Glava	Košara S. Đorđevića	Van NPK	ONG- Etno	Id
48	Badanj	Đorđevićke bačije	II stepen NPK	ONG- Etno	Id
49	Badanj, Jošanička Banja i Kremiće	Mijatovića jaz	I stepen, II stepen i van NPK	ONG- Etno	Id
50	Šipačina	Groblje	Van NPK	ONG- Etno	Id
51	Jošanička Banja	Objekat u ulici Milunke Savić 39	Van NPK	Objekat graditelj-skog nasleđa - arhi-tektura (OGN - arh)	Id
52	Jošanička Banja	Vila Pršić	Van NPK	OGN - arh	Id
53	Jošanička Banja	Stambeni objekat u ulici Milunke Savić	Van NPK	OGN - arh	Id
54	Jošanička Banja	Vila Mica	Van NPK	OGN - arh	Id
55	Jošanička Banja	Zgrada Mesne kancelarije	Van NPK	OGN - arh	Id
56	Jošanička Banja	Rodna kuća patrijarha Germana	Van NPK	OGN - arh	Id
57	Jošanička Banja	Vila u Samokovskoj 3	Van NPK	OGN - arh	Id
58	Jošanička Banja	Vila Mara	Van NPK	OGN - arh	Id
59	Jošanička Banja	Vila u Samokovskoj reci	Van NPK	OGN - arh	Id
60	Jošanička Banja	Bivša upravna zgrada lečilišta banjskog	Van NPK	OGN - arh	Id
61	Jošanička Banja	Crkva Uspenja Bogoridice	Van NPK	OGN - arh	Id

62	Jošanička Banja	Spomen česma	Van NPK	Spomenici novog veka - istorija (SNV - istorija)	Id
63	Jošanička Banja	Spomenik Milunki Savić	Van NPK	SNV - istorija	Id
	OPŠTINA BRUS				
64	Kriva Reka	Mesto streljanja civila sa grobnicama i crkvom sv. Petra i Pavla	Van NPK	Spomenik kulture	Odluka o utvrđivanju nepokretnih kulturnih dobara od izuzetnog značaja i od velikog značaja („Službeni glasnik SRS”, br. 14/79 i 30/89)
65	Brzeće	Crvena-Duboka	I stepen NPK	AL	Id
66	Brzeće	Izvor Minine reke	III stepen NPK	AL	Id
67	Brzeće	Šljakište kod kapije NPK	II stepen NPK	AL	Id

68	Brzeće	Kraj žičare	III stepen NPK	AL	Id
69	Brzeće	Gradište	III stepen NPK	AL	Id
70	Brzeće	Kod polazišta žičare	Van NPK	AL	Id
71	Brzeće	Rudine	Van NPK	AL	Id
72	Bozoljin	Petrov grob	Van NPK	AL	Id
73	Bozoljin	Petkovac	Van NPK	AL	Id
74	Blaževo	Ambulanta	Van NPK	AL	Id
75	Livađe	Mala Magura	Van NPK	AL	Id
76	Livađe	Velika Magura	Van NPK	AL	Id
77	Livađe	Muncelo	III stepen NPK	AL	Id
78	Livađe	Crkvine	Van NPK	AL	Id
79	Livađe	Vignjište	Van NPK	AL	Id
80	Livađe	Korita	Van NPK	AL	Id
81	Paljevštica	Kula	Van NPK	AL	Id
82	Ravnište	Zaplanina-Topionica	III stepen NPK	AL	Id
83	Ravnište	Nebeske stolice	III stepen NPK	AL	Id
84	Brzeće	Vodenica1	Van NPK	ONG - Etno	Id
85	Brzeće	Vodenica2	Van NPK	ONG - Etno	Id
86	Brzeće	Vodenica3	III stepen NPK	ONG- Etno	Id
87	Brzeće	Vodenica4	Van NPK	ONG- Etno	Id
88	Brzeće	Groblje	Van NPK	ONG- Etno	Id
89	Bozoljin	Groblje	Van NPK	ONG- Etno	Id
90	Bozoljin	Groblje	Van NPK	ONG- Etno	Id
91	Livađe	Zapis	Van NPK	ONG- Etno	Id
92	Blaževo	Savremeno groblje	Van NPK	ONG- Etno	Id
93	Brezeće	Kuća Dragomira Kostića	Van NPK	OGN - arh	Id
94	Brezeće	Kuća Ognjena Kostića	Van NPK	OGN - arh	Id
95	Brezeće	Učiteljski stanovi	Van NPK	OGN - arh	Id
96	Ravnište	Karaula	III stepen NPK	SNV - istorija	Id
97	Brzeće	Karaula	Van NPK	SNV - istorija	Id
98	Brzeće	Spomenik na Mramoru	Van NPK	SNV - istorija	Id
99	Brzeće	Spomenik Josifu Pančiću	III stepen NPK	SNV - istorija	Id
	OPŠTINA LEPOSAVIĆ				
100	Belo Brdo	Crkvište-Ostaci crkve sv. Trojice (k.p.br. 1530)	Van NPK	Arheološko nalazište	Evidentirano
101	Belo Brdo	Crkva brvnara na temeljima starije crkve sv. Petke (k.p.br.1519)	Van NPK	Arheološko nalazište	Evidentirano
102	Belo Brdo	Karaula	Van NPK	SNV - istorija	Id
103	Guvnište	Kolište	Van NPK	AL	Id
104	Guvnište	Kuline	Van NPK	AL	Id

* Na Referalnoj karti 3. dobra su naznačena na sledeći način: Zaštićena NKD (br. 1, 2, 3 i 64), Evidentirana NKD (br. 100 i 101) i Identifikovana NKD (ostali brojevi: 4-63, 65-99 i 102-104)

Izvor: Zavod za zaštitu spomenika kulture Kraljevo: Studija zaštite i revitalizacije kulturnog nasleđa na teritoriji Prostornog plana posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik, Kraljevo 2015. godine; Pokrajinski zavod za zaštitu

spomenika kulture - Priština: Evidentirana nepokretna kulturna dobra na području opštine Leposavić u okviru Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik, Leposavić 2015.

Prioritet istraživanja, izrade dokumentacije i radova na konzervaciji i prezentaciji imaju arheološki lokaliteti, a za objekte narodnog graditeljstva (vodenice, bačišta, Mijatovića jaz i dr.) prioritet su, osim navedenog, i radovi na revitalizaciji i uređenju kojima će se ti objekti staviti u osnovnu funkciju i obezbediti njihovo odgovarajuće korišćenje. Poseban planski prioritet je izmeštanje spomenika/mauzoleja Josifa Pančića na novu lokaciju. Predlaže se da to bude na Gobelji.

Planom upravljanja Nacionalnog parka bliže će se odrediti elementi održivog korišćenja kulturnog nasleđa na zaštićenom području i u merodavnom prostornom okruženju, u saradnji sa institucijama i organima nadležnim za zaštitu kulturnih dobara, zaštitu prirode i planiranje i uređenje prostora, vlasnicima i korisnicima zemljišta i objekata i stranama zainteresovanim za ulaganje u mere očuvanja prezentacije i funkcionalnog osposobljavanja kulturnih dobara.

3.1.1. Mere i uslovi zaštite i korišćenja NKD i njihove zaštićene okoline

Utvrđena NKD i njihova zaštićena okolina štite se, uređuju i koriste u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita kulturnih dobara, aktima o proglašenju/utvrđivanju, donetim prostornim i urbanističkim planovima i Planom upravljanja Nacionalnim parkom.

Za proglašene spomenike kulture važe sledeće zajedničke mere zaštite: očuvanje izvornog izgleda spoljašnje arhitekture i enterijera, horizontalnog i vertikalnog gabarita, oblika i nagiba krova, svih konstruktivnih i dekorativnih elemenata, originalnih materijala i funkcionalnih karakteristika; ažurno praćenje stanja i održavanje konstruktivno-statičkog sistema, krovnog pokrivača, svih fasada, enterijera, ispravnosti instalacija, sanitarno opremanje, oblaganje i obrada zidnih površina, osvetljavanje, ventilacija u spomeniku kulture; zabrana dogradnje, nadgradnje i pregradnje spomenika kulture; zabrana gradnje objekata koji svojom arhitekturom, gabaritom i visinom ugrožavaju spomenik kulture; zabrana gradnje objekata koji nisu u funkciji spomenika kulture; zabrana radova koji mogu ugroziti statičku bezbednost spomenika kulture; izgradnja infrastrukture dozvoljena je samo uz očuvanje podzemnih tokova termalnih voda i prethodno obezbeđenje zaštitnih arheoloških iskopavanja i adekvatne prezentacije nalaza; izvođenje građevinskih radova i promena oblika terena dozvoljeni su samo uz očuvanje podzemnih tokova termalnih voda i prethodno obezbeđenje zaštitnih arheoloških iskopavanja i adekvatne prezentacije nalaza; zabrana skladištenja materijala i stvaranja deponija.

U zaštićenim okolinama spomenika kulture zajedničke mere zaštite su: zabrana gradnje objekata koji svojom arhitekturom, gabaritom i visinom ugrožavaju spomenik kulture; zabrana gradnje objekata koji nisu u funkciji spomenika kulture; zabrana postavljanja pokretnih tezgi, kioska i drugih privremenih objekata unutar zaštićene okoline; urbanističko, komunalno i hortikulturno opremanje, sređivanje i redovno održavanje prostora zaštićene okoline; izgradnja infrastrukture dozvoljena je samo uz očuvanje podzemnih tokova termalnih voda i prethodno obezbeđenje zaštitnih arheoloških iskopavanja i adekvatne prezentacije nalaza; zabrana prosipanja, odlaganja i privremenog ili trajnog deponovanja otpadnih i štetnih materija - hemijski agresivnih, eksplozivnih, otrovnih i radioaktivnih.

Za proglašena i evidentirana arheološka nalazišta utvrđene mere zaštite su: zabrana neovlašćenog kopanja, odnošenja kamena i zemlje sa nalazišta, zabrana promene konfiguracije terena, zabrana izgradnje objekata, zabrana sečenja stabala ili pošumljavanja terena, kao i prevlačenja stabala preko nalazišta, zabrana gradnje infrastrukture, industrijskih objekata i postrojenja, zabrana neovlašćenog prikupljanja pokretnih arheoloških nalaza, zabrana izvođenja rudarskih radova, zabrana prosipanja, odlaganja i privremenog ili trajnog deponovanja otpadnih i štetnih materija - hemijski agresivnih, eksplozivnih, otrovnih i radioaktivnih, a u njegovoj zaštićenoj okolini: zabrana gradnje objekata, zabrana promene oblika terena (nivelacija terena, odnošenje ili deponovanje zemlje), zabrana pošumljavanja terena, seče šuma, vađenja starih panjeva, zabrana prosipanja, odlaganja i privremenog ili trajnog deponovanja otpadnih i štetnih materija - hemijski agresivnih, eksplozivnih, otrovnih i radioaktivnih; izgradnja infrastrukture, industrijskih objekata i postrojenja, kao i rudarski radovi dozvoljavaju se pod posebnim uslovima nadležnog zavoda za zaštitu spomenika kulture, uz prethodno obezbeđenje zaštitnih arheoloških iskopavanja i adekvatne prezentacije nalaza i zabrana neovlašćenog prikupljanja pokretnih arheoloških nalaza.

Na popisanim odnosno identifikovanim lokalitetima i objektima iz Tabele III-15 na osnovu uslova nadležnih institucija za zaštitu kulturnih dobara, utvrđuju se sledeće mere zaštite po grupama potencijalnih kulturnih dobara, i to:

1) Arheološki lokaliteti (evidentirani i identifikovani): zabranjuje se neovlašćeno kopanje, odnošenje kamena i zemlje sa nalazišta, prosipanje i odlaganje otpadnih i štetnih materijala, skladištenje materijala i stvaranje deponija, neovlašćeno prikupljanje arheološkog materijala, oštećivanje, odnošenje i uništavanje nadgrobnih spomenika; izvođenje građevinskih radova i promena oblika terena dozvoljavaju se samo nakon obezbeđenih arheoloških istraživanja, uz adekvatnu prezentaciju nalaza; na parcelama koje se graniče sa evidentiranim arheološkim lokalitetima obezbediti nadzor arheologa prilikom izvođenja zemljanih radova; ukoliko se pri zemljanim radovima naiđe na do sada nepoznato nalazište, izvođač je dužan da obustavi radove i obavesti nadležnu službu zaštite; izvođač je dužan i da preduzme mere zaštite kako nalazište ne bi bilo uništeno i oštećeno; troškove iskopavanja i konzervacije otkrivenog materijala snosi investitor.

2) Objekti narodnog graditeljstva - etno objekti (vodenice, strugare, valjarice, bačije i dr.): zabranjuju se radovi koji mogu ugroziti i promeniti izvorni izgled arhitekture, horizontalni i vertikalni gabarit, oblik i nagib krova, konstruktivne i dekorativne elemente, originalne materijale i stilske karakteristike, statičku bezbednost objekata; zabranjuje se prepravka, dogradnja i nadgradnja, skladištenje materijala i stvaranje deponija, izgradnja objekata koji svojom arhitekturom, gabaritom i visinom ugrožavaju kulturno dobro; izgradnja objekata infrastrukture dozvoljena je samo pod uslovima i nadzorom nadležne ustanove zaštite; izvođenje građevinskih radova i promena oblika terena dozvoljavaju se samo uz očuvanje izvorne matrice, prirodnog vegetacijskog tipa i prethodno obezbeđenih arheoloških istraživanja; pri obnavljanju i revitalizaciji (stavljanju u osnovnu namenu) etno objekata koji su u potpunosti ruinirani, ako crtež, fotografija ili drugi zapis o tim objektima ne postoji, može se delimično odstupiti od pretpostavljenog izvornog arhitektonsko-građevinskog rešenja i gabarita, u skladu sa planiranom namenom objekata i poštujući osnovne standarde i stilove tradicionalne izgradnje.

3) Ostali objekti graditeljskog nasleđa - građanska i sakralna arhitektura: primenjuju se iste mere pravne i tehničke zaštite kao kod proglašenih spomenika kulture; konzervatorski projekti mogu se kod nekih objekata dizajnirati tako da ostvare pomirenje integriteta i osobenosti izvornog rešenja sa prihvatljivim standardima savremenog života; za projekte restauracije i adaptacije potrebno je arhitektonski istražiti i snimiti objekte i nakon toga pribaviti uslove nadležne institucije za zaštitu spomenika kulture.

4) Stara groblja: zabranjuje se skladištenje materijala i stvaranje deponija otpada na delovima groblja sa najstarijim spomenicima, uklanjanje starih spomenika kako bi se oslobodio prostor za novo sahranjivanje, odnošenje nadgrobnika i prekopavanje grobnih mesta, izmeštanje ili oštećivanje kanotafa bez uslova i saglasnosti službe zaštite; izgradnja objekata dozvoljena je samo pod uslovima i nadzorom službe zaštite.

5) Spomenici i spomen česme: zabranjuje se oštećivanje i uništavanje spomenika i spomen-česmi, njihovih kamenih, metalnih i drugih elemenata i instalacija; obezbeđuje se redovno održavanje, odnosno obnavljanje oštećenih i izbledelih natpisa, zamena dotrajalih delova, održavanje čistoće i urednosti, naturalno uređenje prilaza i neposrednog okruženja spomen-obeležja sa tehničkim rešenjima kojima se na prikladan i ekološki bezbedan način omogućava pristup i parkiranje motornih vozila.

6) Mijatovića jaz: obezbeđuje se rekonstrukcija ovog izuzetnog hidro-tehničkog rešenja, makar od Samokovke do grebena Kukavice, iznad Kozjih stena, tako da se njegova obnovljena funkcija (sa protokom vode) može povremeno demonstrirati za posetioce; za rekonstrukciju/revitalizaciju jaza mogu se koristiti savremene tehnike, na bezbedan način, kao i savremeni materijali koji bi se adekvatno maskirali na vidljivim deonicama jaza; duž trase jaza izgraditi pešačku stazu koja bi posetiocima pružila izvanredno uzbudljiv, avanturistički doživljaj prolaska liticama i strminama stenovitog odseka Kozjih stena.

3.2. Zaštita slivova akumulacija „Ćelije" i „Selova"

Deo područja Nacionalnog parka na kome su uspostavljena sva tri režima zaštite prirode obuhvaćen je zonom III zaštite u slivovima akumulacija „Ćelije" i „Selova". Režimi zaštite I-III stepena Nacionalnog parka su stroži od režima zaštite, uređenja i korišćenja prostora u zoni III zaštite akumulacije, tako da se na području Nacionalnog parka sprovode režimi zaštite prirode koji obezbeđuju i zaštitu kvaliteta voda u obuhvaćenim delovima slivova dve akumulacije.

Za delove područja Prostornog plana van Nacionalnog parka, primenjuju se režimi koji odgovaraju uslovima za zonu III zaštite akumulacije i to:

- režim kontrolisane izgradnje i korišćenja prostora koji obezbeđuje zaštitu kvaliteta voda i zdravstvenu ispravnost vode izvorišta. Radi se samo o pojačanim merama sanitacije, a ne o restrikciji koja bi ugrožavala razvoj naselja. U ovoj zoni nije dozvoljeno nekontrolisano deponovanje komunalnog i drugog otpada, lociranje i uređenje deponija čvrstog otpada, deponovanje, skladištenje i transport opasnih materija i materija koje se ne smeju direktno ili indirektno unositi u vode;

- moguće je zadržavanje postojećih i izgradnja novih stanica snabdevanja pogonskim gorivom na osnovu procene uticaja na kvalitet životne sredine i kvalitet voda, i pribavljenih vodnih uslova i vodne saglasnosti;

- nije dozvoljeno građenje proizvodnih pogona, termoenergetskih i drugih objekata, kao ni obavljanje rudarskih i drugih radova čije otpadne vode sadrže zagađujuće materije ili na bilo koji način ugrožavaju kvalitet i režim voda;

- dozvoljena je realizacija objekata viših nivoa finalizacije, sa „čistim" tehnologijama koji nisu veći potrošači vode i koje nemaju čvrste ili tečne otpadne i opasne materije;

- dozvoljeno je graditi male zanatsko-industrijske pogone (objekti za preradu poljoprivrednih proizvoda, mini-hladnjače, sušare, mlinovi i sl.), uz korišćenje recirkulacije vode u tehnološkim procesima, odnosno uz obavezu da se manje količine otpadnih voda prečiste do propisane klase kvaliteta pre ispuštanja u recipijent;

- postojeći kamenolomi preduzeće tehničke mere koje sprečavaju da otpadne materije dospeju u vodotok bilo u rasutom (materijal otkrivke, sitne frakcije iz separacija) ili u tečnom stanju (suspendovan nanos nastao ispiranjem frakcija);

- korišćenje i uređenje poljoprivrednog i šumskog zemljišta zasnivaće se na programu uređenja poljoprivredno-šumskog zemljišta u zonama zaštite izvorišta voda, jer nije dozvoljena intenzivna upotreba pesticida, herbicida i

veštačkih đubriva na zemljištu koje se koristi u poljoprivredne svrhe;

- u naseljima i zonama sa stambenim, turističkim i ekonomskim objektima, kod kojih se na bilo koji način mogu ugroziti izdanske, površinske vode i akumulacija, obezbediće se sanitarno bezbedno prikupljanje i prečišćavanje ili odvođenje otpadnih voda van sliva akumulacije, što uslovljava realizaciju kanalizacionih sistema i odgovarajućih postrojenja za prečišćavanja otpadnih voda sa tercijarnim prečišćavanjem;

- za naselja, u kojima zbog konfiguracije terena i razuđenosti, realizacija kanalizacionog sistema nije realna - primenjuje se sanitacija na nivou domaćinstava ili grupe kuća putem propisnih sengrupa i rezervoara/taložnica za sakupljanje otpadnih voda, uz njihovo organizovano pražnjenje;

- zabranjeno je deponovanje komunalnog i drugog otpada, te materija koje se ne smeju direktno ili indirektno unositi u vode;

- transport opasnih materija dozvoljen je isključivo uz kontrolisan prevoz i pod pratnjom;

- razvoj i uređenje lokalne saobraćajne i tehničke infrastrukture realizovaće se bez posebnih zahteva u pogledu zaštite akumulacija;

- dozvoljava se realizacija izletničkih, ribolovnih, pešačkih i biciklističkih staza sa manjim objektima za informisanje i predah turista (informativni punktovi, odmorišta, vidikovci, nadstrešnice za sklanjanje od nevremena) i zona turističke izgradnje, pod uslovom sanitarno bezbednog prikupljanja i prečišćavanja otpadnih voda, a tamo gde je moguće i odvođenja otpadnih voda van sliva akumulacije.

4. Uticaj posebne namene na razvoj pojedinih oblasti

4.1. Prirodni resursi

Poljoprivreda

Poljoprivreda će se razvijati bez posebnih ograničenja, uz uslov da se obezbedi adekvatna zaštita gornjih slivova Rasine i Toplice i da se onemogući prenošenje kultura, drugih neautohtonih sastojina i hemijskih sredstava na područje Nacionalnog parka Kopaonik, što će podrazumevati pojas oko granice Nacionalnog parka Kopaonik u širini od najmanje 300 m, u kome moraju biti samo autohtone šume, pašnjaci ili livade. Osnovu poljoprivrede područja činiće stočarstvo zasnovano na racionalnom korišćenju pašne osnove i obnovi genofonda tradicionalnih pasmina, na jagodičastom i koštičavom voću uz obnavljanje starih domaćih sorti, na sakupljanju šumskih plodova, lekovitog i aromatičnog bilja, kao i na formiranju mikro-kapaciteta za prihvatanje i preradu lokalnih poljoprivrednih sirovina, prvenstveno biološki kvalitetne („zdrave") hrane. Programom razvoja poljoprivrede na području Prostornog plana utvrdiće se koncept i organizacija poljoprivrede, asortiman proizvoda, dozvoljene količine hemijskih sredstava i veštačkih đubriva i drugo.

Zaštićeni planinski pašnjaci u okviru režima zaštite II stepena predviđeni su pretežno za opšte-korisne funkcije u pogledu zaštite tla, očuvanja ukupnog predela, zaštite flore i faune, zaštite voda, zaštite prirodnih vrednosti, rekreacije, sporta i ograničene pregonske ispaše zavisno od biološkog kapaciteta travnjaka (u cilju održavanja pašnjačke vegetacije).

U III stepenu zaštite planinski pašnjaci su sezonski predviđeni najvećim delom za alpske i nordijske skijaške terene (zimi) i za izletničko-planinarske staze i punktove, kao i pregonsku ispašu stoke (leti). Planinskim pašnjacima biće zahvaćene i trase alpskih skijaških staza i žičara na prosecima kroz šumu (u sastavu šumskog zemljišta). Ovi pašnjaci su u kategoriji prirodnih planinskih pašnjaka, što znači da na njima nisu predviđene melioracije (sem u slučaju zatravljivanja manjih površina goleti i šumskih proseka za staze i žičare, bez razoravanja, uz đubrenje stajnjakom i uz korišćenje autohtonih travnih sastojina). Planinske livade su najvećim delom namenjene za proizvodnju sena i pregonsku ispašu stoke, a na pogodnim, zaravnjenim parcelama i za manje oranice namenjene organizovanoj proizvodnji biološki visokovrednog semenskog krompira i nekih drugih semenskih materijala, sa kapacitetima i proizvodnim uslovima (na manjim parcelama uklopljenim u predeo, uz zaštitu od erozije, bez značajnije upotrebe hemijskih sredstava, uz permanentnu kontrolu proizvodnje i drugo). Manje površine livada biće u funkciji lokacija bačišta, zimskih i letnjih sportsko-rekreativnih i drugih namena. Na livadama je predviđena ograničena melioracija, bez razoravanja i upotrebe hemijskih sredstava, uz đubrenje stajnjakom i isključivo korišćenje autohtonih travnih sastojina.

Šumarstvo, lov i ribolov

Šumarstvo će se razvijati kao privredna grana, uz održavanje višestruke uloge i funkcije šuma, šumskih staništa i šumskih predela i adekvatne mere nege šuma. Permanentno će se poboljšavati uslovi za jačanje antierozivnih, hidroloških, turističko-rekreativnih, ekoloških i drugih korisnih funkcija šuma. Pri obnavljanju šuma prednost će imati prirodno obnavljanje. Pošumljavanje goleti i erodiranih površina vršiće se isključivo autohtonim sastojinama. Zaštićena šuma posebne namene kao specifična kategorija šume, predviđena je pretežno za opšte-korisne funkcije u pogledu zaštite prirode, odnosno zaštita tla, očuvanje pejzažno-ambijentalnog lika prostora, zaštite flore i faune u širem smislu, kao i zaštite voda, zaštite, istraživanja i prezentacije prirodnih vrednosti, prezentacije prirode i prirodnih vrednosti posetiocima, rekreacije i sporta. Ovakav tip šume podrazumeva tipološko gazdovanje sa ciljem uzgoja kvalitetne šume i lečenja obolelih vrsta, uz ostvarivanje sporednih ekonomskih efekata kroz neophodnu seču

u funkciji uzgoja. U okviru ove šume predviđen je i uzgoj divljači čiji režim se uklapa u ostale režime ove prirodne sredine (sa neophodnim službenim sadržajima u funkciji uzgoja šume i divljači).

Režim šuma posebne namene u III stepenu zaštite daje prednost opštekorisnim nad proizvodnim funkcijama (odnosno sa proizvodnim funkcijama koje će biti usklađene sa uzgojnim funkcijama), u približno ravnopravnom odnosu sa pašnjacima i livadama. U ovoj šumi podrazumeva se tipološko gazdovanje sa ciljem uzgoja kvalitetne šume uz ozdravljenje obolelih šuma. Unapređenje gazdovanja ovim šumama podrazumevaće uvođenje šumskog reda, uređenje šumskih puteva i ostale šumske infrastrukture u funkciji protivpožarne zaštite, zaštite i uzgoja divljači i drugo.

Buduće pošumljavanje i seča ove šume u znatnoj meri će biti određeni predviđenim rasporedom sadržaja ponude u prostoru, podcentara i punktova rekreacije, sporta i turizma (alpske skijaške staze i žičare, podcentri i punktovi TC Kopaonik), bačišta, novih saobraćajnica i novih sadržaja ostalih vidova infrastrukture. Deo sadržaja rekreacije i sporta (izletničko-planinarske i nordijsko-skijaške staze, punktovi za opštu rekreaciju i planinarski logor), sadržaji u funkciji šumarstva i ostali sadržaji biće prilagođeni režimu šuma, ili su van šume.

U skladu sa zahtevima standarda za gazdovanje šumama u Srbiji donose se smernice za formiranje šumskih zaštitnih zona pored vodotoka, javnih puteva i naselja. Zaštitne zone su u funkciji obezbeđivanja pozitivnih uticaja šuma na stabilnost ekosistema, očuvanja određenih staništa, biološke predeone raznolikosti i autentičnog izgleda predela. Na području Prostornog plana treba formirati zaštitne zone širine 10-15 m duž manjih rečnih tokova i DP II reda.

Lovstvo će biti zasnovano na uzgoju autohtone divljači u uzgojnim rezervatima na teritoriji Nacionalnog parka Kopaonik i u organizovanju lova po lovnim osnovama van Nacionalnog parka Kopaonik i po potrebi u širim prostornim celinama, uz povećanje brojnosti proređenih vrsta i postizanje brojnosti populacija gajenih vrsta divljači. Planirano je formiranje lovišta sa reprocentrom van područja Nacionalnog parka i najvećim delom van područja Prostornog plana na teritoriji KO Paljevštica i KO Kriva Reka (opština Brus). Preliminarna granica lovišta data je na Referalnoj karti 1. U zavisnosti od tempa i potreba razvoja skijališta u sektoru 10, koje se delom nalazi van područja Prostornog plana, utvrdiće se i konačna granica obuhvata lovišta. Ukoliko se proceni da nema interesa za daljim širenjem skijališta u sektoru 10, granica i obuhvat lovišta mogu se proširiti zapadno do Mramorske reke na teritoriji KO Kriva Reka.

Sportski ribolov biće dozvoljen na svim vodenim površinama van Nacionalnog parka Kopaonik srazmerno bogatstvu ribljeg fonda, a proizvodno ribarstvo sa autohtonim vrstama u ribnjacima i malim akumulacijama, uz unapređenje ribljeg fonda.

4.2. Privredni razvoj

Pod pretpostavkom da će biti ispunjeni osnovni preduslovi daljeg privrednog razvoja planskog područja, koji se odnose na usaglašavanje interesa zaštite i razvoja, prilagođavanje tržišnim uslovima privređivanja, uz stvaranje dinamičnog poslovnog ambijenta u sve tri opštine, shodno njihovim potencijalima, ograničenjima i mogućnostima, mogu se definisati sledeći strateški prioriteti razvoja:

1) turizam, sa centralnim projektom turističke destinacije Kopaonik, i komplementarne ekološki prihvatljive delatnosti sa pratećim uslugama za podmirivanje potreba turista i izletnika; projekat bi doprineo stvaranju dinamične poslovne klime, poboljšavanju standarda i zaposlenosti lokalnog stanovništva, istovremeno podstičući razvoj poljoprivrede i rešavajući mnoge razvojne probleme uključujući i podizanje atraktivnosti okruženja za investiranje i poboljšanje demografske strukture stanovništva;

2) poljoprivreda, zasnovana na unapređenim tradicionalnim vidovima, uz stvaranje uslova za: efikasniju proizvodnju, formiranje mikropogona za preradu poljoprivrednih proizvoda, plasman proizvoda, razvoj stočarstva, povećanjem prosečne veličine poseda i brendiranjem stočnog fonda i proizvoda, udruživanjem proizvođača i dr; najznačajniju šansu ovakvog razvoja poljoprivrede predstavljaće njena integracija sa turizmom kroz direktan plasman proizvoda, angažovanje u seoskom turizmu, motivisanje mladih za ostanak i povratak i dr.;

3) mala i srednja preduzeća, kao osnovni oblik organizovanja firmi i generator razvoja, konkurentnosti i zapošljavanja; posebno je bitno aktivirati mikro-biznise i tzv. porodične firme (domaće radinosti i dr) kao osnovne karike - proizvodno-poslovne jedinice/pogone za proizvodnju ili preradu poljoprivrednih proizvodnja, uz njihov plasman ka turističkim centrima i naseljima;

4) edukacija stanovništva u oblasti zaštite prirode, alternativne seoske ekonomije i turističke delatnosti (kultura stanovanja, uređenje predela i okućnice, kulinarstvo, marketing, komunikacija, kulturni ambijent i sl.).

4.3. Razvoj naselja, demografski i socijalni razvoj

Mreža naselja

Razvoj mreže naselja na području Prostornog plana, u okviru sistema naselja u opštinama Raška, Brus i Leposavić, zasnivaće se na sledećoj funkcionalnoj hijerarhiji i funkcionalnim vezama obuhvaćenih naselja:

- Sekundarni opštinski centri - U ovoj kategoriji planirani su Jošanička Banja kao tradicionalno naselje i sekundarni turistički centar, Suvo rudište kao novi, specifični visokoplaninski centar u sklopu TC Kopaonik u opštini Raška i

Brzeće kao novi sekundarni turistički centar u opštini Brus. Ovim centrima će gravitirati najveći broj seoskih naselja na području Prostornog plana. Izuzetak su naselja u katastarskim opštinama Badanj, Semeteš, Tiodže, Kremiće i delimično Šipačina, koja će gravitirati drugim sekundarnim centrima na teritoriji opštine Raška (Brveniku i Rudnici). U sekundarnim centrima biće smešten značajan deo zaposlenih u TC Kopaonik;

- Centri zajednica sela - Centri zajednica sela predviđeni su u tradicionalnim naseljima sa turističkim funkcijama - u sekundarnim turističkim centrima Kriva Reka (opština Brus) i Belo Brdo (opština Leposavić).

Sekundarnim opštinskim centrima i centrima zajednica sela gravitiraće sva naselja na području Prostornog plana. Ova naselja prihvatiće i deo zaposlenih u TC Kopaonik.

Ostala sela i zaseoci su manja tradicionalna naselja, većim delom sa perspektivom u integraciji lokalnih komplementarnih aktivnosti sa turizmom.

Glavni preduslovi za razvoj mreže naselja i očuvanje pojedinih naselja na području Prostornog plana van Nacionalnog parka su razvoj lokalne saobraćajne infrastrukture, specijalizovanog prevoza (manjim vozilima u privatnom sektoru, žičarama i slično), sportsko-rekreativne ponude u prostoru (turističke infrastrukture) i telekomunikacija. Time bi se, pored uključivanja u turističku ponudu, omogućilo i organizovanje mobilnih javnih službi (zdravstva, edukacije, socijalne zaštite i slično) i javnih servisa (mesne kancelarije, komunalnih i tehničkih službi i servisa i drugo) u svim naseljima, odnosno njihovo saobraćajno i funkcionalno povezivanje sa tercijarnim, sekundarnim i primarnim opštinskim centrima.

Prostornim planovima jedinica lokalne samouprave i odgovarajućim urbanističkim planom utvrđuje se širenje i uređenje naselja na području prostornog plana van Nacionalnog parka.

Stanovništvo i socijalni razvoj

Projekcija stanovništva izvršena je primenom matematičkog metoda koji je zasnovan na kretanju stanovništva u prošlosti, pri čemu su korišćeni podaci iz prethodna dva Popisa stanovništva (Tabela III-16).

Tabela III-16: Projekcija stanovništva na području Prostornog plana za 2019. Godinu

Opština	Naselja	2002.*	2011.*	2019.
Raška	Šipačina, Tiodže, Lisina, Semeteš, Badanj, Kremiće, Jošaničká Banja, Rakovac, Crna Glava, Kopaonik	2334	1821	1419
Brus	Bozoljin, Ravnište, Kneževo, Brzeće, Livađe, Paljevštica, Kriva Reka	1291	990	722
Leposavić	Guvnište, Belo Brdo	-	-	-
	Područje Prostornog plana	3625	2811	2141

* Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. u Republici Srbiji, Republički zavod za statistiku, 2014.

Prema projekciji stanovništva do 2019. godine očekuje se nastavak negativnih demografskih trendova u svim naseljima na području Prostornog plana. Do 2019. godine može se očekivati pad ukupnog broja stanovnika od oko 30% u odnosu na 2011. godinu.

Navedene procene budućeg broja stanovnika treba posmatrati okvirno, promene u kretanju stanovnika zavisiće od ukupnog socio-ekonomskog razvoja planskog područja. S obzirom na to da područje Prostornog plana poseduje izuzetne prirodne i kulturne vrednosti pretpostavlja se da primenom mera za podsticanje socio-ekonomskog razvoja može doći do usporavanja depopulacije. Za ublažavanje negativnih demografskih tokova u narednom periodu značajan uticaj imaće podsticanje prekvalifikacije i zapošljavanja lokalnog stanovništva kao i podsticanje prostorne mobilnosti i sezonskog boravka stanovništva u okruženju.

Razvoj javnih službi u naseljima na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka zasnivaće se na sledećim opredeljenjima:

- Poboljšanje dostupnosti usluga korisnicima organizovanjem sistema mobilnih usluga koje se prilagođavaju potrebama korisnika. U tom smislu neophodno je obezbediti odgovarajuću opremu, vozila i prostorije za periodično pružanje usluga;

- Rekonstrukcija, adaptacija i sanacija postojećih kapaciteta kao i izgradnja univerzalnih višefunkcionalnih centara u naseljima za pružanje javnih usluga;

- Organizovanje specijalizovanog prevoza učenika;

- Programi dokvalifikacije i prekvalifikacije lokalnog stanovništva kao i prilagođavanje obrazovnih profila u srednjim školama na području opština Brus, Raška i Leposavić potrebama planiranog razvoja poljoprivrede, turizma, usluga, zaštite i prezentacije prirodnih i kulturnih vrednosti na području Prostornog plana;

- Poboljšanje kvaliteta saobraćajne infrastrukture.

Prostornim planovima jedinica lokalne samouprave bliže se utvrđuje razvoj mreže objekata i usluga javnih službi za naselja koja se nalaze na području Prostornog plana van Nacionalnog parka.

4.4. Infrastrukturni sistemi (Referalna karta 2)

Položaj linijskih infrastrukturnih sistema (puteva i dalekovoda) je dat na referalnim kartama Prostornog plana generalno i pretežno šematski. Prilikom izgradnje i rekonstrukcije linijskih infrastrukturnih sistema na području Nacionalnog parka izradiće se odgovarajuća tehnička i planska dokumentacija u skladu sa preciznije definisanim uslovima Zavoda za zaštitu prirode Srbije kojom će se utvrditi konačni položaji i trase.

4.4.1. Saobraćajna infrastruktura

Putna mreža

Razvoj putne mreže na području biće usklađen sa režimima zaštite Nacionalnog parka Kopaonik i sa režimima saobraćaja u skladu s osnovnim funkcijama saobraćajnica: a) javne saobraćajnice - državni putevi II reda, opštinski/lokalni putevi, planirana planinska železnica i žičare; b) kontrolisani pravci kretanja turista korišćenjem postojećih i planiranih lokalnih puteva i staza - skijaškog, pešačkog, biciklističkog i jahačkog kretanja posetilaca Nacionalnog parka Kopaonik po utvrđenim itinererima za prezentaciju vrednosti Nacionalnog parka Kopaonik i turističkim sadržajima; i v) službeni pravci motorizovanog i ostalog kretanja za potrebe prezentacije vrednosti Nacionalnog parka Kopaonik, turizma, rekreacije i sporta (snabdevanje, tehničko opsluživanje i slično), šumarstva (šumski putevi), specijalne i posebne namene i dr.

Okosnicu razvoja i uređenja putne mreže na područja Prostornog plana čini dogradnja, modernizacija, rekonstrukcija i pojačano održavanje pojedinih deonica DP II reda.

Ovim prostornim planom potvrđuje se plansko rešenje kojim se rezerviše potencijalni koridor kružnog puta oko granice Nacionalnog parka Kopaonik u visinskoj zoni od oko 1.000 do 1.200 m n.v, koji će nastati povezivanjem postojećih šumskih, opštinskih i DP IIa reda, a manjim delom izgradnjom novih deonica. Trasa kružnog puta ima ukupnu dužinu od oko 86 km, od čega je oko 68 km ili 80% van Nacionalnog Kopaonik. Procenjuje se da oko 80 km ili 93% trase kružnog puta čine postojeći kategorisani i nekategorisani putevi, dok samo oko 6 km puta čine nove deonice i to van Nacionalnog parka Kopaonik.

Za planirani kružni put izradiće se odgovarajuća tehnička i planska dokumentacija kojom će se utvrditi njegova trasa.

Koridor kružnog puta pruža se od Krive Reke i Crne Glave preko Šaklamana do Đorđevića, pa padinom Banjskog Kopaonika do Kokorovca, gde se uključuje u DP IIa reda broj 210 (deonica 21001, Jošanička Banja - Kopaonik) na stacionaži od oko km 8+300 do stacionaže km 2+600 u dužini od oko 5,7 km do Velež - Paljevštice, zatim od Velež - Paljevštice put nastavlja trasom starog puta Jošanička Banja - Raška, preko Plakaonice i sedla između Jadovanika i Kremićskih planina, do Čomaga i Semeteša, a dalje nastavlja preko lokaliteta „Kiževa”, „Lisine”, ukršta se sa DP IIa reda broj 210 (deonica 21002, Kopaonik-Rudnica) na stacionaži od oko km 30+000 do stacionaže km 27+200 u dužini od oko 2,8 km do Kostovca, potom vodi preko Jasala i sedla Treska, iznad sela Guvnište i Belo Brdo za Zaplaninu, Čeliće i Mramor do ukrštanja sa DP II reda broj 212 (deonica 21201, Brzeće-Blaževo) na stacionaži od oko km 3+000 potom prati DP II reda broj 212 od Mramora vodi do Brzeća (čvor 21101, km 0+000) u dužini od 3,0 km, odakle ulazi u DP II reda broj 211 (čvor 21101, km 49+053) do Gočmanca, gde se nakon 850 m odvaja od DP II reda broj 211 (stacionaža oko km 48+200), nastavljajući kao planirana deonica puta iznad sela Livađe i Paljevštica i dolinom Mramorske reke preko zaseoka Simići i Jankovići do zaseoka Pršići i potom do centra Krive Reke. Kružni put povezuje deset sela i više zaseoka, a gravitira mu još šest sela sa zaseocima.

Pored planiranog kružnog puta mreža postojećih puteva biće upotpunjena izgradnjom novih deonica i to:

- od DP IIa reda broj 211 (na deonici 21104, oko 90 m istočno od čvora 21001 Kopaonik, na stacionaži oko km 66+600), kroz podcentar Suvo rudište planirana je izgradnja paralelne saobraćajnice na deonici od „Kragujevačkog odmarališta” do hotel „Putnik” koja će biti u funkciji rešavanja problema zagušenja saobraćaja dužine od oko 1,1 km;

- od DP IIa reda broj 211 (na deonici 21104, oko 13,4 km od čvora 21101 Brzeće ka čvoru 21001 Kopaonik, na stacionaži oko km 62+400) na Jarmu, planirana je izgradnja saobraćajnice do lokaliteta „Crni jelak” u funkciji planiranih sportskih i turističkih sadržaja dužine od oko 1,1 km;

- od DP IIa reda broj 212 (na deonici 21201, oko 3,0 km južno od čvora 21101 Brzeće, na stacionaži oko km 3+000) od Brzeća/Mramora do Duboke/polazište žičare „Krčmar” dužine od oko 4,5 km;

- od ukrštanja sa DP IIa reda broj 210, na deonici 21002, stacionaža oko km 30+000 (ka severu) i preko planiranog kružnog puta (u dužini od oko 4,6 km) deonica do Tiodža dužine od oko 2,7 km.

Bolja prohodnost DP IIa broj 211 u zimskim uslovima obezbediće se izgradnjom zaštitnih šumskih pojaseva i građevinskih galerija, prioritetno na deonici od Šiljače do Jarma, kao i primenom mera pojačanog održavanja.

Realizacija alternativnog pravca DP IIa 211 na potezu južno od postojeće trase, na deonici od Jarma do ispod Suvog rudišta, u dužini od oko 6 km nije u planskom horizontu ovog prostornog plana. U cilju usaglašavanja potreba razvoja i zaštite Nacionalnog parka Kopaonik, mogućnost i način realizacije ovog alternativnog puta, kao i njegova konačna trasa utvrdiće se uz poštovanje režima zaštite Nacionalnog parka Kopaonik prilikom izrade novih izmena i dopuna, ili novog prostornog plana.

Kontrola ulaska na područje Nacionalnog parka Kopaonik obezbediće se stavljanjem u funkciju ulaznih stanica kao informativno-kontrolnih punktova i to: 1) glavnih ulaznih stanica, na DP IIa broj 211 (postojeća „Brzeće" iznad Brzeća) i DP IIa broj 210 („Kokorovac" umesto postojeće „Velež-Paljevštica" iznad Jošaničke Banje), i 2) pomoćnih ulaznih stanica na DP IIa broj 210 („Kostovac" iznad Lisine) i planiranom putu Karaula-Gočmanci („Šiljača").

Sa ciljem smanjenja saobraćaja putničkih vozila na teritoriji Nacionalnog parka Kopaonik predviđene su spratne garaže i parkinzi na polaznim stanicama žičara sa funkcijom ulaza u Nacionalni park (Gočmanci, Bela reka, Jošanička Banja, Sunčana dolina, Belo Brdo, Čajetina).

Železnička mreža

Razvoj železničkog saobraćaja na području Prostornog plana usmeren je na poboljšanje kvaliteta i višemodalnih saobraćajnih pristupa području izgradnjom prilaza i kružne železnice oko Nacionalnog parka Kopaonik.

Planirana trasa električne zupčaste - planinske kružne železnice oko područja Nacionalnog parka Kopaonik, koja se najvećim delom nalazi u koridoru planiranog kružnog puta oko Nacionalnog parka Kopaonik imala bi dve glavne stanice u: Krivoj Reci i Jošaničkoj Banji. Trasa kružne železnice se pruža od planirane železničke stanice Kriva Reka (na pruzi Stopanja-Biljanovac) do Đorđevića u koridoru kružnog puta, a potom ide grebenom preko Osredaka i Marića do planirane železničke stanice Jošanička Banja (na pruzi Stopanja- Biljanovac), nakon čega se iznad Veleža penje ka grebenu Kremićkih planina, a dalje do Plakaonice nalazi se u koridoru kružnog puta, a potom vodi padinama Jadovnika i trasom starog rudarskog puta do Kadijevca gde ulazi u koridor DP IIa broj 210 Jošanička Banja - Kopaonik - Rudnica do Kostovca, odakle vodi preko Belog Brda, Mramora, Brzeća i Gočmanaca do Krive Reke u koridoru kružnog puta.

Realizacija kružne železnice sa vozom na električni pogon oko područja Nacionalnog parka Kopaonik će omogućiti dostupnost području u svim vremenskim uslovima, smanjenje automobilskog saobraćaja, povezivanje sela, turističkih naselja i centara sa ulazima u skijalište, čime će se značajno unaprediti kretanje preko teritorije Nacionalnog parka Kopaonik bez ugrožavanja životne sredine i prirodnih vrednosti.

Optimalan železnički pristup području Nacionalnog parka Kopaonik može se ostvariti iz pravca postojeće pruge Kruševac - Kraljevo, izgradnjom nove deonice pruge normalnog koloseka na pravcu Stopanja - Milentija - Velika Grabovnica - Biljanovac (prolazeći kroz područje Prostornog plana od Pršića u Krivoj Reci, preko Rakovca do Jošaničke Banje). Na ovaj način bi se kompletirao pristup železničkim prugama Nacionalnom parku.

Za planiranu planinsku železnicu izradiće se odgovarajuća tehnička i planska dokumentacija.

Ostali vidovi saobraćajne infrastrukture

Razvoj vazdušnog saobraćaja u funkciji turizma i prezentacije Nacionalnog parka Kopaonik uslovljen je izgradnjom planiranog aerodroma na lokaciji Blaževska dolina (opština Brus, van područja Prostornog plana) i planiranog helidroma sa hangarom u okviru poslovno-stambenog kompleksa u naselju Čajetina.

Razvoj kombinovanog saobraćaja ostvariće se povezivanjem funkcija daljinskog drumskog, vazdušnog i železničkog sa lokalnim drumskim i železničkim vidovima saobraćaja, kao i sredstvima vertikalnog transporta - kabinskim žičarama.

4.4.2. Vodosnabdevanje i odvođenje otpadnih voda

Vodosnabdevanje

Na području Prostornog plana razvijaće se dva sistema vodosnabdevanja:

- sistem za obezbeđivanje vode najvišeg kvaliteta za snabdevanje vodom turističkih i seoskih naselja;

- sistem za obezbeđivanje vode za tehničke potrebe i zaštitu voda.

Osnovna izvorišta za oba navedena sistema su vodotoci i male akumulacije u zonama zaštite II i III stepena na području Nacionalnog parka Kopaonik kao i van Nacionalnog parka Kopaonik. Pored korišćenja za vodosnabdevanje, većina malih akumulacija namenjena je regulisanju oticaja i korišćenju vode za ostale planirane potrebe (osnežavanje ski-staza, protivpožarna zaštita, rekreacija i dr).

Buduće potrebe za vodom turističkih kompleksa i naselja na području Nacionalnog parka Kopaonik i područja Prostornog plana, u odnosu na raspored postojećih i mogućih izvorišta i konfiguracijske uslove, upućuju na potrebu i opravdanost etapnog realizovanja jedinstvenog vodovodnog sistema. Planirana potrošnja vode najvišeg kvaliteta po turističkim kompleksima, naseljima i punktovima utvrđena je na osnovu usvojenih normi po kategorijama korisnika i to: za hotele 400 l po korisniku dnevno (l/k/d), za odmarališta, pansione, apartmane i vikend kuće 250 l/k/d, za turističke punktove 100 l/k/d, za zaposlene 100 l/k/d, za izletnike 10 l/k/d, za sela 250 l/k/d i za krupnu stoku 50 l po grlu dnevno. Ukupne prognozirane potrebe za vodom iznose oko 300 l/s, od čega je oko 85 l/s ili 29% na području Nacionalnog parka Kopaonik i oko 210 l/s ili 71% van Nacionalnog parka Kopaonik.

Kompleksi i punktovi TC Kopaonik na području Nacionalnog parka, sekundarni turistički centri Kriva Reka, Brzeće sa Gočmancima i Lisina-Čajetina, i turistička naselja (Đorđevići, Velež-Paljevštica, Badanj, Marići, Tiodže, Šipačina, Livađe-Radmanovići) na području Prostornog plana van Nacionalnog parka imaju potencijalna izvorišta za planirano

vodosnabdevanje, uz uslov njihovog uređenja, kaptiranja i racionalnog korišćenja. Sekundarni turistički centar Jošanička banja i turistička naselja, Rakovac, Crna Glava, Kremiće, Semeteš, Kneževo, Ravnište, Bozoljin, Guvnište i Belo Brdo van Nacionalnog parka Kopaonik nemaju dovoljno vode za vodosnabdevanje iz sopstvenih, bliskih izvorišta, te se za njih moraju obezbediti nova izvorišta.

Kapaciteti izvorišta planirani za potrebe realizacije sistema za snabdevanje vodom najvišeg kvaliteta turističkih i seoskih naselja iznose od 271 l/s do 391 l/s.

Planskim rešenjima snabdevanja vodom turističkih kompleksa i punktova na području Nacionalnog parka Kopaonik, u okviru jedinstvenog sistema vodosnabdevanja, predviđaju se tri podsistema koji se etapno razvijaju, kao i jedan broj malih, lokalnih sistema. Podsistemi vodosnabdevanja su:

1. Podsistem postrojenja za prečišćavanje sirove vode (u daljem tekstu: PPSV) „Samokovska reka" - Suvo rudište - Jaram - Srebrnac. Ovaj podsistem koristi realizovani vodozahvat iz otvorenog toka desnih pritoka Samokovske reke, Draganskog i bezimenog potoka ispod Kaznovskog bačišta (tirolskim zahvatima, bez prethodno istaloženog vučenog materijala, koji otežava preradu vode). U drugoj fazi sistem će koristiti isključivo vodozahvate iz malih akumulacija „Crveno Jezero", „Kaznovsko Bačište" i „Draganski potok" sa cevovodom do PPSV (realizacija akumulacije „Draganski potok" uslovljena je izmeštanjem Rvatskih bačija van sliva, prema Mekoj presedli). Od PPSV „Samokovska reka", voda se potiskuje kroz primarni cevovod na 300 m visine do rezervoara treće zone, odakle se razvodnom mrežom gravitaciono distribuira do potrošača u visinskoj zoni Kopaonika. PPSV „Samokovska reka", crpna stanica i potisni cevovod projektovani su za kapacitet od 90-100 l/s, od čega je izgrađena prva faza postrojenja kapaciteta 40-50 l/s. Postojeće PPSV „Samokovska reka" nema zadovoljavajući kapacitet i kvalitet vode i zahteva modernizaciju tehnološkog procesa, kao i realizaciju druge faze postrojenja do projektovanog kapaciteta. Neophodno je realizovati drugu fazu razvoja vodozahvata iz planiranih malih akumulacija, za potrebe razvoja primarnog TC Kopaonik graničnog kapaciteta od 18.500 ležaja na području Nacionalnog parka Kopaonik, kao i za potrebe većeg broja centara naselja na području Prostornog plana van Nacionalnog parka Kopaonik. Za obezbeđivanje neophodnih količina vode usled časovne neravnomernosti njene potrošnje izgrađeni su rezervoari ukupne zapremine od 3.000 m3. Planirana je izgradnja rezervoari zapremine 2x500 m3 na padinama „Karaman-grebena", kod prekidne komore (PK2) na 1.770 m n.v., kontrarezervoar zapremine 500 m3 na lokaciji „Krst" i rezervoar na lokalitetu „Visoki deo" na oko 1.610 m n.v. zapremine 2h750 m3. Povezivanje ovih objekata obezbediće se izgradnjom novih deonica distributivnog cevovoda prečnika 250 mm između planiranih rezervoara na „Karaman grebenu" i „Krstu" (dužine oko 800 m) i potisnog cevovoda od rudnika do rezervoara na „Krstu" (dužine oko 200 m i visinske razlike od 40 m), sa planiranim PPSV kapaciteta 20-30 l/s (koje će koristiti vode iz potkopa rudnika - izvorište „Rudnička voda"), odnosno od postojećeg PPSV u Samokovskoj reci do rezervoara „Visoki deo" (dužine oko 1.000 m i visinske razlike od 70 m). Višak vode iz ovog podsistema prebacivaće se u podsistem Srebrnac - Rendara i dalje gravitaciono ka naseljima van Nacionalnog parka Kopaonik (cevovodom od rezervoara „III Karaman", preko Jarma do Srebrnca) i u lokalne sisteme „Krst" - Lisina i „Visoki deo" - Lisina (cevovodom od planiranih rezervoara na „Krstu" i „Visokom delu") gravitaciono ka Lisini, stambeno-poslovnom kompleksu Čajetina i Šipačini, a u drugoj fazi i ka ostalim naseljima van Nacionalnog parka Kopaonik na zapadnim padinama Kopaonika: Tiodže, Semeteš, Badanj i Kremiće. Takođe, iz ovog podsistema, preko podsistema Crno vrelo - Rendara, dopunjavaće se i lokalni sistem Kriva Reka - Crna Glava - Rakovac.

2. Podsistem PPSV Brzećka reka - Srebrnac - Rendara. Ovaj podistem će u prvoj fazi koristiti vode iz kaptaža Gvozdačkog vrela i izvora Minina voda, bez prečišćavanja (sem hlorisanja), a u drugoj fazi i iz vodozahvata iz gornjeg toka Brzećke reke i potoka Ledenice, do planiranog PPSV u Brzećkoj reci, na lokaciji šumskog lagera iznad Ledenice (1.450 m n.v.). Od izvorišta, odnosno od PPSV, voda će se potiskivati crpnim stanicama kroz cevovod (dužine oko 1.300 m i visinske razlike od oko 335 m) do rezervoara treće zone na Gobelji (oko 1.788 m n.v.) kod Srebrnca, ukupne zapremine od 2.000 m3, a od tog mesta gravitacionim cevovodom ka turističkim lokalitetima na Srebrncu i Rendari (sa planiranim rezervoarom od 500 m³ i crpnom stanicom), kao i prema nižim naseljima van Nacionalnog parka Kopaonik. Usled oscilacije izdašnosti ovih izvorišta (sa minimumom od ukupno oko 25 l/s, dok je 35 l/s potrebno u normalnoj potrošnji ovog podsistema za visinsku zonu, a još oko 95 l/s je potrebno za niža naselja van Nacionalnog parka Kopaonik), planirana je dopuna podsistema dovođenjem vode iz alternativnih izvorišta, vrela i/ili vodozahvata iz male akumulacije u izvorištu Šaklmanske reke, a po potrebi, i korišćenjem rezervi vode iz podsistema Suvo rudište - Jaram - Srebrnac. Višak vode iz ovog podsistema prebacivaće se u podsistem Crno vrelo - Rendara.

3. Podsistem Crno vrelo - Rendara. Ovaj podsistem koristiće vode iz kaptaže Crnog vrela i izvora Urlan kod Novčića (van Nacionalnog parka Kopaonik) ukupnog kapaciteta od oko 40 l/s, bez prečišćavanja (sem hlorisanja), uz dovođenje vode crpnim stanicama do rezervoara Kriva reka (iznad naselja Jankovići i Trifunovići) ukupne zapremine od 2.000 m3, a odatle cevovodom ka turističkom kompleksu Rendara i naseljima van Nacionalnog parka Kopaonik. Po potrebi koristiće i rezerve vode iz podsistema Samokovska reka - Suvo rudište - Jaram - Srebrnac i Brzećka reka - Srebrnac - Rendara, preko vodovovoda dužine oko 1.500 m od hotela „Srebrnac" prema planiranom rezervoaru „Jelica" kapaciteta 2h750 m3 (na 1670 m n.v.) i dalje ka naseljima van Nacionalnog parka Kopaonik na severnim padinama Kopaonika. Iz podsistema Crno vrelo - Rendara, sa korišćenjem većine kapaciteta kaptaže Crnog Vrela u slivu Mramorske reke, a po potrebi i kaptaže izvora Urlan kod Novčića, snabdevaće se područje Krive Reke, a preko lokalnog sistema Kriva Reka - Crna Glava - Rakovac obezbediće se rezervna dopuna vodosnabdevanja Crne Glave i Rakovca.

Ostali sadržaji na području Nacionalnog parka Kopaonik snabdevaće se malim, lokalnim gravitacionim sistemima iz kaptaža izvora i vrela koji zadovoljavaju planirane kapacitete. Korišćenje voda iz lokalnih izvora vršiće se bez prečišćavanja, uz hlorisanje.

Planiran je razvoj lokalnih sistema vodosnabdevanja i to:

1. Krst-Lisina, koji koristi podzemnu vodu iz potkopa rudnika Suvo rudište, koja se nakon tretmana u planiranom PPSV, iz rezervoara na Krstu postojećim razvodnim cevovodom gravitaciono distribuira do planiranog rezervoara zapremine od 750 m3 na Repuškim bačijama, kao i ka ostalim nizvodnim naseljima na zapadnim padinama Kopaonika.

2. Visoki deo - Lisina, koji koristi višak vode iz PPSV „Samokovska reka" (nakon realizacije druge faze podsistema Samokovska reka - Suvo rudište - Jaram - Srebrnac), koja se, nakon potiskivanja do rezervoara na Visokom delu, planiranim razvodnim cevovodom dužine od oko 2.500 m preko Suvog jelka gravitaciono distribuira do kontrarezervoara na Repuškim bačijama (1.610 m n.v.) i dalje planiranim cevovodom ka naseljima van Nacionalnog parka Kopaonik na zapadnim padinama Kopaonika. Ispitaće se mogućnost vodosnabdevanja iz ovog sistema za naselja van Nacionalnog parka Kopaonik na južnim padinama Kopaonika, razvodnim cevovodom dužine od oko 10 km od rezervoara na Repuškim bačijama, preko Guvništa do Belog Brda.

3. Brzeće-Gočmanci-Livađe, koji u prvoj fazi koriste kaptirani izvor Bela Reka, a u drugoj fazi, po potrebi, uključuje i vode iz kaptaža vrela Duboka; može se koristiti i gravitaciona veza PPSV Brzećka reka - Brzeće (viškovi prerađene vode); ispitaće se mogućnosti povezivanja ovog sistema sa podsistemom Samokovska reka - Suvo rudište - Jaram - Srebrnac na području Nacionalnog parka Kopaonik.

4. Paljevštica-Brus, ovaj sistem se u perspektivi može povezati sa sistemom Brzeće-Gočmanci-Livađe.

5. Kneževo-Ravnište-Bozoljin, koji će koristiti kaptaže izvora iznad Zaplanine, a po potrebi i vrelo Duboka. Ovaj sistem se u perspektivi može povezati sa sistemom Brzeće- Livađe.

6. Kriva Reka - Crne Glava - Rakovac, koji će koristiti kaptaže Crnog Vrela, a po potrebi i kaptaže izvora Urlan (Novčići). Istražiće se mogućnost realizacije vodovoda od planiranog rezervoara „Jelica" - Bele čuke - planirani rezervoar „Crna Glava" - planirani rezervoar „Brusna", u dužini od oko 8 km i dalje ka naseljima na severnim padinama Kopaonika. Ovaj vodovod perspektivno će se povezati sa postojećim podsistemom „Jošanička banja".

7. Šaklman - Đorđevići - Jošanička Banja, koji će u prvoj fazi koristiti vodozahvate iz vodotokova Šaklmanske reke i Gobeljske reke, a u drugoj fazi iz malih akumulacija „Šaklman" u slivu Šaklmanske reke i „Gobelja" u slivu Gobeljske reke. Ispitaće se mogućnost povezivanja sistema sa podsistemom Srebrnac-Rendara na području Nacionalnog parka Kopaonik (putem razvodnog cevovoda u dužini od oko 7 km na pravcu Jaram- Đorđevići) i sa lokalnim sistemom Kriva Reka - Crna Glava - Rakovac. Ovaj vodovod će se, takođe, perspektivno povezati sa postojećim podsistemom „Jošanička Banja".

8. Dalji razvoj lokalnih podsistema „Jošanička Banja", „Čamagića Vrelo", „Kraviće" i „Kremiće".

Pored ovih izvorišta se planira i zahvatanje vode iz: dela izvorišne čelenke Brzećke reke (Ledenica-Gvozdac) i Srebrničke reke (izvorišta Minine reke), u ukupnom kapacitetu od oko 35-50 l/s.

Male akumulacije i mikro vodozahvati

Na području Prostornog plana predviđena je izgradnja osam višenamenskih malih akumulacija, od čega sedam na području Nacionalnog parka Kopaonik. Lokacije malih akumulacija uslovljene su morfološkim i hidrološkim uslovima, kao i režimima zaštite prirode i prirodnih vrednosti Nacionalnog parka Kopaonik, što će biti istraženo posebnim studijama pre projektovanja i izgradnje svake pojedinačne akumulacije.

U skladu sa uslovima i režimima zaštite Nacionalnog parka Kopaonik, ekonomskim razlozima i uslovima gradnje na planini, za male akumulacije predviđene su brane od lokalnog nasutog materijala (kamen i zemlja), uz ugrađivanje vodonepropusnog ekrana, sa kosinama prekrivenim humusom i ozelenjenim autohtonim rastinjem.

Predviđeni su sledeći okvirni hidrotehnički parametri planiranih akumulacija:

1. „Crveno Jezero" na Crvenoj reci (desna pritoka Samokovske reke) ispod lokaliteta „Crvene bare", na oko 1.630 m n.v., namenjena je prvenstveno za vodosnabdevanje, protivpožarnu zaštitu i kontrolisanu rekreaciju, visina nasute brane sa centralnim glinenim jezgrom je 15 m, zapremina akumulacije na koti normalnog uspora (u daljem tekstu: KNU) je oko 214.000 m3, a njena površina oko 5 ha. Za izgradnju brane pripremljena je projektna dokumentacija.

2. „Kaznovsko bačište" na bezimenom potoku (desna pritoka Samokovske reke) ispod lokaliteta „Kaznovsko bačište", u neposrednoj blizini postojećeg PPSV, na oko 1.580 m n.v., namenjena je prvenstveno za vodosnabdevanje, zatim za protivpožarnu zaštitu i druge tehničke potrebe, visina nasute brane je 15 m, zapremina akumulacije na KNU je oko 300.000 m3, a površina oko 7 ha. Za izgradnju brane postoji projektna dokumentacija rađena za potrebe PPSV.

3. „Draganski potok" na istoimenom potoku (desna pritoka Samokovske reke) na oko 1.600 m n.v., namenjena je prvenstveno za vodosnabdevanje, zatim za protivpožarnu zaštitu, rekreaciju i druge tehničke potrebe; visina nasute brane je 12 m, zapremina akumulacije na KNU je oko 150.000 m3, a njena površina oko 5 ha.

4. „Kadijevac" na Samokovskoj reci u blizini DP II reda 210 na oko 1.420 m n.v. namenjena je pretežno za rekreaciju, protivpožarnu zaštitu, hidroenergetsko korišćenje i druge tehničke potrebe, kao i za regulaciju vodnog

režima vodotoka, visina nasute brane od kamenog nabačaja je 15 m, zapremina akumulacije na KNU je oko 1,000.000 m3, a njena površina oko 16 ha.

5. „Jablanova ravan" na Barskoj reci, na oko 1.420 m n.v. namenjena je za snabdevanje vodom, rekreaciju, protivpožarnu zaštitu i druge tehničke potrebe; visina nasute brane od kamenog nabačaja je 15 m, zapremina akumulacije na KNU je oko 900.000 m3, a njena površina oko 17 ha.

6. „Šaklman" na Šaklmanskoj reci (desna pritoka Gobeljske reke) na oko 1.200 m n.v. namenjena je za snabdevanje vodom, rekreaciju, protivpožarnu zaštitu, hidroenergetsko korišćenje i druge tehničke potrebe, visina nasute brane od kamenog nabačaja je 15 m, zapremina akumulacije na KNU je oko 112.000 m3, a njena površina oko 2,5 ha.

7. „Gobelja" na Gobeljskoj reci na nadmorskoj visini od oko 1.200 m n.v. namenjena je za snabdevanje vodom, rekreaciju, protivpožarnu zaštitu i druge tehničke potrebe; visina nasute brane od kamenog nabačaja je 15 m, zapremina akumulacije na KNU je oko 180.000 m3, a njena površina oko 4 ha.

8. „Kriva Reka - Kulineja" na Krivoj reci, van Nacionalnog parka Kopaonik, na oko 1.100 m n.v. je u potpunosti višenamenska akumulacija namenjena za regulaciju vodnog režima, protiv požarnu zaštitu, rekreaciju, za ribarstvo, sportski ribolov, hidroenergetsko korišćenje i druge vidove tehničke upotrebe. Visina nasute brane od kamenog nabačaja je 20 m, zapremina akumulacije na KNU je oko 2 miliona m3, a njena površina oko 16 ha.

Pored navedenih vodoakumulacija, planirane su i sledeće tri nove vodoakumulacije prikazane u Tabeli III-16a

Tabela III-16a Nove lokacije vodoakumulacija - površine i proseci kroz šumu

Vodoakumulacije po sektorima skijališta	Površine vodakumulacija u ha					Površine proseka kroz šumu u ha		
	Ukupno	U Nacionalnom parku			Van NP			
		Ukupno	II stepen	III stepen		Ukupno	U NP III stepen	Van NP
Sektor 2 „Treska"	0,61	0,61	0	0,61	0	0,61	0,61	0
Sektor 2 „Sunčana dolina"	0,62	0,62	0	0,62	0	0,62	0,62	0
Svega sektor 2	1,23	1,23	0,00	1,23	0,00	1,23	1,23	0,00
Sektor 7 „Mali Karaman"	3,40	3,40	0	3,40	0	1,53	1,53	0
Ukupno	4,63	4,63	0,00	4,63	0,00	4,63	4,63	0,00

Mikro vodozahvati na području Nacionalnog parka Kopaonik predviđeni su na lokacijama „Mali Karaman" (postojeći), na reci Duboka (ispod polaza žičare „Krčmar") i drugi, prvenstveno u funkciji protivpožarne zaštite u veštačkog osnežavanjava.

Pored predviđenih akumulacija moguće je realizovati i druge akumulacije na području Prostornog plana van Nacionalnog parka Kopaonik u skladu sa prostornim planovima jedinica lokalne samouprave. Samo na Krivoj reci, nizvodno od planirane akumulacije „Kulinej" do reke Jošanice može se predvideti još šest akumulacija.

Koristi od malih akumulacija višestruko će kompenzovati gubitke manjih potopljenih površina pašnjaka i šuma. Na području Prostornog plana predviđeno je i više mikro vodozahvata, prvenstveno namenjenih za osnežavanje ski-staza.

Zaštita voda

Osnovni sistem obezbeđivanja efikasne zaštite voda podrazumevaće:

a) Fazni razvoj centralizovanog sistema kanalisanja i evakuacije otpadnih voda, postojećih i planiranih postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (u daljem tekstu: PPOV) za turističke centre i naselja na području Prostornog lana i planiranih centralnih PPOV na Ibru kod Rudnice i Biljanovca, odnosno na Rasini kod Brusa (sve van područja Prostornog plana), sa separatnim tretmanom mulja na pojedinim lokacijama;

b) Korišćenje, odnosno zahvatanje samo dela voda iz otvorenih vodotoka, kako bi se obezbedila odgovarajuća protočnost nizvodno od zahvata;

v) Oplemenjivanje malih voda (povećavanje protoka u periodu malovođa) korišćenjem malih/mikro akumulacija, iz kojih će se ispuštati minimalni održivi protoci.

Navedeni sistem za zaštitu voda neophodan je zbog činjenice da su postojeće vode najvišeg kvaliteta i da je njihova količina nedovoljna da bi mogle da preuzmu funkciju recipijenta za transport prečišćenih otpadnih voda.

Odvođenje otpadnih voda

U prognozi količina otpadnih voda sa područja Nacionalnog parka Kopaonik računa se oko 90% upotrebljenih voda (pod uslovom sprečavanja prodora podzemnih voda).

Prema rasporedu sadržaja i do sada izgrađene kanalizacione mreže i PPOV, na području Nacionalnog parka Kopaonik predviđena su dva separatna kanalizaciona sistema (sa mogućnošću zajedničkog korišćenja i za naselja van Nacionalnog parka Kopaonik u konačnoj fazi razvoja), uz više parcijalnih kanalizacionih sistema, i to:

1. Separatni gravitacioni sistem Jaram - Suvo rudište - Repuške bačije - Lisina - Šipačina - Rudnica. Ovaj sistem je većim delom izgrađen na deonici od Suvog rudišta do Repuških bačija, gde je izgrađeno PPOV kapaciteta 6.000 ES za mehaničko-biološko prečišćavanje (koje će se prioritetno rekonstruisati i dograditi za kapacitet od 15.000 ES). U prvoj fazi izgradiće se kolektor od postojećeg PPOV do planiranog centralnog PPOV na Ibru kod Rudnice. Ovaj sistem sa visinskom razlikom od oko 1340 m pokrivaće sva naselja i sadržaje od Jarma do doline Ibra, rešavajući i pitanje evakuacije otpadnih voda iz Lisine-Čajetine (do realizacije konačnog rešenja izgradiće se PPOV Lisina na lokaciji 1.000 m nizvodno od postojećeg PPOV u Repuškim bačijama) i ostalih naselja van Nacionalnog parka Kopaonik na jugozapadnim padinama Kopaonika. U konačnoj fazi izgradiće se kolektor od Rudnice preko Raške i Baljevca do Biljanovca i lokacije centralnog PPOV.

2. Separatni gravitacioni sistem Srebrnac - Rendara - Kriva Reka (Pršići) - Jošanička Banja - Biljanovac. Formiran je manji deo ove mreže, od hotela „Srebrnac" do postojećeg PPOV u Ciganskoj reci kapaciteta 600 ES (koje je nedovoljno i predviđeno je njegovo izmeštanje). U prvoj fazi izgradiće se kolektor od Srebrnca do planiranog PPOV za mehaničko-biološko prečišćavanje u Ciganskoj reci (van Nacionalnog parka Kopaonik, uz njegovu neposrednu granicu), a u drugoj fazi cevovod i PPOV za mehaničko-biološko prečišćavanje ispod Krive Reke (Pršići, van Nacionalnog parka Kopaonik), odakle će se prečišćene vode upuštati u Krivu reku. Ovaj deo sistema, koji će se izgraditi u koridoru planiranog lokalnog puta Kriva Reka - Đurkovica - Rendara, imaće visinsku razliku od 760 m i pokrivaće sadržaje od Srebrnca do Krive Reke kapaciteta 8.000 ES, rešavajući i pitanje evakuacije otpadnih voda iz turističkih podcentara Srebrnac i Rendara na području Nacionalnog parka Kopaonik i iz naselja Kriva Reka van Nacionalnog parka Kopaonik. U konačnoj, trećoj fazi izgradiće se kolektor od Krive Reke preko Jošaničke Banje do Biljanovca i lokacije centralnog PPOV, čime će se rešiti i pitanje evakuacije otpadnih voda iz naselja na severnim padinama Kopaonika (Đorđevići, Velež, Paljevštica, Moriće, Rakovac i Crna Glava). Do realizacije konačnog rešenja u Jošaničkoj Banji će se izgraditi posebni sistem i PPOV. Separatni gravitacioni sistem Brzeće-Brus sa postojećom mrežom od južnog dela Brzeća do postojećeg PPOV severno od naselja (kapaciteta od 1.000 ES, koje je nedovoljno i koje će se etapno proširivati do kapaciteta 12.000 ES, obuhvatajući Brzeće i Gočmance). Sistemom će biti rešena i pitanja evakuacije otpadnih voda ostalih naselja van Nacionalnog parka Kopaonik na severoistočnim padinama Kopaonika. U završnoj fazi izgradiće se kolektor od Brzeća, dolinom Graševačke reke do centralnog PPOV na Rasini kod Brusa.

3. Separatni gravitacioni sistem Belo Brdo sa planiranim PPOV. U završnoj fazi izgradiće se kolektor od Belog Brda do PPOV na Ibru kod Leposavića, sa obuhvatanjem Guvništa i ostalih nizvodnih naselja.

4. Parcijalni, lokalni gravitacioni sistemi sa individualnim, prenosivim i kompaktnim uređajima za prečišćavanje, za manje sadržaje van postojećih i planiranih trasa kolektora (punkt „Zaplanina" sa izlivom u Zaplaninsku reku, punkt „Đorov most" sa izlivom u Paljevštičku reku i drugo).

5. Posebna PPOV za naselja Tiodže, Semeteš, Badanj i Kremiće (u slivovima Barske, Lisinske i Rudničke reke), Paljevštica, Livađe, Gočmanci, Kneževo, Ravnište i Bozoljin (u slivovima Brzećke, Srebrnačke i Duboke reke) i Rakovac, Crna Glava, Đorđevići i druga naselja (u slivovima Krive reke i Jošanice) i za sadržaje van trasa planiranih kolektora, uz mogućnost perspektivnog priključenja na neki od navedenih separatnih gravitacionih sistema (prvenstveno naselja koja gravitiraju planiranim cevovodima Rudnica - Biljanovac i Kriva Reka - Biljanovac).

Do realizacije završnih faza kanalizacionih sistema, neophodno je u recipijentima na području Nacionalnog parka Kopaonik u koje se upuštaju prečišćene otpadne vode obezbediti sledeće klase voda: za hidrološke spomenike - strogo zaštićene vodotoke Samokovske, Gobeljske, Barske i Brzećke reke, Duboke i Rečice I klasu vode, a za sve ostale vodotoke IIa klasu. Za otpadne vode koje se prečišćene upuštaju u recipijente u I klasi voda, predviđeno je i tercijarno prečišćavanje.

U sklopu PPOV (kod dva separatna i svih parcijalnih sistema) predviđena je tehnologija za proizvodnju biogasa za grejanje i proizvodnju električne energije. Takođe, na pogodnim lokacijama u blizini PPOV predviđeni su primarni prečišćivači, taložnici i muljna polja za sazrevanje mulja do upotrebne funkcije (đubriva za pošumljavanje, poljoprivredu i slično).

Radi zaštite područja Nacionalnog parka Kopaonik od ugrožavanja zemljišta i voda sa izgrađenih površina turističkih kompleksa i saobraćajnica, predviđena je izgradnja potrebnog broja sistema za kanalisanje atmosferskih voda, sa odgovarajućim uređajima za prečišćavanje pre upuštanja u vodotoke (prvenstveno duž prilaznih DP IIa reda 210 i 211, kao i planiranih pravaca).

Prema rasporedu naselja i punktova na području Prostornog plana, a van Nacionalnog parka Kopaonik i konfiguraciji terena, rešenje evakuacije i prečišćavanja otpadnih voda vršiće se, gde je moguće, zajedničkim korišćenjem navedena dva gravitaciona separatna kanalizaciona sistema sa područja Nacionalnog Kopaonik, a gde za to nema uslova posebnim separatnim sistemima i individualno, preko lokalnih sistema kanalisanja otpadnih voda sa mehaničko-biološkim sistemima za prečišćavanje, tehnologijom proizvodnje biogasa za grejanje i proizvodnju električne energije i sa ispuštanjem prečišćene vode u recipijente koji će imati najmanje IIa klasu vode.

Sanitacija seoskih naselja van Nacionalnog parka, koja ne mogu da budu obuhvaćena malim grupnim sistemima sa PPOV, posebno kod disperzovanih naselja obavljaće se po principima ruralne sanitacije na nivou domaćinstava ili grupe kuća, putem propisnih sengrupa i rezervoara za sakupljanje otpadnih voda. Mogu se graditi i veći grupni sistemi sa odvođenjem otpadnih voda u grupne vodonepropusne objekte (taložnice) u kombinaciji i sa sekundarnim biološkim prečišćavanjem, uz operativnu organizaciju daljeg postupka sa otpadnim vodama, odnosno, uklanjanja i korišćenja u poljoprivredi na sanitarno bezbedan način, kako ne bi došlo do zagađenja površinskih i podzemnih voda.

4.4.3. Energetska infrastruktura

Razvoj energetske infrastrukture na području Prostornog plana zasnivaće se na: uspostavljanju efikasnog sistema upravljanja i korišćenja energetskih objekata i mreže, gasifikaciji, povezivanju malih hidroelektrana u elektroenergetski sistem, kao i na korišćenju alternativnih izvora energije. Međutim, razvoj energetske infrastrukture na području Prostornog plana uslovljen je određenim intervencijama van područja Prostornog plana koje obuhvataju proširenje i rekonstrukciju TS 110/35 kV „Raška" i TS 35/10 kV „Rudnica".

Instalirana snaga elektroenergije

Za obračun vršne potrošnje električne energije usvojeni su sledeći parametri po vrstama korisnika i lokalitetima: 3,5 kW po stacionarnom korisniku za turističke komplekse u visinskoj zoni Nacionalnog parka Kopaonik; 2,5 kW po stanovniku, odnosno 1 kW po ležaju za odmarališta, pansione i vikend kuće van Nacionalnog parka Kopaonik i 0,1 kW po izletniku. Ukupna instalirana snaga elektroenergije obračunata po navedenim normativima iznosi za granični kapacitet područja Prostornog plana oko 118 MW, i to za: područje Nacionalnog parka Kopaonik ukupno oko 56 MW, a za područje Prostornog plana van Nacionalnog parka Kopaonik ukupno oko 62 MW.

Za obračun vršne potrošnje električne energije za potrebe žičara usvojen je parametar od 60 kW na 100 metara visinske razlike instalacije. Ukupna instalirana snaga elektroenergije za potrebe žičara, obračunata po navedenom normativu za 84 žičare (24 postojeće i 60 planiranih, uključujući i četiri kabinske žičare), ukupne visinske razlike od oko 25.000 m iznosi oko 15 MW. Za sve kabinske i druge žičare predviđeni su i rezervni dizel agregati.

Planirane su sledeće aktivnosti razvoja elektroenergetske mreže i objekata:

- izgradnja dve TS 110/35/h kV „Kopaonik" i „Brzeće", tri TS 35/10 kV („Lisina", „Jaram", i „Vikend Naselje");

- izgradnja dva DV 110 kV („Brzeće" - „Kopaonik" i „Kopaonik - „Raška"), četiri DV 35 kV („Brzeće" - „Jaram", „Kopaonik" - „Jaram", „Kopaonik" - „Belo Brdo" i priključni vod za TS 35/10 kV „Vikend Naselje");

- dogradnja postojećeg DV 110 kV „Brus" - „Brzeće" zamenom kablovskog voda 35 kV od TS 35/10 kV Brus do stuba br. 1 u dužini od 333 m.

- izgradnja duplog dalekovoda od planirane TS 110/35/10 kV „Kopaonik" do TS 10/0,4 kV „Stara uspinjača" i TS 10/0,4 kV „Grand" kako bi se obezbedilo pouzdanije i sigurnije napajanje TC Kopaonik.

Izgradnja DV 110 kV „Brzeće" - „Kopaonik" i DV 35 kV „Brzeće" - „Jaram" je na ograničenju u režimu zaštite II stepena i biće preciznije definisana uslovima Zavoda za zaštitu prirode Srbije, odgovarajućom tehničkom i planskom dokumentacijom.

Postojeći i planirani DV 110 (35) kV su vazdušni i pružaju se najvećim delom kroz zonu zaštite III stepena i samo manjim delom kroz zonu zaštite II stepena Nacionalnog parka Kopaonik. U dugoročnoj perspektivi, radi zaštite prirodnih vrednosti Nacionalnog Kopaonik, na pojedinim lokalitetima izvršiće se kabliranje kraćih deonica ovih DV gde god je to moguće i opravdano na osnovu prethodno izrađenih detaljnih tehničko-ekonomskih analiza.

Nakon izgradnje novih TS 110/x i 35/10 kV obezbediće se koridor za nove izvode 10 (20) kV koji će napajati nove TS 10 (20)/0,4 kV.

Nove TS 10/0,4 kV i DV 10 kV van Nacionalnog parka Kopaonik gradiće se za potrebe turističko-seoskih naselja i ostalih seoskih naselja, kao i za potrebe žičara u sektorima alpskih skijališta.

Hidroenergetika

Na području Prostornog plana predviđena je proizvodnja električne energije iz malih hidroelektrana (u daljem tekstu: MHE), na osnovu vodozahvata na vodotocima i malim akumulacijama, pretežno na području Nacionalnog parka Kopaonik, a sa postrojenjima van Nacionalnog parka Kopaonik. Pored MHE, za koje je nadležno ministarstvo izdalo energetske dozvole i saglasnosti, kao i onih koje će se graditi u skladu sa prostornim planovima jedinica lokalne samouprave, ovim prostornim planom je predviđeno osam MHE, od čega jedna na granici Nacionalnog parka Kopaonik i sedam van Nacionalnog parka Kopaonik, ukupne instalirane snage od oko 11 MW.

Na granici Nacionalnog parka Kopaonik, u zoni III stepena zaštite, planirana je MHE „Duboka" instalirane snage od oko 0.3MWh (E=1,050.000 kWh), sa vodozahvatom u Dubokoj i sa mašinskom zgradom na ušću Zaplaninske reke.

MHE van Nacionalnog parka Kopaonik su:

1. dve MHE „Samokovska reka”, od Kadijevca do Jošaničke Banje, ukupne instalirane snage od oko 5,50 MW i to: MHE „Samokovska reka I” sa vodozahvatom u koritu Samokovske reke ispod akumulacije Kadijevac, ukopanim derivacionim cevovodom (koji najvećim delom vodi kroz zonu sa režimom III stepena zaštite Nacionalnog parka Kopaonik) i mašinskim zgradama na pogodnoj lokaciji kod ulaza u Nacionalni park Kopaonik; ukupni pad vode je oko 700 m, a ostvariće se instalirana snaga od oko 5,0 MWh (E=20,000.000 kWh) i MHE „Samokovska reka II” locirana u Jošaničkoj Banji koristiće upotrebljenu vodu iz MHE „Samokovske reke I”, uz ostvarivanje instalirane snage od 0,5 MWh (E=3,000.000 kWh).

2. tri MHE na potezu Jablanova Ravan - Rudnička reka ukupne instalirane snage od oko 3,83 MW i to: MHE „Lisina” sa zahvatom vode iz akumulacije Jablanova ravan i instaliranom snagom od 1,08 MWh (E=2,260.000 kWh), MHE „Babin breg” sa instaliranom snagom od 1,67 MWh (E=6,800.000 kWh) i MHE „Rudnica” sa instaliranom snagom od 1,08 MWh (E= 2,970.000 kWh).

3. dve MHE u Gobeljskoj reci sa vodozahvatima iz Šutanovačke reke i Gobeljske reke, ukupne instalirane snage od oko 1,25 MW i to: MHE „Đorđevići I” sa vodozahvatom iz Šutanovačke reke na području Nacionalnog parka Kopaonik, padom od 550 m i mašinskom zgradom ispod sela Đorđevići, sa instaliranom snagom od 0,75 MWh (E= 3,000.000 kWh) i MHE „Đorđevići II” sa vodozahvatom iz Gobeljske reke na području Nacionalnog parka Kopaonik, padom od 150 m i agregatom u mašinskoj zgradi MHE „Đorđevići I”, sa instaliranom snagom od 0,50 MWh (E= 2,000.000 kWh).

Izgradnja MHE je planirana isključivo za korišćenje hidropotencijala sa malim ulaganjima, u skladu sa režimima zaštite prirodnih vrednosti, prema planskoj dokumentaciji, tako da ne ugrožavaju ekološku ravnotežu, a da budu od koristi za povećanje sigurnosti snabdevanja električnom energijom. Dimenzionisanje MHE će striktno biti u skladu sa prirodnim protocima i padovima vodotoka. Izgradnja MHE prema utvrđenim potencijalima povećaće sigurnost u napajanju električnom energijom naselja, alternativne seoske ekonomije, kao i turističko-rekreativne infrastrukture na području Prostornog plana. Povezivanje planiranih MHE na elektroenergetski sistem generalno će se vršiti vazdušnim ili kablovskim DV na postojeću ili planiranu DV 10(20) kV mrežu i objekte. Detaljniji uslovi izgradnje i povezivanja MHE sa elektroenergetskom mrežom (trasa dalekovoda, naponski nivo i mesto povezivanja) utvrdiće se sa nadležnim elektrodistributivnim preduzećem i preduzećem nadležnim za gazdovanje objektima vodoprivrednih sistema, te uslovima zavoda nadležnih za zaštitu prirodnih i kulturnih dobara i upravljača Nacionalnog parka Kopaonik.

Ministarstvo rudarstva i energetike do sada je izdalo energetske dozvole i saglasnosti za izgradnju sledećih MHE: a) na teritoriji opština Brus: Đerekarska reka (Đerekare, Stenice), Graševačka reka (Brus), Brzećka / Graševačka reka (Centrala Brus 1, Kresaja) i Kriva reka (Pršići), i b) na teritoriji opština Raška: Jošanica (Planska, Marići, Vladići, Belci, Kašići, Vladići 1, Županj), Gobeljska reka (Šutanovina, Samokovo), Samokovska reka (Velež, Velež 1, Đorov most), Lisinska i Barska reka (Lisina), Rudnička reka (Tiodže) i Radošićka reka (Rodošiće).

Gasifikacija

Gasifikacija područja Prostornog plana je opravdana i poželjna, posebno za potrebe grejanja u visinskoj zoni Nacionalnog parka Kopaonik, budući da je gas ekološki prihvatljiv i ekonomski isplativ energent. Na području Prostornog plana predviđena je izgradnja:

- tri glavne merno-regulacione stanice (u daljem tekstu: GMRS): „Brzeće”, „Kopaonik” i „Treska”;

- jednog glavnog razdelnog čvora (u daljem tekstu: GRČ): „Kopaonik”;

- četiri deonice transportnog gasovoda radnog pritiska do 50 bara kao dela razvodnog gasovoda RG 09-04/1 (Aleksandrovac - Brus - Kopaonik - Novi Pazar - Tutin) i to: GMRS „Brzeće” - GRČ „Kopaonik”; GRČ „Kopaonik” - GMRS „Kopaonik”; GMRS „Kopaonik” - GRČ „Raška”; i GRČ „Kopaonik” - GMRS „Brzeće”;

- distributivne gasovodne mreže za radni pritisak do 4 bara (naselja opštine Brus i TC Kopaonik).

Toplifikacija

Razvoj sistema toplifikacije zasnivaće se na kriterijumima ekološke i ekonomske podobnosti sistema. Za turističke lokalitete u visinskoj zoni Nacionalnog parka, odgovarajućim urbanističkim planovima utvrdiće se trase toplovoda sa pozicijama centralnih energana, uz poštovanje sledećih kriterijuma: za izbor referentnog energenta prioritet je gas, a kao dopunski izvori dozvoljeni su solarna energija, električna energija i alternativno, za pojedinačne objekte, čvrsto gorivo i to samo drvo; položaj toplane treba da bude na pogodnoj lokaciji koja je dovoljno i ravnomerno udaljena od većine korisnika; ukidanje postojećih kotlarnica na tečna goriva, odnosno prilagođavanje toplotnih podstanica, uz zadržavanje elektrokotlova kao alternative; poboljšanja toplotne izolacije, sa aspekta ekonomije grejanja, pri izgradnji i rekonstrukciji objekata; i korišćenje mogućnosti povezivanja u jedinstvene sisteme grejanja ostalih podcelina u visinskoj zoni. Do realizacije sistema toplifikacije na području Nacionalnog parka obavezno je ugraditi filtere na svim dimnjacima kotlarnica. Van Nacionalnog parka izbor energenata biće slobodniji, a u perspektivi prednost se takođe daje gasu i obnovljivim alternativnim izvorima energije.

Proizvodnja energije iz obnovljivih izvora

Na području Prostornog plana predviđena je proizvodnja ekološki prihvatljivih oblika energije i iz drugih obnovljivih izvora i to:

1. Solarne energije, primenom raznih vrsta pasivnih solarnih sistema (u kojima objekat predstavlja prijemnik koji zahvata i čuva najveći deo energije) i aktivnih solarnih sistema (koji zahvataju energiju instaliranjem posebne opreme), na području Nacionalnog parka Kopaonik samo na građevinskim površinama u zoni III stepena zaštite, a van Nacionalnog parka Kopaonik bez ograničenja. Kao optimalan način aktivne proizvodnje solarne energije na Kopaoniku (van Nacionalnog parka Kopaonik) predviđa se sanacija površinskog kopa i podzemnih galerija rudnika Suvo rudište u solarnu energanu i termalni kolektor za sezonsku akumulaciju tople vode, čime bi se obezbedila čista energija za grejanje TC Kopaonik.

2. Eolske energije, samo na području van Nacionalnog parka Kopaonik, izgradnjom vetroelektrana instalisane snage preko 3 MW, nakon detaljne analize i izbora lokacija, koja podrazumeva: odgovarajuće prirodne potencijale u smislu brzine i konstantnosti vazdušnih strujanja; pogodnosti sa aspekta mogućih uticaja na ornitofaunu i hiropterofaunu; mogućnost priključenja na elektromrežu (za vetroelektrane kapaciteta preko 3 MW) dovoljnog rastojanja od objekata i aktivnosti ljudi (izuzev poljoprivredne proizvodnje). Pri izboru lokacija za vetroelektrane, preliminarno se daje prednost istočnoj strani Kopaonika. Pored toga, potrebno je sagledati mogućnosti razvoja srednjih (od 50 do 100 kW) i malih (od 10 kW) vetroelektrana koje služe za individualne objekte.

3. Geotermalne energije, uključivanjem termomineralnih voda Jošaničke Banje u funkciju grejanja, turističke ponude, poljoprivrede i drugih delatnosti, uz nastavak istraživanja i lociranja primarnih ležišta geotermalne energije na području Kopaonika.

4. Energije biomase, kao obnovljivog izvora energije, koji nema negativan uticaj na prirodnu sredinu, ukoliko se pravilno eksploatiše (npr. korišćenje drvnih otpadaka u šumarstvu i preradi drveta, korišćenje zelene mase za proizvodnju gasa i đubriva i slično) i uz uslov da je proizvodnja van Nacionalnog parka Kopaonik.

5. Energije bio-gasa, iz kanalizacionog mulja PPOV i stajnjaka farmi van Nacionalnog parka Kopaonik.

Primena obnovljivih izvora energije uslovljena je regulativnim i podsticajnim merama države. Pod povoljnim uslovima proizvodnje ove energije mogu se očekivati sledeći rezultati: ekonomska isplativost ulaganja u proizvodnju energije, smanjenje zagađenja okoline, supstitucija ili smanjenje potrošnje električne energije i fosilnih goriva za grejanje, povećanje korišćenja lokalnih energetskih resursa, smanjenje toplotnih gubitaka, razvoj savremenih domaćih tehnologija i opreme i drugo.

4.4.4. Elektronske komunikacije i poštanski saobraćaj

Razvoj telekomunikacione mreže na području Prostornog plana zasnivaće se na uspostavljanju efikasnog sistema veza, kako unutar Nacionalnog parka Kopaonik, tako i u njihovom povezivanju sa okruženjem. Turistički kompleksi u visinskoj zoni Kopaonika, pored telefonije sa svim savremenim servisima, imaće i mreže za prenos podataka velikim brzinama, Internet, multimedijalne servise, kablovski distributivni sistem KDS i drugo. S obzirom na topografske karakteristike prostora, osnovu infrastrukture telekomunikacione mreže predstavljaće optički kablovi i radio relejne (RR) veze, sa svojim stanicama i antenskim stubovima, i digitalni sistemi prenosa, uz povezivanje u prstenove.

Koncepcija razvoja telekomunikacione mreže na području Nacionalnog parka Kopaonik zasniva se na poboljšanju postojećeg stanja, faznoj izgradnji mreže optičkih kablova i multiservisnih pristupnih čvorova (MSAN i IPAN). Naročita pažnja posvećena je izgradnji komunikacione mreže u naseljima van Nacionalnog parka u kojima nisu izgrađeni smeštajni kapaciteti, da bi se zaustavilo dalje osipanje stanovništva i omogućilo bavljenje voćarstvom, stočarstvom i uslužnim delatnostima na području Nacionalnog parka Kopaonik.

Okosnicu razvoja komunikacione mreže na području Prostornog plana predstavljaju postojeći optički kablovi na relacijama Raška-Kopaonik (Suvo rudište), Raška - Jošanička Banja, Brus - Kriva Reka - Kopaonik i Brus - Brzeće. Izgradnjom odgovarajućih privoda na ovim kablovima i njihovom dogradnjom mogu se zadovoljiti sve potrebe savremenih komunikacija na području Prostornog plana.

Planirana je izgradnja sledećih delova telekomunikacione infrastrukture, koja je usklađena sa planovima razvoja operatora elektronskih komunikacija:

1) Optičkih privoda, pristupnih čvorova i pristupne mreže na sledećim lokacijama:

- čvorovi tipa „IPAN” - Srebrnac, Brzeće, „Vikend naselje 1” i „Vikend naselje 2”,

- čvorovi tipa „mIPAN” - Kneževo, Ravnište, Bozoljin, Blaževo, Livađe, „Brzeće 1”, „Brzeće 2” i „Brzeće 3”, Vlajkovci, Kriva Reka, Đerekare, Radmanovo, Dubovci, Ivkovo Brdo, Milojevići, Pršići, Cvetkovići, Tiodže, Šipačina, Županj, Velež, Veljkovići, „Vikend naselje 2”, „Kraljevi čardaci 2”, Treska 1, 2 i 3.

2) Objekata telekomunikacione infrastrukture:

- izgradnja optičkih kablova po infrastrukturi planiranih kabinskih žičara Brzeće - Srebrnac i Brzeće - Suvo rudište.

- izgradnja čvora tipa IPAN na lokalitetu hotela i planinarskog doma „Rtanj”.

- izgradnja dva čvora tipa mIPAN na lokalitetu poslovno-stambenog kompleksa „Čajetina- Hepako” i drugim smeštajnim lokacijama na kojima se ukaže potreba.

3) Kapaciteti i kvalitet pristupa mreži baznih stanica mobilne telefonije biće prošireni izgradnjom jedne bazne stanice operatora „Telekom Srbija MTS”, deset baznih stanica operatora „Telenor” i pet baznih stanica operatora „VIP”.

Prostorni raspored postojećih i planiranih objekata prikazan je na Referalnoj karti 2. Na prilogu su prikazane trase optičkih kablova i čvorovi tipa „MSAN” i „IPAN”, dok su lokacije manjih čvorova tipa „mIPAN” prikazane su samo u ruralnim sredinama, a u turističkim kompleksima i naseljima izostavljene zbog njihove gustine.

Prostornim planom predviđa se otvaranje nove poštanske jedinice u naselju Kriva Reka.

4.4.5. Komunalni sadržaji i službe

Jedan od bitnih preduslova razvoja područja Prostornog plana je unapređenje komunalne opreme, posebno u pogledu uređenja turističkih kompleksa i naselja i sanitacije seoskih naselja.

Zelene i mlečne pijace predviđene su u turističkim kompleksima Suvo rudište i Srebrnac, pretežno za seoske proizvode iz podkopaoničkih područja opština Raška, Brus i Leposavić.

Rešenja za evakuaciju komunalnog otpada biće primerena konfiguracijskim i klimatskim uslovima, potrebama i režimima zaštite Nacionalnog parka Kopaonik i područja Prostornog plana, odnosno uređenja turističkih kompleksa i naselja. Evakuacija otpada će se vršiti cele godine na regionalnu deponiju za Rašku, Novi Pazar, Tutin i Sjenicu ili, alternativno, na regionalnu deponiju za naselja Rasinskog upravnog okruga i posebno će biti prilagođena zimskim uslovima. U prvoj etapi, neselektovani otpad će se privremeno deponovati na transfer stanici većih kapaciteta (van područja Nacionalnog parka Kopaonik, ili van područja Prostornog plana), a u narednoj etapi bi se vršilo selektivno sakupljanje i centralizovana prerada i reciklaža otpada (na regionalnoj deponiji van područja Prostornog plana). Takođe, neophodno je uspostavljanje sistema prikupljanja otpada iz ruralnih područja i njegovo odvoženje do planirane transfer stanice.

Bezbedno uklanjanje životinjskog otpada obavljaće se van granica Prostornog plana, u regionalnom centru za preradu i spaljivanje u Nišu.

Posebno značajnim smatra se uvođenje elemenata urbo-komunalne opreme za uređenje javnih površina. U okviru turističkih kompleksa i drugih sadržaja na području Nacionalnog parka Kopaonik posebna pažnja posvetiće se uređenju javnih parkinga, autobuskih stajališta, parkova, skverova, linijskog zelenila i drugog. Na području Prostornog plana, van Nacionalnog parka Kopaonik unapredиće se uređenost i opremljenost javnih površina naselja, zelenih pijaca, grobalja i drugog.

4.5. Zaštita životne sredine i organizacija prostora od interesa za odbranu zemlje i u vanrednim situacijama

4.5.1. Zaštita životne sredine

Životna sredina na području Prostornog plana dominantno je predstavljena uslovima, resursima i vrednostima prirode (sem u manjim, antropogenizovanim prostorima, gde dominiraju izgrađeni sadržaji supra i infrastrukture), te je očuvanje i unapređenje njenog kvaliteta određeno prvenstveno odnosima prirodnih i antropogenih faktora, konkretno režimima očuvanja i korišćenja prirodnih faktora. Na području prostornog plana van Nacionalnog parka, životnu sredinu određuju manje prirodni, a više antropogeni faktori građevinskih područja seoskih naselja, postojeće infrastrukture i obradivih poljoprivrednih površina.

Shodno postavljenim ciljevima očuvanja, unapređenja i zaštite prirode, prirodnih vrednosti i nepokretnih kulturnih dobara Nacionalnog parka Kopaonik (odnosno njihovih reprezentativnih odlika, pojava i temeljnih fenomena), prvenstveno za potrebe naučnih istraživanja, edukacije i prezentacije javnosti, a zatim za razvoj turizma i komplementarnih aktivnosti, na kojima se temelji osnovno strateško opredeljenje za zaštitu i razvoj Nacionalnog parka Kopaonik, integralna zaštita prirode i životne sredine, prvenstveno na području Nacionalnog parka Kopaonik, a zatim i van područja Nacionalnog parka Kopaonik zasnivaće se na sledećim strateškim uslovima i rešenjima:

- sprovođenje zaštite prirode i životne sredine u Nacionalnom parku Kopaonik i van područja Nacionalnog parka Kopaonik prema odredbama Prostornog plana;

- revitalizacija površina ugroženih erozijom na području Nacionalnog parka i sanacija površinskih kopova napuštenih majdana, kamenoloma i pozajmišta materijala, površina ugroženih erozijom, degradiranih livada i pašnjaka i drugih površina van Nacionalnog parka, formiranje jedinstvenog sistema upravljanja vodnim resursima na području Prostornog plana, i sprovođenje integralnih mera zaštite površinskih i podzemnih voda;

- izgradnja propisnih sistema fekalne kanalizacije u planiranim turističkim kompleksima, sa uređajima za prečišćavanje koji obezbeđuju prečišćenu vodu najmanje u IIa klasi kvaliteta (uz uslov da se prečišćena voda ne upušta u vodotoke - hidrološke spomenike;

- izgradnja kanalizacije u naseljima van područja Nacionalnog parka Kopaonik; kod većih, koncentrisanijih naselja sa kanalizacijom i uređajima za prečišćavanje, a kod ostalih naselja sa grupnim i pojedinačnim septičkim (obavezno vodonepropusnim) jamama i sa obezbeđenim saobraćajnim pristupom za pražnjenje);

- ostvarivanje jedinstvenih sistema grejanja za turističke komplekse na području Nacionalnog parka Kopaonik uz primenu čiste energije, prvenstveno gasa, kao i geotermalne, solarne, električne i slične energije;

- uvođenje integralnog upravljanja otpadom, reciklaže i energetskog korišćenja otpada u adekvatnim uređajima van područja Nacionalnog parka Kopaonik na regionalnu deponiju;

- uspostavljanje sistema stalnog monitoringa svih parametara kvaliteta životne sredine u Nacionalnom parku Kopaonik (zemljišta, vode, vazduha i vegetacije, po evropskim standardima za ovakva zaštićena prirodna dobra);

Urgentne mere za zaštitu prirode i životne sredine na području Nacionalnog parka Kopaonik su:

- zaustavljanje neplanske izgradnje, preispitivanje neplanski izgrađenih objekata i njihovog statusa na području Nacionalnog parka u skladu sa odredbama ovog prostornog plana i drugih planskih dokumenata;

- regulisanje otpadnih voda na području Nacionalnog parka Kopaonik, obavezno sa propisnom kanalizacijom i uređajima za prečišćavanje u postojećim građevinskim kompleksima, a kod izdvojenih objekata sa strogo kontrolisanim, saobraćajno pristupačnim vodonepropusnim septičkim jamama, regulisanje atmosferske kanalizacije sa svih izgrađenih površina i saobraćajnica;

- uvođenje rigorozne obaveze ugrađivanja odgovarajućih filterskih postrojenja u sve objekte na području Nacionalnog parka Kopaonik čijim se grejanjem zagađuje vazduh (od mazuta, tečnih goriva i uglja);

- sanacija divljih deponija na području Prostornog plana i redovna evakuacija otpada van područja Nacionalnog parka Kopaonik - na planirane regionalne deponije za Rasinski upravni okrug i/ili regionalnu deponiju za Rašku, Novi Pazar, Sjenicu i Tutin;

- izrada katastra zagađivača prirode i životne sredine na području Prostornog plana; stavljanje u funkciju informativno-kontrolnih punktova na ulazima u Nacionalni park Kopaonik i stroga kontrola prometa ljudi, roba i sirovina;

- izrada strateških procena uticaja na prirodu i životnu sredinu svih planiranih sadržaja, posebno kanalisanja i prečišćavanja otpadnih voda, saobraćaja, turističke infrastrukture u prostoru, izgradnje turističke suprastrukture, vodosnabdevanja, grejanja i sakupljanja smeća, kao i elektroinstalacija, poljoprivrede i drugo.

4.5.2. Mere za smanjenje erozije tla pri uređenju i održavanju alpskih staza i žičara

Prilikom izgradnje ski-staza i mreža pristupnih puteva (zemljani putevi ili makadam), stvaraju se značajni izvori erozionog materijala, te je neophodno preduzeti sledeće mere kako bi se smanjila oštećenja površine terena:

- vremenski period u kome su degradirane lokacije izložene dejstvu klimatskih faktora treba da bude što kraći (sve aktivnosti treba obaviti tokom iste građevinske sezone, od maja do oktobra);

- na ukrštanju pristupnih puteva sa vodotokovima treba koristiti cevne propuste što većih dimenzija, kako bi se obavio nesmetan prolaz bujičnih voda i krupnih komada nanosa i formirati rigole (kanale) za evakuaciju vode sa trupa puta;

- postaviti barijere za nanos i konturne stabilizatore na nagibima u cilju minimiziranja intenziteta erozije (tokom gradnje oko građevinskih lokacija i pored vodotokova), kao i prekrivke za zaštitu od erozije, izraditi potporne konstrukcije u zoni polaznih stanica žičara, pregrada i pragova radi zaustavljanja vučenog nanosa, kao i stabilizaciono-drenažnih konstrukcija (od gabiona);

- prevenciju pojave plitkih klizišta, sakupljanje i evakuaciju podzemnih (izvorskih) voda obaviti izradom stabilizaciono-drenažnih konstrukcija;

- restauracija zemljišta i vegetacije treba da se zasniva na autohtonim vrstama trava, leguminoza i žbunja, ili na vrstama koje se mogu naći u komercijalnoj ponudi, a koje su ekološki prilagođene uslovima staništa na kome se radovi izvode;

- humusno-akumulativni sloj zemljišta, koji se uklanja radi gradnje, čuvati i skladištiti na odgovarajući način, kako bi se iskoristio za revegetaciju i restauracione radove;

- pristupne puteve graditi istovremeno sa pratećom infrastrukturom (elektrosnabdevanje, vodosnabdevanje, kanalizacija, itd) u istom koridoru i tokom iste građevinske sezone, kako bi se izbegla višestruka degradacija istih lokaliteta;

- sistemi za veštački sneg treba da budu postavljeni na koridorima koji slede obode ski-staza i dr.

4.5.3. Organizacija prostora od interesa za odbranu i vanredne situacije

Uslovi i mere za organizaciju prostora od interesa za odbranu zemlje i u vanrednim situacijama ostvaruju se implementacijom rešenja Prostornog plana i Izveštaja o strateškoj proceni uticaja Prostornog plana na životnu sredinu.

Prostornim planom su, u skladu sa uslovima i zahtevima Ministarstva odbrane utvrđene odgovarajuće zone zaštite kompleksa i uređenja teritorije. Ove zone predstavljaju prostor sa posebnim režimom korišćenja, uređenja i izgradnje, a pravilima uređenja definišu se kao: a) zona zabranjene izgradnje, b) zone ograničene gradnje (u kojoj se gradnja vrši prema definisanim parametrima i za koje je obavezna saglasnost Ministarstva odbrane), v) zona

sanitarne zaštite (sa potpunom zabranom bilo kakve gradnje). Zona kontrolisane gradnje, za koju je obavezna saglasnost Ministarstva odbrane obuhvata područje Prostornog plana i Nacionalnog parka Kopaonik na području kopnene zone bezbednosti, 5 km od administrativne linije sa AP Kosovo i Metohija, na delovima teritorija KO Kopaonik i Šipačina (u opštini Raška) i KO Bozoljin, Brzeće i Ravnište (opština Brus).

U skladu sa uslovima i zahtevima Ministarstva unutrašnjih poslova na području Prostornog plana na k. p. br. 2/13 i 2/14 u KO Kopaonik, planirana je izgradnja objekata Policijskog i Vatrogasnog odeljenja Kopaonik.

Razminiranje dela područja Prostornog plana i Nacionalnog parka Kopaonik, nakon NATO bombardovanja urađeno je do dubine od 50 cm, te su za sve radove na većoj dubini od ove, obavezne prethodne pirotehničke pretrage terena. S obzirom da su se na ovom području vodili sukobi i tokom dva svetska rata neophodno je prilikom izvođenja radova proceniti rizik od prisustva neeksplodiranih ubojnih sredstava. Za lokaciju koju koristi Kontrola letenja Srbije i Crne Gore (SMATSA), površine oko 7 ha, kao i za lokaciju površine od oko 19 ha južno od Pančićevog vrha ka teritoriji opštine Leposavić, postoji osnovana sumnja da su i dalje zagađene minama i kasetnom municijom.

U funkciji jačanja protivpožarne zaštite na području Prostornog plana, a posebno zaštite šuma, objekata i infrastrukture u Nacionalnom parku Kopaonik i TC Kopaonik (u delu 4.4.2.) predviđeno je formiranje malih akumulacija i mikro vodozahvata, sa ciljem bržeg i efikasnijeg reagovanja vatrogasno-spasilačke jedinice. Prostornim planom predviđeno je povećanje saobraćajne pristupačnosti područja u celini, a posebno šumskih područja, izgradnjom mreže javnih, službenih i šumskih puteva, kružnog puta oko Nacionalnog parka Kopaonik, skijaških staza i žičara, turističkih, sportsko-rekreativnih i planinarskih staza za različite vrste prevoznih sredstava i dr. Ove koridore, puteve i staze treba posmatrati i kao protivpožarne barijere koje dele šumu na manje segmente.

U planskom periodu neophodno je donošenje planova za odbranu od elementarnih nepogoda i o proglašenju erozivnih područja čime se propisuju administrativne mere preporuka i zabrana.

Poljoprivreda van Nacionalnog Kopaonik obezbeđivaće biološki bezbednu hranu proizvedenu u autonomnim gazdinstvima i pogonima, pod uslovom da se ostvari planirana integracija sa turizmom, kao stimulativnim organizatorom i potrošačem poljoprivrednih dobara i proizvoda.

U planiranju sistema elektronskih komunikacija uvažen je njihov poseban značaj za izdvojena brdsko-planinska naselja i turističke centre, primenom visokofrekventnih veza i obezbeđivanjem radio, TV i prijema interneta. Pored eksternih veza, predviđen je razvoj sistema unutrašnjih veza koji ima poseban značaj u vanrednim situacijama.

Alternativno vodosnabdevanje sa visokim stepenom pouzdanosti i niskim stepenom povredivosti treba omogućiti jedinstvenim sistemima, sastavljenim od povezanih separatnih i većeg broja lokalnih sistema. Obeležiće se zona akcidenata (poplavni talasi, poplave i klizišta) uvođenjem sistema obaveštavanja i uzbunjavanja, kao i planova reakcija u slučaju ovih pojava.

Autonomnost snabdevanja energijom u vanrednim situacijama obezbeđuje se korišćenjem alternativnih izvora: hidropotencijala planinskih vodotoka, biomase, bio-gasa dobijenog tretmanom biološke komponente komunalnog otpada, solarnom i geotermalnom energijom i dr.

Intencija planiranog razvoja turizma i turističkih kapaciteta je funkcionalno integrisanje većine aktivnosti naselja (pre svega poljoprivrede i male privrede) i neposredno uključenje u turističku ponudu, čime se omogućava razvoj naselja i povećanje broja stalnih stanovnika, što je posebno značajno za širi geostrateški položaj područja Kopaonika. Planirani javni objekti i smeštajni turistički sadržaji mogu se u vanrednim situacijama upotrebiti za potrebe hitnog zbrinjavanja i lečenja.

Policentričnim sistemom naselja omogućiće se očuvanje disperznog razmeštaja postojećih seoskih naselja, istovremenim jačanjem centralnih funkcija opštinskih centara i sekundarnih opštinskih centara i ostalih naselja. U skladu sa principima prevencije od razaranja izazvanih zemljotresom, obavezna je primena važećih aseizmičkih propisa pri sanaciji postojećih i izgradnji novih objekata.

4.6. Namena prostora i bilans površina posebne namene

Planirana upotreba prostora na području Prostornog plana (površine 324,84 km2) ima sledeću strukturu (Tabela III-17):

- poljoprivredno zemljište oko 110,98 km2 (oko 34%),

- šume i šumsko zemljište oko 196,99 km2 (61%),

- neplodne površine oko 16,87 km2 (5%).

Promene u bilansu osnovne namene prostora su planskim rešenjima usmerene ka optimizaciji namene zemljišta i prirodnih uslova, uz minimalno zauzimanje zemljišta za potrebe realizacije turističke infrastrukture i turističkih lokaliteta, izgradnju infrastrukture i obezbeđenje dugoročnih stambeno-komunalnih i ekonomskih potreba lokalne zajednice.

Tabela III-17: Prikaz bilansa namene prostora po zonama zaštite Nacionalnog parka i na području Prostornog plana u km2

Godina	Namena prostora			
	Poljoprivredno	Šumsko	Ostalo	Ukupno
Zona zaštite I stepena (1)				
2015.	2,49	12,22	-	14,71
2019.	2,49	12,22	-	
2019/2015.	0	0	0	
Zona zaštite II stepena (2)				
2015.	4,56	31,27	0,17	36,00
2019.	4,56	31,27	0,17	
2019/2015.	0	0	0	
Zona zaštite III stepena (3)				
2015.	23,27	44,95	1,85	70,07
2019.	22,32	43,89	3,98	
2019/2015.	-1	-1	+2	
Ukupno NP „Kopaonik” (1+2+3)				
2015.	30,33	88,44	2,02	120,79
2019.	29,37	87,27	4,15	
2019/2015.	-1	-1	+2	
Van Nacionalnog parka (4)				
2015.	84,14	110,70	9,21	204,05
2019.	81,61	109,72	12,72	
2019/2015.	-3	-1	+3,5	
Ukupno područje Plana (1+2+3+4)				
2015.	114,47	199,14	11,23	324,84
2019.	110,98	196,99	16,87	
2019/2015.	-3	-2	+5,5	

Planirane promene u bilansu namene prostora do 2019. godine će se odraziti najviše na poljoprivredno zemljište koje će se smanjiti za oko 3 km2, uglavnom za potrebe razvoja turizma Neznatno će se smanjiti postojeći stepen šumovitosti, za oko 1% (na oko 2 km2), uz unapređenje postojećeg stanja državnih i privatnih šuma. Ostalo zemljište obuhvata u najvećoj meri građevinsko zemljište, ukupne površine oko 17 km2, od čega su najvećim delom postojeća naselja i planirani turistički lokaliteti, a manjim delom infrastruktura i neplodne površine. Građevinska područja naselja određena su orijentaciono na osnovu ortofoto snimaka. Planirano proširenje TC Kopaonik u i van granica Nacionalnog parka biće najvećim delom u okviru postojećih granica građevinskog područja, dok će se izgradnja putne mreže usmeravati pretežno na trase postojećih lokalnih i nekategorisanih puteva.

Posmatrano po zonama zaštite Nacionalnog parka, promene namene nisu predviđene u zonama sa režimom zaštite I i II stepena. Najznačajnije promene u nameni biće u zoni sa režimom zaštite III stepena na području Nacionalnog parka u kojoj će se podjednako prenameniti poljoprivredno i šumsko zemljište za razvoj turizma. Građevinsko zemljište na području Nacionalnog parka zauzimaće 2019. godine oko 415,1 ha (u opštini Raška 260,1 ha i u opštini Brus 155,0 ha). Najviše će se povećati površine građevinskog zemljišta pod infrastrukturom (turističkom, saobraćajnom, vodnom, energetskom i telekomunikacionom).

Na području Prostornog plana van Nacionalnog parka će se većim delom poljoprivredno zemljište, a manjim delom šumsko zemljište prenameniti za razvoj turizma. Van Nacionalnog parka proširuju se građevinska područja Jošaničke Banje u opštini Raška i Brzeća u opštini Brus, dok se građevinska područja ostalih naselja po pravilu zadržavaju uz predviđeno pogušćavanje izgradnje. Ukupna površina građevinskog zemljišta će se 2019. godine kretati oko 1.272 ha. Proširenje postojećih građevinskih područja naselja izvan granica Nacionalnog parka utvrđuje se prostornim planovima jedinica lokalnih samouprava sa šematskim prikazima uređenja naselja/uređajnim osnovama za sela i/ili odgovarajućim urbanističkim planom, za sekundarni turistički centar i turističko-seosko naselje.

IV. PRAVILA UPOTREBE ZEMLJIŠTA, UREĐENJA I GRAĐENJA

Pravila uređenja i građenja (u daljem tekstu: pravila) utvrđena Prostornim planom su obavezujuća za izdavanje lokacijskih uslova u zoni direktne primene Prostornog plana.

Pravila uređenja utvrđena Prostornim planom za zone sa posebnim režimom zaštite, za objekte i površine javne namene i za javna skijališta su obavezujuća na području u granicama Nacionalnog parka Kopaonik za usklađivanje donetih prostornih i urbanističkih planova iz dela V. 2.1. ovog plana i za usklađivanje urbanističkih planova čija je izrada započela pre donošenja Prostornog plana. Ostala pravila su usmeravajuća na području u granicama Nacionalnog parka Kopaonik za usklađivanje donetih urbanističkih planova iz dela V. 2.1. ovog plana i za usklađivanje urbanističkih planova čija je izrada započela pre donošenja Prostornog plana.

Pravila uređenja utvrđena Prostornim planom su usmeravajuća za preostalo područje Prostornog plana van granica Nacionalnog parka Kopaonik.

1. Pravila uređenja za zone sa posebnim režimom zaštite

1.1. Zone zaštite prirodnih vrednosti

Uređenje i izgradnja prostora u granicama Nacionalnog parka Kopaonik i prirodnih vrednosti na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka Kopaonik biće u skladu sa režimima, uslovima i merama zaštite utvrđenim u delu III. 1.3. Prostornog plana.

1.2. Zone zaštite nepokretnih kulturnih dobara

Za nepokretna kulturna dobra na području Prostornog plana (deo III. 3.1. i Referalna karta 1. Prostornog plana), primenjivaće se režimi, uslovi i mere zaštite utvrđeni u delu III. 3.1. Prostornog plana.

Za utvrđena NKD i kulturna dobra koja uživaju prethodnu zaštitu, nepokretnosti odnosno zemljište i objekti na kojima se primenjuju odgovarajuće mere i uslovi zaštite i korišćenja određuju se aktom o utvrđivanju kulturnog dobra odnosno aktom o evidentiranju dobra koje uživa prethodnu zaštitu. Te nepokretnosti obuhvataju prostor na kome se nalazi kulturno dobro i njegovu zaštićenu okolinu.

Za identifikovana NKD, dok se ne izvrši njihovo evidentiranje shodno članu 29. Zakona o kulturnim dobrima ili eventualno ne utvrde, odnosno proglase za kulturna dobra, prostorom od značaja za primenu mera i uslova njihove zaštite i korišćenja smatraće se zemljište i objekti koje kao takve u odgovarajućem postupku, u skladu sa zakonom, utvrdi nadležna ustanova zaštite kulturnih dobara.

Za identifikovana NKD u granicama Nacionalnog parka, dok se ti lokaliteti ili objekti formalno ne utvrde ili evidentiraju kao kulturna dobra, prostor za primenu mera i uslova njihove zaštite i korišćenja odrediće se u postupku izrade Plana upravljanja Nacionalnim parkom, a na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka prostornim planom jedinice lokalne samouprave i urbanističkim planom, ili pojedinačno, na osnovu zahteva vlasnika ili korisnika nepokretnosti, investitora ili organa lokalne samouprave.

1.3. Zone zaštite izvorišta vodosnabdevanja i vodotoka

Za sva postojeća i planirana lokalna izvorišta vodosnabdevanja ustanovljavaju se zone sanitarne zaštite u skladu sa Pravilnikom o načinu određivanja i održavanja zona sanitarne zaštite izvorišta vodosnabdevanja.

Zaštita vodnog zemljišta sprovodi se na način koji je definisan Prostornim planom Republike Srbije i Zakonom o vodama.

Za neregulisane vodotoke na području Prostornog plana se do završetka kartiranja svih zona koje se plave velikim vodama verovatnoće do 1% uspostavlja vodno zemljište na pojasu širine 10 m duž obala vodotoka. Za vodna zemljišta duž vodotoka utvrđuju se sledeća pravila uređenja i izgradnje prostora:

1. zabranjena je gradnja bilo kakvih stalnih objekata i legalizacija postojećih objekata, osim hidrotehničkih objekata, ali se može koristiti za poljoprivrednu proizvodnju, zasade šume i sportsko-rekreativne otvorene površine;

2. ne dozvoljava se podužno vođenje saobraćajnih i infrastrukturnih sistema; u slučaju da je neophodna izgradnja pojedinih deonica infrastrukturnih sistema sa podužnim položajem trase ista se uslovljava izvođenjem linijskih odbrambenih sistema za zaštitu od poplavnih voda verovatnoće 0,5%;

3. na prelasku plavnih zona objekti linijskih i komunalnih infrastrukturnih sistema (saobraćajnice, objekti za prenos energije, cevovodi) moraju se visinski izdići i dispoziciono tako rešiti da budu zaštićeni od poplavnih voda verovatnoće 0,5% (tzv. dvestogodišnja velika voda);

4. potrebno je formiranje zaštitne šumske zone širine 10-15 m duž svih vodotoka;

5. regulaciju vodotoka u zoni turističkih kompleksa i naselja pored funkcionalnih kriterijuma treba primeriti skladnom povezivanju naselja sa akvatorijom; duž obala reka se mora ostaviti slobodan prostor od najmanje 7 m širine.

2. Pravila uređenja i građenja površina i objekata javne namene

2.1. Pravila uređenja i građenja infrastrukturnih sistema

2.1.1. Pravila uređenja pojaseva regulacije infrastrukturnih sistema

Pojas regulacije jeste putna parcela (zemljišni pojas) i zemljišni pojas drugih objekata infrastrukturnih sistema.

Prostornim planom utvrđuje se orijentaciona širina pojasa regulacije za:

- državni put II reda širine oko 20 m i opštinski put širine oko 15 m;

-alineja druga brisana-

Utvrđuju se sledeća pravila uređenja pojasa regulacije javnog državnog puta II reda i opštinskog puta:

1. u izgrađenom prostoru turističkog kompleksa i naselja uz kolovoz se izvodi autobusko stajalište najmanje širine 3 m locirano van kolovoza javnog puta, obostrani trotoari s ivičnjacima najmanje širine od po 1,5 m, a samo izuzetno jednostrani trotoar širine dva i više metara, dok se van izgrađenog prostora izvode obostrane bankine širine po 1,5 m s tvrdim zastorom. Položaj i dimenzionisanje autobuskih stajališta utvrđuje se u skladu sa računskom brzinom na deonici javnog puta i važećim propisima;

2. saobraćajni priključci na državni put utvrđuju se na osnovu uslova i saglasnosti upravljača državnim putevima, preko rekonstruisanih postojećih saobraćajnih priključaka opštinskih puteva ili preko servisne saobraćajnice, tako da:

- parcele koje izlaze na državni put ne mogu, svaka za sebe pojedinačno, da imaju direktan izlaz na put već se pristup takvih parcela mora ostvariti preko servisne saobraćajnice na osnovu pribavljene saglasnosti upravljača puta;

- priključivanje prilaznog na javni put vrši se prvenstveno njegovim povezivanjem sa drugim prilaznim ili nekategorisanim putem koji je već priključen na javni put, a na područjima na kojima ovo nije moguće, priključivanje prilaznog puta vrši se neposredno na javni put i to prvenstveno na put nižeg reda;

- zemljani put koji se ukršta ili priključuje na javni put mora se izgraditi sa tvrdom podlogom ili sa istim kolovoznim zastorom kao i javni put sa kojim se ukršta, odnosno na koji se priključuje, u širini od najmanje 5 m i u dužini od najmanje 20 m za DP II reda, računajući od ivice kolovoza javnog puta;

- predmetna deonica državnog puta u izgrađenom prostoru turističkog kompleksa i naselja predlaže se za javni put u naselju na osnovu ovog plana ili odgovarajućeg urbanističkog plana, a u svemu u skladu sa članom 6. Zakona o javnim putevima („Službeni glasnik RS”, br. 101/05, 123/07, 101/11, 93/12 i 104/13);

- kontrola pristupa i saobraćajnih priključaka obavljaće se u skladu sa članom 37. i 39. Zakona o javnim putevima, Pravilnikom o uslovima koje sa aspekta bezbednosti saobraćaja moraju da ispunjavaju putni objekti i drugi elementi javnog puta („Službeni glasnik RS”, broj 50/11) i ostalim važećim standardima i propisima koji uređuju predmetnu materiju;

3. saobraćajni priključak opštinskog puta i priključna saobraćajnica ulice na državni put ima minimalnu širinu saobraćajnih traka od 2,75 m i minimalni radijus krivine 10-12 m;

4. pasarele i zaštitne galerije na državnom putu u Nacionalnom parku Kopaonik utvrđuju se elementima regulacione razrade u sklopu Prostornog plana, izmenama i dopunama važećeg urbanističkog plana, ili urbanističkim projektom na osnovu važećeg urbanističkog plana;

5. pejzažno se uređuju kosine useka, zaseka i nasipa, kao i druge kosine u putnom zemljištu;

6. duž svih puteva obezbeđuje se infrastruktura za prikupljanje i kontrolisano odvođenje atmosferskih voda, sa ugrađenim separatorima naftnih derivata na državnim putevima u Nacionalnom parku Kopaonik i u zoni I i II sanitarne zaštite izvorišta voda;

7. reklamne table i panoi, oznake kojima se obeležavaju turistički objekti, prirodne vrednosti i drugi slični objekti, mogu se postavljati pored državnih puteva na udaljenosti (mereno sa spoljne strane od ivice kolovoza) od 7 m od ivice kolovoza, odnosno pored opštinskog puta na udaljenosti od 5 m od ivice kolovoza, odnosno prema uslovima upravljača puta.

2.1.2. Pravila uređenja i građenja za zaštitne pojaseve infrastrukturnih sistema

Ustanovljavaju se sledeći obostrani zaštitni pojasevi trasa i objekata postojećih i planiranih infrastrukturnih sistema na području Prostornog plana:

1. Neposredni pojas zaštite - prostor zaštitnog pojasa od:

- ivice pojasa regulacije puta širine 10 m za državni put II reda, 5 m za javni opštinski i nekategorisan put;

-alineja druga brisana-

- od krajnjeg faznog provodnika dalekovoda 110 kV širine 25 m sa obe strane, dalekovoda 35 kV širine 15 m i nižeg napona širine maksimalno do 10 m;

- ose optičkog kabla širine jedan metar;

2. Širi pojas zaštite - prostor kontrolisane izgradnje od granice neposrednog pojasa zaštite/zaštitnog pojasa: širine 10 m za državni put II reda i 5 m za javni opštinski put;

3. Pojasevi zaštite životne sredine od uticaja infrastrukturnog sistema:

- pojas I stepena zagađenja - sa veoma velikim ekološkim opterećenjem životne sredine, zbog emisija aerozagađenja, povećane buke i zagađivanja zemljišta, poklapa se sa neposrednim pojasima zaštite javnih puteva;

- pojas II stepena zagađenja - sa velikim ekološkim opterećenjem životne sredine zbog povećane buke i zagađivanja zemljišta poklapa se sa širim pojasima zaštite javnih puteva.

U neposrednom pojasu zaštite trase i objekata postojećih i planiranih infrastrukturnih sistema - državnih i opštinskih puteva, dalekovoda i optičkih kablova, uspostavlja se režim ograničene i strogo kontrolisane izgradnje i uređenja prostora sa sledećim osnovnim pravilima:

1. zabranjuje se izgradnja objekata koji nisu u funkciji infrastrukturnog sistema koji se štiti, tj. rekonstrukcija i dogradnja postojećih i izgradnja novih objekata;

2. dozvoljava se izgradnja funkcionalnih i pratećih sadržaja, objekata, postrojenja i uređaja u funkciji infrastrukturnog sistema;

3. mogu se postavljati planirane paralelno vođene trase ostalih infrastrukturnih sistema, objekata i postrojenja na minimalnom međusobnom rastojanju na osnovu zakona i propisa donetih na osnovu zakona, a pod uslovima i na način koji utvrdi nadležno javno preduzeće, odnosno upravljač javnog infrastrukturnog sistema;

4. izvode se potrebni radovi i sprovode mere zaštite okruženja od negativnih uticaja infrastrukturnog sistema na prirodne vrednosti i životnu sredinu, formiranja zaštitne šumske zone širine 10-15 m za državni put II reda, kao i potrebne mere zaštite infrastrukturnog sistema;

5. ograde, drveće i zasadi pored javnih puteva podižu se tako da ne ometaju preglednost javnog puta i ne ugrožavaju bezbednost saobraćaja.

U širem pojasu zaštite trase i objekata postojećih i planiranih infrastrukturnih sistema - državnih i opštinskih puteva, dalekovoda i optičkih kablova uspostavlja se režim selektivne i kontrolisane izgradnje i uređenja prostora sa sledećim osnovnim pravilima:

1. dozvoljava se izgradnja objekata, rekonstrukcija i dogradnja postojećih i izgradnja novih objekata na osnovu urbanističkog plana, odnosno detaljne razrade u sklopu Prostornog plana, s tim da je za povećanje gustine korisnika, stepena izgrađenosti i zauzetosti površina preduslov preduzimanje mera zaštite na osnovu procene uticaja i rizika od infrastrukturnog sistema na životnu sredinu;

2. svi planirani paralelno vođeni infrastrukturni sistemi koji nisu postavljeni u neposrednom pojasu zaštite smeštaju se u širem pojasu zaštite na minimalnom međusobnom rastojanju na osnovu zakona i propisa donetih na osnovu zakona;

3. izvode se potrebni radovi i sprovode mere zaštite okruženja od negativnih uticaja infrastrukturnog sistema na prirodne vrednosti i životnu sredinu, formiranja zaštitne šumske zone širine 10-15 m za državni put II reda, kao i potrebne mere zaštite infrastrukturnog sistema koje nisu realizovane u neposrednom pojasu zaštite.

Po prelasku dalekovoda 35 kV na naponski nivo 110 kV i promene vlasništva, operator prenosnog sistema Javno preduzeće „Elektromreža Srbije” obezbeđuje podatke i izdaje uslove za izgradnju objekata ispod i u blizini dalekovoda prenosne mreže.

U neposrednom pojasu zaštite postojećih i planiranih trasa i objekata dalekovoda uspostavlja se režim ograničene i strogo kontrolisane izgradnje i uređenja prostora u skladu sa uslovima izdatim od Javnog preduzeća „Elektromreža Srbije”.

2.2. Pravila uređenja i građenja za saobraćajnu infrastrukturu na građevinskom području turističkog kompleksa i naselja

Na građevinskom području turističkog kompleksa i naselja razvija se saobraćajna mreža koja se, u skladu sa funkcijama i razvojnim potrebama segregira po sledećim kategorijama: sabirne ulice, stambene ulice i kolskopešačke ulice.

Širina regulacije za sabirne ulice iznosi najmanje 10 m (1,5+7+1,5), a za stambene ulice najmanje 7 m (1+5+1).

Nivelacija, primenjeni radijusi krivina, podužni nagib i ostali projektni elementi novoplaniranih saobraćajnica usklađuju se sa Pravilnikom o uslovima koje sa aspekta bezbednosti saobraćaja moraju da ispunjavaju putni objekti i drugi elementi javnog puta, tabela 10. „Granične vrednosti projektnih elemenata”. Maksimalni podužni nagib za sve ulice iznosi 12%. Minimalna širina trotoara je jedan metar. Odvodnjavanje se rešava gravitacionim oticanjem površinskih voda (podužnim i poprečnim padom saobraćajnica).

2.3. Pravila uređenja za objekte javne namene

Pravila uređenja i građenja za objekte javne namene utvrđuju se urbanističkim planom za turistički kompleks i deo turističkog naselja na području Prostornog plana u granicama Nacionalnog parka Kopaonik iz dela V. 2.1. ovog

prostornog plana, odnosno detaljnom razradom u sklopu izmena i dopuna, ili izrade novog Prostornog plana.

Pravila uređenja i građenja za objekte javne namene na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka Kopaonik utvrđuju se prostornim planom jedinice lokalne samouprave i urbanističkim planom

3. Pravila uređenja površina i objekata javnog skijališta i ostale turističke infrastrukture

3.1 Pravila uređenja javnog skijališta

Javno alpsko skijalište primarnog TC Kopaonik na području Prostornog plana uređivaće se prema sledećim osnovnim pravilima:

1. žičare i alpske ski-staze lociraju se na području Prostornog plana, po pravilu, na planinskim pašnjacima i na šumskom zemljištu bez šume ili sa posečenom šumom;

2. na području Nacionalnog parka mogu da se lociraju žičare i alpske ski-staze u zoni sa režimom zaštite III stepena, a izuzetak je napravljen samo u zoni sa režimom zaštite II stepena na lokalitetu „Pančićev vrh" za kratke deonice alpskih ski-staza neophodnih za najvažnija čvorišta skijališta, uz pažljivo pejzažno oblikovanje i zatravljivanje površina autohtonim travnim sastojinama;

3. alpsko skijalište se uređuje kao jedinstven, povezan sistem skijaške infrastrukture sa deset sektora;

4. za uređenje i funkcionisanje jedinstvenog sistema alpskog skijališta obezbeđuju se: saobraćajni pristupi do polazišta žičara na ulazima u sektore skijališta (sa parkinzima), blizak kontakt jednog broja ulaza u skijalište i znatnog broja polazišta žičara sa kompleksima/podcentrima TC Kopaonik, prevezivanje glavnih ski-staza na polazištima i ishodištima žičara i između njih putem sporednih, veznih staza, uz ostvarivanje maksimalnih visinskih razlika i dužina ski-staza sa optimalnim žičarama;

5. alpsko skijalište se planira i uređuje na terenima nagiba 15-60%, pretežno na hladnijim ekspozicijama (sever, severoistok, istok i severozapad), na kontinualno povoljnim morfometrijskim oblicima, uz izbegavanje kvalitetne šume, stenovitih, nestabilnih i erodiranih terena;

6. širine koridora žičara su: (a) van šume - 8,0 m za ski-liftove, 16,0 m za sedežnice i 20,0 m kabinske žičare, i (b) u prosečenoj šumi širina svih koridora je prosečno veća za oko 50% (12 m za ski-liftove, 24 m za sedežnice i 30 m za kabinske žičare);

7. prosečna širina alpskih staza je 50 m (minimalno 30 m), a minimalna širina veznih ski-staza manjih nagiba je 5 m;

8. kapacitet maksimalnih jednovremenih alpskih skijaša obračunava se na osnovu kapaciteta postojećih i planiranih alpskih ski-staza, prema normativu od 333 m² staze po skijašu, iz Pravilnika o minimalnim tehničkim uslovima za uređenje, obeležavanje i održavanje skijališta („Službeni glasnik RS", broj 46/11) za skijaše početnike; s obzirom da je normativ za srednje skijaše 400 m² a za dobre skijaše 600 m² i da se obučenost skijaša povećava, realni kapacitet skijališta na istoj površini ski staza se postepeno smanjuje;

9. utvrđivanje trasa žičara i alpskih ski-staza u Nacionalnom parku uslovljeno je ograničenjima dužih proseka kroz šumu, terena sa istaknutim morfometrijskim oblicima grebena i vrhova i nepovoljnih klimatskih uslova (vetar, led i drugo), kao i zahtevima optimalnog uklapanja u prirodne predele;

10. pri uređenju skijališta dozvoljavaju se minimalne intervencije na terenu, a u letnjem održavanju ski-staza obavezna je zaštita od erozije (zatravljivanjem ogoljenog tla, održavanjem travnjaka pregonskom ispašom, letnjim polivanjem, regulacijom malih vodotoka, drenažom terena i drugo), regulisanje prelaza preko vodotoka i slično;

10a u okviru ski staza, ski puteva i žičara se mogu izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor EE kablovi sa trafostanicama, kanalizacije i slično, a sve u funkciji javnog skijališta; sve instalacije se izvode u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama;

11. u podnožju skijališta obezbeđuju se tehničke baze, a skijalište se snabdeva opremom za veštački sneg i odgovarajućim malim akumulacijama i vodozahvatima;

12. glavni objekti vertikalnog transporta na području Prostornog plana su kabinske žičare (glavni pravci ulaza u alpsko skijalište, skijaške žičare u visinskoj zoni, transportna i panoramska sredstva u zimskoj sezoni, u letnjoj sezoni), dok će se žičare sedežnice koristiti ograničeno za tu funkciju (samo u slučaju zastoja u putnom transportu, za potrebe spasavanja i drugo), a najviše u funkciji skijališta i za letnje panoramske vožnje.

3.2 Ostala turistička infrastruktura

Nordijsko skijalište primarnog TC Kopaonik na području Prostornog plana uređivaće se prema sledećim osnovnim pravilima:

1. na području Nacionalnog parka mogu da se lociraju nordijske ski-staze u zoni sa režimom zaštite II i III stepena;

2. nordijske ski-staze se, po pravilu, planiraju i uređuju na planinskim pašnjacima i šumskom zemljištu bez proseka kroz šumu, pretežno na trasama šumskih i pašnjačkih puteva i staza, uz otvaranje novih trasa samo na neophodnim kraćim deonicama;

3. nordijske ski-staze se uređuju sa profilom od 3.0 m i maksimalnim nagibom do 20%, sa dužinama koje su diferencirane za rekreativce i za takmičare (langlauf i bijatlon);

4. na dužim deonicama nordijskih ski-staza u režimu zaštite III stepena Nacionalnog parka i van njegovih granica nordijske ski-staze se opremaju uređenim odmorištima i rustičnim skloništima od nevremena.

Letnja turistička infrastruktura primarnog TC Kopaonik u Nacionalnom parku i van njegovih granica uređivaće se prema sledećim osnovnim pravilima:

1. izletničke i planinarske staze kao dominantna letnja ponuda u prostoru Nacionalnog parka uređuju se istovremeno u funkciji turizma, rekreacije, zaštite i prezentacije prirodnih i kulturnih vrednosti;

2. na području Nacionalnog parka izletničke i planinarske staze mogu da se lociraju u zoni sa režimom zaštite II i III stepena;

3. izletničke i planinarske staze se, po pravilu, planiraju i uređuju na planinskim pašnjacima i šumskom zemljištu bez proseka kroz šumu, pretežno na trasama šumskih i pašnjačkih puteva i staza, uz otvaranje novih trasa samo na neophodnim kraćim deonicama;

4. izletničke i planinarske staze uređuju se sa profilom od 2,0 m i maksimalnim nagibom do 30%, na dvosmernim i kružnim trasama;

5. izletničke i planinarske staze se uređuju za kretanje pešaka, jahača i planinskih biciklista, sa markacijom i pratećim objektima vidikovaca i otvorenih odmorišta, natkrivenih skloništa za ljude i konje, zatvorenih skromnih bivakovaca za noćenje i manjih logorišta za planinarske šatore, na atraktivnim lokacijama u blizini prirodnih i kulturnih vrednosti na području Prostornog plana;

6. punktovi ekstremnih/avanturističkih sportova (alpinizam, slobodno penjanje, paraglajding i dr) uređuju se na odgovarajućim prirodnim lokacijama, uz pristupe sa puteva, izletničkih i planinarskih staza;

7. ribolovne staze i reviri na malim akumulacijama i većim vodotocima van granica Nacionalnog parka uređuju se na pogodnim deonicama obale, sa priručnim skloništima;

8. skloništa i bivakovci na izletničkim, planinarskim i ribolovnim stazama grade se kao prizemni rustični objekti u duhu lokalne tradicionalne arhitekture, od priručnih materijala i maksimalno uklopljeni u prirodni predeo.

3.3. Pravila uređenja za ski stazu „Bela reka 3", KO Brzeće

U cilju stvaranja uslova za razvoj turizma u naselju Brzeće i rešavanja pitanja smanjenja obima drumskog saobraćaja na Kopaoniku, u toku 2020. godine, izgrađena je kabinska žičara - gondola „Brzeće (Bela reka) - Mali Karaman" na Kopaoniku, kao investicija koja je realizovana u saradnji Ministarstva finansija, Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, JP „Skijališta Srbije" i opštine Brus. S obzirom na to da je izgradnjom kabinske žičare - gondole povećan kapacitet prevoza skijaša i da je postojeća ski staza, u jednom delu, vrlo strma, a u cilju omogućavanja bezbednog skijanja, neophodno je uređenje nove ski staze „Bela reka 3" KO Brzeće, koja je predmet detaljne razrade u okviru predmetnog prostornog plana. Projekat za ski stazu je Zaključkom Vlade 05 broj 351-1577/2020-1, određen kao projekat izgradnje i rekonstrukcije javne linijske saobraćajne infrastrukture od posebnog značaja za Republiku Srbiju. Planiranu lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o planiranju i izgradnji i Zakona o javnim skijalištima („Službeni glasnik RS", broj 46/06).

3.3.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Ukupna površina obuhvata područja detaljne razrade KO Brzeće prikazana u grafičkim prilozima u razmeri 1:1000 iznosi 5,81 ha. Dužina planirane ski staze iznosi 1 km 26 m, označena na crtežu stacionažama 0 km - 1+026.095, od postojeće ski staze „Bele reke 2" do stanice kabinske žičare, gde se ponovo uliva u stazu „Bela reka 2".

U obuhvatu predmetnog područja nalazi se cela katarska parcela 1285/2 i delovi katarskih parcela 9/15, 1255, 1256, 1275/1, 1275/2, 1276/1, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283/1, 1284/3, 1284/4, 1285/1, 1319/16 i 1900, sve KO Brzeće, Opština Brus. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom iz dokumentacije „Katastarsko-topografski plan sa granicom područja detaljne razrade" R - 1:1000, važi grafički prilog.

Detaljnom razradom je obuhvaćena površina nove ski staze, u okviru novouspostavljenih graničnih linija, odnosno ivica ski staze i škarpi sa zaštitnom zonom promenljive širine, deo postojeće ski staze „Bela reka 2", kao i parcela na kojoj se nalazi dvostrana međustanica „Struga" (Idejno rešenje objekta: „Elko ms" d.o.o. - Beograd, odgovorni projektant Miodrag Radeka, dipl.inž.građ. i potvrđen Urbanistički projekat za izgradnju kabinske žičare - gondole „Brzeće (Bela reka) - Mali Karaman" na Kopaoniku, opština Brus, broj 350-01-01217/2020-11 od 22. aprila 2020. godine, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, Sektor za prostorno planiranje i urbanizam).

Položaj područja detaljne razrade na području izmena i dopuna Prostornog plana prikazan je na referalnim kartama 1-3. planskog dokumenta.

Područje detaljne razrade pripada vangrađevinskom području, odnosno šumskom i poljoprivrednom zemljištu, kao i prostoru javnog skijališta, nalazi se u obuhvatu Nacionalnog parka „Kopaonik", u režimu zaštite III stepena i u okviru njega se ne nalaze zaštićena nepokretna kulturna dobra. U obuhvatu nema postojećih vodotokova, kao ni postojećih instalacija vodovoda i kanalizacije, a područje se nalazi u okviru uže zone sanitarne zaštite (zona II), na osnovu Elaborata o zonama sanitarne zaštite izvorišta „Podkopaonička vrela koja pripadaju istočnom obodu Kopaonika" za vodosnabdevanje Brusa, Brzeća i ostalih naselja koja su u sklopu Bruskog vodovodnog sistema („Vodotehnika" d.o.o. Beograd, januar 2015. godine). U istočnom delu obuhvaćenog područja, područje nove ski staze se, jednim delom, preklapa sa trasom nekategorisanog puta (kp.br. 1900 KO Brzeće).

Sa planiranom ski stazom se ukršta:

- priključni elektroenergetski vod, na relaciji od transformatorske stanice TS 10/0,4 kV

„Kamarište" do dvostrane međustanice „Struga", koja je u sastavu kabinske žičare - gondole (u istočnom delu područja);

- optički kabl, koji je u sastavu kabinske žičare - gondole (u zapadnom delu područja).

U okviru predmetnog područja ne postoje izgrađeni objekti, osim dvostrane međustanice „Struga", koja je u sastavu kabinske žičare - gondole „Brzeće (Bela reka) - Mali Karaman".

Postojeće stanje prikazano je na grafičkom prilogu broj 5. izmena i dopuna Prostornog plana, List 1. „Postojeća namena površina" u razmeri 1:1000.

3.3.2. Podela na karakteristične celine i planirana namena prostora

Prema propisima o klasifikaciji objekata i Idejnom rešenju planirana je izgradnja objekta kategorije G, klasifikacione oznake 241221 - Zabavni parkovi, kao i dr. građevine na otvorenom, uključujući i građevine na brdskim terenima (skijaške staze i liftovi, sedeće žičare, itd.), igrališta za golf, sportska uzletišta, hipodromi, objekti koji se pretežno koriste za vodene sportove, oprema na plažama. Prostor u granici obuhvata detaljne razrade namenjen je za izgradnju ski staze. Prema Zakonu o javnim skijalištima, ski staza je uređena i obeležena površina skijališta, namenjena za skijanje i podučavanje skijanju, koju opslužuje jedna ili više žičara.

Područje detaljne razrade podeljeno je na prostorne celine A, B i V (Tabela IV-1a), javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu):

- planirana celina A - deo postojeće ski staze „Bela reka 2", na kojoj se vrši parterno uređenje, u cilju omogućavanja polazišta planirane ski staze;

- planirana celina B - novoformirana parcela ski staze „Bela reka 3";

- planirana celina V - lokacija dvostrane međustanice „Struga", na kojoj se vrši parterno uređenje i završetak ski staze „Bela reka 3".

Celine A, B i V se poklapaju sa novoformiranim javnim parcelama JP1, JP2 i JP3.

Pristup, za potrebe održavanja, se obezbeđuje sa servisnih saobraćajnica i šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta (k.p. 1900 KO Brzeće, nekategorisani put u javnoj svojini, opština Brus).

Tabela IV-1a Podela na karakteristične celine i javne parcele, sa planiranom namenom površina

Celina	Planirana namena	P (ha)	Katastarske parcele KO Brzeće	Oznaka javne parcele
A - deo postojeće ski staze „Bela reka 2"	javno skijalište (na poljoprivrednom i šumskom zemljištu)	0,16	deo: 1319/16	JP 1
B - novoformirana parcela ski staze „Bela reka 3"		5,49	delovi: 9/15, 1255, 1256, 1275/1, 1275/2, 1276/1, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283/1, 1284/4, 1285/1, 1319/16, 1900	JP2
V - lokacija dvostrane međustanice „Stuga"		0,16	cela: 1285/2, deo: 1284/3	JP3
Ukupno		5,81		

Podela na karakteristične celine i parcele prikazana je na grafičkom prilogu broj 5. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 2. „Planirana namena površina" i List 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" u razmeri 1:1000. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

3.3.3. Uslovi za parcelaciju

Za skijašku stazu ne određuje se građevinsko zemljište, a može biti na svim vrstama zemljišta (građevinsko, poljoprivredno i šumsko).

Parcelacija data planom u cilju formiranja parcela JP1, JP2 i JP3 ski staze (Tabela IV-1a) prikazana je na grafičkom prilogu broj 5. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" u razmeri 1:1000, koji sadrži potrebne analitičko-geodetske elemente, odnosno koordinate novih graničnih tačaka.

Na osnovu parcelacije date u izmenama i dopunama Prostornog plana moguće je direktno sprovođenje lokacijskim uslovima i nije potrebna izrada projekata parcelacije i preparcelacije. Ukoliko se u toku sprovođenja planskog dokumenta, za obuhvat određen detaljnom razradom, ukaže potreba za drugačijom preparcelacijom, moguće je pristupiti izradi projekata parcelacije i preparcelacije (sa elaboratom geodetskog obeležavanja).

3.3.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

Planirani objekat izgraditi, a lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o javnim skijalištima. Prema Zakonu o planiranju i izgradnji, ski staza jeste uređena i obeležena površina javnog skijališta, kao uređena javna površina, koja se određuje na osnovu zakona kojim se uređuju javna skijališta. Nije dozvoljena izgradnja druge vrste objekata. Za uređenje važe svi opšti uslovi dati u poglavlju 3.1 Pravila uređenja javnog skijališta Prostornog plana.

U celini V, na JP3 nalazi se postojeći objekat stanice dvostrane međustanice kabinske žičare „Struga", sa kućicama za operatere, na kome je dozvoljena rekonstrukcija, sanacija, investiciono i tekuće (redovno) održavanje, u okviru gabarita i volumena, tj. definisane zone građenja.

Regulacija i nivelacija terena

Horizontalna regulacija planirane ski staze obuhvata ski stazu i prostor škarpi i definisana je regulacionom linijom koja se poklapa sa granicom obuhvata detaljne razrade. Ukupna dužina ski staze iznosi oko 1.026 m, mereno od početka predmetne ski staze, koji zalazi u prostor postojeće ski staze „Bela reka 2" zaključno sa pozicijom staze u okviru parcele dvostrane međustanice „Struga" . Dužina planirane ski staze „Bela reka 3", izuzimajući delove koji zalaze u postojeću ski stazu i parcelu dvostrane međustanice „Struga" iznosi oko 934 m.

Širina predmetne ski staze je promenjiva i kreće se od 16 do 50 m.

Podužni nagib ski staze je promenljiv i prati pad terena, koliko je to moguće, i to od 6% do 52,98%. Niveleta je prilagođena postojećoj konfiguraciji, pri čemu su zemljani radovi svedeni na najmanju moguću meru. Poprečni nagib ski staze „Bela Reka 3" je 2-10%, prilagođen je uslovima lokacije, na način da se što više prilagodi postojećoj konfiguraciji terena, u cilju smanjenja zemljanih radova. Za odvodnjavanje pribrežnih voda predviđeni su kanali širine 1,0 m u dnu, dubine 1,0 m.

Uređenje ski staze

Za uređenje skijaške staze primenjuju se pravila i propisi za parterno uređenje zemljišta, uz obaveznu antierozionu zaštitu. U celinama A (JP1) i V (JP3) planirano je parterno uređenje, u cilju omogućavanja polazišta planirane ski staze i uključenje na postojeću stazu „Bela reka 2". U celini B (JP2) planirano je uređenje trase novoformirane parcela ski staze „Bela reka 3".

Ski staza mora biti dovoljno široka, pregledna, sa odgovarajućim nagibom i visinskom razlikom i pripremljena tako da na stazi nema rupa, vrtača, kamenih kompleksa ili drugih opasnih mesta. Na ski stazi i zaštitnoj zoni ski staze (prostor širine 1-5 m koji se prostire uz ski stazu) nije dozvoljeno postavljanje reklama i natpisa koji nisu vezani za korišćenje staza. Opasna mesta na ski stazi (krivine, ukrštanja staza, veće strmine, objekti, mesta gde se izvode radovi) moraju biti posebno obeležena i osigurana ogradama za usmerenja, zaštitnim ogradama ili mrežama, oblogama protiv udaraca i sličnim sredstvima zaštite, odgovarajuće visine. Ski staze se obeležavaju (markiraju) prema stepenu težine, u zavisnosti od svojstava područja, odnosno površina preko kojih se pruža staza.

Uređenje trase ski staze obuhvata: 1) otvaranje staze u neprohodnim delovima (šume, strmine, itd.), u skladu sa prirodnim odlikama terena i sa ekološkim zahtevima; 2) eliminisanje opasnih delova i uskih grla na ski stazi (uklanjanja stabala, čupanja i vađenja panjeva i dr.) i 3) protiverozivno uređenje (obuhvata i zatravljivanje). Površina ski staze mora da bude pokrivena travom i poravnata, bez talasastih ispupčenja, osim površina koje su posebno uređene radi usporavanja i sigurnog zaustavljanja skijaša.

Skijaške staze u letnjem periodu godine takođe moraju da odaju sliku aktivne nege, tim pre što su ovi tereni (usled eventualnog uklanjanja visoke vegetacije - šuma i dr.) skloni eroziji. Letnje održavanje obuhvata naročito: 1) košenje trave i šiblja; 2) dodatno sejanje trave; 3) tekuće čišćenje odvodnih kanala i po potrebi postavljanje dodatne drenaže; 4) odstranjivanje tvrdih predmeta; 5) kontrolu instalacija i druge opreme i 6) otklanjanje suvišnih kanala i ispupčenja na stazi.

3.3.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata.

Elektroenergetska mreža i objekti

U blizini, ali van obuhvata detaljne razrade nalazi se postojeća transformatorska stanica TS 10/0,4 kV „Kamarište" iz koje je položen priključni elektroenergetski vod do dvostrane međustanice „Struga", koji se ukršta sa planiranom ski stazom. S obzirom na to da tačna pozicija ovog voda nije poznata, građevinske radove u neposrednoj blizini vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite.

Telekomunikaciona mreža i objekti

Ski staza „Bela reka 3" se ukršta i sa izvedenim optičkim kablom (čija je trasa prikazana na osnovu geodetskog snimka izvedenog stanja). Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih objekata EK infrastrukture vršiti isključivo ručnim putem bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite (obezbeđenje od sleganja, probni iskopi i sl.).

U okviru ski staza se mogu izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor i slično, a sve u funkciji javnog skijališta. Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama.

Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na grafičkom prilogu broj 5. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 4. „Sinhron plan infrastrukture", u razmeri 1:1000. Pozicije infrastrukturnih vodova date na situaciji i karakterističnim presecima su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući.

3.3.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.3. Pravila uređenja za ski stazu „Bela reka 3", KO Brzeće, sa grafičkim prilogom broj 5. izmena i dopuna Prostornog plana (četiri lista detaljne razrade u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture") predstavljaju osnov za eksproprijaciju i rešavanje imovinskih odnosa, kao i za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima. Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom.

3.4. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Pančić", KO Brzeće i KO Kopaonik

Zaključkom Vlade 05 broj 351-2032/2022-1 od 17. marta 2022. godine Projekat izvođenja radova i aktivnosti na zaštićenom području Nacionalnog parka „Kopaonik", a u vezi sa izgradnjom i uređenjem objekata javnog skijališta, kao i infrastrukturnih objekata u funkciji javnog skijališta, određen je kao projekat od opšteg interesa i nacionalnog značaja i obuhvata izgradnju linijske infrastrukture žičara kao podsistema javnog transporta lica - kabinske žičare tipa gondole „Pančić" sa pratećim stanicama i izlaznim platoom, na teritoriji opština Raška (KO Kopaonik) i Brus (KO Brzeće). Planirani objekat izgraditi, a lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o planiranju i izgradnji, Zakona o javnim skijalištima i Zakona o žičarama za transport lica („Službeni glasnik RS", br. 38/15, 113 /17 - dr. zakon, 31/19).

3.4.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Projekat izgradnje linijske infrastrukture žičara kao podsistema javnog transporta lica - kabinske žičare tipa gondole „Pančić" sa pratećim stanicama i izlaznim platoom, na teritoriji opština Raška i Brus, obuhvata sledeće katastarske parcele: 1877/4 KO Brzeće, opština Brus i 1504/104, 1504/87, 1504/89, 1505/1, 1505/3, 1504/84, 3006/3, 1509/7, 1509/5, 1509/1, 94/1, 95, 96 sve KO Kopaonik, opština Raška. Gondola „Pančić" (dužine trase oko 1630 m) se nalazi na mestu stare, uklonjene žičare Centar, sa polaznom stanicom uz državni put II reda oznake IIa-210, ispod Konaka, u blizini crkve u izgradnji i izlaznom stanicom na Pančićevom vrhu. Uvođenjem nove gondole, Vikend naselje i okolna mesta se aktiviraju u sistemu skijališta, razvija se turizam u ovom području i rastereću je se saobraćaj u zoni Turističkog centra „Kopaonik". Predmetna gondola se nalazi u režimu III stepena zaštite, sa izuzetkom kratke deonice pri izlaznoj stanici, na lokaciji Pančićev vrh, koja je u režimu II stepena zaštite (dužina oko 560 m), od 18 stubova gondole poslednja tri stuba (16, 17 i 18) nalaze u režimu II stepena zaštite.

Na trasi gondole „Pančić" planirana je polazna (na oko 1703 mnv) i izlazna stanica (na oko 1965 mnv) i ukupno 11 stubova. Trasa navede gondole nalazi unutar obuhvata bezbednosnog pojasa, definisanog koordinatama: x1:7484767.936, y1:4793430.262; x2:7485765.393, y2:4792117.676; x3: 7485733.546, y3:4792093.474; x4:7484736,088, y4:4793406.060. Položaj planirane polazne, izlazne stanice i stubova, dat je u Tabeli IV-1b U slučaju nepodudarnosti spiska parcela i koordinata, sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

Tabela IV-1b Položaj planirane polazne, izlazne stanice i stubova

Stub/stan.	Katastarska parcela (deo)	Koordinate zona
polazna stanica	1505/1, 1504/104, 1504/87 i 1504/89 KO Kopaonik, Raška	x1: 7484773.596, y1: 4793426.850; x2: 7484815.870, y2: 4793370.406;

		x3: 7484766.585, y3: 4793332.955; x4: 7484723.919, y4: 4793389.102
Stub 1	1505/1, 1504/104 i 1504/87 KO Kopaonik, Raška	x1: 7484788.221, y1: 4793387.137 ; x2: 7484800.320, y2: 4793371.214 ; x3: 7484784.398, y3: 4793359.113 ; x4: 7484772.297 , y4:4793375.037
Stub 2	1505/1 i 1504/87 KO Kopaonik, Raška	x1: 7484792.819, y1: 4793381.086; x2: 7484804.920, y2: 4793365.163; x3: 7484788.996, y3: 4793353.062; x4: 7484776.901, y4: 4793368.978
Stub 3	1505/1 i 1505/3 KO Kopaonik, Raška	x1: 7484824.205, y1: 4793339.688; x2: 7484836.306, y2: 4793323.764; x3: 7484820.382, y3: 4793311.663; x4: 7484808.296, y4: 4793327.599
Stub 4	1509/5 i 1509/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7484918.949, y1: 4793215.011; x2: 7484931.050, y2: 4793199.087; x3: 7484915.173, y3: 4793187.021; x4: 7484903.072, y4: 4793202.945
Stub 5	1509/1 i 94/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485016.052, y1: 4793087.230; x2: 7485028.200, y2: 4793071.341; x3: 7485012.276, y3: 4793059.241; x4: 7485000.175, y4: 4793075.164
Stub 6	94/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485121.194, y1: 4792948.968; x2: 7485133.294, y2: 4792933.044; x3: 7485117.371, y3: 4792920.943; x4: 7485105.270, y4: 4792936.867
Stub 7	94/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485267.153, y1: 4792756.798; x2: 7485279.301, y2: 4792740.910; x3: 7485263.377, y3: 4792728.809; x4: 7485251.229, y4: 4792744.697
Stub 8	95 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485418.318, y1: 4792557.876; x2: 7485430.418, y2: 4792541.952; x3: 7485414.495, y3: 4792529.852; x4: 7485402.394, y4: 4792545.775
Stub 9	95 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485547.896, y1: 4792387.457; x2: 7485559.950, y2: 4792371.498; x3: 7485544.073, y3: 4792359.432; x4: 7485531.972, y4: 4792375.356
Stub 10	95 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485665.859, y1: 4792232.129; x2: 7485678.006, y2: 4792216.241; x3: 7485662.082, y3: 4792204.140; x4: 7485649.981, y4: 4792220.064
Stub 11	95 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485735.197, y1: 4792140.981; x2: 7485747.251, y2: 4792125.022; x3: 7485731.374, y3: 4792112.957; x4: 7485719.273, y4: 4792128.881
izlazna stanica	95 KO Kopaonik, Raška i 1877/4 KO Brzeće, Brus	x1: 7485745.824, y1: 4792147.060; x2: 7485785.800, y2: 4792094.822; x3: 7485750.207, y3: 4792067.774; x4: 7485710.231, y4: 4792120.012

Na Pančićevom vrhu (na oko 1968 mnv) nalazi se zajednički plato za planirane izlazne stanice gondola „Treska - Vikend naselje" i „Pančić", na lokaciji Suvo Rudište, na katastarskim parcelama 95 KO Kopaonik, opština Raška i 1877/4 KO Brzeće, opština Brus, unutar obuhvata definisanog koordinatama:

- x1:7485768.002, y1:4792122.642;

- x2:7485788.623, y2:4792112.859;

- x3:7485801.121, y3:4792097.853;

- x4:7485773.332, y4:4792065.749;

- x5:7485725.453, y5:4792054.380;

- x6:7485684.272, y6:4792066.753;

- x7:7485696.712, y7:4792085.028;

- x8:7485697.907, y8:4792103.525;

- x9:7485734.632, y9:4792119.185;

- x10:7485758.579, y10:4792115.482.

3.4.2. Planirana namena prostora

Područje detaljne razrade javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu) obuhvata prostor koridora gondole unutar zaštitnog pojasa sa pratećim platom, definisano analitički na svim grafičkim prilozima.

Prema propisima o klasifikaciji objekata planirana je izgradnja objekta kategorije G, klasifikacione oznake 241221. Prema Zakonu o javnim skijalištima i Zakonu o žičarama za transport lica, žičara je sredstvo visinskog prevoza sa posebnim saobraćajno-tehničkim osobinama (žičara i uspinjača) namenjeno za prevoz skijaša na stazu ili sa staze; polazna stanica žičare je mesto sa koga korisnici žičare otpočinju vožnju; izlazna stanica žičare je prostor koji obuhvata plato za iskrcavanje sa okretnom stanicom ili povratnom užetnjačom. Infrastruktura žičare obuhvata trasu žičare sa komponentama (građevinskim, mašinskim, elektrotehničkim, saobraćajno- upravljačkim, signalno-sigurnosnim i drugim funkcionalnim delovima i opremom), pogonom žičare, stanicama, pristupnim površinama, platformama i objektima uz trasu koji su u funkciji žičare, a nalaze se na zemljištu, u sigurnosnom i zaštitnom pojasu žičare. Stanica je deo infrastrukture, koja sadrži zgrade sa tehničkom opremom, područja ukrcaja ili iskrcaja ili platforme i bilo koje područje za prihvat i sklonište lica.

Bezbednosni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, u širini koja odgovara maksimalnom otklonu delova žičare sa obe strane u odnosu na osu žičare, a prema tehničko-tehnološkim karakteristikama određene žičare i iznosi maks. 20 m mereno od ose, tj. 40 m ukupno.

Zaštitni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, počev od granice bezbednosnog pojasa žičare pa do pojasa od 50 m sa obe strane u odnosu na osu žičare, odnosno 100 m ukupno. Na poziciji izlazne stanice planirani koridor, tj. zaštitni pojas gondole „Pančić" se preklapa sa koridorom trase gondole „Treska - Vikend naselje" i formira se zajednički plato.

Pristup, za potrebe održavanja, se obezbeđuje sa servisnih saobraćajnica i šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta.

3.4.3. Uslovi za parcelaciju

Za postavljanje, odnosno izgradnju linijske infrastrukture kabinske žičare tipa gondole ne primenjuju se odredbe o formiranju građevinske parcele propisane Zakonom o planiranju i izgradnji. U ovom slučaju, građevinsku parcelu predstavlja zemljišni pojas dela katastarskih parcela kroz koje se prostire koridor definisan kao bezbednosni pojas i pojedinačnih parcela na kojima se nalaze stanice i stubovi. Prema članu 69. ovog zakona, linijski infrastrukturni objekat visinskog prevoza, se smatra povlasnim dobrom u odnosu na zemljište preko kojeg prelazi. Zemljišni pojas preko koga se prostire nadzemni deo koridora i površine za postavljanje stanica i stubova određeni su regulacionom linijom koja se poklapa za bezbednosnim pojasom, mereno 20 m od ose trase i analitičkim elementima za geodetsko obeležavanje površina stubnih mesta i stanica. U slučaju neslaganja tabelarnih podataka i grafičkog prikaza merodavna je situacija u grafičkom prilogu. U zavisnosti od izbora vrste opreme konačna površina zauzeća pojedinačnog stubnog mesta ili stanice može biti i manja od planski definisanog, tj. položaj se može pomeriti u okviru zadate ose i bezbednosnog pojasa.

3.4.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

U bezbednosnom pojasu gondole zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji gondole, kao i izvođenje drugih radova, suprotno zakonu, tehničkim i drugim propisima. Zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji u bezbednosnom pojasu gondole bez prethodnog dobijanja saglasnosti upravljača gondolom, u slučaju planirane izgradnje i rešavanja imovinsko-pravnih odnosa, kao u slučajevima radova na postojećim objektima. Sađenje drveća i drugog rastinja nije dozvoljeno u bezbednosnom pojasu gondole, s tim da je vlasnik nepokretnosti i imalac drugih prava na nepokretnosti dužan da uredno i redovno održava nepokretnost tako da bezbednost i funkcionalnost gondole ne budu ugrožene.

U zaštitnom pojasu gondole zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji van bezbednosnog pojasa gondole, a do granice zaštitnog pojasa bez prethodne saglasnosti upravljača gondolom.

3.4.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata.

Elektroenergetska mreža i objekti

U blizini, ali van obuhvata detaljne razrade nalaze se postojeće transformatorske stanice TS 10/0,4 kV „Nova uspinjača" i „Dolina sportova". U obuhvatu je planirana nova TS 10/0,4 kV „Krst 2". Snabdevanje elektroenergijom definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih vodova vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite.

Telekomunikaciona mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat telekomunikacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata.

U okviru koridora gondole mogu se izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor i slično, a sve u funkciji javnog skijališta. Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama.

Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na listu 4. „Sinhron plan infrastrukture", u razmeri 1:1000. Date pozicije infrastrukturnih vodova su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući. Kroz dalju tehničku razradu pribaviti odgovarajuće uslove i saglasnosti imaoca javnih ovlašćenja.

3.4.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.4. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Pančić", KO Brzeće i KO Kopaonik, sa grafičkim prilogom broj 6. Izmena i dopuna Prostornog plana (četiri lista detaljne razrade u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture") predstavljaju osnov za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima.

Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom. U daljoj fazi projektovanja, za svaki planirani objekat neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima („Službeni glasnik RS", br. 101/15, 95/18 - dr. zakon i 40/21).

3.5. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje", KO Kopaonik

Zaključkom Vlade 05 broj 351-2032/2022-1 od 17. marta 2022. godine Projekat izvođenja radova i aktivnosti na zaštićenom području Nacionalnog parka „Kopaonik", a u vezi sa izgradnjom i uređenjem objekata javnog skijališta, kao i infrastrukturnih objekata u funkciji javnog skijališta, određen je kao projekat od opšteg interesa i nacionalnog značaja i obuhvata izgradnju linijske infrastrukture žičara kao podsistema javnog transporta lica - kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje" sa stanicama gondole i pratećim sadržajima, uključujući restoran u zoni platoa izlazne stanice gondole, na teritoriji opštine Raška (KO Kopaonik). Planirani objekat izgraditi, a lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o planiranju i izgradnji, Zakona o javnim skijalištima i Zakona o žičarama za transport lica.

3.5.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Projekat izgradnje linijske infrastrukture žičara kao podsistema javnog transporta lica - kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje" sa pratećim ski-stazama, stanicama i pratećim sadržajima stanica, na teritoriji opštine Raška, obuhvata sledeće katastarske parcele 95, 97, 98, 107, 108/1, 109, 1524/1, 2457/1, 66, 72 i 70 KO Kopaonik.

Gondola „Treska - Vikend naselje" planirana je za izvođenje u dve faze. Predmet ove detaljne analitike je prva faza, ukupne dužine oko 2630 m, sa polaznom, izlaznom i međustanicom, čija se trasa nalazi unutar obuhvata bezbednosnog pojasa, definisanog koordinatama: x1:7483087.302, y1:4792446.867; x2:7484194.250, y2:4792372.567; x3:7485732.891, y3: 4792104.907; x4:7485726.035, y4:4792065.499; x5:7484189.470, y5:4792332.797 i x6:7483084.623, y6:4792406.957.

Na trasi gondole „Treska - Vikend naselje" planirana je polazna stanica (na oko 1703 mnv) u Vikend naselju, iznad regionalnog puta Kopaonik-Raška, dvostrana međustanica na sredini padine na lokaciji Treska (na oko 1632 mnv), izlazna stanica na Pančićevom vrhu (na oko 1968 mnv) koja izlazi na plato na Pančićevom vrhu, koji deli sa planiranom gondolom „Pančić" i ukupno 18 stubova. Položaj planirane polazne, dvostrane međustanice, izlazne stanice i stubova, dat je u Tabeli IV-1v U slučaju nepodudarnosti spiska parcela i koordinata, sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

Tabela IV-1v Položaj planirane polazne, međustanice, izlazne stanice i stubova

Stub/stanica	Katastarska parcela (deo)	Koordinate zona
polazna stanica	66 i 70 KO Kopaonik, Raška	x1:7483076.623, y1:4792455.430; x2:7483173.811, y2:4792449.006; x3:7483169.496, y3:4792383.728; x4:7483072.308, y4:4792390.152.
Stub 1 i 2	66 KO Kopaonik, Raška	x1:7483116.855, y1:4792434.861; x2:7483147.885, y2:4792432.778; x3:7483146.545, y3:4792412.823; x4:7483115.516, y4:4792414.906
Stub 3	66 i 70 KO Kopaonik, Raška	x1:7483193.019, y1:4792429.749; x2:7483212.974, y2:4792428.409; x3:7483211.635, y3:4792408.454; x4:7483191.679, y4:4792409.794
Stub 4	66 KO Kopaonik, Raška	x1:7483378.137, y1:4792417.323; x2:7483398.092, y2:4792415.984; x3:7483396.752, y3:4792396.029; x4:7483376.797, y4:4792397.368
Stub 5	1524/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7483623.335, y1:4792400.865; x2:7483643.290, y2:4792399.526; x3:7483641.951, y3:4792379.571; x4:7483621.996, y4:4792380.910
Stub 6	1524/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7483696.151, y1:4792395.978; x2:7483716.106, y2:4792394.638; x3:7483714.767, y3:4792374.683; x4:7483694.812, y4:4792376.022
Stub 7	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7484061.988, y1:4792371.422; x2:7484081.943, y2:4792370.082; x3:7484080.604, y3:4792350.127; x4:7484060.649, y4:4792351.467
Stub 8	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7484153.232, y1:4792365.297; x2:7484173.187, y2:4792363.958; x3:7484171.847, y3:4792344.003; x4:7484151.892, y4:4792345.342
dvostrana međustanica	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7484156.801, y1:4792379.080; x2:7484194.588, y2:4792376.543; x3:7484231.799, y3:4792370.891; x4:7484224.584, y4:4792323.386; x5:7484189.246, y5:4792328.753; x6:7484153.583, y6:4792331.148
Stub 9, 10 i 11	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7484210.587, y1:4792359.624; x2:7484245.879, y2:4792353.213; x3:7484242.356, y3:4792333.526; x4:7484207.063, y4:4792339.937
Stub 12	108/1 i 109 KO Kopaonik, Raška	x1:7484300.022, y1:4792344.066; x2:7484319.709, y2:4792340.542; x3:7484316.185, y3:4792320.855; x4:7484296.498, y4:4792324.379
Stub 13	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7484484.881, y1:4792311.908; x2:7484504.569, y2:4792308.384; x3:7484501.045, y3:4792288.697; x4:7484481.358, y4:4792292.221
Stub 14	109 KO Kopaonik, Raška	x1:7484791.602, y1:4792258.551; x2:7484811.290, y2:4792255.028; x3:7484807.766, y3:4792235.340; x4:7484788.079, y4:4792238.864
Stub 15	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7485032.483, y1:4792216.648; x2:7485052.170, y2:4792213.124; x3:7485048.646, y3:4792193.437; x4:7485028.959, y4:4792196.961
Stub 16	95 KO Kopaonik, Raška	x1:7485276.344, y1:4792174.185; x2:7485296.031, y2:4792170.662; x3:7485292.507, y3:4792150.975; x4:7485272.820, y4:4792154.498
Stub 17	95 KO Kopaonik, Raška	x1:7485512.345, y1:4792133.172; x2:7485532.032, y2:4792129.648; x3:7485528.508, y3:4792109.961; x4:7485508.821, y4: 4792113.485
Stub 18	95 KO Kopaonik, Raška	x1:7485670.588, y1:4792105.644; x2:7485690.275, y2:4792102.120; x3:7485686.752, y3:4792082.433; x4:7485667.065, y4:4792085.957
izlazna stanica	95 KO Kopaonik, Raška	x1:7485676.120, y1:4792119.892; x2:7485740.373, y2:4792108.392; x3:7485731.564, y3:4792059.174; x4:7485667.311, y4:4792070.675.

U neposrednoj blizini polazne stanice gondole „Treska - Vikend naselje”, u III stepenu režima zaštite na katastarskim parcelama 66, 69 i 2457/1 KO Kopaonik, Opština Raška, planiran je parking sa oko 70 parking mesta sa pristupnom saobraćajnicom i priključkom na postojeći regionalni put Rudnica-Kopaonik.

Na Pančićevom vrhu (na oko 1968 mnv), na lokaciji Suvo Rudište, nalazi se zajednički plato za planirane izlazne stanice gondola „Treska - Vikend naselje” i „Pančić”, na katastarskim parcelama 95 KO Kopaonik, opština Raška i 1877/4 KO Brzeće, opština Brus, unutar obuhvata definisanog koordinatama:

- x1:7485768.002, y1:4792122.642;

- x2:7485788.623, y2:4792112.859;

- x3:7485801.121, y3:4792097.853;

- x4:7485773.332, y4:4792065.749;

- x5:7485725.453, y5:4792054.380;

- x6:7485684.272, y6:4792066.753;

- x7:7485696.712, y7:4792085.028;

- x8:7485697.907, y8:4792103.525;

- x9:7485734.632, y9:4792119.185;

- x10:7485758.579, y10:4792115.482.

U neposrednoj blizini izlazne stanice gondole „Treska - Vikend naselje”, u II stepenu režima zaštite na katastarskoj parceli 95 KO Kopaonik, Opština Raška, planirana je izgradnja restorana u funkciji obe gondole koje dele plato. Objekat je unutar obuhvata definisanog koordinatama:

- x1:7485676.396, y1:4792074.182;

- x2:7485695.451, y2:4792087.865;

- x3:7485738.664, y3:4792087.868;

- x4:7485740.820, y4:4792047.531;

- x5:7485731.154, y5:4792044.539;

- x6:7485728.564, y6:4792042.683;

- x7:7485722.840, y7:4792031.831;

- x8:7485678.272, y8:4792038.565;

- x9:7485671.987, y9:4792047.318.

3.5.2. Planirana namena prostora

Područje detaljne razrade javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu) obuhvata prostor koridora gondole unutar zaštitnog pojasa sa pratećim parkingom, platom i restoranom, definisano analitički na svim grafičkim prilozima.

Prema propisima o klasifikaciji objekata planirana je izgradnja objekta kategorije G, klasifikacione oznake 241221. Prema Zakonu o javnim skijalištima i Zakonu o žičarama za transport lica, žičara je sredstvo visinskog prevoza sa posebnim saobraćajno-tehničkim osobinama (žičara i uspinjača) namenjeno za prevoz skijaša na stazu ili sa staze; polazna stanica žičare je mesto sa koga korisnici žičare otpočinju vožnju; izlazna stanica žičare je prostor koji obuhvata plato za iskrcavanje sa okretnom stanicom ili povratnom užetnjačom. Infrastruktura žičare obuhvata trasu žičare sa komponentama (građevinskim, mašinskim, elektrotehničkim, saobraćajno- upravljačkim, signalno-sigurnosnim i drugim funkcionalnim delovima i opremom), pogonom žičare, stanicama, pristupnim površinama, platformama i objektima uz trasu koji su u funkciji žičare, a nalaze se na zemljištu, u sigurnosnom i zaštitnom pojasu žičare. Stanica je deo infrastrukture, koja sadrži zgrade sa tehničkom opremom, područja ukrcaja ili iskrcaja ili platforme i bilo koje područje za prihvat i sklonište lica.

Bezbednosni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, u širini koja odgovara maksimalnom otklonu delova žičare sa obe strane u odnosu na osu žičare, a prema tehničko-tehnološkim karakteristikama određene žičare i iznosi maks. 20 m mereno od ose, tj. 40 m ukupno. Zaštitni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, počev od granice bezbednosnog pojasa žičare pa do pojasa od 50 m sa obe strane u odnosu na osu žičare, odnosno 100 m ukupno. Na poziciji izlazne stanice planirani koridor, tj. zaštitni pojas gondole „Treska - Vikend naselje” se preklapa sa koridorom trase gondole „Pančić” i formira se zajednički plato na lokaciji Suvo Rudište.

Pristup, za potrebe održavanja, se obezbeđuje sa servisnih saobraćajnica i šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta.

3.5.3. Uslovi za parcelaciju

Za postavljanje, odnosno izgradnju linijske infrastrukture kabinske žičare tipa gondole ne primenjuju se odredbe o formiranju građevinske parcele propisane Zakonom o planiranju i izgradnji. U ovom slučaju, građevinsku parcelu predstavlja zemljišni pojas dela katastarskih parcela kroz koje se prostire koridor definisan kao bezbednosni pojas i pojedinačnih parcela na kojima se nalaze stanice i stubovi. Prema članu 69. ovog zakona, linijski infrastrukturni objekat visinskog prevoza, se smatra povlasnim dobrom u odnosu na zemljište preko kojeg prelazi. Zemljišni pojas preko koga se prostire nadzemni deo koridora i površine za postavljanje stanica i stubova određeni su regulacionom linijom koja se poklapa za bezbednosnim pojasom, mereno 20 m od ose trase i analitičkim elementima za geodetsko obeležavanje površina stubnih mesta i stanica. U slučaju neslaganja tabelarnih podataka i grafičkog prikaza merodavna je situacija u grafičkom prilogu. U zavisnosti od izbora vrste opreme konačna površina zauzeća pojedinačnog stubnog mesta ili stanice može biti i manja od planski definisanog, tj. položaj se može pomeriti u okviru zadate ose i bezbednosnog pojasa.

3.5.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

U bezbednosnom pojasu gondole zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji gondole, kao i izvođenje drugih radova, suprotno zakonu, tehničkim i drugim propisima. Zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji u bezbednosnom pojasu gondole bez prethodnog dobijanja saglasnosti upravljača gondolom, u slučaju planirane izgradnje i rešavanja imovinsko-pravnih odnosa, kao i u slučajevima radova na postojećim objektima. Sađenje drveća i drugog rastinja nije dozvoljeno u bezbednosnom pojasu gondole, s tim da je vlasnik nepokretnosti i imalac

drugih prava na nepokretnosti dužan da uredno i redovno održava nepokretnost tako da bezbednost i funkcionalnost gondole ne budu ugrožene. Položaj planirane polazne, dvostrane međustanice, izlazne stanice i stubova, definisan je analitički.

U zaštitnom pojasu gondole zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji van bezbednosnog pojasa gondole, a do granice zaštitnog pojasa bez prethodne saglasnosti upravljača gondolom.

Za ski staze na lokaciji „Pančić" dozvoljava se samo korišćenje u zimskim uslovima uz tabanje snežnog pokrivača, bez izvođenja građevinskih radova i uz obavezno održavanje u letnjem periodu.

Situacioni plan planiranog parking prostora, kod polazne stanice gondole „Treska - Vikend naselje", na k. p. 66, 69 i 2457/1 KO Kopaonik, Opština Raška, u okviru obuhvata detaljne razrade prikazan je u grafičkim prilozima. Nivelaciono rešenje saobraćajnih površina parkinga definisaće se kroz tehničku dokumentaciju na osnovu postojećih nivelacionih odnosa, uklapanja planiranih i postojećih delova pristupnih saobraćajnica i tehničkim rešenjima vezanim za geotehničke uslove terena. Primeniti asfaltno betonski kolovozni zastor saobraćajnica i dimenzionisati konstrukciju za srednje teško saobraćajno opterećenje. Rešiti odvodnjavanje kroz izradu tehničke dokumentacije. Dimenzije parking mesta planirati 2,5x5 m za putnička vozila i 4h13 m za autobuse.

Planirana spratnost objekta restorana, kod izlazne stanice gondole „Treska - Vikend naselje", na k. p. 95 KO Kopaonik, Opština Raška, je Su+P+G, površine osnove prizemlja oko 460 m² i otvorene terase oko 180 m², tj. ukupno 640 m² u gabaritu prizemlja. Na odgovarajućem grafičkom prilogu koordinatama je definisana zona građenja (površina zauzeća) u okviru koje se postavlja objekat restorana.

3.5.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Snabdevanje vodom i odvodnjavanje otpadnih voda iz objekta restorana definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije.

Elektroenergetska mreža i objekti

U blizini, ali van obuhvata detaljne razrade nalazi se postojeća transformatorska stanica TS 10/0,4 kV „Vrh žičara". Koridor gondole preseca postojeću trasu dalekovoda. Snabdevanje elektroenergijom, sva ukrštanja i eventualna izmeštanja instalacija definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih vodova vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite.

Telekomunikaciona mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat telekomunikacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata.

U okviru koridora gondole mogu se izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor i slično, a sve u funkciji javnog skijališta. Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama.

Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na listu 4. „Sinhron plan infrastrukture", u razmeri 1:1000. Date pozicije infrastrukturnih vodova su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući. Kroz dalju tehničku razradu pribaviti odgovarajuće uslove i saglasnosti imaoca javnih ovlašćenja.

3.5.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.5. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje", KO Kopaonik, sa grafičkim prilogom broj 7. Izmena i dopuna Prostornog plana (četiri lista detaljne razrade u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture") predstavljaju osnov za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima.

Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom. U daljoj fazi projektovanja, za svaki planirani objekat neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima.

3.6. Pravila uređenja za akumulaciju „Mali Karaman", KO Brzeće i KO Kopaonik

3.6.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Akumulacija „Mali Karaman" (A), planirana je na teritoriji opštine Brus, na parceli br. 1319/16 KO Brzeće i opštine Raška, na parceli br. 89 KO Kopaonik, za potrebe osnežavanja skijališta, površine oko 10,85 ha. Obuhvat je

određen na osnovu prostora potrebnog za izgradnju i funkcionisanje objekta akumulacije. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom iz dokumentacije „Katastarsko-topografski plan sa granicom područja detaljne razrade" R - 1:1000, važi grafički prilog. Položaj područja detaljne razrade prikazan je na referalnim kartama 1-3. Prostornog plana.

Područje detaljne razrade pripada vangrađevinskom području, odnosno šumskom i poljoprivrednom zemljištu, kao i prostoru javnog skijališta, a nalazi se u obuhvatu Nacionalnog parka Kopaonik, u režimu zaštite III stepena i u okviru njega se ne nalaze zaštićena nepokretna kulturna dobra. U obuhvatu nema postojećih vodotokova, kao ni postojećih instalacija vodovoda i kanalizacije. Područje detaljne razrade se nalazi u okviru uže zone sanitarne zaštite (zona II).

3.6.2. Planirana namena prostora

Područje detaljne razrade javne namene - skijalište (na poljoprivrednom i šumskom zemljištu) obuhvata prostor akumulacije za potrebe osnežavanja (A).

Pristup za potrebe održavanja obezbeđuje se sa šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta.

3.6.3. Uslovi za parcelaciju

Za akumulaciju (A) koja je u funkciji osnežavanja obližnjih ski staza ne određuje se građevinsko zemljište, a može biti na svim vrstama zemljišta (poljoprivredno i šumsko).

Na grafičkom prilogu broj 8. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" u razmeri 1:1000, dati su potrebni analitičko-geodetski elementi, odnosno koordinate novih graničnih tačaka.

Na osnovu ove detaljne razrade ne pristupa se izradi projekata parcelacije i preparcelacije.

3.6.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

Kriterijumi za dimenzionisanje akumulacije su sledeći:

- korisna zapremina akumulacije ~115.000 m3,

- kota normalnog i maksimalnog uspora akumulacije ne ugrožava okolne objekte,

- pristup objektu obezbeđen je sa svih strana i uvek se može vršiti obilazak i praćenje eksploatacije objekta,

- ne ugrožava prirodni ambijent i uklapa se u prirodno okruženje,

- ima višenamenski karakter, tj. koristi se u letnjem periodu kao akumulacija vode za gašenje požara i sl.

Na osnovu morfoloških i inženjersko geoloških karakteristika glinovitih i krečnjačkih partija koje su zastupljene na ovoj lokaciji, planirano je iskopavanje sa ciljem da se dobije materijal za ugradnju u telo brane i da se poveća zapremina akumulacionog prostora. Iskop vršiti u dnu, u kosinama u nagibu 1:2, da se proširi prostor akumulacije i formira nagib ka zahvatnoj cevi. Poprečni i podužni presek akumulacionog prostora imaju oblik trapeza. Visina akumulacije je uslovljena potrebnom zapreminom, kao i nadvišenjem od 1,5 m za zadržavanje talasa nastalih usled dejstva vetra na površini vodnog ogledala.

Geometrijske karakteristike akumulacionog prostora su sledeće:

- okvirna širina akumulacije u dnu : B = 51 m,

- okvirna dužina akumulacije u dnu: L = 220 m,

- dubina akumulacije je N = 9 m,

- unutrašnji nagib kosine 1:2,

- spoljašnji nagib kosina 1:2. Karakteristične kote akumulacije su:

- KKB = 1904,30 mn m - kota vrha akumulacije,

- KNU = 1902,80 mn m - kota normalnog uspora vode,

- KMU = 1903,50 mn m - kota maksimalnog uspora vode,

- KDA = 1895,30 mn m - kota dna akumulacije,

- VNU = 115.650 m3 - zapremina pri koti normalnog uspora.

Materijal od koga se izgrađuje telo nasipa je pretežno materijal iz iskopa akumulacionog prostora, koji se čisti od nečistoća i većih stenskih masa i zatim u slojevima ugrađuje u telo nasipa.

Akumulacioni prostor izvesti delom u useku, a delom u nasipu, tako da se ostvaruje balans između količina useka i nasipa. Svi delovi akumulacije koji dolaze u kontakt sa vodom su obloženi geotekstilom i geomembranom, kako bi se ostvarila vododrživost akumulacije. Dalja razrada projektne dokumentacije predvideće formiranje potrebnog nagiba u dnu akumulacije, kako bi se ostvarili nagibi ka vodozahvatnoj građevini.

U daljoj razradi tehničke dokumentacije, kroz postupak objedinjene procedure i prikupljanja svih potrebnih uslova za projektovanje, moguće je arhitektonsko oblikovanje akumulacionog prostora - promena oblika konture, u okviru prostorne celine definisane Prostornim planom, radi postizanja što prirodnijeg izgleda i uklapanja u ambijent okoline.

Predviđa se oblaganje kompletne unutrašnjosti akumulacionog prostora kamenim materijalom u potrebnoj debljini, u nagibu 1:2, od dna pa sve do vrha nasipa koji oivičava akumulacioni prostor. U sklopu oblaganja, u zoni izrade obloge predviđeno je preko geomembrane postavljanje još jednog sloja geotekstila, kao dodatno osiguranje, a pre finalnog oblaganja akumulacionog prostora kamenim materijalom.

Sa lokalnog puta može se direktno pristupiti kruni brane, a preko krune brane predviđeno je da se može prelaziti vozilima. Od postojećeg putnog prilaza planiran je pristupni put do nožice nasipa akumulacije i crpne stranice, u dužini od oko 270 m, širine 4 m. Na kruni nasipa akumulacije nalazi se servisni put, prateći kompletnu krunu akumulacije. Servisnom putu, minimalne širine od 4 m, pristupa se preko pristupnog puta oko nožice akumulacije preko dve navozne rampe u nagibu 1:10.

3.6.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen planiranom izgradnjom.

Pumpna stanica MR 400 na lokaciji akumulacionog prostora projektovana je tako da se distribucija vode odvija dvostrano, iz pravaca postojećih pumpnih stanica PS 100 i PS 200. Dvosmerno kretanje vode podrazumeva punjenje akumulacije iz postojećih akumulacionih prostora, i to iz pravca akumulacije Crvene bare i Mali Karaman, kao i iz pravca akumulacije Krčmar, a istovremeno iz nove pumpne stanice MR 400, omogućava se distribucija vode u periodu eksploatacije ka ovim pravcima. Distribucija vode u periodu eksploatacije namenjena je za snabdevanje vode kompletnim sistemom veštačkog osnežavanja kao i za evakuaciju i pražnjenje akumulacije ka pravcu potoka Duboka, tj. ka pravcu pumpne stanice PS 200.

Planirana su četiri pravca distribucije vode ka i od sistema skijališta, a sve u sklopu jedinstvenog rada novog akumulacionog prostora na lokaciji vrha Mali karaman:

- pravac 1 - prateći sistem cevovoda uz novu akumulaciju prostire se od lokacije nove pumpne stanice MR 400 ka postojećem sistemu veštačkog osnežavanja na lokaciji ski staze broj 8, Mali karaman, za povezivanje na postojeći sistem i nove šahtove VP 14000 i VP 15000, ka pravcu pumpne stanice PS 100, postavljanjem duktilnog cevovoda DN 300 u dužini od oko 970 m;

- pravac 2 - prateći sistem cevovoda uz novu akumulaciju prostire se od lokacije nove pumpne stanice MR 400, trasom nove ski staze uz trasu žičare Duboka 2 do novog VP šahta 18000, duktilnim cevovodom DN 250 u dužini od oko 953 m. Od šahte VP 18000 trasa cevovoda se deli na dva kraka promenjenog prečnika DN 200. Jedan krak se prostire od šahta VP 18000 ski putem do polaza žičare Duboka 1, odnosno do novog šahta VP 17000, u dužini od oko 600 m za povezivanje na postojeći cevovod do PS 200. Drugi krak cevovoda nastavlja novom trasom ski staze Duboka 2, do novog šahta VP 19000 na postojećem sistemu za osnežavanje u dužini od 660 m. Ovaj deo predstavlja opcionu liniju i služi za poboljšanje distribucije vode u sistemu i osnežavanje planirane ski staze Duboka 2. Sistem može da funkcioniše nezavisno od izgradnje ove deonice. Ovaj pravac 2 će se koristiti i kao odvodna linija za pražnjenje jezera do postojećeg potoka Duboka na lokaciji šahta VP 17000.M

- pravac 3 - prateći sistem cevovoda uz novu akumulaciju prostire se od lokacije nove pumpne stanice MR 400 ka postojećem sistemu veštačkog osnežavanja na lokaciji ski staze broj 14, Kneževe bare, za povezivanje na postojeći sistem, u nov šaht VP 16000, ka pravcu pumpne stanice PS 100, postavljanjem duktilnog cevovoda DN 200 u dužini od oko 670 m;

- pravac 4 - prateći sistem cevovoda uz novu akumulaciju prostire se od lokacije nove pumpne stanice MR 400 ka postojećem sistemu veštačkog osnežavanja na lokaciji ski staze Bela reka, za povezivanje na postojeći sistem i novi šaht VP 21000, postavljanjem duktilnog cevovoda DN 250 u dužini od oko 1480 m.

Evakuacija vode iznad kote maksimalnog uspora

Veštačka akumulacija obuhvata i sistem evakuacije viška vode u slučaju da nivo vode prevazilazi kotu maksimalnog uspora.

Pumpna stanica

Jugozapadno od akumulacionog prostora nalazi se pumpna stanica u kojoj će biti smeštena sva potrebna oprema za dalju eksploataciju vodnih resursa iz akumulacionog prostora ka sistemu za osnežavanje. Objekat se sastoji iz četiri celine: kompresorska prostorija, pumpno postrojenje, trafo stanica i kontrolna soba. Objektu se pristupa preko

pristupnog puta. U okviru pumpne stanice predviđen je manipulativni prostor tj. plato za nesmetani pristup i funkcionisanje objekta. Kompresorska prostorija je opremljena sa dva kompresora koji isporučuju ukupno 115 m3/min komprimovanog vazduha na 5,5-7 bara za postojeću centralnu vazdušnu mrežu.

Jezero će biti opremljeno sistemom za ventilaciju jezera koji je povezan na kompresore, a za potrebe održavanja površine vode čistom od leda, kao i za održavanje odgovarajuće temperature vode u zimskom periodu korišćenja akumulacije.

Pumpna stanica je samostalni armirano-betonski objekat u kom se predviđa prostor za opremanje sa maksimalno šest pumpi sledećih karakteristika:

- četiri pumpe visokog pritiska: protok Q = 85 l/s, visina dizanja: H = 300 m, snaga pumpe : R = 400 kW;

- dve pumpe za veštačko osnežavanje Bele reke: protok Q = 65 l/s, visina dizanja: H = 50 m, snaga pumpe : R = 55 kW.

Maksimalni kapacitet crpne stanice, koji se može ostvariti pri radu svih pumpi je Qmax = 470 l/s. Pored pumpi u stanici se odvija i automatska kontrola mnogih od parametara, kao što su temperatura vode u akumulaciji, nivo jezera, pritisci u sistemu za osnežavanje i sl.

Prostor pumpne stanice je koncipiran kao jedinstveni prizemni objekat pod jednom krovnom ravni, orijentacione BRGP oko 500 m2. Fundiranje izvesti u skladu sa geotehničkim elaboratom i statičkim proračunom uzimajući u obračun faktor mržnjenja tla i uslove sredine. Spoljni izgled objekta prilagoditi prirodnom okruženju planinskog ambijenta. Sa istočne strane, objekat je polu ukopan u skladu sa konfiguracijom terena i u produžetku fasadnog zida, predviđeno je formiranje potpornih zidova, kako bi se obezbedio bezbedan prilaz objektu sa bočnih strana.

Položaj objekta pumpne stanice dat je na grafičkom prilogu, a precizna mikrolokacija objekta biće definisana u daljoj razradi tehničke dokumentacije, u opsegu nadmorskih visina od 1876 do 1884 mnm.

Elektroenergetska mreža i objekti

Snabdevanje elektroenergijom, sva ukrštanja i eventualna izmeštanja instalacija definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih vodova vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite. Trafo stanica se nalazi u sklopu objekta pumpne stanice, a za potrebe njenog snabdevanja planirana su dva trafoa nominalne snage 1600 kVA.

Telekomunikaciona mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat telekomunikacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen planiranom izgradnjom. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih objekata TK infrastrukture vršiti isključivo ručnim putem bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite (obezbeđenje od sleganja, probni iskopi i sl.).

Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama. Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na Listu 4. „Sinhron plan infrastrukture”, u razmeri 1:1000. Date pozicije infrastrukturnih vodova su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući. Kroz dalju tehničku razradu pribaviti odgovarajuće uslove i saglasnosti imaoca javnih ovlašćenja.

3.6.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.6. Pravila uređenja za akumulaciju „Mali Karaman”, KO Brzeće i KO Kopaonik, sa grafičkim prilogom broj 8. Izmena i dopuna Prostornog plana (četiri lista detaljne razrade List 1. „Postojeća namena površina”, List 2. „Planirana namena površina”, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” i List 4. „Sinhron plan infrastrukture” u razmeri 1:1000) predstavljaju osnov za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima.

Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom. U daljoj fazi projektovanja, za svaki planirani objekat neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima.

3.7. Pravila uređenja za ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2”, KO Brzeće

3.7.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Ukupna površina obuhvata područja detaljne razrade KO Brzeće, opština Brus, prikazana u grafičkim prilozima u razmeri 1:1000, iznosi oko 51,01 ha. Ukupna dužina planiranih ski staza iznosi oko 2 km 69 m, označene na crtežu stacionažama - staza 1: 0 km - 0+743, staza 2: 0 km - 0+500, staza 3: 0 km - 0+611, staza 4: 0 km - 0+192, iz pravca Karaman grebena ka stanici „Duboka 2”.

U obuhvatu predmetnog područja nalaze se delovi katarskih parcela 1319/15, 1331/1, 1337/1, 1337/2, 1339, 1885, sve KO Brzeće, opština Brus. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom iz dokumentacije „Katastarsko-topografski plan sa granicom područja detaljne razrade" R - 1:1000, važi grafički prilog.

Detaljnom razradom je obuhvaćena površina ski staza, u okviru novouspostavljenih graničnih linija, odnosno ivica ski staze i škarpi sa zaštitnom zonom promenljive širine („Elko ms" d.o.o. - Beograd, odgovorni projektant Miodrag Radeka, dipl.inž.građ).

Položaj područja detaljne razrade prikazan je na referalnim kartama 1-3. Prostornog plana. Područje detaljne razrade pripada vangrađevinskom području, odnosno šumskom i poljoprivrednom zemljištu, kao i prostoru javnog skijališta, nalazi se u obuhvatu Nacionalnog parka Kopaonik u režimu zaštite III stepena i u okviru njega se ne nalaze zaštićena nepokretna kulturna dobra.

Sa planiranom ski stazom se ukršta vezna ski staza u okviru koje se nalaze infrastrukturni vodovi.

Postojeće stanje prikazano je na grafičkom prilogu broj 9. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 1. „Postojeća namena površina" Prostornog plana u razmeri 1:1000.

3.7.2. Podela na karakteristične celine i planirana namena prostora

Prema propisima o klasifikaciji objekata i Idejnom rešenju planirana je izgradnja objekta kategorije G, klasifikacione oznake 241221 - Zabavni parkovi, kao i druge građevine na otvorenom, uključujući i građevine na brdskim terenima (skijaške staze i liftovi, sedeće žičare, itd.), igrališta za golf, sportska uzletišta, hipodromi, objekti koji se pretežno koriste za vodene sportove, oprema na plažama. Prostor u granici obuhvata detaljne razrade namenjen je za izgradnju ski staze. Prema Zakonu o javnim skijalištima, ski staza je uređena i obeležena površina skijališta, namenjena za skijanje i podučavanje skijanju, koju opslužuje jedna ili više žičara.

Područje detaljne razrade označeno je kao prostorna celina A (Tabela IV-1g) javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu) i čine ga javne parcele JP1 (staza 1), JP2 (staza 2) i JP3 (staze 3 i 4).

Pristup za potrebe održavanja se obezbeđuje sa servisnih saobraćajnica i šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta (k.p. 1339 KO Brzeće, nekategorisani put u javnoj svojini, opština Brus).

Tabela IV-1g Podela na karakteristične celine i javne parcele, sa planiranom namenom površina

Celina	Planirana namena	P (ha)	Katastarske parcele KO Brzeće	Oznaka javne parcele
A- ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2"	Javno skijalište (na poljoprivrednom i šumskom zemljištu)	6,46	deo: 1319/15, 1333/1	JP 1
		3,53	deo: 1319/5	JP2
		5,03	deo: 1319/15, 1331/1, 1337/1, 1337/2, 1339, 1885	JP3
UKUPNO		15,01		

Podela na karakteristične celine i parcele prikazana je na grafičkom prilogu broj 9. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 2. „Planirana namena površina" i List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" u razmeri 1:1000. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

3.7.3. Uslovi za parcelaciju

Za skijašku stazu ne određuje se građevinsko zemljište, a može biti na svim vrstama zemljišta (građevinsko, poljoprivredno i šumsko).

Parcelacija data detaljnom razradom u cilju formiranja parcela JP1, JP2 i JP3 ski staza (Tabela IV-1b) prikazana je na grafičkom prilogu 9. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" u razmeri 1:1000, koji sadrži potrebne analitičko-geodetske elemente, odnosno koordinate novih graničnih tačaka.

Na osnovu parcelacije date u Izmenama i dopunama Prostornog plana moguće je direktno sprovođenje lokacijskim uslovima i nije potrebna izrada projekata parcelacije i preparcelacije. Ukoliko se u toku sprovođenja planskog dokumenta, za obuhvat određen detaljnom razradom, ukaže potreba za drugačijom preparcelacijom, moguće je pristupiti izradi projekata parcelacije i preparcelacije (sa elaboratom geodetskog obeležavanja).

3.7.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

Planirani objekat izgraditi, a lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o javnim skijalištima. Prema Zakonu o planiranju i izgradnji, ski staza jeste uređena i obeležena površina javnog skijališta, kao uređena javna površina, koja se određuje na osnovu zakona kojim se uređuju javna skijališta. Nije dozvoljena izgradnja druge

vrste objekata. Za uređenje važe svi opšti uslovi dati u odeljku 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta Prostornog plana.

Regulacija i nivelacija terena

Horizontalna regulacija planirane ski staze obuhvata ski stazu i prostor škarpi i definisana je regulacionom linijom koja se poklapa sa granicom obuhvata detaljne razrade. Pojedinačne dužine staza iznose: staza 1-744 m, staza 2-517 m, staze 3 i 4-808 m, a ukupna dužina iznosi oko 2.069 m.

Širina predmetnih ski staza je 40 m (u delovima staza 3 i 4 širina je promenljiva). Podužni nagib ski staze je promenljiv i prati pad terena, koliko je to moguće, i to do maks. 45,65% za staze 1 i 2, tj. maksimalno 60% za staze 3 i 4. Niveleta je prilagođena postojećoj konfiguraciji, pri čemu su zemljani radovi svedeni na najmanju moguću meru. Poprečni nagib za sve četiri ski staze „Duboka 2" je 2-6%, prilagođen je uslovima lokacije, na način da se što više prilagodi postojećoj konfiguraciji terena, u cilju smanjenja zemljanih radova. Za odvodnjavanje pribrežnih voda predviđeni su kanali širine 1,0 m u dnu, dubine 1,0 m.

Uređenje ski staze

Za uređenje skijaške staze primenjuju se pravila i propisi za parterno uređenje zemljišta, uz obaveznu antierozionu zaštitu.

Ski staza mora biti dovoljno široka, pregledna, sa odgovarajućim nagibom i visinskom razlikom i pripremljena tako da na stazi nema rupa, vrtača, kamenih kompleksa ili drugih opasnih mesta. Na ski stazi i zaštitnoj zoni ski staze (prostor širine 1-5 m koji se prostire uz ski stazu) nije dozvoljeno postavljanje reklama i natpisa koji nisu vezani za korišćenje staza. Opasna mesta na ski stazi (krivine, ukrštanja staza, veće strmine, objekti, mesta gde se izvode radovi) moraju biti posebno obeležena i osigurana ogradama za usmerenja, zaštitnim ogradama ili mrežama, oblogama protiv udaraca i sličnim sredstvima zaštite odgovarajuće visine. Ski staze se obeležavaju (markiraju) prema stepenu težine, u zavisnosti od svojstava područja, odnosno površina preko kojih se pruža staza.

Uređenje trase ski staze obuhvata: 1) otvaranje staze u neprohodnim delovima (šume, strmine, itd.), u skladu sa prirodnim odlikama terena i sa ekološkim zahtevima; 2) eliminisanje opasnih delova i uskih grla na ski stazi (uklanjanja stabala, čupanja i vađenja panjeva i dr.) i 3) protiverozivno uređenje (obuhvata i zatravljivanje). Površina ski staze mora da bude pokrivena travom i poravnata, bez talasastih ispupčenja, osim površina koje su posebno uređene radi usporavanja i sigurnog zaustavljanja skijaša.

Skijaške staze u letnjem periodu godine takođe moraju da odaju sliku aktivne nege, tim pre što su ovi tereni (usled eventualnog uklanjanja visoke vegetacije - šuma i dr.) skloni eroziji. Letnje održavanje obuhvata naročito: 1) košenje trave i šiblja; 2) dodatno sejanje trave; 3) tekuće čišćenje odvodnih kanala i po potrebi postavljanje dodatne drenaže; 4) odstranjivanje tvrdih predmeta; 5) kontrolu instalacija i druge opreme i 6) otklanjanje suvišnih kanala i ispupčenja na stazi.

3.7.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećeg voda u okviru vezne ski staze koju presecaju staze 1-4 vršiti isključivo ručnim putem bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite (obezbeđenje od sleganja, probni iskopi i sl.).

Elektroenergetska mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat elektroenergetske mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećeg voda u okviru vezne ski staze koju presecaju staze 1-4 vršiti isključivo ručnim putem bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite (obezbeđenje od sleganja, probni iskopi i sl.).

Telekomunikaciona mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat telekomunikacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih objekata TK infrastrukture vršiti isključivo ručnim putem bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite (obezbeđenje od sleganja, probni iskopi i sl.).

U okviru ski staza se mogu izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor i slično, a sve u funkciji javnog skijališta. Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama.

Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na grafičkom prilogu broj 9. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 4. „Sinhron plan infrastrukture" u razmeri 1:1000. Pozicije infrastrukturnih vodova date na situaciji i karakterističnim presecima su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući.

3.7.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.7. Pravila uređenja za ski staze 1, 2 , 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2”, KO Kopaonik, sa grafičkim prilogom broj 9. (četiri lista detaljne razrade u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina”, List 2. „Planirana namena površina”, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” i List 4. „Sinhron plan infrastrukture”) predstavljaju osnov za eksproprijaciju i rešavanje imovinskih odnosa, kao i za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima. Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom.

3.8. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman” i pratećih ski staza, KO Brzeće i KO Kopaonik

3.8.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Projekat izgradnje linijske infrastrukture kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman” obuhvata sledeće katastarske parcele 1502/44, 1502/45, 1502/47, 1503/1, 1503/6, 1503/7, 90/1 i 89 KO Kopaonik, Opština Raška i 1319/17 i 1319/20 KO Brzeće, Opština Brus.

Predmet ove detaljne analitike je trasa ukupne dužine od 1.254 m, površine oko 13,7 ha, koja se nalazi unutar obuhvata bezbednosnog pojasa, definisanog koordinatama: B1x: 7485325.515, B1y: 4793779.198; B2x: 7486588.957, B2y: 4794191.763; B3x: 7486601.376, B3y: 4794153.730; B4x: 7485337.934, B4y: 4793741.165.

Kota ukrcavanja - iskrcavanja polaza žičare-gondole nalazi se na 1718,75 mnm, kota ukrcavanja - iskrcavanja okretne stanice na 1919,25 mnm, a savlađuje se visinska razlika od 200,50 m.

Položaj planirane polazne i izlazne stanice i ukupno 9 stubova, dat je u Tabeli IV-1d U slučaju nepodudarnosti spiska parcela i koordinata, sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

Tabela IV-1d Položaj planirane polazne, izlazne stanice i stubova

Stub/ stanica	Katastarska parcela (deo)	Koordinate zona
Polazna stanica	1503/1, 1503/6 i 1503/7 KO Kopaonik, Raška	T1x: 7485314.483, T1y: 4793773.966; T2x: 7485361.568, T2y: 4793787.081; T3x: 7485367.130, T3y: 4793779.190; T4x: 7485372.476, T4y: 4793769.424; T5x: 7485377.916, T5y: 4793757.340; T6x: 7485382.330, T6y: 4793746.960; T7x: 7485314.531, T7y: 4793728.588
Stub 1	1503/6, i 1502/47 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485376.098, y1: 4793780.274; x2: 7485366.592, y2: 4793777.170; x3: 7485369.696, y3: 4793767.664; x4: 7485379.202, y4: 4793770.768.
Stub 2	1502/44 i 1502/46 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485420.957, y1: 4793794.556; x2: 7485411.450, y2: 4793791.455; x3: 7485414.554, y3: 4793781.949; x4: 7485424.060, y4: 4793785.053
Stub 3	1502/44 i 90/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485611.259, y1: 4793856.695; x2: 7485601.752, y2: 4793853.595; x3: 7485604.856, y3: 4793844.089; x4: 7485614.362, y4: 4793847.193
Stub 4	90/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485788.676, y1: 4793914.446; x2: 7485779.168, y2: 4793911.346; x3: 7485782.272, y3: 4793901.840; x4: 7485791.778, y4: 4793904.944
Stub 5	90/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485978.440, y1: 4793976.592; x2: 7485968.932, y2: 4793973.491; x3: 7485972.036, y3: 4793963.985; x4: 7485981.542, y4: 4793967.090
Stub 6	90/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7486178.821, y1: 4794042.007; x2: 7486169.314, y2: 4794038.907;

		x3: 7486172.418, y3: 4794029.401; x4: 7486181.924, y4: 4794032.505
Stub 7	89 KO Kopaonik, Raška	x1: 7486335.981, y1: 4794093.342; x2: 7486326.473, y2: 4794090.242; x3: 7486329.577, y3: 4794080.736; x4: 7486339.083, y4: 4794083.840
Stub 8	89 KO Kopaonik, Raška	x1: 7486422.075, y1: 4794121.439; x2: 7486412.567, y2: 4794118.339; x3: 7486415.671, y3: 4794108.833; x4: 7486425.177, y4: 4794111.937
Stub 9	89 KO Kopaonik, Raška i 1319/16 KO Brzeće, Brus	x1: 7486548.692, y1: 4794162.794; x2: 7486539.185, y2: 4794159.694; x3: 7486542.289, y3: 4794150.188; x4: 7486551.795, y4: 4794153.292
Izlazna stanica	1319/16 KO Brzeće, Brus	T1x: 7486545.146, T1y: 4794172.346; T2x: 7486613.552, T2y: 4794184.737; T3x: 7486620.418, T3y: 4794161.406; T4x: 7486548.601, T4y: 4794148.431

Kombinovana gondola - žičara predstavlja mešoviti odvojivi lift za šest putnika na sedištima i 10 putnika na gondoli i sastoji se od sledećih objekata:

- gornja okretna pogonska stanica,

- povratna zatezna donja stanica,

- kabina rukovaoca u obe stanice kao zasebni objekti,

- administrativni objekat sa garažom za kabine.

Planirani maksimalni kapacitet žičare-gondole je 2400 osoba na čas, korišćenjem 63 vozila (48 sedišta i 15 gondola), sa maksimalnom brzinom od 5.00 m/s i sa vremenom putovanja od 4.14 minuta.

Ukupna dužina planiranih ski staza iznosi oko 1.695 m, za visinsku razliku od oko 200 m. Površina za planirane ski staze se delimično poklapa sa površinom koridora za planiranu kombinovanu žičaru-gondolu, jer prolazi ispod njene trase.

U obuhvatu detaljne razrade koji se tiče planiranih ski staza površine oko 6,5 ha, nalaze se delovi katarskih parcela 89, 90/1, 1502/1, 1502/46, 1503/1 i 1503/6, sve KO Kopaonik, opština Raška. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom iz dokumentacije „Katastarsko-topografski plan sa granicom područja detaljne razrade" R - 1:1000, važi grafički prilog.

Detaljnom razradom je obuhvaćena površina ski staza, u okviru novouspostavljenih graničnih linija, odnosno ivica ski staza i škarpi sa zaštitnom zonom promenljive širine.

Područje detaljne razrade pripada građevinskom području, odnosno poljoprivrednom i šumskom zemljištu, kao i prostoru javnog skijališta, a nalazi se u obuhvatu Nacionalnog parka „Kopaonik" u režimu zaštite III stepena u okviru kojega se ne nalaze zaštićena nepokretna kulturna dobra.

Postojeće stanje prikazano je na grafičkom prilogu broj 10. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 1. „Postojeća namena površina" u razmeri 1:1000.

Ukupna površina obuhvata područja detaljne razrade prikazana u grafičkim prilozima u razmeri 1:1000, iznosi oko 19,5 ha. Položaj područja detaljne razrade prikazan je na referalnim kartama 1-3. Prostornog plana.

3.8.2. Planirana namena prostora

Područje detaljne razrade javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu) obuhvata prostor koridora kombinovane žičare-gondole unutar zaštitnog pojasa sa pratećim objektima i planirane ski staze, što je definisano analitički na svim grafičkim prilozima.

Prema propisima o klasifikaciji objekata planirana je izgradnja objekta kategorije G, klasifikacione oznake 241221 - zabavni parkovi, kao i druge građevine na otvorenom, uključujući i građevine na brdskim terenima (skijaške staze i liftovi, sedeće žičare, itd.), igrališta za golf, sportska uzletišta, hipodromi, objekti koji se pretežno koriste za vodene sportove, oprema na plažama. Prema Zakonu o javnim skijalištima i Zakonu o žičarama za transport lica, žičara je sredstvo visinskog prevoza sa posebnim saobraćajno-tehničkim osobinama (žičara i uspinjača) namenjeno za prevoz skijaša na stazu ili sa staze; polazna stanica žičare je mesto sa koga korisnici žičare otpočinju vožnju; izlazna stanica žičare je prostor koji obuhvata plato za iskrcavanje sa okretnom stanicom ili povratnom užetnjačom. Infrastruktura žičare-gondole obuhvata trasu sa komponentama (građevinskim, mašinskim, elektrotehničkim,

saobraćajno-upravljačkim, signalno-sigurnosnim i drugim funkcionalnim delovima i opremom), pogonom žičare, stanicama, pristupnim površinama, platformama i objektima uz trasu koji su u funkciji žičare, a nalaze se na zemljištu, u sigurnosnom i zaštitnom pojasu žičare. Stanica je deo infrastrukture koja sadrži zgrade sa tehničkom opremom, područja ukrcaja ili iskrcaja ili platforme i bilo koje područje za prihvat i sklonište lica. Prema Zakonu o javnim skijalištima, ski staza je uređena i obeležena površina skijališta, namenjena za skijanje i podučavanje skijanju, koju opslužuje jedna ili više žičara.

Bezbednosni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, u širini koja odgovara maksimalnom otklonu delova žičare sa obe strane u odnosu na osu žičare, a prema tehničko-tehnološkim karakteristikama određene žičare i iznosi maksimalno 20 m mereno od ose, tj. 40 m ukupno. U bezbednosnom pojasu gondole zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji gondole, kao i izvođenje drugih radova, suprotno zakonu, tehničkim i drugim propisima. Zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji u bezbednosnom pojasu gondole bez prethodnog dobijanja saglasnosti upravljača gondolom, u slučaju planirane izgradnje i rešavanja imovinsko-pravnih odnosa, u slučajevima postojeće izgradnje. Sađenje drveća i drugog rastinja nije dozvoljeno u bezbednosnom pojasu gondole, s tim da je vlasnik nepokretnosti i imalac drugih prava na nepokretnosti dužan da uredno i redovno održava nepokretnost tako da bezbednost i funkcionalnost gondole ne budu ugrožene.

Zaštitni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, počev od granice bezbednosnog pojasa žičare pa do pojasa od 50 m sa obe strane u odnosu na osu žičare, odnosno 100 m ukupno (prostorna celina A). Zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji van bezbednosnog pojasa gondole, a do granice zaštitnog pojasa bez prethodne saglasnosti upravljača gondolom.

Područje detaljne razrade za prateće ski staze označeno je kao prostorna celina B (Tabela IV-1đ) javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu) i čine ga javne parcele JP1 (glavna staza), JP2 i JP3 (veze sa postojećim stazama). Podela na karakteristične celine i parcele prikazana je na grafičkom prilogu broj 10. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 2. „Planirana namena površina" i List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" u razmeri 1:1000. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

Pristup, za potrebe održavanja, se obezbeđuje sa servisnih saobraćajnica i šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta.

Tabela IV-1đ Podela na karakteristične celine i javne parcele, sa planiranom namenom površina

Celina	Planirana namena	P (ha)*		Katastarske parcele	Oznaka javne parcele
A - koridor kombinovane žičare-gondole	javno skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu)	13,7		cela: 1502/45, 1502/47 KO Kopaonik deo: 1502/44, 1503/1, 1503/6 (cela), 1503/7, 90/1 i 89 KO Kopaonik i 1319/17 i 1319/20 KO Brzeće	-
B - planirane ski staze		5,2	Ukupno 6,5	deo:89, 90/1, 1502/46, 1503/1 i 1503/6 KO Kopaonik	JP 1
		0,8		deo: 90/1 i 1502/1 KO Kopaonik	JP2
		0,5		deo: 90/1 KO Kopaonik	JP3
UKUPNO		19,5			

* Napomena: Celine A i B se delimično poklapaju (kombinovana žičara-gondola prelazi preko planiranih ski staza), ukupna površina je površina obuhvata detaljne razrade.

3.8.3. Uslovi za parcelaciju

Za postavljanje, odnosno izgradnju linijske infrastrukture kabinske žičare-gondole ne primenjuju se odredbe o formiranju građevinske parcele propisane Zakonom o planiranju i izgradnji. U ovom slučaju, građevinsku parcelu predstavlja zemljišni pojas dela katastarskih parcela kroz koje se prostire koridor definisan kao bezbednosni pojas i pojedinačnih parcela na kojima se nalaze stanice i stubovi. Prema članu 69. ovog zakona, linijski infrastrukturni objekat visinskog prevoza, se smatra povlasnim dobrom u odnosu na zemljište preko kojeg prelazi. Zemljišni pojas preko koga se prostire nadzemni deo koridora i površine za postavljanje stanica i stubova određeni su regulacionom linijom koja se poklapa sa bezbednosnim pojasom, mereno 20 m od ose trase i analitičkim elementima za geodetsko obeležavanje površina stubnih mesta i stanica. U slučaju neslaganja tabelarnih podataka i grafičkog prikaza merodavna je situacija u grafičkom prilogu. U zavisnosti od izbora vrste opreme konačna površina zauzeća pojedinačnog stubnog mesta može biti i manja od planski definisanog, tj. položaj se može pomeriti u okviru zadate ose i bezbednosnog pojasa.

Za skijašku stazu ne određuje se građevinsko zemljište, a može biti na svim vrstama zemljišta (građevinsko, poljoprivredno i šumsko). Parcelacija data detaljnom razradom u cilju formiranja parcela JP1, JP2 i JP3 ski staza (Tabela IV-1đ) prikazana je na grafičkom prilogu 10. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" u razmeri 1:1000, koji sadrži potrebne analitičko-geodetske elemente, odnosno koordinate novih graničnih tačaka.

Na osnovu parcelacije date u izmenama i dopunama Prostornog plana moguće je direktno sprovođenje lokacijskim uslovima i nije potrebna izrada projekata parcelacije i preparcelacije. Ukoliko se u toku sprovođenja planskog dokumenta, za obuhvat određen detaljnom razradom, ukaže potreba za drugačijom preparcelacijom, moguće je pristupiti izradi projekata parcelacije i preparcelacije (sa elaboratom geodetskog obeležavanja).

3.8.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

Planirane objekat izgraditi, a lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o javnim skijalištima.

U bezbednosnom pojasu žičare-gondole zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji gondole, kao i izvođenje drugih radova, suprotno zakonu, tehničkim i drugim propisima. Zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji u bezbednosnom pojasu gondole bez prethodnog dobijanja saglasnosti upravljača gondolom, u slučaju planirane izgradnje i rešavanja imovinsko-pravnih odnosa, kao i u slučajevima radova na postojećim objektima. Sađenje drveća i drugog rastinja nije dozvoljeno u bezbednosnom pojasu gondole, s tim da je vlasnik nepokretnosti i imalac drugih prava na nepokretnosti dužan da uredno i redovno održava nepokretnost tako da bezbednost i funkcionalnost gondole ne budu ugrožene. Položaj planirane polazne, izlazne stanice i stubova definisan je analitički.

U zaštitnom pojasu gondole zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji van bezbednosnog pojasa gondole, a do granice zaštitnog pojasa bez prethodne saglasnosti upravljača gondolom.

Planirana spratnost objekata kućica za operatere kod polazne i izlazne stanice je prizemlje (P), visine do venca maksimum 3 m, ukupne BRGP 20 m².

Planirana spratnost administrativnog objekta je podrum, prizemlje i galerija (PO+P+G), visine do venca maksimum 6 m i ukupne nadzemne BRGP oko 1100 m². Galerija se formira u okviru konfiguracije krova. Podzemna etaža namenjena je za garažu za smeštaj kabina i sedišta. Kao kompatibilna namena u okviru objekta mogu da se nađu i komercijalni sadržaji u funkciji pružanja usluga skijašima (prodavnica, restoran ili kafe), s tim da odnos namena poslovanja i komercijale bude do 80:20%.

Na odgovarajućem grafičkom prilogu koordinatama je definisana zona građenja (površina zauzeća) u okviru koje se postavljaju navedeni objekti.

Prema Zakonu o planiranju i izgradnji, ski staza jeste uređena i obeležena površina javnog skijališta kao uređena javna površina, koja se određuje na osnovu zakona kojim se uređuju javna skijališta. Nije dozvoljena izgradnja druge vrste objekata. Za uređenje važe svi opšti uslovi dati u odeljku 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta Prostornog plana.

Horizontalna regulacija planiranih ski staza obuhvata ski stazu i prostor škarpi i definisana je regulacionom linijom koja se poklapa sa granicom obuhvata detaljne razrade. Dužina glavne staze iznosi 1.320 m, a delova staze koje predstavljaju vezu sa postojećim stazama 250 m i 125 m, što ukupno iznosi oko 1.695 m. Širina predmetnih ski staza je promenljiva i iznosi od 30 do 40 m. Podužni nagib ski staze je promenljiv i prati pad terena, koliko je to moguće, i to do maksimum 60%. Niveleta je prilagođena postojećoj konfiguraciji, pri čemu su zemljani radovi svedeni na najmanju moguću meru. Poprečni nagib prilagođen je uslovima lokacije, na način da se što više prilagodi postojećoj konfiguraciji terena, u cilju smanjenja zemljanih radova. Za odvodnjavanje pribrežnih voda predviđeni su kanali širine 1,0 m u dnu, dubine 1,0 m.

Za uređenje skijaške staze primenjuju se pravila i propisi za parterno uređenje zemljišta, uz obaveznu antierozionu zaštitu.

Ski staza mora biti dovoljno široka, pregledna, sa odgovarajućim nagibom i visinskom razlikom i pripremljena tako da na stazi nema rupa, vrtača, kamenih kompleksa ili drugih opasnih mesta. Na ski stazi i zaštitnoj zoni ski staze (prostor širine 1-5 m koji se prostire uz ski stazu) nije dozvoljeno postavljanje reklama i natpisa koji nisu vezani za korišćenje staza. Opasna mesta na ski stazi (krivine, ukrštanja staza, veće strmine, objekti, mesta gde se izvode radovi) moraju biti posebno obeležena i osigurana ogradama za usmerenja, zaštitnim ogradama ili mrežama, oblogama protiv udaraca i sličnim sredstvima zaštite odgovarajuće visine. Ski staze se obeležavaju (markiraju) prema stepenu težine, u zavisnosti od svojstava područja, odnosno površina preko kojih se pruža staza.

Uređenje trase ski staze obuhvata: 1) otvaranje staze u neprohodnim delovima (šume, strmine, itd.), u skladu sa prirodnim odlikama terena i sa ekološkim zahtevima; 2) eliminisanje opasnih delova i uskih grla na ski stazi (uklanjanja stabala, čupanja i vađenja panjeva i dr.) i 3) protiverozivno uređenje (obuhvata i zatravljivanje). Površina ski staze mora da bude pokrivena travom i poravnata, bez talasastih ispupčenja, osim površina koje su posebno uređene radi usporavanja i sigurnog zaustavljanja skijaša.

Skijaške staze u letnjem periodu godine takođe moraju da odaju sliku aktivne nege, tim pre što su ovi tereni (usled eventualnog uklanjanja visoke vegetacije - šuma i dr.) skloni eroziji. Letnje održavanje obuhvata naročito: 1) košenje trave i šiblja; 2) dodatno sejanje trave; 3) tekuće čišćenje odvodnih kanala i, po potrebi, postavljanje dodatne drenaže; 4) odstranjivanje tvrdih predmeta; 5) kontrolu instalacija i druge opreme i 6) otklanjanje suvišnih kanala i ispupčenja na stazi.

3.8.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Snabdevanje vodom i odvodnjavanje otpadnih voda iz objekata definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije.

Elektroenergetska mreža i objekti

Koridor kombinovane žičare-gondole ne preseca postojeće trase dalekovoda. Snabdevanje elektroenergijom, sva ukrštanja i eventualna izmeštanja instalacija definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih vodova vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite.

Telekomunikaciona mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se nalazi vod telekomunikacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Opremanje i povezivanje na telekomunikacionu mrežu, sva ukrštanja i eventualna izmeštanja instalacija definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih vodova vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite.

U okviru koridora žičare-gondole i ski staza mogu se izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor i slično, a sve u funkciji javnog skijališta. Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama.

Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na grafičkom prilogu 10. Izmena i dopuna Prostornog plana. List 4. „Sinhron plan infrastrukture", u razmeri 1:1000. Date pozicije infrastrukturnih vodova su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući. Kroz dalju tehničku razradu pribaviti odgovarajuće uslove i saglasnosti imaoca javnih ovlašćenja.

3.8.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.8. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kombinovane žičare „Vojni dom - Mali Karaman" i prateće ski staze, KO Brzeće i KO Kopaonik sa grafičkim prilogom broj 10. (četiri lista detaljne razrade u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture") predstavljaju osnov za eksproprijaciju i rešavanje imovinskih odnosa, kao i za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima.

Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom. U daljoj fazi projektovanja, za svaki planirani objekat neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima.

Sprovođenje izdavanjem lokacijskih uslova, izrada projektne dokumentacije, izdavanje dozvola za gradnju i realizacija linijske infrastrukture kombinovane žičare „Vojni dom - Mali Karaman" i prateće ski staze može se vršiti nezavisno, tj. fazno, s tim da je obavezno usaglašavanje tehničkih rešenja i uslovljenosti različitih faza za žičaru-gondolu i ski staze.

4. Pravila uređenja za objekte ostalih namena

4.1. Pravila uređenja za objekte turističke namene

4.1.1 Pravila uređenja turističkih kompleksa, punktova, naselja i suprastrukture

Turistički kompleksi primarnog TC Kopaonik u zoni sa režimom zaštite III stepena Nacionalnog parka uređivaće se prema sledećim osnovnim pravilima:

1. izgradnja svih sadržaja turističke ponude se strogo i kontinuirano kontroliše i obustavlja svaka neplanska gradnja i odstupanje od građevinske dozvole, dok se preispitivanje mogućnosti za zadržavanje i ozakonjenje neplanski izgrađenih objekata utvrđuje na osnovu planskih rešenja i pravila urbanističkog plana za turistički kompleks i deo turističkog naselja na području Prostornog plana u granicama Nacionalnog parka Kopaonik iz dela V. 2.1. ovog prostornog plana, odnosno detaljne razrade u sklopu izmena i dopuna, ili izrade novog Prostornog plana;

2. turistički kompleksi i punktovi se, po pravilu, grade i uređuju na površinama pašnjaka, uz što manje ugrožavanje šumskog fonda i kompenzaciono pošumljavanje za posečenu šumu;

3. kapaciteti turističke izgradnje u Nacionalnom parku su ograničeni brojem ležaja i gustinom korisnika utvrđenim za turističke komplekse u delu III. 2. Prostornog plana i zahtevanim visokim kategorijama svih kapaciteta;

4. utvrđuje se maksimalna bruto gustina naseljenosti za turističke komplekse (ukupan broj stacionarnih turista - ležaja i zaposlenih po jedinici površine) od 90 korisnika po hektaru;

5. lokacije novih smeštajnih sadržaja u turističkim kompleksima planiraju se i uređuju na pogodnim terenima (geološki stabilnim, osunčanim, zaklonjenim od vetra, sa preporučenim nagibom do 15% i slično), sa obezbeđivanjem bliskih pristupa sadržajima ugostiteljstva, trgovine, servisa sporta i rekreacije, objekata javnog saobraćaja i dr., kao i uz obavezno formiranje mirnih parkovskih zona između smeštaja, rekreativnih i drugih javnih sadržaja;

6. planirana skijaška infrastruktura i sportsko-rekreativni sadržaji imaju prioritet i prednost u odnosu na sadržaje turističkog smeštaja i saobraćaja u utvrđivanju namena na građevinskom području turističkih kompleksa u urbanističkom planu za turistički kompleks na području Prostornog plana u granicama Nacionalnog parka Kopaonik iz dela V. 2.1. ovog prostornog plana, odnosno u detaljnoj razradi u sklopu izmena i dopuna, ili izrade novog Prostornog plana;

7. preporučuje se kombinovan način uređenja turističkih kompleksa - u blokovima oko manjih, zatvorenih trgova i u vidu kompaktnih, dvostranih nizova duž ulica (uglavnom za sadržaje apartmana i pansiona), u vidu pretežno slobodnostojećih objekata (za hotele i postojeća odmarališta), kao i u vidu koncentrisanih tradicionalnih naselja (etno-selo, konjičko naselje, sportsko selo i slično);

8. pažljivo parterno uređenje kompleksa radi integracije smeštajnih, javnih i sportsko-rekreativnih sadržaja u pogledu funkcionalne organizacije i estetskog oblikovanja (zaklonjene ili tople veze između sadržaja, okupljališta na sunčanim lokacijama kontakta glavnih polazišta žičara i centralnih sadržaja kompleksa, adekvatno hortikulturno uređenje korišćenjem autohtonih sastojina i drugo);

9. uklanjaju se sve postojeće farme na području Nacionalnog parka, a rekonstruišu i dograđuju objekti na Rendari za potrebe planiranog konjičkog centra;

10. preduslov za standardizaciju postojeće i izgradnju nove suprastrukture je komunalno opremanje turističkog kompleksa planiranom saobraćajnom i komunalnom infrastrukturom, prioritetno za prikupljanje i odvođenje otpadnih komunalnih i atmosferskih voda, vodosnabdevanje, elektrosnabdevanje i grejanje (primenom čiste energije, prvenstveno gasa, kao i geotermalne, solarne, električne i slične energije);

11. uska saobraćajna grla regulišu se izgradnjom lokalnih obilaznica (na Suvom rudištu) i zaštitom državnog puta od zavejavanja (galerijom između Srebrnca i Jarma);

12. rezervišu se i uređuju odgovarajuće lokacije za helidrome u okviru turističkih kompleksa Suvo rudište i Srebrnac.

Detaljna pravila uređenja i izgradnje turističkih kompleksa, u okviru navedenih osnovnih pravila, biće utvrđena u postupku usklađivanja urbanističkih planova za turističke komplekse, odnosno predviđene izrade detaljne razrade u sklopu izmena i dopuna, ili izrade novog Prostornog plana iz dela V. 2.1. ovog prostornog plana.

Turistički punktovi primarnog Turističkog centra van turističkih kompleksa na području Nacionalnog parka uređivaće se prema sledećim osnovnim pravilima:

1. obavezno je komunalno opremanje punktova Turističkog centra u funkciji alpskih skijališta van turističkih kompleksa (ulazi u skijališta i polazišta žičara, ishodišna čvorišta i pojedinačna ishodišta žičara);

2. sve lokacije ski-restorana na polazištima, međustanicama i izlazima žičara uslovljene su mogućnošću priključenja na postojeću ili planiranu kanalizacionu i drugu infrastrukturu predviđenu u sklopu projekata rekonstrukcije i izgradnje žičara; po pravilu, prednost imaju lokacije ski-restorana na polazištima žičara; na stanicama postojećih žičara na kojima su locirani postojeći ski-restorani, ne predviđa se nova lokacija za ski-restoran;

3. -brisana-;

4. punktovi „Đorov most" i „Garine" uređuju se po standardu primereno potrebama planinara (sa elementarnom komunalnom opremom u prirodnom okruženju).

Detaljna pravila uređenja i izgradnja turističkih punktova, u okviru navedenih osnovnih pravila, biće bliže utvrđena odgovarajućim dokumentom urbanističkog planiranja.

Ostali punktovi i objekti suprastrukture van turističkih kompleksa i punktova primarnog Turističkog centra na području Nacionalnog parka uređivaće se prema sledećim pravilima:

1. u režimu zaštite II stepena zabranjena je izgradnja novih fizičkih sadržaja suprastrukture, sem malih službenih objekata u funkciji zaštite i prezentacije Nacionalnog parka, šumarstva i uzgoja divljači (skloništa za ljude i hranilišta za divljač u lovnim rezervatima), vodoprivrede (male akumulacije, vodozahvati i kaptaže izvora), izletničkih i planinarskih staza (skloništa od nevremena), u skladu sa odgovarajućim programima;

2. u režimu zaštite III stepena grade se objekti u funkciji Nacionalnog parka, turizma, stočarstva, šumarstva i uzgoja divljači, vodoprivrede, hidroenergetike i drugo (za potrebe Nacionalnog parka - panoi prezentacije prirodnih vrednosti ispred ulaza u prirodne rezervate i ispred spomenika prirode, za turizam - poligoni posebnih interesa - paraglajding, zmajarenje, alpinizam, slobodno penjanje i dr, uz planinarske staze - planinarski domovi, odmorišta, vidikovci i bivakovci, za stočarstvo - letnji torovi u funkciji pregonske ispaše, za šumarstvo - lugarnice i šumarske

kuće, za uzgoj divljači - zimska skloništa i hranilišta, za vodoprivredu - male akumulacije, vodozahvati, kaptaže izvora i uređaji za prečišćavanje vode);

3. u sklopu jamskih i površinskih kopova napuštenih rudnika u režimu zaštite III stepena uređuju se punktovi posebnih interesa (ekstremnih sportova i avantura), sa sadržajima u jamama, rekreativnim poligonima i vidikovcima na površinskim kopovima;

4. šest sezonskih bačija u zonama sa režimom zaštite II i III stepena (Meka presedla, Gvozdac, Ciganska reka, Beđirovac, Duboka i Kadijevac), kao evidentiranih spomenika kulture u rangu II stepena zaštite, uređuje se u funkciji prihvata posetilaca na motivima etno-hrane i etno-proizvoda uz izletničke i planinarske staze, uz obnovu i rekonstrukciju tradicionalnog koncentrisanog sklopa stambenih, prerađivačko-magacinskih i stočarskih objekata;

5. započeta neplanska vikend izgradnja uz bačiju Gvozdac se obustavlja, a postojeće naselje se mora stilski prilagoditi tradicionalnoj gradnji; započeta neplanska vikend izgradnja uz bačiju Ciganska reka biće regulisana u sklopu predviđene detaljne razrade za turistički kompleks Rendara u sklopu izmena i dopuna, ili izrade novog Prostornog plana iz dela V. 2.1. ovog prostornog plana.

Sekundarni turistički centri i turistička sela na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka uređivaće se prema sledećim osnovnim pravilima:

1. naselja se uređuju u skladu sa uslovima zaštite prirode, prirodnih i kulturnih dobara i životne sredine za vidove sportsko-rekreativnog, izletničkog, seoskog i banjskog turizma, uz jačanje elemenata ekološkog i spomeničkog turizma, u integraciji sa TC Kopaonik (posebno povezivanjem preko žičara, kružnog puta i kružne zupčaste železnice) i lokalnim komplementarnim aktivnostima (pre svega sa poljoprivredom, malom privredom i tradicionalnim zanatima, lovstvom i drugim);

2. predviđa se izgradnja apartmana, pansiona i privatnog smeštaja, kao i rekonstrukcija i adaptacija postojećih vikend kuća u komercijalni smeštaj, a ograničava izgradnja vikend kuća za sopstvene potrebe i odmarališta (posebno na novom građevinskom zemljištu van tradicionalnih naselja);

3. daje se prioritet izgradnji i uređenju naselja na glavnim pristupnim pravcima području Nacionalnog parka, kao i naseljima po njegovom obodu koja će biti povezana kružnom drumskom i železničkom saobraćajnicom;

4. predviđa se uređenje balneo-rekreativnih i sportsko-rekreativnih sadržaja u Jošaničkoj Banji, razdvajanje otvorenih bučnih sadržaja od smeštaja, formiranje centralne pešačke zone Banje, uređenje banjskog parka i uklapanje sadržaja u zaštićenu kulturno-istorijsku celinu jezgra Banje;

5. rezerviše se prostor i uređuju ulazi u alpsko skijalište Kopaonika u sekundarnim turističkim centrima i turističkim selima po obodu Nacionalnog parka u funkciji povezivanja sa kompleksima i skijalištem Turističkog centra i njegovog rasterećenja od prevelikog broja dnevnih izletnika;

6. predviđa se kompletno komunalno opremanje sekundarnih turističkih centara (ulice i javni parkinzi, vodovod, kanalizacija sa uređajima za prečišćavanje, elektro i TT instalacije) i neophodno komunalno opremanje turističkih sela (ulice, vodovod, nepropusni sengrupi sa sistematskim pražnjenjem, elektro i osnovne TT instalacije);

7. izgradnja hotelskog i apartmanskog smeštaja u sekundarnim turističkim centrima planira se, po pravilu, u centralnim zonama naselja, uz blisku dostupnost javnih službi i servisa od interesa za turizam (zdravstva, kulture, ugostiteljstva i dr) i uređenje centralnih javnih površina;

8. podržava se razvoj privatnog smeštaja u okviru centralnih jezgara naselja, uz opremanje naselja neophodnim javnim službama i servisima.

Detaljnija pravila uređenja u okviru navedenih osnovnih pravila za sekundarne turističke centre i turistička sela koja se u celosti nalaze van granica Nacionalnog parka biće utvrđena odgovarajućim urbanističkim planom.

Skupštine opština mogu da donose odluku o postavljanju montažnih objekata privremenog karaktera u režimu zaštite III stepena u okviru prostora javnog skijališta uz prethodno pribavljenu saglasnost upravljača javnim skijalištem i Nacionalnim parkom.

4.1.2 Smernice za pravila građenja turističkih kompleksa, punktova i naselja

Daju se sledeće smernice za pravila građenja turističkih kompleksa, punktova i naselja koja se utvrđuju u postupku usklađivanja urbanističkih planova za turističke komplekse, odnosno izrade predviđene detaljne razrade u sklopu izmena i dopuna, ili izrade novog Prostornog plana iz dela V. 2.1. ovog prostornog plana, i to za:

1. Turističke komplekse primarnog TC Kopaonik u zoni sa režimom zaštite III stepena Nacionalnog parka:

- utvrđivanje obaveze detaljnog ispitivanja mikro-prirodnih uslova (inženjersko-geoloških, morfometrijskih, klimatskih i drugih), kao i ekološke prihvatljivosti i socio-ekonomske opravdanosti pre izgradnje objekata suprastrukture i infrastrukture turističkih kompleksa;

- hoteli, turistički apartmani, pansioni i kuće za odmor gradiće se i rekonstruisati dominantno za potrebe smeštaja najviših kategorija, na parcelama različite površine, sa maksimalnim indeksom zauzetosti od 30%;

- standard svih smeštajnih objekata utvrđuje se sa minimalno tri zvezdice na osnovu Pravilnika o standardima za kategorizaciju ugostiteljskih objekata za smeštaj („Službeni Glasnik RS”, broj 83/16) sa odgovarajućim prilozima Pravilnika;

- spratnost objekata turističkog smeštaja limitira se na P+2+3Pk (prizemlje + 2 sprata + 3 potkrovlja), sa mogućim podrumom ili suterenom do 1/2 gabarita objekata u slučaju izgradnje na jače nagnutom terenu;

- objekti u funkciji Nacionalnog parka (upravni, istraživački i kulturni sa službenim smeštajem za istraživače i zaposlene) izgradiće se na Suvom rudištu i punktu Zaplanina u objektima sa spratnošću do P+1, u etno stilu;

- službeni ležaji za 5% zaposlenih u turizmu predvideće se u okviru turističkog smeštaja, a mogu da se predvide i u samostalnim objektima;

- objekti javnih službi i servisa predvideće se sa spratnošću do P+1, sa javnim i službenim pristupima;

- zatvoreni sportsko-rekreativni objekti predvideće se, po pravilu, sa spratnošću P+0 (izuzetno do P+1) sa propisnim merama obezbeđenja masovnih poseta, a manji prateći objekti otvorenih sportsko-rekreativnih terena biće prizemni;

- arhitektonski oblici svih objekata u kompleksima Turističkog centra sačuvaće prepoznatljivi „kopaonički” izraz, sa energetski racionalnim prostorima, zaštićenim od negativnih ekstrema visokoplaninske klime i optimalno otvorenim prema mikro-ambijentima prirodnog predela, sa dominantnom upotrebom izvornih materijala ovog podneblja (drvo i kamen);

- parkiranje putničkih vozila i autobusa obezbediće se sa najmanje 50% u garažama (zatvorenim i poluotvorenim, po pravilu ukopanim i poluukopanim) i sa 50% na otvorenim parkinzima.

2. Turističke punktove primarnog Turističkog centra van turističkih kompleksa na području Nacionalnog parka:

- objekti u funkciji Nacionalnog parka i turističkog smeštaja u Zaplanini predvideće se sa spratnošću P+Pk, kao rustični objekti pažljivo uklopljeni u prirodni predeo;

- ski-restorani uz žičare predvideće se na parceli od 2-8 a, kao rustični objekti spratnosti P+Pk maksimalno uklopljeni u teren i vegetaciju;

- na planinarskim punktovima Đorov most i Garine, uz uređenje platoa za šatore predvideće se mali prizemni prateći objekti (sanitarije i nadstrešnice).

3. Ostale punktove i objekte suprastrukture van turističkih kompleksa i punktova primarnog Turističkog centra na području Nacionalnog parka:

- mali službeni objekti u funkciji zaštite i prezentacije Nacionalnog parka, šumarstva i uzgoja divljači, vodoprivrede i skijališta u režimu zaštite II stepena predvideće se isključivo od lokalnog drveta i kamena, uz maksimalno uklapanje u teren i vegetaciju;

- pojedinačni, pretežno službeni objekti u režimu zaštite III stepena u funkciji Nacionalnog parka, turizma, stočarstva, šumarstva i uzgoja divljači, vodoprivrede, hidroenergetike i drugo, predvideće se kao prizemni objekti odgovarajuće veličine, na etno uzorima malih objekata narodnog graditeljstva u kopaoničkom kraju, od lokalnih materijala i uz optimalno uklapanje u prirodni predeo;

- na punktovima posebnih interesa u sklopu jamskih i površinskih kopova napuštenih rudnika u režimu zaštite III stepena predvideće se specifični, atraktivni objekti jamskog kluba, otvorenih poligona za penjanje i spuštanje i dr, uz upotrebu naturalnih oblika i materijala;

- za prizemne stambene i ekonomske objekte bačija u zonama sa režimom zaštite II i III stepena predvideće se obnova i rekonstrukcija u izvornom obliku, uz isključivu upotrebu lokalnih materijala;

- za postojeće objekte vikend kuća uz bačiju Gvozdac daće se mogućnost adaptacije u eksterijeru po uzoru na arhitekturu obnovljene bačije.

4. Sekundarne turističke centre i turistička sela na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka:

- za objekte turističkog smeštaja u sekundarnim turističkim centrima predvideće se izgradnja i rekonstrukcija na parcelama minimalne veličine: za hotele od 20 ari, za apartmane od 10 ari, za pansione i kuće za odmor od 5 ari, sa maksimalnim indeksom zauzetosti parcela od 30%;

- za objekte turističkog smeštaja u sekundarnim turističkim centrima utvrdiće se sledeće maksimalne spratnosti: hotela do P+3+Pk, apartmana P+2+Pk, pansiona P+1+Pk i kuća za odmor P+Pk;

- u okviru parcela turističkog smeštaja u sekundarnim turističkim centrima obezbediće se potreban broj parkinga i garaža, uz mogućnost izgradnje komplementarnih pomoćnih objekata u okviru utvrđenog indeksa zauzetosti;

- arhitektura i materijali novih objekata turističkog smeštaja u sekundarnim turističkim centrima biće prilagođeni poznatim uzorima etno-arhitekture kopaoničkog kraja;

- rekonstrukcija i izgradnja balneo-rekreativnih i sportsko-rekreativnih sadržaja u sekundarnom turističkom centru Jošanička Banja obuhvatiće posebno obnovu starih objekata u jezgru Banje (turskog hamama i starog kupatila), kao i izgradnju novih termomineralnih akva-sadržaja, sa arhitekturom na motivima starih banjskih objekata;

- izgradnja sportsko-rekreativnih sadržaja u sekundarnim turističkim centrima obuhvatiće prizemne zatvorene objekte i otvorene terene sa malim pratećim prizemnim objektima;

- turistički smeštaj u pansionima i stambenim objektima u turističkim selima predvideće se prvenstveno adaptacijom, modernizacijom i rekonstrukcijom postojećih seoskih zgrada i manjim delom izgradnjom novih objekata, u svim slučajevima uz poštovanje tradicionalnih iskustava narodnog graditeljstva ovih krajeva;

- u sekundarnim turističkim centrima i turističkim selima predvideće se obnova najstarijih stambenih i ekonomskih objekata narodnog graditeljstva.

4.2. Pravila uređenja za objekte stambene namene

Zabranjuje se izgradnja stambenih objekata na području u granicama Nacionalnog parka Kopaonik i u zonama zaštite prirodnih vrednosti i nepokretnih kulturnih dobara na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka Kopaonik.

Pravila uređenja i građenja za objekte stambene namene na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka Kopaonik utvrđuju se prostornim planom jedinice lokalne samouprave i urbanističkim planom.

4.3. Pravila uređenja za objekte poslovne i privredne namene

Dozvoljena je jedino izgradnja poslovnih objekata u funkciji turizma i upravljanja zaštićenim područjem u granicama Nacionalnog parka Kopaonik. Pravila uređenja i građenja za navedene objekte poslovne namene utvrđuju se urbanističkim planom za turistički kompleks i deo turističkog naselja na području Prostornog plana u granicama Nacionalnog parka Kopaonik iz dela V. 2.1. Prostornog plana, odnosno detaljnom razradom u sklopu izmena i dopuna, ili izrade novog Prostornog plana.

Zabranjuje se izgradnja privrednih objekata na području u granicama Nacionalnog parka Kopaonik i u zonama zaštite prirodnih vrednosti i nepokretnih kulturnih dobara na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka Kopaonik.

Pravila uređenja i građenja za objekte poslovne i privredne namene na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka Kopaonik utvrđuju se prostornim planom jedinice lokalne samouprave i urbanističkim planom.

5. Pravila građenja za poslovno-stambeni kompleks i helidrom sa hangarom u naselju Čajetina, KO Kopaonik

Detaljnom razradom u sklopu Prostornog plana definisana su pravila građenja koja važe za izgradnju svih novih objekata. Izgradnju objekata treba uskladiti sa Zakonom o planiranju i izgradnji, uz poštovanje pravila parcelacije, parametara i pravila izgradnje iz Prostornog plana, pravila o građenju i tehničkih propisa.

5.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Ukupna površina obuhvata područja detaljne razrade u naselju Čajetina, KO Kopaonik prikazana u grafičkim prilozima u razmeri 1:1.000 iznosi 4 ha 51 a.

U obuhvatu predmetnog područja nalaze se dve grupacije katastarskih parcela, koje su u grafičkim prilozima označene kao dve celine, A i B (Tabela IV-1). Celina A sastoji se od k.p.br. 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754 KO Kopaonik. Celina B sastoji se od k.p.br. 835, 836, 837, 838, 839 KO Kopaonik. Celina A i celina B fizički su odvojene katastarskom parcelom javnog puta, k.p.br. 762 KO Kopaonik. U obuhvatu područja nalaze se i delovi k.p.br. 964 KO Šipačina koji su predviđeni za proširenje postojeće trase javnog puta i formiranja propisne regulacije nove saobraćajnice.

U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom iz dokumentacije „Katastarsko-topografski plan sa granicom područja detaljne razrade" R - 1:1.000, važi grafički prilog.

Položaj područja detaljne razrade na području Prostornog plana prikazan je na referalnim kartama 1-3. Prostornog plana.

Područje detaljne razrade nalazi se izvan granice Nacionalnog parka i u okviru njega se ne nalaze zaštićene ni predviđene za zaštitu prirodne vrednosti i nepokretna kulturna dobra.

Zemljište u obuhvatu područja detaljne razrade je poljoprivredno zemljište - livade, pašnjaci i voćnjaci - u privatnoj svojini. Zemljište je podeljeno na dva dela, dve grupacije parcela - celinu A i celinu B. U okviru predmetnog područja ne postoje izgrađeni objekti, javni objekti niti površine javne namene, osim postojećeg javnog puta, odnosno njegove katastarske parcele i faktičke trase, koje se ne podudaraju (Referalna karta 4. List 1. „Postojeća namena površina" Prostornog plana). Parcela puta (katastarska parcela broj 762 KO Kopaonik) razdvaja celinu A i

celinu B. Faktička trasa puta deli celinu B na dva nejednaka dela i proteže se preko katastarskih parcela broj 835, 836, 837, 838, 839 KO Kopaonik. U delu koji je približno paralelan sa istočnom granicom celine A, faktička trasa puta izlazi iz granice katastarske parcele broj 762 i zauzima delove katastarske parcele broj 964 KO Šipačina.

Tabela IV-1. Podela na celine

Celina	P (ha)	%	Pretežna namena
A	3,01	66,6	poljoprivredno zemljište - livade, pašnjaci i voćnjaci
B	1,20	26,5	poljoprivredno zemljište - livade, pašnjaci i voćnjaci
put	0,30	6,9	javni put i poljoprivredno zemljište - livade
UKUPNO	4,51	100,00	

Postojeće stanje prikazano je na Referalnoj karti 4. List 1. „Postojeća namena površina" Prostornog plana, u razmeri 1:1.000.

5.2. Podela na karakteristične celine, planirana namena prostora i vrsta i namena objekata

Nepovoljna konfiguracija terena uslovila je zadržavanje faktičke trase puta. U cilju obezbeđenja standardnih uslova za odvijanje saobraćaja i dovođenja neophodnih infrastrukturnih vodova, proširena je regulacija postojećeg puta. To je uslovilo značajne izmene u podeli područja na prostorne celine, u odnosu na postojeće celine.

Područje detaljne razrade podeljeno je na prostorne celine A, B1, B2 i B3, sa sledećom planiranom namenom površina (Tabela IV-2):

- planirana celina A - poslovno-stambeni kompleks, sa kompatibilnim sadržajima;

- planirana celina B1 - helidrom sa hangarom i kompatibilnim sadržajima;

- planirana celina B2 - zelenilo;

- planirana celina B3 - zelenilo.

Tabela IV-2. Podela na karakteristične celine i blokove sa planiranom namenom površina

Celina	P (ha)	Katastarske parcele kopaonik
A- Poslovno-stambeni kompleks	2,84	cele: 746, 747, 748, 749, 752, i delovi: 745, 749. 750, 751, 753, 754
B1 - Helidrom sa hangarom	0,75	delovi: 837, 838, 839
B2 - Zelenilo	0,09	delovi: 835, 837, 838, 839
B3 - Zelenilo	0,03	delovi: 839
UKUPNO	3,71	

Podela na karakteristične celine prikazana je na Referalnoj karti 4. List 2. „Planirana namena površina" Prostornog plana, u razmeri 1:1.000.

U površine javne namene spada saobraćajnica (Tabela IV-3.).

Tabela IV-3. Površina javne namene

namena	P (ha)	Katastarske parcele
Saobraćajnica	0,8	delovi: 745, 749. 750, 751, 753, 754, 835, 836, 837, 838, 839, KO Kopaonik; i deo: 964, KO Šipačina
UKUPNO	0,8	

Površine ostalih namena odvojene su od površina javne namene regulacionim linijama i u njih spadaju:

- poslovno-stambeni kompleks sa kompatibilnim sadržajima - ugostiteljsko-uslužni sadržaji, sport, rekreacija itd;

- helidrom i hangar sa kompatibilnim sadržajima - garaže, sport, rekreacija, ugostiteljstvo;

- zelenilo.

Sve namene planirane u detaljnoj razradi u sklopu Prostornog plana su međusobno kompatibilne.

Namena poslovno-stambeni kompleks: U okviru ovih sadržaja moguć je smeštaj zaposlenih. U okviru ove namene moguća je izgradnja i dodatnih, pratećih sadržaja u objektu za: rekreaciju, sport, ugostiteljstvo, trgovinu, uslužno zanatstvo, medicinsku rehabilitaciju, spa centar i slično.

Namena helidrom i hangari sa kompatibilnim sadržajima: S obzirom na konfiguraciju terena, neophodno je projektovati inženjersku konstrukciju za ravnu površinu namenjenu za sletilište helikoptera. Ispod ove ravne

pločaste površine, moguć je smeštaj kompatibilnih sadržaja: garaže, sportskih i rekreativnih sadržaja (sportska hala, balon za tenis, mali fudbal, teretana, spa centar, manji bazen, površine do 300 m2). Letilište, odnosno teren može da se koristi u vazdušnom saobraćaju ako operater ima važeću dozvolu za korišćenje letilišta, odnosno terena koju izdaje Direktorat civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije, te ako je letilište, odnosno teren upisano u registar letilišta, odnosno terena koji vodi Direktorat civilnog vazduhoplovstva i ako u trenutku korišćenja ispunjava sve uslove za bezbedno odvijanje vazdušnog saobraćaja propisane Pravilnikom o uslovu i postupku za izdavanje saglasnosti za korišćenje aerodroma, odnosno helidroma („Službeni glasnik RS”, broj 108/15).

Helidrom i hangari planiraće se i projektovati u skladu sa međunarodnom regulativom koja se odnosi na oblast vazdušnog saobraćaja, posebno u skladu sa standardima propisanim od strane Međunarodne organizacije za civilno vazduhoplovstvo (International Civil Aviation Organization - ICAO).

Namena zelenilo: Na površinama čija je namena zelenilo (celine B2 i B3) planirati autohtone vrste zelenila čija visina ne ometa odvijanje vazdušnog saobraćaja.

Nije dozvoljena izgradnja ili bilo kakva promena u prostoru, koja bi mogla da naruši ili ugrozi objekat ili funkciju na susednoj parceli.

Zabranjena je izgradnja objekata sa namenom koja nije predviđena ili nije kompatibilna sa namenom predviđenom detaljnom razradom u sklopu Prostornog plana, kao i izgradnja svih objekata sa poljoprivrednom namenom.

Površine planirane za javne i ostale namene prikazane su na Referalnoj karti 4. List 2. „Planirana namena površina”, u razmeri 1:1.000.

U okviru namena datih u detaljnoj razradi u sklopu Prostornog plana, prema ukazanoj potrebi se daljom razradom urbanističkim projektom može utvrditi promena i precizno definisanje planiranih namena. U slučaju promene namene neke građevinske parcele, u daljoj razradi urbanističkim projektom, ne mogu se povećavati dozvoljeni urbanistički parametri (indeks zauzetosti, spratnost i visina objekata) iz Tabele IV-5. Prostornog plana.

5.3. Urbanistički uslovi za površine i objekte javne namene

Saobraćajne površine i objekti

Postojeći prilazni put ka ovoj lokaciji je širine oko 3,5 m sa zastorom tucanika ili zemlje.

Neophodno je izvršiti rekonstrukciju prilaznog puta da bi se obezbedio normalan saobraćajni prilaz ovoj lokaciji, svim parcelama i planiranim novim objektima, kao i nesmetana cirkulacija dostavnim, interventnim i ostalim vozilima.

Novoplanirana saobraćajnica koja se prostire duž celog područja detaljne razrade ima širinu kolovoza 5,5 m sa obostranim trotoarima širine 2 m i regulacionim prostorom 2x4 m. Planirana je i jedna kolsko-pešačka staza, koja obezbeđuje prilaz postojećim objektima, sa kolovozom širine 3,5 m i pešačkom stazom 1,5 m i regulacionim prostorom 2h3 m. Na celoj širini kolsko-pešačke staze predvideti istu kolovoznu konstrukciju sa upuštenim ivičnjakom između, što obezbeđuje mogućnost mimoilaženja dva vozila.

Regulacione širine, saobraćajno rešenje i osnovni elementi normalnih poprečnih profila prikazani su na Referalnoj karti 4. List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa saobraćajnim rešenjem” Prostornog plana u razmeri 1:1.000. Svi elementi poprečnog profila saobraćajnih površina koji se međusobno funkcionalno razlikuju moraju biti odvojeni odgovarajućim elementima vizuelno i nivelaciono.

Prilikom izrade izvođačkih projekata potrebna proširenja u krivinama uraditi na unutrašnjim delovima krivina.

Na novoj saobraćajnici u obuhvatu detaljne razrade zabranjeno je parkiranje.

Sve potrebe za parkiranjem moraju se planirati u okviru sopstvenih parcela.

Pre definisanja potrebnih površina za stacioniranje putničkih vozila za novoplanirane objekte preporučuju se normativi za njihovo planiranje prikazani u Tabeli IV-4.

Tabela IV-4. Preporučeni normativi za broj parking mesta prema nameni:

Vrsta objekta	Jedno parking mesto na:
stanovanje	70 m2 neto površine
uprava, administracija i poslovanje	60 m2 neto površine
ugostiteljstvo	20 m2 neto površine
trgovina	50 m2 neto površine
manji lokali i kiosci	1 lokal ili kiosk
moteli	1 soba
dvorane za sastanke	10-20 sedišta
hoteli i smeštajni objekti	2 do 10 kreveta (u zavisnosti od kategorije)

Veličine parking mesta treba predvideti 2.5h5.0 m (2.5h4.8 m) sa širinom prilazne ulice 6,0 m (5.5 m).

U granicama detaljne razrade za planiranu saobraćajnicu date su koordinate temena u državnom koordinatnom sistemu sa upotrebljenim radijusima krivina i ostalim potrebnim elementima horizontalnih krivina.

Dati geodetski podaci za osovinu saobraćajnica treba da posluže za geodetsko obeležavanje građevinskih linija na terenu za nove objekte.

Nivelaciono rešenje nove saobraćajnice prilagođeno je terenu. Podužni padovi ne bi trebalo da budu veći od 12,0%, izuzetno 15%. Poprečno vođenje površinskih voda obezbeđuju poprečni padovi na pravcima za kolovoz minimalno 2,5% i 2,0% za trotoare. Poprečni padovi za parkinge su 2,5%-4,0% u zavisnosti od površinske obrade. Odvodnjavanje atmosferskih voda obezbediće se površinskim putem do određenih mesta na kojima će se voda ispustiti u okolni teren. Radi kontrole podužnih nagiba urađen je podužni profil nove ulice (na Referalnoj karti 4. List 3a. „Plan regulacije i nivelacije sa saobraćajnim rešenjem - Podužni profil saobraćajnice 1000/100" Prostornog plana). Priloženi podužni profil ne obavezuje kasnije obrađivače i dozvoljava im minimalna nivelaciona odstupanja.

Predviđeno je da nova saobraćajnica ima kolovoznu konstrukciju za lako saobraćajno opterećenje sa zastorom od asfalt betona. Kod dimenzionisanja kolovoznih konstrukcija posebnu pažnju treba obratiti na dubinu mržnjenja. Zastor na parkinzima može biti od raster elemenata po sistemu beton-trava, asfalta ili od nekog drugog materijala. Pešačke staze odnosno trotoare obraditi sa asfaltnim zastorom ili behaton elementima na odgovarajućoj podlozi.

Geomehanička ispitivanja potrebna za dimenzionisanje kolovoznih konstrukcija radiće se u kasnijim fazama projektovanja, a na osnovu predviđenog saobraćajnog opterećenja prema važećim propisima za ovu oblast.

Radi bezbednog odvijanja saobraćaja treba predvideti odgovarajuću horizontalnu i vertikalnu signalizaciju.

Komunalna infrastruktura

Zabranjeno je priključenje na elektroenergetsku, gasovodnu, telekomunikacionu ili mrežu daljinskog grejanja, vodovod i kanalizaciju objekta koji se gradi, shodno članu 160. Zakona o planiranju i izgradnji.

Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na Referalnoj karti 4. List 4. „Sinhron plan infrastrukture" Prostornog plana, u razmeri 1:1.000. Pozicije infrastrukturnih vodova date na situaciji i karakterističnim presecima su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući.

Vodovod

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata.

Snabdevanje vodom poslovno-stambenog kompleksa i helidroma sa hangarom u naselju Čajetina planira se napajanjem iz regionalnog sistema „Kopaonik", iz rezervoara „Suvo rudište", zapremine 250 m3. Odatle se vrši odvođenje vode cevima Ø250/180 do prekidne komore PK8. U prekidnoj komori vrši se razdvajanje dotoka u dva cevovoda koji odvode vodu prema rezervoaru „Treska" i prema rezervoaru „Krst" zapremine 500 m3. Rezervoar „Krst" je predviđen za potrebe naselja Čajetina (čija je druga faza izgradnje planirana od 2015. do 2025. godine). Njegova zapremina je 500 m3 (ili 2x250 m3), a kota dna 1520 m n.v (vode 1525 m.n.v). Kota rezervoara je prilagođena visinskim zonama potrošača vode, s obzirom da su oni raspoređeni na kotama terena od 1200 do 1650 m n.v. Ovakva raspodela je uslovila formiranje devet visinskih zona od po 50 m tako da minimalni pritisak kod potrošača bude 2,5 bara, a maksimalan 7,5 bara.

Planirana trasa vodovodne mreže uslovljena je saobraćajnim rešenjem i namenom, odnosno rasporedom objekata, kao i konfiguracijom terena. Planirana vodovodna mreža ima ukupnu dužinu oko 2.000 m i sastoji se od tranzitnih cevovoda, primarne i sekundarne vodovodne mreže. Visinske zone su odvojene sa po jednom prekidnom komorom i reducirom pritiska. Predmetna lokacija se oslanja na devetu visinsku zonu, koja obuhvata potrošače locirane na visinskim kotama između 1.200 i 1.250 m n.v. Snabdevanje potrošača poslovno-stambenog kompleksa i helidroma sa hangarom u naselju Čajetina predviđeno je gravitacionim putem priključenjem na cevovod primarne mreže DN 125 mm (u šahtu Š99) na koti 1.250 m n.v. Neposredno po ulasku na lokaciju planirano je postavljanje reducira pritiska u novom šahtu Š200 na koti 1191 m.n.v. Priključni cevovod je minimalnog prečnika DN 110 mm (PEHD PE-100).

Vodovodne cevi se nalaze u kolovozu na rastojanju 1,0 m od ivičnjaka ili u trotoaru na rastojanju 0,5 m od ivičnjaka. Minimalna dubina ukopavanja cevi je 1,5-1,6 m sa nadslojem zemlje iznad cevi od 1,2 do 1,3 m. Vodovodni sistem treba opremiti dovoljnim brojem zatvarača, ispusta i ostalim armaturama potrebnim za njegovo lako održavanje i pravilno funkcionisanje, a takođe obezbediti dovoljne količine i dovoljan pritisak za sanitarne i protivpožarne potrebe. Priključke objekata na vodovodnu mrežu treba izvesti u šahtovima sa svim potrebnim armaturama. Šahtovi se postavljaju u zelenom pojasu osim slučajeva kada se moraju postaviti u trotoare ili u kolovoznoj konstrukciji.

Prilikom mimoilaženja sa mrežom fekalne kanalizacije potrebno je da vodovodna mreža bude iznad, a prilikom mimoilaženja sa TT i elektro mrežom da vodovodna mreža bude ispod ovih instalacija. Minimalno rastojanje između vodovodnih i kanalizacionih cevi je 0,4 m, a između vodovodnih i TT i elektro kablova 0,5 m.

Na planiranoj vodovodnoj mreži neophodno je predvideti nadzemne protivpožarne hidrante Ø80 na međusobnom rastojanju maksimalno 50 m. Hidranti treba da budu vidno obeleženi i postavljeni tako da budu uvek pristupačni neposredno po ulasku na lokaciju.

Kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji ne nalazi se ni jedan objekat fekalne kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata.

S obzirom na raspored naselja i punktova na području izvan granice Nacionalnog parka, kao i na konfiguraciju terena, planirano rešenje kanalizacione mreže zasniva se na korišćenju gravitacionog separacionog sistema kanalisanja. Ovo rešenje omogućava optimalno funkcionisanje kanalizacionog sistema i usklađeno je sa rešenjima u okviru postojećeg projekta prikupljanja, odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda TC Kopaonik, naselja Treska, Lisina i Čajetina, gde se nalazi i predmetna lokacija.

Rešenje evakuacije i prečišćavanja otpadnih voda u okviru poslovno-stambenog kompleksa i helidroma sa hangarom u naselju Čajetina planira se korišćenjem posebnih separacionih sistema i individualno, preko lokalnog sistema kanalisanja otpadnih voda sa mehaničko-biološkim sistemima za prečišćavanje, tehnologijom proizvodnje biogasa za grejanje i proizvodnju električne energije i sa upuštanjem prečišćene vode u recipijente koji će imati najmanje IIa klasu vode. Lokacija postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, predviđena je u najnižem delu lokacije čime je omogućeno gravitaciono odvođenje otpadnih voda sa najvećeg dela lokacije. Za objekte ili delove objekata koje nije moguće uključiti u gravitacioni sistem odvođenja otpadnih voda, predvideti lokalno prepumpavanje otpadnih voda.

Prečnike cevi odrediti tehničkom dokumentacijom na osnovu hidrauličkog proračuna, a kao minimalni prečnik glavnih odvodnih kanala usvojiti Ø250. Dubina ukopavanja cevi iznosi minimalno 1,2 m do vrha cevi.

Položaj cevi fekalne kanalizacije predvideti ispod vodovodnih, telekomunikacionih i elektro instalacija. Na prelomima niveleta i pravaca predvideti reviziona okna, kao i kaskade na mestima gde je to potrebno.

Ukupna dužina fekalne kanalizacije je oko 500 m.

Projekte fekalne kanalizacije i priključaka objekata raditi u skladu sa važećim propisima i standardima.

Odvođenje atmosferske vode je planirano preko otvorenih kanala uz saobraćajnicu ili zacevljenom kišnom kanalizacijom. S obzirom na konfiguraciju terena, atmosferske otpadne vode se odvode gravitaciono u prirodne recipijente. Pre upuštanja u prirodne vodotoke - potok predvideti prethodno prečišćavanje. Prilikom izrade projektne dokumentacije za odvođenje atmosferskih voda sa parkinga potrebno je predvideti separatore za masti i ulja.

Glavni odvodni kolektor za atmosfersku kanalizaciju treba da bude 400 mm. Očekivani protok tokom referentne kiše iznosi oko 250 l/s. Nije dozvoljeno uvoditi atmosferske vode u fekalnu kanalizaciju i obrnuto.

Telekomunikaciona mreža i objekti

Lokacija poslovno-stambenog kompleksa i helidroma sa hangarom u naselju Čajetina nalazi se u neposrednoj blizini vikend naselja Lisina-Čajetina i po teritorijalnoj organizaciji fiksne telekomunikacione mreže pripada mrežnoj grupi 036 Kraljevo. Na samom lokalitetu ne postoji infrastruktura telekomunikacione mreže. U neposrednoj blizini predmetne lokacije planiran je telekomunikacioni optički kabl Kaznoviće - Kopaonik preko koga se lokacija vezuje na komutacioni čvor Raška. U neposrednoj blizini lokacije postoje bazne stanice mobilnih operatora MTS, Telenor i VIP, tako da je područje dobro pokriveno mobilnim signalom sve tri mreže.

Planirano rešenje telekomunikacione mreže u okviru poslovno-stambenog kompleksa i helidroma sa hangarom u naselju Čajetina mora da omogući sve savremene usluge u oblasti telekomunikacija: telefoniju sa svim pratećim servisima, mrežu za prenos podataka sa velikim brzinama, Internet, multimedijalne servise, KDS (kablovski distributivni sistem). Da bi se to ostvarilo, u skladu sa uslovima operatera „Telekom Srbija" koji pruža usluge fiksne mreže na Kopaoniku, predviđeno je:

- izgradnja privodnog optičkog kabla od trase postojećeg optičkog kabla Kaznoviće - Kopaonik do lokacije u dužini od oko 500 metara. Optički kabl treba izgraditi do oba poslovno-stambena objekta;

- nabavka i montaža dva najsavremenija pristupna čvora tipa mini IPAN - za svaki objekat po jedan pristupni čvor;

- izgradnja potrebne kablovske kanalizacije - od poslovno-stambenih objekata do tehničkih sadržaja na lokaciji koja će omogućiti da i oni koriste sve telekomunikacione servise.

Ovakav koncept omogućava da svi telekomunikacioni servisi budu dostupni u svakom objektu, vrlo ekonomično, samo preko kablovske instalacije unutar objekta. Ova instalacija treba da bude kombinovana sa bakarnim i optičkim kablovima u zavisnosti od namene pojedinih delova objekta, a što se definiše posebnim projektima.

Trasa optičkog kabla locirana je pored pristupne saobraćajnice. Na strani predviđenoj za elektro-infrastrukturu, treba postaviti dve PE cevi prečnika 40 mm koje treba da budu neprekidno spojene gasno nepropusnim spojnicama. Jedna cev služi za polaganje optičkog kabla, a druga služi za kasniju dogradnju mreže.

Za smeštaj pristupnih čvorova mini IPAN u svakom objektu treba obezbediti prostoriju u prizemlju ili prvom podzemnom nivou površine 4-6 m2, visine 2,80 m. Prostorije treba da su lako pristupačne za osoblje, da imaju obezbeđeno električno napajanje i uzemljenje i obezbeđeno provetravanje. Kroz prostorije ne smeju da prolaze toplovodne, vodovodne i kanalizacione instalacije.

5.4. Uslovi za formiranje građevinske parcele

Položaj parcele je utvrđen regulacionom linijom u odnosu na površinu javne namene i razdelnim granicama parcele prema susednim parcelama. Ovom detaljnom razradom u sklopu Prostornog plana utvrđuju se regulacione linije, a razdelne granice između građevinskih parcela utvrđuju se u procesu parcelacije i preparcelacije, u skladu sa Zakonom o planiranju i izgradnji.

Za izvođenje radova na polaganju podzemnih i vazdušnih vodova za elektroenergetske, PTT, vodne i gasne instalacije ne vrši se parcelacija i preparcelacija građevinskog zemljišta.

Prilikom izrade projekata parcelacije i preparcelacije i formiranja građevinskih parcela, voditi računa o postojećim katastarskim parcelama u najvećoj mogućoj meri. Parcele se mogu ukrupnjavati do propisanog maksimuma, ili deliti do propisanog minimuma za pojedine vrste gradnje prema nameni prostora radi korekcija zatečene parcelacije u cilju formiranja građevinskih parcela optimalnih veličina, oblika i površina za izgradnju objekata u skladu sa rešenjima iz ove detaljne razrade u sklopu Prostornog plana, pravilima o građenju i tehničkim propisima kao i obezbeđenja saobraćajnih i drugih infrastrukturnih koridora.

Građevinska parcela mora imati obezbeđen kolski pristup i direktan izlaz na javnu saobraćajnu površinu.

Minimalna građevinska parcela je 3 a.

Širina fronta građevinske parcele prema javnoj saobraćajnoj površini mora biti najmanje 10 m. Računa se širina granice parcele približno paralelne javnoj saobraćajnici. Parcele za objekte infrastrukture mogu imati manju širinu fronta.

Građevinska parcela ima površinu i oblik koji omogućava izgradnju objekta u skladu sa rešenjima iz ove detaljne razrade u sklopu Prostornog plana, pravilima struke i važećim tehničkim propisima. Novoformirane parcele treba da imaju oblik što bliži pravougaoniku ili trapezu, a odstupanja su moguća u cilju prilagođavanja terenu ili zatečenoj parcelaciji.

5.5. Položaj objekata u odnosu na regulaciju i u odnosu na granice građevinske parcele

Regulacione linije su definisane na Referalnoj karti 4. List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa saobraćajnim rešenjem" Prostornog plana, u razmeri 1:1.000.

Građevinska linija jeste linija na, iznad i ispod površine zemlje i vode do koje je dozvoljeno građenje osnovnog gabarita objekta.

Građevinska linija se utvrđuje ovim prostornim planom u odnosu na regulacionu liniju i predstavlja krajnju liniju do koje se može vršiti izgradnja objekata. Za ostale građevinske elemente primenjuju se odredbe člana 28. Pravilnika o opštim pravilima za parcelaciju, regulaciju i izgradnju („Službeni glasnik RS", broj 22/15).

Građevinska linija je relevantna samo za nadzemni deo objekata. Podzemne etaže mogu prelaziti građevinsku liniju do granice parcele, ali tako da temelji objekta ne prelaze granicu parcele. U podzemnom delu se ostavlja mogućnost za smeštanje dodatnih podzemnih sadržaja: garaža i pomoćnih prostorija u slučaju potrebe, čime se dobija veći standard ukupnog prostora i u smislu uklanjanja automobila sa površine terena. Podzemne etaže mogu imati površinu do 90% površine parcele za parcele površine do 3 a, odnosno 80% za parcele površine veće od 3 a. Građevinske linije su definisane na Referalnoj karti 4. List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa saobraćajnim rešenjem" Prostornog plana, u razmeri 1:1.000.

Neizgrađene slobodne i zelene površine treba da zauzimaju najmanje 30% površine parcele, odnosno 40% za planirane objekte smeštaja. U ove površine računaju se i uređene slobodne i zelene površine na ravnim krovovima podzemnih etaža, parterno uređene pešačke komunikacije, kao i pešački i kolski pristupi objektima u okviru parcele.

Rastojanja od bočnih i zadnjih granica građevinskih parcela, pravila za projektovanje otvora stambenih prostorija prema susednim parcelama i pravila za ispade na objektu (erkere, terase i slično) prema susednim parcelama, primenjuju se prema Pravilniku o opštim pravilima za parcelaciju, regulaciju i izgradnju.

Najmanje rastojanje objekta od susednog objekta je:

- u odnosu na fasadu sa stambenim prostorijama minimalno 1 ha višeg objekta;

- u odnosu na fasadu na pomoćnim prostorijama i bez prozora minimalno 1/2 ha višeg objekta.

Na istoj građevinskoj parceli mogu se graditi i drugi objekti u skladu sa datim pravilima kompatibilnosti.

5.6. Urbanistički pokazatelji

Utvrđeni urbanistički pokazatelji za planiranu detaljnu namenu prikazani su u Tabeli IV-5.

Tabela IV-5. Urbanistički pokazatelji za planiranu detaljnu namenu prostora

Namena	P (ha)	Iz	Spratnost
Poslovno-stambeni kompleks	2,84	30%	P+2+Pk
Helidrom, hangar i kompatibilni sadržaji	0,75	40%	P
Zelenilo	0,12	-	-
Saobraćajne površine	0,8	-	-

Indeks zauzetosti parcele („Iz”) je odnos gabarita horizontalne projekcije objekta i ukupne površine građevinske parcele, izražen u procentima (ne računaju se prilazna stepeništa i nadstrešnice iznad ulaza). U slučaju kada nadstrešnica formira objekat, prostor ispod nadstrešnice se računa kao zauzeta površina, u skladu sa SRPS U.C2.100 2002.

Najveći dozvoljeni indeks zauzetosti parcele je 30% za celinu A, odnosno 40% za celinu B1.

Spratnost i visina objekta (od zaštitnog trotoara na mestu ulaza u objekat do venca, na sredini ulične fasade objekta) mogu biti: P + 2 + Pk.

U celini A sa namenom poslovno-stambeni kompleks preporučuje se izgradnja kaskadnih objekata koji na najracionalniji način koriste nagib i konfiguraciju terana. Objekti koji prema uzbrdnoj strani imaju propisanu spratnost P+2+Pk mogu sa suprotne, nizbrdne, strane imati veću spratnost, ali ne više od dve polu-ukopane etaže. Dozvoljeno je projektovanje suterena (etaža čiji se pod nalazi u proseku do 1 m ispod nivoa terena) i podzemnih etaža. Visina venca u potkrovlju može biti do 2,2 m.

U celini B1 sa namenom helidrom sa hangarima konfiguracija terena diktira projektovanje inženjerske konstrukcije za ravnu površinu namenjenu za sletište helikoptera. Najveća dozvoljena visina ploče u odnosu na teren iznosi 20 m (najveća dozvoljena visina objekta ispod ploče koji je jednim delom ukopan, a čiji krov predstavlja konstrukcija helidroma). Visina objekta hangara kome se pristupa sa nivoa sletišta odnosno projektovane konstrukcije zavisi od tehničko-tehnoloških zahteva za ovu vrstu objekta.

5.7. Smernice za sprovođenje pravila građenja za poslovno-stambeni kompleks i helidrom sa hangarom u naselju Čajetina

Plansko rešenje iz dela III. 2. i pravila građenja za poslovno-stambeni kompleks i helidrom sa hangarom u naselju Čajetina iz dela IV. 5. Prostornog plana predstavljaju osnov za neposredno sprovođenje ovog planskog dokumenta kroz:

- izdavanje informacije o lokaciji;

- izdavanje lokacijskih uslova.

Plansko rešenje iz dela III. 2. i pravila uređenja i građenja za poslovno-stambeni kompleks i helidrom sa hangarom u naselju Čajetina iz dela IV. 5. Prostornog plana predstavljaju planski osnov za:

- izradu projekata parcelacije i preparcelacije;

- izradu urbanističkih projekata.

Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom.

Na osnovu člana 116. Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni glasnik RS”, br. 73/10, 57/11, 93/12, 45/15 i 66/15), pre izgradnje helidroma, investitor helidroma je dužan da pribavi odobrenje Direktorata civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije. Za pribavljanje tog odobrenja, potrebno je dostaviti tehničku i bezbednosnu dokumentaciju, kojom se dokazuje održavanje prihvatljivog nivoa bezbednosti vazdušnog saobraćaja i obezbeđivanja u vazduhoplovstvu. U skladu sa uslovima Direktorata civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije izdatim za potrebe izrade ovog plana (broj 5/3-09-0075/9015-0002, od 7. maja 2015. godine), projektna dokumentacija se dostavlja zajedno sa prilozima (situacioni planovi šireg i užeg područja helidroma, grafički prilozi helidroma, preseka površi za ograničenje prepreka i dr.) i sadrži elemente potrebne za izbor pravca prilazno-odletnih ravni, analizu prepreka, uticaj na okolinu i dr.

V. IMPLEMENTACIJA PROSTORNOG PLANA

1. Učesnici u implementaciji

Ključni učesnici u ostvarivanju Prostornog plana su, u skladu sa svojim nadležnostima i delokrugom rada odgovarajući organi i institucije na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.

Ključni učesnici na republičkom nivou su ministarstva sa odgovarajućim direkcijama i upravama za poslove zaštite životne sredine, kulture, turizma, urbanizma i prostornog planiranja, infrastrukture, energetike, ekonomije i regionalnog razvoja, finansija, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede; javna preduzeća i privredna društva koja obavljaju poslove zaštite prirode i spomenika kulture, drumskog saobraćaja, vodoprivrede, šumarstva, elektroprivrede i telekomunikacija; kao i zavodi koji obavljaju poslove za zaštitu prirode i spomenika kulture. U ostvarivanju Prostornog plana odgovarajuće učešće uzeće i ministarstva nadležna za poslove privrede, zdravlja, socijalne politike, prosvete, omladine i sporta i dr.

Ključni učesnici na regionalnom nivou upravljanja su: regionalne privredne komore (u Kraljevu i Kruševcu) i regionalne razvojne agencije (za Raški i za Rasinski upravni okrug), a na lokalnom nivou upravljanja opštine Raška, Brus i Leposavić. U ostvarivanju Prostornog plana odgovarajuće učešće uzeće i mesne zajednice, opštinska javna komunalna preduzeća, opštinske direkcije za urbanizam i građevinsko zemljište i druge direkcije, agencije, ustanove i turističke organizacije i poljoprivredno-turističke zadruge sela s područja Prostornog plana. Pored navedenih učesnika neophodno je animirati i organizovati učešće drugih aktera, u prvom redu žitelje planskog područja, vlasnike nepokretnosti, domaćinstva koja imaju poljoprivredno gazdinstvo, lokalne i druge zainteresovane poslovne subjekte, asocijacije proizvođača, udruženja građana, nevladine organizacije i druge aktere, čime će se obezbediti adekvatne mere podrške ekonomskom i socijalnom razvoju, zaštiti i upravljanju prirodnim vrednostima i resursima i očuvanju lokalne tradicije i kulture.

2. Smernice za izradu planske i druge dokumentacije i za sprovođenje prostornog plana

Prostorni plan će se sprovoditi dvojako:

1) neposredno/direktno - izdavanjem informacije o lokaciji i lokacijskih uslova na osnovu detaljne razrade planskih rešenja koja su sastavni deo ovog planskog dokumenta;

2) posredno/indirektno:

(1) primenom planskih rešenja u razradi drugih prostornih planova područja posebne namene čiji se obuhvat preklapa sa područjem ovog prostornog plana:

- Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Selova”,

- Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Ćelije”;

(2) primenom i razradom planskih rešenja ovog prostornog plana za obuhvaćeni deo područja van Nacionalnog parka „Kopaonik” u prostornim planovima jedinica lokalne samouprave za teritorije opština Raška, Brus i Leposavić;

(3) razradom planskih rešenja ovog prostornog plana za obuhvaćeni deo područja van Nacionalnog parka „Kopaonik” urbanističkim planovima;

(4) razradom planskih rešenja ovog prostornog plana u sektorskim planovima i programima.

2.1. Smernice za sprovođenje i razradu Prostornog plana u planskim dokumentima (Referalna karta 3)

2.1.1. Smernice za detaljnu razradu i sprovođenje Prostornog plana

Prostorni plan se sprovodi neposredno izdavanjem informacije o lokaciji i lokacijskih uslova na osnovu elemenata regulacione razrade planskih rešenja za poslovno-stambeni kompleks i heliodrom sa hangarom u naselju Čajetina (KO Kopaonik u opštini Raška) i na osnovu elemenata regulacione razrade planskih rešenja za kabinsku žičaru tipa gondole „Pančić” (KO Brzeće u opštini Brus i KO Kopaonik u opštini Raška), za ski stazu „Bela reka 3” (KO Brzeće u opštini Brus), za kabinsku žičaru tipa gondole „Treska - Vikend naselje” (KO Kopaonik u opštini Raška), za akumulaciju „Mali Karaman” (KO Brzeće u opštini Brus i KO Kopaonik u opštini Raška), za ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2” (KO Brzeće u opštini Brus) i za linijsku infrastrukturu kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman” i pratećih ski staza (KO Brzeće i KO Kopaonik), koji su sastavni deo planskog dokumenta. Zaključkom Vlade (05 broj 351- 2032/2022-1 od 17. marta 2022. godine) data je saglasnost na izgradnju skijaških kabinsku žičaru tipa gondole „Pančić”, ski stazu „Bela reka 3” i kabinsku žičaru tipa gondole „Treska - Vikend naselje”, kao projekata od javnog i opšteg interesa za Republiku Srbiju.

Prostorni plan se sprovodi neposredno izdavanjem informacije o lokaciji i lokacijskih uslova na osnovu opštih pravila uređenja utvrđenih u delu 3.1. planskog dokumenta za opremanje postojećih ski staza, ski puteva i žičara (veštačko osnežavanje, osvetljenje, EE kablovi sa trafostanicama, kanalizacije, itd.) u granicama njihovih trasa na zemljištu u državnoj svojini.

Na području u granicama Nacionalnog parka „Kopaonik” Prostorni plan će se sprovoditi neposredno na osnovu elemenata regulacione razrade koja će se utvrđivati kao njegov sastavni deo u sklopu izmena i dopuna, odnosno izrade novog Prostornog plana.

U slučaju potrebe, ukoliko dođe do promene rešenja za ski staze i žičare u odnosu na elemente utvrđene regulacionom razradom u sklopu ovog prostornog plana, za neophodne promene može da se radi urbanistički projekat u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima donetim na osnovu zakona.

Prostorni plan je planski osnov za dalju razradu i sprovođenje na području Nacionalnog parka „Kopaonik”. Prostorni planovi jedinica lokalne samouprave nisu planski osnov za dalju razradu i sprovođenje na području Nacionalnog parka „Kopaonik”.

Dalja razrada Prostornog plana radiće se odgovarajućim dokumentom prostornog i urbanističkog planiranja, u skladu sa zakonom. Granice građevinskih površina na Referalnoj karti 2. Prostornog plana date su orijentaciono i bliže se utvrđuju odgovarajućim dokumentom prostornog i urbanističkog planiranja.

Prioritet do kraja 2027. godine ima izrada i donošenje odgovarajućih dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja, odnosno:

1. Plana generalne regulacije mreže objekata za predah skijaša i rekreativaca uz koridore postojećih i planiranih ski-staza;

2. Elemenata regulacione razrade u sklopu izmena i dopuna, odnosno izrade novog Prostornog plana ili izrade novih planova detaljne regulacije za:

2.1. Turistički kompleks Suvo Rudište na teritoriji opštine Raška, umesto donetog Plana detaljne regulacije Suvo Rudište (sa više izmena i dopuna za pojedine blokove), i novog Plana detaljne regulacije Sunčana dolina - Bačište;

2.2. Turistički kompleks Srebrnac na teritoriji opština Brus, umesto donetog Plana detaljne regulacije za lokalitet Srebrnac na Kopaoniku u opštini Brus (sa više izmena i dopuna za pojedine blokove);

2.3. Turistički kompleks Jaram na teritoriji opština Brus i Raška, umesto donetog Plana detaljne regulacije za lokalitet Jaram na Kopaoniku u opštini Brus i novog Plana detaljne regulacije za lokalitet Jaram na Kopaoniku u opštini Raška;

2.4. Turistički kompleks Rendara na teritoriji opština Brus i Raška, umesto donetog Plana detaljne regulacije za lokalitet Rendara na Kopaoniku u opštini Brus, i novog Plana detaljne regulacije za lokalitet Rendara na Kopaoniku u opštini Raška;

2.5. planiranu skijašku i drugu infrastrukturu.

Do donošenja elemenata regulacione razrade iz tačke 2.5. prethodnog stava, ovaj prostorni plan biće planski osnov za izradu urbanističkog projekta na teritoriji Nacionalnog parka, za sledeće objekte skijaške infrastrukture i prateće tehničke infrastrukture na zemljištu u državnoj svojini:

- rekonstrukciju i modernizaciju postojećih ski-liftova i žičara,

- realizaciju planiranih ski-liftova i žičara, uključujući i prateće sadržaje u funkciji skijališta (odlagalište skija ski lokeri, ski renta i sl. u nadzemnim ili podzemnim objektima) na polazištima žičara,

- proširenje postojećih i realizaciju planiranih ski-staza,

- realizaciju planiranih objekata za odmor skijaša na stanicama žičara,

- realizaciju tehničke infrastrukture za potrebe objekata navedenih u prethodnim alinejama ovog stava,

- realizaciju planirane infrastrukture za veštačko osnežavanje ski-staza,

- realizaciju planiranih malih akumulacija i mikrovodozahvata za veštačko osnežavanje.

Izuzetak od prethodnog stava su kabinske žičare koje se protežu na teritoriji dve opštine ili se protežu delom i van Nacionalnog parka „Kopaonik”. Elementi regulacione razrade za ove kabinske žičare se donose u okviru izmena i dopuna Prostornog plana.

Za varijantna rešenja trase kabinske žičare uradiće se odgovarajuća tehnička dokumentacija na osnovu koje će se, u saradnji sa ministarstvima nadležnim za prostorno planiranje, zaštitu životne sredine i turizam i Zavodom za zaštitu prirode Srbije izabrati najpogodnija trasa.

Pored toga, u sprovođenju ovog planskog dokumenta, u skladu sa članom 146. Zakona o planiranju i izgradnji, izuzetno je moguće na osnovu programa koji donosi jedinica lokalne samouprave uz saglasnost upravljača Nacionalnog parka „Kopaonik” i ministarstva nadležnog za poslove urbanizma i prostornog planiranja predvideti postavljanje i uklanjanje manjih montažnih objekata privremenog karaktera u funkciji korisnika skijališta.

Prostorni plan predstavlja planski osnov za izradu planova detaljne regulacije za sve objekte skijaške infrastrukture, koji se jednim delom ili u celosti nalaze na zemljištu u privatnoj svojini, a do donošenja izmena i dopuna ovog prostornog plana područja koje će sadržati detaljnu razradu iz stava 4. tačka 2.5.

Doneti planovi detaljne regulacije, kao i doneti urbanistički projekti i oni urbanistički projekti čija se izrada predviđa Prostornim planom, predstavljaju planski osnov za izdavanje informacije o lokaciji i lokacijskih uslova za objekte skijaške infrastrukture i prateću tehničku infrastrukturu na području Nacionalnog parka „Kopaonik”.

Svi doneti urbanistički planovi, kao i urbanistički planovi za koje je dobijena saglasnost u skladu sa zakonom a nisu usklađeni sa Prostornim planom, uskladiće se u roku od 18 meseci od dana stupanja na snagu ovog prostornog plana. Urbanistički planovi će se primenjivati u delovima u kojima nisu u suprotnosti sa Prostornim planom, do njihovog potpunog usklađivanja.

Planska rešenja za trasu zupčaste železnice iz Plana detaljne regulacije Suvog Rudišta na Kopaoniku (iz 2014. godine sa izmenama i dopunama) stavljaju se van snage, jer su u suprotnosti sa Prostornim planom područja posebne namene Nacionalnog parka „Kopaonik" iz 2016. godine i ovim njegovim izmenama i dopunama u kojima nije planirana izgradnja zupčaste železnice na području Suvog Rudišta.

Od dana donošenja izmena i dopuna Prostornog plana, Plan detaljne regulacije za lokalitet Rendara na Kopaoniku u opštini Brus ne predstavljaju planski osnov za izdavanje lokacijskih uslova (zbog smanjenja smeštajnih kapaciteta).

Od dana donošenja Prostornog plana, izmena i dopuna Generalnog urbanističkog plana Suvo Rudište - Jaram iz 1991. godine ne predstavlja planski osnov za izradu urbanističkog plana u obuhvatu tog planskog dokumenta.

Preporuka je da se turistički centri koji se prostiru na teritoriji dve ili više opština, kao i turistički centri za koje ne postoji detaljna razrada kroz urbanističke planove, detaljno razrađuju kroz izmene i dopune ovog prostornog plana.

Urbanistički planovi čija je izrada započela pre donošenja izmena i dopuna Prostornog plana, uskladiće se sa ovim planskim dokumentom.

Na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik" Prostorni plan će se sprovoditi neposredno na osnovu detaljne razrade za skijašku i drugu infrastrukturu ako se prostire delom u granicama Nacionalnog parka „Kopaonik" i delom na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik", koja će se utvrđivati kao njegov sastavni deo u sklopu izmena i dopuna, odnosno izrade novog Prostornog plana. Na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik", Prostorni plan može da se sprovodi neposredno za one komplekse i objekte za koje se odlukom Vlade utvrdi detaljna razrada kao sastavni deo u sklopu izmena i dopuna, odnosno izrade novog Prostornog plana.

Na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik" Prostorni plan se sprovodi u prostornim planovima, urbanističkim planovima i urbanističko-tehničkoj dokumentaciji koji su usklađeni sa ovim prostornim planom. Prioritet u periodu do 2027. godine trebalo da ima izrada i donošenje odgovarajućeg dokumenta urbanističkog planiranja za sekundarni turistički centar Lisina-Čajetina na teritoriji opštine Raška. Preporučuje se u periodu do 2027. godine izrada i donošenje odgovarajućeg dokumenta urbanističkog planiranja za sekundarni turistički centar Belo Brdo (sa skijalištem) na teritoriji opštine Leposavić.

Pored definisanih planskih rešenja za skijaške staze, moguća je izgradnja i drugih skijaških staza sa pratećom infrastrukturom, na osnovu zahteva investitora i prethodne izrade odgovarajućeg dokumenta prostornog i urbanističkog planiranja, u skladu sa Zakonom o planiranju i izgradnji, a na osnovu prethodno pribavljenih uslova i saglasnosti (mišljenje o ispunjenosti uslova), upravljača Nacionalnog parka, organa nadležnog za zaštitu prirode i životne sredine. kao i upravljača skijališta.

2.2. Smernice za sprovođenje Prostornog plana u sektorskim planovima i programima

Sprovođenje i razradu planskih rešenja i propozicija utvrđenih Prostornim planom u sektorskim planovima i programima u skladu sa zakonom obezbeđuju:

- JP „Nacionalni park Kopaonik" detaljnim određivanjem granica zaštite na terenu i katastarskom planu i izradom odgovarajućeg zapisnika, odnosno operata, shodno obavezi utvrđenoj Zakonom o nacionalnim parkovima, a u saradnji sa Republičkim geodetskim zavodom, Zavodom za zaštitu prirode Srbije i Institutom za arhitekturu i urbanizam Srbije;

- JP „Nacionalni park Kopaonik" donošenjem plana upravljanja i godišnjih programa upravljanja Nacionalnim parkom, shodno obavezi utvrđenoj Zakonom o nacionalnim parkovima;

- JP „Nacionalni park Kopaonik" izradom i realizacijom programa razvoja naučnih i obrazovnih funkcija Nacionalnog parka;

- JP „Nacionalni park Kopaonik" izradom i realizacijom programa razvoja geoinformacionog sistema i monitoringa prirodnih i kulturnih vrednosti, zaštite i razvoja Nacionalnog parka;

- JP „Nacionalni park Kopaonik" izradom i realizacijom programa prezentacije i popularizacije prirodnih i kulturnih vrednosti, a u saradnji sa merodavnim i nadležnim institucijama i subjektima razvoja turizma;

- Republički geodetski zavod, u saradnji sa JP „Nacionalni park Kopaonik", ažuriranje katastra nepokretnosti za područje Nacionalnog parka;

- JP „Skijališta Srbije" izradom projekta razvoja ski-centra i skijališta „Kopaonik" i donošenjem srednjoročnog programa razvoja skijališta u Nacionalnom parku„ Kopaonik";

- ministarstva nadležna za šumarstvo i zaštitu prirode i JP „Nacionalni park Kopaonik", izmenama i dopunama osnova i godišnjih planova gazdovanja šumama za gazdinske jedinice u čijem je obuhvatu Nacionalni park; a u

saradnji sa vlasnicima zemljišta izradom programa gazdovanja šumama i pošumljavanja zemljišta u privatnom vlasništvu; kao i izradom planova zaštite šuma od požara u Nacionalnom parku i ostalom delu područja Prostornog plana;

- Ministarstvo nadležno za turizam u saradnji sa ministarstvima nadležnim za životnu sredinu i prostorno planiranje, turističkim organizacijama i stejkholderima u turizmu i privatnim sektorom izradom Strategijskog master plana za održivi razvoj primarne turističke destinacije Kopaonik;

- regionalno nadležan zavod za zaštitu spomenika kulture, u saradnji s nadležnim opštinskim upravama i privatnim sektorom, utvrđivanjem srednjoročnih i godišnjih programa istraživanja i zaštite nepokretnih kulturnih dobara;

- korisnici lovnih područja, odnosno lovišta donošenjem programa razvoja lovnog područja, lovne osnove i godišnjih planova gazdovanja lovištem u obuhvatu Prostornog plana;

- korisnici ribolovnih područja (voda), donošenjem programa upravljanja i godišnjih programa upravljanja ribolovnim područjima (stazama) u obuhvatu Prostornog plana;

- JP „Putevi Srbije" usklađivanjem srednjoročnih i godišnjih programa izgradnje, rehabilitacije i održavanja državnih puteva;

- skupštine opština Raška, Brus i Leposavić u saradnji sa ministarstvom nadležnim za poljoprivredu i JP „Nacionalni park Kopaonik", asocijacijama poljoprivrednih proizvođača i vlasnicima zemljišta, donošenjem privredno-ekoloških planova korišćenja i zaštite livada i pašnjaka u granicama Nacionalnog parka i programa integralnog ruralnog razvoja za teritorije svojih opština;

- skupštine opština Raška, Brus i Leposavić u saradnji sa ministarstvom nadležnim za turizam i JP „Nacionalni park Kopaonik" donošenjem opštinskih programa razvoja turizma;

- opštinske uprave Raška, Brus i Leposavić odnosno javna preduzeća/direkcije nadležne za opštinske puteve, usklađivanjem srednjoročnih i godišnjih programa razvoja mreže opštinskih puteva;

- skupštine opština Raška, Brus i Leposavić donošenjem planova zaštite voda od zagađivanja, programa zaštite životne sredine, godišnjih programa zaštite zemljišta, programa monitoringa zemljišta i programa praćenja dokumentacije o strateškim procenama uticaja planova i procenama uticaja projekata na životnu sredinu;

- skupštine opština Raška, Brus i Leposavić donošenjem srednjoročnih i godišnjih programa razvoja vodovodne i kanalizacione infrastrukture; i operativnog plana zaštite od poplava za teritorije svojih opština;

- skupštine opština Raška i Brus i susednih opština donošenjem i realizacijom regionalnih planova upravljanja komunalnim otpadom za Raški i Rasinski okrug i opštinskih planova upravljanja otpadom.

3. Prioritetna planska rešenja i projekti

Prioritetne aktivnosti na implementaciji Prostornog plana utvrđuju se za period do 2027. godine. Prioritetne aktivnosti prikazane su po oblastima, a utvrđene su za posebne namene prostora na području u granicama Nacionalnog parka Kopaonik, a gde je neophodno i na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka Kopaonik.

1. Zaštita prirodnih i kulturnih vrednosti

Plansko rešenje 1.1:	Zaštita prirodnih i kulturnih vrednosti na području Nacionalnog parka
Prioritetne aktivnosti:	detaljno određivanje granica zaštite Nacionalnog parka na terenu i katastarskom planu i izrada odgovarajućeg zapisnika, odnosno operata, shodno obavezi utvrđenoj Zakonom o nacionalnim parkovima; priprema i donošenje plana upravljanja i godišnjih programa upravljanja Nacionalnim parkom, shodno obavezi utvrđenoj Zakonom o nacionalnim parkovima; ažuriranje katastra nepokretnosti za područje Nacionalnog parka; izrada i realizacija programa razvoja naučnih i obrazovnih funkcija Nacionalnog parka; izrada i realizacija programa razvoja geoinformacionog sistema i monitoringa prirodnih vrednosti, zaštite i razvoja Nacionalnog parka; izrada i realizacija programa prezentacije i popularizacije prirodnih i kulturnih vrednosti Nacionalnog parka; aktiviranje glavnih ulaznih stanica u Nacionalni park; postavljanje malih disperzovanih objekata u funkciji zaštite i prezentacije vrednosti Nacionalnog parka.

2. Turizam i rekreacija

Plansko rešenje 2.1:	Kompletiranje i intenziviranje postojećih sadržaja turističke ponude
Prioritetne aktivnosti:	1) funkcionalno integrisanje ponude turističkog centra u Nacionalnom parku „Kopaonik” sa ponudom Brzeća, Lisine i Jošaničke Banje - pripremom i realizacijom Programa objedinjene turističke ponude TC „Kopaonik”; 2) modernizacija i komercijalizacija postojećih smeštajnih kapaciteta TC „Kopaonik” na Suvom Rudištu, Jarmu i Srebrncu u skladu sa međunarodnim standardima i trendovima u turizmu i hotelijerstvu; 3) unapređenje postojećih objekata javnih službi i servisa na Suvom Rudištu i Jarmu; 4) kompletiranje sportsko-rekreativnih sadržaja na Suvom Rudištu; 5) zaustavljanje neplanske izgradnje na području Nacionalnog parka „Kopaonik”, transformacija postojeće vikend izgradnje u komercijalni smeštaj; 6) uređenje i veštačko osnežavanje postojećih alpskih ski-staza; 7) kompletiranje postojeće mreže zimskih nordijskih i letnjih izletničkih i planinarskih staza.
Plansko rešenje 2.2:	Izgradnja i uređenje novih sadržaja u funkciji razvoja turizma
Prioritetne aktivnosti:	1) izgradnja i veštačko osnežavanje prioritetnih novih alpskih ski-staza; 2) izgradnja prioritetnih kabinskih žičara Suvo Rudište - Pančićev vrh (nazvane „Pančić”) i Lisina - Pančićev vrh (nazvane „Treska-vikend naselje” I faza); 3) izgradnja ostalih potrebnih žičara u planiranim sektorima skijališta 2, 4, 5 i 7; 4) izgradnja nove mreže zimskih nordijskih i letnjih izletničkih i planinarskih staza, sa uređenim odmorištima, vidikovcima i skloništima na području Nacionalnog parka „Kopaonik” i van granica Nacionalnog parka „Kopaonik”; 5) prva faza izgradnje Vizitor centra na Suvom Rudištu i premeštanje mauzoleja Josifa Pančića na novu lokaciju, komunalno uređenje turističkih kompleksa Jaram, Srebrnac i Rendara; 6) namenska izgradnja višefunkcionalnih objekata u skladu sa potrebama turista i dnevnih izletnika na Suvom Rudištu i Jarmu; 7) izgradnja planirane infrastrukture, prioritetno povećanje kapaciteta prerade vode za piće, rekonstrukcija i izgradnja kanalizacione i vodovodne mreže na Suvom Rudištu, Jarmu i u sekundarnom turističkom centru Lisina i od sekundarnog turističkog centra Lisina ka poslovno-stambenom kompleksu u naselju Čajetina (i dalje ka Ibru) i komunalno opremanje poslovno-stambenog kompleksa u naselju Čajetina; 8) pokretanje realizacije programa Centra nacionalne istorije i duhovnosti „Stefan Nemanja”; 9) izgradnja verskih objekata na Suvom Rudištu.

3. Razvoj infrastrukturnih sistema

Plansko rešenje 3.1.	Vodosnabdevanje
Prioritetne aktivnosti:	povećanje kapaciteta PPSV „Samokovska reka”; unapređenje sistema upravljanja i smanjenje gubitaka u postojećoj vodovodnoj mreži, prioritetno na području Nacionalnog parka.
Plansko rešenje 3.2.	Odvođenje otpadnih voda
Prioritetne aktivnosti:	povećanje kapaciteta PPOV na Repuškim bačijama; stavljanje u funkciju PPOV na Srebrncu i u Brzeću.
Plansko rešenje 3.3:	Izgradnja i modernizacija saobraćajne mreže
Prioritetne aktivnosti:	razvoj lokalnih saobraćajnica i rešavanje stacionarnog saobraćaja u Turističkom kompleksu Suvo rudište; realizacija deonice opštinskog puta (dužine oko 1 km) od Lisine do poslovno-stambenog kompleksu u naselju Čajetina, od ukrštanja sa DP IIa reda broj 210 (deonici 21002, od čvora 21001 Kopaonik na stacionaži oko km 30+000 ka jugoistoku);

	realizacija planiranih helidroma u poslovno-stambenom kompleksu u naselju Čajetina i na Suvom rudištu.
Plansko rešenje 3.4:	Razvoj elektroenergetske infrastrukture
Prioritetne aktivnosti:	izgradnja TS 110/35 kV „Kopaonik” sa dalekovodom 110 kV do TS 110/35 kV „Raška”; razvoj gasovodnog sistema na području Prostornog plana.
Plansko rešenje 3.5:	Razvoj telekomunikacione infrastrukture
Prioritetne aktivnosti:	izgradnja MSAN Srebrnac i Brzeće; izgradnja optičkih kablova i MSAN za poslovno-stambeni kompleks u naselju Čajetina i naselja Kneževo, Ravnište, Bozoljin, Blaževo i Lisina.
Plansko rešenje 3.6:	Razvoj komunalne infrastrukture
Prioritetne aktivnosti:	izgradnja planirane vatrogasne stanice i organizacija vatrogasne službe u TC Kopaonik i Nacionalnom parku; izgradnja reciklažnih dvorišta i transfer stanice van područja Nacionalnog parka, prema projektnoj dokumentaciji; preusmeravanje tokova otpada na regionalne deponije za opštine Raška, Sjenica, Tutin i grad Novi Pazar i/ili regionalnu deponiju za Rasinski upravni okrug.

4. Zaštita životne sredine

Plansko rešenje 4.1:	Unapređenja i zaštite kvaliteta životne sredine
Prioritetne aktivnosti:	antierozivna zaštita skijališta u Nacionalnom parku; antierozivna zaštita obuhvaćenih delova slivova akumulacija „Ćelije” i „Selova” (regulacije bujičnih vodotoka); kompenzacije za seču šume usled izgradnje turističkih sadržaja i realizacije skijališta pošumljavanjem goleti, pojaseva uz skijaške staze, saobraćajnice i vodotoke, uz formiranje rasadnika; izrada katastra zagađivača prirode i životne sredine i sprovođenje monitoringa vazduha, kvaliteta vode, zemljišta i buke na području Nacionalnog parka; izrada i sprovođenje programa zaštite zemljišta od vodne erozije, zagađivanja i drugih degradacionih procesa, zaštite voda od zagađivanja i nepovoljnih promena hidroloških režima, zaštite vazduha od zagađivanja, zaštite od prekomerne buke na području Prostornog plana; izrada strateških i procena uticaja na prirodu i životnu sredinu svih prioritetnih programa, planskih dokumenata i projekata.

4. Mere i instrumenti za implementaciju

Za ostvarivanje planskih koncepcija, rešenja i propozicija Prostornog plana najznačajnija je primena sledećih mera i instrumenata različitih politika:

1. Zaštite prirode i prirodnih vrednosti i NKD:

- obezbeđenje sredstava iz budžeta Republike Srbije preko ministarstva nadležnog za životnu sredinu za izradu operata granica zaštite na katastarskom planu Nacionalnog parka;

- obezbeđenje sredstava iz budžeta Republike Srbije preko ministarstva nadležnog za životnu sredinu za izradu i sprovođenje Plana upravljanja Nacionalnog parka;

- obezbeđenje sredstava iz budžeta Republike Srbije preko ministarstava nadležnih za životnu sredinu, kulturu i turizam, kao i iz prihoda Javnog preduzeća „Nacionalni park Kopaonik” i sredstava privatnog sektora za izradu i sprovođenje programa prezentacije Nacionalnog parka i NKD;

- razvoj informacionog i monitoring sistema o Nacionalnom parku i NKD koje će, u skladu sa zakonom, obezbediti Zavod za zaštitu prirode Srbije i nadležna ustanova zaštite spomenika kulture;

- ministarstva nadležna za zaštitu životne sredine i izgradnju prostora, u saradnji sa Zavodom za zaštitu prirode Srbije, pojačanim nadzorom nad zaštitom prirodnih vrednosti i izgradnjom prostora u Nacionalnom parku; kao i urbanističke inspekcije radi kontrole postupka izrade i usklađivanja urbanističkih planova sa zakonom i propozicijama Prostornog plana;

- priprema i postepeno uvođenje sistema kompenzacija i naknada vlasnicima zemljišta za nastale štete, uskraćivanje i umanjenje dobiti, kao i kompenzacionih programa (za razvoj poljoprivrede i sela, turizma, lokalnih infrastrukturnih i komunalnih sistema, javnih službi i dr.) za ograničenja u razvoju lokalnih zajednica na području Nacionalnog parka, radi sprovođenja režima i mera zaštite prirodnih vrednosti.

2. Održivi razvoj turizma:

- obezbeđenje sredstava iz budžeta Republike Srbije preko nadležnih ministarstva za turizam i regionalni razvoj, IPA programa i drugih evropskih programa za izradu, institucionalno organizovanje i sprovođenje Strategijskog master plana za održivi razvoj primarne turističke destinacije „Kopaonik";

- saradnja, koordinacija i kooperacija Javnog preduzeća „Nacionalni park Kopaonik", Javnog preduzeća „Skijališta Srbije", i svih subjekata razvoja turizma radi obezbeđenja efikasnog upravljanja održivim razvojem skijaške i druge turističke infrastrukture i suprastrukture na području Prostornog plana;

- poboljšanje koordinacije opštinskih javnih preduzeća za komunalne delatnosti, direkcija/zavoda (za urbanizam, građevinsko zemljište, puteve) i opštinskih uprava (urbanističke, građevinske, katastra nepokretnosti i druge službe) u pogledu objedinjavanja aktivnosti na uređenju građevinskog zemljišta, izgradnji i održavanju objekata komunalne infrastrukture u turističkim kompleksima, turističkim selima i turističkim punktovima;

3. Zaštita i održivo korišćenje voda i razvoj vodoprivredne infrastrukture:

- uspostavljanje monitoringa parametara kvaliteta vode na području Nacionalnog parka „Kopaonik", s matematičkim modelom za prognozu kvaliteta vode koji obezbeđuje Republička direkcija za vode, u saradnji sa Javnim vodoprivrednim preduzećem „Srbijavode" i drugim opštinskim javnim komunalnim preduzećima;

- obezbeđenje sredstava iz budžeta Republike Srbije, ministarstva nadležnog za vodoprivredu, IPA programa i budžeta obuhvaćenih opština za finansiranje rekonstrukcije i povećanje kapaciteta postrojenja za pripremu vode za piće, rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih vodovodnih i kanalizacionih sistema, rekonstrukciju i povećanje kapaciteta postojećih i izgradnju novih postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda;

4. Zaštita i korišćenje poljoprivrednog zemljišta i održivi razvoj poljoprivrede:

- korišćenje sredstava iz budžeta Republike Srbije za izradu i sprovođenje privredno-ekoloških planova korišćenja i zaštite livada i pašnjaka u Nacionalnom parku, šema nadoknada za održavanje sistema tradicionalne poljoprivrede na području Prostornog plana, kao i iz agrarnih budžeta opština za izradu i sprovođenje opštinskih programa integralnog ruralnog razvoja;

- uspostavljanje poljoprivrednog informacijskog sistema (PIS) i pojačani nadzor nad korišćenjem, zaštitom i uređenjem poljoprivrednog zemljišta, poribljavanjem vodotoka i razvojem ribarstva, primenom sredstava za zaštitu bilja i drugih hemijskih sredstava i pojačanim veterinarsko-sanitarnim nadzorom, koji obezbeđuju opštinske uprave u saradnji sa ministarstvom nadležnim za poljoprivredu;

5. Zaštita i korišćenje šuma, održivi razvoj šumarstva i lovstva:

- obezbeđenje sredstava iz budžeta Republike Srbije i Javnog preduzeća „Nacionalnog parka Kopaonik" za zaštitu, obnavljanje i uređenja šuma u Nacionalnom parku, i sredstava Javnog preduzeća „Srbijašume", budžeta obuhvaćenih opština i privatnog sektora za unapređenje stanja šuma;

- obezbeđenje sredstava iz budžeta Republike Srbije preko ministarstava nadležnih za šumarstvo, vodoprivredu i zaštitu životne sredine i sredstava korisnika lovišta i ribolovnih područja za zaštitu, proizvodnju i uzgoj divljači i ribe;

6. Razvoj infrastrukturnih sistema:

- obezbeđenje sredstava za održavanje i rekonstrukciju državnih puteva iz budžeta Republike Srbije, sredstava Javnog preduzeća „Putevi Srbije" i kreditnih sredstava međunarodnih asocijacija i Evropske banke za rekonstrukciju;

- obezbeđenje sredstava iz budžeta opština, za rekonstrukciju i dogradnju planiranih opštinskih puteva;

- obezbeđenje sredstava iz budžeta Republike Srbije preko ministarstava nadležnih za energetiku i životnu sredinu, i sredstava privatnog sektora za istraživanje i komercijalno korišćenje lokalnih, obnovljivih izvora energije za zadovoljavanje određenih lokalnih energetskih potreba, kao i podsticajnih i kreditnih sredstava za ulaganja u energetski štedljiviju izgradnju i korišćenje objekata i nove energetski efikasnije i ekološki prihvatljivije tehnologije;

7. Zaštita životne sredine:

- formiranje integralnog katastra zagađivača životne sredine koje obezbeđuju opštinske uprave, u saradnji sa ministarstvom nadležnim za zaštitu životne sredine;

- pojačani nadzor nad obavljanjem i kontrolom uticaja aktivnosti (turizam, saobraćaj i dr.) na kvalitet životne sredine, koji obezbeđuju opštinske uprave i ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine;

- obezbeđenje sredstava iz budžeta Republike Srbije preko ministarstva nadležnog za životnu sredinu i iz budžeta opština za izradu i realizaciju predviđenih planova i programa zaštite životne sredine (srednjoročnih planova zaštite od buke, programa i planova monitoringa životne sredine), za informisanje i edukaciju stanovništva o mogućnostima i efektima unapređenja kvaliteta životne sredine;

- obezbeđenje sredstava iz budžeta Republike Srbije preko ministarstva nadležnog za životnu sredinu i iz budžeta opština, uz konkurisanje za korišćenje sredstava Evropske banke za obnovu i razvoj - EBRD, Svetske banke za investicione programe i drugih kreditnih i sredstava iz donacija, za izradu i realizaciju regionalnih i opštinskih planova upravljanja komunalnim otpadom.

---

1 Javno preduzeće „Skijališta Srbije" iz 2015. godine („Analiza mogućnosti razvoja skijaške infrastrukture u Ski centru „Kopaonik"); jedinice lokalne samouprave; i dr.

2 Granice prostornih jedinica sa režimom zaštite I i II stepena bliže su određene na osnovu akta o uslovima zaštite prirode koje je izdao Zavod za zaštitu prirode Srbije.

3 U zagradi su date orijentacione koordinate prelomnih tačaka u Gaus Krigerovoj projekciji.

4 Zvanični podaci dobijeni od Republičkog geodetskog zavoda.

IZMENE:

Na osnovu člana 35. stav 2. Zakona o planiranju i izgradnji („Službeni glasnik RS", br. 72/09, 81/09 - ispravka, 64/10 - US, 24/11, 121/12, 42/13 - US, 50/13 - US, 98/13 - US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - dr. zakon, 9/20, 52/21 i 62/23) i člana 42. stav 1. Zakona o Vladi („Službeni glasnik RS", br. 55/05, 71/05 - ispravka, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 - US, 72/12, 7/14 - US, 44/14 i 30/18 - dr. zakon),

Vlada donosi

Uredbu o izmenama i dopunama Uredbe o utvrđivanju Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka „Kopaonik"

Uredba je objavljena u „Sl. glasniku RS", br. 81/2023 od 22. septembra 2023. god.

Član 1.

U Uredbi o utvrđivanju Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka „Kopaonik" („Službeni glasnik RS", broj 89/16), čl. 3-5. menjaju se i glase:

„Član 3.

Prostorni plan se sastoji iz tekstualnog dela i grafičkih prikaza.

Tekstualni deo Prostornog plana objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije".

Grafički prikazi su:

1) Referalna karta 1 - „Posebne namene prostora", izrađena u razmeri 1:25.000;

2) Referalna karta 2 - „Mreža naselja, infrastrukturni sistemi i zaštita životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara", izrađena u razmeri 1:25.000;

3) Referalna karta 3 - „Sprovođenje Prostornog plana", izrađena u razmeri 1:25.000;

4) Referalna karta 4 - „Poslovno-stambeni kompleks i helidrom sa hangarom u naselju Čajetina", izrađena u razmeri 1:1.000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1 - „Postojeća namena površina",

(2) List 2 - „Planirana namena površina",

(3) List 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa saobraćajnim rešenjem",

(4) List 3a - „Plan regulacije i nivelacije sa saobraćajnim rešenjem - podužni profil saobraćajnice",

(5) List 4 - „Sinhron plan infrastrukture";

5) Referalna karta 5 - Ski staza „Bela reka 3” KO Brzeće, izrađena u razmeri 1:1000, sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 2 - „Planirana namena površina”,

(3) List 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje,

(4) List 4 - „Sinhron plan infrastrukture”;

6) Referalna karta 6 - Linijska infrastruktura kabinske žičare tipa gondole „Pančić” KO Brzeće i KO Kopaonik, izrađena u razmeri 1:1000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1, deo 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 1, deo 2 - „Postojeća namena površina”,

(3) List 2, deo 1 - „Planirana namena površina”,

(4) List 2, deo 2 - „Planirana namena površina”,

(5) List 3, deo 1 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(6) List 3, deo 2 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(7) List 4, deo 1 - „Sinhron plan infrastrukture”,

(8) List 4, deo 2 - „Sinhron plan infrastrukture”;

7) Referalna karta 7 - Linijska infrastruktura kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje” KO Kopaonik, izrađena u razmeri 1:1000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1, deo 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 1, deo 2 - „Postojeća namena površina”,

(3) List 1, deo 3 - „Postojeća namena površina”,

(4) List 2, deo 1 - „Planirana namena površina”,

(5) List 2, deo 2 - „Planirana namena površina”,

(6) List 2, deo 3 - „Planirana namena površina”,

(7) List 3, deo 1 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(8) List 3, deo 2 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(9) List 3, deo 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(10) List 4, deo 1 - „Sinhron plan infrastrukture”,

(11) List 4, deo 2 - „Sinhron plan infrastrukture”,

(12) List 4, deo 2 - „Sinhron plan infrastrukture”;

8) Referalna karta 8 - Akumulacija „Mali Karaman” KO Brzeće i KO Kopaonik, izrađena u razmeri 1:1.000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 2 - „Planirana namena površina”,

(3) List 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(4) List 4 - „Sinhron plan infrastrukture”;

9) Referalna karta 9 - Ski staza 1, 2, 3, 4 na lokaciji „Duboka 2” KO Kopaonik, izrađena u razmeri 1:1.000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1, deo 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 1, deo 2 - „Postojeća namena površina”,

(3) List 2, deo 1 - „Planirana namena površina”,

(4) List 2, deo 2 - „Planirana namena površina”,

(5) List 3, deo 1 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(6) List 3, deo 2 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(7) List 4, deo 1 - „Sinhron plan infrastrukture”,

(8) List 4, deo 2 - „Sinhron plan infrastrukture”;

10) Referalna karta 10 - Linijska infrastruktura kombinovane žičare „Vojni dom - Mali Karaman” i prateće ski staze KO Brzeće i KO Kopaonik, izrađena u razmeri 1:1000 sa četiri lista detaljne razrade, i to:

(1) List 1, deo 1 - „Postojeća namena površina”,

(2) List 1, deo 2 - „Postojeća namena površina”,

(3) List 2, deo 1 - „Planirana namena površina”,

(4) List 2, deo 2 - „Planirana namena površina”,

(5) List 3, deo 1 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(6) List 3, deo 2 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje”,

(7) List 4, deo 1 - „Sinhron plan infrastrukture”,

(8) List 4, deo 2 - „Sinhron plan infrastrukture”.

Grafičke prikaze iz stava 3. ovog člana, izrađene u 17 primeraka, svojim potpisom overava ovlašćeno lice organa nadležnog za poslove prostornog planiranja.

Član 4.

Prostorni plan će se sprovoditi dvojako:

1) neposredno/direktno - izdavanjem informacije o lokaciji i lokacijskih uslova na osnovu detaljne razrade planskih rešenja koja su sastavni deo ovog planskog dokumenta;

2) posredno/indirektno:

(1) primenom planskih rešenja u razradi drugih prostornih planova područja posebne namene čiji se obuhvat preklapa sa područjem ovog prostornog plana:

- Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Selova”,

- Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Ćelije”;

(2) primenom i razradom planskih rešenja ovog prostornog plana za obuhvaćeni deo područja van Nacionalnog parka „Kopaonik” u prostornim planovima jedinica lokalne samouprave za teritorije opština Raška, Brus i Leposavić;

(3) razradom planskih rešenja ovog prostornog plana za obuhvaćeni deo područja van Nacionalnog parka Kopaonik urbanističkim planovima;

(4) razradom planskih rešenja ovog prostornog plana u sektorskim planovima i programima.

Uređenje, građenje, korišćenje i zaštita područja posebne namene sprovodiće se saglasno rešenjima iz Prostornog plana.

Član 5.

Grafički prikazi iz člana 3. st. 3. i 4. ove uredbe, čuvaju se trajno u Vladi (jedan komplet), Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture (tri kompleta), Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (jedan komplet) Ministarstvu zaštite životne sredine (jedan komplet), Ministarstvu odbrane (jedan komplet), Ministarstvu unutrašnjih poslova (jedan komplet), Ministarstvu informisanja i telekomunikacija (jedan komplet), Ministarstvu turizma i omladine (jedan komplet), Ministarstvu unutrašnje i spoljne trgovine (jedan komplet), opštini Brus (jedan komplet), opštini Raška (jedan komplet), opštini Leposavić (jedan komplet), Zavodu za zaštitu prirode Srbije (jedan komplet), Javnom preduzeću „Skijališta Srbije” (jedan komplet) i Republičkom geodetskom zavodu (dva kompleta).”

Član 2.

U članu 6. reč: „analitičko” briše se.

Član 3.

U Prostornom planu područja posebne namene Nacionalnog parka „Kopaonik”, u UVODNIM NAPOMENAMA, stav 5. briše se.

Dosadašnji st. 6-11. postaju st. 5-10.

Posle stava 12. koji postaje stav 11. dodaju se st. 12-17, koji glase:

„Izradi izmena i dopuna Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka Kopaonik (u daljem tekstu: izmene i dopune Prostornog plana) pristupilo se na osnovu Odluke o izradi izmena i dopuna Prostornog plana područja posebne namene Nacionalnog parka „Kopaonik” („Službeni glasnik RS”, broj 82/19). Nosilac izrade izmena i dopuna Prostornog plana je Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, a obrađivač je Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije.

Izmene i dopune Prostornog plana date su u sledećim glavama, odeljcima i grafičkim prilozima planskog dokumenta:

1) I. POLAZNE OSNOVE, 3. Skraćeni prikaz postojećeg stanja, 3.1 Postojeće stanje, 3.1.1 Posebna namene prostora, 3.1.1.2 Turizam - Fizički sadržaji turističkog kompleksa i turističke infrastrukture;

2) III. PLANSKA REŠENJA PROSTORNOG RAZVOJA PODRUČJA POSEBNE NAMENE, 2. Turizam i rekreacija, 2.1 Kapacitet prostora Nacionalnog parka za turizam i rekreaciju u odnosu na režime zaštite, 2.2 Organizacija i uređenje prostora za funkcije Nacionalnog parka, turizam i rekreaciju, 2.2.2 Sadržaji turizma i rekreacije u primarnom turističkom centru Kopaonik na području NP, 2.2.3 Sadržaji turizma i rekreacije na području Prostornog plana van granica NP i 2.2.4 Sadržaji turističke infrastrukture - Alpsko skijalište, 4. Uticaj posebne namene na razvoj pojedinih oblasti, 4.4 Infrastrukturni sistemi, 4.4.2 Vodosnabdevanje i odvođenje otpadnih voda - Male akumulacije i mikro vodozahvati;

3) IV. PRAVILA UPOTREBE ZEMLJIŠTA, UREĐENJA I GRAĐENJA, 3. Pravila uređenja površina i objekata javnog skijališta i ostale turističke infrastrukture, 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta, 3.3. Pravila uređenja za ski stazu „Bela reka 3”, 3.4. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Pančić”, 3.5. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje”, 3.6. Pravila uređenja za akumulaciju „Mali Karaman”, KO Brzeće i KO Kopaonik, 3.7. Pravila uređenja za ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2”, KO Brzeće i 3.8. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman”, KO Brzeće i KO Kopaonik;

4. Pravila uređenja za objekte ostalih namena, 4.1 Pravila uređenja za objekte turističke namene, 4.1.1 Pravila uređenja turističkih kompleksa, punktova, naselja i infrastrukture;

4) V. IMPLEMENTACIJA PROSTORNOG PLANA, izmene referalnih karata u razmeri 1:25.000: 1. „Posebne namene prostora”, 2. „Mreža naselja, infrastrukturni sistemi i zaštita životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara” i 3. „Sprovođenje Prostornog plana” sa korekcijama alpskog skijališta; i dopune grafičkim prilozima: broj 5. sa četiri lista detaljne razrade za ski stazu „Bela reka 3”, KO Brzeće u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina”, List 2. „Planirana namena površina”, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” i List 4. „Sinhron plan infrastrukture”, broj 6. sa četiri lista detaljne razrade za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Pančić”, KO Brzeće i KO Kopaonik u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina”, List 2. „Planirana namena površina”, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” i List 4. „Sinhron plan infrastrukture”; broj 7. sa četiri lista detaljne razrade za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje”, KO Kopaonik u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina”, List 2. „Planirana namena površina”, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” i List 4. „Sinhron plan infrastrukture”; broj 8. sa četiri lista detaljne razrade za akumulaciju „Mali Karaman”, KO Brzeće i KO Kopaonik u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina”, List 2. „Planirana namena površina”, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” i List 4. „Sinhron plan infrastrukture”; broj 9. sa četiri lista detaljne razrade za ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2”, KO Brzeće u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina”, List 2. „Planirana namena površina”, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” i List 4. „Sinhron plan infrastrukture” i broj 10. sa četiri lista detaljne razrade za linijsku infrastrukturu kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman”, KO Brzeće i KO Kopaonik u razmeri 1:1000 List 1. „Postojeća namena površina”, List 2. „Planirana namena površina”, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” i List 4. „Sinhron plan infrastrukture”.

Izrada izmena i dopuna Prostornog plana usklađena je sa: Zakonom o planiranju i izgradnji („Službeni glasnik RS”, br. 72/09, 81/09 - ispravka, 64/10 - US, 18/11, 24/11, 121/12, 42/13 - US, 50/13 - US, 98/13 - US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - dr. zakon, 9/20, 52/21 i 62/23), Zakonom o Prostornom planu Republike Srbije od 2010. do 2020. godine („Službeni glasnik RS”, broj 88/10), Pravilnikom o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja („Službeni glasnik RS”, broj 32/19), Zakonom o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 91/10, 14/16, 95/18 - dr. zakon i 71/21), Zakonom o nacionalnim parkovima („Službeni glasnik RS”, br. 84/15 i 95/18 - dr. zakon), Zakonom o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS”, br. 135/04, 36/09 - dr. zakon, 72/09 - dr. zakon, 43/11 - US, 14/16, 76/18, 95/18 - dr. zakon i 95/18 - dr. zakon), Zakonom o vodama („Službeni glasnik RS”, br. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 i 95/18 - dr. zakon), Zakonom o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS”, br. 135/04 i 88/10), Zakonom o kulturnim dobrima („Službeni glasnik RS”, br. 71/94, 52/11 - dr. zakon, 99/11 - dr. zakon, 6/20 - dr. zakon i 35/21 -

dr. zakon), Zakonom o turizmu („Službeni glasnik RS”, broj 17/19), Uredbom o ekološkoj mreži („Službeni glasnik RS”, broj 102/10) i drugim aktuelnim odlukama i dokumentima javnih politika Vlade, kao i drugim normativnim aktima i dokumentima koji se odnose na problematiku iz predmeta planskog dokumenta.

Izmene i dopune Prostornog plana donose se za period do 2032. godine, sa elementima za njegovu implementaciju u tom periodu.

U pripremi i izradi izmena i dopuna Prostornog plana uspostavljena je saradnja sa Javnim preduzećem „Skijališta Srbije”, Zavodom za zaštitu prirode Srbije, ministarstvima, stručnim i drugim institucijama i organizacijama, kao i sa preduzećima koji imaju nadležnosti na planskom području.

Izmene i dopune Prostornog plana predstavljaju planski osnov za izdavanje informacije o lokaciji i lokacijskih uslova za ski stazu „Bela reka 3”, KO Brzeće i kabinskih žičara tipa gondole „Pančić”, KO Brzeće i KO Kopaonik; „Treska - Vikend naselje”, KO Kopaonik; akumulaciju „Mali Karaman”, KO Brzeće; KO Kopaonik i ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2”, KO Brzeće; i linijsku infrastrukturu kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman”, KO Brzeće i KO Kopaonik.1”

U glavi I. POLAZNE OSNOVE, odeljak 3. Skraćeni prikaz i ocena postojećeg stanja (sintezni prikaz potencijala i ograničenja prostornog razvoja područja posebne namene), pododeljak 3.1.1.2. Turizam, deo Fizički sadržaji turističkih kompleksa i turističke infrastrukture menja se i glasi:

„Fizički sadržaji turističkih kompleksa i turističke infrastrukture

Na području Nacionalnog parka „Kopaonik” realizovani su glavni turistički kompleksi i pripadajući sadržaji turističke suprastrukture i infrastrukture Kopaonika. Dominantni realizovani kompleks je Suvo Rudište, kao jezgro Turističkog centra „Kopaonik” (u daljem tekstu: TC „Kopaonik”), na teritoriji opštine Raška, sa glavnom, najizgrađenijom podcelinom Suvo Rudište - centar/Krst sa podcelinama Sunčana dolina, Repuške bačije i Marine Vode, kao i sa jezgrom skijališta TC „Kopaonik” na teritorijama opština Raška i Brus. Na području Nacionalnog parka „Kopaonik” započeti su planirani turistički podcentri Srebrnac i Jaram.

Van Nacionalnog parka „Kopaonik” gradi se sekundarni turistički centar Brzeće (u okviru istoimenog tradicionalnog naselja, sa smeštajem, pratećim sadržajima i skijalištem Bela reka, opština Brus), a inicirana je izgradnja sekundarnog turističkog centra Jošanička Banja sa značajnim banjsko - rekreativnim sadržajima na termoakvatičkim potencijalima (opština Raška). U toku je i iniciranje razvoja budućeg sekundarnog turističkog centra Kriva Reka (zadružno organizovanje sela za poljoprivredu i turizam). Uz samu granicu Nacionalnog parka „Kopaonik” izgrađeno je veliko neplansko vikend-naselje Lisina/Čajetina, koje se u poslednje vreme sve više komercijalizuje adaptacijom vikend kuća u pansione i izgradnjom apartmanskog smeštaja, uz postepeno podizanje nivoa opremljenosti sadržajima javnih službi i servisa. Na taj način, naselje se kvalifikuje za četvrti sekundarni turistički centar van Nacionalnog parka „Kopaonik”, uz uslov da se značajno smanji njegov pritisak na Suvo Rudište izgradnjom kabinske žičare i novog skijališta iznad naselja, kao i sadržaja javnih službi i servisa.

Glavni turistički kompleks Suvo Rudište sa preko 10.000 ležaja već je dostigao prag funkcijske i fizičke saturacije. Njegovo preopterećenje posebno izaziva tržišna renta afirmisanog imidža TC „Kopaonik” i, u vezi s tim, neplanirani rast vikend-naselja Lisina/Čajetina uz granicu Nacionalnog parka „Kopaonik” na motivima jeftinijeg smeštaja i korišćenja obližnjih skijališta i sadržaja javnih službi i servisa Suvog Rudišta. Ekolozi i njihova medijska podrška u javnosti generalizovali su problem ugrožavanja Nacionalnog parka „Kopaonik” preteranom i neprimerenom izgradnjom. Ova izgradnja, sem na Suvom Rudištu (koje predstavlja samo oko 1,5% ukupne površine Nacionalnog parka) i još mnogo manjim delom na Jarmu i Srebrncu, kao i na Gvozdacu i u Ciganskoj reci (manja neplanska vikend gradnja na teritoriji opštine Raška), nije značajnije zastupljena na području Nacionalnog parka „Kopaonik”, a ni van njega, izuzev neplanskog vikend-naselja Lisina/Čajetina i nedovoljnih infrastrukturnih objekata. Uzroci ovakve izgradnje

---

1 Bliže je definisano u glavi V. Implementacija Prostornog plana, odeljak 2. Smernice za izradu planske i druge dokumentacije i za sprovođenje Prostornog plana.

fizičkih struktura nisu u planskim dokumentima, već u njihovom nesprovođenju i čak ignorisanju (prekoračenje kapaciteta suprastrukture bez odgovarajuće izgradnje infrastrukture, posebno kanalizacije na Suvom Rudištu, desetostruko probijanje planiranih kapaciteta vikend-naselja Lisina/Čajetina, tolerancija neplanske vikend izgradnje u Nacionalnom parku „Kopaonik” i dr.). U sekundarnom turističkom centru Jošanička Banja nisu dovoljno razvijeni sadržaji na potencijalu termo-mineralne vode, uz integrisanje sa ponudom TC „Kopaonik” u celogodišnjoj sezoni. Sekundarni turistički centar Brzeće sa Gočmancima je zaostajao zbog nepovezanosti sa skijalištem i kompleksima TC „Kopaonik”, što je rešeno izgradnjom kabinske žičare do Malog Karamana. Razvoj turističke funkcije budućeg sekundarnog turističkog centra Kriva Reka uslovljen je izgradnjom skijališta (povezanog sa skijalištem na Srebrncu), što važi i za budući sekundarni turistički centar Belo Brdo u opštini Leposavić.

Glavnu ponudu u prostoru/turističku infrastrukturu TC „Kopaonik” predstavlja postojeće alpsko skijalište u okviru Nacionalnog parka „Kopaonik”, na potezu od Pančićevog vrha i Suvog Rudišta do Gobelje i Srebrnca. Na skijalištu postoji 21 žičara, od toga jedna kabinska žičara, devet žičara sedežnica i 11 ski liftova, kao i dve pokretne trake. Ukupna dužina žičara (u horizontalnoj projekciji) iznosi 21,8 km, sa ukupnim kapacitetom od oko 30.000 osoba na čas. U odnosu na stanje iz 2016. godine, pored kabinske žičare Bela reka - Mali Karaman, izgrađen je i ski-lift

Treska i obnovljen ski-lift Struga, a demontirane su sedežnice Centar, Bela reka 1 i 2 i ski-lift Mašinac. Među žičarama dominiraju kvalitetne strane instalacije sagrađene u periodu od 2005. do 2021. godine, ali nisu uvek u skladu sa nedovoljnim kapacitetom alpskih ski-staza. Domaće žičare su stare između 25 i 35 godina te ih sve treba zameniti novim (po evropskim standardima obavezno se menjaju posle 20 godina).

Na skijalištu TC „Kopaonik", pretežno u Nacionalnom parku „Kopaonik", sagrađeno je ukupno 45 ski staza ukupne dužine od 39 km, kao i 27 ski puteva ukupne dužine od 14 km. Ovaj bilans ski staza i ski puteva načelno bi odgovarao kapacitetu postojećih žičara pod uslovom ravnomernije distribucije staza po žičarama. U prethodnom periodu realizovano je osam novih ski staza i puteva ukupne horizontalne dužine od 3,8 km na površini od 11,88 ha.

Uz pojedine žičare kao što su kabinska žičara „Bela reka - Mali Karaman" i ski lift Kneževske bare, kao i Gvozdac, Krčmar i Duboka 2, kapacitet staza je manji od kapaciteta žičara, ali je proširenje staza ograničeno zahtevima zaštite prirode i prirodnih vrednosti u Nacionalnom parku „Kopaonik". Ovaj problem upućuje na neophodnost da se u daljoj izgradnji alpskog skijališta u Nacionalnom parku „Kopaonik" prvo utvrdi mogući kapacitet alpskih staza u odnosu na režime zaštite prirode i prirodnih vrednosti, pa da se prema tome odredi vrsta i kapacitet žičara. U tom smislu, u JP „Skijališta Srbije" sačinjen je program inicijativa na razvoju ski centra Kopaonik u skladu sa ovim prostornim planom.

Prethodna iskustva na izgradnji skijaške infrastrukture na Kopaoniku (ski-staze: „Pančićev vrh", „Karaman greben B", „Duboka 2"; polazna stanica žičare „Duboka 1"; međustanica žičare „Duboka 1"; lokalitet „Suvo Rudište"; šumski put-trasa instalacije za veštački sneg, koji preseca ski-stazu „Karaman greben"; akumulacije za proizvodnju veštačkog snega „Mali Karaman" i „Duboka 2") pokazuju da je izgradnja skijaške infrastrukture generisala čitav niz negativnih efekata na životnu sredinu, tokom izvođenja radova i kasnije eksploatacije objekata. Građevinske aktivnosti na prosecanju i oblikovanju ski-staza, formiranju koridora i postavljanju stubova za žičare i ski-liftove, izazvale su brojna oštećenja terena tokom izvođenja i posle završetka radova. Stabilne šumske sastojine i livadske formacije, pretvorene su u degradirane površine posle čistih seča i upotrebe teških mašina, usled razaranja površinskog sloja zemljišta i stvaranja velikih količina erozionog materijala, koji je brzo dospeo do lokalnih vodotokova. Radovi su, pored estetskih, imali funkcionalne posledice na prostor duž i oko svih novoformiranih ski-staza. Izvlačenje trupaca, obimni iskopi i zemljani radovi na strmim padinama, prouzrokovali su pojavu brazda, jaruga, osulina i plitkih klizišta, naročito u periodu april-oktobar. Pojava površinskog oticaja (usled kratkih kiša jakog intenziteta, otapanja snega ili njihovom koincidencijom) uslovila je brzo spiranje plitkog zemljišnog pokrivača, ugrožavanje instalacija i putne infrastrukture. Sve ove pojave ukazuju na neophodnost pažljivije izgradnje i korišćenja prostora na alpskom skijalištu u Nacionalnom parku „Kopaonik".

Ostali sadržaji zimske turističke infrastrukture u prostoru obuhvataju relativno skromno nordijsko skijalište, pretežno na postojećim šumskim i poljskim putevima i stazama u zaravnjenom severnom zaleđu kompleksa Suvo Rudište (deo Ravnog Kopaonika), kao i neki sadržaji u ovom kompleksu - sankalište za decu, klizalište, jahački manjež i dr.).

Letnja ponuda u prostoru ograničena je na izletničke i planinarske staze, delom na trasama nordijskih staza, sa markacijom, ali bez dovoljno uređenosti i pratećih sadržaja (odmorišta, uređenih vidikovaca i dr.). Sadržaji u kompleksu Suvo Rudište su poslednjih godina osetnije unapređeni (tereni za male sportove, dečija igrališta, zabavni park sa toboganom, zip lajnom i dr.)."

U glavi III. PLANSKA REŠENJA PROSTORNOG RAZVOJA PODRUČJA POSEBNE NAMENE, odeljak 2. TURIZAM I REKREACIJA, pododeljak 2.1. Kapacitet prostora Nacionalnog parka za turizam i rekreaciju u odnosu na režime zaštite u celosti menja se i glasi:

„2.1. Kapacitet prostora Nacionalnog parka za turizam i rekreaciju u odnosu na režime zaštite

Razvoj, uređenje i korišćenje područja Prostornog plana prioritetno su uslovljeni kriterijumima, uslovima i režimima zaštite i kulturološkog korišćenja Nacionalnog parka „Kopaonik". Kriterijumi, uslovi i režimi zaštite i kulturološkog korišćenja Nacionalnog parka „Kopaonik" zasnovani su na održivom kapacitetu prostora zaštićenog područja, u čijoj evaluaciji se sintetizuju ekološke, kulturološke, socijalne i ekonomske komponente održivog razvoja područja Prostornog plana. Održivi kapacitet u navedenom smislu predstavlja maksimalni stepen korišćenja prostora sa minimalnim uticajima na prirodne i tradicionalno stvorene sredine, a uz optimalno očuvanje, unapređenje i revitalizaciju prirodnih i nepokretnih dobara, zdravlja i kvaliteta života lokalnog stanovništva, njegovog etno-identiteta, etno-tradicije i proizvodnje u kontekstu razvoja savremenog planinskog turizma i komplementarnih aktivnosti.

Održivi kapacitet prostora Nacionalnog parka „Kopaonik" meri se maksimalnim brojem jednovremenih korisnika koji se jednovremeno mogu naći u ovom prostoru. Broj ovih korisnika zasada je najveći u zimskom periodu na afirmisanim motivima alpskog skijanja, dok je u letnjem periodu još uvek manji, budući da nema izrazitije afirmisanih motiva tražnje (izleti, planinarenje, sportsko-rekreativne aktivnosti u kompleksima Turističkog centra i dr.). Iskustva u Alpima i drugim svetskim planinskim centrima ukazuju da je letnja sezona zbog dužeg trajanja i raznovrsnijih motiva plodonosnija od zimske. S druge strane, ugrožavanje prirode Nacionalnog parka „Kopaonik" moguće je najviše u letnjem periodu, u vreme pune aktivnosti biljnog i životinjskog sveta, koji je u velikoj meri fizički dostupan posetiocima. Nasuprot tome, u zimskom periodu priroda Nacionalnog parka „Kopaonik" pod snegom, sa ograničenim aktivnostima biljnog i životinjskog sveta i sa ograničenim saobraćajnim pristupom, ne može biti ugrožena kao u letnjem periodu i pored moguće većeg kapaciteta na manjem delu prostora.2

Vodeći se prioritetnim načelom zaštite prirode Nacionalnog parka „Kopaonik” i realnom budućom dominacijom letnjeg planinskog turizma, utvrđuje se letnji održivi kapacitet Nacionalnog parka „Kopaonik”, kao osnova za koncipiranje celogodišnje turističke ponude za stacionarne i izletničke korisnike. Celogodišnja ponuda zasnovana je na kapacitetima turističke infrastrukture, posebno zimske, čiji su kvalitetni sadržaji mogući samo na visokim planinama. Zato se po svetskim iskustvima turistički kapacitet visokih planina utvrđuje na osnovu kapaciteta alpskog skijališta i poligona ostalih zimskih sportova, pod uslovom da ne premašuje letnji kapacitet planinske prirode.

---

2 Dabić, G. (2020). Planiranje održivog prostornog razvoja planinskog turizma u Evropi i Srbiji, Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, Posebna izdanja 90, Beograd

Milijić, S. (2015). Održivi razvoj planinskih područja Srbije, Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, Posebna izdanja 77, Beograd

Održivi granični kapacitet prostora Nacionalnog parka „Kopaonik” izražen je maksimalnim zbirom glavnih korisnika - stacionarnih turista/turističkih ležaja, dnevnih izletnika (sa područja Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik” i iz bližeg okruženja) i zaposlenih. Ostali korisnici - osoblje JP „Nacionalni park Kopaonik”, istraživači i dr., malobrojni su i uklapaju se u glavne korisnike. U zimskom periodu, stacionarni turisti u Nacionalnog parka „Kopaonik” dele se na alpske skijaše (koji učestvuju sa 70%) i neskijaše sa nordijskim skijašima (koji učestvuju sa 30%), dnevni izletnici se dele takođe na alpske skijaše (70%) i neskijaše sa nordijskim skijašima (30%), a zaposleni se računaju sa 20% od broja stacionarnih turista, uključujući dodatni broj zaposlenih u servisima van smeštaja. Kapacitet alpskih skijaša u Nacionalnom parku „Kopaonik” određen je na osnovu plana alpskog skijališta.

Za određivanje graničnog kapaciteta područja Nacionalnog parka „Kopaonik” usvojeni su sledeći normativi: 0,5 korisnika po hektaru (ili jedan korisnik na 2 ha) u zoni sa režimom zaštite I stepena; 1,5 korisnik po hektaru (ili tri korisnika na 2 ha) u zoni sa režimom zaštite II stepena; i 3,5 korisnika po hektaru (ili sedam korisnika na 2 ha) u zoni sa režimom zaštite III stepena. Primenom navedenih normativa, utvrđeni su sledeći granični kapaciteti prostora Nacionalnog parka od 12.079,2 ha po ustanovljenim zonama zaštite:

- u zoni zaštite I stepena, na ukupnoj površini od 1.470,9 ha - do 700 jednovremenih korisnika;

- u zoni zaštite II stepena na ukupnoj površini od 3.600,4 ha - do 5.400 jednovremenih korisnika;

- u zoni zaštite III stepena na ukupnoj površini od 7.007,9 ha - do 24.500 jednovremenih korisnika;

- ukupno do 30.600 korisnika kao granični kapacitet Nacionalnog parka „Kopaonik”.

Korisnike područja Nacionalnog parka „Kopaonik” činiće:

- 18.500 stacionarnih turista/ležaja u kompleksima primarnog TC „Kopaonik” (od toga zimi 12.950 alpskih skijaša, ili 70% i 5.550 neskijaša i nordijskih skijaša, ili 30%);

- 6.936 dnevnih izletnika sa područja Prostornog plana van zone Nacionalnog parka „Kopaonik” i bližeg okruženja (od toga zimi 4.855 alpskih skijaša, ili 70% i 2.080 neskijaša i nordijskih skijaša, ili 30%);

- 3.700 zaposlenih u Nacionalnom parku „Kopaonik” (20% od broja ležaja i zaposleni van turističkog smeštaja);

to jest ukupno 29.136 korisnika (manje od graničnog kapaciteta Nacionalnog parka „Kopaonik”).

Nacionalni park „Kopaonik” će koristiti ukupno 25.436 turista, od toga 17.805 skijaša i 7.631 neskijaša i nordijskih skijaša. U Nacionalnom parku biće smešteno 10% zaposlenih (u okviru turističkog smeštaja).

Na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik” biće smešteno oko 6.000 dnevnih izletnika (u sekundarnim turističkim centrima i turističkim selima), a oko 1.000 će dolaziti iz bližeg okruženja.

Turistički smeštaj na području Nacionalnog parka „Kopaonik” načelno će sa 70% činiti osnovni a sa 30% komplementarni sadržaji, a na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik” sa oko 70% komplementarni, a sa oko 30% kapaciteti osnovnog smeštaja.

Turističko korišćenje prostora po zonama zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik” podrazumeva sledeće režime:

- u zoni zaštite I stepena - zimi kretanje na nordijskim skijama i krpljama, leti pešice, uvek u manjim grupama pod obaveznim nadzorom vodiča;

- u zoni zaštite II stepena - sa i bez vodiča, zimi nordijski i turno skijaši, na ograničenim, uređenim stazama jahači i zaprežne saonice, bez motornih sanki (sem službenih) i bez alpskog skijališta (sa izuzetkom kratkih deonica ski-staza i žičara na lokalitetu Pančićev vrh), leti ograničene izletničke i planinarske staze, jahanje, planinski biciklizam, poligoni ekstremnih sportova i dr., bez motornih vozila (sem službenih, poželjno sa elektromotorom), bez izgradnje sadržaja suprastrukture;

- u zoni zaštite III stepena - dozvoljene su sve planirane aktivnosti u okviru propisanog kapaciteta prostora - zimi alpsko i nordijsko skijalište (rekreativno i takmičarsko), parkovi i poligoni zimskih sportova, leti izletničke i planinarske staze, jahanje, planinski biciklizam, poligoni ekstremnih sportova, sportski parkovi i dr., uz izgradnju sadržaja turističke suprastrukture, saobraćajne i tehničke infrastrukture.

Na području Prostornog plana van Nacionalnog parka „Kopaonik" sa površinom od 20.405 ha, bez posebnih ograničenja, omogućen je smeštaj znatno većeg broja stacionarnih korisnika i dnevnih izletnika iz okruženja, ali je kapacitet od 31.900 stacionarnih turista utvrđen na osnovu obračunatih 6.936 dnevnih izletnika u Nacionalnom parku, na osnovu kapaciteta alpskog skijališta van Nacionalnog parka „Kopaonik" od 6.900 jednovremenih skijaša, a posebno na osnovu letnjih turističkih resursa sekundarnih turističkih centara i seoskih turističkih mesta."

U pododeljku 2.2. Organizacija i uređenje prostora za funkcije Nacionalnog parka, turizam i rekreaciju, delovi 2.2.2. Sadržaji turizma i rekreacije u primarnom Turističkom centru na području Nacionalnog parka, 2.2.3. Sadržaji turizma i rekreacije na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka i 2.2.4. Sadržaji turističke infrastrukture menjaju se i glase:

„2.2.2. Sadržaji turizma i rekreacije u primarnom Turističkom centru na području Nacionalnog parka

Sadržaji turizma, rekreacije i sporta u okviru Nacionalnog parka i primarnog TC „Kopaonik", namenjeni su posetiocima Nacionalnog parka i ostalim turistima i zasnovani su na celogodišnjoj ponudi planinskog sportsko-rekreativnog turizma, ekološkog i drugih vidova kulturološkog turizma u okviru ponude turističkih kompleksa/podcentara i turističke ponude u prostoru.

Turistički kompleksi/podcentri obuhvataju: turistički smeštaj, sportsko-rekreativne objekte i objekte javnih servisa i službi (u funkciji turizma - ugostiteljstvo, trgovina, zanatski servisi, zdravstvo, uprava, kultura, verski objekti, zabava i drugo, a u zajedničkoj funkciji turizma i Nacionalnog parka - gorska služba spasavanja, komunalni servisi, protivpožarna služba, policijska stanica i dr. Sadržaji suprastrukture u okviru turističke ponude u prostoru (na skijalištima, izletničkim stazama i dr.) obuhvataju punktove i objekte u sklopu posebne turističke infrastrukture.

Kriterijumi za realizaciju sadržaja turizma TC „Kopaonik" na području Nacionalnog parka „Kopaonik" su: podizanje standarda postojećih i izgradnja novih objekata turističkog smeštaja visokog standarda (hoteli, apartmani i pansioni sa 4. i 5. zvezdica, uz pretvaranje postojećih odmarališta i vikend kuća u apartmane i pansione, odnosno zaustavljanje dalje izgradnje odmarališnih i vikend objekata, čime se redukuje postojeći broj ležaja i omogućava kontrola broja ležaja pri izgradnji ostalih kompleksa); podizanje standarda postojećih i izgradnja novih visoko standardnih objekata javnih službi i servisa, rekreacije i sporta, u okviru celogodišnje ponude kompleksa/podcentara i punktova, od istovremenog značaja i za funkcionisanje Nacionalnog parka „Kopaonik"; podizanje standarda postojećih sadržaja i ostvarivanje visoko standardne turističke ponude u prostoru (skijališta, izletničke staze i dr.), istovremeno u funkciji razvoja turizma i prezentacije Nacionalnog parka; organizovanje aktivnosti i uređenje prostora Nacionalnog parka „Kopaonik" za specifične vidove ekološke, etnološke i sportsko-rekreativne ponude u prostoru, uz specificiranje delova ili celih turističkih kompleksa i punktova za takve vidove ponude (etno selo, istraživački punkt i dr.); povećanje iskorišćenosti turističkih kapaciteta (na 240 dana uz minimum 60% zauzetosti) kroz proširivanje asortimana ponude i intenzivniju obradu tržišta tražnje; edukacija svih zaposlenih i korisnika prostora o održivom razvoju, zaštiti i korišćenju Nacionalnog parka, odnosno podizanje svesti posetilaca i lokalnih stanovnika o razvojnim resursima i vrednostima Nacionalnog parka „Kopaonik". Sadržajima su obuhvaćeni i svi zaposleni na području Nacionalnog parka „Kopaonik".

Ispunjenje funkcija, aktivnosti i sadržaji turizma, rekreacije i sporta, kao i ostalih navedenih aktivnosti na području Nacionalnog parka „Kopaonik", biće organizovano po sledećim celinama i programima.

Turistički kompleks „Suvo Rudište" na teritoriji opštine Raška

Turistički kompleks „Suvo Rudište" predviđen je kao glavni podcentar visokoplaninskog, primarnog TC „Kopaonik", sa programskim naglaskom na ekskluzivnom, visoko komercijalnom turizmu. U organizacionom pogledu, kompleks se sastoji iz tri podceline: Suvo Rudište - centar (Pajino preslo, kompleks Ministarstva odbrane i Krst), kao podcelina I reda u središnjem delu kompleksa (sa glavnim smeštajnim, javnim i specijalnim sadržajima), kao i dve podceline II reda - Marine Vode (sa delom smeštajnih i naglašenim sportsko-rekreativnim sadržajima) i Sunčana Dolina (sa delom smeštajnih i naglašenim sportsko-rekreativnim sadržajima; na Repuškim Bačijama je servisno-komunalni blok kompleksa).

Kao glavni, polivalentni podcentar primarnog TC „Kopaonik", utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- turističkih ležaja ukupno 12.000, od toga 8.400 za alpske skijaše (70%) i 3.600 za neskijaše i nordijske skijaše (30%); preporučeni su sledeći sadržaji smeštaja: hoteli, apartmani, odmarališta (i specijalne namene) i pansioni;

- dnevnih izletnika na prostoru koji gravitira kompleksu ukupno 4.540, od toga 3.180 skijaša (70%) i 1.360 neskijaša i nordijskih skijaša (30%), uz potrebu planske preraspodele dnevnih izletnika na druge podcentre TC „Kopaonik" i posebne ulaze u alpsko skijalište van podcentara;

- službenih ležaja 240 (10% od broja zaposlenih);

- zaposlenih ukupno 2.400 (20% od broja turističkih ležaja, uključujući zaposlene u drugim servisima).

Na građevinskom zemljištu kompleksa od 173 ha planirana je bruto gustina naseljenosti od oko 70 stacionarnih korisnika po hektaru, a sa zaposlenima do 85 korisnika po hektaru.

Javni servisi i službe u kompleksu biće diferencirani na:

- centralne sadržaje u podcelini Suvo Rudište - centar (saobraćaj - autobuska stanica, rent-a-kar, javne garaže i parkinzi; zanatski servisi - autoservis, komunalni servis, servis sportske opreme i dr.; zdravstvo i staranje o deci - zdravstvena stanica sa jedinicom za izdavanje lekova koja će biti povezana ski tunelom ili podvožnjakom sa postojećom ski stazom; obdanište, kultura i zabava - Vizitor centar, polivalentna sala za pozorišne i bioskopske predstave, koncerte i kongrese, biblioteka, diskoteka, omladinski centar i dr.; verski objekat sa konakom za smeštaj posetilaca; administracija - uprava Nacionalnog parka „Kopaonik", recepcija TC „Kopaonik", putničko-turistička agencija, banka sa menjačnicom, pošta, stanica milicije i dr.; uz trgovinu, ugostiteljstvo i dr.);

- dopunske sadržaje - u podcelini Sunčana Dolina (posebno parkinzi i garaže, ambulanta, obdanište, recepcija TC „Kopaonik", odlagalište skija u nadzemnom ili podzemnom objektu uz polazišta žičara, trgovina, ugostiteljstvo i dr.); i u podcelini Repuške Bačije (tehnička baza skijališta, putna baza, jedinstveni zanatsko-tehnički servis, benzinska pumpa i ekonomija kompleksa).

Od sportsko-rekreativnih sadržaja u kompleksu „Suvo Rudište" predviđeni su: tereni za male sportove (mali fudbal, rukomet, košarka, odbojka, tenis), tereni za zabavu odraslih i dece (roler poligon, kuglana, mini-golf, dečija igrališta i dr.) u letnjem periodu; tereni i bebi liftovi za škole skijanja, dečija sankališta i klizališta za decu i odrasle u zimskom periodu; celogodišnji manjež i terminal letnjih jahačkih tura i dr. U neposrednom okruženju kompleksa predviđene su i dve manje smučarske skakaonice, višenamenska mala akumulacija „Crveno jezero" sa akva-programom i dr.

Kompleks se naslanja na gravitirajuće skijalište u sektorima 1, 2, 4, 5 i 7 alpskog skijališta na području Nacionalnog parka „Kopaonik", sa polazištima žičara i ishodištima alpskih ski-staza. U sklopu kompleksa predviđeno je nekoliko polazišta/terminala nordijskih ski-staza (u zimskom periodu), odnosno izletničkih i planinarskih staza (u letnjem periodu).

Intenzivnom, dobrim delom bespravnom izgradnjom koncentrisanom u podcelini Suvo Rudište - centar protivno odredbama važećeg Prostornog plana Nacionalnog parka „Kopaonik", došlo je do prekoračenja prethodno planiranog graničnog broja ležaja i njihove planirane strukture (sa posebno visokim učešćem odmarališta i vikend izgradnje/dogradnje), uz ozbiljno zaostajanje izgradnje planiranih javnih sadržaja i infrastrukture. Zbog toga se zabranjuje izgradnja u kompleksu preko planiranog kapaciteta, a prioritetni zadaci njegovog uređenja su u sanaciji i transformaciji turističkog smeštaja, kao i u kompletiranju sadržaja javnih službi, servisa i infrastrukture, radi podizanja i ujednačavanja standarda kompleksa i namene objekata za visoko komercijalnu ponudu. U tom smislu, povećaće se površine i kvalitet smeštaja po ležaju, uz smanjenje broja ležaja na planirani kapacitet, a odmarališta i dograđene vikend kuće će se prenamenjivati u garni-hotele, turističke apartmane i pansione (pri čemu se nedograđene vikend kuće na Pajinom preslu mogu dograditi samo u funkciji komercijalnog najma). Istovremeno će se kompletirati sadržaji rekreacije, sporta, zabave, javnih službi, servisa i infrastrukture (posebno kanalizacije, saobraćajnica, garaža, parkinga i dr.).

Bitan razvojni faktor gravitirajućeg skijališta i kompleksa predstavljaju sledeće planirane kabinske žičare: prvenstveno žičare Suvo Rudište - Pančićev vrh (nazvana „Pančić" i Lisina - Pančićev vrh (nazvana „Treska - vikend naselje", I faza), kao i kabinska žičara Suvo Rudište - Mali Karaman (koja se nastavlja na izgrađenu kabinsku žičaru Bela reka - Mali Karaman), od posebnog značaja za otvaranje novih ulaza u skijalište, čime se rasterećuju sadašnji skijaški ulazi u kompleksu „Suvo Rudište". Posredan značaj u istom smislu ima i planirana kabinska žičara Belo Brdo - Suvo Rudište na teritoriji opštine Leposavić.

Posebnu specifičnost kompleksu će dati Vizitor centar Nacionalnog parka „Kopaonik", kako svojim sadržajima i aktivnostima, tako i svojim specifičnim programima ponude u prostoru radi prezentacije vrednosti Nacionalnog parka „Kopaonik".

Turistički kompleks „Jaram" na teritorijama opština Brus i Raška

Turistički kompleks „Jaram" predviđen je kao specijalizovana podcelina primarnog TC „Kopaonik" sa smeštajnom, rekreativnom i sportskom namenom. Po svom programu, kompleks Jarma koji se nalazi između „Suvog Rudišta" i „Srebrnca", svojim rekreativnim i sportskim funkcijama kompletira ponudu ove dve podceline. U pogledu javnih sadržaja, kompleks predstavlja podcelinu II reda. Kompleks je delimično izgrađen sa postojećim sadržajima alpskog skijališta, kao i tranzitne infrastrukture (državni put, vodovod, dalekovod, trafostanica i TT kabl).

Turistički kompleks „Jaram" sa ukupno 1.400 ležaja utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- apartmansko etno naselje na teritoriji opštine Brus sa 1.200 ležaja, od toga 840 za skijaše (70%) i 360 za neskijaše i nordijske skijaše (30%), na građevinskom zemljištu od 25 ha, sa bruto gustinom naseljenosti do 50 ležaja po hektaru, sa zaposlenima do 58 korisnika po hektaru; preporučeni su sledeći sadržaji smeštaja: etno-naselje, pansioni etno-naselja, zdravstveno-rehabilitacioni centar i komercijalni uslužno-turistički sadržaji;

- sportsko selo na teritoriji opštine Raška - sportski hotel sa 200 ležaja (od toga 140 za skijaše, ili 70% i 60 za neskijaše i nordijske skijaše ili 30%), na građevinskom zemljištu od 9 ha, sa bruto gustinom naseljenosti od 22

ležaja po hektaru, sa zaposlenima do 27 korisnika po hektaru; u okviru sportskog sela predviđen je centar za pripremu vrhunskih sportista sa kompleksom otvorenih sportskih borilišta (za fudbal, atletiku i male sportove);

- dnevnih izletnika na prostoru koji gravitira kompleksu je 525 (od toga 367 skijaša, ili 70% i 158 neskijaša i nordijskih skijaša, ili 30%);

- službenih ležaja 42, 15% od broja zaposlenih;

- zaposlenih - u apartmanskom etno naselju 240 i u sportskom selu 40, ukupno 280 (uključujući zaposlene u drugim servisima).

Na građevinskom zemljištu kompleksa od 34 ha (25 ha u opštini Brus i 9 ha u opštini Raška) planirana je bruto gustina naseljenosti od oko 35 stacionarnih korisnika po hektaru, a sa zaposlenima do 36 korisnika po hektaru.

Javne službe i servisi u apartmanskom etno naselju obuhvataju: sadržaje ugostiteljstva, trgovine i servisa; verski objekat sa konakom za smeštaj posetilaca; javne parkinge, garaže, autobusko stajalište i trasu šinskog vozila sa stajalištem u proširenom koridoru državnog puta. Kompleks se naslanja na sektore 6. i 8. alpskog skijališta. Uz apartmansko etno naselje su polazišta postojećih ski-liftova i ishodišta alpskih ski-staza, sa planiranom veznom pasarelom preko državnog puta i planiran terminal sankaške staze. Uz sportsko selo planirana su polazišta žičara prema Vučaku i Gobelji. Kroz kompleks je predviđen tranzit nordijskih ski-staza, odnosno letnjih izletničkih i planinarskih staza.

Turistički kompleks „Srebrnac” na teritoriji opštine Brus

Turistički kompleks „Srebrnac” predviđen je kao polivalentna podcelina TC „Kopaonik” sa javnim sadržajima I reda za specijalizovane komplekse „Jaram” i „Rendara”. Među sadržajima javnih službi i tehničkih servisa posebno su značajni sadržaji saobraćaja, skijaške i putne tehničke baze, polivalentne sale i ugostiteljstva. Od sportsko-rekreativnih sadržaja poseban značaj imaće alpsko skijalište i objekat ledene hale. Bitan razvojni faktor skijališta i kompleksa predstavlja planirana kabinska žičara Brzeće-Bregovi-Srebrnac (kao transportna žičara na celoj dužini i skijaška žičara od Bregova do Srebrnca). Izgradnja kompleksa započeta je podizanjem hotela „Srebrnac” sa pratećim sadržajima i infrastrukturom (parking, vodovod, kanalizacija sa uređajima za prečišćavanje otpadnih voda, dalekovod, trafostanica, optički kabl).

Turistički kompleks „Srebrnac” utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- turističkih ležaja ukupno 3.500, od toga 2.450 za skijaše (70%) i 1.050 za neskijaše i nordijske skijaše (30%); preporučeni su sledeći sadržaji smeštaja: dogradnja postojećeg hotela „Srebrnac”, kongresno-hotelski kompleks, hotelsko-apartmanski kompleks, pansioni uz skijalište (u funkciji FIS poligona) i odmaralište Putne baze;

- dnevnih izletnika na prostoru koji gravitira kompleksu 1.325, od toga 930 skijaša (70%) i 395 neskijaša i nordijskih skijaša (30%);

- službenih ležaja 70, 10% od broja zaposlenih;

- zaposlenih 700 (20% od broja turističkih ležaja, uključujući zaposlene u drugim servisima).

Na građevinskom zemljištu kompleksa od 47 ha planirana je bruto gustina naseljenosti od oko 75 stacionarna korisnika po hektaru, a sa zaposlenima do 89 korisnika po hektaru.

Javne službe i servisi u kompleksu obuhvataju sledeće centralne javne sadržaje: saobraćaj - autobuska stanica, rent a kar, javni parkinzi i garaže; zdravstvo i staranje o deci - zdravstvena stanica sa jedinicom za izdavanje lekova i obdanište; kultura i zabava - polivalentna sala sa diskotekom, planirani kulturni i zabavni sadržaji u sastavu hotela „Srebrnac”; administracija - recepcija TC „Kopaonik”, putničko-turistička agencija, banka sa menjačnicom, pošta, punkt milicije i dr.; ugostiteljstvo - ekskluzivni restoran - vidikovac, uz ostale ugostiteljske objekte i objekte trgovine; tehnički servisi - tehnička baza skijališta sa garažama tabača, mehanizacija putne baze, autoservis, servis sportske opreme i komunalni servis.

Od letnjih sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: veća polivalentna sala u funkciji sporta i rekreacije (sa salom za male sportove, trim kabinetom i dr.), otvoreni tereni za male sportove (mali fudbal, rukomet, košarka, odbojka, tenis), tereni za zabavu odraslih i dece - roler poligon (sa vučnom žičarom u okviru obuhvaćenog skijališta), kuglana, mini-golf, dečija igrališta i dr.; konjički klub (sa štalom za deset konja, manježom i pratećim sadržajima), kao i polazište/terminal izletničkih i planinarskih staza (na trasama nordijskih ski-staza); i planirani rekreativni sadržaji u sastavu hotela „Srebrnac”.

Kompleks se naslanja na gravitirajuće skijalište u sektorima 6 i 8 alpskog skijališta, sa ishodištem planirane gondolske žičare Brzeće-Bregovi-Srebrnac, polazištima dve postojeće žičare i ishodištima alpskih ski-staza; na lokalitetu su planirani i: javna ledena hala za klizanje i hokej, kao i otvorena klizališta za decu i odrasle, dva poligona ski-škola (sa ski-terenima i dva bebi-lifta u okviru obuhvaćenog skijališta) i ski-klub uz ishodište skijaškog FIS poligona; u sklopu kompleksa predviđeno je polazište/terminal nordijskih ski-staza.

Turistički kompleks „Rendara” na teritorijama opština Brus i Raška

Turistički kompleks „Rendara” predviđen je kao specijalizovana podcelina TC „Kopaonik”, sa pretežno sportsko-konjičkom komercijalnom namenom. U pogledu javnih sadržaja, kompleks predstavlja podcelinu II reda. Glavnu specifičnost centra čine konjički centar (sa rekonstruisanim postojećim i novim štalama za konje, manježima i koralima), hipodrom sa gledalištem i pratećim sadržajima, kao i konjičko etno-naselje, uz ostale smeštajne sadržaje.

Turistički kompleks „Rendara” utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- turističkih ležaja ukupno 1.400, od toga 1.100 na teritoriji opštine Brus i 300 u vikend naselju na teritoriji opštine Raška; od ukupnog broja ležaja 980 ili 70% predviđeno je za skijaše i 420 ili 30% za neskijaše i nordijske skijaše; preporučeni su sledeći sadržaji smeštaja: pansioni u vikend naselju na teritoriji opštine Raška i hotelsko-apartmanska celina, apartmansko naselje, centralni apartmanski kompleks i konjičko etno-naselje na teritoriji opštine Brus;

- dnevnih izletnika na prostoru koji gravitira kompleksu je 455 (od toga 320 skijaša, ili 70% i 135 neskijaša i nordijskih skijaša, ili 30%);

- službenih ležaja 42, 15% od broja zaposlenih;

- zaposlenih 280 (20% od broja turističkih ležaja, uključujući angažovane u drugim servisima);

- konja u štalama konjičkog centra 100.

Na građevinskom zemljištu kompleksa od 34 ha (29 ha na teritoriji opštine Brus i 5 ha na teritoriji opštine Raška) planirana je bruto gustina naseljenosti od oko 42 stacionarna korisnika po hektaru, a sa zaposlenima do 50 korisnika po hektaru.

Servisi i javne službe u kompleksu obuhvataju: dopunske sadržaje (garaže i parkinzi, konjički servisi, servis sportske opreme, upravni i istraživački punkt Nacionalnog parka, manja polivalentna sala u funkciji sporta i rekreacije, kulture i zabave, letnja pozornica, recepcija TC „Kopaonik” i dr., uz sadržaje ugostiteljstva i trgovine).

Od sportsko-rekreativnih sadržaja na „Rendari” su predviđeni: konjički sadržaji - konjički centar sa štalama, manježima, koralima i pratećim sadržajima i hipodrom sa helidromom, tribinama i pratećim sadržajima ispod tribina, otvoreni tereni za male sportove (mali fudbal, rukomet, košarka, odbojka, tenis), tereni za zabavu odraslih i dece (kuglana, dečija igrališta i dr.) u letnjem periodu; dečije sankalište i otvoreno klizalište za decu i odrasle u zimskom periodu.

Kompleks se naslanja na gravitirajuće skijalište u sektorima 9. i 10. alpskog skijališta. Na kompleksu je polazište jedne planirane žičare, a iznad kompleksa sa južne strane izlazna stanica jedne planirane žičare, kao i početak alpskih ski-staza. Kroz kompleks je predviđen tranzit nordijskih ski-staza, odnosno izletničkih i planinarskih staza.

Započeta bespravna vikend izgradnja na zapadnom delu lokaliteta (teritorija opštine Raška) biće zaustavljena, a postojeći objekti biće transformisani u apartmanske i pansionske sadržaje uz mogućnost funkcionalne dogradnje do planiranog kapaciteta ležaja (dok se postojeći objekti koji zadrže funkciju vikend kuća ne mogu dograđivati).

Turistički punkt „Zaplanina” na teritoriji opštine Brus

Turistički punkt „Zaplanina” predviđen je kao izletničko-službeni lokalitet TC „Kopaonik”, sa pretežno zimskom namenom, kao ulaz u alpsko skijalište iz pravca Brzeća (sa ishodištem spust-staze), odnosno kao celogodišnji punkt u funkciji Nacionalnog parka. Nalazi se van turističkih kompleksa. Lokacija punkta obuhvata 2 ha u zoni III stepena zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik”.

Turistički punkt „Zaplanina” utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- smeštajni kapacitet ukupno 200 ležaja, prvenstveno za istraživače Nacionalnog parka, u pansionu uz upravni i istraživački punkt Nacionalnog parka „Kopaonik”, od toga 140 za skijaše (70%) i 60 za neskijaše i nordijske skijaše (30%);

- dnevnih izletnika na prostoru koji gravitira punktu 75, od toga 50 skijaša (70%) i 25 neskijaša i nordijskih skijaša (30%);

- službenih ležaja 4 (20% od broja zaposlenih);

- zaposlenih 20 (10% od broja turističkih ležaja, uključujući angažovane u drugim servisima).

Servisi i javne službe punkta obuhvataju: dopunske sadržaje (garaža i parking, servis skijališta, servis sportske opreme, upravni i istraživački punkt Nacionalnog parka „Kopaonik”, osnovni sadržaji ugostiteljstva i snabdevanja).

Punkt se naslanja na gravitirajuće skijalište u sektorima 1. i 3. alpskog skijališta, sa polazištima dve planirane žičare i ishodištima alpskih ski-staza.

Ostali turistički punktovi

Na području Nacionalnog parka „Kopaonik”, van turističkih kompleksa, a u sklopu primarnog TC „Kopaonik”, predviđeni su manji punktovi sa ski-restoranima na značajnijim polazištima, međustanicama i ishodištima žičara i ski-staza, koji će biti utvrđeni odgovarajućim dokumentom urbanističkog planiranja. Do donošenja odgovarajućeg dokumenta prostornog i urbanističkog planiranja, zadržavaju se u zatečenom stanju objekti za predah skijaša i rekreativaca uz koridore postojećih ski staza.

Za manje punktove sa ski-restoranima neophodno je obezbediti neophodnu infrastrukturu za obavljanje delatnosti koja neće imati negativan uticaj na životnu sredinu.

U funkciji planinarenja predviđeni su sledeći punktovi:

- planinarski logor Garine - kamp za šatore kapaciteta do 100 korisnika, sa osnovnim pratećim sadržajima, približno na sredokraći glavnog transverzalnog planinarskog pravca preko Kopaonika (između dva glavna ulaza u Nacionalni park „Kopaonik”);

- punkt Đorov most (planinarski klub sa kampom kapaciteta 50 korisnika, restoranom i ribnjakom).

Turističko-poslovni, službeno-poslovni i specijalni sadržaji

Bačišta su specifični oblici izletničke rekreacije, ugostiteljstva i trgovine, u sprezi sa stočarstvom i domaćom radinošću.

Na području Nacionalnog parka „Kopaonik” predviđeno je obnavljanje četiri stara bačišta, na površinama građevinskog zemljišta od po oko 1 ha (ukupno 4 ha), načelno za po 30 krava (ukupno 120 krava) i 300 ovaca (ukupno 1.200 ovaca), sa po pet zaposlenih (ukupno 20 zaposlenih) i kapacitetom do 100 jednovremenih dnevnih posetilaca (ukupno 400 jednovremenih posetilaca), sa smeštajem i radnim prostorijama zaposlenih, kao i sa zatvorenim i otvorenim stočarskim objektima. Predviđena su radi očuvanja i turističke valorizacije sezonskih (letnjih) stočarskih etno-sadržaja, sa funkcijama primarne prerade mlečnih i drugih stočarskih sirovina, kao i njihovog trgovačkog i ugostiteljskog plasmana na izletničkim/planinarskim stazama tranzitnih turista/izletnika, na sledećim autentičnim lokalitetima: Gvozdac, Kadijevac i Meka presedla (opština Raška) i Beđirovac (opština Brus). Sva bačišta locirana su na pašnjačkim površinama čiji biološki kapacitet u radijusu bačišta odgovara broju grla stoke za letnji period. Pašnjačke površine bačišta i ostale površine pašnjaka na području Nacionalnog parka „Kopaonik” (odnosno poljoprivrednog i neobraslog šumskog zemljišta) koristiće se za pregonsku ispašu stoke iz podplaninskih sela po spoljnom obodu Nacionalnog parka „Kopaonik”, u skladu sa Programom razvoja poljoprivrede Nacionalnog parka.

Službeni/privredni sadržaji - objekti i oprema u funkciji zaštite i prezentacije Nacionalnog parka „Kopaonik”, kao i pomoćni/službeni objekti za potrebe privrede i dr.

Ovi sadržaji disperzovani su na području Nacionalnog parka „Kopaonik” kao pojedinačni manji objekti bez identifikacije lokacije. To su objekti i oprema u funkciji istraživanja, zaštite, kontrole i prezentacije Nacionalnog parka „Kopaonik” (merna mesta, markacija staza, informativne table, odmorišta i dr.), kao i pomoćni objekti za potrebe pregonske ispaše stoke (letnji torovi sa nadstrešnicama), specijalizovanog ratarstva (skloništa sa ostavama repromaterijala i alata), šumarstva (šumske kuće, lugarnice, rasadnici), uzgoja divljači i ribe (hranilišta, skloništa, mrestilišta), vodoprivrede, saobraćaja, zaštite od elementarnih nepogoda (skloništa) i dr.

Sadržaji specijalne namene - u nadležnosti Vojske Srbije i telekomunikacija

Zadržavaju se postojeći sadržaji specijalne namene u okviru kompleksa „Suvo Rudište” (na parceli od 5 ha) i na Pančićevom vrhu (13 ha), kao i postojeći telekomunikacioni sadržaji na Gobelji, Vučaku i drugim uzvišenjima (ukupno 0,04 ha).

Bilans programa kompleksa primarnog TC „Kopaonik” na području Nacionalnog parka „Kopaonik” prikazan je u tabeli III-4.

Tabela III-4. Bilans programa turističkih kompleksa na području Nacionalnog parka

Lokaliteti	Broj ležaja			Broj dnevnih izletnika na gravitirajućem skijalištu kompleksa			Jednovremeni skijaši	Distribucija skijaša po sektorima skijališta	Zaposleni	Služb. lež.
	ukupno	skijaši	neskijaši	ukupno	skijaši	neskijaši	ukupno		ukupno	ukupno
S. Rudište	12.000	8.400	3.600	4.499	3.149	1.350	11.549	1, 2, 4, 5, 7	2.400	240
Jaram	1.400	980	420	525	367	158	1.347	6, 8	280	42
Srebrnac	3.500	2.450	1.050	1.312	918	394	3.368	6, 8	700	70
Rendara	1.400	980	420	525	367	158	1.347	9, 10	280	42
Zaplanina	200	140	60	75	50	25	190	1, 3	20	4
Ukupno	18.500	12.950	5.550	6.936	4.851	2.085	17.801		3.680	398

2.2.3. Sadržaji turizma i rekreacije na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka

Sadržaji turizma i rekreacije različitih kategorija koji će zadovoljiti potrebe različitih socijalnih grupa korisnika na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka predstavljaće glavnu materijalnu osnovu razvoja potkopaoničkih naselja. Namenjeni su turistima i posetiocima Nacionalnog parka „Kopaonik" i zasnovani na celogodišnjoj ponudi planinskog sportsko-rekreativnog turizma, seoskog, lovnog i drugih vidova turizma, u okviru podplaninskih sekundarnih turističkih centara i podplaninskih sela sa turističkom funkcijom (u prvom redu po obodu Nacionalnog parka, a zatim i ostalih) i turističkih punktova, kao i ponude u prostoru, u integraciji sa sadržajima komplementarnih lokalnih aktivnosti. Sekundarni centri i sela sa turističkom funkcijom obuhvataju: turistički smeštaj, sportsko-rekreativne objekte i objekte javnih servisa i službi (u zajedničkoj funkciji turizma, Nacionalnog parka „Kopaonik", lokalnog stanovništva i komplementarne privrede), a ponuda u prostoru površine, punktove i objekte u funkciji skijališta, izletničkih i planinarskih staza, lova i ribolova. Sekundarni turistički centri, sela sa turističkom funkcijom i punktovi biće integrisani u jedinstvenu turističku ponudu TC „Kopaonik".

Kriterijumi za realizaciju domaćinskog turizma na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik" su: adaptacija, rekonstrukcija ili izgradnja „gostinske smeštajne jedinice" (smeštaj sa šest ležaja i kupatilom) i „gostinske kuće" (smeštaj sa šest ležaja, kupatilom i dnevnim boravkom) u okviru postojećih kuća seoskog domaćinstva, uz radno angažovanje 1-2 člana domaćinstva; obavezno uklapanje arhitekture „gostinskih smeštajnih jedinica" i „gostinskih kuća" u etno-ambijent sela; zabrana vikend izgradnje u selima, odnosno izgradnja kapaciteta komercijalnog turističkog smeštaja u interesu i pod kontrolom sela; opremanje naselja komunalnom infrastrukturom i sadržajima javnih službi, servisa, rekreacije i sporta; povezivanje naselja sa okruženjem, međusobno i sa Nacionalnim parkom „Kopaonik" drumskim i šinskim saobraćajnicama i žičarama, radi omogućavanja komforne, celogodišnje turističke ponude; ostvarivanje iskorišćenosti kapaciteta od minimum 120 dana godišnje (januar i februar, jul i avgust) na osnovu proširenja asortimana ponude i organizovanog marketinga; organizovano i zvanično/ugovorno uključivanje sela i seoskih domaćinstava u objedinjenu turističku ponudu TC „Kopaonik" i u zaštitu i prezentaciju Nacionalnog parka „Kopaonik"; radna motivacija, zapošljavanje i edukacija lokalnog stanovništva, rehabilitacija i unapređenje lokalne poljoprivrede, organizovanje prerade i plasmana lokalnih proizvoda i usluga na internom i eksternom tržištu; formiranje privatnih seoskih poljoprivredno-turističkih zadruga kao subjekata razvoja sa aktuelnim programima angažovanja aktivnog stanovništva; finansijska, kreditna, fiskalna i druge podrške od strane nadležnih ministarstava, javnih preduzeća, opština, komercijalnih subjekata i drugih za proizvodnju hrane i formiranje ponude seosko-planinskog turizma.

Razvoj turizma na području Prostornog plana van Nacionalnog parka „Kopaonik" biće zasnovan na sledećim programima sekundarnih turističkih centara, turističko-seoskih naselja, seoskih naselja sa turističkom funkcijom i turističkih punktova.

Sekundarni turistički centri

Jošanička Banja (opština Raška)

Razvoj Jošaničke Banje zasnovan je na celogodišnjem banjskom turizmu, uz uslov njegove integracije sa planinskim turizmom TC „Kopaonik" i komplementarnim lokalnim aktivnostima poljoprivrede, lovstva, male privrede i dr. U odnosu na funkcije Nacionalnog parka „Kopaonik", Jošanička Banja predstavlja glavnu severozapadnu naseljsko-turističku kapiju Nacionalnog parka. U funkciji turizma na području Nacionalnog parka „Kopaonik" i području Prostornog plana, u sastavu kompleksa Jošaničke Banje predviđeni su sadržaji banjskog i turističkog smeštaja, banjskih i naseljskih javnih službi, servisa, rekreacije i sporta, kao i smeštaj za deo zaposlenih u TC „Kopaonik" (u skladu sa Programom razvoja Jošaničke Banje i Generalnim planom Jošaničke Banje). Glavnu vezu Banje sa sektorom 8. skijališta u Nacionalnom parku predstavljaće planirana kabinska žičara Banja-Kokorovac-Vučak, u funkciji transporta celom dužinom i u funkciji skijanja od Kokorovca do Vučaka.

Sekundarni turistički centar Jošanička Banja utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- 5.000 turističkih ležaja, sa preporukom sledećih sadržaja smeštaja: banjski stacionar, hoteli, turistički apartmani, odmarališta, pansioni i privatan smeštaj;

- javni servisi i službe u funkciji turizma - parkinzi i garaže, kružni električni voz, trgovina, ugostiteljstvo, tehnički servisi u funkciji banjskih, javnih, smeštajnih i sportsko- rekreativnih sadržaja, banjski blok sa terapeutsko - rekreativnim sadržajima, terapeutski sadržaji banjskog stacionara, banjsko kupatilo i hamam, uređena etno-zona sa etno-klubom, aktiviranje etno- sadržaja u zaseocima Čolovići i Vučetići, kongresni sadržaji uz hotel, uprava Banje, turistički klub, Turistička organizacija, recepcija TC „Kopaonik" i dr.;

- od sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: termo-akvatički kompleks (sa zatvorenim i otvorenim termalnim bazenima, solarijumom i zimskim klizalištem), kupalište (otvoreni termalni akvatoriji sa plažom i solarijumom), rekreativno-zabavni sadržaji organizovani u klubovima (plivački, klizački, safari, konjički, biciklistički, tenis, ski/roler i dr.), banjski park, šetne i izletničke staze.

Lisina-Čajetina (u funkcionalnom sastavu kompleksa Suvo Rudište, opština Raška)

Vikend naselje Lisina-Čajetina nastalo je kršenjem odredbi dosadašnjih prostornih planova Nacionalnog parka „Kopaonik", budući da je obim izgradnje oko deset puta veći od planiranog i da se gradilo bez plana i komunalne opreme. Zbog toga regulisanje naselja predstavlja veliki problem, a njegovi korisnici ozbiljno opterećuju javne službe, servise, saobraćaj i skijalište „Suvog Rudišta". I pored svega, naselje je u međuvremenu, po svom položaju,

veličini i nameni, steklo status sekundarnog turističkog centra. Rešenje je u sanaciji i uređenju naselja (plansko komunalno opremanje, izgradnja neophodnih sadržaja javnih službi i servisa, transformacija značajnog dela vikend kuća u pansione) kao sekundarnog turističkog centra i donošenju odgovarajućeg dokumenta urbanističkog planiranja za celo naselje. Na taj način bi se smanjio pritisak na izgradnju kompleksa „Suvo Rudište", zbog čije blizine je vikend naselje i formirano na samoj granici Nacionalnog parka „Kopaonik". U tom smislu, razvoj naselja zasnovan je dominantno na turizmu, uz uslov funkcionalne integracije sa TC „Kopaonik". Ova integracija uslovljena je izgradnjom planirane kabinske žičare Lisina - Suvo rudište (nazvane „Treska - vikend naselje", I faza) i izgradnje planiranog sektora 2 alpskog skijališta u neposrednoj blizini, preko koga će se naselje povezati sa ostalim postojećim i planiranim sektorima alpskog skijališta TC „Kopaonik". Naselje predstavlja naseljsko-turističku pomoćnu kapiju Nacionalnog parka sa jugozapadne strane.

Sekundarni turistički centar Lisina-Čajetina utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- 7.000 turističkih ležaja (standardizacijom oko 10.000 postojećih ležaja, većinom u vikend kućama), sa preporukom sledećih sadržaja smeštaja: turistički apartmani, hoteli, pansioni, vikend kuće i poslovno-stambeni kompleks sa helidromom u naselju Čajetina;

- poslovno-stambeni kompleks sa helidromom u naselju Čajetina;

- javni servisi i službe u funkciji turizma - parkinzi i garaže, trgovina, ugostiteljstvo, tehnički servisi u funkciji smeštajnih, javnih i sportsko-rekreativnih sadržaja, turistički klub, turistička organizacija, recepcija TC „Kopaonik" i dr.;

- od sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: sportsko-rekreativni centar sa polivalentnom sportskom salom, otvorenim klizalištem, terenima za male sportove (mali fudbal/rukomet, košarka, odbojka, tenis) i sportskim klubovima (klizački, tenis i dr.) i dispergovani rekreativno-zabavni sadržaji organizovani u klubovima (safari, konjički, biciklistički, ski/roler i dr.).

Brzeće sa Gočmancem (opština Brus)

Sekundarni turistički centar Brzeće, zajedno sa obližnjim Gočmancem, svoj razvoj će zasnivati na turizmu, poljoprivredi i maloj privredi u integraciji sa TC „Kopaonik". U odnosu na funkcije Nacionalnog parka „Kopaonik", Brzeće predstavlja glavnu istočnu stanicu Nacionalnog parka „Kopaonik", ispred koje je, u sklopu naselja, predviđen autokamp. U funkciji turizma na području Nacionalnog parka „Kopaonik" i okruženja, u sastavu kompleksa Brzeće/Gočmanci predviđeni su sadržaji turističkog smeštaja i naseljskih javnih službi, servisa, rekreacije i sporta, kao i smeštaj za deo zaposlenih u TC „Kopaonik". Specifičnost naselja predstavlja polivalentni omladinski centar („Junior"). Brzeće/Gočmanci se naslanja na sektore 5. i 6. alpskog skijališta sa izgrađenom kabinskom žičarom Bela reka - Mali Karaman (sa FIS poligonom „Bela reka" i planiranim skijalištem Struga) i planiranim kabinskom žičarom Brzeće-Bregovi-Srebrnac.

Sekundarni turistički centar Brzeće sa Gočmancem utvrđuje se sa sledećim kapacitetima i sadržajima:

- 10.000 turističkih ležaja - 8.000 u Brzeću i 2.000 u Gočmancu sa mogućnošću preraspodele između Brzeća i Gočmanaca do utvrđenog graničnog kapaciteta, sa preporukom sledećih sadržaja smeštaja: hoteli, turistički apartmani, omladinski centar („Junior"), odmarališta, pansioni/vikend kuće i privatan smeštaj;

- javni servisi i službe u funkciji turizma - parkinzi i garaže, trgovina, ugostiteljstvo, tehnički servisi u funkciji smeštajnih, javnih i sportsko-rekreativnih sadržaja, uređena etno- zona starih vodenica sa etno-klubom i eko-klubom, omladinski centar sa sportskim kampovima, kongresnim sadržajima i dr., turistički klub, turistička organizacija, recepcija TC „Kopaonik" i dr.;

- od sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: sportsko-rekreativni centar sa polivalentnom sportskom salom, solarijumom, otvorenim klizalištem, terenima za male sportove (mali fudbal/rukomet, košarka, odbojka, tenis) i sportskom klubovima (klizački, tenis i dr.), sportski kompleks omladinskog centra (otvoreni tereni za male sportove i klizalište) i dispergovani rekreativno-zabavni sadržaji organizovani u klubovima (safari, konjički, biciklistički, ski/roler i dr.).

Kriva Reka (opština Brus)

Sekundarni turistički centar Kriva Reka će imati materijalnu osnovu razvoja u integrisanom i organizovanom sistemu seoskog turizma, poljoprivrede i male privrede, udruženim sa TC „Kopaonik" i Nacionalnim parkom „Kopaonik". Kriva reka je predviđena kao severoistočna, naseljsko-turistička pomoćna kapija Nacionalnog parka, na glavnom pravcu saobraćajne i funkcijske integracije Kopaonika sa Vrnjačkom Banjom preko Željina i Goča. Kriva Reka se naslanja na planirane sektore 9. i 10. alpskog skijališta.

U funkciji razvoja turizma u naselju su planirani sadržaji turističkog smeštaja, servisa i javnih službi, rekreacije i sporta (uz polazišta žičara, letnje izletničke punktove i dr.), i to:

- 2.000 turističkih ležaja, sa preporukom sledećih sadržaja smeštaja: turistički apartmani, pansioni i privatan smeštaj;

- javni servisi i službe u funkciji turizma - parkinzi i garaže, trgovina, ugostiteljstvo, tehnički servisi u funkciji smeštajnih, javnih i sportsko-rekreativnih sadržaja (kulturološka upotreba), etno-klub i eko-klub, turistički klub,

Turistička organizacija, recepcija TC „Kopaonik” i dr.;

- od sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: sportsko-rekreativni centar sa manjom polivalentnom salom, solarijumom, otvorenim klizalištem, otvorenim terenima za male sportove (mali fudbal/rukomet, košarka, odbojka, tenis), sportskim klubovima (klizački, teniski i dr.), kao i dispergovani rekreativno-zabavni sadržaji organizovani u klubovima (safari, konjički, biciklistički i dr.).

Belo Brdo (opština Leposavić)

Sekundarni turistički centar Belo Brdo će svoj razvoj zasnovati na organizovanom i integrisanom sistemu seoskog turizma, poljoprivrede i male privrede, udruženom sa aktivnostima TC „Kopaonik” i funkcijama Nacionalnog parka „Kopaonik”. Belo Brdo se naslanja na sektor 1. alpskog skijališta, preko planirane kabinske žičare „Belo Brdo - Suvo rudište” i drugih planiranih žičara.

U funkciji turizma, u naselju su predviđeni sadržaji turističkog smeštaja, servisa i javnih službi, rekreacije i sporta (polazišta žičara, letnji izletnički punktovi i dr.), i to:

- 3.000 turističkih ležaja, sa preporukom sledećih sadržaja smeštaja: turistički apartmani, pansioni i privatan smeštaj;

- javni servisi i službe u funkciji turizma - parkinzi i garaže, trgovina, ugostiteljstvo, tehnički servisi u funkciji smeštajnih, javnih i sportsko-rekreativnih sadržaja, etno-klub i eko- klub, turistički biro, recepcija i dr.;

- od sportsko-rekreativnih sadržaja predviđeni su: sportsko-rekreativni centar sa manjom polivalentnom salom, solarijumom, otvorenim klizalištem, otvorenim terenima za male sportove (mali fudbal/rukomet, košarka, odbojka, tenis) i sportskim klubovima (klizački, teniski i dr.), kao i dispergovani rekreativno-zabavni sadržaji organizovani u klubovima (safari, konjički, biciklistički, paraglajding i dr.).

Turističko-seoska naselja u neposrednom kontaktu sa Nacionalnim parkom „Kopaonik” i TC „Kopaonik”

Đorđevići (opština Raška) predstavlja značajnu, relativno očuvanu etno-celinu od značaja za Nacionalni park „Kopaonik”, čijem očuvanju i revitalizaciji će biti prilagođeno uređenje i korišćenje naselja. Materijalna baza naselja je u domaćinskom turizmu, poljoprivredi i maloj privredi, u integraciji sa TC „Kopaonik” i Jošaničkom Banjom. Preko ulaza u skijalište iznad naselja, Đorđevići će biti povezani sa ostalim skijalištem TC „Kopaonik”. Turističko-seosko naselje Đorđevići utvrđuje se sa kapacitetom od 600 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju.

Crna Glava (opština Raška) imaće materijalnu bazu u domaćinskom turizmu, poljoprivredi i maloj privredi, u integraciji sa TC „Kopaonik” i Jošaničkom Banjom. Sa polazištima žičara iznad naselja, Crna Glava će biti povezana sa ostalim sektorima skijališta. Turističko-seosko naselje Crna Glava utvrđuje se sa kapacitetom od 1.000 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju.

Ravnište (opština Brus) u funkcionalnom sastavu Brzeća i punkta Zaplanina biće zasnovano na domaćinskom turizmu i poljoprivredi, uz integraciju sa TC „Kopaonik”. Turističko-seosko naselje Ravnište utvrđuje se sa kapacitetom od 400 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju.

Ostala seoska naselja sa turističkom funkcijom

Za ostala seoska naselja utvrđuju se sledeći kapaciteti sa preporučenim sadržajima smeštaja:

- Rakovac (opština Raška) - 200 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju);

- Velež-Paljevštica (u funkcionalnom sastavu Jošaničke Banje, opština Raška) - 200 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju;

- Marići (u funkcionalnom sastavu Jošaničke Banje, opština Raška) - 100 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju;

- Kremiće (opština Raška) - 100 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Semeteš (opština Raška) - 200 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Badanj (opština Raška) - 100 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Tiodže (opština Raška) - 200 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Šipačina (opština Raška) - 200 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju;

- Rudničko naselje Belo Brdo (opština Leposavić) - 800 ležaja u pansionima i privatnom smeštaju;

- Guvnište (u funkcionalnom sastavu Belog Brda, opština Leposavić) - 200 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Bozoljin (opština Brus) - 100 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Kneževo (u funkcionalnom sastavu Brzeća, opština Brus) - 100 turističkih ležaja u privatnom smeštaju;

- Livađe - Radmanovo (u funkcionalnom sastavu Brzeća, opština Brus) - 300 turističkih ležaja u pansionima i privatnom smeštaju);

- Paljevštica (opština Brus) - 100 turističkih ležaja u privatnom smeštaju.

Punktovi (bez smeštaja) van sekundarnih turističkih centara i turističko-seoskih naselja

Ovi punktovi sa restoranima ili čajdžinicama i skloništima predviđeni su na značajnijim polazištima, međustanicama i ishodištima žičara i ski-staza i biće bliže utvrđeni odgovarajućim dokumentom urbanističkog planiranja.

U funkciji planinarstva i izletništva predviđeni su etno-punktovi ispred ulaza u Nacionalni park „Kopaonik" iznad Jošaničke Banje (sa krčmom, prodavnicom, vodenicom, ložištima, ribnjakom, autokampom za 200 ležaja i kampom šatora za 100 ležaja).

Bilansi programa sekundarnih turističkih centara, turističko-seoskih naselja i sela u funkciji turizma okruženju Nacionalnog parka „Kopaonik", prikazani su u tabelama (od III-6 do III-8).

Tabela III-6. Bilans programa sekundarnih turističkih centara van Nacionalnog parka „Kopaonik"

Naselja	Broj turističkih ležaja	Naslanjanje na sektore skijališta	Broj zaposlenih
Jošanička Banja	5.000	8	600
Lisina/Čajetina	7.000	2	520
Brzeće sa Gočmancima	10.000	5,6	1.150
Kriva Reka	2.000	9,10	300
Belo Brdo	3.000	1	450
Ukupno	27.000	-	3.020

Tabela III-7. Bilans programa turističkih naselja van Nacionalnog parka „Kopaonik"

Naselja	Broj turističkih ležaja	Broj zaposlenih
Đorđevići	600	60
Crna Glava	1.000	100
Ravnište	400	40
Rakovac	200	20
Velež/Paljevštica	200	20
Marići	100	10
Kremiće	100	5
Semeteš	200	15
Badanj	100	10
Tiodže	200	15
Šipačina	200	10
Rudničko naselje Belo Brdo	800	40
Guvnište	200	10
Bozoljin	100	10
Kneževo	100	5
Livađe/Radmanovo	300	20
Paljevštica	100	5
Ukupno	4.900	395

Pregled glavnih planskih pokazatelja turizma na području Prostornog plana dat je u tabelama III-8 i III-9.

Tabela III-8. Ukupni kapaciteti po turističkim centrima i naseljima (bez zaposlenih i stalnih stanovnika)

Turistički centri i naselja	Stacionarni korisnici			Dnevni izletnici			Ukupni jednovremeni korisnici		
	U NP	Van NP	Ukupno	U NP	Van NP	Ukupno	U NP*	Van NP**	Ukupno
Primarni	18.500	-	18.500	6.936	-	6.936	25.436	-	25.436
Sekundarni	-	27.000	27.000	-	5.000	5.000	-	27.100	27.100
Naselja	-	4.900	4.900	-	1.000	1.000	-	4.800	4.800
Ukupno	18.500	31.900	50.400	6.936	6.000	12.936	25.436	31.900	57.336

* Stacionarni u NP +dnevni izletnici sa područja Plana van Nacionalnog parka „Kopaonik" i iz šireg okruženja

** Dnevni izletnici na prostoru van Nacionalnog parka „Kopaonik" iz šireg okruženja+stacionarni na području Plana van Nacionalnog parka „Kopaonik" koji nisu na dnevnom izletu u Nacionalnom parku „Kopaonik"

Tabela III-9. Ukupni kapaciteti na području Prostornog plana po opštinama (bez zaposlenih i stalnih stanovnika)

Opština	Stacionarni korisnici			Dnevni izletnici			Ukupni jednovremeni korisnici		
	U NP	van NP	Ukupno	U NP	van NP	Ukupno	U NP*	Van NP**	Ukupno
Raška	12.500	14.900	27.400	4.615	3.007	7.622	17.115	13.900	31.015
Brus	6.000	13.000	19.000	2.321	2.426	4.747	8.321	13.431	21.752
Leposavić	-	4.000	4.000	-	569	569	-	4.569	4.569
Ukupno	18.500	31.900	50.400	6.936	6.000	12.936	25.436	31.900	57.336

* Stacionarni u Nacionalnog parka „Kopaonik” +dnevni izletnici sa područja Plana van Nacionalnog parka „Kopaonik” i iz šireg okruženja

** Dnevni izletnici na skijalištu van Nacionalnog parka „Kopaonik” iz šireg okruženja+stacionarni na području Plana van Nacionalnog parka „Kopaonik” koji nisu na dnevnom izletu u Nacionalnog parka „Kopaonik”

2.2.4. Sadržaji turističke infrastrukture

Glavne sadržaje turističke infrastrukture na području Prostornog plana činiće turistička ponuda u prostoru (van centara/kompleksa, naselja i punktova), pre svega alpskog skijališta, a zatim nordijskog skijališta i letnjih planinarskih i izletničkih staza i drugih letnjih sadržaja.

Postojeće i planirane žičare i ski-staze vode se isključivo van površina u režimu zaštite I i II stepena Nacionalnog parka „Kopaonik” (sem u II stepenu na visokom grebenu Suvog Rudišta, gde su glavna postojeća i planirana čvorišta skijališta), odnosno u celini na površinama u režimu zaštite III stepena Nacionalnog parka „Kopaonik” i na područja Prostornog plana van Nacionalnog parka „Kopaonik”. Kapacitet skijališta u granicama Nacionalnog parka „Kopaonik” potpuno je usklađen sa njegovim kapacitetom u zimskoj sezoni. Sistem skijališta zadire u područje van granica Nacionalnog parka „Kopaonik” sa ciljem da, po svom konačnom kompletiranju, poveže sekundarne turističke centre i značajnija turističko-seoska naselja sa jezgrom skijališta i kompleksima TC „Kopaonik” u Nacionalnog parka „Kopaonik”, kako bi se rasteretili ulazi u skijalište na teritoriji Nacionalnog parka „Kopaonik”.

Lokacije, odnosno pravci pružanja i tehničke performanse žičara, alpskih i nordijskih ski-staza koje su date u tekstualnom delu i grafičkom prikazu Prostornog plana, predstavljaju generalno rešenje, koje se ne mora smatrati striktno obavezujućim ukoliko se, u skladu sa zakonom, na pojedinačnim primerima detaljne razrade utvrdi značajan nepovoljan uticaj na prirodne vrednosti i životnu sredinu, koji se ne može uspešno otkloniti ili kompenzovati (u skladu sa procenom uticaja konkretnih projekata). Pri projektovanju novih žičara i ski-staza neophodno je poštovati planirani/propisani kapacitet Nacionalnog parka „Kopaonik” u zimskoj sezoni, uz usklađivanje kapaciteta žičara sa kapacitetom ski-staza, posebno sa planiranom zamenom postojećih zastarelih žičara novim, kojoj treba da prethodi izgradnja planiranih ski-staza.

Alpsko skijalište

Na osnovu valorizacije prirodnih i stvorenih uslova područja Prostornog plana, alpsko skijalište je koncipirano kao glavni sadržaj turističke ponude u prostoru Kopaonika. S obzirom na trajanje i kvalitet snega, kao i na morfometrijske uslove, najveći deo alpskog skijališta nalazi se u visinskoj zoni planine, odnosno na području Nacionalnog parka „Kopaonik”, a manji deo van njegovih granica (uz najmanji deo skijališta van područja Prostornog plana).

Alpsko skijalište koncipirano je kao jedinstven, povezani sistem žičara i ski-staza, od Đorđevića, Crne Glave i Krive Reke na severu, do Lisine i Belog Brda na jugu, odnosno od Jošaničke Banje na zapadu, do Brzeća i Paleža na istoku, na teritorijama opština Raška, Brus i Leposavić. Sistem je sastavljen od deset sektora i to:

1. (jug) - kabinskom žičarom Belo Brdo - Suvo rudište od Belog Brda, preko jugozapadnog dela Nebeske stolice do Pančićevog vrha i žičarama od Belog Brda i jugozapadnih padina Pančićevog vrha do grebena Pančićev vrh - Vojetin; preko grebena Pančićev vrh - Vojetin ovaj sektor se spaja sa sektorom 3, a na Pančićevom vrhu još sa sektorima 2, 4. i 7; ulazi u skijalište biće u Belom Brdu (kabinska žičara i žičare sedežnice); kapacitet skijališta biće 2.683 jednovremenih skijaša, od toga 113 u Nacionalnog parka „Kopaonik” u opštini Raška i 2.570 van njegovih granica u opštini Leposavić;

2. (jugozapad) - kabinskom žičarom Lisina - Suvo rudište (nazvanom „Treska - vikend naselje” I faza) i sedežnim žičarama od Čajetine prema grebenu Pančićev vrh - Treska i iz Lisine, Kostovca i Sunčane doline prema grebenu Suvo Rudište - Krst, gde se spaja sa sektorom 7; preko Pančićevog vrha, sektor se spaja sa sektorima 1. i 4; ulazi u skijalište biće u Lisini i Čajetini; kapacitet skijališta biće 1.594 jednovremenih skijaša, od toga 1.560 u Nacionalnog parka „Kopaonik” i 34 van njegovih granica na teritoriji opštine Raška;

3. (jugoistok) - žičarama od Zaplanine i Jelovarnika (nizvodno, van prirodnog rezervata) prema grebenu Vojetin - Pančićev vrh, gde se spaja sa sektorom 1; preko Pančićevog vrha, sektor se spaja sa sektorima 2, 4. i 7; ulazi u skijalište biće u Zaplanini; kapacitet skijališta biće 1.779 jednovremenih skijaša, od toga 1.707 u Nacionalnog parka „Kopaonik” i 71 van njegovih granica, na teritoriji opštine Brus;

4. (istok, Duboka) - žičarama od Duboke prema Pančićevom vrhu, gde se spaja sa sektorima 3. i 1. i Karaman grebenu gde se spaja sa sektorima 5. i 7; ulazi u skijalište biće u Dubokoj; kapacitet skijališta biće 365

jednovremenih skijaša, sve u Nacionalnog parka „Kopaonik” na teritoriji opštine Brus;

5. (istok, Bela reka) - kabinskim žičarama Bela reka - Mali Karaman i Suvo Rudište - Mali Karaman, preko Struge, Ledenica i Kneževskih bara do Karaman grebena, gde se spaja sa sektorima 4. i 7, a na Jarmu i Četničkom groblju i sa sektorom 6; ulazi u skijalište biće u Beloj reci (kabinska žičara) i na Jarmu; kapacitet skijališta biće 2.408 jednovremenih skijaša, od toga 2.377 u Nacionalnog parka „Kopaonik” i 31 van njegovih granica na teritoriji opštine Brus.

6. (istok, Velika Gobelja) - kabinskom žičarom Brzeće-Bregovi-Srebrnac, preko Bregova (međustanica) do Srebrnca i žičarama iz Srebrnačke reke do Bregova i lokaliteta Farma Srebrnac, od Čistog brda, Rendare, Srebrnca i Jarma prema V. Gobelji, gde se povezuje sa sektorima 7. i 8; sektor se na Četničkom groblju povezuje sa sektorom 5, na Čistom brdu i Rendari sa sektorom 9. i ishodištem žičare istočno od Rendare sa sektorom 10; ulazi u skijalište biće u Brzeću (kabinska žičara), na Srebrncu i Rendari; kapacitet skijališta biće 2.870 jednovremenih skijaša, od toga 2.560 u Nacionalnom parku i 310 van njegovih granica, na teritoriji opštine Brus;

7. (zapad) - žičarama od Suvog Rudišta i Jarma prema Pančićevom vrhu i Karaman grebenu, gde se spaja sa sektorima 4. i 5, kao i prema Velikoj Gobelji gde se spaja sa sektorima 6. i 8; sektor se na grebenu Suvo rudište - Krst povezuje sa sektorom 2, a na Pančićevom vrhu i sa sektorima 1. i 4; ulazi u skijalište biće na Suvom Rudištu, Marinim Vodama i Jarmu; kapacitet skijališta biće 3.097 jednovremenih skijaša, sve u Nacionalnog parka „Kopaonik” na teritoriji opštine Raška;

8. (severozapad) - kabinskom žičarom Jošanička Banja-Kokorovac-Vučak od Jošaničke Banje preko Kokorovca (međustanica) do Vučaka i žičarama iz Šutanovačke reke prema Vučaku i Mekoj presedli, odnosno od Đorđevića prema Mekoj presedli, Maloj Gobelji i Velikoj Gobelji, gde se spaja sa sektorima 6. i 7.; ulazi u skijalište biće u Jošaničkoj Banji, na Kokorovcu (kabinska žičara) i u Đorđevićima (žičare sedežnice); kapacitet skijališta biće 2.779 jednovremenih skijaša, od toga 1.941 u Nacionalnom parku i 838 van njegovih granica, na teritoriji opštine Raška;

9. (sever) - žičarama iz Šaklmanske reke prema Rendari i Treštenici, od Crne Glave, Donje planine i Krive Reke prema Belim čukama i Treštenici i iz Ciganske reke do Male Šiljače i lokaliteta južno od Rendare; sektor se na Rendari povezuje sa sektorom 6, a na Velikoj Šiljači i Marinkovcu sa sektorom 10; ulazi u skijalište biće u Šaklmanu i Krivoj Reci (Pršići); kapacitet skijališta biće 5.571 jednovremenih skijaša, od toga 4.032 u Nacionalnog parka „Kopaonik” i 1.539 van njegovih granica, na teritorijama opština Raška i Brus;

10. (severoistok) - sa terminala moguće električne železnice iz pravca Brusa, žičarama iz Krive Reke i Mramorske reke prema Paležu, kao i iz Mramorske reke prema Marinkovcu i Velikoj Šiljači, gde se spaja sa sektorom 9; deo sektora (severno od Paleža) predviđen je van granica Prostornog plana; ulazi u skijalište biće u Krivoj reci (Jankovići) i na Paležu; kapacitet skijališta biće 1.566 jednovremenih skijaša, od toga 54 u Nacionalnom parku i 1.512 van njegovih granica.

Sa minimalnim normativom od 333 m², na području Nacionalnog parka „Kopaonik” predviđeno je maksimalno ukupno 17.806, van Nacionalnog parka „Kopaonik” 6.905 i na celom području Prostornog plana 24.712 jednovremenih skijaša (postojećih i planiranih).

Broj žičara i kapaciteti skijališta su orijentacioni/približni, te nisu egzaktno obavezujući za detaljnije planske dokumente razrade skijališta, ali su indikativni za ukupni kapacitet prostora meren brojem jednovremenih korisnika, od značaja za zaštitu Nacionalnog parka „Kopaonik”, utvrđivanje suprastrukture i infrastrukture i dr.

U slučajevima većeg opterećenja skijališta u visinskoj zoni (na području Nacionalnog parka „Kopaonik”) dnevni izletnici će biti usmereni na ulaze u skijališta van Nacionalnog parka „Kopaonik”.

U navedenim sektorima na području Prostornog plana predviđeno je ukupno 73 žičara, od kojih 65 ski liftova i sedežnica i osam kabinskih žičara. Od ukupnog broja žičara dužine 94,98 km, 21 su postojeće dužine 21,8 km i 52 planirane dužine od 73,16 km.

Sve kabinske žičare i žičare sedežnice biće i u funkciji letnje ponude u prostoru. Određeni ski-liftovi za zimsku vuču skijaša i letnju vuču alpen-rolera biće prilagođeni za te funkcije i locirani u sklopu turističkih kompleksa primarnog Turističkog centra.

Pokazatelji alpskog skijališta na području Prostornog plana prikazani su u tabelama od III-11 do III-14.

Tabela III-11. Pokazatelji žičara po sektorima alpskog skijališta na području Prostornog plana

Sektori skijališta	Ski-liftovi i žičare			Kabinske žičare		
	Broj	Dužina u km	Površina koridora u ha	Broj	Dužina u km	Površina koridora u ha
1. (jug)	6	5,42	7,59	1	3,57	6,07
2. (jugozapad)	3	3,09	4,66	2	5,70	11,39
3. (jugoistok)	4	5,32	7,45	0	0	0
4. (istok, Duboka)	4	4,89	6,85	0	0	0

5. (istok, B. Reka)	6	5,68	7,27	1	3,87	7,74
6. (istok, Gobelja)	8	6,84	9,57	1	4,89	8,31
7. (zapad)	12	10,76	14,49	2	2,94	5,88
8. (severozapad)	6	6,74	9,43	1	4,99	8,48
9. (sever)	13	16,21	22,69	0	0	0
10. (severoistok)	3	4,07	5,69	0	0	0
Ukupno	65	69,02	95,69	8	25,96	47,87

Tabela III-12. Pokazatelji alpskih ski-staza po sektorima alpskog skijališta na području Prostornog plana

Sektori skijališta	Ski-staze						Jednovremeni skijaši		
	Dužina u km			Površina u ha					
	Ukupno	U NP	Van NP	Ukupno	U NP	Van NP	Ukupno	U NP	Van NP
1. (jug)	17,87	0,75	17,12	89,33	3,75	85,58	2.683	113	2.570
2. (jugozapad)	15,14	14,68	0,46	53,08	51,94	1,14	1.594	1.560	34
3. (jugoistok)	11,85	11,37	0,48	59,23	56,85	2,38	1.779	1.707	71
4. (istok, Duboka)	12,59	12.59	0	12,16	12,16	0	365	365	0
5. (istok, B. Reka)	24,37	24,00	0,37	80,19	79,15	1,04	2.408	2.377	31
6. (istok, Gobelja)	19,11	17,05	2,06	95,57	85,26	10,31	2.870	2.560	310
7. (zapad)	32,21	32,21	0	103,14	103,14	0	3.097	3.097	0
8. (severozapad)	18,51	12,93	5,58	92,55	64,65	27,90	2.779	1.941	838
9. (sever)	37,10	26,86	10,25	185,52	134,28	51,24	5.571	4.032	1.539
10. (severoistok)	10,43	0,36	10,07	52,16	1,81	50,35	1566	54	1512
Ukupno	199,18	152,80	46,39	822,93	592,99	229,94	24.712	17.806	6.905

Tabela III-13. Bilans površina koridora za žičare i alpske ski-staze po zonama zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik” i opštinama na području Prostornog plana

Opština	Žičare									
	II stepen zaštite (1)		III stepen zaštite (2)		Ukupno u NP (1+2)		Van NP (3)		Ukupno Prostorni plan (1+2+3)	
	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha
Brus	0,5	0,7	34,4	51,5	34,9	52,2	8,7	12,1	43,6	64,3
Raška	1,4	2,5	33,5	48,7	34,9	51,2	8,2	15,8	43,1	67,0
Leposavić	0	0	0	0	0	0	8,3	12,3	8,3	12,3
Ukupno	1,9	3,2	67,9	100,2	69,8	103,4	25,2	40,2	95,0	143,6
Opština	Ski-staze									
	II stepen zaštite (1)		III stepen zaštite (2)		Ukupno u NP (1+2)		Van NP (3)		Ukupno Prostorni plan (1+2+3)	
	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha	D, km	P, ha
Brus	1,4	6,8	76,9	295,0	78,3	301,8	18,0	89,6	96,3	391,4
Raška	2,8	9,5	71,7	281,5	74,6	291,1	11,4	55,4	86,7	346,5
Leposavić	0	0	0	0	0	0	17,0	84,9	17,0	84,9
Ukupno	4,2	16,3	148,6	576,5	152,9	592,9	46,4	229,9	199,2	822,8

Tabela III-14. Bilans površina proseka šume za žičare i alpske ski-staze po zonama zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik” i opštinama na području Prostornog plana

Opština	Proseke šume za žičare			
	Područje Nacionalnog parka			
		Van NP, ha		
	II stepen zaštite, ha	III stepen zaštite, ha	Ukupno, ha	
Brus	0,2	29,8	30,0	3,9
Raška	0	27,6	27,6	8,5
Leposavić	0	0	0	1,5
Ukupno	0,2	57,4	57,6	13,9

Opština	Proseke šume za alpske ski-staze			
	Područje Nacionalnog parka			
	II stepen zaštite, ha	III stepen zaštite, ha	Ukupno, ha	Van NP, ha
Brus	1,1	115,1	116,2	44,2
Raška	0	139,1	139,1	18,2
Leposavić	0	0	0	3,28
Ukupno	1,1	254,2	255,3	65,7

U okviru kompleksa „Suvo Rudište" predviđena je izgradnja novog snoubord parka na lokaliteti Krst u sektoru sedam skijališta, sa kapacitetom od 46 jednovremenih snoubordera.

Tabela III-14a Nova lokacija snoubord parka - površine i proseci kroz šumu

Sektor skijališta	Površina snoubord parka u ha					Površine proseka kroz šumu u ha		
	Ukupn o	u Nacionalnom parku			van NP			
		Ukupno	II stepen	III stepen		Ukupno	u NP III stepen	Van NP
Sektor 7, lok. Krst	1,53	1,53	0,00	1,53	0,00	1,53	1,53	0,00

Nordijsko skijalište

Prema valorizaciji terena Kopaonika, za nordijsko skijanje su najpogodnije zone Ravnog Kopaonika i Krivorečke ravni. Na ovim prostorima i u njihovom okruženju koncipirana je mreža nordijskih ski-staza ukupne dužine od oko 60 km i površine od oko 18 ha, od čega na području Nacionalnog parka „Kopaonik" oko 20 km i oko 6 ha, a na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka i širem okruženju oko 40 km i oko 12 ha. Staze u okviru Nacionalnog parka „Kopaonik" predviđene su u zoni sa režimom zaštite III stepena, a manji deo u zoni sa režimom zaštite II stepena. Za nordijske staze se pretežno koriste postojeći šumski i poljski putevi i staze, odnosno pašnjaci i neobraslo šumsko zemljište, te se zbog njih ne seče šuma, a pri uređenju staza potrebne su samo minimalne intervencije (prelazi preko vodotoka, markacija).

Kroz zonu Ravnog Kopaonika (između padina Karamana i Gobelje na istoku, padina Banjskog Kopaonika i Vučaka na severu, Jadovnika i klisure Samokovske reke na zapadu i padina grebena Suvo rudište - Treska na jugu) predviđeni su sledeći glavni pravci nordijskih staza: kroz Barsku reku; Donji Babin grob - Rvatske bačije - Ibrovska ravan; Kadijevac - Žiloviti laz; Greda-Hajdučica; Suvo rudište - Jelačića strugara - Jankove bare - Hajdučica; Jaram - Ibrovska ravan; Kadijevac-Greda; Kadijevac-Paljevštica i dr. Nordijske staze ove zone direktno su dostupne kompleksima primarnog Turističkog centra „Kopaonik" - „Suvo Rudište" i „Jaram", kao i sekundarnom turističkom centru Lisina-Čajetina.

Kroz zonu Krivorečke ravni (pašnjački prostori koji se protežu od Srebrnca preko Krive Reke na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik" i Osredaca do Karaule i Željina van područja Prostornog plana) predviđeni su sledeći glavni pravci nordijskih staza: kroz Ciganski reku; Srebrnac - Rendara - Kriva Reka; Čisto brdo - Šaklman i dr. Staze ove zone neposredno su dostupne kompleksima primarnog Turističkog centra „Kopaonik" - „Srebrnac" i „Rendara", kao i sekundarnom turističkom centru Kriva Reka i seosko-turističkom naselju Crna Glava.

U okviru ovih zona, manjim delom u zoni III stepena zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik" i većim delom na području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik", formiraće se ograničeni poligoni za motorne sanke i moto-ski-safari.

Na nordijskim stazama je predviđena propisna markacija, a dalje od turističkih kompleksa skloništa od nevremena. U okviru mreže nordijskih staza u zoni sa režimom III stepena zaštite Nacionalnog parka „Kopaonik" urediće se takmičarske staze za langlauf i staze za sportski bijatlon.

Sadržaji letnje turističke ponude u prostoru Planinarske i izletničke staze

Planinarske i izletničke staze na području Nacionalnog parka „Kopaonik" predviđene su najvećim delom na trasama nordijskih staza, pretežno u zoni sa režimom zaštite III stepena, kao i u atraktivnim predelima zone sa režimom zaštite II stepena. Namenjene su kretanju planinara i izletnika - pešaka, jahača i planinskih biciklista, u funkciji rekreacije i prezentacije Nacionalnog parka „Kopaonik". Na stazama će biti uređena odmorišta sa vatrištima i skloništima, vidikovci i bivaci, kao i poligoni ekstremnih sportova (alpinizam, slobodno penjanje, paraglajding, zmajarenje i dr.).

U cilju intenziviranja razvoja letnje turističke ponude koja znatno zaostaje za zimskom ponudom, na području Nacionalnog parka „Kopaonik" uvodiće se i drugi aktuelni sportsko-rekreativni sadržaji pod uslovom da ne ugrožavaju prirodne vrednosti. Ovi sadržaji biće locirani pretežno u okviru kompleksa Turističkog centra i u njihovom neposrednom okruženju."

U odeljku 4. UTICAJ POSEBNE NAMENE NA RAZVOJ POJEDINIH OBLASTI, pododeljak 4.4. Infrastrukturni sistemi (Referalna karta 2), 4.4.2. Vodosnabdevanje i odvođenje otpadnih voda, u delu Male akumulacije i mikro vodozahvati posle stava 3. dodaje se novi stav 4, koji glasi:

„Pored navedenih vodoakumulacija, planirane su i sledeće tri nove vodoakumulacije prikazane u Tabeli III-16a

Tabela III-16a Nove lokacije vodoakumulacija - površine i proseci kroz šumu

Vodoakumulacije po sektorima skijališta	Površine vodakumulacija u ha					Površine proseka kroz šumu u ha		
	Ukupno	U Nacionalnom parku			Van NP			
		Ukupno	II stepen	III stepen		Ukupno	U NP III stepen	Van NP
Sektor 2 „Treska”	0,61	0,61	0	0,61	0	0,61	0,61	0
Sektor 2 „Sunčana dolina”	0,62	0,62	0	0,62	0	0,62	0,62	0
Svega sektor 2	1,23	1,23	0,00	1,23	0,00	1,23	1,23	0,00
Sektor 7 „Mali Karaman”	3,40	3,40	0	3,40	0	1,53	1,53	0
Ukupno	4,63	4,63	0,00	4,63	0,00	4,63	4,63	0,00”

Dosadašnji st. 4-6. postaju st. 5-7.

U glavi IV. PRAVILA UPOTREBE ZEMLJIŠTA, UREĐENJA I GRAĐENJA, odeljak 2. PRAVILA UREĐENJA I GRAĐENJA POVRŠINA I OBJEKATA JAVNE NAMENE, pododeljak 2.1. Pravila uređenja i građenja infrastrukturnih sistema, 2.1.1. Pravila uređenja pojaseva regulacije infrastrukturnih sistema, stav 2. alineja druga briše se.

U delu 2.1.2. Pravila uređenja i građenja za zaštitne pojaseve infrastrukturnih sistema, stav 1 tačka 1. alineja druga, briše se.

U st. 2 i 3 reči: „zupčaste planinske železnice”, brišu se.

U odeljku 3. PRAVILA UREĐENJA POVRŠINA I OBJEKATA JAVNOG SKIJALIŠTA I OSTALE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE, pododeljak 3.1 Pravila uređenja javnog skijališta, tačka 6. menja se i glasi:

„6. širine koridora žičara su: (a) van šume - 8,0 m za ski-liftove, 16,0 m za sedežnice i 20,0 m kabinske žičare, i (b) u prosečenoj šumi širina svih koridora je prosečno veća za oko 50% (12 m za ski-liftove, 24 m za sedežnice i 30 m za kabinske žičare)”.

Tačka 8. menja se i glasi:

„8. kapacitet maksimalnih jednovremenih alpskih skijaša obračunava se na osnovu kapaciteta postojećih i planiranih alpskih ski-staza, prema normativu od 333 m² staze po skijašu, iz Pravilnika o minimalnim tehničkim uslovima za uređenje, obeležavanje i održavanje skijališta („Službeni glasnik RS”, broj 46/11) za skijaše početnike; s obzirom da je normativ za srednje skijaše 400 m² a za dobre skijaše 600 m² i da se obučenost skijaša povećava, realni kapacitet skijališta na istoj površini ski staza se postepeno smanjuje”.

Posle tačke 10. dodaje se tačka 10a, koja glasi:

„10a u okviru ski staza, ski puteva i žičara se mogu izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor EE kablovi sa trafostanicama, kanalizacije i slično, a sve u funkciji javnog skijališta; sve instalacije se izvode u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama;”.

Posle odeljka 3.2. Ostala turistička infrastruktura, dodaju se odeljci 3.3. Pravila uređenja za ski stazu „Bela reka 3”, KO Brzeće, 3.4. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Pančić”, KO Brzeće i KO Kopaonik, 3.5. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje”, KO Kopaonik, 3.6. Pravila uređenja za akumulaciju „Mali Karaman”, KO Brzeće i KO Kopaonik, 3.7. Pravila uređenja za ski staze 1, 2 , 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2”, KO Brzeće i 3.8. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman i pratećih ski staza, KO Brzeće i KO Kopaonik, koji glase:

„3.3. Pravila uređenja za ski stazu „Bela reka 3”, KO Brzeće

U cilju stvaranja uslova za razvoj turizma u naselju Brzeće i rešavanja pitanja smanjenja obima drumskog saobraćaja na Kopaoniku, u toku 2020. godine, izgrađena je kabinska žičara - gondola „Brzeće (Bela reka) - Mali Karaman” na Kopaoniku, kao investicija koja je realizovana u saradnji Ministarstva finansija, Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, JP „Skijališta Srbije” i opštine Brus. S obzirom na to da je izgradnjom kabinske žičare - gondole povećan kapacitet prevoza skijaša i da je postojeća ski staza, u jednom delu, vrlo strma, a u cilju omogućavanja bezbednog skijanja, neophodno je uređenje nove ski staze „Bela reka 3” KO Brzeće, koja je predmet

detaljne razrade u okviru predmetnog prostornog plana. Projekat za ski stazu je Zaključkom Vlade 05 broj 351-1577/2020-1, određen kao projekat izgradnje i rekonstrukcije javne linijske saobraćajne infrastrukture od posebnog značaja za Republiku Srbiju. Planiranu lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o planiranju i izgradnji i Zakona o javnim skijalištima („Službeni glasnik RS”, broj 46/06).

3.3.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Ukupna površina obuhvata područja detaljne razrade KO Brzeće prikazana u grafičkim prilozima u razmeri 1:1000 iznosi 5,81 ha. Dužina planirane ski staze iznosi 1 km 26 m, označena na crtežu stacionažama 0 km - 1+026.095, od postojeće ski staze „Bele reke 2” do stanice kabinske žičare, gde se ponovo uliva u stazu „Bela reka 2”.

U obuhvatu predmetnog područja nalazi se cela katarska parcela 1285/2 i delovi katarskih parcela 9/15, 1255, 1256, 1275/1, 1275/2, 1276/1, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283/1, 1284/3, 1284/4, 1285/1, 1319/16 i 1900, sve KO Brzeće, Opština Brus. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom iz dokumentacije „Katastarsko-topografski plan sa granicom područja detaljne razrade” R - 1:1000, važi grafički prilog.

Detaljnom razradom je obuhvaćena površina nove ski staze, u okviru novouspostavljenih graničnih linija, odnosno ivica ski staze i škarpi sa zaštitnom zonom promenljive širine, deo postojeće ski staze „Bela reka 2”, kao i parcela na kojoj se nalazi dvostrana međustanica „Struga” (Idejno rešenje objekta: „Elko ms” d.o.o. - Beograd, odgovorni projektant Miodrag Radeka, dipl.inž.građ. i potvrđen Urbanistički projekat za izgradnju kabinske žičare - gondole „Brzeće (Bela reka) - Mali Karaman” na Kopaoniku, opština Brus, broj 350-01-01217/2020-11 od 22. aprila 2020. godine, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, Sektor za prostorno planiranje i urbanizam).

Položaj područja detaljne razrade na području izmena i dopuna Prostornog plana prikazan je na referalnim kartama 1-3. planskog dokumenta.

Područje detaljne razrade pripada vangrađevinskom području, odnosno šumskom i poljoprivrednom zemljištu, kao i prostoru javnog skijališta, nalazi se u obuhvatu Nacionalnog parka „Kopaonik”, u režimu zaštite III stepena i u okviru njega se ne nalaze zaštićena nepokretna kulturna dobra. U obuhvatu nema postojećih vodotokova, kao ni postojećih instalacija vodovoda i kanalizacije, a područje se nalazi u okviru uže zone sanitarne zaštite (zona II), na osnovu Elaborata o zonama sanitarne zaštite izvorišta „Podkopaonička vrela koja pripadaju istočnom obodu Kopaonika” za vodosnabdevanje Brusa, Brzeća i ostalih naselja koja su u sklopu Bruskog vodovodnog sistema („Vodotehnika” d.o.o. Beograd, januar 2015. godine). U istočnom delu obuhvaćenog područja, područje nove ski staze se, jednim delom, preklapa sa trasom nekategorisanog puta (kp.br. 1900 KO Brzeće).

Sa planiranom ski stazom se ukršta:

- priključni elektroenergetski vod, na relaciji od transformatorske stanice TS 10/0,4 kV

„Kamarište” do dvostrane međustanice „Struga”, koja je u sastavu kabinske žičare - gondole (u istočnom delu područja);

- optički kabl, koji je u sastavu kabinske žičare - gondole (u zapadnom delu područja).

U okviru predmetnog područja ne postoje izgrađeni objekti, osim dvostrane međustanice „Struga”, koja je u sastavu kabinske žičare - gondole „Brzeće (Bela reka) - Mali Karaman”.

Postojeće stanje prikazano je na grafičkom prilogu broj 5. izmena i dopuna Prostornog plana, List 1. „Postojeća namena površina” u razmeri 1:1000.

3.3.2. Podela na karakteristične celine i planirana namena prostora

Prema propisima o klasifikaciji objekata i Idejnom rešenju planirana je izgradnja objekta kategorije G, klasifikacione oznake 241221 - Zabavni parkovi, kao i dr. građevine na otvorenom, uključujući i građevine na brdskim terenima (skijaške staze i liftovi, sedeće žičare, itd.), igrališta za golf, sportska uzletišta, hipodromi, objekti koji se pretežno koriste za vodene sportove, oprema na plažama. Prostor u granici obuhvata detaljne razrade namenjen je za izgradnju ski staze. Prema Zakonu o javnim skijalištima, ski staza je uređena i obeležena površina skijališta, namenjena za skijanje i podučavanje skijanju, koju opslužuje jedna ili više žičara.

Područje detaljne razrade podeljeno je na prostorne celine A, B i V (Tabela IV-1a), javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu):

- planirana celina A - deo postojeće ski staze „Bela reka 2”, na kojoj se vrši parterno uređenje, u cilju omogućavanja polazišta planirane ski staze;

- planirana celina B - novoformirana parcela ski staze „Bela reka 3”;

- planirana celina V - lokacija dvostrane međustanice „Struga”, na kojoj se vrši parterno uređenje i završetak ski staze „Bela reka 3”.

Celine A, B i V se poklapaju sa novoformiranim javnim parcelama JP1, JP2 i JP3.

Pristup, za potrebe održavanja, se obezbeđuje sa servisnih saobraćajnica i šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta (k.p. 1900 KO Brzeće, nekategorisani put u javnoj svojini, opština Brus).

Tabela IV-1a Podela na karakteristične celine i javne parcele, sa planiranom namenom površina

Celina	Planirana namena	P (ha)	Katastarske parcele KO Brzeće	Oznaka javne parcele
A - deo postojeće ski staze „Bela reka 2”	javno skijalište (na poljoprivrednom i šumskom zemljištu)	0,16	deo: 1319/16	JP 1
B - novoformirana parcela ski staze „Bela reka 3”		5,49	delovi: 9/15, 1255, 1256, 1275/1, 1275/2, 1276/1, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283/1, 1284/4, 1285/1, 1319/16, 1900	JP2
V - lokacija dvostrane međustanice „Stuga”		0,16	cela: 1285/2, deo: 1284/3	JP3
Ukupno		5,81		

Podela na karakteristične celine i parcele prikazana je na grafičkom prilogu broj 5. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 2. „Planirana namena površina” i List 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” u razmeri 1:1000. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

3.3.3. Uslovi za parcelaciju

Za skijašku stazu ne određuje se građevinsko zemljište, a može biti na svim vrstama zemljišta (građevinsko, poljoprivredno i šumsko).

Parcelacija data planom u cilju formiranja parcela JP1, JP2 i JP3 ski staze (Tabela IV-1a) prikazana je na grafičkom prilogu broj 5. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 3 - „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” u razmeri 1:1000, koji sadrži potrebne analitičko-geodetske elemente, odnosno koordinate novih graničnih tačaka.

Na osnovu parcelacije date u izmenama i dopunama Prostornog plana moguće je direktno sprovođenje lokacijskim uslovima i nije potrebna izrada projekata parcelacije i preparcelacije. Ukoliko se u toku sprovođenja planskog dokumenta, za obuhvat određen detaljnom razradom, ukaže potreba za drugačijom preparcelacijom, moguće je pristupiti izradi projekata parcelacije i preparcelacije (sa elaboratom geodetskog obeležavanja).

3.3.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

Planirani objekat izgraditi, a lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o javnim skijalištima. Prema Zakonu o planiranju i izgradnji, ski staza jeste uređena i obeležena površina javnog skijališta, kao uređena javna površina, koja se određuje na osnovu zakona kojim se uređuju javna skijališta. Nije dozvoljena izgradnja druge vrste objekata. Za uređenje važe svi opšti uslovi dati u poglavlju 3.1 Pravila uređenja javnog skijališta Prostornog plana.

U celini V, na JP3 nalazi se postojeći objekat stanice dvostrane međustanice kabinske žičare „Struga”, sa kućicama za operatere, na kome je dozvoljena rekonstrukcija, sanacija, investiciono i tekuće (redovno) održavanje, u okviru gabarita i volumena, tj. definisane zone građenja.

Regulacija i nivelacija terena

Horizontalna regulacija planirane ski staze obuhvata ski stazu i prostor škarpi i definisana je regulacionom linijom koja se poklapa sa granicom obuhvata detaljne razrade. Ukupna dužina ski staze iznosi oko 1.026 m, mereno od početka predmetne ski staze, koji zalazi u prostor postojeće ski staze „Bela reka 2” zaključno sa pozicijom staze u okviru parcele dvostrane međustanice „Struga” . Dužina planirane ski staze „Bela reka 3”, izuzimajući delove koji zalaze u postojeću ski stazu i parcelu dvostrane međustanice „Struga” iznosi oko 934 m.

Širina predmetne ski staze je promenjiva i kreće se od 16 do 50 m.

Podužni nagib ski staze je promenljiv i prati pad terena, koliko je to moguće, i to od 6% do 52,98%. Niveleta je prilagođena postojećoj konfiguraciji, pri čemu su zemljani radovi svedeni na najmanju moguću meru. Poprečni nagib ski staze „Bela Reka 3” je 2-10%, prilagođen je uslovima lokacije, na način da se što više prilagodi postojećoj konfiguraciji terena, u cilju smanjenja zemljanih radova. Za odvodnjavanje pribrežnih voda predviđeni su kanali širine 1,0 m u dnu, dubine 1,0 m.

Uređenje ski staze

Za uređenje skijaške staze primenjuju se pravila i propisi za parterno uređenje zemljišta, uz obaveznu antierozionu zaštitu. U celinama A (JP1) i V (JP3) planirano je parterno uređenje, u cilju omogućavanja polazišta planirane ski

staze i uključenje na postojeću stazu „Bela reka 2”. U celini B (JP2) planirano je uređenje trase novoformirane parcela ski staze „Bela reka 3”.

Ski staza mora biti dovoljno široka, pregledna, sa odgovarajućim nagibom i visinskom razlikom i pripremljena tako da na stazi nema rupa, vrtača, kamenih kompleksa ili drugih opasnih mesta. Na ski stazi i zaštitnoj zoni ski staze (prostor širine 1-5 m koji se prostire uz ski stazu) nije dozvoljeno postavljanje reklama i natpisa koji nisu vezani za korišćenje staza. Opasna mesta na ski stazi (krivine, ukrštanja staza, veće strmine, objekti, mesta gde se izvode radovi) moraju biti posebno obeležena i osigurana ogradama za usmerenja, zaštitnim ogradama ili mrežama, oblogama protiv udaraca i sličnim sredstvima zaštite, odgovarajuće visine. Ski staze se obeležavaju (markiraju) prema stepenu težine, u zavisnosti od svojstava područja, odnosno površina preko kojih se pruža staza.

Uređenje trase ski staze obuhvata: 1) otvaranje staze u neprohodnim delovima (šume, strmine, itd.), u skladu sa prirodnim odlikama terena i sa ekološkim zahtevima; 2) eliminisanje opasnih delova i uskih grla na ski stazi (uklanjanja stabala, čupanja i vađenja panjeva i dr.) i 3) protiverozivno uređenje (obuhvata i zatravljivanje). Površina ski staze mora da bude pokrivena travom i poravnata, bez talasastih ispupčenja, osim površina koje su posebno uređene radi usporavanja i sigurnog zaustavljanja skijaša.

Skijaške staze u letnjem periodu godine takođe moraju da odaju sliku aktivne nege, tim pre što su ovi tereni (usled eventualnog uklanjanja visoke vegetacije - šuma i dr.) skloni eroziji. Letnje održavanje obuhvata naročito: 1) košenje trave i šiblja; 2) dodatno sejanje trave; 3) tekuće čišćenje odvodnih kanala i po potrebi postavljanje dodatne drenaže; 4) odstranjivanje tvrdih predmeta; 5) kontrolu instalacija i druge opreme i 6) otklanjanje suvišnih kanala i ispupčenja na stazi.

3.3.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata.

Elektroenergetska mreža i objekti

U blizini, ali van obuhvata detaljne razrade nalazi se postojeća transformatorska stanica TS 10/0,4 kV „Kamarište” iz koje je položen priključni elektroenergetski vod do dvostrane međustanice „Struga”, koji se ukršta sa planiranom ski stazom. S obzirom na to da tačna pozicija ovog voda nije poznata, građevinske radove u neposrednoj blizini vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite.

Telekomunikaciona mreža i objekti

Ski staza „Bela reka 3” se ukršta i sa izvedenim optičkim kablom (čija je trasa prikazana na osnovu geodetskog snimka izvedenog stanja). Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih objekata EK infrastrukture vršiti isključivo ručnim putem bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite (obezbeđenje od sleganja, probni iskopi i sl.).

U okviru ski staza se mogu izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor i slično, a sve u funkciji javnog skijališta. Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama.

Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na grafičkom prilogu broj 5. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 4. „Sinhron plan infrastrukture”, u razmeri 1:1000. Pozicije infrastrukturnih vodova date na situaciji i karakterističnim presecima su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući.

3.3.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.3. Pravila uređenja za ski stazu „Bela reka 3”, KO Brzeće, sa grafičkim prilogom broj 5. izmena i dopuna Prostornog plana (četiri lista detaljne razrade u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina”, List 2. „Planirana namena površina”, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” i List 4. „Sinhron plan infrastrukture”) predstavljaju osnov za eksproprijaciju i rešavanje imovinskih odnosa, kao i za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima. Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom.

3.4. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Pančić”, KO Brzeće i KO Kopaonik

Zaključkom Vlade 05 broj 351-2032/2022-1 od 17. marta 2022. godine Projekat izvođenja radova i aktivnosti na zaštićenom području Nacionalnog parka „Kopaonik”, a u vezi sa izgradnjom i uređenjem objekata javnog skijališta, kao i infrastrukturnih objekata u funkciji javnog skijališta, određen je kao projekat od opšteg interesa i nacionalnog značaja i obuhvata izgradnju linijske infrastrukture žičara kao podsistema javnog transporta lica - kabinske žičare tipa gondole „Pančić” sa pratećim stanicama i izlaznim platoom, na teritoriji opština Raška (KO Kopaonik) i Brus (KO Brzeće). Planirani objekat izgraditi, a lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o planiranju i

izgradnji, Zakona o javnim skijalištima i Zakona o žičarama za transport lica („Službeni glasnik RS”, br. 38/15, 113 /17 - dr. zakon, 31/19).

3.4.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Projekat izgradnje linijske infrastrukture žičara kao podsistema javnog transporta lica - kabinske žičare tipa gondole „Pančić” sa pratećim stanicama i izlaznim platoom, na teritoriji opština Raška i Brus, obuhvata sledeće katastarske parcele: 1877/4 KO Brzeće, opština Brus i 1504/104, 1504/87, 1504/89, 1505/1, 1505/3, 1504/84, 3006/3, 1509/7, 1509/5, 1509/1, 94/1, 95, 96 sve KO Kopaonik, opština Raška. Gondola „Pančić” (dužine trase oko 1630 m) se nalazi na mestu stare, uklonjene žičare Centar, sa polaznom stanicom uz državni put II reda oznake IIa-210, ispod Konaka, u blizini crkve u izgradnji i izlaznom stanicom na Pančićevom vrhu. Uvođenjem nove gondole, Vikend naselje i okolna mesta se aktiviraju u sistemu skijališta, razvija se turizam u ovom području i rastereću se saobraćaj u zoni Turističkog centra „Kopaonik”. Predmetna gondola se nalazi u režimu III stepena zaštite, sa izuzetkom kratke deonice pri izlaznoj stanici, na lokaciji Pančićev vrh, koja je u režimu II stepena zaštite (dužina oko 560 m), od 18 stubova gondole poslednja tri stuba (16, 17 i 18) nalaze u režimu II stepena zaštite.

Na trasi gondole „Pančić” planirana je polazna (na oko 1703 mnv) i izlazna stanica (na oko 1965 mnv) i ukupno 11 stubova. Trasa navede gondole nalazi unutar obuhvata bezbednosnog pojasa, definisanog koordinatama: x1:7484767.936, y1:4793430.262; x2:7485765.393, y2:4792117.676; x3: 7485733.546, y3:4792093.474; x4:7484736,088, y4:4793406.060. Položaj planirane polazne, izlazne stanice i stubova, dat je u Tabeli IV-1b U slučaju nepodudarnosti spiska parcela i koordinata, sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

Tabela IV-1b Položaj planirane polazne, izlazne stanice i stubova

Stub/stan.	Katastarska parcela (deo)	Koordinate zona
polazna stanica	1505/1, 1504/104, 1504/87 i 1504/89 KO Kopaonik, Raška	x1: 7484773.596, y1: 4793426.850; x2: 7484815.870, y2: 4793370.406; x3: 7484766.585, y3: 4793332.955; x4: 7484723.919, y4: 4793389.102
Stub 1	1505/1, 1504/104 i 1504/87 KO Kopaonik, Raška	x1: 7484788.221, y1: 4793387.137 ; x2: 7484800.320, y2: 4793371.214 ; x3: 7484784.398, y3: 4793359.113 ; x4: 7484772.297 , y4:4793375.037
Stub 2	1505/1 i 1504/87 KO Kopaonik, Raška	x1: 7484792.819, y1: 4793381.086; x2: 7484804.920, y2: 4793365.163; x3: 7484788.996, y3: 4793353.062; x4: 7484776.901, y4: 4793368.978
Stub 3	1505/1 i 1505/3 KO Kopaonik, Raška	x1: 7484824.205, y1: 4793339.688; x2: 7484836.306, y2: 4793323.764; x3: 7484820.382, y3: 4793311.663; x4: 7484808.296, y4: 4793327.599
Stub 4	1509/5 i 1509/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7484918.949, y1: 4793215.011; x2: 7484931.050, y2: 4793199.087; x3: 7484915.173, y3: 4793187.021; x4: 7484903.072, y4: 4793202.945
Stub 5	1509/1 i 94/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485016.052, y1: 4793087.230; x2: 7485028.200, y2: 4793071.341; x3: 7485012.276, y3: 4793059.241; x4: 7485000.175, y4: 4793075.164
Stub 6	94/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485121.194, y1: 4792948.968; x2: 7485133.294, y2: 4792933.044; x3: 7485117.371, y3: 4792920.943; x4: 7485105.270, y4: 4792936.867
Stub 7	94/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485267.153, y1: 4792756.798; x2: 7485279.301, y2: 4792740.910; x3: 7485263.377, y3: 4792728.809; x4: 7485251.229, y4: 4792744.697
Stub 8	95 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485418.318, y1: 4792557.876; x2: 7485430.418, y2: 4792541.952; x3: 7485414.495, y3: 4792529.852; x4: 7485402.394, y4: 4792545.775

Stub 9	95 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485547.896, y1: 4792387.457; x2: 7485559.950, y2: 4792371.498; x3: 7485544.073, y3: 4792359.432; x4: 7485531.972, y4: 4792375.356
Stub 10	95 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485665.859, y1: 4792232.129; x2: 7485678.006, y2: 4792216.241; x3: 7485662.082, y3: 4792204.140; x4: 7485649.981, y4: 4792220.064
Stub 11	95 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485735.197, y1: 4792140.981; x2: 7485747.251, y2: 4792125.022; x3: 7485731.374, y3: 4792112.957; x4: 7485719.273, y4: 4792128.881
izlazna stanica	95 KO Kopaonik, Raška i 1877/4 KO Brzeće, Brus	x1: 7485745.824, y1: 4792147.060; x2: 7485785.800, y2: 4792094.822; x3: 7485750.207, y3: 4792067.774; x4: 7485710.231, y4: 4792120.012

Na Pančićevom vrhu (na oko 1968 mnv) nalazi se zajednički plato za planirane izlazne stanice gondola „Treska - Vikend naselje" i „Pančić", na lokaciji Suvo Rudište, na katastarskim parcelama 95 KO Kopaonik, opština Raška i 1877/4 KO Brzeće, opština Brus, unutar obuhvata definisanog koordinatama:

- x1:7485768.002, y1:4792122.642;

- x2:7485788.623, y2:4792112.859;

- x3:7485801.121, y3:4792097.853;

- x4:7485773.332, y4:4792065.749;

- x5:7485725.453, y5:4792054.380;

- x6:7485684.272, y6:4792066.753;

- x7:7485696.712, y7:4792085.028;

- x8:7485697.907, y8:4792103.525;

- x9:7485734.632, y9:4792119.185;

- x10:7485758.579, y10:4792115.482.

3.4.2. Planirana namena prostora

Područje detaljne razrade javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu) obuhvata prostor koridora gondole unutar zaštitnog pojasa sa pratećim platom, definisano analitički na svim grafičkim prilozima.

Prema propisima o klasifikaciji objekata planirana je izgradnja objekta kategorije G, klasifikacione oznake 241221. Prema Zakonu o javnim skijalištima i Zakonu o žičarama za transport lica, žičara je sredstvo visinskog prevoza sa posebnim saobraćajno-tehničkim osobinama (žičara i uspinjača) namenjeno za prevoz skijaša na stazu ili sa staze; polazna stanica žičare je mesto sa koga korisnici žičare otpočinju vožnju; izlazna stanica žičare je prostor koji obuhvata plato za iskrcavanje sa okretnom stanicom ili povratnom užetnjačom. Infrastruktura žičare obuhvata trasu žičare sa komponentama (građevinskim, mašinskim, elektrotehničkim, saobraćajno- upravljačkim, signalno-sigurnosnim i drugim funkcionalnim delovima i opremom), pogonom žičare, stanicama, pristupnim površinama, platformama i objektima uz trasu koji su u funkciji žičare, a nalaze se na zemljištu, u sigurnosnom i zaštitnom pojasu žičare. Stanica je deo infrastrukture, koja sadrži zgrade sa tehničkom opremom, područja ukrcaja ili iskrcaja ili platforme i bilo koje područje za prihvat i sklonište lica.

Bezbednosni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, u širini koja odgovara maksimalnom otklonu delova žičare sa obe strane u odnosu na osu žičare, a prema tehničko-tehnološkim karakteristikama određene žičare i iznosi maks. 20 m mereno od ose, tj. 40 m ukupno.

Zaštitni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, počev od granice bezbednosnog pojasa žičare pa do pojasa od 50 m sa obe strane u odnosu na osu žičare, odnosno 100 m ukupno. Na poziciji izlazne stanice planirani koridor, tj. zaštitni pojas gondole „Pančić" se preklapa sa koridorom trase gondole „Treska - Vikend naselje" i formira se zajednički plato.

Pristup, za potrebe održavanja, se obezbeđuje sa servisnih saobraćajnica i šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta.

3.4.3. Uslovi za parcelaciju

Za postavljanje, odnosno izgradnju linijske infrastrukture kabinske žičare tipa gondole ne primenjuju se odredbe o formiranju građevinske parcele propisane Zakonom o planiranju i izgradnji. U ovom slučaju, građevinsku parcelu predstavlja zemljišni pojas dela katastarskih parcela kroz koje se prostire koridor definisan kao bezbednosni pojas i pojedinačnih parcela na kojima se nalaze stanice i stubovi. Prema članu 69. ovog zakona, linijski infrastrukturni objekat visinskog prevoza, se smatra povlasnim dobrom u odnosu na zemljište preko kojeg prelazi. Zemljišni pojas preko koga se prostire nadzemni deo koridora i površine za postavljanje stanica i stubova određeni su regulacionom linijom koja se poklapa za bezbednosnim pojasom, mereno 20 m od ose trase i analitičkim elementima za geodetsko obeležavanje površina stubnih mesta i stanica. U slučaju neslaganja tabelarnih podataka i grafičkog prikaza merodavna je situacija u grafičkom prilogu. U zavisnosti od izbora vrste opreme konačna površina zauzeća pojedinačnog stubnog mesta ili stanice može biti i manja od planski definisanog, tj. položaj se može pomeriti u okviru zadate ose i bezbednosnog pojasa.

3.4.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

U bezbednosnom pojasu gondole zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji gondole, kao i izvođenje drugih radova, suprotno zakonu, tehničkim i drugim propisima. Zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji u bezbednosnom pojasu gondole bez prethodnog dobijanja saglasnosti upravljača gondolom, u slučaju planirane izgradnje i rešavanja imovinsko-pravnih odnosa, kao u slučajevima radova na postojećim objektima. Sađenje drveća i drugog rastinja nije dozvoljeno u bezbednosnom pojasu gondole, s tim da je vlasnik nepokretnosti i imalac drugih prava na nepokretnosti dužan da uredno i redovno održava nepokretnost tako da bezbednost i funkcionalnost gondole ne budu ugrožene.

U zaštitnom pojasu gondole zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji van bezbednosnog pojasa gondole, a do granice zaštitnog pojasa bez prethodne saglasnosti upravljača gondolom.

3.4.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata.

Elektroenergetska mreža i objekti

U blizini, ali van obuhvata detaljne razrade nalaze se postojeće transformatorske stanice TS 10/0,4 kV „Nova uspinjača” i „Dolina sportova”. U obuhvatu je planirana nova TS 10/0,4 kV „Krst 2”. Snabdevanje elektroenergijom definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih vodova vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite.

Telekomunikaciona mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat telekomunikacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata.

U okviru koridora gondole mogu se izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor i slično, a sve u funkciji javnog skijališta. Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama.

Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na listu 4. „Sinhron plan infrastrukture”, u razmeri 1:1000. Date pozicije infrastrukturnih vodova su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući. Kroz dalju tehničku razradu pribaviti odgovarajuće uslove i saglasnosti imaoca javnih ovlašćenja.

3.4.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.4. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Pančić”, KO Brzeće i KO Kopaonik, sa grafičkim prilogom broj 6. Izmena i dopuna Prostornog plana (četiri lista detaljne razrade u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina”, List 2. „Planirana namena površina”, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” i List 4. „Sinhron plan infrastrukture”) predstavljaju osnov za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima.

Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom. U daljoj fazi projektovanja, za svaki planirani objekat neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima („Službeni glasnik RS”, br. 101/15, 95/18 - dr. zakon i 40/21).

3.5. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje”, KO Kopaonik

Zaključkom Vlade 05 broj 351-2032/2022-1 od 17. marta 2022. godine Projekat izvođenja radova i aktivnosti na zaštićenom području Nacionalnog parka „Kopaonik”, a u vezi sa izgradnjom i uređenjem objekata javnog skijališta, kao i infrastrukturnih objekata u funkciji javnog skijališta, određen je kao projekat od opšteg interesa i nacionalnog značaja i obuhvata izgradnju linijske infrastrukture žičara kao podsistema javnog transporta lica - kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje” sa stanicama gondole i pratećim sadržajima, uključujući restoran u zoni platoa izlazne stanice gondole, na teritoriji opštine Raška (KO Kopaonik). Planirani objekat izgraditi, a lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o planiranju i izgradnji, Zakona o javnim skijalištima i Zakona o žičarama za transport lica.

3.5.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Projekat izgradnje linijske infrastrukture žičara kao podsistema javnog transporta lica - kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje” sa pratećim ski-stazama, stanicama i pratećim sadržajima stanica, na teritoriji opštine Raška, obuhvata sledeće katastarske parcele 95, 97, 98, 107, 108/1, 109, 1524/1, 2457/1, 66, 72 i 70 KO Kopaonik.

Gondola „Treska - Vikend naselje” planirana je za izvođenje u dve faze. Predmet ove detaljne analitike je prva faza, ukupne dužine oko 2630 m, sa polaznom, izlaznom i međustanicom, čija se trasa nalazi unutar obuhvata bezbednosnog pojasa, definisanog koordinatama: x1:7483087.302, y1:4792446.867; x2:7484194.250, y2:4792372.567; x3:7485732.891, y3: 4792104.907; x4:7485726.035, y4:4792065.499; x5:7484189.470, y5:4792332.797 i x6:7483084.623, y6:4792406.957.

Na trasi gondole „Treska - Vikend naselje” planirana je polazna stanica (na oko 1703 mnv) u Vikend naselju, iznad regionalnog puta Kopaonik-Raška, dvostrana međustanica na sredini padine na lokaciji Treska (na oko 1632 mnv), izlazna stanica na Pančićevom vrhu (na oko 1968 mnv) koja izlazi na plato na Pančićevom vrhu, koji deli sa planiranom gondolom „Pančić” i ukupno 18 stubova. Položaj planirane polazne, dvostrane međustanice, izlazne stanice i stubova, dat je u Tabeli IV-1v U slučaju nepodudarnosti spiska parcela i koordinata, sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

Tabela IV-1v Položaj planirane polazne, međustanice, izlazne stanice i stubova

Stub/stanica	Katastarska parcela (deo)	Koordinate zona
polazna stanica	66 i 70 KO Kopaonik, Raška	x1:7483076.623, y1:4792455.430; x2:7483173.811, y2:4792449.006; x3:7483169.496, y3:4792383.728; x4:7483072.308, y4:4792390.152.
Stub 1 i 2	66 KO Kopaonik, Raška	x1:7483116.855, y1:4792434.861; x2:7483147.885, y2:4792432.778; x3:7483146.545, y3:4792412.823; x4:7483115.516, y4:4792414.906
Stub 3	66 i 70 KO Kopaonik, Raška	x1:7483193.019, y1:4792429.749; x2:7483212.974, y2:4792428.409; x3:7483211.635, y3:4792408.454; x4:7483191.679, y4:4792409.794
Stub 4	66 KO Kopaonik, Raška	x1:7483378.137, y1:4792417.323; x2:7483398.092, y2:4792415.984; x3:7483396.752, y3:4792396.029; x4:7483376.797, y4:4792397.368
Stub 5	1524/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7483623.335, y1:4792400.865; x2:7483643.290, y2:4792399.526; x3:7483641.951, y3:4792379.571; x4:7483621.996, y4:4792380.910
Stub 6	1524/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7483696.151, y1:4792395.978; x2:7483716.106, y2:4792394.638; x3:7483714.767, y3:4792374.683; x4:7483694.812, y4:4792376.022
Stub 7	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7484061.988, y1:4792371.422; x2:7484081.943, y2:4792370.082; x3:7484080.604, y3:4792350.127; x4:7484060.649, y4:4792351.467
Stub 8	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7484153.232, y1:4792365.297; x2:7484173.187, y2:4792363.958; x3:7484171.847, y3:4792344.003; x4:7484151.892, y4:4792345.342
dvostrana međustanica	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7484156.801, y1:4792379.080; x2:7484194.588, y2:4792376.543; x3:7484231.799, y3:4792370.891; x4:7484224.584, y4:4792323.386; x5:7484189.246, y5:4792328.753; x6:7484153.583, y6:4792331.148
Stub 9, 10 i 11	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7484210.587, y1:4792359.624; x2:7484245.879, y2:4792353.213; x3:7484242.356, y3:4792333.526; x4:7484207.063, y4:4792339.937
Stub 12	108/1 i 109 KO Kopaonik, Raška	x1:7484300.022, y1:4792344.066; x2:7484319.709, y2:4792340.542; x3:7484316.185, y3:4792320.855; x4:7484296.498, y4:4792324.379
Stub 13	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7484484.881, y1:4792311.908; x2:7484504.569, y2:4792308.384; x3:7484501.045, y3:4792288.697; x4:7484481.358, y4:4792292.221
Stub 14	109 KO Kopaonik, Raška	x1:7484791.602, y1:4792258.551; x2:7484811.290, y2:4792255.028; x3:7484807.766, y3:4792235.340; x4:7484788.079, y4:4792238.864
Stub 15	108/1 KO Kopaonik, Raška	x1:7485032.483, y1:4792216.648; x2:7485052.170, y2:4792213.124; x3:7485048.646, y3:4792193.437; x4:7485028.959, y4:4792196.961
Stub 16	95 KO Kopaonik, Raška	x1:7485276.344, y1:4792174.185; x2:7485296.031, y2:4792170.662; x3:7485292.507, y3:4792150.975; x4:7485272.820, y4:4792154.498

Stub 17	95 KO Kopaonik, Raška	x1:7485512.345, y1:4792133.172; x2:7485532.032, y2:4792129.648; x3:7485528.508, y3:4792109.961; x4:7485508.821, y4: 4792113.485
Stub 18	95 KO Kopaonik, Raška	x1:7485670.588, y1:4792105.644; x2:7485690.275, y2:4792102.120; x3:7485686.752, y3:4792082.433; x4:7485667.065, y4:4792085.957
izlazna stanica	95 KO Kopaonik, Raška	x1:7485676.120, y1:4792119.892; x2:7485740.373, y2:4792108.392; x3:7485731.564, y3:4792059.174; x4:7485667.311, y4:4792070.675.

U neposrednoj blizini polazne stanice gondole „Treska - Vikend naselje", u III stepenu režima zaštite na katastarskim parcelama 66, 69 i 2457/1 KO Kopaonik, Opština Raška, planiran je parking sa oko 70 parking mesta sa pristupnom saobraćajnicom i priključkom na postojeći regionalni put Rudnica-Kopaonik.

Na Pančićevom vrhu (na oko 1968 mnv), na lokaciji Suvo Rudište, nalazi se zajednički plato za planirane izlazne stanice gondola „Treska - Vikend naselje" i „Pančić", na katastarskim parcelama 95 KO Kopaonik, opština Raška i 1877/4 KO Brzeće, opština Brus, unutar obuhvata definisanog koordinatama:

- x1:7485768.002, y1:4792122.642;

- x2:7485788.623, y2:4792112.859;

- x3:7485801.121, y3:4792097.853;

- x4:7485773.332, y4:4792065.749;

- x5:7485725.453, y5:4792054.380;

- x6:7485684.272, y6:4792066.753;

- x7:7485696.712, y7:4792085.028;

- x8:7485697.907, y8:4792103.525;

- x9:7485734.632, y9:4792119.185;

- x10:7485758.579, y10:4792115.482.

U neposrednoj blizini izlazne stanice gondole „Treska - Vikend naselje", u II stepenu režima zaštite na katastarskoj parceli 95 KO Kopaonik, Opština Raška, planirana je izgradnja restorana u funkciji obe gondole koje dele plato. Objekat je unutar obuhvata definisanog koordinatama:

- x1:7485676.396, y1:4792074.182;

- x2:7485695.451, y2:4792087.865;

- x3:7485738.664, y3:4792087.868;

- x4:7485740.820, y4:4792047.531;

- x5:7485731.154, y5:4792044.539;

- x6:7485728.564, y6:4792042.683;

- x7:7485722.840, y7:4792031.831;

- x8:7485678.272, y8:4792038.565;

- x9:7485671.987, y9:4792047.318.

3.5.2. Planirana namena prostora

Područje detaljne razrade javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu) obuhvata prostor koridora gondole unutar zaštitnog pojasa sa pratećim parkingom, platom i restoranom, definisano analitički na svim grafičkim prilozima.

Prema propisima o klasifikaciji objekata planirana je izgradnja objekta kategorije G, klasifikacione oznake 241221. Prema Zakonu o javnim skijalištima i Zakonu o žičarama za transport lica, žičara je sredstvo visinskog prevoza sa posebnim saobraćajno-tehničkim osobinama (žičara i uspinjača) namenjeno za prevoz skijaša na stazu ili sa staze; polazna stanica žičare je mesto sa koga korisnici žičare otpočinju vožnju; izlazna stanica žičare je prostor koji obuhvata plato za iskrcavanje sa okretnom stanicom ili povratnom užetnjačom. Infrastruktura žičare obuhvata trasu žičare sa komponentama (građevinskim, mašinskim, elektrotehničkim, saobraćajno- upravljačkim, signalno-sigurnosnim i drugim funkcionalnim delovima i opremom), pogonom žičare, stanicama, pristupnim površinama, platformama i objektima uz trasu koji su u funkciji žičare, a nalaze se na zemljištu, u sigurnosnom i zaštitnom pojasu žičare. Stanica je deo infrastrukture, koja sadrži zgrade sa tehničkom opremom, područja ukrcaja ili iskrcaja ili platforme i bilo koje područje za prihvat i sklonište lica.

Bezbednosni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, u širini koja odgovara maksimalnom otklonu delova žičare sa obe strane u odnosu na osu žičare, a prema tehničko-tehnološkim karakteristikama određene žičare i iznosi maks. 20 m mereno od ose, tj. 40 m ukupno. Zaštitni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, počev od granice bezbednosnog pojasa žičare pa do pojasa od 50 m sa obe strane u odnosu na osu žičare, odnosno 100 m ukupno. Na poziciji izlazne stanice planirani koridor, tj. zaštitni pojas gondole „Treska - Vikend naselje" se preklapa sa koridorom trase gondole „Pančić" i formira se zajednički plato na lokaciji Suvo Rudište.

Pristup, za potrebe održavanja, se obezbeđuje sa servisnih saobraćajnica i šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta.

3.5.3. Uslovi za parcelaciju

Za postavljanje, odnosno izgradnju linijske infrastrukture kabinske žičare tipa gondole ne primenjuju se odredbe o formiranju građevinske parcele propisane Zakonom o planiranju i izgradnji. U ovom slučaju, građevinsku parcelu predstavlja zemljišni pojas dela katastarskih parcela kroz koje se prostire koridor definisan kao bezbednosni pojas i pojedinačnih parcela na kojima se nalaze stanice i stubovi. Prema članu 69. ovog zakona, linijski infrastrukturni objekat visinskog prevoza, se smatra povlasnim dobrom u odnosu na zemljište preko kojeg prelazi. Zemljišni pojas preko koga se prostire nadzemni deo koridora i površine za postavljanje stanica i stubova određeni su regulacionom linijom koja se poklapa za bezbednosnim pojasom, mereno 20 m od ose trase i analitičkim elementima za geodetsko obeležavanje površina stubnih mesta i stanica. U slučaju neslaganja tabelarnih podataka i grafičkog prikaza merodavna je situacija u grafičkom prilogu. U zavisnosti od izbora vrste opreme konačna površina zauzeća pojedinačnog stubnog mesta ili stanice može biti i manja od planski definisanog, tj. položaj se može pomeriti u okviru zadate ose i bezbednosnog pojasa.

3.5.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

U bezbednosnom pojasu gondole zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji gondole, kao i izvođenje drugih radova, suprotno zakonu, tehničkim i drugim propisima. Zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji u bezbednosnom pojasu gondole bez prethodnog dobijanja saglasnosti upravljača gondolom, u slučaju planirane izgradnje i rešavanja imovinsko-pravnih odnosa, kao i u slučajevima radova na postojećim objektima. Sađenje drveća i drugog rastinja nije dozvoljeno u bezbednosnom pojasu gondole, s tim da je vlasnik nepokretnosti i imalac drugih prava na nepokretnosti dužan da uredno i redovno održava nepokretnost tako da bezbednost i funkcionalnost gondole ne budu ugrožene. Položaj planirane polazne, dvostrane međustanice, izlazne stanice i stubova, definisan je analitički.

U zaštitnom pojasu gondole zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji van bezbednosnog pojasa gondole, a do granice zaštitnog pojasa bez prethodne saglasnosti upravljača gondolom.

Za ski staze na lokaciji „Pančić" dozvoljava se samo korišćenje u zimskim uslovima uz tabanje snežnog pokrivača, bez izvođenja građevinskih radova i uz obavezno održavanje u letnjem periodu.

Situacioni plan planiranog parking prostora, kod polazne stanice gondole „Treska - Vikend naselje", na k. p. 66, 69 i 2457/1 KO Kopaonik, Opština Raška, u okviru obuhvata detaljne razrade prikazan je u grafičkim prilozima. Nivelaciono rešenje saobraćajnih površina parkinga definisaće se kroz tehničku dokumentaciju na osnovu postojećih nivelacionih odnosa, uklapanja planiranih i postojećih delova pristupnih saobraćajnica i tehničkim rešenjima vezanim za geotehničke uslove terena. Primeniti asfaltno betonski kolovozni zastor saobraćajnica i dimenzionisati konstrukciju za srednje teško saobraćajno opterećenje. Rešiti odvodnjavanje kroz izradu tehničke dokumentacije. Dimenzije parking mesta planirati 2,5x5 m za putnička vozila i 4h13 m za autobuse.

Planirana spratnost objekta restorana, kod izlazne stanice gondole „Treska - Vikend naselje", na k. p. 95 KO Kopaonik, Opština Raška, je Su+P+G, površine osnove prizemlja oko 460 m² i otvorene terase oko 180 m², tj. ukupno 640 m² u gabaritu prizemlja. Na odgovarajućem grafičkom prilogu koordinatama je definisana zona građenja (površina zauzeća) u okviru koje se postavlja objekat restorana.

3.5.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Snabdevanje vodom i odvodnjavanje otpadnih voda iz objekta restorana definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije.

Elektroenergetska mreža i objekti

U blizini, ali van obuhvata detaljne razrade nalazi se postojeća transformatorska stanica TS 10/0,4 kV „Vrh žičara". Koridor gondole preseca postojeću trasu dalekovoda. Snabdevanje elektroenergijom, sva ukrštanja i eventualna izmeštanja instalacija definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih vodova vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite.

Telekomunikaciona mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat telekomunikacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata.

U okviru koridora gondole mogu se izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor i slično, a sve u funkciji javnog skijališta. Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama.

Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na listu 4. „Sinhron plan infrastrukture", u razmeri 1:1000. Date pozicije infrastrukturnih vodova su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući. Kroz dalju tehničku razradu pribaviti odgovarajuće uslove i saglasnosti imaoca javnih ovlašćenja.

3.5.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.5. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kabinske žičare tipa gondole „Treska - Vikend naselje", KO Kopaonik, sa grafičkim prilogom broj 7. Izmena i dopuna Prostornog plana (četiri lista detaljne razrade u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture") predstavljaju osnov za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima.

Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom. U daljoj fazi projektovanja, za svaki planirani objekat neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima.

3.6. Pravila uređenja za akumulaciju „Mali Karaman", KO Brzeće i KO Kopaonik

3.6.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Akumulacija „Mali Karaman" (A), planirana je na teritoriji opštine Brus, na parceli br. 1319/16 KO Brzeće i opštine Raška, na parceli br. 89 KO Kopaonik, za potrebe osnežavanja skijališta, površine oko 10,85 ha. Obuhvat je određen na osnovu prostora potrebnog za izgradnju i funkcionisanje objekta akumulacije. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom iz dokumentacije „Katastarsko-topografski plan sa granicom područja detaljne razrade" R - 1:1000, važi grafički prilog. Položaj područja detaljne razrade prikazan je na referalnim kartama 1-3. Prostornog plana.

Područje detaljne razrade pripada vangrađevinskom području, odnosno šumskom i poljoprivrednom zemljištu, kao i prostoru javnog skijališta, a nalazi se u obuhvatu Nacionalnog parka Kopaonik, u režimu zaštite III stepena i u okviru njega se ne nalaze zaštićena nepokretna kulturna dobra. U obuhvatu nema postojećih vodotokova, kao ni postojećih instalacija vodovoda i kanalizacije. Područje detaljne razrade se nalazi u okviru uže zone sanitarne zaštite (zona II).

3.6.2. Planirana namena prostora

Područje detaljne razrade javne namene - skijalište (na poljoprivrednom i šumskom zemljištu) obuhvata prostor akumulacije za potrebe osnežavanja (A).

Pristup za potrebe održavanja obezbeđuje se sa šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta.

3.6.3. Uslovi za parcelaciju

Za akumulaciju (A) koja je u funkciji osnežavanja obližnjih ski staza ne određuje se građevinsko zemljište, a može biti na svim vrstama zemljišta (poljoprivredno i šumsko).

Na grafičkom prilogu broj 8. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" u razmeri 1:1000, dati su potrebni analitičko-geodetski elementi, odnosno koordinate novih graničnih tačaka.

Na osnovu ove detaljne razrade ne pristupa se izradi projekata parcelacije i preparcelacije.

3.6.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

Kriterijumi za dimenzionisanje akumulacije su sledeći:

- korisna zapremina akumulacije ~115.000 m3,

- kota normalnog i maksimalnog uspora akumulacije ne ugrožava okolne objekte,

- pristup objektu obezbeđen je sa svih strana i uvek se može vršiti obilazak i praćenje eksploatacije objekta,

- ne ugrožava prirodni ambijent i uklapa se u prirodno okruženje,

- ima višenamenski karakter, tj. koristi se u letnjem periodu kao akumulacija vode za gašenje požara i sl.

Na osnovu morfoloških i inženjersko geoloških karakteristika glinovitih i krečnjačkih partija koje su zastupljene na ovoj lokaciji, planirano je iskopavanje sa ciljem da se dobije materijal za ugradnju u telo brane i da se poveća zapremina akumulacionog prostora. Iskop vršiti u dnu, u kosinama u nagibu 1:2, da se proširi prostor akumulacije i formira nagib ka zahvatnoj cevi. Poprečni i podužni presek akumulacionog prostora imaju oblik trapeza. Visina akumulacije je uslovljena potrebnom zapreminom, kao i nadvišenjem od 1,5 m za zadržavanje talasa nastalih usled dejstva vetra na površini vodnog ogledala.

Geometrijske karakteristike akumulacionog prostora su sledeće:

- okvirna širina akumulacije u dnu : B = 51 m,

- okvirna dužina akumulacije u dnu: L = 220 m,

- dubina akumulacije je N = 9 m,

- unutrašnji nagib kosine 1:2,

- spoljašnji nagib kosina 1:2. Karakteristične kote akumulacije su:

- KKB = 1904,30 mn m - kota vrha akumulacije,

- KNU = 1902,80 mn m - kota normalnog uspora vode,

- KMU = 1903,50 mn m - kota maksimalnog uspora vode,

- KDA = 1895,30 mn m - kota dna akumulacije,

- VNU = 115.650 m3 - zapremina pri koti normalnog uspora.

Materijal od koga se izgrađuje telo nasipa je pretežno materijal iz iskopa akumulacionog prostora, koji se čisti od nečistoća i većih stenskih masa i zatim u slojevima ugrađuje u telo nasipa.

Akumulacioni prostor izvesti delom u useku, a delom u nasipu, tako da se ostvaruje balans između količina useka i nasipa. Svi delovi akumulacije koji dolaze u kontakt sa vodom su obloženi geotekstilom i geomembranom, kako bi se ostvarila vododrživost akumulacije. Dalja razrada projektne dokumentacije predvideće formiranje potrebnog nagiba u dnu akumulacije, kako bi se ostvarili nagibi ka vodozahvatnoj građevini.

U daljoj razradi tehničke dokumentacije, kroz postupak objedinjene procedure i prikupljanja svih potrebnih uslova za projektovanje, moguće je arhitektonsko oblikovanje akumulacionog prostora - promena oblika konture, u okviru prostorne celine definisane Prostornim planom, radi postizanja što prirodnijeg izgleda i uklapanja u ambijent okoline.

Predviđa se oblaganje kompletne unutrašnjosti akumulacionog prostora kamenim materijalom u potrebnoj debljini, u nagibu 1:2, od dna pa sve do vrha nasipa koji oivičava akumulacioni prostor. U sklopu oblaganja, u zoni izrade obloge predviđeno je preko geomembrane postavljanje još jednog sloja geotekstila, kao dodatno osiguranje, a pre finalnog oblaganja akumulacionog prostora kamenim materijalom.

Sa lokalnog puta može se direktno pristupiti kruni brane, a preko krune brane predviđeno je da se može prelaziti vozilima. Od postojećeg putnog prilaza planiran je pristupni put do nožice nasipa akumulacije i crpne stranice, u dužini od oko 270 m, širine 4 m. Na kruni nasipa akumulacije nalazi se servisni put, prateći kompletnu krunu akumulacije. Servisnom putu, minimalne širine od 4 m, pristupa se preko pristupnog puta oko nožice akumulacije preko dve navozne rampe u nagibu 1:10.

3.6.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen planiranom izgradnjom.

Pumpna stanica MR 400 na lokaciji akumulacionog prostora projektovana je tako da se distribucija vode odvija dvostrano, iz pravaca postojećih pumpnih stanica PS 100 i PS 200. Dvosmerno kretanje vode podrazumeva punjenje akumulacije iz postojećih akumulacionih prostora, i to iz pravca akumulacije Crvene bare i Mali Karaman, kao i iz pravca akumulacije Krčmar, a istovremeno iz nove pumpne stanice MR 400, omogućava se distribucija vode u periodu eksploatacije ka ovim pravcima. Distribucija vode u periodu eksploatacije namenjena je za snabdevanje vode kompletnim sistemom veštačkog osnežavanja kao i za evakuaciju i pražnjenje akumulacije ka pravcu potoka Duboka, tj. ka pravcu pumpne stanice PS 200.

Planirana su četiri pravca distribucije vode ka i od sistema skijališta, a sve u sklopu jedinstvenog rada novog akumulacionog prostora na lokaciji vrha Mali karaman:

- pravac 1 - prateći sistem cevovoda uz novu akumulaciju prostire se od lokacije nove pumpne stanice MR 400 ka postojećem sistemu veštačkog osnežavanja na lokaciji ski staze broj 8, Mali karaman, za povezivanje na postojeći sistem i nove šahtove VP 14000 i VP 15000, ka pravcu pumpne stanice PS 100, postavljanjem duktilnog cevovoda DN 300 u dužini od oko 970 m;

- pravac 2 - prateći sistem cevovoda uz novu akumulaciju prostire se od lokacije nove pumpne stanice MR 400, trasom nove ski staze uz trasu žičare Duboka 2 do novog VP šahta 18000, duktilnim cevovodom DN 250 u dužini od oko 953 m. Od šahte VP 18000 trasa cevovoda se deli na dva kraka promenjenog prečnika DN 200. Jedan krak se prostire od šahta VP 18000 ski putem do polaza žičare Duboka 1, odnosno do novog šahta VP 17000, u dužini od oko 600 m za povezivanje na postojeći cevovod do PS 200. Drugi krak cevovoda nastavlja novom trasom ski staze Duboka 2, do novog šahta VP 19000 na postojećem sistemu za osnežavanje u dužini od 660 m. Ovaj deo predstavlja opcionu liniju i služi za poboljšanje distribucije vode u sistemu i osnežavanje planirane ski staze Duboka 2. Sistem može da funkcioniše nezavisno od izgradnje ove deonice. Ovaj pravac 2 će se koristiti i kao odvodna linija za pražnjenje jezera do postojećeg potoka Duboka na lokaciji šahta VP 17000.M

- pravac 3 - prateći sistem cevovoda uz novu akumulaciju prostire se od lokacije nove pumpne stanice MR 400 ka postojećem sistemu veštačkog osnežavanja na lokaciji ski staze broj 14, Kneževe bare, za povezivanje na postojeći sistem, u nov šaht VP 16000, ka pravcu pumpne stanice PS 100, postavljanjem duktilnog cevovoda DN 200 u dužini od oko 670 m;

- pravac 4 - prateći sistem cevovoda uz novu akumulaciju prostire se od lokacije nove pumpne stanice MR 400 ka postojećem sistemu veštačkog osnežavanja na lokaciji ski staze Bela reka, za povezivanje na postojeći sistem i novi šaht VP 21000, postavljanjem duktilnog cevovoda DN 250 u dužini od oko 1480 m.

Evakuacija vode iznad kote maksimalnog uspora

Veštačka akumulacija obuhvata i sistem evakuacije viška vode u slučaju da nivo vode prevazilazi kotu maksimalnog uspora.

Pumpna stanica

Jugozapadno od akumulacionog prostora nalazi se pumpna stanica u kojoj će biti smeštena sva potrebna oprema za dalju eksploataciju vodnih resursa iz akumulacionog prostora ka sistemu za osnežavanje. Objekat se sastoji iz četiri celine: kompresorska prostorija, pumpno postrojenje, trafo stanica i kontrolna soba. Objektu se pristupa preko pristupnog puta. U okviru pumpne stanice predviđen je manipulativni prostor tj. plato za nesmetani pristup i funkcionisanje objekta. Kompresorska prostorija je opremljena sa dva kompresora koji isporučuju ukupno 115 m3/min komprimovanog vazduha na 5,5-7 bara za postojeću centralnu vazdušnu mrežu.

Jezero će biti opremljeno sistemom za ventilaciju jezera koji je povezan na kompresore, a za potrebe održavanja površine vode čistom od leda, kao i za održavanje odgovarajuće temperature vode u zimskom periodu korišćenja akumulacije.

Pumpna stanica je samostalni armirano-betonski objekat u kom se predviđa prostor za opremanje sa maksimalno šest pumpi sledećih karakteristika:

- četiri pumpe visokog pritiska: protok Q = 85 l/s, visina dizanja: H = 300 m, snaga pumpe : R = 400 kW;

- dve pumpe za veštačko osnežavanje Bele reke: protok Q = 65 l/s, visina dizanja: H = 50 m, snaga pumpe : R = 55 kW.

Maksimalni kapacitet crpne stanice, koji se može ostvariti pri radu svih pumpi je Qmax = 470 l/s. Pored pumpi u stanici se odvija i automatska kontrola mnogih od parametara, kao što su temperatura vode u akumulaciji, nivo jezera, pritisci u sistemu za osnežavanje i sl.

Prostor pumpne stanice je koncipiran kao jedinstveni prizemni objekat pod jednom krovnom ravni, orijentacione BRGP oko 500 m2. Fundiranje izvesti u skladu sa geotehničkim elaboratom i statičkim proračunom uzimajući u obračun faktor mržnjenja tla i uslove sredine. Spoljni izgled objekta prilagoditi prirodnom okruženju planinskog ambijenta. Sa istočne strane, objekat je polu ukopan u skladu sa konfiguracijom terena i u produžetku fasadnog zida, predviđeno je formiranje potpornih zidova, kako bi se obezbedio bezbedan prilaz objektu sa bočnih strana.

Položaj objekta pumpne stanice dat je na grafičkom prilogu, a precizna mikrolokacija objekta biće definisana u daljoj razradi tehničke dokumentacije, u opsegu nadmorskih visina od 1876 do 1884 mnm.

Elektroenergetska mreža i objekti

Snabdevanje elektroenergijom, sva ukrštanja i eventualna izmeštanja instalacija definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih vodova vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite. Trafo stanica se nalazi u sklopu objekta pumpne stanice, a za potrebe njenog snabdevanja planirana su dva trafoa nominalne snage 1600 kVA.

Telekomunikaciona mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat telekomunikacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen planiranom izgradnjom. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih objekata TK infrastrukture vršiti isključivo ručnim putem bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite (obezbeđenje od sleganja, probni iskopi i sl.).

Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama. Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na Listu 4. „Sinhron plan infrastrukture", u razmeri 1:1000. Date pozicije infrastrukturnih vodova su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući. Kroz dalju tehničku razradu pribaviti odgovarajuće uslove i saglasnosti imaoca javnih ovlašćenja.

3.6.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.6. Pravila uređenja za akumulaciju „Mali Karaman", KO Brzeće i KO Kopaonik, sa grafičkim prilogom broj 8. Izmena i dopuna Prostornog plana (četiri lista detaljne razrade List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture" u razmeri 1:1000) predstavljaju osnov za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima.

Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom. U daljoj fazi projektovanja, za svaki planirani objekat neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima.

3.7. Pravila uređenja za ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2", KO Brzeće

3.7.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Ukupna površina obuhvata područja detaljne razrade KO Brzeće, opština Brus, prikazana u grafičkim prilozima u razmeri 1:1000, iznosi oko 51,01 ha. Ukupna dužina planiranih ski staza iznosi oko 2 km 69 m, označene na crtežu stacionažama - staza 1: 0 km - 0+743, staza 2: 0 km - 0+500, staza 3: 0 km - 0+611, staza 4: 0 km - 0+192, iz pravca Karaman grebena ka stanici „Duboka 2".

U obuhvatu predmetnog područja nalaze se delovi katarskih parcela 1319/15, 1331/1, 1337/1, 1337/2, 1339, 1885, sve KO Brzeće, opština Brus. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom iz dokumentacije „Katastarsko-topografski plan sa granicom područja detaljne razrade" R - 1:1000, važi grafički prilog.

Detaljnom razradom je obuhvaćena površina ski staza, u okviru novouspostavljenih graničnih linija, odnosno ivica ski staze i škarpi sa zaštitnom zonom promenljive širine („Elko ms" d.o.o. - Beograd, odgovorni projektant Miodrag Radeka, dipl.inž.građ).

Položaj područja detaljne razrade prikazan je na referalnim kartama 1-3. Prostornog plana. Područje detaljne razrade pripada vangrađevinskom području, odnosno šumskom i poljoprivrednom zemljištu, kao i prostoru javnog skijališta, nalazi se u obuhvatu Nacionalnog parka Kopaonik u režimu zaštite III stepena i u okviru njega se ne nalaze zaštićena nepokretna kulturna dobra.

Sa planiranom ski stazom se ukršta vezna ski staza u okviru koje se nalaze infrastrukturni vodovi.

Postojeće stanje prikazano je na grafičkom prilogu broj 9. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 1. „Postojeća namena površina" Prostornog plana u razmeri 1:1000.

3.7.2. Podela na karakteristične celine i planirana namena prostora

Prema propisima o klasifikaciji objekata i Idejnom rešenju planirana je izgradnja objekta kategorije G, klasifikacione oznake 241221 - Zabavni parkovi, kao i druge građevine na otvorenom, uključujući i građevine na brdskim terenima (skijaške staze i liftovi, sedeće žičare, itd.), igrališta za golf, sportska uzletišta, hipodromi, objekti koji se pretežno koriste za vodene sportove, oprema na plažama. Prostor u granici obuhvata detaljne razrade namenjen je za izgradnju ski staze. Prema Zakonu o javnim skijalištima, ski staza je uređena i obeležena površina skijališta, namenjena za skijanje i podučavanje skijanju, koju opslužuje jedna ili više žičara.

Područje detaljne razrade označeno je kao prostorna celina A (Tabela IV-1g) javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu) i čine ga javne parcele JP1 (staza 1), JP2 (staza 2) i JP3 (staze 3 i 4).

Pristup za potrebe održavanja se obezbeđuje sa servisnih saobraćajnica i šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta (k.p. 1339 KO Brzeće, nekategorisani put u javnoj svojini, opština Brus).

Tabela IV-1g Podela na karakteristične celine i javne parcele, sa planiranom namenom površina

Celina	Planirana namena	P (ha)	Katastarske parcele KO Brzeće	Oznaka javne parcele

A- ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2”	Javno skijalište (na poljoprivrednom i šumskom zemljištu)	6,46	deo: 1319/15, 1333/1	JP 1
		3,53	deo: 1319/5	JP2
		5,03	deo: 1319/15, 1331/1, 1337/1, 1337/2, 1339, 1885	JP3
UKUPNO		15,01		

Podela na karakteristične celine i parcele prikazana je na grafičkom prilogu broj 9. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 2. „Planirana namena površina” i List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” u razmeri 1:1000. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

3.7.3. Uslovi za parcelaciju

Za skijašku stazu ne određuje se građevinsko zemljište, a može biti na svim vrstama zemljišta (građevinsko, poljoprivredno i šumsko).

Parcelacija data detaljnom razradom u cilju formiranja parcela JP1, JP2 i JP3 ski staza (Tabela IV-1b) prikazana je na grafičkom prilogu 9. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” u razmeri 1:1000, koji sadrži potrebne analitičko-geodetske elemente, odnosno koordinate novih graničnih tačaka.

Na osnovu parcelacije date u Izmenama i dopunama Prostornog plana moguće je direktno sprovođenje lokacijskim uslovima i nije potrebna izrada projekata parcelacije i preparcelacije. Ukoliko se u toku sprovođenja planskog dokumenta, za obuhvat određen detaljnom razradom, ukaže potreba za drugačijom preparcelacijom, moguće je pristupiti izradi projekata parcelacije i preparcelacije (sa elaboratom geodetskog obeležavanja).

3.7.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

Planirani objekat izgraditi, a lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o javnim skijalištima. Prema Zakonu o planiranju i izgradnji, ski staza jeste uređena i obeležena površina javnog skijališta, kao uređena javna površina, koja se određuje na osnovu zakona kojim se uređuju javna skijališta. Nije dozvoljena izgradnja druge vrste objekata. Za uređenje važe svi opšti uslovi dati u odeljku 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta Prostornog plana.

Regulacija i nivelacija terena

Horizontalna regulacija planirane ski staze obuhvata ski stazu i prostor škarpi i definisana je regulacionom linijom koja se poklapa sa granicom obuhvata detaljne razrade. Pojedinačne dužine staza iznose: staza 1-744 m, staza 2-517 m, staze 3 i 4-808 m, a ukupna dužina iznosi oko 2.069 m.

Širina predmetnih ski staza je 40 m (u delovima staza 3 i 4 širina je promenljiva). Podužni nagib ski staze je promenljiv i prati pad terena, koliko je to moguće, i to do maks. 45,65% za staze 1 i 2, tj. maksimalno 60% za staze 3 i 4. Niveleta je prilagođena postojećoj konfiguraciji, pri čemu su zemljani radovi svedeni na najmanju moguću meru. Poprečni nagib za sve četiri ski staze „Duboka 2” je 2-6%, prilagođen je uslovima lokacije, na način da se što više prilagodi postojećoj konfiguraciji terena, u cilju smanjenja zemljanih radova. Za odvodnjavanje pribrežnih voda predviđeni su kanali širine 1,0 m u dnu, dubine 1,0 m.

Uređenje ski staze

Za uređenje skijaške staze primenjuju se pravila i propisi za parterno uređenje zemljišta, uz obaveznu antierozionu zaštitu.

Ski staza mora biti dovoljno široka, pregledna, sa odgovarajućim nagibom i visinskom razlikom i pripremljena tako da na stazi nema rupa, vrtača, kamenih kompleksa ili drugih opasnih mesta. Na ski stazi i zaštitnoj zoni ski staze (prostor širine 1-5 m koji se prostire uz ski stazu) nije dozvoljeno postavljanje reklama i natpisa koji nisu vezani za korišćenje staza. Opasna mesta na ski stazi (krivine, ukrštanja staza, veće strmine, objekti, mesta gde se izvode radovi) moraju biti posebno obeležena i osigurana ogradama za usmerenja, zaštitnim ogradama ili mrežama, oblogama protiv udaraca i sličnim sredstvima zaštite odgovarajuće visine. Ski staze se obeležavaju (markiraju) prema stepenu težine, u zavisnosti od svojstava područja, odnosno površina preko kojih se pruža staza.

Uređenje trase ski staze obuhvata: 1) otvaranje staze u neprohodnim delovima (šume, strmine, itd.), u skladu sa prirodnim odlikama terena i sa ekološkim zahtevima; 2) eliminisanje opasnih delova i uskih grla na ski stazi (uklanjanja stabala, čupanja i vađenja panjeva i dr.) i 3) protiverozivno uređenje (obuhvata i zatravljivanje). Površina ski staze mora da bude pokrivena travom i poravnata, bez talasastih ispupčenja, osim površina koje su posebno uređene radi usporavanja i sigurnog zaustavljanja skijaša.

Skijaške staze u letnjem periodu godine takođe moraju da odaju sliku aktivne nege, tim pre što su ovi tereni (usled eventualnog uklanjanja visoke vegetacije - šuma i dr.) skloni eroziji. Letnje održavanje obuhvata naročito: 1) košenje trave i šiblja; 2) dodatno sejanje trave; 3) tekuće čišćenje odvodnih kanala i po potrebi postavljanje

dodatne drenaže; 4) odstranjivanje tvrdih predmeta; 5) kontrolu instalacija i druge opreme i 6) otklanjanje suvišnih kanala i ispupčenja na stazi.

3.7.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećeg voda u okviru vezne ski staze koju presecaju staze 1-4 vršiti isključivo ručnim putem bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite (obezbeđenje od sleganja, probni iskopi i sl.).

Elektroenergetska mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat elektroenergetske mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećeg voda u okviru vezne ski staze koju presecaju staze 1-4 vršiti isključivo ručnim putem bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite (obezbeđenje od sleganja, probni iskopi i sl.).

Telekomunikaciona mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat telekomunikacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih objekata TK infrastrukture vršiti isključivo ručnim putem bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite (obezbeđenje od sleganja, probni iskopi i sl.).

U okviru ski staza se mogu izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor i slično, a sve u funkciji javnog skijališta. Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama.

Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na grafičkom prilogu broj 9. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 4. „Sinhron plan infrastrukture" u razmeri 1:1000. Pozicije infrastrukturnih vodova date na situaciji i karakterističnim presecima su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući.

3.7.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.7. Pravila uređenja za ski staze 1, 2 , 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2", KO Kopaonik, sa grafičkim prilogom broj 9. (četiri lista detaljne razrade u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina", List 2. „Planirana namena površina", List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" i List 4. „Sinhron plan infrastrukture") predstavljaju osnov za eksproprijaciju i rešavanje imovinskih odnosa, kao i za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima. Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom.

3.8. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman" i pratećih ski staza, KO Brzeće i KO Kopaonik

3.8.1. Obuhvat i opis područja detaljne razrade

Projekat izgradnje linijske infrastrukture kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman" obuhvata sledeće katastarske parcele 1502/44, 1502/45, 1502/47, 1503/1, 1503/6, 1503/7, 90/1 i 89 KO Kopaonik, Opština Raška i 1319/17 i 1319/20 KO Brzeće, Opština Brus.

Predmet ove detaljne analitike je trasa ukupne dužine od 1.254 m, površine oko 13,7 ha, koja se nalazi unutar obuhvata bezbednosnog pojasa, definisanog koordinatama: B1x: 7485325.515, B1y: 4793779.198; B2x: 7486588.957, B2y: 4794191.763; B3x: 7486601.376, B3y: 4794153.730; B4x: 7485337.934, B4y: 4793741.165.

Kota ukrcavanja - iskrcavanja polaza žičare-gondole nalazi se na 1718,75 mnm, kota ukrcavanja - iskrcavanja okretne stanice na 1919,25 mnm, a savlađuje se visinska razlika od 200,50 m.

Položaj planirane polazne i izlazne stanice i ukupno 9 stubova, dat je u Tabeli IV-1d U slučaju nepodudarnosti spiska parcela i koordinata, sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

Tabela IV-1d Položaj planirane polazne, izlazne stanice i stubova

Stub/ stanica	Katastarska parcela (deo)	Koordinate zona
Polazna stanica	1503/1, 1503/6 i 1503/7 KO Kopaonik, Raška	T1x: 7485314.483, T1y: 4793773.966; T2x: 7485361.568, T2y: 4793787.081; T3x: 7485367.130, T3y: 4793779.190; T4x: 7485372.476, T4y: 4793769.424;

		T5x: 7485377.916, T5y: 4793757.340; T6x: 7485382.330, T6y: 4793746.960; T7x: 7485314.531, T7y: 4793728.588
Stub 1	1503/6, i 1502/47 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485376.098, y1: 4793780.274; x2: 7485366.592, y2: 4793777.170; x3: 7485369.696, y3: 4793767.664; x4: 7485379.202, y4: 4793770.768.
Stub 2	1502/44 i 1502/46 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485420.957, y1: 4793794.556; x2: 7485411.450, y2: 4793791.455; x3: 7485414.554, y3: 4793781.949; x4: 7485424.060, y4: 4793785.053
Stub 3	1502/44 i 90/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485611.259, y1: 4793856.695; x2: 7485601.752, y2: 4793853.595; x3: 7485604.856, y3: 4793844.089; x4: 7485614.362, y4: 4793847.193

Stub 4	90/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485788.676, y1: 4793914.446; x2: 7485779.168, y2: 4793911.346; x3: 7485782.272, y3: 4793901.840; x4: 7485791.778, y4: 4793904.944
Stub 5	90/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7485978.440, y1: 4793976.592; x2: 7485968.932, y2: 4793973.491; x3: 7485972.036, y3: 4793963.985; x4: 7485981.542, y4: 4793967.090
Stub 6	90/1 KO Kopaonik, Raška	x1: 7486178.821, y1: 4794042.007; x2: 7486169.314, y2: 4794038.907; x3: 7486172.418, y3: 4794029.401; x4: 7486181.924, y4: 4794032.505
Stub 7	89 KO Kopaonik, Raška	x1: 7486335.981, y1: 4794093.342; x2: 7486326.473, y2: 4794090.242; x3: 7486329.577, y3: 4794080.736; x4: 7486339.083, y4: 4794083.840
Stub 8	89 KO Kopaonik, Raška	x1: 7486422.075, y1: 4794121.439; x2: 7486412.567, y2: 4794118.339; x3: 7486415.671, y3: 4794108.833; x4: 7486425.177, y4: 4794111.937
Stub 9	89 KO Kopaonik, Raška i 1319/16 KO Brzeće, Brus	x1: 7486548.692, y1: 4794162.794; x2: 7486539.185, y2: 4794159.694; x3: 7486542.289, y3: 4794150.188; x4: 7486551.795, y4: 4794153.292
Izlazna stanica	1319/16 KO Brzeće, Brus	T1x: 7486545.146, T1y: 4794172.346; T2x: 7486613.552, T2y: 4794184.737; T3x: 7486620.418, T3y: 4794161.406; T4x: 7486548.601, T4y: 4794148.431

Kombinovana gondola - žičara predstavlja mešoviti odvojivi lift za šest putnika na sedištima i 10 putnika na gondoli i sastoji se od sledećih objekata:

- gornja okretna pogonska stanica,

- povratna zatezna donja stanica,

- kabina rukovaoca u obe stanice kao zasebni objekti,

- administrativni objekat sa garažom za kabine.

Planirani maksimalni kapacitet žičare-gondole je 2400 osoba na čas, korišćenjem 63 vozila (48 sedišta i 15 gondola), sa maksimalnom brzinom od 5.00 m/s i sa vremenom putovanja od 4.14 minuta.

Ukupna dužina planiranih ski staza iznosi oko 1.695 m, za visinsku razliku od oko 200 m. Površina za planirane ski staze se delimično poklapa sa površinom koridora za planiranu kombinovanu žičaru-gondolu, jer prolazi ispod njene trase.

U obuhvatu detaljne razrade koji se tiče planiranih ski staza površine oko 6,5 ha, nalaze se delovi katarskih parcela 89, 90/1, 1502/1, 1502/46, 1503/1 i 1503/6, sve KO Kopaonik, opština Raška. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom iz dokumentacije „Katastarsko-topografski plan sa granicom područja detaljne razrade" R - 1:1000, važi grafički prilog.

Detaljnom razradom je obuhvaćena površina ski staza, u okviru novouspostavljenih graničnih linija, odnosno ivica ski staza i škarpi sa zaštitnom zonom promenljive širine.

Područje detaljne razrade pripada građevinskom području, odnosno poljoprivrednom i šumskom zemljištu, kao i prostoru javnog skijališta, a nalazi se u obuhvatu Nacionalnog parka „Kopaonik" u režimu zaštite III stepena u okviru kojega se ne nalaze zaštićena nepokretna kulturna dobra.

Postojeće stanje prikazano je na grafičkom prilogu broj 10. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 1. „Postojeća namena površina" u razmeri 1:1000.

Ukupna površina obuhvata područja detaljne razrade prikazana u grafičkim prilozima u razmeri 1:1000, iznosi oko 19,5 ha. Položaj područja detaljne razrade prikazan je na referalnim kartama 1-3. Prostornog plana.

3.8.2. Planirana namena prostora

Područje detaljne razrade javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu) obuhvata prostor koridora kombinovane žičare-gondole unutar zaštitnog pojasa sa pratećim objektima i planirane ski staze, što je definisano analitički na svim grafičkim prilozima.

Prema propisima o klasifikaciji objekata planirana je izgradnja objekta kategorije G, klasifikacione oznake 241221 - zabavni parkovi, kao i druge građevine na otvorenom, uključujući i građevine na brdskim terenima (skijaške staze i liftovi, sedeće žičare, itd.), igrališta za golf, sportska uzletišta, hipodromi, objekti koji se pretežno koriste za vodene sportove, oprema na plažama. Prema Zakonu o javnim skijalištima i Zakonu o žičarama za transport lica, žičara je sredstvo visinskog prevoza sa posebnim saobraćajno-tehničkim osobinama (žičara i uspinjača) namenjeno za prevoz skijaša na stazu ili sa staze; polazna stanica žičare je mesto sa koga korisnici žičare otpočinju vožnju; izlazna stanica žičare je prostor koji obuhvata plato za iskrcavanje sa okretnom stanicom ili povratnom užetnjačom. Infrastruktura žičare-gondole obuhvata trasu sa komponentama (građevinskim, mašinskim, elektrotehničkim, saobraćajno-upravljačkim, signalno-sigurnosnim i drugim funkcionalnim delovima i opremom), pogonom žičare, stanicama, pristupnim površinama, platformama i objektima uz trasu koji su u funkciji žičare, a nalaze se na zemljištu, u sigurnosnom i zaštitnom pojasu žičare. Stanica je deo infrastrukture koja sadrži zgrade sa tehničkom opremom, područja ukrcaja ili iskrcaja ili platforme i bilo koje područje za prihvat i sklonište lica. Prema Zakonu o javnim skijalištima, ski staza je uređena i obeležena površina skijališta, namenjena za skijanje i podučavanje skijanju, koju opslužuje jedna ili više žičara.

Bezbednosni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, u širini koja odgovara maksimalnom otklonu delova žičare sa obe strane u odnosu na osu žičare, a prema tehničko-tehnološkim karakteristikama određene žičare i iznosi maksimalno 20 m mereno od ose, tj. 40 m ukupno. U bezbednosnom pojasu gondole zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji gondole, kao i izvođenje drugih radova, suprotno zakonu, tehničkim i drugim propisima. Zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji u bezbednosnom pojasu gondole bez prethodnog dobijanja saglasnosti upravljača gondolom, u slučaju planirane izgradnje i rešavanja imovinsko-pravnih odnosa, u slučajevima postojeće izgradnje. Sađenje drveća i drugog rastinja nije dozvoljeno u bezbednosnom pojasu gondole, s tim da je vlasnik nepokretnosti i imalac drugih prava na nepokretnosti dužan da uredno i redovno održava nepokretnost tako da bezbednost i funkcionalnost gondole ne budu ugrožene.

Zaštitni pojas žičare je prostor iznad, ispod ili pored žičare, i to sa obe strane u odnosu na osu žičare, počev od granice bezbednosnog pojasa žičare pa do pojasa od 50 m sa obe strane u odnosu na osu žičare, odnosno 100 m ukupno (prostorna celina A). Zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji van bezbednosnog pojasa gondole, a do granice zaštitnog pojasa bez prethodne saglasnosti upravljača gondolom.

Područje detaljne razrade za prateće ski staze označeno je kao prostorna celina B (Tabela IV-1đ) javne namene - skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu) i čine ga javne parcele JP1 (glavna staza), JP2 i JP3 (veze sa postojećim stazama). Podela na karakteristične celine i parcele prikazana je na grafičkom prilogu broj 10. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 2. „Planirana namena površina" i List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" u razmeri 1:1000. U slučaju nepodudarnosti spiska parcela sa grafičkim prilogom, važi grafički prilog.

Pristup, za potrebe održavanja, se obezbeđuje sa servisnih saobraćajnica i šumskih puteva u okviru ovog sektora javnog skijališta.

Tabela IV-1đ Podela na karakteristične celine i javne parcele, sa planiranom namenom površina

Celina	Planirana namena	P (ha)*		Katastarske parcele	Oznaka javne parcele
A - koridor kombinovane žičare-gondole	javno skijalište (na građevinskom, poljoprivrednom i šumskom zemljištu)	13,7		cela: 1502/45, 1502/47 KO Kopaonik deo: 1502/44, 1503/1, 1503/6 (cela), 1503/7, 90/1 i 89 KO Kopaonik i 1319/17 i 1319/20 KO Brzeće	-
B - planirane ski staze		5,2	Ukupno 6,5	deo:89, 90/1, 1502/46, 1503/1 i 1503/6 KO Kopaonik	JP 1
		0,8		deo: 90/1 i 1502/1 KO Kopaonik	JP2
		0,5		deo: 90/1 KO Kopaonik	JP3
UKUPNO		19,5			

* Napomena: Celine A i B se delimično poklapaju (kombinovana žičara-gondola prelazi preko planiranih ski staza), ukupna površina je površina obuhvata detaljne razrade.

3.8.3. Uslovi za parcelaciju

Za postavljanje, odnosno izgradnju linijske infrastrukture kabinske žičare-gondole ne primenjuju se odredbe o formiranju građevinske parcele propisane Zakonom o planiranju i izgradnji. U ovom slučaju, građevinsku parcelu predstavlja zemljišni pojas dela katastarskih parcela kroz koje se prostire koridor definisan kao bezbednosni pojas i pojedinačnih parcela na kojima se nalaze stanice i stubovi. Prema članu 69. ovog zakona, linijski infrastrukturni objekat visinskog prevoza, se smatra povlasnim dobrom u odnosu na zemljište preko kojeg prelazi. Zemljišni pojas preko koga se prostire nadzemni deo koridora i površine za postavljanje stanica i stubova određeni su regulacionom linijom koja se poklapa sa bezbednosnim pojasom, mereno 20 m od ose trase i analitičkim elementima za geodetsko obeležavanje površina stubnih mesta i stanica. U slučaju neslaganja tabelarnih podataka i grafičkog prikaza merodavna je situacija u grafičkom prilogu. U zavisnosti od izbora vrste opreme konačna površina zauzeća pojedinačnog stubnog mesta može biti i manja od planski definisanog, tj. položaj se može pomeriti u okviru zadate ose i bezbednosnog pojasa.

Za skijašku stazu ne određuje se građevinsko zemljište, a može biti na svim vrstama zemljišta (građevinsko, poljoprivredno i šumsko). Parcelacija data detaljnom razradom u cilju formiranja parcela JP1, JP2 i JP3 ski staza (Tabela IV-1đ) prikazana je na grafičkom prilogu 10. Izmena i dopuna Prostornog plana, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje" u razmeri 1:1000, koji sadrži potrebne analitičko-geodetske elemente, odnosno koordinate novih graničnih tačaka.

Na osnovu parcelacije date u izmenama i dopunama Prostornog plana moguće je direktno sprovođenje lokacijskim uslovima i nije potrebna izrada projekata parcelacije i preparcelacije. Ukoliko se u toku sprovođenja planskog dokumenta, za obuhvat određen detaljnom razradom, ukaže potreba za drugačijom preparcelacijom, moguće je pristupiti izradi projekata parcelacije i preparcelacije (sa elaboratom geodetskog obeležavanja).

3.8.4. Urbanistički uslovi uređenja i gradnje

Planirane objekat izgraditi, a lokaciju urediti u svemu u skladu sa odredbama Zakona o javnim skijalištima.

U bezbednosnom pojasu žičare-gondole zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji gondole, kao i izvođenje drugih radova, suprotno zakonu, tehničkim i drugim propisima. Zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji u bezbednosnom pojasu gondole bez prethodnog dobijanja saglasnosti upravljača gondolom, u slučaju planirane izgradnje i rešavanja imovinsko-pravnih odnosa, kao i u slučajevima radova na postojećim objektima. Sađenje drveća i drugog rastinja nije dozvoljeno u bezbednosnom pojasu gondole, s tim da je vlasnik nepokretnosti i imalac drugih prava na nepokretnosti dužan da uredno i redovno održava nepokretnost tako da bezbednost i funkcionalnost gondole ne budu ugrožene. Položaj planirane polazne, izlazne stanice i stubova definisan je analitički.

U zaštitnom pojasu gondole zabranjeno je preduzimanje radova ili drugih radnji van bezbednosnog pojasa gondole, a do granice zaštitnog pojasa bez prethodne saglasnosti upravljača gondolom.

Planirana spratnost objekata kućica za operatere kod polazne i izlazne stanice je prizemlje (P), visine do venca maksimum 3 m, ukupne BRGP 20 m².

Planirana spratnost administrativnog objekta je podrum, prizemlje i galerija (PO+P+G), visine do venca maksimum 6 m i ukupne nadzemne BRGP oko 1100 m². Galerija se formira u okviru konfiguracije krova. Podzemna etaža namenjena je za garažu za smeštaj kabina i sedišta. Kao kompatibilna namena u okviru objekta mogu da se nađu i komercijalni sadržaji u funkciji pružanja usluga skijašima (prodavnica, restoran ili kafe), s tim da odnos namena poslovanja i komercijale bude do 80:20%.

Na odgovarajućem grafičkom prilogu koordinatama je definisana zona građenja (površina zauzeća) u okviru koje se postavljaju navedeni objekti.

Prema Zakonu o planiranju i izgradnji, ski staza jeste uređena i obeležena površina javnog skijališta kao uređena javna površina, koja se određuje na osnovu zakona kojim se uređuju javna skijališta. Nije dozvoljena izgradnja druge vrste objekata. Za uređenje važe svi opšti uslovi dati u odeljku 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta Prostornog plana.

Horizontalna regulacija planiranih ski staza obuhvata ski stazu i prostor škarpi i definisana je regulacionom linijom koja se poklapa sa granicom obuhvata detaljne razrade. Dužina glavne staze iznosi 1.320 m, a delova staze koje predstavljaju vezu sa postojećim stazama 250 m i 125 m, što ukupno iznosi oko 1.695 m. Širina predmetnih ski staza je promenljiva i iznosi od 30 do 40 m. Podužni nagib ski staze je promenljiv i prati pad terena, koliko je to moguće, i to do maksimum 60%. Niveleta je prilagođena postojećoj konfiguraciji, pri čemu su zemljani radovi svedeni na najmanju moguću meru. Poprečni nagib prilagođen je uslovima lokacije, na način da se što više prilagodi postojećoj konfiguraciji terena, u cilju smanjenja zemljanih radova. Za odvodnjavanje pribrežnih voda predviđeni su kanali širine 1,0 m u dnu, dubine 1,0 m.

Za uređenje skijaške staze primenjuju se pravila i propisi za parterno uređenje zemljišta, uz obaveznu antierozionu zaštitu.

Ski staza mora biti dovoljno široka, pregledna, sa odgovarajućim nagibom i visinskom razlikom i pripremljena tako da na stazi nema rupa, vrtača, kamenih kompleksa ili drugih opasnih mesta. Na ski stazi i zaštitnoj zoni ski staze (prostor širine 1-5 m koji se prostire uz ski stazu) nije dozvoljeno postavljanje reklama i natpisa koji nisu vezani za korišćenje staza. Opasna mesta na ski stazi (krivine, ukrštanja staza, veće strmine, objekti, mesta gde se izvode radovi) moraju biti posebno obeležena i osigurana ogradama za usmerenja, zaštitnim ogradama ili mrežama, oblogama protiv udaraca i sličnim sredstvima zaštite odgovarajuće visine. Ski staze se obeležavaju (markiraju) prema stepenu težine, u zavisnosti od svojstava područja, odnosno površina preko kojih se pruža staza.

Uređenje trase ski staze obuhvata: 1) otvaranje staze u neprohodnim delovima (šume, strmine, itd.), u skladu sa prirodnim odlikama terena i sa ekološkim zahtevima; 2) eliminisanje opasnih delova i uskih grla na ski stazi (uklanjanja stabala, čupanja i vađenja panjeva i dr.) i 3) protiverozivno uređenje (obuhvata i zatravljivanje). Površina ski staze mora da bude pokrivena travom i poravnata, bez talasastih ispupčenja, osim površina koje su posebno uređene radi usporavanja i sigurnog zaustavljanja skijaša.

Skijaške staze u letnjem periodu godine takođe moraju da odaju sliku aktivne nege, tim pre što su ovi tereni (usled eventualnog uklanjanja visoke vegetacije - šuma i dr.) skloni eroziji. Letnje održavanje obuhvata naročito: 1) košenje trave i šiblja; 2) dodatno sejanje trave; 3) tekuće čišćenje odvodnih kanala i, po potrebi, postavljanje dodatne drenaže; 4) odstranjivanje tvrdih predmeta; 5) kontrolu instalacija i druge opreme i 6) otklanjanje suvišnih kanala i ispupčenja na stazi.

3.8.5. Infrastrukturne mreže i objekti

Vodovod i kanalizacija

Na predmetnoj lokaciji se ne nalazi nijedan objekat vodovodne ili kanalizacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Snabdevanje vodom i odvodnjavanje otpadnih voda iz objekata definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije.

Elektroenergetska mreža i objekti

Koridor kombinovane žičare-gondole ne preseca postojeće trase dalekovoda. Snabdevanje elektroenergijom, sva ukrštanja i eventualna izmeštanja instalacija definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih vodova vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite.

Telekomunikaciona mreža i objekti

Na predmetnoj lokaciji se nalazi vod telekomunikacione mreže koji bi mogao da bude ugrožen izgradnjom planiranih objekata. Opremanje i povezivanje na telekomunikacionu mrežu, sva ukrštanja i eventualna izmeštanja instalacija definisaće se kroz izradu tehničke dokumentacije. Građevinske radove u neposrednoj blizini postojećih vodova vršiti ručno, bez upotrebe mehanizacije i uz preduzimanje svih potrebnih mera zaštite.

U okviru koridora žičare-gondole i ski staza mogu se izvesti instalacije potrebne za osvetljavanje ski staza, sistem veštačkog osnežavanja, video-nadzor i slično, a sve u funkciji javnog skijališta. Sve instalacije izvoditi u skladu sa važećim standardima i tehničkim normativima propisanim za konkretnu vrstu infrastrukture, u fazi izrade tehničke dokumentacije, a u skladu sa potrebama.

Postojeća i planirana infrastruktura prikazana je na grafičkom prilogu 10. Izmena i dopuna Prostornog plana. List 4. „Sinhron plan infrastrukture”, u razmeri 1:1000. Date pozicije infrastrukturnih vodova su ilustrativne i mogu se po potrebi menjati prilikom izrade tehničke dokumentacije, s tim da su minimalna rastojanja i dubine obavezujući. Kroz dalju tehničku razradu pribaviti odgovarajuće uslove i saglasnosti imaoca javnih ovlašćenja.

3.8.6. Smernice za sprovođenje

Plansko rešenje iz dela 3.1. Pravila uređenja javnog skijališta i 3.8. Pravila uređenja za linijsku infrastrukturu kombinovane žičare „Vojni dom - Mali Karaman” i prateće ski staze, KO Brzeće i KO Kopaonik sa grafičkim prilogom

broj 10. (četiri lista detaljne razrade u razmeri 1:1000 - List 1. „Postojeća namena površina”, List 2. „Planirana namena površina”, List 3. „Plan regulacije i nivelacije sa analitičko-geodetskim elementima za obeležavanje” i List 4. „Sinhron plan infrastrukture”) predstavljaju osnov za eksproprijaciju i rešavanje imovinskih odnosa, kao i za direktno sprovođenje ovog planskog dokumenta lokacijskim uslovima.

Za sve planirane intervencije, pre izrade tehničke dokumentacije, neophodno je pribaviti uslove i saglasnosti nadležnih organa, organizacija i javnih preduzeća u skladu sa zakonom. U daljoj fazi projektovanja, za svaki planirani objekat neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima.

Sprovođenje izdavanjem lokacijskih uslova, izrada projektne dokumentacije, izdavanje dozvola za gradnju i realizacija linijske infrastrukture kombinovane žičare „Vojni dom - Mali Karaman” i prateće ski staze može se vršiti nezavisno, tj. fazno, s tim da je obavezno usaglašavanje tehničkih rešenja i uslovljenosti različitih faza za žičaru-gondolu i ski staze.”

U odeljku 4. PRAVILA UREĐENJA ZA OBJEKTE OSTALIH NAMENA, pododeljak 4.1. PRAVILA UREĐENJA ZA OBJEKTE TURISTIČKE NAMENE, 4.1.1. Pravila uređenja turističkih kompleksa, punktova, naselja i suprastrukture, stav 1 tačka 4. menja se i glasi:

„4. utvrđuje se maksimalna bruto gustina naseljenosti za turističke komplekse (ukupan broj stacionarnih turista - ležaja i zaposlenih po jedinici površine) od 90 korisnika po hektaru;”.

U stavu 3 tačka 3. briše se.

U stavu 4 reči: „biće utvrđena izradom predviđene detaljne razrade skijaške infrastrukture u sklopu izmena i dopuna, ili izrade novog Prostornog plana iz dela V. 2.1. ovog prostornog plana”, zamenjuju se rečima: „biće bliže utvrđena odgovarajućim dokumentom urbanističkog planiranja.”.

U stavu 5. tačka 2. reči: „za hidroenergetiku - male hidroelektrane” brišu se.

U pododeljku 4.1.2. Smernice za pravila građenja turističkih kompleksa, punktova i naselja, tačka 2, alineja druga reči: „2-4 ara” zamenjuju se rečima: „2-8 a”.

U glavi V. IMPLEMENTACIJA PROSTORNOG PLANA odeljak 2. SMERNICE ZA IZRADU PLANSKE I DRUGE DOKUMENTACIJE I ZA SPROVOĐENJE PROSTORNOG PLANA menja se i glasi:

„2. SMERNICE ZA IZRADU PLANSKE I DRUGE DOKUMENTACIJE I ZA SPROVOĐENJE PROSTORNOG PLANA

Prostorni plan će se sprovoditi dvojako:

1) neposredno/direktno - izdavanjem informacije o lokaciji i lokacijskih uslova na osnovu detaljne razrade planskih rešenja koja su sastavni deo ovog planskog dokumenta;

2) posredno/indirektno:

(1) primenom planskih rešenja u razradi drugih prostornih planova područja posebne namene čiji se obuhvat preklapa sa područjem ovog prostornog plana:

- Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Selova”,

- Prostornog plana područja posebne namene sliva akumulacije „Ćelije”;

(2) primenom i razradom planskih rešenja ovog prostornog plana za obuhvaćeni deo područja van Nacionalnog parka „Kopaonik” u prostornim planovima jedinica lokalne samouprave za teritorije opština Raška, Brus i Leposavić;

(3) razradom planskih rešenja ovog prostornog plana za obuhvaćeni deo područja van Nacionalnog parka „Kopaonik” urbanističkim planovima;

(4) razradom planskih rešenja ovog prostornog plana u sektorskim planovima i programima.

2.1. Smernice za sprovođenje i razradu Prostornog plana u planskim dokumentima (Referalna karta 3)

2.1.1. Smernice za detaljnu razradu i sprovođenje Prostornog plana

Prostorni plan se sprovodi neposredno izdavanjem informacije o lokaciji i lokacijskih uslova na osnovu elemenata regulacione razrade planskih rešenja za poslovno-stambeni kompleks i heliodrom sa hangarom u naselju Čajetina (KO Kopaonik u opštini Raška) i na osnovu elemenata regulacione razrade planskih rešenja za kabinsku žičaru tipa gondole „Pančić” (KO Brzeće u opštini Brus i KO Kopaonik u opštini Raška), za ski stazu „Bela reka 3” (KO Brzeće u opštini Brus), za kabinsku žičaru tipa gondole „Treska - Vikend naselje” (KO Kopaonik u opštini Raška), za akumulaciju „Mali Karaman” (KO Brzeće u opštini Brus i KO Kopaonik u opštini Raška), za ski staze 1, 2, 3 i 4 na lokaciji „Duboka 2” (KO Brzeće u opštini Brus) i za linijsku infrastrukturu kombinovane gondole - žičare „Vojni dom - Mali Karaman” i pratećih ski staza (KO Brzeće i KO Kopaonik), koji su sastavni deo planskog dokumenta. Zaključkom Vlade (05 broj 351- 2032/2022-1 od 17. marta 2022. godine) data je saglasnost na izgradnju skijaških

kabinsku žičaru tipa gondole „Pančić”, ski stazu „Bela reka 3” i kabinsku žičaru tipa gondole „Treska - Vikend naselje”, kao projekata od javnog i opšteg interesa za Republiku Srbiju.

Prostorni plan se sprovodi neposredno izdavanjem informacije o lokaciji i lokacijskih uslova na osnovu opštih pravila uređenja utvrđenih u delu 3.1. planskog dokumenta za opremanje postojećih ski staza, ski puteva i žičara (veštačko osnežavanje, osvetljenje, EE kablovi sa trafostanicama, kanalizacije, itd.) u granicama njihovih trasa na zemljištu u državnoj svojini.

Na području u granicama Nacionalnog parka „Kopaonik” Prostorni plan će se sprovoditi neposredno na osnovu elemenata regulacione razrade koja će se utvrđivati kao njegov sastavni deo u sklopu izmena i dopuna, odnosno izrade novog Prostornog plana.

U slučaju potrebe, ukoliko dođe do promene rešenja za ski staze i žičare u odnosu na elemente utvrđene regulacionom razradom u sklopu ovog prostornog plana, za neophodne promene može da se radi urbanistički projekat u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima donetim na osnovu zakona.

Prostorni plan je planski osnov za dalju razradu i sprovođenje na području Nacionalnog parka „Kopaonik”. Prostorni planovi jedinica lokalne samouprave nisu planski osnov za dalju razradu i sprovođenje na području Nacionalnog parka „Kopaonik”.

Dalja razrada Prostornog plana radiće se odgovarajućim dokumentom prostornog i urbanističkog planiranja, u skladu sa zakonom. Granice građevinskih površina na Referalnoj karti 2. Prostornog plana date su orijentaciono i bliže se utvrđuju odgovarajućim dokumentom prostornog i urbanističkog planiranja.

Prioritet do kraja 2027. godine ima izrada i donošenje odgovarajućih dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja, odnosno:

1. Plana generalne regulacije mreže objekata za predah skijaša i rekreativaca uz koridore postojećih i planiranih ski-staza;

2. Elemenata regulacione razrade u sklopu izmena i dopuna, odnosno izrade novog Prostornog plana ili izrade novih planova detaljne regulacije za:

2.1. Turistički kompleks Suvo Rudište na teritoriji opštine Raška, umesto donetog Plana detaljne regulacije Suvo Rudište (sa više izmena i dopuna za pojedine blokove), i novog Plana detaljne regulacije Sunčana dolina - Bačište;

2.2. Turistički kompleks Srebrnac na teritoriji opština Brus, umesto donetog Plana detaljne regulacije za lokalitet Srebrnac na Kopaoniku u opštini Brus (sa više izmena i dopuna za pojedine blokove);

2.3. Turistički kompleks Jaram na teritoriji opština Brus i Raška, umesto donetog Plana detaljne regulacije za lokalitet Jaram na Kopaoniku u opštini Brus i novog Plana detaljne regulacije za lokalitet Jaram na Kopaoniku u opštini Raška;

2.4. Turistički kompleks Rendara na teritoriji opština Brus i Raška, umesto donetog Plana detaljne regulacije za lokalitet Rendara na Kopaoniku u opštini Brus, i novog Plana detaljne regulacije za lokalitet Rendara na Kopaoniku u opštini Raška;

2.5. planiranu skijašku i drugu infrastrukturu.

Do donošenja elemenata regulacione razrade iz tačke 2.5. prethodnog stava, ovaj prostorni plan biće planski osnov za izradu urbanističkog projekta na teritoriji Nacionalnog parka, za sledeće objekte skijaške infrastrukture i prateće tehničke infrastrukture na zemljištu u državnoj svojini:

- rekonstrukciju i modernizaciju postojećih ski-liftova i žičara,

- realizaciju planiranih ski-liftova i žičara, uključujući i prateće sadržaje u funkciji skijališta (odlagalište skija ski lokeri, ski renta i sl. u nadzemnim ili podzemnim objektima) na polazištima žičara,

- proširenje postojećih i realizaciju planiranih ski-staza,

- realizaciju planiranih objekata za odmor skijaša na stanicama žičara,

- realizaciju tehničke infrastrukture za potrebe objekata navedenih u prethodnim alinejama ovog stava,

- realizaciju planirane infrastrukture za veštačko osnežavanje ski-staza,

- realizaciju planiranih malih akumulacija i mikrovodozahvata za veštačko osnežavanje.

Izuzetak od prethodnog stava su kabinske žičare koje se protežu na teritoriji dve opštine ili se protežu delom i van Nacionalnog parka „Kopaonik”. Elementi regulacione razrade za ove kabinske žičare se donose u okviru izmena i dopuna Prostornog plana.

Za varijantna rešenja trase kabinske žičare uradiće se odgovarajuća tehnička dokumentacija na osnovu koje će se, u saradnji sa ministarstvima nadležnim za prostorno planiranje, zaštitu životne sredine i turizam i Zavodom za

zaštitu prirode Srbije izabrati najpogodnija trasa.

Pored toga, u sprovođenju ovog planskog dokumenta, u skladu sa članom 146. Zakona o planiranju i izgradnji, izuzetno je moguće na osnovu programa koji donosi jedinica lokalne samouprave uz saglasnost upravljača Nacionalnog parka „Kopaonik" i ministarstva nadležnog za poslove urbanizma i prostornog planiranja predvideti postavljanje i uklanjanje manjih montažnih objekata privremenog karaktera u funkciji korisnika skijališta.

Prostorni plan predstavlja planski osnov za izradu planova detaljne regulacije za sve objekte skijaške infrastrukture, koji se jednim delom ili u celosti nalaze na zemljištu u privatnoj svojini, a do donošenja izmena i dopuna ovog prostornog plana područja koje će sadržati detaljnu razradu iz stava 4. tačka 2.5.

Doneti planovi detaljne regulacije, kao i doneti urbanistički projekti i oni urbanistički projekti čija se izrada predviđa Prostornim planom, predstavljaju planski osnov za izdavanje informacije o lokaciji i lokacijskih uslova za objekte skijaške infrastrukture i prateću tehničku infrastrukturu na području Nacionalnog parka „Kopaonik".

Svi doneti urbanistički planovi, kao i urbanistički planovi za koje je dobijena saglasnost u skladu sa zakonom a nisu usklađeni sa Prostornim planom, uskladiće se u roku od 18 meseci od dana stupanja na snagu ovog prostornog plana. Urbanistički planovi će se primenjivati u delovima u kojima nisu u suprotnosti sa Prostornim planom, do njihovog potpunog usklađivanja.

Planska rešenja za trasu zupčaste železnice iz Plana detaljne regulacije Suvog Rudišta na Kopaoniku (iz 2014. godine sa izmenama i dopunama) stavljaju se van snage, jer su u suprotnosti sa Prostornim planom područja posebne namene Nacionalnog parka „Kopaonik" iz 2016. godine i ovim njegovim izmenama i dopunama u kojima nije planirana izgradnja zupčaste železnice na području Suvog Rudišta.

Od dana donošenja izmena i dopuna Prostornog plana, Plan detaljne regulacije za lokalitet Rendara na Kopaoniku u opštini Brus ne predstavljaju planski osnov za izdavanje lokacijskih uslova (zbog smanjenja smeštajnih kapaciteta).

Od dana donošenja Prostornog plana, izmena i dopuna Generalnog urbanističkog plana Suvo Rudište - Jaram iz 1991. godine ne predstavlja planski osnov za izradu urbanističkog plana u obuhvatu tog planskog dokumenta.

Preporuka je da se turistički centri koji se prostiru na teritoriji dve ili više opština, kao i turistički centri za koje ne postoji detaljna razrada kroz urbanističke planove, detaljno razrađuju kroz izmene i dopune ovog prostornog plana.

Urbanistički planovi čija je izrada započela pre donošenja izmena i dopuna Prostornog plana, uskladiće se sa ovim planskim dokumentom.

Na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik" Prostorni plan će se sprovoditi neposredno na osnovu detaljne razrade za skijašku i drugu infrastrukturu ako se prostire delom u granicama Nacionalnog parka „Kopaonik" i delom na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik", koja će se utvrđivati kao njegov sastavni deo u sklopu izmena i dopuna, odnosno izrade novog Prostornog plana. Na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik", Prostorni plan može da se sprovodi neposredno za one komplekse i objekte za koje se odlukom Vlade utvrdi detaljna razrada kao sastavni deo u sklopu izmena i dopuna, odnosno izrade novog Prostornog plana.

Na preostalom području Prostornog plana van granica Nacionalnog parka „Kopaonik" Prostorni plan se sprovodi u prostornim planovima, urbanističkim planovima i urbanističko-tehničkoj dokumentaciji koji su usklađeni sa ovim prostornim planom. Prioritet u periodu do 2027. godine trebalo da ima izrada i donošenje odgovarajućeg dokumenta urbanističkog planiranja za sekundarni turistički centar Lisina-Čajetina na teritoriji opštine Raška. Preporučuje se u periodu do 2027. godine izrada i donošenje odgovarajućeg dokumenta urbanističkog planiranja za sekundarni turistički centar Belo Brdo (sa skijalištem) na teritoriji opštine Leposavić.

Pored definisanih planskih rešenja za skijaške staze, moguća je izgradnja i drugih skijaških staza sa pratećom infrastrukturom, na osnovu zahteva investitora i prethodne izrade odgovarajućeg dokumenta prostornog i urbanističkog planiranja, u skladu sa Zakonom o planiranju i izgradnji, a na osnovu prethodno pribavljenih uslova i saglasnosti (mišljenje o ispunjenosti uslova), upravljača Nacionalnog parka, organa nadležnog za zaštitu prirode i životne sredine. kao i upravljača skijališta.

2.2. Smernice za sprovođenje Prostornog plana u sektorskim planovima i programima

Sprovođenje i razradu planskih rešenja i propozicija utvrđenih Prostornim planom u sektorskim planovima i programima u skladu sa zakonom obezbeđuju:

- JP „Nacionalni park Kopaonik" detaljnim određivanjem granica zaštite na terenu i katastarskom planu i izradom odgovarajućeg zapisnika, odnosno operata, shodno obavezi utvrđenoj Zakonom o nacionalnim parkovima, a u saradnji sa Republičkim geodetskim zavodom, Zavodom za zaštitu prirode Srbije i Institutom za arhitekturu i urbanizam Srbije;

- JP „Nacionalni park Kopaonik" donošenjem plana upravljanja i godišnjih programa upravljanja Nacionalnim parkom, shodno obavezi utvrđenoj Zakonom o nacionalnim parkovima;

- JP „Nacionalni park Kopaonik" izradom i realizacijom programa razvoja naučnih i obrazovnih funkcija Nacionalnog parka;

- JP „Nacionalni park Kopaonik” izradom i realizacijom programa razvoja geoinformacionog sistema i monitoringa prirodnih i kulturnih vrednosti, zaštite i razvoja Nacionalnog parka;

- JP „Nacionalni park Kopaonik” izradom i realizacijom programa prezentacije i popularizacije prirodnih i kulturnih vrednosti, a u saradnji sa merodavnim i nadležnim institucijama i subjektima razvoja turizma;

- Republički geodetski zavod, u saradnji sa JP „Nacionalni park Kopaonik”, ažuriranje katastra nepokretnosti za područje Nacionalnog parka;

- JP „Skijališta Srbije” izradom projekta razvoja ski-centra i skijališta „Kopaonik” i donošenjem srednjoročnog programa razvoja skijališta u Nacionalnom parku„ Kopaonik”;

- ministarstva nadležna za šumarstvo i zaštitu prirode i JP „Nacionalni park Kopaonik”, izmenama i dopunama osnova i godišnjih planova gazdovanja šumama za gazdinske jedinice u čijem je obuhvatu Nacionalni park; a u saradnji sa vlasnicima zemljišta izradom programa gazdovanja šumama i pošumljavanja zemljišta u privatnom vlasništvu; kao i izradom planova zaštite šuma od požara u Nacionalnom parku i ostalom delu područja Prostornog plana;

- Ministarstvo nadležno za turizam u saradnji sa ministarstvima nadležnim za životnu sredinu i prostorno planiranje, turističkim organizacijama i stejkholderima u turizmu i privatnim sektorom izradom Strategijskog master plana za održivi razvoj primarne turističke destinacije Kopaonik;

- regionalno nadležan zavod za zaštitu spomenika kulture, u saradnji s nadležnim opštinskim upravama i privatnim sektorom, utvrđivanjem srednjoročnih i godišnjih programa istraživanja i zaštite nepokretnih kulturnih dobara;

- korisnici lovnih područja, odnosno lovišta donošenjem programa razvoja lovnog područja, lovne osnove i godišnjih planova gazdovanja lovištem u obuhvatu Prostornog plana;

- korisnici ribolovnih područja (voda), donošenjem programa upravljanja i godišnjih programa upravljanja ribolovnim područjima (stazama) u obuhvatu Prostornog plana;

- JP „Putevi Srbije” usklađivanjem srednjoročnih i godišnjih programa izgradnje, rehabilitacije i održavanja državnih puteva;

- skupštine opština Raška, Brus i Leposavić u saradnji sa ministarstvom nadležnim za poljoprivredu i JP „Nacionalni park Kopaonik”, asocijacijama poljoprivrednih proizvođača i vlasnicima zemljišta, donošenjem privredno-ekoloških planova korišćenja i zaštite livada i pašnjaka u granicama Nacionalnog parka i programa integralnog ruralnog razvoja za teritorije svojih opština;

- skupštine opština Raška, Brus i Leposavić u saradnji sa ministarstvom nadležnim za turizam i JP „Nacionalni park Kopaonik” donošenjem opštinskih programa razvoja turizma;

- opštinske uprave Raška, Brus i Leposavić odnosno javna preduzeća/direkcije nadležne za opštinske puteve, usklađivanjem srednjoročnih i godišnjih programa razvoja mreže opštinskih puteva;

- skupštine opština Raška, Brus i Leposavić donošenjem planova zaštite voda od zagađivanja, programa zaštite životne sredine, godišnjih programa zaštite zemljišta, programa monitoringa zemljišta i programa praćenja dokumentacije o strateškim procenama uticaja planova i procenama uticaja projekata na životnu sredinu;

- skupštine opština Raška, Brus i Leposavić donošenjem srednjoročnih i godišnjih programa razvoja vodovodne i kanalizacione infrastrukture; i operativnog plana zaštite od poplava za teritorije svojih opština;

- skupštine opština Raška i Brus i susednih opština donošenjem i realizacijom regionalnih planova upravljanja komunalnim otpadom za Raški i Rasinski okrug i opštinskih planova upravljanja otpadom.”

U odeljku 3. PRIORITETNA PLANSKA REŠENJA I PROJEKTI, stav 1. broj: „2019” zamenjuje se brojem: „2027”.

Tačka „2. Turizam i rekreacija” menja se i glasi:

„2. Turizam i rekreacija

Plansko rešenje 2.1:	Kompletiranje i intenziviranje postojećih sadržaja turističke ponude
Prioritetne aktivnosti:	1) funkcionalno integrisanje ponude turističkog centra u Nacionalnom parku „Kopaonik” sa ponudom Brzeća, Lisine i Jošaničke Banje - pripremom i realizacijom Programa objedinjene turističke ponude TC „Kopaonik”; 2) modernizacija i komercijalizacija postojećih smeštajnih kapaciteta TC „Kopaonik” na Suvom Rudištu, Jarmu i Srebrncu u skladu sa međunarodnim standardima i trendovima u turizmu i hotelijerstvu; 3) unapređenje postojećih objekata javnih službi i servisa na Suvom Rudištu i Jarmu; 4) kompletiranje sportsko-rekreativnih sadržaja na Suvom Rudištu;

	5) zaustavljanje neplanske izgradnje na području Nacionalnog parka „Kopaonik”, transformacija postojeće vikend izgradnje u komercijalni smeštaj; 6) uređenje i veštačko osnežavanje postojećih alpskih ski-staza; 7) kompletiranje postojeće mreže zimskih nordijskih i letnjih izletničkih i planinarskih staza.
Plansko rešenje 2.2:	Izgradnja i uređenje novih sadržaja u funkciji razvoja turizma
Prioritetne aktivnosti:	1) izgradnja i veštačko osnežavanje prioritetnih novih alpskih ski-staza; 2) izgradnja prioritetnih kabinskih žičara Suvo Rudište - Pančićev vrh (nazvane „Pančić”) i Lisina - Pančićev vrh (nazvane „Treska-vikend naselje” I faza); 3) izgradnja ostalih potrebnih žičara u planiranim sektorima skijališta 2, 4, 5 i 7; 4) izgradnja nove mreže zimskih nordijskih i letnjih izletničkih i planinarskih staza, sa uređenim odmorištima, vidikovcima i skloništima na području Nacionalnog parka „Kopaonik” i van granica Nacionalnog parka „Kopaonik”; 5) prva faza izgradnje Vizitor centra na Suvom Rudištu i premeštanje mauzoleja Josifa Pančića na novu lokaciju, komunalno uređenje turističkih kompleksa Jaram, Srebrnac i Rendara; 6) namenska izgradnja višefunkcionalnih objekata u skladu sa potrebama turista i dnevnih izletnika na Suvom Rudištu i Jarmu; 7) izgradnja planirane infrastrukture, prioritetno povećanje kapaciteta prerade vode za piće, rekonstrukcija i izgradnja kanalizacione i vodovodne mreže na Suvom Rudištu, Jarmu i u sekundarnom turističkom centru Lisina i od sekundarnog turističkog centra Lisina ka poslovno-stambenom kompleksu u naselju Čajetina (i dalje ka Ibru) i komunalno opremanje poslovno-stambenog kompleksa u naselju Čajetina; 8) pokretanje realizacije programa Centra nacionalne istorije i duhovnosti „Stefan Nemanja”; 9) izgradnja verskih objekata na Suvom Rudištu.”

Član 4.

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

05 broj 110-8352/2023

U Beogradu, 14. septembra 2023. godine

Vlada

Predsednik,

Ana Brnabić, s.r.

Ovaj tekst je preuzet iz pravne baze programskog paketa Propis Soft-a